JAN HRUBÝ:

ŠŤASTNÁ POUŤ ŽIVOTEM

Slovanská Madona

ŠŤASTNÁ
POUT ŽIVOTEM

OD KOLÉBKY KE HROBU

Rodinná čítanka pro československý lid

UPRAVIL

JAN HRUBÝ T. J.

Druhé vydání

1935

TISKEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

ARCIBISKUPSKÁ KONSISTOŘ V PRAZE IV.

Číslo: 1170 V Praze 26. ledna 1935.

Důstojnému pánu,

p. P. Janu Hrubému T. J.

v Praze-Bubenči.

Pražský ordinarius svoluje, aby se vytisklo druhé vydání díla „Šťastná pout životem".

Imprimi potest.

V Praze 22. ledna 1935.

P. Josef Vraštil T. J.,
provinciál.

Imprimatur.

V Praze 26. ledna 1935.

† Karel Kašpar,
arcibiskup.

ÚCHVALY A HLASY

Státní sekretariát Jeho Svatosti. Č. 126745. Ve Vatikáně 9. října 1933.

Veledůstojný otče! Nedávno bylo svatému Otci Vaším jménem odevzdáno dílo »Šťastná pout životem od kolébky ke hrobu«. Zbožný a časový účel knihy: poukázati věřícím na papežská ponaučení, jež se týkají obnovy rodinného života v duchu křesťanském, svatý Otec velmi schvaluje. Jeť z hloubi duše přesvědčen, že katolická společnost může vzkvétati jedině tehdy, když rodiny, které k ní náleží, ve svaté rodině nazaretské vidí vzor, který třeba následovati. Uděluje Vám tedy, aby Vám projevil svůj dík a na Vás a na Vaše práce svolal milost Boží, s láskou apoštolské požehnání. Podávaje Vám o tom zprávu, zůstávám s veškerou pozorností
Váš zcela oddaný E. kardinál Pacelli.

Přál bych si z té duše, aby »Šťastná pout« byla rozšířena ve v š e c h katolických rodinách! Člověk v ní prožívá své dětství, mládí, celý život... Těžko se od ní odtrhnouti... Kéž v ní náš dobrý český lid d e n n ě čítá k svému poučení a zotavení! S tím úmyslem Vám i knize té žehná z celého srdce oddaný
V Praze 12. března 1933. † Dr. Karel Kašpar, arcibiskup.

Není třeba, abych mnoha slovy hodnotil krásné toto dílo... Chovám jen přání, aby se v arcidiecési co nejvíce rozšířilo a v našich rodinách hojně čtlo. Kéž Pán Bůh sám požehná šlechetný úmysl, s jakým jste knihu vydal, aby přispěla opravdu k oslavě Boží a ku blahu našeho lidu!... V lásce oddaný
V Olomouci 6. března 1933. † Dr. Leopold Prečan, arcibiskup.

Vaše kniha mě naplnila velikou radostí. Gratuluji Vám srdečně k tomuto dílu... Jsem přesvědčen, že kamkoli pronikne, všude způsobí mnoho dobrého. Poučí, potěší, pozdvihne srdce k nebeským výšinám. Takové rodinné čítanky jsme skutečně potřebovali.
V Č. Budějovicích 6. března 1933. † Dr. Šimon Bárta, biskup.

Račte přijmouti, důstojný pane, srdečné díky za krásné dílo »Šťastná pout životem« s přáním, aby se co nejvíce rozšířila a přinesla hojnost požehnání Božího.
V Brně 28. února 1933. Oddaný † Dr. Josef Kupka, biskup.

Ďakujem Vám, Veľadostojný Otče, za milú rozpomienku! Práve som obdržal hlásenú knihu. Blahoželám Vám, Otče... S výrazom lásky oddaný v Kristu
Spiš. Kapitula, 3. marca 1933. † Ján Vojtaššák, biskup.

Úprimne Vám ďakujem za láskavé mi zaslané Vaše výtečné literárne dielo. Knihu odporúčať budem... S úprimnou úctou Vám oddaný
V Nitre, dňa 7. marca 1933. † Dr. Karol Kmeťko, biskup.

Biskupský ordinariát Vaši krásnou knihu »Šťastná pout životem« pro její vznešený obsah a úpravu... co nejvřeleji doporučuje jak důst. duchovenstvu, tak i věřícímu lidu. Se srdečným pozdravem Vám v Kristu oddaný
V Litoměřicích 1. března 1935. † Dr. Antonín Alois Weber, biskup.

Ani jsem netušil, jakou rozkoš mi poskytne četba knihy »Šťastná pout životem«. Křesťanské zásady, na nichž jedině lze vybudovati šťastný život rodiny a jednotlivce, jsou zde promítány do všech údobí rodinného a individuálního života. Je to Vademecum pro každého... Knize přeji co největšího rozšíření. Zcela v Kristu oddaný
V Praze 23. dubna 1933. † Dr. Antonín Eltschkner, světící biskup pražský.

Nádherná rodinná čítanka. Z našich rodin chce opět vytvořiti svatyni lidstva, ukazujíc na vznešenou důstojnost otce, matky, dítěte, manželů, a to neustále se zřetelem na poslední cíl člověka. (Ordinariátní list pražské arcidiecése.)

V rodinách bude šířiti vzájemnou úctu a lásku, pravou radost a štěstí, oddanost k víře a církvi, naučí je chápat církevní rok a žíti v jeho duchu. Bude se děditi z generace na generaci. (Ordinariátní list královéhradecké diecése.)

Dr. Bed. Vašek: Výborná pomůcka pro rodinný život... Ani člověk již blaseovaný se nemůže odtrhnout a hluboce dojat čte až do konce. (Našinec.)

Msgre Fr. Jemelka: V době, kdy se vede zápas o základy řádné společnosti, stává se kniha potřebným kompasem na rozbouřeném moři života. (Apoštolát sv. C. a M.)

Fr. Večeřa Střížovský: Sedm oddílů knihy vyčerpává velmi bohatě rodinu a vše, co je k ní ve vztahu, aby vymodelovalo nového člověka... Kniha je spolehlivou ukazatelkou zmatené moderní duši. Už dávno chyběla a přišla včas. (Archa.)

Fr. Pospíchal: Bohatý materiál, nepřebernost myšlenková, jadrné příklady. Autor jako lovec perel-odborník presentuje perly nejkrásnější. (Orelská osvěta.)

Dr. H. Havránek: Znám vývoj knihy od začátku. A když vyšla, bylo mé očekávání předstiženo. Je to lék pro duši, pohled do blaženého života lidského.

Dr. J. Krlín: Kniha krásná a hluboká. Je v ní návod, jak uspořádati život, aby vyzněl čistým, Bohem zamýšleným závěrečným akordem. (Lidové listy.)

Dr. Fr. Formánek: Kniha, jež nemá scházeti v rodině, vykouzlí před našimi zraky obraz ideální křesťanské rodiny, řízené vírou a láskou. (Pražský večerník.)

Nejlepší česká rodinná čítanka. Duch svaté radosti, varování, útěchy, pestrost rad a obrázků pro každý věk a každé nebezpečí, to vše působí, že kniha je s to státi se učitelkou malých i velkých od pokolení až do pokolení. (Svatá Hora.)

P. Hrubý pochopil ducha české rodiny i dobu. Za každou jeho větou zahlédáme starostlivost a lásku k člověku. (Život.)

Kdybych byl na rozpacích, co věnovati rodině z nesmírného bohatství knih, vyňal bych jednu z nejhodnotnějších knih roku 1933 — »Šťastnou pout životem«. Je to knihovna sama v sobě, pravá pokladnice pro křesťanskou rodinu. (Svět.)

Podáva sa nám tu katechizmus v modernej, hravej forme. (Kultúra.)

Jedinečná kniha bude vítaným darem snoubencům nebo k jmeninám. Stane se milým, rodinným přítelem. (Ve službách Královny.)

Plodem této četby bude lahodná harmonie duše a veliká mravní jistota (Rodina.)

Kniha, které jsme na výsost potřebovali. Je abecedou Katolické akce. (Sursum.)

Krásnou vyprávěcí formou vede celým životem, úchvatně a zároveň do duše mluví. Dar trvalé ceny, který zůstane vzácnou rodinnou památkou. (Dorost.)

Skvostná kniha, která chce býti rodinám oporou. (Serafinský prapor.)

Naše rodiny posílí a vyzbrojí, aby se staly obrannými hrázemi proti úpadku zbožnosti a mravů. Kniha opravdu pozoruhodná. (Venkovan.)

Spolehlivý vůdce od kolébky, rádce, jehož potřebují spořádané rodiny, jenž by neměl chyběti v žádné domácnosti. (Československá žena.)

Každý, i moderní člověk může zde nalézti jediný účinný lék, ba naprosté překonání bolestí našich tak svízelných dob. (Přítel opuštěných.)

»Šťastná pout životem« chce býti majákem, chce říditi životní loďku opět k přístavu pokoje a rodinného štěstí. Spisovatel se dotkl nejcitlivějších strun rodinného života. Úchvatně líčí jeho idylu a tajemství onoho kouzla, jež se nám jako ztracený ráj ozývá z vybledlých vzpomínek mládí. (Zprávy z Bubenče.)

Z PŘEDMLUVY K I. VYDÁNÍ

Nová rodinná čítanka! ... Chce býti v dnešním rozvratu rodinném, ve zmatcích a spleti bludných hesel, rodinám a lidem dobré vůle vůbec, toužícím po pravdě a světle, spolehlivým vůdcem a oporou na těžké pouti životem od kolébky ke hrobu, ukazujíc teoreticky i četnými příběhy cestu, kterou se dáti, jak si počínati v nejzávažnějších chvílích a otázkách životních, aby došli pravého štěstí, časného i věčného.

Kéž na přímluvu Kněžny máje »Pouti« hojně žehná Ten, od něhož vše dobro pochází, aby aspoň poněkud přispěla k duchovní obrodě národa svatováclavského, k utvrzení a povznesení našich rodin! Kéž se jim stane milým, domácím, »rodinným přítelem«!

V Praze-Bubenči 5. května 1932, na svátek Nanebevstoupení Páně.

J. H.

PŘEDMLUVA K II. VYDÁNÍ

S určitými obavami odevzdával jsem veřejnosti první vydání tohoto díla. Moje obavy byly však brzy rozptýleny, moje očekávání — upřímně přiznávám — bylo daleko, daleko překonáno, předstiženo.

Knize, již velmi vřele uvítal náš tisk, se zakrátko dostalo — a to je tím cennější — doporučení a požehnání téměř celého československého episkopátu, ba i svatého Otce, což je u české knihy řídký zjev. — Již r. 1933 byla »Pout« poctěna i cenou Duchovní české akademie, ač v některých statích není úplně původní, zato však psána docela v duchu českém. —

V krátké poměrně době necelých dvou let bylo I. vydání v nákladu 5.000 výtisků, úplně rozebráno, a to za neobyčejně těžkých a svízelných poměrů dnešní tísně a krise ...

To vše mi ovšem způsobilo nemalou a nelíčenou radost.

Kéž i II. vydání »Pouti«, téměř nezměněné, ku blahu našeho československého lidu a národa šíří všude v duších čistou radost, spokojenost a trvalé štěstí, jež je jediné v Bohu a Pánu našem! Kéž v našich rodinách dále šíří a utvrzuje křesťanskou tradici našich zbožných předků i oddanost k církvi sv. a jejím skalopevným zásadám, na nichž jediné lze jednotlivci i společnosti pevně budovat a stavět, bez nichž se však vše rozpadá a neodvratně řítí v záhubu a zkázu . . .

Kéž s pomocí a milostí Boží pomáhá naše rodiny k jejich dobru přetvořovati v duchu přesvaté rodiny nazaretské, která byla, je a povždy bude každé rodině, chudé i bohaté, prosté i vznešené, otci, matce i dětem, ať žijí v poměrech jakýchkoliv, nejzářnějším vzorem a ideálem krásného, vpravdě křesťanského, svatého rodinného soužití, upřímné vzájemné lásky, úcty a podpory, příkladných mravů a křesťanských ctností, věrného plnění životních povinností, nejčistších a nejvznešenějších úmyslů, nejužšího spojení s Bohem!

Potěší-li, zachrání-li »Pout« aspoň některou duši a rodinu, bude-li snad i výstražným a spasným majákem v příboji a zrádných úskalích rozhárané moderní doby, splní svoje poslání. Toť vroucí přání, s nímž ji posílám na novou pout po našich vlastech. Kéž ji i na ni provází přehojné požehnání shůry!

V Praze-Bubenči 12. ledna 1935, na svátek Svaté rodiny.

J. H.

I. SVATYNĚ LIDSTVA

ÚVOD

Hned na začátku Písma sv., této knihy knih nad jiné posvátnější, čteme v první knize Mojžíšově, hl. 1., v. 26-28.:

»A řekl Bůh: Učiňme člověka k obrazu a k podobě naší; ať panuje nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, . . . nad celou zemí, jakož i nade vší drobnou zvířenou, která se pohybuje po zemi. Stvořil tedy Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je. Požehnal jim též Bůh, řka: Rostte a množte se, naplňte zemi, podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem a nade všemi živočichy, kteří se po zemi pohybují!«

Tak vyšel z všemohoucí, tvůrčí ruky Boží člověk, král a koruna všeho pozemského tvorstva, tak vyšla z rukou Božích lidská rodina.

Rodina! Toť základní buňka, kolébka lidské společnosti; základní, přirozený společenský útvar, jehož účelem je, aby se rozmnožovalo lidské pokolení a jednotlivec se mohl vyvinouti. Rodina! Zřídlo a základ fysické a duchovní, mravní a národní síly a obnovy; bašta kulturního vývoje a rozvoje. Rodina! Velebná svatyně Bohem dané moci a autority. Rodina! Živoucí středisko a ohnisko, z něhož tryskají, k němuž se vra-

cejí nejvznešenější, nejušlechtilejší a nejkrásnější city lidského srdce: úcta, láska a vděčnost.

Rodina! V tomto jediném slově obsažena jsou jména, která lidskému uchu znějí jako nejjemnější hudba, plná čarovné lahody a podmanivého kouzla: otec, matka, syn, dcera, bratr, sestra. Lidská řeč nemá slov a jmen, jež by člověka naplňovala větší slastí a radostí, jež by mu byla na světě dražší, milejší. V jediném slově tom se tají též nejčistší, nejupřímnější a nejsrdečnější náklonnosti; první přátelství v životě; nejkrásnější, nejdůvěrnější dětské radosti; ctnosti, plné půvabu a kouzla i něhy: prostota, dětinná upřímnost, zbožnost, čistota, nevinnost!

S rodinou je co nejúže spiat domov, dům otcovský, místo na světě nejdražší, i kdyby byl nejchudší. Ne — v srdci lidském není posvátnějších, světlejších a něžnějších vzpomínek nad ty, jež nás poutají k rodině, jež nás spojují s otcovským krovem, a vzpomínky ty hřejivé nikdy nevymizejí z paměti, ze srdce, v němž je chováme do nejdelšího stáří jako nejdrahocennější poklad!

DOMOV

Domove, domove,
drahý a jediný,
nejdražší, nejsladší
nad světa končiny.

Nejdražší, nejsladší,
na světě ze všeho,
daný mi v kolébce
od Boha samého.

A kdybych ve světě
byl i ten nejchudší,
tys mi dán za poklad
v matčině náruči.

Jinde jsou krásnější,
jinde jsou šťastnější,
ale tys nad všechny
vlasti mi milejší. *(J. V. Sládek.)*

Domov! Jak sladké to slovo! Co všechno se v něm tají! Kolik vzpomínek, milých, drahých vzpomínek se při jeho čarovném zvuku vyrojí v naší mysli!

Domov — toť nejmilejší, nejdražší místo na světě širém.

Domov — toť onen kus země, kde jsme spatřili světlo světa, kde jsme rostli na klíně drahé matičky, pod láskyplnými pohledy starostlivého otce, kde jsme se učili prvním krokům a slovům, kde nás rodiče učili Boha, jazyk, národ, vlast svou znáti, kde jsme po prvé dělali kříž, kde jsme na kolenou spínali útlé, dětské ruce k prvním modlitbám.

Domov — toť rodný, otcovský dům, v němž stála naše kolébka, v němž nám tak mile svítilo jasné a hřejivé slunce vroucí, blažívé lásky našich rodičů, našich bratří a sester, v němž jsme prožili nejslastnější, nejkrásnější dni, jaro života. A byť jen došky kryly chudý, nízký, skromný jeho vzhled, je nám bližší a dražší nad paláce měst. Tichá, prostá jeho světnička, »ten milý kout s obrazy svatých v kole«, je nám nad oslnivou nádheru a udivující přepych komnat knížecích a královských. Jako by v ní byl kus ztraceného ráje!....

Domov — toť samota, toť vesnička, skrývající se v zeleni zahrad, toť městečko, tichý svědek prvních našich družných her a nevinných zábav, mladých snů, které nás unášely na křídlech jaré obrazotvornosti v bájné světy, svědek prvního přátelství s mladými druhy a družkami, svědek našeho šťastného, zlatého mládí.

Domov — toť kostelík, v němž jsme byli pokřtěni a stali se údy velké rodiny křesťanské, v němž jsme po prvé pozvedali oči k oltáři, kde jsme po prvé poklekli s dětsky zkroušeným srdcem ke zpovědnici, kde se Pán světů snížil do našeho nevinného, dětinně oddaného srdce při prvním sv. přijímání. Toť škola, v níž se nám dostalo prvního vzdělání, v níž se šířil náš duševní obzor, v níž se nám otvíralo okno do světa. Toť i tiché, svaté pole, na němž možná již odpočívají, věčný sen dřímajíce, naši nejdražší....

Domov — toť šedé líchy, žírná pole, pestré lučiny, zpěvné háje i dumavé, temné lesy, šumějící velebnou, tajemnou píseň, toť rovina, lemovaná zvlněnými pahorky, toť tiché údolí, vklíněné do lesnatých hor. Tu rosteš, tu žiješ, tu pracuješ, od rána do večera, den ze dne, rok co rok, tu v radosti a štěstí srdce tvé jásá, jindy zas bolest je kruší. Sterými, tisícerými pouty jsi spiat se svým krajem, s jeho hroudou, s jeho lidmi, s nimiž tě pojí týž způsob života a staré zvyky i četné, snad posvátné svazky. Srostl jsi s ním navždy, nerozlučně, i přeješ si, aby tě v něm, pod jeho drnem, uložili poblíže otců tvých, až se jednou zastaví tvé srdce... Drahý, posvátný je ti domov tvůj...

Dítě ve své zvědavosti, ve svých mladých rozletech touží za modravé hory, jež obklopují jeho domov, do světa širého, do cizích zemí, mezi cizí lidi. Mnohého vyhání, bohužel, z »rodného hnízda« hlad, jiný z něho odchází za povoláním, opět jiný hledá zábavu, vzdělání, poučení v daleké cizině. Brzy se však každého z nich zmocňuje stesk a neodolatelnou silou je to táhne zpět do rodného kraje, aby v něm složili alespoň kosti své. Teprve v cizině poznáváme, co je domov. Snad všude dobře, ale doma přece jen nejlépe! Tisíce neviditelných pout nás táhne k němu, a když jej zase — snad až po letech — uzříme, když z dáli spatříme známou horu, věžičku kostelíčka, jež nám kyne jakoby na první pozdrav, když se setkáme s první známou tváří, když vkročíme pod otcovský krov, cítíme, jak se zvláštní teplo, tklivá něha rozlévá naší hrudí, srdcem, jak se nám chvěje pohnutím hlas, jak nám i oko vlhne. Ano:

Zde všecko ke mně mluví řečí jinou,
než vylhaná jsou cizích lidí slova,
zde všecko pro mne upomínky chová,
a vzpomínky ty vlídně zevšad kynou.
Zde každá cesta známa mi a milá,
mez každá v poli — upomínka svěží
z dob dětství mého na všem tady leží,
má mladost jak by se mnou tady byla.
Já cítím ji, jak tady v rodném kraji
se k duši mé a srdci mému hlásí,
a pohádky tak, plné též snů krásy,
zas duši moji světlem zalévají.

(Bohdan Kaminský.)

Tak mnohý, jenž z nerozvážnosti opustil domov a své nejdražší a světem bloudil, když se zase vrátí a uzří před sebou rodný kraj, domov svůj, tu jako Bártův syn v překrásné idyle »Ve stínu lípy« Svatopluka Čecha:

... Obnaživ hlavu,
rozpřáhl ruce, na kolena kles',
a zaryl divě prsty v lesní trávu
a vtiskl obličej u vonný vřes ...
a volat chtěl, však hlahol nesouvislý
se z prsou jeho pouze dobýval.
Když posléz obličej od země zdvih',
tu hrály perly v lících zbrázděných,
a tam, kde tváře své byl vtiskl na ni,
též tráva leskla se jak rosou ranní.

Domov! Kolik perel čisté, pravé poesie, lidové i umělé, vykouzlilo to prosté, krátké slovo! Zaznívá z nich půvab jeho krás, jeho niv a luk, lesů a hor, potoků a řek, jeho chaloupek, blahého štěstí, jež sídlí pod jejich krovem, tisíceré vzpomínky na nezapomenutelný ráj, na rodiče a sourozence, dobrý jeho lid, tklivá, dojemná, bolestná touha, jež se přes hory a doly i moře z daleké ciziny nese k rodné chatě, k opuštěným hrobům osob nejmilejších, nejdražších ... Co by byla Homérova Odyssea bez Ithaky v pozadí, co Ilias bez bolesti a nářku obyvatelů Troje nad zkázou drahého, posvátného města?! ...

Domov! — Jen kdo má srdce z kamene, zůstane chladný při tom slově, při jehož sladkém zvuku srdce v těle radostně poskočí, v němž je tolik poesie a půvabu a kouzla! — Jen srdce ledové, otrlé, zkažené a nevděčné naň může zapomenout! ...

Dávno, dávno jsem z něho odešel. S básníkem však zvolat musím:

Jak vlny osením po tobě hrají
mé vzpomínky a touhy, rodný kraji!
Když za večera v dusných města zdích
kol čela starostí se věsí přize,
jak často náhle písmeny v mé knize
se měnívají v roje kvítků tvých!

(Svat. Čech.)

Malá, čistá, ladná je rodná moje víska v požehnaném hanáckém kraji, do něhož se jako jasná hvězda dívá bílá strážná svatyně svatokopecká. Uprostřed žírných lánů, vlnících se zlatem klasů, přerývaných temnou zelení řepovisk, na rovině jako stůl, se skrývají její »grunty« a chaloupky ve stínu jasanů, lip,

ořechů, jabloní a hrušní, nad něž se k nebi tyčí čtyřhranná věžička farního kostelíčka. Nezapsala se nijak do dějin světových, svět jako by o ní nevěděl. Útulno a milo je v ní, ač toho, kdo viděl kus světa, kdo byl v Praze, Římě, Paříži a Londýně, nějak zvlášť nenadchne k obdivu. A přece mám rád svou rodnou vesničku, rodný svůj kraj. Stanul jsem na nebetyčných vrcholcích hor, viděl alpská jezera, širé polské pláně, slyšel hukot rozbouřeného moře, spatřil výstavná, milionová města s jejich uměleckými stavbami, poklady a památkami, ale vzpomínka na ni mi nevymizela z paměti. S radostí ji vždy z dálky zdravím, jedu-li kolem v hučícím vlaku. Kolikrát jsem do ní spěchával s tlukoucím srdcem! Tam u bílé silnice stojí dům, v němž stála moje kolébka, v němž mne hýčkaly něžné lokty mateřské, a jiný s obrazem sv. Jana Nepomuckého, s řadou oken - bývala plná svěžích květin - ve kterém jsem prožil řadu překrásných, přešťastných let v kruhu svých nejdražších, jejichž láska, prostá, ale něžná, zlatila mé mládí... Na prostranné návsi fara se školou, vedle její zahrady chrám Páně s věží bílou. V něm jsem ministrovával, v něm jsem po prvé přiklekl ke stolu Páně, v něm jsem byl biřmován, v něm jsem obětoval svou první mši svatou... Kousek za vesničkou je svaté pole, na kterém den vzkříšení očekává drahý otec, děd, bratří se sestrami, na němž odpočívá můj učitel, mnohý spolužák a spolužačka, řada dobrých přátel, známých...

Ne, nelze zapomenout na rodný kraj, v němž jsme se cítili doma, skutečně doma, kde hlavou táhly jaré sny, kde pro nás byl odlesk ráje. Vzpomínky naň jsou jako sladká hudba, jejíž zvuky nám na tváři vyluzují i ve stáří blahý úsměv, jež hřejí v srdci. Milujeme jej, milujeme jej více, než si možná myslíme. Věru, pravdu dí básník: »Mysl naše v místě tkví, v němž kolébku nám stlali.« (Vít. Hálek.) Ano! Neboť:

Je v světě širokém jediná
ta moje předrahá dědina! (Fr. M. Vrána.)

Rodná vísko, kraji rodný, buď zdráv! Bůh tě chraň a žehnej tobě i tvému lidu co nejhojněji!

*

Domov — toť naše užší vlast. Je nám drahý, avšak neméně milá je nám i naše vlast, náš domov v širším slova smyslu. Sám Bůh ji dal v dědictví našim předkům, našemu národu, který v ní již po dlouhá století žije, ji s láskou zvelebuje, který pro ni v obraně často a často krvácel, jenž ji potem svým zalévá, jenž jí po věky věnuje své nejlepší síly a snahy.

Krásná je naše vlast. Věnčí ji mohutná horská pásma, jež tvoří jakoby její stráž, od hlubokých hvozdů šumavských až k nebetyčným Tatrám a dále

na východ. Její hory a roviny pokrývají pestrou mosaikou lesy, doubravy, úrodné nivy, svěží lučiny, sady a vinice; jako stříbrné stuhy se jí vinou potoky a řeky, hladiny jejích rybníků se lesknou jako zrcadla; roztroušeny jsou po ní nesčetné dědinky, vesnice, městyse a města, jimž vévodí zlatá, stověžatá Praha, matka českých měst, její srdce; na jejích skalách a kopcích jak orlí hnízda sedí namnoze staré hrady, pamětníci její dávné slávy, jejích odvěkých zápasů i úporného úsilí jejího lidu o lepší budoucnost. V jejím nitru je uloženo veliké bohatství rud a nerostů; neboť štědře ji obdařil dobrý Bůh.

A tato země, země krásná, země slavná, země světců, krví mučedníků posvěcená, země mocných králů, mnohých vynikajících mužů, jejichž jméno a věhlas pronikl do světa za její hranice, tato »světů perla skvělá«, je naše, od věků naše! Je to naše vlast! V ní, jak dí básník A. E. Mužík:

S Moravanem Čech tu stojí,
k Slováku se Slezan poji,
všickni v jeden pevný kruh,
jedna řeč a srdce, duch!

Jsou zajisté krásnější, bohatší a slavnější země na světě. Ale lid, který v ní od věků žije, lne k ní upřímně, miluje tuto zemi, zděděnou po otcích, tuto zemi draze vykoupenou. Právem a hrdě si o ní již po sto let zpívá, byť jeho život v ní byl mnohdy krušný, svízelný a trpký: »Zemský ráj to na pohled!« a s básníkem je přesvědčen: »Před mořem, za mořem nenajdu takové!« (J. V. Sládek.) Za ni je hotov i prsa nastavit, jak to nejednou dokázal.

Vždyť v zemi té, v níž předkům našim požehnaným působením sv. Cyrila a Metoda zazářilo jasné světlo víry a pravé osvěty, nad níž po tisíc již let vlaje korouhev svatováclavská s černou orlicí, je domov náš! K vlasti nás poutá na sta svazků, nerozlučných, posvátných. Pro ni proto v lásce bije srdce naše. Její sláva — naše sláva; její blaho — naše radost; její utrpení — naše bolest. S ní se neradi loučíme. Do ní zase rádi z ciziny spěcháme a cosi se hne v našem nitru, když se nám v dáli na obzoru zamodrají její hory a lesy, když opět staneme na její půdě. Tak mnohý z ní odcházel s bolestí v srdci, se slzou v oku, nesa si aspoň hrst její černé země za daleký oceán v neznámé, nehostiné kraje, v nichž ji choval a chránil jako drahý poklad, se kterým chtěl i v hrobě odpočívat, doufaje, že mu chladná cizí země bude lehčí a že v ní bude klidněji spát. František Kvapil dojemně to vyjádřil v básni »Hrst země«:

Opustil rodnou zemi svou,
by ve svět zašel daleký
a chladnou, tmavou cizinou
znak otroctví nes' na věky.
Opustil přátel družiny
i luhy květné — spěje v dál,
a s sebou poklad jediný,
hrst černé rodné země, vzal.

I plakal slzou bolesti,
s domácím prahem louče se —
jej péče matky nepěstí
a mládí zábav nenese; —
již zašlo vše, co duše sní
o otčině — co miloval,
a jenom poklad poslední,
hrst černé země, zachoval.

Bouře mu duly nad hlavou
a nové vzněty myslí zas;
leť v nitra hloubi jiné dmou
se vlny, jiných žalů hlas.
A ve chvíli když nadšené
v zářící světy duši vplál —
měl v srdci balvan z kamene
a na srdci hrst země hřál.

A přešel moře, krajů lem,
svět divů spatřil neznámý,
lazurný nebes diadém
i tiché otců kurhany;
však stesk mu v duši budily
po kraji rodném, trud i žal,
z nejdražší odkud mohyly
hrst černé rodné země vzal.

A když pak smrti hodina
dni poutníkovy přetala
a zimná ledná cizina
jej v lůno hrobu přijala:
v ten hrob mu z milé družiny
brat věrný v středu sněžných skal
ten poklad jeho jediný —
hrst černé rodné země — dal.

Za vlast, po dlouhé době zase svobodnou a předraze vykoupenou, se k nebi nesou naše modlitby, aby vzkvétala a mohutněla, aby v ní dobře bylo celému národu i každému jejímu synovi, aby na ni a na její lid hojně kanula rosa Božího požehnání, aby šťastně zápolila a závodila s jinými, byť mocnějšími říšemi, aby ji Bůh uchránil pohrom vnějších, vnitřních i živelních, aby vzájemná láska v bratrské shodě a svornosti, v níž je záruka lepší budoucnosti, spojila srdce všech jejích synů a kmenů, aby se konečně stala drahocennou svatyní lásky a vděčnosti k Bohu, jenž řídí národy a jim žehná, aby byla velikým dómem velikému jeho jménu! I prosíme verši Karla Legra:

Bože věčný, láskou svojí
chraniž zem tu v každém boji,
k práci pilné síly dej,
lidu svému požehnej,
nechať zkvétá rodná země,
země česká, domov můj!

RODNÁ CHALOUPKA

Má ve vsi stála kolébka
v prostičké, nízké chatce;
ač měkce stlána nebyla,
přec se v ní spalo sladce.
Pod prostou střechou doškovou
tak útulno a milo,
a v stínu starých jabloní
tak sladce se mi snilo.

Já tretek v mládí neměla,
ni hraček skvostných řady,
jen milý úsměv dědečkův
mi zlatil věk můj mladý.

V pohádkách, jichž znal na tisíc,
vždy dobro vítězilo,
a z nich se přání dobrou být
do srdce mého vžilo.

Mě půvab světa nelákal,
mně dostačil klín matky
a náruč její hřejivá
i úsměv milý, sladký.

Pod naší střechou doškovou
jen láska sídlo měla,
já hněvem čelo otcovo
jsem pláti neuzřela.

Ač chata naše prostičká,
já nehanbím se za to,
a změnit bych ji nechtěla
ni za poklady, zlato.

Mně k srdci pevně přirostla
a s ní ty rodné lány,
nechť úrodu svou vydají,
jen potem zalévány.

Anna Holečková.

MÁ OTČINA

Neptej se mne, proč tak vřele
k otčině své drahé znám se
a na službu její cele
v každé době oddávám se.

Otčina má, toť je role,
na níž stojím z vůle Boží,
již mám chránit od koukole,
v níž mám množit Páně zboží.

Otčina má rájem je mi,
radosti a blaha zřídlem,
Bohem danou je mi zemí,
našich světců, otců sídlem.

Tady bujněj zrají klasy,
krásněj růže zakvítají,
a slavíci svými hlasy
líbezněji klokotají.

Tady něžné ptactva písně
mocněj zvučí v jemnou duši,
tady radost, tady tísně
hlouběji duch jímá, tuší.

Tady živěj srdce bije,
čileji krev proudí tělem;
neboť otců duch tu žije
nad hlavami — nad popelem.

Tady stála má kolébka,
tu mi otec moudrý kynul,
pěstila mě ruka hebká,
a já k matince se vinul.

Tady v hrobech drahé kosti
otce, matky, dědů tlejí
a o slavné minulosti
věštebné mi písně znějí.

Tady, zřím-li široko vůkol,
vše mi tajnou káže řeči,
Bůh že mi tu vytkl úkol
na úloze na člověčí.

Proto po svůj život vřele
k otčině své drahé znám se,
proto na službu jí cele
z vůle Boží oddávám se.

Václav Svatopluk Štulc.

MODLITBA ZA VLAST

Bože otců mých, králi nebes i země, k Tobě vznáším svou vroucí modlitbu za blaho své vlasti a svého národa.

Tvé svaté požehnání učinilo krásnou a kvetoucí moji vlast po pohromě největší, kdy bědou lidskou byla k pláči zmořena, ano nadchlo silou a osvěžilo rozumem statečné a zmužilé její bojovníky a přivedlo chudobku, jižjiž k zapomenutí klesající, opět na stupeň slávy mezi ostatní národy — ó, jak velice Tobě za to děkuji, Bože můj, a prosím Tebe s celou svou vroucností, aby Tvé svaté požehnání dlelo nad milenou zemí, dokud kámen v ní bude státi na kameni, a spočívalo nad národem drahým, dokud nepřestane žíti jazyk jeho mluvy. Žehnej vlast mou, Bože, kdy polibkem jara ze spánku zimního probuzena bývá a odívá se v zeleň mladistvou, kdy vůní líbeznou jsou naplněny její lesy i háje a plničky ptačího ševelu! Žehnej vlast mou, Bože, kdy požehnána jsou pole i role její zrajícími plody a obyvatelé její v potu tváří svých snášejí úrodu do svých příbytků! Žehnej vlast mou, Bože, kdy jeseň v ní svou vládu nastoupí a stromy a keře zralými plody obalí! Žehnej vlast mou, Bože, i tehdy, kdy pokryje háv sněhový její hory a lesy i chaloupky, jak hvězdy na nebi rozseté! Tvé požehnání svaté nechť vejde do paláců zámožných, aby tam hnulo srdce k dobročinnosti a útrpnosti, nechť nemine ani prahu chatrče chudičké, by oblažilo jejího majitele, kteréhož chyška ta je jediným bohatstvím, a nechť vynajde i ty ubožáky, kteří nevědí, kam hlavu svou by měli položiti! . . .

Neopouštěj, Hospodine, národ ten, jehož krev jest krví mou a jehož tlukot srdce i mého jest tlukotem, chraň jej, střez a opatruj, zachovej jej před zlem veškerým a před každou zhoubou!

Dej, aby nikdy v něm nevznikly různice a nesváry domácí, chraň jej před úklady zlými jeho nepřátel a popřej, aby ve svornosti, lásce bratrské a v míru dokonalém hledal jediné a našel blaho své! Vznítiž v srdcích našich, v srdcích celého národa pravou, ryzí lásku k vlasti, nechť všickni milujeme rodnou svou zemi jako matičku svou, roditelku, a hotovi jsme v každém okamžiku sílu svou, ducha svého a rozum svůj službě její zcela zasvětiti! . . .

A tak rosou božského požehnání Tvého, všemohoucí Bože, hojně pokropená vlast má se stkvíti bude v kráse májové, šedý, omšený věnec hor skvost-

nou jí bude korunou, šepotající, zelenavé lesy vlasem bohatým a řeky stříbropěnné líbeznými stužkami, spojujícími lásku naši společnou — a když svorně, bratrsky budeme pracovati společně, jak na polích, rolích a v chatrčích doškových, tak i na místech vědy, učenosti a umění, pak s Tvým, Pane, příspěním zasedne vlast má na trůn mezi národy a vynikati bude mezi nimi jako démant mezi křemeny.

Václav Beneš Třebízský.

TOUHA PO DOMOVĚ

Lešetínské zvony slyšet valné hony,
přes pole a háje zní ten svatý hlas,
hlaholí tak jasně, hlaholí tak krásně —
Lešetínské zvony rád bych slyšel zas.

Chaloupka tam sivá, shrbená a křivá
pod mechem a slamou, chudým krovem svým,
hejno dětí kryla, kuřátka jak čilá
ukrývá si kvočna křídlem šedivým.

Všichni pod večerem na zápraží šerém
sedali jsme s matkou, otcem pospolu,
ve blaženém snění k sobě přituleni
při slavících zvonů jasném hlaholu.

Dětské moje čelo nejraději tu dlelo
na rameně sestry nejmilejší všech,
v její duši bájí pučelo, jak v máji
zlatoušků se zhlíží v jasných pramenech.

Když ty zvony zněly, tu jsme spolu jeli
v oblakovém voze v divný, krásný svět,
kde jsou zámky zlaté, princezny v nich jaté,
k tanci lesním ženkám zvoní zvonků květ.

Truchlily jste se mnou, zvony, hudbou temnou,
když jsem otci lůžko v černé zemi stlal,
a když stlali k němu srdci mateřskému,
se sirotkem smutným hlas váš naříkal.

Před jídlem

Milé sestry není, bratři rozptýleni,
jak podzimní vítr listí rozsívá,
kopřivy jen husté kryjou místo pusté,
kde chaloupka naše stála šedivá. — — —

Lešetínské zvony slyšet valné hony,
přes pole a háje zní ten svatý hlas.
Srdce touhou hyne, z prsou vzdech se vine:
Kdy vás uslyším, ach, milé zvony, zas?!

Svatopluk Čech.

U RODINNÉHO KRBU

Buď rád doma!... Významné slovo! V tom je základ a předpoklad domácího, rodinného štěstí, domácího pokoje a míru.

Buď doma, otče křesťanské rodiny, kdykoli a jakmile ti to jen dovolí záležitosti a povinnosti tvého zaměstnání a povolání; buď rád, že můžeš svým nejdražším věnovati několik hodin! Vždyť tě milují, těší se vždy na tebe, touží po tom, aby mohli býti u tebe a s tebou, touží po tvém dobrém slově, po tvém laskavém srdci, po tvé pomocné ruce, jež v rodině vládne a udržuje pořádek. Touží po tobě tvé děti;... brzy snad přijde doba, kdy již nebudou míti otce a kdy je blažiti bude jen vzpomínka na tebe! Hleď, aby byla co nejkrásnější a nejvroucnější!... Touží po tobě tvá manželka, která v blízkosti a přítomnosti tvé snadněji překonává a snáší četné obtíže a starosti svého povolání jako matka a pečlivá hospodyně; ráda by se s tebou poradila, ráda by u tebe našla útěchy a povzbuzení... Proto bývej doma, pokud jen můžeš!... Nedej se zlákati přáteli, kteří se rodině vyhýbají! — —

Měj si ovšem též svou společnost; můžeš, ba musíš do ní občas zajít; nikdo ti v tom nebrání a bránit nemůže. Kdybys ji však vyhledával tak, že by proto tvá rodina byla po celé dni bez otce, opuštěná a smutná doma, pak ti pravím: To není správné, to není v pořádku! Pro své osobní libůstky a zájmy nesmíš celou rodinu zanedbávati; tvá rodina má na tebe právo mnohem větší než li nejlepší tvoji přátelé...

Hleď také, aby tě ani tak zvané společenské povinnosti, tvoje povolání, spolkové práce a pod. příliš nezaměstnávaly a od rodiny přespříliš nevzdalovaly. Dnešní doba, jako žádná jiná, sice vyžaduje, aby se muž, často i žena, ba i děti zúčastnily spolkového života — rozumí se samo sebou, že jen ve spolcích opravdu dobrých, v nichž je dobrý katolický duch, nikdy ve spolcích protináboženských a liberálních, v nichž je nebezpečí pro víru a ctnost, jež

vedou k náboženské lhostejnosti, ba i k odpadu od víry — aby se věnovali, pokud mají síly a nadání, i činnosti apoštolské ve spolcích náboženských i politických, na schůzích, v kostele, v charitě, v denních listech, před volbami atd.; musí podchycovati, co se ještě zachránit a podchytit dá, býti na stráži, odrážeti útoky nepřátel na náboženství, na církev, na školu, na stěžejní zásady a pilíře křesťanství; zkrátka svou hřivnou musí pomáhati ke spáse nesmrtelných duší, zvláště při dnešním nedostatku kněží. Avšak veškerá tato, jinak krásná, na výsost důležitá a chvályhodná činnost nesmí býti nikterak na úkor života a štěstí rodinného; nesmí je ubíjeti, nýbrž doplňovati, podporovati a utvrzovati. Pamatuj a buď si přitom vždy vědom, že společnosti prospěješ nejvíce tím, budeš-li především dobrým, vzorným otcem rodiny!...

Že také matky zanedbávají rodinu a domácnost, je bohužel jeden z nejzhoubnějších a nejošklivějších zjevů dnešní zvrácené doby. Co bude z rodiny, chodí-li matka téměř den co den do divadla nebo na koncert, do společnosti nebo do spolků? Potom ovšem muži nezbývá než si taktéž někam vyjíti; a dospělí synové a dcery si z dlouhé chvíle hledají rovněž zábavu a vyražení mimo dům, rodina je jim bezobsažná, nezajímavá, i odcizí se rodinnému životu pro celý život; nebohé malé děti pak sedí doma samy, jsouce úplně opuštěny, bez útěchy; ký div, že bez hřejivé lásky rodičů zakrňují jejich útlé duše, jako bledou a hynou sebe krásnější květiny v temné místnosti, do níž nepronikají světlé a teplé paprsky sluneční!...

Rodiče, kteří se nemírně, přespříliš věnují zevnější činnosti mimo rodinu a oddávají se zábavám a radovánkám, že bez nich téměř nemohou ani žíti, a tak své děti zanedbávají, berou na sebe t ě ž k o u, h r o z n o u o d p o v ě d n o s t. Nemyslete si, že děti ještě nevědí, co rodiče táhne z domu: dítky mají neobyčejně jemně vyvinutý smysl a cit, i poznají a vycítí brzy, že otci a matce je cosi ještě milejší než — jejich děti. Lze se pak diviti, že brzy ochladne jejich láska, dětinná přítulnost a důvěra i upřímnost k rodičům?...

Přikázání Páně: »Toto je přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás!« (Jan 15, 12) platí především pro křesťanskou rodinu, pro rodiče i děti. Jeť vzorná, vpravdě křesťanská rodina nejušlechtilejší svazek lásky, jejž chtěl a založil sám Stvořitel.

Je-li tento přirozený svazek proniknut, prozářen a posvěcen náboženstvím, pak je křesťanská rodina odleskem nejsvětější rodiny: domu nazaretského s Pánem Ježíšem, s Pannou Marií a sv. Josefem. Je-li Pán Ježíš duchovní hlavou rodiny, pak je celý dům v dobrých rukou, má nejlepšího ochránce, vládne v něm pokoj, mír a svornost, láska a radost, štěstí a víra. V rodině, ve které všichni její členové následují Krista Pána a jdou za jeho přesvětlým vzorem, se celkem snadno vyrovnávají různé drobné, přirozené protivy a nesrovnalosti i občasná nedorozumění mezi mužem a ženou, rodiči a dětmi....

Tam jsou všichni takřka j e d n o srdce a j e d n a duše. Tuto krásnou shodu srdce i ducha v rodině třeba pěstovati zvláště za večerů, kdy se sejdou všichni členové rodiny po denní lopotě, práci a námaze, kdy se mohou aspoň na chvíli klidně sesednouti, družně a mile si pohovořiti v bratrské a sesterské srdečnosti a nenucenosti, kdy si mohou důvěrně navzájem otevříti srdce.

ŠŤASTNÁ DOMÁCNOST

U sedláka Starého v H., útulné podhorské vesnici moravské, jde všecko po starém řádu, jako za jeho děda a praděda. Všichni společně pracují, společně se modlívají, jedí z jedné mísy, společně se baví, lnou k sobě, mají se rádi, jako bývalo v starých českých domácnostech. O nedělích a svátcích chodívají všichni, hospodář, hospodyně, děti i čeládka, do blízkého »Božího kostelíčka« sv. Floriána na mši svatou a kázání i na odpolední sv. růženec a požehnání; ve všední dni bývají na mši sv. aspoň děti; hoši ministrují; častěji jde i selka nebo sedlák, jak jim to právě dovoluje práce.

A nemyslete, že by proto na gruntě u Starých bylo smutno. Právě naopak! Hospodář si rád zažertuje, má rád veselé lidi kolem sebe, přeje jim zotavení, mírné zábavy. V neděle a svátky, a též jindy po večeři se celý dům ozývá nevinnými žerty i srdečným smíchem, píseň stíhá píseň jako málokde jinde. Někdy starší čeledín Jozka vytáhne harmoniku, mladší Lojzík přinese housličky, děvečky s dětmi k tomu zpívají, hru a zpěv slyšet pak až na náves. A sedlák jim nebrání, ba sám si občas i s hospodyní rád zazpívá některou společenskou, národní nebo náboženskou píseň, koledy, postní nebo mariánskou, jak je právě nálada, jak k tomu vybízí roční doba. Jindy se vypravují pohádky nebo různé zajímavé příběhy ze života. V zimě, kdy jsou večery delší, se čtou životy svatých z Ekertovy Církve vítězné nebo jiné dobré, zábavné i poučné knihy. — Jakmile však na starých hodinách kukačka odkuká devět, je všemu rázem konec. Bez pobízení všichni vstanou, pokleknou, pomodlí se po starém zvyku společně večerní modlitbu, sedlák obejde celý dům — a zakrátko se nad ním rozhostí tichý, svatý Boží mír. — V sobotu se místo zábavy předčítá úryvek z postily, nedělní evangelium nebo výklad mše svaté. A ku podivu, domácím se to líbí, libují si a říkají, že sobotní večery nejsou nikterak nejhorší; těšívají se na ně. — Čeládka se netoulá, bývá ráda doma; neboť cítí, že jí tak dobře, tak mile, útulně a příjemně není nikde jinde. Cítí, že u Starých je skutečně »doma«, že náleží jakoby k rodině. A jak by ne, když hospodář je každému otcem, selka zase matkou, když se o všechny starají jako o své. Proto se u nich čeleď zřídka měnívá; téměř každý se u nich drží až do svatby nebo na statku i zestárne. Pracují svědomitě, s láskou, jako by pracovali na svém.

Rodina pana Starého je v celé obci ve velké vážnosti. Jeho bohatá životní zkušenost, jeho rozšafnost a prozíravost, jeho vážný hlas mnoho znamená. Nepřátel nemá. U něho se dožaduje rady a pomoci, kdo jí jinde najíti nemůže, zejména chudý lid. Jeho rodina, jeho hospodářství, vedené ve všem na základě nejnovějších vymožeností, je vzorem ostatním. A dobrotivý Bůh mu hojně žehná na statku i v rodině. A ký div? Vždyť s Pánem Bohem vstává, s ním začíná den, nový rok i každé dílo, jarní práce, senoseč i žně, otavy i ostatní práce podzimní; jemu děkuje denně večer, jemu díky vzdává na konci starého roku... Ano, kde se s Bohem hospodaří, tam se dobře daří!

Kéž by tak bylo všude! Ve všech našich statcích, chaloupkách, rodinách!

DOMOV

Máš-li domov, miluj jej,
tak jej vem, jak Bůh jej tobě dal,
ať to nad peřeji hrdý hrad,
vila nad jezerem u malebných skal,
domek osamělý v stínu hvozdu,
rušen leda libým zpěvem drozdů!

Máš-li chýšku maličkou
na písčině, holé na stráni,
která klid ti skytne po práci,
po námaze pot ti setře se skrání,
kde se mysl může hroužit v sebe,
oko zvednout v modrojasné nebe;

máš-li jizbu útulnou,
třeba pod doškovou střechou jen,
kde tě mile vlastní hřeje krb,
děkuj za to Bohu a buď spokojen!
Zde jsi host jen, není vlast tu tvoje,
k lepší kynou ti hvězd zlatých roje.

Václav Hradský (František Žák T. J.)

KRÁL RODINY

Co nám činí domov zvláště milým a příjemným i drahým, jsou rodiče, drahé hlavy rodiny: otec a matka. Pod rodným krovem nám dali život; tam nám vtiskla drahá matička po narození první polibek na čelo; tam se s láskou skláněl otec a matka nad naší kolébkou, zářící nesmírným blahem a štěstím; tam nás chovali na klíně, k sobě vinuli; tam jsme za matčina vedení a k její radosti učinili první krůček a promluvili první slovíčko: »mama«, »tata«; tam nás učili Boha znáti, vypravovali o Ježíš-

kovi, o nebi, o ráji, jak to jen dobří, zbožní rodiče dovedou; tam nás učili prvním modlitbám. Tam jsme prospívali na těle i na duchu. Srdce jejich náleželo cele nám a naše jim: tam je proto naše láska, tam je naše otčina, tam je náš domov... A kdyby to byly jen holé skály a kamenitá pole, kdyby to byla jen chudičká chaloupka a v ní s tebou bydlila jen chudoba a hlad: ... koutek ten musíš míti věčně rád a nikdy naň nesmíš zapomenouti; k srdci ti musí přirůsti a v něm jej chovati musíš jako nejkrásnější, nejmilejší obrázek.

Ano, otec a matka... to je naše láska, něžná, oddaná.

Co je otec?...

Když Bůh učinil otce a matku původci života jejich dítek, vložil do nich část své nekonečné moci, kterou sám všechno stvořil. Tím jim dovoluje zasahovati do činnosti své věčné Prozřetelnosti: dává jim tvůrčí moc podle svého obrazu a podobenství a tím, že jim svěřuje tuto velikou moc, je ustanovuje hlavami lidské rodiny.

Běda proto tomu spojení, těm svazkům, které se snaží překaziti úmysly Boží!... Těm nežehná Bůh ani lidé! Běda otcům, běda matkám, kteří se poddávají zbabělé bázni před obtížemi otcovské a mateřské důstojnosti, kteří se oddávají rozkoši a pohodlnosti, kteří v Prozřetelnost Boží nemají důvěry, kteří ruší řád Boží, zneuznávají nesmírnou odpovědnost ze své veliké, Bohem dané moci a kteří vznešené tvory, drahé duše, jež měli dáti nebi jako ovoce jeho požehnání, odvrhují daleko od sebe v pouhé nic! (Jakub B. Bossuet.)

To však ještě není vše. Pán Bůh činí rodiče účastny nejen své moci, nýbrž i své moudrosti a své lásky: lásky, která oživuje a zachovává, moudrosti, kterou vše řídí a spravuje; a se svou láskou, moudrostí a mocí jim propůjčuje také něco ze své nejvyšší velebnosti, ze své velikosti...

Nelze popříti: ve velebnosti otcově, v důstojnosti matčině září paprsek samé velebnosti Boží... Na čele otcově trůní moc, autorita, v jeho pohledu tkví síla a dobrota, kterou mu mohl propůjčiti jen Bůh; jeho moc a důstojnost, láska a dobrota vždy a všude vyžadují a si vynucují úctu a poslušnost... Autorita otcova je ze všech lidských autorit nejstarší a nejsvětější. U všech národů všech dob bylo jméno »otec vlasti« nebo »otec národa« ze všech jmen, jež lze dáti králům pozemským

nebo zasloužilým mužům, vždy to nejkrásnější, nejčestnější a nejslavnější... Králem z Boží milosti je každý otec ve své rodině; jeho království je nedotknutelné, nezadatelné: je to jeho dům a jeho domácí krb. Nikdo mu nesmí jeho království upírati, bráti, na ně sahati. On to je, jemuž v království jeho náleží moc a vláda nad ženou a dětmi, nad jejich dušemi, jejich životem, jejich ctí. Řekne-li otec: to je můj syn, to je má dcera, vyjadřuje tím svoje práva a povinnosti s takovou určitostí a rozhodností, jaké nikdy nemůže dosíci žádná jiná autorita kromě autority jeho...

Otec, král rodiny, je králem podle práva a zákona: vládne ve své rodině, všechno v ní řídí; pracuje a dbá, aby se pracovalo... A pokud se týče výchovy jeho dítek, vyučuje je buďto sám nebo jim volí a ustanovuje učitele, jako hlava státu ustanovuje úředníky; a to vše vznešeným, božským a nezadatelným právem... Věru! Na zemi není práv ani povinností, vznešenosti ani autority, jež by bylo lze přirovnati k právu a povinnostem, k vznešenosti, moci a autoritě otcově! (Dupanloup, Výchova II.)

Nezmínili jsme se ještě o nejvyšší moci otcově, o tom, co zde na zemi zřejmě a viditelně vyjadřuje božský znak a charakter otcovské moci... Co je to?...

Podobně jako Bůh žehná i otec, a může též zlořečiti!...

Hrozíme se kletby Boží; Pána Boha prosíme o požehnání. A také kletby otcovy se hrozíme. Se zbožnou úctou, na kolenou si vyprošujeme a přijímáme požehnání otcovo; skláníme se pod jeho žehnající rukou jako pod rukou Boží... Žádná moc, žádná lidská hodnost a důstojnost — uvědoměme si to dobře! — neměla a nemá na zemi takového práva.

Jediné otec žehná a zlořečí... A co znamená žehnati?...

Uvažujeme-li především o požehnání Božím a zkoumáme-li se zbožnou myslí v Písmě svatém, co Bůh činí, když žehná, vidíme vždy, že je to projev moci a lásky. Požehnání Boží nám dobro nejen přeje, ale ono je též působí.

To dosvědčuje první požehnání, jež dal Pán Bůh našim prarodičům v ráji: »Požehnal jim též Bůh, řka: Rostte, množte se...« (1. Mojž. 1, 28.) A z toho požehnání Božího v ráji vzešlo pokolení lidské.

Hojnost štěstí a milosti, to je ovoce požehnání Božího.

Kdekoli se s ním v Písmě svatém setkáváme, vidíme vždy jeho neobyčejné účinky a přehojné ovoce, jež přináší; vidíme, že je to projev moci a zdroj přirozeného nebo nadpřirozeného života.

V tom právě tkví hluboký důvod, proč žehná jen Bůh sám, jenž je původce života, nebo proč dává žehnati skrze své služebníky — po Bohu to pak činí otcové ve svých rodinách.

Odtud si také vysvětlíme, proč si děti v rodinách ctihodných patriarchů starozákonních vždy tak velice vážily a tak velikou váhu kladly na požehnání otcovo.

Bylo by se snad možno domnívati, že požehnání otcovo v Novém zákoně pozbylo své moci? Ne, nikterak! Právě naopak! Neboť zcela v duchu a podle povahy milosti Boží tryská právě nyní z požehnání Božího ještě větší měrou než dříve nadpřirozená milost, která v křesťanských rodinách působí, zmnožuje a udržuje nejen život, ale — a to je mnohem vzácnější, cennější a důležitější — život vyšší, duchovní, poklad domácích ctností a nebeských nadějí.

A dává-li otec, který je vznešeného jména toho plně hoden, požehnání svému synovi, je si toho vědom a cítí dobře, že koná něco velkého, něco božského, že jedná jako zástupce Boží, ba co více, že je to Bůh sám, který skrze něho žehná drahým jeho dětem, že požehnání jeho není pouhé přání, naděje, nýbrž že tajemnou silou a mocí působí skutečně dobro... Ó, jak velké, vznešené a mocné je požehnání otcovo!

Úcta k požehnání otcovu je dosud v lidských duších a srdcích tak pevně zakořeněna, že celou rodinu jímá děs a hrůza, jestliže je otec v hodince smrti odepře nehodnému synovi; zoufalství se zmocní nešťastného dítěte a zdá se mu, že kletba lpí na celém jeho životě až do posledního jeho dechu.

Odtud si vysvětlíme nesmírný žal, bolest a hoře dobrého syna, jemuž nebylo přáno stanouti u smrtelného lože umírajícího otce a přijmouti z chladnoucí a tuhnoucí předrahé jeho ruky poslední jeho požehnání. Nemá útěchy a nikdo a nic ho nedovede potěšiti... Stává se proto nezřídka, že se děti vydávají na dalekou cestu přes hory, pouště a širý oceán, aby ještě jednou, naposled, spatřily toho, který jim dal

život, a aby ho pro sebe a pro své děti poprosily o poslední jeho požehnání... A měl-li někdo to neštěstí, že ztratil otce již v nejútlejším věku, nežli ho mohl ještě poznati, byl-li však přitom tak šťasten, že otec v poslední hodince vznesl jižjiž klesající ruku na jeho hlavičku, aby mu otcovsky požehnal, jde celou rodinou jeden hlas, plný útěchy a blahé naděje: »Otec mu ještě před smrtí požehnal.« A v tom je i pro ubohého sirotka nesmírné štěstí a bohatství, požehnání to je pro něho nejlepší, nejdrahocennější odkaz drahého otce. Vždyť:

Požehnání otce, matky s budovou se nezboří,
ve vodě se neutopí, ani v ohni neshoří.

(Fr. Žák T. J., Mudroslav.)

A což teprve, byl-li to otec, jejž v životě zdobily nejušlechtilejší ctnosti, jenž vždy kráčel po cestách Božích, jehož vzorný život vyvěral z hluboké víry a jenž žil pro Boha, a byly-li poslední jeho okamžiky plny důkazů lásky Boží! Ó, pak je důvěra tím větší, pak věříme v moc a účinnost jeho posledního požehnání, jako věříme v moc požehnání samého Boha... Vímeť a jsme o tom pevně přesvědčeni: Otec je ve své rodině králem, je zástupce samého Boha, je nejvznešenější představitel mocné a blahodárné autority Boží.

Otec, král v rodině, vládne ve svém malém království nejlépe, řídí-li se heslem: »V s t á v e j č a s n ě, p o v z n e s m y s l k B o h u; p ř i l o ž r u k u k d í l u!« To jsou vskutku tři zlatá pravidla pro šťastný a spokojený život v křesťanské rodině. Řídí-li se jimi otec a po jeho příkladu i celá jeho rodina, budou pro jeho dům jakoby tři mohutné, nerozborné pilíře, které jej budou podpírati, držeti a chrániti, na nichž bude pevně státi, byť kolkolem zuřily i nejděsnější bouře.

NÁŠ TATÍČEK

V tom našem domečku
maličké nebe,
když máme pod střechou,
tatíčku, tebe.

Tak je tam sváteční
po práci denní,
jak je tě plničko
hned ve stavení.

Všichni tě oddaně
vítáme s plesem,
na tvůj se úsměv vždy
radostí třesem.

Cože máš, tatíčku,
v prostém svém zjevu,
že je nám u tebe
do tance, zpěvu?

Dýcháme volněji
za tvými zády,
víme, že nedáš nám
umříti hlady.

Od rána do noci
o nás se staráš,
vedeš nás k moudrosti,
chybičky káráš.

Oči tvé — hluboké
studnice lásky,
na rukou mozoly,
na čele vrásky.

A od těch starostí
hlava tvá milá
prokvetla předčasně
do sněhobíla.

A nikdy nereptáš;
v pokoře, vděčně
v Bohu nám žehnáváš,
dobrosrdečně.

Ach, Bože, Božíčku,
co ti jen dáme,
že ještě tatíčka
na živu máme?

Hubert Havránek.

SRDCE RODINY

Matka!... Kdo na celém světě vylíčí, kdo plně, ba co dím, kdo aspoň dostatečně vystihne vznešenost a velikost důstojnosti mateřské? Projdi svět křížem krážem od pólu k pólu, od východu na západ, nenajdeš člověka toho. — Předně se rozumí samo sebou, že matce náleží převeliká část z výsad a práv otcových a že na jejím čele trůní a v jejím pohledu září odlesk moci a autority otcovy.

Jdeme však ještě dále. Její srdce je plno veliké, silné, neutuchající lásky, bezmezné obětavosti a hluboké odevzdanosti...

Ano, tážeme-li se, co je matka, musíme říci: Je nejctihodnější, nejušlechtilejší, nejmilejší a nejsladší bytost na světě!

Matka! Ono slabé a zároveň tak vznešené stvoření, které je s Pánem nebes tak úzce spojeno a které bylo zvláštní výsadou jako nikdo jiný vyvoleno, aby ve svém lůně nosilo, živilo a chovalo ony tajemné by-

tosti, jež mají jednou patřiti na samého Boha ve věčné slávě! (Dupanloup, Výchova II.)

Matka! Jak krásná a posvátná je koruna mateřské důstojnosti! Koruna ta pochází z nebes, a je-li bez poskvrny a září-li v plném lesku, je to čelenka mnohem nádhernější než koruna královská...

Otažte se jen matky, zda by chtěla zaměniti štěstí svého mateřství za největší statky, za korunu pozemskou? Vzorná matka nikdy!

Proto mluví Písmo svaté řečí nadmíru vybranou a vznešenou, líčí-li nám vznešenost mateřské důstojnosti, její dobrotu a moudrost, laskavost a přívětivost. Zde několik dokladů:

»Zdatnou ženu kdo nalezne? Nad skvosty z daleka cenu má. Manžel na ni spoléhá, o zisk nemá nouze. Prospěch mu činí, ne škodu, v každý den života svého... Když ještě noc je, vstává, rozdává stravu své rodině, služebným svým jídlo... Ruce své na kužel klade, prsty pak třímají vřeteno. Ruku svou otvírá nuznému, dlaně své vztahuje k chuďasu. Vliv a čest její roucho jest, s úsměvem v budoucno patří. Ústa svá otvírá v moudrosti, učení vlídné má na rtech. Pátrá, co v domě se děje, chleba bez práce nejí. Rostou jí děti a ctí ji, roste i muž její a chválí ji: „Mnoho žen vedlo si zdatně, tys je (však) předstihla všecky!" Klamavá, prchavá krása jest; která se bojí Pána, té ženě přísluší chvála!«... (Přísloví 31, 10—31.)

Tolik dobrého a krásného dokáže bez námahy slabá žena mateřskou svou láskou a něhou, skvostnými vlastnostmi a dary svého srdce, jež jí do něho vložil sám Bůh; a proto je v nevyčerpatelné hojnosti celými proudy rozlévá na vše, co je kolem ní.

A co je láska mateřská?...

Kdo vylíčí její sílu a něhu, její velkodušnost a její moc? Kdo vypočítá a vystihne její radosti a všechny divy její?...

Radosti lásky té jsou tak veliké, tak čisté, tak nevystihlé, že nám ji Syn Boží, Svatý svatých, uvádí jako živoucí obraz věčných radostí v nebi.

»Žena, když rodí, zármutek má, neboť přišla hodina její; když však porodila dítko, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět. Tak... radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo neodejme od vás.« (Jan 16, 21—22.)

Radosti mateřské!... Nic se jim nevyrovná! V nich je nejsladší a nejušlechtilejší rozkoš a slast srdce lidského!

Není na světě něžnosti, která by měla v sobě něco tak úctyhodného a nebeského jako láska mateřská. Je to nejčistší láska na tomto světě!

A láska ta je tak podivuhodná, má do sebe něco tak hlubokého, tak božského, že lze zajisté říci plným právem: Srdce matky je jedno z nejkrásnějších děl, jež vyšla z rukou Božích.

Máme ještě dodati, že láska mateřská je velkodušnější a nezištnější než každá jiná láska pozemská? Pro své dítě se matka dovede zříci všeho, pro ně ráda strádá, pro ně trpí, pro ně ráda v obět přinese vše, i život, jen aby ono žilo a bylo šťastno.

Mně nechať ze své klenotnice
Bůh neskytne dar žádný více
než po života krušném boji
na skráně lesky stříbrné —
a v náhradu ať hlavu tvoji
vším světa štěstím zahrne!

(Sv. Čech.)

Za divoké bouře ztroskotala kdysi loď. Na skále, jež z moře čněla, se z rozkacených vln zachránila žena s nemluvnětem, jež tiskla do náručí. Skalisko však bylo úplně pusté — nikde plodu, nikde kapky pitné vody. Žena, zvláště pak dítě, strádaly tudíž nesmírně hladem a ještě více žízní. I zranila si žena hruď a místo mateřského mléka dávala hynoucímu dítěti píti krev mateřského svého srdce... Když bouře konečně ustala, našli ji lidé; byla však už mrtva, ale dítě ještě žilo v její náruči. Obět její zachránila mu život. Byla to jeho matka!...

A co nám praví bolesti, jež jsou spojeny s důstojností mateřskou? Jsou nevýslovné jako její radosti. Kane-li v kalich mateřského srdce hořkost a žluč místo sladkosti, nevěrnost a zrada místo věrnosti a oddanosti, je-li blaho a štěstí její zničeno, stíhá-li ji nebo její drahé rána za ranou, tíží-li ji chudoba, opuštěnost a rve-li jí z náručí nelítostná smrt, co jí bylo na světě nejdražší,... ó, pak dobré její srdce drásá hoře a bol bez mezí, duše její se halí v mlčení — v zoufalé mlčení — ... a nad její hlavou, zbavenou koruny, táhnou temné mraky, v nichž se tají blesky, a brzy nato se rozpoutá bouře...

»Hlas nářku, žalosti a pláče slyšeti jest na výšině: Rachel pláče nad

svými syny, nechce se potěšit nad nimi, protože jich není.« (Jerem. 31, 15; Mat. 2, 18.)

A církev svatá klade sedmibolestné Matce Boží do úst slova žalozpěvu, v němž tak bolestně naříká a hořekuje prorok Jeremjáš nad zpustošeným Jerusalemem: »Ó, vy všichni, kteří (kolem) jdete cestou, pohleďte a vizte, je-li bolest jako bolest má!« (Pláč 1, 12.)

To je výkřik matky, kterou připravili o nejdražší poklad na světě, jíž uloupili dítě, jejíž hruď proto rozrývá nesmírný bol...

Ne! Nad výkřik bolesti mateřské není nic úctyhodnějšího, hroznějšího, strašlivějšího a zároveň vroucnějšího a dojemnějšího!... Je v něm cosi majestátního, co nás uvádí v úžas, co drásá srdce. Je to vzlykot duše, který proniká a rozrývá i rozdírá srdce...

Výkřiku mateřské bolesti neodolá nikdo, ani člověk sebe zvrhlejší a zpustlejší... I z nejmírnější a nejtišší ženy se stává lvice, uloupí-li jí někdo její dítě...

»Dej mi mé dítě!« vzkřikla kdysi v nesmírné bolesti matka ve Florencii a vrhla se na kolena před lvem, který uchvátil jejího synáčka,... a polekaná, výkřikem zděšená šelma přišla a položila dítě k nohám jeho matky!

Výkřik ten vyšel z tak hluboké a nesmírné bolesti, že tajemné hloubky její nevystihne nikdo...

Jen o jedné věci se ještě zmíníme, o které vypravuje v týchž knihách Písmo svaté, které nám odhalilo původní vznešenost té, jež kráčí ruku v ruce s mužem, které ukázalo její pozdější pád a poté zase velikost a radosti důstojnosti mateřské. (Dupanloup, na u. m.)

Není totiž pochybnosti, že matka je určena k bolesti, k smírnému, posvátnému utrpení... Je veliká, poněvadž trpí... Ji právě stíhají bolesti ze všech nejmučivější. Ze všech ran, jež dopadají na lidstvo, nejtěžší dopadá na matku člověka. Všechny útrapy životní a všechna nebezpečí života se dotýkají nejdříve jí. Ona první zakouší a prožívá nejtrpčí bolesti, jež jsou údělem lidstva. O ní, a to již v jejím plném, nejkrásnějším a nejšťastnějším věku, platí slovo: »In dolore paries filios — s bolestí budeš roditi děti.« (1. Mojž. 3, 16.)

To však ještě není vše. Většinou musí svoje děti, při jejichž porodu

vytrpěla nesmírné bolesti, také s b o l e s t í v y c h o v á v a t i. A děti si také nikdy ani zdaleka nepředstaví, a představit ani nedovedou, kolik starostí, úzkosti, trampot, námahy, práce a obětí stály dobrou a pečlivou matku dnem i nocí v prvních letech svého života... A co vytrpí, nežli je vychová, nežli dorostou! Přicházejí nemoci, a srdce její se chvěje úzkostí o jejich život. Vyrůstají snad v chudobě a bídě, s níž často nadlidsky zápasí, a starostlivé její srdce se opět chvěje o jejich budoucnost. Když pak konečně dorostou, odcházejí často od ní za chlebem, za povoláním, zůstavujíce ji v osamělosti, kterou cítí mnohem více než ony. Kolik vroucích proseb a horoucích modliteb vysílá pak k dobrému Bohu za jejich ochranu, za jejich blaho a štěstí! A stává se bohužel nejednou, že přicházejí na scestí, že na ni dokonce nevděčně zapomínají, ba, že se k ní ani znáti nechtějí!...

Chudá jedna vdova obětovala vše, co měla, na vychování a vzdělání svého jediného syna, který se konečně domohl krásného postavení ve velkém, vzdáleném městě. Po čase však přestal psáti ustarané matce, která se, jsouc v nejistotě o jediné své dítě, vydala za ním na dalekou cestu. V městě našla jen stěží po dlouhém hledání synův byt. Konečně stanula v jeho světnici, již ho spatřila, již mu spěchala do náručí, překypujíc blahem, že konečně zase vidí své dítě živé a zdravé. Leč s chladnou, ledovou tváří ptá se syn: »Kdo je ta žena a co tu chce? Neznám ji!«... Kdo vypíše, kdo vylíčí zklamání, bolest a hoře, jež sevřelo srdce matčino v kruté oné chvíli života? — »Neznám ji!«... Ta slova byla víc než rána dýkou do jejího srdce!

A mnohdy nadto vidí matka, jak jí děti, pro něž by s největší radostí i život obětovala, chřadnou a předčasně u m í r a j í! To je pro její srdce bolest ze všech největší. Pak se jí z duše dere výkřik... výkřik, plný nejhlubšího bolu a trpkosti, plný nesmírné trýzně, výkřik, který proniká až do kostí.

Kdo ji pak dovede potěšit?... Zdá se, že bolest tu může utišit jen samo nebe... a že v srdci a nitru takové matky je něco, co jiní nedovedou plně pochopit a co zná jediné Bůh, rána, kterou nic úplně nevyléčí, která se nikdy úplně nezacelí... Co je to?...

Něco velmi tajemného, a jak se zdá, něco téměř božského, co se

zhojí teprve v lepším životě na onom světě; je to zajisté něco ze samého otcovského Srdce Božího, z jeho něhy a z jeho slitování a soucitu...

Je jisto, že ani největší radosti na tomto světě nedovedou vyvážiti a utišiti bolesti, jež zasáhly a rozryly něžné, milující srdce mateřské...

»Nenazývejte mne Noemi (to je Sličnou), ale raději mne nazývejte Mara (to jest Hořkou, Bolestnou),« pravila starozákonní matka, trpce zkoušená, která pro hlad po deset let žila v cizím kraji jakoby ve vyhnanství, kde jí zemřel manžel a dva synové, když se zase vrátila do Betlema a když se jí tamější ženy nemálo divily, že se za deset let tak velice změnila; »nebo hořkostí mne velmi naplnil Všemohoucí. Vyšla jsem plna, a prázdnou mne zpět přivádí Hospodin. Proč mne tedy nazýváte Noemi, když mne Hospodin ponížil a Všemohoucí sklíčil?«... (Rut 1, 20—21.)

A tážeme-li se, proč je vznešená její důstojnost plna tak velikých útrap a bolu,... proč do jejích radostí kane tolik hořkých slz,... proč na ta dobrá srdce, která nám dala život, dopadá a proč je rozdírá tolik ran, z nichž každá je jako ostrý meč?...

Věru, jen my křesťané si je dovedeme vyložiti a vysvětliti pádem prvních lidí v ráji a zákonem smíru.

Dále je jisto, že po pádu našich prarodičů pravá velikost záleží ve velikém utrpení, v bolesti, důstojně, oddaně, trpělivě snášené. Velikosti té je muž zřídka schopen; jinak tomu bývá u ženy, matky...

Uhodí-li blesk a zabije-li vroucně milovaného syna, drahou dceru, je muž, otec, ranou tou téměř zničen, bezradně stojí u mrtvoly svého dítěte;... i žena, matka je zdrcena, jakoby zlomena tou nenadálou, krutou ranou; ale spíše odolává, zvláště je-li to žena pevné, hluboké víry;... vidíme, jako by cítila, že je stvořena k tomu, aby trpěla, že sice cítí nejhlubší bol, ale že jej dovede také odevzdaně snášeti.

Je v ní něco, co přináší v obět, ale je v ní též něco, co ji i zdrcené její srdce sílí, co ji nedovede zkrušit, úplně zlomit...

Ku podivu! Panna Maria, kterou si Syn Boží vyvolil za matku, měla býti především pannou hořkosti a matkou bolesti! To byl její úděl a v tom byla její velikost.

Na Kalvarii se Synem musila trpěti i Matka Boží...

A nelze říci, že by tím byla vznešenost a hojnost radosti, důstojnosti mateřské zkalena! Nikoliv! Ženy, matky křesťanské mi jistě rozumějí... A jestliže je na tomto světě do slastí její slavné koruny vpleteno i trní, snáší je žena Nového zákona právě proto s radostí nebo aspoň trpělivě... miluje bolesti své vznešené koruny právě tak jako její slasti a radosti... Bolest je jí ozdobou a zušlechťuje ji... cítí, že odtud plyne svaté její právo a nárok na úctu, důvěru, oddanost a něžnou lásku jejích dítek...

Vždyť je k ní konečně sám Bůh, Pán nebes a země, tak důrazně nabádá, a sám zdůraznil a posvětil práva důstojnosti mateřské a mateřského srdce slovy tak prostými, dojemnými a mocnými!...

»Celým srdcem svým cti otce svého, a na bolesti matky své nezapomínej; pomni, že jen skrze ně jsi se narodil!« (Sir. 7, 29—30.)

»Slyš, synu, slova mých úst a polož si je do srdce jako základ... Měj v úctě matku svou po všechny dny jejího života; neboť je ti míti na paměti, jaká a jak veliká nebezpečí ve svém lůně pro tebe vytrpěla.« (Tob. 4, 2—4.)

A konečně: »Jako člověk, jenž poklady hromadí, je ten, kdo má úctu k matce své.« (Sir. 3, 5.) Nebe samo mu požehná!...

A co říci máme o neobyčejné moci, kterou Pán a Tvůrce náš dal a svěřil do rukou našich otců a matek?

»Požehnání otcovo utvrzuje domy synů, ale kletba matčina z kořene vyvrací základy.« (Sir. 3, 11.)

Proč je v tomto posledním výroku tak veliký, přímo udivující, ba ohromující rozdíl mezi otcem a matkou?...

Ach, to proto, poněvadž matka je láska... Žehná... žehná vždycky; a pak ji život jejích dětí tolik stál! Jestliže však ti, za něž by byla dala i život svůj, povstanou proti ní,... jestliže je nucena potlačiti a zapříti v sobě lásku, a místo požehnání zlořečiti,... pak je to něco hrozného a strašného!... To ničí, to zabíjí!

Odtud proto plyne ono dobře míněné napomenutí pro děti:

»Děti, chraňte se, abyste nikdy nebyly příčinou, by pro vás matka musila plakati!«

Zanechme však těchto smutných myšlenek!...

Díky Bohu: často se ještě na zemi setkáváme s obrazy mnohem krásnějšími a něžnějšími. A zvláštní radostnou útěchou nás naplňuje, že ke konci můžeme připomenouti to, co nám uvádí též Písmo svaté, jež nám ukazuje, s jakou úctou a šetrností se chovají děti k matce, s jakou láskou a důvěrou se k ní tulí a k ní lnou, podivují se jejím ctnostem, její moudrosti, dobrotě, rozšafnosti, velikosti a jiným jejím skvělým vlastnostem, sobě i jiným s úctou a hrdostí i vděčností o nich vypravují a se radují, že je šťastna! »Rostou jí děti a ctí ji!« (Přísl. 31, 28.)

I její muž, šťastný a hrdý na svou šlechetnou choť, má ji ve stejné úctě jako synové a dcery... a volá i velebí ji: »Mnoho žen vedlo si zdatně, tys je (však) předstihla všecky!« (Přísl. 31, 29.) »Ano, jsi jako drahocenná perla, pro kterou jdeme až na kraj světa, jako vzácný poklad, jejž nevyváží sebe větší bohatství! Neboť od té doby, co jsi s námi, v každý den života tvého, jen prospěch a dobro z tebe máme a ani nejmenší škodu...« (Přísl. 31, 10—12.)

Jsme vskutku šťastni, že jsme tento obraz mohli zakončiti tak nadšenými slovy moudrosti Boží... A jen ještě dodáváme, že dobrota a nesmírná láska Boží nám dala přímo nedostižný vzor, ideál matky v Matce Syna Božího, která byla srdcem svaté rodiny, která je od Velikého pátku i matkou naší, která je po Spasiteli nejkrásnější, nejpodivuhodnější dílo, jež vyšlo z všemohoucí ruky Boží, a která měla tak velikou účast ve vykupitelském díle Spasitelově. Prozřetelnost a dobrota Boží měla jistě i v tom zvláštní úmysl, pokud se týče vznešené důstojnosti matky pozemské, jejího postavení a významu v rodině...

To je tedy srdce rodiny..., taková je úchvatná krása a jedinečná vznešenost důstojnosti mateřské!

To je věčně krásné štěstí lidské rodiny pod samou ochranou autority Boží!

To je otec, to je matka!... To je krásné a posvátné pouto síly a mírnosti i tichosti, moci a něžnosti, moudrosti a lásky, z něhož tryská a v nerušeném, nezkaleném souladu srdcí pramení život, jistota a bezpečnost, čistá radost a útěcha, sladký mír, nenahraditelné blaho a pravé štěstí, celá řada půvabných, nejušlechtilejších ctností!...

Věru, nebe na zemi...

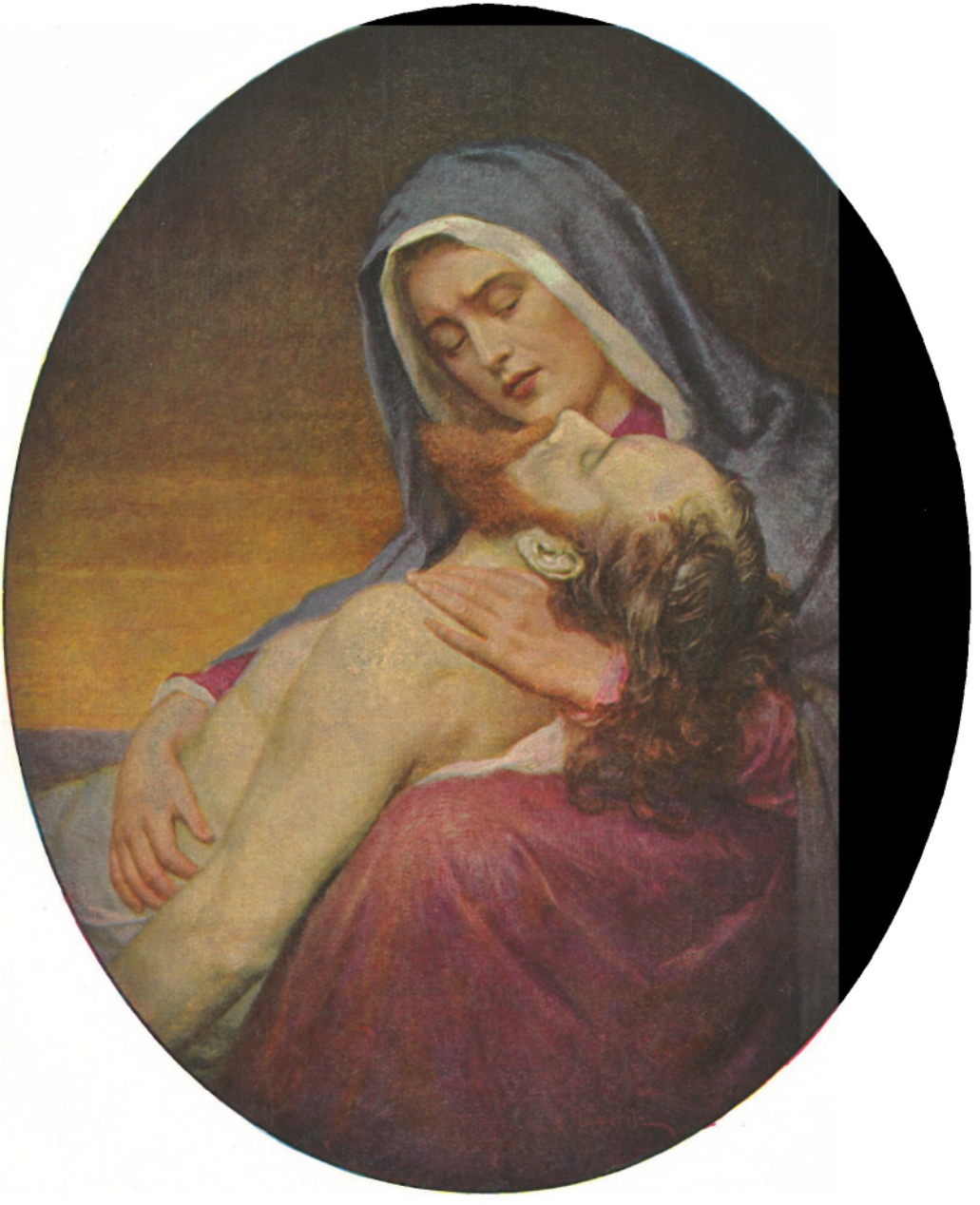

Matka sedmibolestná

MATKA

Matka! — Slovo nejkrásnější,
nejdražší a nejsladší!
Dokud matka mezi námi,
celý svět je jinačí.

Vše se směje, radost šíří,
kam jen svitne její hled;
mluvy její melodie
sladká jako vonný med.

Matičky kde kroky stanou,
požehnání její jen;
pod dotekem její ruky
prchá z duše každý sten.

Matkou bohat každý v světě,
i ten koutek chudičký.
Nebylo by nebe nebem,
nebýti v něm Matičky!

Blažen, komu nebe přeje
tento poklad jediný;
srdce matky zlato ryzí,
stříbro její šediny.

A v tom srdci tolik lásky,
tolik něhy k dítěti,
a té hlavy stříbro — tisíc
pro dítě je obětí.

Kolik dětí, tolik srdcí
matce tluče ve hrudi;
pro každé má srdce celé,
jak se k žití probudí.

Neúnavná ve starostech,
ve dne v noci ubdělá,
od kolébky dítko svoje
střeží křídlem anděla.

Za tu lásku, za ty strasti
jednu prosbu matka má,
Bůh by chránil její robě,
dal mu štěstí do věna.

A co jí tu samé zbývá,
duši touhou znavené?
Nic než slza, když si dítě
jednou na ni vzpomene.

Vzpomene a vděčně zlíbá
zvadlou líc své matičky;
a když dřímá za zdí svatou,
požehná rov maličký.

Hubert Havránek.

*

Muž v domě hlavou, žena je v něm duší.
V domácím tichu tam má říši svou;
hned uvidí, kde vráska soulad ruší,
a uhladí ji dlaní laskavou.

Zbožná a pilna — příkladem je dětem,
je těchou muži, útrap náhradou ...
Tak chaloupka-li každá bude květem,
vlast celá bude rajskou zahradou!

Karel Dostál Lutinov.

MATKA V BOUŘI

Červnové slunce upíralo své ohnivé paprsky na širé lučiny, na nichž se pestřilo na tisíce krásných květin. Nad nimi poletovala sta motýlů a třpytných mušek. Pilné včelky a bručiví čmeláci bzučeli tichou ukolébavku spícímu děťátku, položenému v brázdě pod mezí a ukrytému deštníkem před palčivou září sluneční. Nedaleko pracovala matka; v potu tváře vykopávala malý žlábek, aby mohla voda z louky lépe odtékati. Kolem ní poskakovalo druhé dítě, hošík asi pětiletý, jenž jí stále něco vypravoval. Matka mu ani neodpovídala; zato tím rychleji kopala, neboť slunce pálilo jako oheň, mraky vystupovaly na oblohu a vzduch byl dusný k zalknutí. — Bylo po druhé hodině odpolední.

»Za takového vedra není radno dlíti s nemluvnětem daleko od domu,« kmitlo matce myslí a vzhlédla k nebi. Zachvěla se; obloha již byla napolo zatažena zlověstnými mračny. Ještě chvatně několika údery rýčem dokončovala práci. Vtom se ozvala první hromová rána z temných chmur. Ihned pospíšila k svému děťátku, vzala je do náručí, hošíka za ruku, motyku dala na rameno a spěšně se ubírala k domovu.

Urazila teprve půl cesty, když se spustil silný liják. Vzala chlapce na ramena, dítko pak přivinula ještě více k ňadrům a ubíhala, jak jen mohla pod tíží dvou dětských tělíček.

Náhle ji udeřilo cosi tvrdého do bosých nohou a v zápětí bubnovaly ledové kroupy na deštníku, jímž se chránila. Brzy byl tento slabý ochranný štít proražen. Hošík, zasažený do hlavy, zanaříkal. Matka se úzkostlivě kolkolem rozhlédla. Nikde nablízku přístřeší. Již i kojenec počal kvíleti. Okamžitě se rozhodla. Položila obě děti na vyštěrkované místo a sklonila se nad ně, chráníc takto vlastním tělem své miláčky. Kusy ledu se sypaly hustěji a hustěji, tlukouce ženu nemilosrdně, jako by ji chtěly srazíti do bláta a rozdrtiti i s těmi, které tak pečlivě skrývala před rozkaceným živlem. Avšak hrdinná matka nedbala ran, jsouc odhodlána brániti svého drahého pokladu až do vyčerpání sil.

Bouře se rozpoutávala víc a více, hrom duněl a blesky šlehaly bez ustání. A proti rozzuřené přírodě bojovala tato slabá žena sama, samotinká, silná láskou mateřskou. Její rty vyslovovaly prosbu za prosbou k Tomu, jehož bouře i větry poslouchají. A jak se blesky neustále kmitaly před jejíma očima, téměř je oslepujíce, vzpomněla si najednou na obraz Matky se Synáčkem, třímajícím v ručce ohnivé šípy, obraz Panny svatohostýnské.

»Matičko Boží, pomoz!« zaúpěla. »Tvůj Syn dovede poručiti bouři a vichru; i když já zahynu, zachraň aspoň tyto ubohé červíčky!«

Vtom otřásla mocná rána vzduchem; černá obloha jako by se roztrhla ve dví; ostrá záře osvětlila na vteřinu celý kraj, ale v očích matčiných se zatmělo. Posel Boží! Blesk sjel do motyky, kterou odhodila od sebe, když se byla sklo-

nila k zemi. Omráčená klesala níž a níže, ještě v bezvědomí vzpírajíc tělo lokty.

Za chvíli se tryskem přiblížil povoz. Vozka měl hlavu přikrytu houní, aby ho těžká zrna ledu nezranila. Nepozoroval temné hmoty, ležící na cestě před samým už vozem. Koně se z jakéhosi pudu najednou zastavili. Vozka je poháněl hlasem i bičem, ale koníci jen frkali a ani se nehnuli. Muž odhodil pokrývku a nachýlil se, pátraje v temnu před sebou. Cosi beztvárného tam leželo napříč před kopyty jeho spřežení. Seskočil a při svitu blesku spatřil nehybné tělo neznámé ženy. Když ji nadzvedl, ulekl se; neboť pod ní ležel chlapeček a děťátko v peřince. Tvářičky jejich byly zamodralé; nebylo poznat, zdali ještě dřímá život v obou bezvládných tvorečcích. Nevěda si jiné rady, naložil vozka s velikou námahou ženu i děti na vůz a rychle ujížděl do vsi.

Zatím krupobití přestalo, lijavec se zmírnil a jen tichý deštík lehce dopadal na zem, utlučenou kusy ledu. Nádherná duha se rozklenula na nebi jako obraz Božího smilování a slunečko se zase vyhouplo z prořídlých oblaků.

Koníci bystře pádili a zanedlouho stanuli před nejbližším statkem. Vozka trhl opratmi a hlasitě volal na ženy, stojící ve dveřích: »Honem, honem, pomozte mi sundati tuhle ženu a dvě děti! Jsou snad všechny zabité bleskem. Našel jsem je v poli a tak tak, že jsem je nepřejel.«

Ženy přiběhly a odnesly oběti bouře do domu. Malé robátko se rozplakalo, ale chlapeček nejevil známek života. Třely těla obou, až po dlouhé době hošík otevřel oči. Matka však zůstávala bez hnutí.

Přišel i její manžel a volal ji nejsladšími jmény, ale vše bylo marné. »Fanuško, probuď se, podívej se na mne,« úpěl, avšak její víčka se neotvírala.

Hošík s pláčem vyprávěl, jak je maminka nesla; když pak kroupy deštník protrhaly, jak jej i sestřičku zakrývala svým tělem, jak vzývala Pannu svatohostýnskou. Pak viděl veliké světlo, slyšel strašnou ránu, poté maminka klesla na ně; více že již neví.

Při zmínce o Matce Boží hostýnské všichni přítomní sepjali ruce, a když chlapec domluvil, zazněla světnicí nejvroucnější modlitba: »Zdrávas, Královno, Matko milosrdenství!«

Opět zahrčel povoz před statkem: konečně se dostavil zavolaný lékař. Dlouho se zabýval nešťastnou ženou. Pojednou přitiskl ucho pevněji k její hrudi: neozýval se slabý tlukot srdce? Ba ještě více: z pootevřených rtů se vydral první vzdech ...

Zachráněna! Nebudou tedy ti dva maličcí smutnými sirotky, nebudou žíti bez té, jejíž lásky by jim nikdo jiný v světě nenahradil ...

Obětavá žena byla již opět zdráva, když do vísky zabloudil mladý umělec sochař. Slyšel o té příhodě a nadchla ho; i vytvořil sousoší, jež původním svým námětem budilo všeobecný zájem návštěvníků výstavy v B. Znázorňovalo ženu, zastírající svým tělem nemluvně, ležící na zemi; její šat divoce vlál vichrem

a smočené deštěm vlasy jí těžce splývaly s hlavy, kterou podpírala levá ruka o zemi, zatím co pravice clonila oči, vzhlížející se zřejmou úzkostí, ale zároveň odhodlaně k nebesům. Název díla byl prostý: Matka v bouři. Celek připomínal známá, ale vždycky stejně dojemná a pravdivá slova Nerudova: »Ach, což ta láska mateřská, přes časy, přes hrob hoří, neumrazíš jí na horách, neuhasíš jí v moři!«

Anna Maria K., Hlasy svatohostýnské 1927.

MATCE

Za vše, co jste mi v žití byla,
matičko, dík!
za každý dech, jímž jste mi žila,
a každý mžik.

Za každou noc, již probděla jste,
i hodinu,
za modlitbu, jíž učila jste
mne na klínu.

Za každé slůvko, pousmání
na vlídných rtech,
těch dobrých očí podivání
za dnů mých všech.

Za vaše ruce uondané
v dne klopotě,
za slzy nocí vyplakané
v zlé trampotě!

Za trpělivost, jak jste nesla
tu každou tíž
a tiskla nás — a nezahlesla —
jen k srdci blíž!

Za skývu od úst utrženou
v zlý nouze čas,
by žití cestou zahloženou
se nám šlo snáz!

Za sílu, jak jste odhodlaně
a beze slov
se vzchopila po každé ráně
a dál šla znov.

Za vše a všudy, abych jistě
v čas mrakový
i sluncem žití pevně, jistě,
šel jako vy!

Josef Václav Sládek.

MATEŘSKÁ LÁSKA

Jak klenba nebes vysoká,
tak matky láska hluboká.
Jak slunce proudy planoucí,
tak matky láska horoucí. *Karel Adamec.*

Je až podivuhodné, čeho je schopna křesťanská matka, jde-li o to, aby zachránila své dítě. Co nevymyslí, aby je odvrátila od zla a scestí, aby z jeho srdce vykořenila špatné vlastnosti a návyky, které by je jednou přivedly do záhuby!

Před dávnými lety vypravovala matka misionáři, který předtím působil v severní Americe, tuto dojemnou a poučnou příhodu.

»Pozorovala jsem,« tak začala svoje vypravování, »že můj maličký hoch začíná lháti. Napomínala jsem ho i varovala po dobrém i po zlém — ale marně. Všelijak jsem ho trestala — ale ani to nepomáhalo. Hoch lhal dále. Doufala jsem, že později, zvláště až půjde k prvnímu sv. přijímání, se vzpamatuje a špatný návyk překoná a odloží. Avšak ani tato moje naděje se nesplnila. V zármutku, který mé srdce neustále skličoval, mne jednou napadla myšlenka, abych učinila slib, že s ním půjdu na pout na Svatou Horu; Panna Maria, potěšení zarmoucených a útočiště hříšníků, že jemu i mně zajisté pomůže.

I vzbudila jsem ho jednou brzy po půlnoci a řekla mu: »Vstaň, rychle se oblec, půjdeme dnes na Svatou Horu.« Hoch se zaradoval; nevěděl, oč jde.

Když jsme přišli na konec vesnice, kde stojí starý kříž, jsme se zastavili a já jsem mu pravila: „Poslouchej, chlapče, co ti teď povím! Víš dobře, jak mě tvoje lhaní již po léta bolí, jak mě to rmoutí a jak všechny moje řeči, prosby, domluvy a tresty u tebe dosud nic nepomohly. I učinila jsem slib, že s tebou vykonám pout k Panně Marii svatohorské, aby ti pomohla, bys zanechal ošklivého lhaní." Pak jsem sundala střevíce a punčochy a dala je chlapci, aby je nesl.

Poněvadž jsem nechodívala bosa, cítila jsem v nohou brzy veliké bolesti, i začala jsem pokulhávati. Hoch to zpozoroval a řekl mi: „Maminko, obujte si punčochy a botky, vždyť kulháte." „Ne, ne, hochu," odpověděla jsem. „Slíbila jsem, že půjdu bosky, a ráda něco vytrpím, jen když ty se polepšíš."

Od nás je na Svatou Horu pěšky asi šest hodin. Lze si poněkud nadejíti pěšinou, která vede přes kopec, avšak pěšina ta je hodně kamenitá. Nohy mi proto na ní začaly krvácet. Hoch, který jinak měl dobré srdce a který mne měl rád, si toho brzy povšiml, zastavil se a s pláčem mi pravil: „Maminko, prosím vás, obujte si přece botky, vždyť vám z nohou teče krev!"

„Ne, ne, hochu," opakovala jsem, „co jsem Panně Marii slíbila, to také splním. Ach, jak ráda to pro tebe učiním, i když mi přitom teče krev, jen kdyby sis ty odvykl lháti, čím jsi mě často až k slzám zarmoutil!"

Dlouho jsme klečeli před milostnou soškou ve svatyni svatohorské; i chlapec se modlil vroucně a zbožně. A tam mě též ujistil: „Uvidíte, maminko, že již nikdy nebudu lháti. Slibuji vám to dnes zde před Pannou Marií!" — a vskutku dostál svému slovu: od té pouti již nikdy neselhal.«

V jednom městě se týž misionář seznámil s váženým pánem, který mu vypravoval něco podobného ze svých mladých let.

Jeho rodiče byli zámožní a vážení. Matce především záleželo na tom, aby se jejímu dítěti dostalo dobré, vpravdě křesťanské výchovy. Zdálo se, že její úsilí bude korunováno nejkrásnějším výsledkem. Hoch rostl k radosti rodičů, zvláště pečlivé matky. Když mu však bylo 18 až 20 let, vytáhla ho večer, po

celodenní pilné práci v otcově obchodě, touha po společnosti z rodiny do hostinců, kde zakrátko upadl do rukou lehkomyslných druhů, kteří ho sváděli k pití a ke karbanu, při čemž ho důkladně obehrávali. I přicházíval domů pozdě v noci, s kapsou lehčí o nemalé obnosy, které prohrál. Svědomí mu proto činilo nejednou výčitky, a dobrá matka již častěji poznamenala, když tak pozdě přišel, mírně, ale smutně: »Karle! Karle! Ty nebýváš v dobré společnosti!« — Slova ta mu pronikla až do srdce; neboť si musil říci: »Maminka má pravdu!« Jakmile však přišel večer, táhlo ho to již zase neodolatelně k jeho pochybným druhům, k pití a ke karbanu.

I stalo se, když jednou opět velmi mnoho prohrál, že přišel domů teprve ve dvě hodiny po půlnoci. Jeho pokoj byl až za ložnicí matčinou, kterou musil projíti, chtěl-li se dostati do svého pokoje.

»Když jsem,« tak vypravoval, »tiše otevřel dveře od její ložnice, abych ji nevzbudil a tak se mohl nepozorovaně vplížiti do svého pokoje, zachvěl jsem se hrůzou a mráz mi projel celým tělem. Spatřil jsem svou dobrou maminku, jak klečí na zemi před velikým křížem, jenž visel na stěně, a jak usedavě pláče. Při tom nenadálém pohledu jsem překvapením na chvíli takřka zkameněl. Potom jsem však řekl stísněným hlasem: »Maminko, co tu děláte?« Zvedla pomalu hlavu, podívala se na mne pohledem, plným bolesti, a odpověděla: „Ubohý hochu, modlím se za tebe!" Slzy ji znovu polily, vzlykajíc obrátila se ke kříži a sklonila opět hlavu, aby se dále modlila. Odešel jsem do svého pokoje, ale spáti jsem nemohl; po celou noc jsem ani oka nezamhouřil. Neustále jsem viděl svou modlící se matičku. A ještě té noci jsem učinil pevné předsevzetí: — od té doby jsem již nikdy nevkročil do oné společnosti. Ten pohled a několik slov mé matičky mě zachránilo... Léta již odpočívá její zlaté srdce na hřbitově za bílou zdí. Často chodívám na její hrob, abych jí poděkoval za její modlitby, jimiž mi vyprosila milost, že jsem se poznal a obrátil.«

MATCE

Matičko moje, mám vás rád
více než celý Boží svět;
kdybych měl žíti tisíc let,
nemohl vás bych zapomnět.

Byl bych to žebrák ubohý,
matičko moje, nebýt vás:
srdce by žehal trudů mráz,
na rtech by úsměv smutně zhas.

Ať by mně žití oblohou
zaplál kdy zlatý štěstí svit,
neměl bych přece — tesknÝ cit! —
komu své srdce otevřít.

A teď, kdy duši trnovím
hořký mně smutek rozbodal,
neměl bych, neměl — jaký žal! —
kde bych se z duše vyplakal.

Xaver Dvořák.

JEŠTĚ JEDNOU

V nevelké čistě upravené světničce sedí u okna stařenka. Je ve sváteční šatech, na ustarané, jako stříbro bílé hlavě má starý černý čepec. Nasadila si brejle, vzala modlitební knížky a její rty šeptají tiché modlitby.

Oknem do světnice svítí podzimní slunce. Jeho paprsky padají na protější stěnu a osvětlují nevelký obrázek v prostinkém černém rámu; je to už vybledlá fotografie plavovlasého hošíka. Staruška na okamžik ustala v modlitbách, její pohled se svezl po paprscích slunečních na stěnu, padl na obrázek, ruce s knížkami jí klesly na klín, srdce se jí křečovitě sevřelo a z prsou se jí vydral těžký, bolestný vzdech. Nebylo to po prvé za posledních let.

Ubohý František . . ! Hrával si v malé zahrádce pod oknem, někdy dováděl, že ho musila oknem okřiknouti, napomenouti, krotiti jeho dětskou bujnost a nezbednost. Její muž byl by z něho rád měl něco lepšího, studovaného pána, ne ubohého, chudého krejčíka, jako byl sám. Proto pilně pracoval a dřel se od rána až pozdě do noci. Avšak zákeřná nemoc ho sklátila předčasně v hrob. Kašlal, a zemřel, sotvaže došil svému Františkovi černý kabát k jeho prvnímu sv. přijímání. Hošík sirotek v něm pak doprovodil otce na poslední jeho cestě. Na studie nebylo ovšem ani pomyšlení; avšak jeden zámožnější příbuzný, který ze vzdálenějšího města přijel na pohřeb, vzal hošíka s sebou do města a slíbil zarmoucené matce, že se postará, aby se něčemu pořádnému naučil . . .

Na to vše vzpomínala stařenka. A ještě jiné obrazy z minulosti jí vyvstávaly v mysli. S počátku je obestíral nádech růžové záře, ale čím dál byly temnější a chmurnější a smutnější. Dokud byl František v učení, byl s ním jeho mistr i jeho dobrodinec úplně spokojen. Byl to čilý, bystrý, nadaný hoch, který už doma přivykl kázni a byl veden k mravnému, zbožnému životu.

Fotografii, visící na stěně, si pořídil v městě za první ušetřené zpropitné a poslal ji milé matičce. Když pak dostal za vyučenou a stal se tovaryšem, posílal jí občas nějaké peníze na přilepšenou, jak jí psával. Matka však na ty peníze nikdy nesáhla, nýbrž ukládala je do staré truhly vedle svých skrovných úspor. Dokud mohla pracovati, nechtěla z nich vzíti ani haléře.

Po čase však posílal syn stárnoucí matce už jen velmi zřídka několik korun, pak i to přestalo. Konečně jí psal, že se přestěhuje do hlavního města, kde je více příležitosti, aby se v řemesle zdokonalil, aby si pak mohl zařídit svůj vlastní závod. A matka mu věřila; v nejlepší naději už spřádala krásné sny o jeho budoucnosti a modlila se za štěstí jediného dítěte . . .

Jednou v neděli odpoledne dal si ji zavolati pan farář. Byl to hodný, už stařičký kněz, který křtil jejího Františka, pochoval jejího muže a hocha sirotka vedl k prvnímu sv. přijímání.

Laskavě ji přivítal, vybídl ji, aby se posadila, a pak ji zvolna a jemně

připravil na velikou ránu, která ji stihla. V hlavním městě upadl její syn do špatné společnosti a při dělnických nepokojích byl jako jeden z hlavních pobuřovatelů a vůdců zatčen a — odsouzen k těžkému trestu v žaláři.

Stará žena ze všeho, co jí kněz vypravoval, jen málo chápala; jedné věci však porozuměla hned: její syn je v žaláři! Zhroutila se při té strašlivé zprávě, jako když padne podťatý strom. Onemocněla a po několik neděl ležela ve své malé světničce. Dobrý kněz se jí postaral o řádnou obsluhu, a když se po čase pozdravila a zotavila, chtěla navštíviti zbloudilého syna ve vězení. Kněz jí to vymlouval, a trvalo dlouho, než se mu podařilo zdržeti starou ženu od daleké, obtížné cesty; ale konečně si dala říci...

Ubíhal rok za rokem. Zřídka, jen jednou za čtvrt roku přišel dopis z vězení od jejího syna, a když se přiblížil konec jeho trestu, požádal matku o trochu peněz; chce prý se, tak psal, polepšit a zkusiti štěstí za mořem v Americe.

A podlomená žena otevřela starou truhlu, vzala peníze, jež jí před časem poslal, přidala k nim část svých úspor, a zanesla je k panu faráři s prosbou, aby je poslal jejímu synovi. »Hlad a nouzi míti nebudu,« pravila, když ji upozornil, že již stárne a že snad už nebude moci pracovat. Potom přišly od syna dva dopisy. Děkoval jí za peníze a oznamoval, že se chystá k odjezdu, v druhém pak psal, že se šťastně dostal za moře a že začne jiný život...

Od té doby uplynulo deset dlouhých roků. Ve vsi na ni mnozí dlouho hleděli úkosem; viděli v ní matku »zločince«, který poskvrnil čisté jméno jejich vesnice, protože byl zavřen. Stará, zarmoucená žena to vše klidně, trpělivě snášela; doufala a věřila, že dobrý Bůh, který na ni dopustil tak těžkou zkoušku, oblomí srdce jejího syna a že ho zase přivede na dobrou cestu.

Věru, těžká to byla zkouška. Kolik trpkých, výsměšných, ponižujících narážek musila snést, když se rozneslo, že její Frantík odjel za moře! Dřívější její známí a přítelkyně ji tehdy většinou opustili; jiné zase kryje chladná země; minulého roku jí vzala smrt jediného, nejlepšího přítele, stařičkého faráře, který ji těšíval, ji podpíral, který lil hojivý balzám do hluboké rány jejího srdce, že neklesla, že ji sílila naděje. Nyní je sama, docela sama, opuštěna...

Uplynulo mnoho let, mnoho dlouhých let od té doby, co nemá nejmenší zprávičky o svém synovi. Zavře svoje staré, unavené oči, aniž ještě jednou uvidí své dítě.. ? A opět sahá po modlitebních knížkách, v nichž nalézala po celou tu dlouhou řadu smutných let útěchu v zármutku a sklíčenosti. Oči její se rosí slzami, písmena se v knížkách míhají a rozplývají; leč modlitba ji uklidňuje, budí v jejím srdci pevnou naději.

Slavně znějí s kostelní věže zvony, zvoucí věřící na mši svatou. Až do minulého roku chodívala věrně do kostelíčka, ale poslední zimu dostala dnu, nohy jí už neslouží; nedošla by tam; musí tedy zůstati doma ve své světničce. Stará služka, kterou si v chorobě vzala, šla do kostela.

Stařenka je sama doma. Jen starý pes je s ní, leží jí u nohou. Když František odcházel do města na učení, bylo věrnému zvířeti teprve několik měsíců; nyní je však téměř slepý a chromý; jen ze soucitu jej stále ještě u sebe drží. A pak jí připomíná Františka, který si s ním hrával.

Zvony dozněly, z chrámu Páně se až k ní nese nadšený zpěv věřícího lidu. Stařenka opět spíná kostnaté, scvrklé ruce a modlí se za syna v neznámé dáli. A modlí-li se matka za své dítě, vzlétá její anděl strážný k trůnu Všemohoucího, přinášeje mu její modlitby, jež Bůh jistě vyslyší... Sluníčko oknem jasně svítí, mile hřeje starušku, jíž se pojednou ve vzpomínkách a modlitbách za dítě, jež by tak ráda ještě jednou uviděla, počínají klížiti víčka; usnula, ruce majíc sepjaty na klíně. Spí už hezkou chvíli a jistě se jí zdá něco velmi pěkného, neboť se ze sna blaženě usmívá.

Vtom se otvírají dveře a do chudé světničky vchází silný, jižním sluncem opálený muž. Vidí stařenku, ana spí, ruce majíc sepjaty a Nebeklíč na klíně.

I on spíná ruce. Slzy se mu derou do očí a kanou po lících. Jak velice zestárla dobrá matička, které připravil tolik bolestí a zármutku a k níž se nyní vrací, po dlouhých letech těžkých zkoušek, jako jiný, lepší, očištěný člověk s bohatými zkušenostmi, plný síly a odvahy, s menším jměním, které si nastřádal v daleké cizině! Starý pes naň vrčí; nepoznávát ve velkém, urostlém muži hošíka, s nímž si před dávnými lety hrával. Příchozí by jej rád uklidnil, ale marně, poloslepý pes se dává do štěkotu.

To probudilo stařenku; otvírá oči, spatří cizího muže ve světnici, ale její srdce jí praví, že to ten, o němž právě tak krásný měla sen. Rozvírá náruč a volá: »Františku, mé drahé dítě! Věděla jsem, že přijdeš, že tě ještě uvidím!«

A její syn, který byl ztracen a opět se navrátil, pokleká a líbá zvadlé, scvrklé její ruce a rosí je horkými slzami.

»Maminko, moje drahá, dobrá maminko!« zvolal, ale pohnutím se mu zlomil hlas, i nebyl s to, aby řekl více.

V kostele je po mši svaté a kněz právě dává požehnání Nejsvětějším klečícímu zástupu věřících. A hned nato varhany mohutnými akordy provázejí jeho zpěv »Velebena budiž...« a zvony do kraje oznamují »Anděl Páně«. To vše se nese do nevelké světničky staré vdovy, kde si blažená matka se šťastným synem leží v objetí, srdce na srdci, v slzách se rozplývajíce a Bohu vroucně děkujíce za nejradostnější den v životě...

Mateřská láska pravá
žhoucí je jako láva,
hluboká jako moře,
čistá jak pramen v hoře.

Slzami jenom žije,
růže kol, hvězdy sije;
třebaže nedbáš o ni,
vždy plá a sladce voní.

(Josef Kalus.)

MATČINO SRDCE

Je srdce matčino
studánka čistá,
ze které pramének
křišťálu tryská.

Je srdce matčino
potůček smavý,
na jehož vlnkách se
dobrota plaví.

Je srdce matčino
bezedné moře,
ve kterém topí se
života hoře.

Je srdce matčino
po všechny časy
odleskem na zemi
nebeské krásy.

F. Šálek.

ACH, KDYBYCH MĚL MATIČKU!

Jednoho večera, když se už soumrak snášel nad krajem, k nevelké chaloupce, stojící na pokraji vesničky, se těžce dovlekl bledý, asi čtrnáctiletý chlapec. Horská ta dědinka se tulí k zalesněné stráni dosti vysokého kopce, s jehož vrcholku viděti bělostně zářící chrám vítězné Ochránkyně Moravy, Panny Marie svatohostýnské. Hoch zaklepal na dveře a nesměle prosil o nocleh.

Jeho šaty byly plny záplat a na četných místech roztrhány. Líce měl vpadlá, jež svědčila o hladu a přestálých útrapách. Domkářce ho bylo líto, i vzala ho do světnice a pobídla ho, aby si sedl k teplým kamnům a odpočinul. Netázala se ho, odkud je a kam jde; usedla opět k oknu a dala se znovu do práce, z níž ji vyrušil jeho příchod.

Znavený, vysílený hoch usedl, opřel se o stěnu, pečlivě vybílenou, přivřel oči a za chvíli už spal. Žena se naň přes tu chvíli zahleděla. Jak tak před ní seděl, hlavu maje opřenu o stěnu a oči zavřeny, podobal se více mrtvole než živému člověku. Bylo jí ho upřímně líto.

Když asi po půl hodině přišel její muž, který se živil prací v lese, zpozoroval ihned neznámého hosta. Zamračil se, pohlédl na ženu a v jeho pohledu se tajila výčitka i otázka.

»Přišel před chvílí, byl celý zkřehlý a jistě hladem zmořený,« pravila žena, aby muže upokojila, »i vzala jsem ho k nám, aby se trochu ohřál. Slabostí okamžitě usnul. Dáme mu lžíci teplé polévky, ta ho posílí; a přes noc by mohl přespati na lavici u kamen. Pán Bůh nám to jistě odmění. Ubohý chlapec! Co asi vytrpěl! Je mi ho srdečně líto.«

»Nu, budiž, nemám nic proti tomu,« odpověděl muž, »ale zítra časně ráno musí zase odtud!«

Žena přikývla. Potom vstala, rozsvítila malou petrolejovou lampičku,

vzbudila spícího chlapce a za chvíli postavila na stůl hrnec horké polévky. Dřevorubec nandal plný talíř a podal jej chlapci, který se udiveně díval na neznámého muže. Radostně mu zazářily oči při pohledu na vrchovatý talíř kouřící polévky a na velký krajíc vonného chleba, jejž mu onen muž zároveň přistrčil. Dal se hned do jídla a dřevorubec měl upřímnou radost, vida, že mu výborně chutná. Jistě už dávno nejedl nic tak dobrého a chutného! Když pojedl, poděkoval vřele za poskytnutou večeři a usedl na lavici ke kamnům; byl však stále ještě tak vysílen útrapami posledních dní, že mu hlava opět sklesla a že už za okamžik zase tvrdě spal.

Když se druhého dne časně zrána probudil, cítil, že je mu mnohem lépe. Teplá večeře a tvrdý spánek ho osvěžil. I vyskočil, rychle se umyl a rozhlížel se, mohl-li by dobré ženě, jež se ho tak laskavě ujala, v něčem pomoci, aby se jí tak odsloužil za vše, co proň učinila. V kuchyni našel prázdné hrnce; i vzal je, běžel s nimi ke studni, načerpal do nich vody a donesl je zase do kuchyně. Nato ji uviděl pod malou kůlnou, kde štípala třísky, aby mohla připravit snídani. Ihned se nabídl, že to za ni učiní. Poté pak čistě umetl kuchyni i neveliký dvorek a měl se čile a ochotně ke každé práci. Bystrým zrakem dobře postřehl, co a jak ještě třeba udělati, kde pomoci. Tím si rázem získal srdce dobré ženy. A když mu její muž hodně zřetelně dával na srozuměnou, že by už zase mohl jíti po svých, vložila se do věci.

»Ale, Jakube,« zvolala, »ať ještě chviličku počká. Snídaní bude v minutě hotovo, dám mu trochu teplé polévky pro zahřátí. Nepustíme přece chlapce do nevlídného počasí s prázdným žaludkem! A snídaní si plně zasloužil. Podívej se jen, co vše mi tu již udělal!«

»Kam půjdeš?« zeptal se dřevorubec mírnějším už hlasem hocha, jenž vděčně vzhlédl k hospodyni.

»Nevím,« odpověděl chlapec smutně.

»Copak děláš?«

»Všechno, co se mi poručí. Nemám však stálého zaměstnání. Musím si teprve najíti nějakou práci. A to není snadné. Často jsem delší dobu bez práce, jako je tomu právě teď. A to je krušné . . .«

»Nemáš tedy nic jistého?«

»Bohužel nemám,« pravil ubohý hoch ještě smutněji. A přitom hleděl tak lítostivě na hospodyni, že jí pohnutím zvlhly oči.

I dřevorubci bylo nyní chlapce líto.

»Nu,« řekl, »chceš-li, zůstaň třeba u nás. I tu se vždycky najde práce pro pracovitého, přičinlivého chlapce. Máme kousek políčka a malé hospodářství. Já jsem beztoho celý den v lese, pomohl bys tedy ženě doma a na poli, někdy snad i mně při lehčí práci v lese. Budeš-li poctivý a přičinlivý, nebude ti u nás zle, i když se nebudeš míti jako u zámožného sedláka.«

»Děkuji vám,« zvolal ubohý hoch, záře radostí, jako by ho bylo potkalo nevím jaké štěstí. »Vynasnažím se, abyste byli se mnou úplně spokojeni a nikdy nemusili litovati, že jste mě vzali k sobě.«

A oba manželé se také brzy přesvědčili, že k tomu nemají ani nejmenší příčiny. Chlapec je měl v úctě, k ženě pak zvláště přilnul něžnou, dětinnou láskou. Bez pobízení vykonal vše, co jí jen viděl na očích, pracoval za ni, seč jen byl, a již po několika nedělích se těšil z naprosté její důvěry.

Ostatně nezpozorovali za celý ten čas nic, co by mu mohli vytknout. Tiše a vytrvale, poslušně a spolehlivě konal své povinnosti, vše, co mu bylo uloženo. Brzy úplně zdomácněl. Netoulal se. Jen v neděli po sv. požehnání si rád vyšel do polí nebo do lesa nebo na návrší nad vesničkou, odkud se pak dlouho díval na Sv. Hostýnek, jak se v celém kraji říkává, o němž mu zbožná žena ráda vypravovala, slibujíc mu, že ho vezme s sebou, až tam půjde na pout.

A hoch ji rád poslouchal, zvláště když z vlastní zkušenosti líčila a velebila moc a lásku i dobrotu Panny Marie svatohostýnské, která je pravou matkou lidu svému, u níž každý dojde pomoci a útěchy, byť ho potkalo cokoli. Ještě nikoho neoslyšela, kdo se k ní s důvěrou utíkal.

Prostá její slova, plná víry a oddané lásky, mocně naň působila a padala hluboko do jeho srdce. Těšil se jako dítě, že k ní půjde. Ano, musí k ní na její posvátnou horu, kde divy tvoří! Tam jí vše poví, tam jí otevře své srdce, a ona bude i jemu matkou... Proto tak rád chodil na kopec, aby viděl alespoň bělostnou její svatyni, zářící jako jasná hvězda daleko široko do kraje...

Tvář jeho nabyla zanedlouho zdravé barvy. Zmizel s ní plachý, ostýchavý, bázlivý výraz, pohled jeho prozrazoval upřímné srdce a ušlechtilou mysl, takže byste byli stěží v čilém, kvetoucím mladíkovi poznali hladem zmořeného žebráka, který se před časem jen s napětím sil dovlekl do vsi.

*

Jednou odpoledne přišel dřevorubec po skončené práci dříve domů. Naobědvav se přinesl si sekyry a jal se je brousiti. Žena se dala do šití a hoch přebíral pilně na druhém konci stolu čočku.

Pojednou někdo silně zaklepal na dveře a do kuchyně vešel četnický strážmistr. Když ho chlapec spatřil, zbledl; přebíral však čočku dále. Četníkovi ovšem jeho leknutí neušlo. Za nějakou záminkou ho poslal na dvůr, a když hoch odešel, tázal se domkáře a jeho ženy:

»Odkudpak máte toho darebáka? Jak se k vám dostal? Vždyť vlastně náleží do kriminálu!«

Ulekli se oba dobří, poctiví lidé; slova strážmistrova je přímo ohromila.

»Co to pravíte, pane strážmistře?« ptal se rychle domkář; nato vstal a popošel k četníkovi. »Asi se mýlíte. Václav je chudák, který by byl před třemi měsíci málem zemřel hladem a zimou, kdyby se nad ním moje žena nebyla

slitovala. Vzala ubožáka k nám, mně ho pak bylo také líto, i nechali jsme si ho již u nás a dosud jsme toho ani dost málo nelitovali. A chlapec je velmi vděčen za dobrodiní, které jsme mu prokázali; je hodný, pořádný a pracovitý, po celý ten čas jsme z jeho úst nezaslechli jediného špatného slova. Mýlíte se asi s někým jiným.«

»Nemýlím se,« zněla odpověď. »Je to zloděj a uličník. Dopustil se krádeže, a já sám jsem ho dopravil do káznice ve V., z níž byl asi před třemi měsíci propuštěn. Varuji vás, mějte se na pozoru, aby se vám snad nevděčně neodměnil za vše, co jste proň dobrého učinili. Opakuji ještě jednou, mějte se na pozoru!«

»U všech všudy!« — vzkřikl domkář a uhodil pěstí na stůl, že na něm talíře zařinčely, načež zavolal chlapce.

Ten přišel ihned. Byl na smrt bledý a chvěl se na celém těle.

»Darebáku,« osopil se naň domkář, »hnulo se ti svědomí? Jak ses jen mohl opovážit, ty žebroto jedna, přijíti k nám do stavení, u nás zůstati a jísti s námi z jedné mísy? Ty vyvrheli lidské společnosti, tak mlád a již jsi byl v káznici?!«

Ubohý hoch mu padl k nohám, usedavě naříkaje.

»Mějte se mnou slitování,« tak prosil, »trpce jsem za to pykal. Ach, nevyhánějte mne odtud. Byl jsem tu tak nesmírně šťasten.«

»Dopustil ses krádeže?«

»Ano.«

»A proč jsi to učinil?«

»Z hladu. Věřte mi, jen hrozný hlad mě k tomu donutil. Tři dni jsem nic nejedl.«

»Myslíš, že budu živiti zloděje? A dopustil ses zajisté ještě jiných trestných činů, sice by tě nebyli zavřeli,« pravil drsně rozezlený domkář, odstrkuje chlapce od sebe.

»Chtěl jsem se však zase upřímně polepšiti, pilně pracovati, aby ze mne byl hodný, poctivý člověk. V káznici jsem se vroucně modlil, abych našel dobré lidi, již by se mne laskavě ujali. Zde jsem je našel. U vás mi bylo tak dobře, byl jsem tu tak šťasten!«

»Táhni mi odtud! Snad se nedomníváš, že mi budeš ještě dále svou přítomností špiniti počestný můj dům?«

»Ach, nevyhánějte mne znovu do bídy,« prosil úpěnlivě chlapec.

»Kde máš otce?« tázal se ho četník.

»Tatínka jsem vůbec nepoznal; zemřel, než jsem se narodil.«

»A kde je matka?«

»Ach, kdybych měl matičku,« zabědoval hlasem, jenž se mu chvěl hořem a bolem, že srdce usedalo, a slzy se mu neustále proudem řinuly po tváři, »ach,

kdybych měl dobrou, drahou matičku, kterou bych byl mohl milovati a pro ni pracovat, za živý svět bych ji nebyl nikdy zarmoutil, nikdy bych nebyl kradl! Jak jsem vždycky záviděl ostatním dětem, jež měly hodnou, starostlivou maminku! Mně však matičku pochovali, než jsem se ještě mluviti naučil, a cizí lidé zle se mnou nakládali; honili mě sem a tam, neměli lásky, útrpnosti a soucitu s ubohým sirotkem. Teprve nedávno, z d e t e p r v e jsem našel laskavé srdce, tu teprve jsem našel matku. Ach, kéž by se alespoň ta nade mnou ustrnula!«

A na kolenou se šoupal stále ještě hořce plačící hoch k hospodyni a ukryl tvář svou do záhybů její zástěry.

»Pro lásku Boží,« štkal, »pro lásku k Panně Marii, kterou jste mě naučila tak vřele milovati, smilujte se nade mnou a nevyhánějte mne od vás!«

Žena byla celým výjevem, zvláště pak posledními slovy hochovými hluboce dojata. Měla soucitné, vskutku mateřské srdce a s nevýslovným hořem viděla před časem, jak jí dva syny, když byli právě v nejlepších letech, kladou do chladného hrobu. Jak by mohla vyhnati ubohého chlapce, sirotka bez otce, bez matky, který se k ní s důvěrou utíká a ji prosí o kousek lásky? Třesoucí se rukou ho pohladila po rusé hlavičce a něžně zvedla uplakanou jeho tvář.

»Utiš se a buď dobré mysli, chudáčku,« pravila hlasem, v němž se chvěly slzy soucitu, »tvá prosba o slitování nebude marna. — Přemoz, tatínku, svůj hněv, udobři se zase a ukaž, že i ty máš dobré srdce! Pán Bůh má i s námi smilování a odpouští nám, když chybíme. Já to ještě dále s Václavem zkusím, budu mu i nadále důvěřovati, jak jsem mu dosud důvěřovala; učiň tak i ty! Pán Bůh nám vzal naše drahé děti, jež jsme měli tak rádi; možná, že nám ve Václavovi poslal za ně náhradu. Mně aspoň praví srdce, že se v něm nezklameme; jsem přesvědčena, že nás nezarmoutí.«

Vřelá prosba dobré ženy úplně odzbrojila poctivého domkáře. Ba i strážmistr byl celým výjevem nemálo dojat a připojil se dokonce k jejím prosbám. Poznal, že vina chlapce, který měl tak krušný život, byla opravdu pranepatrná, byla-li vůbec jaká.

»Pojď sem, Václave,« řekl konečně dřevorubec; a když hoch k němu přistoupil, vzal ho za ruku a hleděl mu chvíli do uplakaných očí. Potom se obrátil k ženě a pravil měkkým hlasem:

»Máš pravdu, Anežko. Hoch, který má takové oči, nemá zajisté zkažené srdce. Bude-li Václav i nadále tak hodný, jako byl dosud, budeš mu ty matkou a já otcem, on pak bude naším synem, a doufám, že nás nikdy nezarmoutí, jak i mně nyní říká moje srdce.«

Václavovi se při tak nenadálém obratu rozjasnila tvářička nesmírným štěstím. Uchopil domkáře za ruku a vřele ji políbil. Nato byl skokem u jeho ženy a objal ji jako nejlepší dítě vroucně milovanou matičku.

»Pán Bůh vám mnohonásobně odplať, co jste dnes učinili pro ubohého, opuštěného sirotka!« To bylo to jediné, nač se v té chvíli zmohl... Všichni byli mocně vzrušeni a hluboce dojati a pohnutím mlčeli, stěží potlačujíce slzy, jež se jim draly do očí. A domkářka přivinula chlapce k srdci a políbila ho na čelo.

Václav tedy zůstal a vděčně splácel důvěru dobrých těch lidí. Na rukou nosil nevlastní svoje rodiče a zahrnoval je upřímnou dětinnou láskou a oddaností. Nemýlili se v něm: nezklamal, nezarmoutil je nikdy.

Brzy po oné trapné a pro Václava přece jen nadmíru šťastné události se domkářka vydala na Sv. Hostýn a vzala ho s sebou. Vyšli v sobotu před polednem a odpoledne byli u korunované Královny a Ochránkyně Moravy. Byl jakoby v nebi. Kolem šuměly lesy tajemnou píseň, všudy plno zbožných poutníků. S hory se mu naskytl čarokrásný pohled na celou téměř Moravu, uviděl i Javořinu u hranic slovenských, pod kterou stála jeho kolébka a pod níž kdesi odpočívá jeho vlastní, předčasně zemřelá, drahá, předrahá matička.

A což teprve, když vkročil do velebné svatyně a stanul před milostnou sochou nebeské Matičky! Padl na kolena a z hloubi duše jí děkoval za ochranu i za štěstí, že mu nedala zahynout, že našel dobré duše, jež se ho s láskou ujaly, druhé rodiče, kteří ho nyní už milovali jako své vlastní dítě! Ona to jistě byla, která soucitem naplnila jejich srdce, když v těžké chvíli pro lásku k ní prosil, aby se nad ním ustrnuli. Se zbožnou a vděčnou myslí vykonal všechny poutní pobožnosti a vesele i radostně se druhého dne vracel domů. Domů! Plným právem to mohl říci...

*

Uplynula řada let, šťastných let. Vyrostl, stal se z něho hodný, rozumný rozšafný a zkušený muž, jehož si vážil každý, kdo ho poznal, celá obec, jehož milovali jeho pěstouni, nevlastní rodiče, kterým připravil bezstarostné stáří, jež k smrti vděčně dochoval a jimž se slzami v očích ustlal na místním hřbitůvku, když je konečně povolal k sobě Pán.

Rodina, kterou si založil a kterou mu Pán Bůh požehnal několika dítkami, ho milovala a lnula k němu oddanou láskou. A často vypravoval dětem, a později i vnukům, dojemnými slovy o hošíku sirotkovi, který v chudém domku našel dobrá srdce, jejichž láska ho zachránila pro čas, a jak doufal, i pro věčnost.

Občas je zavedl na kopec nad vesničkou, a ukazuje na bílý kostelíček v dáli, zářící a svítící s posvátné hory, mluvíval k nim:

»Panna Maria tam divy tvoří. K ní jsem se utíkal v nejtěžší chvíli života a neopustila mne. Jistě jen její mocnou přímluvou jsem našel druhou matku pozemskou, jíž do smrti budu z hloubi srdce děkovati, že jsem v životě bídně nezahynul.«

Zda poznám, mrtvá matičko,
ten rûvek z četných davû,
kam uložili ke spánku
šedivou tvou hlavu?

Zda najdu, kde to mateřské
tlí věrné srdce tvoje,
jež klidilo jen útrapy
a žití nepokoje?...

Ó, jistě najdu v koutečku
tu hrstku hlíny chladné,
kde poklad v světě nejdražší
mně v prach a popel vadne.

Já pokleknu a políbím
tu drahou, svatou hrudu,
a žalovat ti, matičko,
svůj stesk a bolest budu.

A k místu hlavu přikloním
kde duch tvé srdce tuší,
a vymodlím a vypláču
ti na něm svoji duši. *(Josef Kuchař.)*

KDO JEŠTĚ MÁŠ SVOU MATIČKU!

Kdo ještě máš svou matičku,
buď vděčen a chval za to Pána;
ne každému zde na zemi
je dlouho tato radost přána.

Kdo ještě máš svou matičku,
ó, pečuj o ni láskou stálou,
ať může v blahém pokoji
svou hlavu sklonit ustaralou.

Vždyť od prvního tvého dne
jen ve starostech o tě dlela,
tě uspávala modlitbou
a políbením probouzela.

A v nemoci jak hlídala
dnem, nocí máť své drahé robě!
Když nikdo už ti netušil,
tvá matka nezoufala sobě.

Tě naučila mluviti
svou řečí sladkou, milohlasnou,
i ručky zbožně skládati
a modlitbičku říkat spasnou.

Tvou mysl k Bohu řídila
a k dobru vedla od mladosti;
své matce jen buď povděčen,
že kráčíš posud cestou ctnosti.

A nemáš-li už matičku,
bys život její oblažoval,
zdob kvítím její drahý hrob
a hleď, bys v úctě vždy jej choval!

Hrob matčin — hrobem svatým jest —
buď tobě místem zotavení,
kdy bouřné vlny života
se kol tě nejvíc dmou a pění.

Vladimír Šťastný.

Maminčin miláček

II. V PRVNÍM ROZPUKU

RODINNÉ KLENOTY

Kdysi navštívila vznešená žena z Kapuy v jižní Italii jednu z nejšlechetnějších a nejváženějších matron římských, jménem Kornelii, jemně vzdělanou matku Gracchů, jež žila v II. století před Kristem.

Paní z Kapuy měla zcela zvláštní názory; domnívala se totiž — jako přemnoho dnešních žen — že cenu, krásu a ozdobu ženy tvoří skvostné šaty a drahocenné šperky. Celé její chování, celý její zevnějšek prozrazoval, že je to žena marnivá; mluvila jen o svých skvostech a naléhala i na Kornelii, aby jí ukázala šperky své... Ta se však k tomu nikterak neměla, ale snažila se zavésti hovor na jiné věci.

Pojednou se otevřely dveře — a jimi vešlo několik čilých, svěžích, milých, dobře vychovaných dětí... V okamžiku tom Kornelia přímo ožila... radostně přiskočila k dětem, vzala je za ruce a představila je marnivé Kapuance těmito nadšenými slovy: »Hle, milá přítelkyně, to jsou moje klenoty... to je moje nejkrásnější ozdoba!«

Věru, krásné slovo z úst dobré, šlechetné matky, jež nad děti nezná nic krásnějšího, nic vzácnějšího.

Ano, šťastna je matka, která pro zemi i nebe porodila a vychovala celou řadu dětí! Drahocennějších skvostů a klenotů nikdy netiskla na své srdce, krásnější koruna nikdy nezdobila vznešené její čelo!

Dítě je opravdu něco velkého, vzácného.

Fénelon kdesi praví, že dítě je perla tak vzácná a drahocenná, že stojí za to, abychom pro ni vážili cestu až na kraj světa!

Je jako nejčistší diamant, který hraje nejkrásnějšími barvami!

Na březích řeky Gangu, odkud k nám přicházejí nejskvostnější perly východu, nenajdeme perly tak vzácné, jaká je skryta v čistém, nevinném dětském srdci...

Čisté čelo dítěte, roztomilý, půvabný jeho úsměv, nevinný pohled, všechny ostatní krásné vlastnosti dětské působí jistě na každého neodolatelně, mocně: vždyť je v nich tolik kouzla, krásy, pelu, poesie, že ji marně jinde hledáme...

O dobrém, nevinném dítěti lze říci plným právem, co praví svatý Pavel o lásce (1. Kor. 13, 4-7): »Nezávidí,... nenadýmá se,... nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou; ... všemu věří, všeho se naděje.« Nezná ctižádosti, nezná zloby, hněvu, nepřátelství. Slyší-li vypravovati o krásných, velkých, šlechetných činech, bije jeho srdíčko rychleji, tvářičky mu hoří a oko plane nadšením... Vidí-li však někde bídu, hlad a neštěstí, je ihned jato soustrastí nelíčenou, upřímnou, a dá se při pohledu tom do pláče... Ne, nedivíme se nikterak, že Pán Ježíš tak vřele miloval malé dítky a že jednou, když se učedníci jeho přeli, kdo je větší v království nebeském, zavolal k sobě dítě, objal je, postavil doprostřed zástupu a pravil: »Amen, pravím vám,... nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského.« (Mat. 18, 3.)

Tážeme se: Čím to, že dětství a mládí má v sobě tolik kouzla? Proč právě v tomto nejútlejším věku tkví tolik nevystihlého půvabu?...

A odpověď zní: Dítě, dětství, toť beze vší pochybnosti čistota, nevinnost, prostota. Avšak co tomuto útlému věku dodává onen zvláštní nevysvětlitelný a neodolatelný půvab a kouzlo, je to, že dítě je n a d ě j e!

Ano, dítě je naděje, plná úsměvu, krásy, sladkosti a čistoty!

Písmo svaté nám to praví v nejpůvabnějších obrazech... Dítě je slabá květinka, útlounká ratolístka; jednou z ní však bude velký, silný, mohutný, košatý strom, plný rozkošných květů a plodů, překrásných, líbezných ctností.

Ano, je jako vzácná květina, jejíž poupátko se dosud nerozvilo, která však rozkvete v nádherné květy...

Dítě je naděje, naděje samého nebe; je dědic věčných palem, je předmět zalíbení Božího, dítě je druh, přítel, bratr samých andělů Božích!

Je naděje země... naděje vlasti a celého lidstva, jež se v něm obnovuje a jež v něm stále mládne. Zde na zemi je v něm především naděje rodiny; už v útlém svém věku je její radost, její rozkoš, a později bude její chlouba, ozdoba, její nejkrásnější koruna...

Co je dítě?... Jeho příchod na tento svět, jeho první úsměv, jeho první pohled je znamení, posel míru. Ani mráček nezastiňuje jeho útlé, čisté čílko... neví, co je minulost,... jen na přítomnost se usmívá, jen do budoucna hledí s důvěrou a v ní si staví smělé, větrné zámky.

Často se již mnohý tázal: »Proč je vlastně dítě především radostí rodičů?«...

Nemohou se na ně nikdy dosti vynadívati, neradi se od něho vzdalují, neustále je chtí míti u sebe, stále by mu jen žehnali...

Jasné jeho čelo bez vrásek, roztomilý jeho úsměv a zářící, nevinný pohled — to vše jim asi připomíná, že stárnou, že pomalu, zvolna hasnou, že každým dnem jsou blíže smrti a hrobu;... ale též jim praví, že přece jen úplně nezajdou...

Dítě je v jejich očích jakoby vzpomínka na rozkošný ráj, v němž naši prarodiče oplývali nesmírným blahem a štěstím...

Tím si také vysvětlíme, že Syn Boží za svého pozemského života právě děti tak velice miloval a že jim žehnával. Pán Ježíš miloval lidi, a žehnaje dětem, v nichž je naděje veliké lidské rodiny, žehnal v nich lidem všem...

Kdo by neznal oněch roztomilých, dojemných výjevů a obrazů z evangelia?...

Spasitel náš procházel vesničkami a městečky, všude dobře čině a nemocné uzdravuje... A dobré matky, jež vždy správně vytuší a vy-

cítí, kdo má štědré a laskavé srdce, spěchaly za ním, přinášejíce mu svoje miláčky a snažně prosíce, aby na ně vložil ruce, nad nimi se pomodlil a jim požehnal. Bylo jich tolik, že to apoštolové nemile nesli, že jim domlouvali, ba že je i nevlídně odbývali. Pán Ježíš jim však řekl: »Nechte maličkých přijíti ke mně a nebraňte jim; neboť takových je království nebeské.« (Mar. 10, 14; Mat. 19, 14.) — To je nadmíru výmluvné, to nám praví vše.

Tím nám ukázal cenu života věčného... Slovy těmi zřetelně prohlásil nutnost duchovního znovuzrození a nutnost nové nevinnosti, — že totiž brány nebeského království zavřeny budou těm, kdož by se zdráhali sestoupiti se své bohorovné výše a státi se opět jakoby dětmi, dětmi duchem, vírou a nevinností srdce.

DÍTĚ

Ó, dítě milené, ty krásný květe z ráje,
pod prostým hledem tvým led kolem srdce taje.
Tvá duše kalich jest, plničký svaté rosy;
sem pospěš, poutníče, jenž unaven jsi klamy
a jehož zprahlý ret o krůpěj pravdy prosí!
Zde uhas žízeň svou po svaté pravdě ryzí,
za níž jsi světem šel a jež již z něho mizí.

Ó, dítě milené, ty vnadný květe z ráje,
jehožto čistý dech jak vůně z květů máje
nám světí myšlenky a sílí naši duši;
ji sladce zkolébá, že zří kol andělíčky
a zapomíná vše, co bolí ji a kruší.
A čarovný jak zamával by kolem proutek —
ten svět se změnil nám, na chvíli, v nebe koutek.

Ó, dítě milené, ty drahý květe z ráje,
kdo hloub se zadívá ve tvého nitra taje,
ten zří tam perel skvost, jenž slibně vstříc mu svítí.
Vynořme perly ty a dodejme jim lesku,
navlecme každičkou na pevnou zlatou niti;
tím skvostem nejkrašším ozdobme dítka skráně,
nechť svatá z něho zář je vede cestou Páně!

Ó, dítě milené, ty čistý květe z ráje,
ty vzore neviny, posvátná, sladká báje!
Kdo tebe pohorší, buď třikráte mu běda!
Kdo jednu perličku jen uloupí ti z duše,
tomu Bůh nikdy klid a nikde štěstí nedá.
Ó, chraňme jeho pel, nechť vzroste v čistou krásu,
*by neslo světem ctnost, s ní lásku, mír a spásu!**

Božena Studničková.

PRVNÍ VÝCHOVA

V životě dvou manželů nadmíru významný je onen den, kdy se z nich obou, kteří — budiž nám dovolen výraz ten — ještě před několika okamžiky byli jen obyčejným mužem a obyčejnou ženou, všemohoucím požehnáním Božím stává otec a matka... V okamžiku tom jim samo nebe dává vznešené poslání, ve chvíli té berou na sebe důležité, vážné povinnosti, jakýsi druh duchovní správy.

První povinnost rodičů, otcova i matčina, záleží v tom, aby bedlivě přemýšleli a uvažovali o velikosti svých práv a povinností...

Druhá jejich povinnost je, aby — zvláště na začátku — vážně a svědomitě pečovali o výchovu dítek, jež jim svěřil Pán, a aby je příliš brzy, předčasně neposílali z otcovského domu...

Třetí pak jejich povinnost je, aby v době, kdy jsou nuceni jejich vychování svěřiti veřejnosti, škole, při vychování tom pečlivě spolupůsobili...

Čtvrtá povinnost rodičů konečně záleží v tom, aby po ukončení vlastní výchovy vedli a moudře řídili onu velikou, nadmíru důležitou, poslední výchovu, která je nade vši pochybnost korunou výchovy předcházející a znamená vlastní vstup do života — což jest snad nejvážnější a nejtěžší povinnost ze všech povinností ostatních, v níž rodiče nemůže nikdo nahraditi...

Samo sebou se rozumí, že rodiče jsou především povinni dávati svým dětem dobrý příklad... O tom se zde prozatím nebudeme zmiňovati. Tu chceme jen poukázati na veliké, důležité zásady výchovné a obšírněji vyložiti, jak jich možno a jak jich třeba v životě prakticky užíti...

Abychom v celém rozsahu, v celé posvátné vznešenosti a hloubce pochopili povinnosti, jež rodičům ukládá výchova, na to nestačí jen povrchní znalost, jakou o nich má svět.. ; na to nestačí ani radost z toho, že jsi otcem, ani blahé štěstí, že jsi matkou!

Třeba o nich vážně a svědomitě uvažovati; k tomu je třeba také osvícení

* Se svolením F. S. Procházky otištěno z »České lyry«. »Děcko« originálu změněno v jemnější »dítě«.

shůry, jehož se nám dostane jen v hlubokém klidu a pokoji vnitřního, usebraného života, v ústraní, do něhož rušivě nezasahují světské starosti, jež rozptylují ducha...

První myšlenka, která má otce i matku již od narození dítěte naplňovati a na kterou se má soustřeďovati veškerá jejich pozornost, je myšlenka o jeho výchově. Rodiče si mají uvědomiti veliké povinnosti, jež jim začínají, a ihned přikročiti k výchově svého dítka, vzdělávati jeho ducha i srdce... S důrazem pravíme: ihned... neboť výchova jeho začíná už tehdy, kdy po prvé otevře oči své na svět, kdy se po prvé ozve jeho hlas... Pro matku však se jeho výchova počíná dokonce mnohem, mnohem dříve...

S jak zbožnou, posvátnou uctivostí nosí křesťanská žena ve svém lůně, jakoby ve svatyni, Bohem samým požehnané, vzácný, drahocenný dar, jehož se jí od něho dostalo! S jakou důvěrou, s jak nevýslovnou láskou myslí na jeho mladičkou duši, která je její vlastní duši tak blízka a na níž jí tolik záleží! S jakou starostlivostí myslí na jeho slabounké tělíčko, které s tělem jejím tvoří dosud nerozlučný celek!.. Kolik lásky, kolik ohledů a posvátné úcty má k novému, útlému, druhému životu, jejž cítí v sobě, jejž nosí pod svým srdcem!.. Jak důstojně a svatě i cudně si vede, jak opatrně a moudře si počíná v této pro její dítě už na výsost důležité době, jak se chrání a úzkostlivě vystříhá všech vášní a každého i méně zřízeného hnutí mysli, aby se život jejího dítěte již od prvních jeho počátků vyvíjel beze všech otřesů v naprostém klidu, aby klidná, čistá krev proudila v jeho žilách, aby už v lůně mateřském bylo uschopněno k tomu, by brzy, už v nejútlejším věku mohlo žíti životem ctnostným, mravně bezúhonným! Jeť si vědoma své veliké odpovědnosti před Bohem i dítětem!

Překrásně to vystihl Dupanloup. Nadšenými slovy se obrací ke křesťanským matkám a praví:

»Poněvadž ve velikém tajemství mateřství, jež jste přijaly od samého Boha, je ve vás veliké požehnání Boží, uvažujte a zakoušejte, jak důstojné je vaše povolání, ba, jak veliká je vaše moc! Jen čisté a ušlechtilé mají neustále býti vaše myšlenky, vaše city! Už nejste samy; jste dva...! Když se modlíte, když přistupujete k sv. přijímání, modlete se a obětujte je za dítě, jež vám Pán Bůh dal! Hleďte mu tak dáti už něco z nebeského pokrmu! Proste Krista Pána, aby do jeho mladého srdíčka, které je vašemu i jeho srdci tak blízké, vštípil shůry zárodky víry, milosti a ctnosti!« (Dupanloup, Výchova II.)

Křesťanská matka, která ve světle víry pojímá důstojnou vznešenost mateřství, své posvátné poslání, svůj úkol i velikou odpovědnost, která se očima víry dívá na nový život, klíčící pod jejím srdcem, jako na převzácný dar shůry, poslaný jí samým Bohem, bude mu opravdu matkou, matkou co nejlepší a nejstarostlivější, nikdy strašlivou hyenou, nikdy hrozným ještěrem, který dokonce svoje vlastní mláďata pronásleduje

a hubí!.. Úzkostlivě se bude chrániti všeho, byť žila v poměrech sebe stísněnějších, co by jen poněkud mohlo uškoditi jeho útlounkému životu i nesmrtelné jeho dušičce, stvořené pro nebe!.. Hrůzou se jen vždy otřese už při pouhé myšlence, že jsou matky krkavčí, jež ve své zvrácenosti vraždí děti ještě nenarozené, slyší-li o nesvědomitých lidech, kteří jim při tom pomáhají.. !

Po devět měsíců nosí matka nový, klíčící život pod svým srdcem. Je to devět měsíců, plných obtíží a útrap, jež však pro matku podle Srdce Božího jsou též plny veliké slasti a blaha předtím nepocítěného!

A když pak dítě tak dlouho toužebně a s láskou očekávané přijde na svět, derou se v srdce i mysl otcovu i matčinu uprostřed nevýslovných, netušených radostí, jimiž oplývá jejich srdce, nové, vážné myšlenky.

Co bude z toho dítěte..? Slabé, ubohé a bezmocné přichází na tento svět... Přebývá v něm však nesmrtelná duše... Jaká bude jeho budoucnost a co je v ní čeká..? Nevíme. Nikdo z lidí to neví... Jisto však je, že péče, kterou vynaložíme na jeho vychování, bude rozhodovati o jeho budoucnosti, o celém jeho životě, o jeho věčnosti... To třeba míti na paměti!...

Při tak nesmírně velikém a důležitém díle nemůže a nesmí se nic, pranic přenechati rozmaru a nejisté náhodě, nýbrž v budoucnosti musíme na ně vynaložiti vše, co jen lze pro ně učiniti; pro dítě musíme býti s to, bude-li třeba, i vše obětovati. Pro dítě nesmí býti žádná obět příliš veliká a těžká...

Každý den musíme o tom uvažovati a ihned to uskutečniti.

Nad takové myšlenky a úvahy není v životě otcově a matčině nic krásnějšího a vznešenějšího! Blaze rodičům, kteří se do nich často zahloubají.

Dobří, pečliví rodiče hledí svým dítkám včas do srdce i mysli vštípiti vše, co je třeba k životu počestnému, řádnému a ctnostnému...

Až do posledních dní úctyhodného stáří, kdy člověka opouštějí síly, se učíme od otce i od matičky pravé moudrosti, a jejich slova mají stále ještě váhu a sílu i moc, jíž často nenajdeme ani v hovorech s největšími učenci...

Poněvadž rodina je chrámem Božím na zemi, musí křesťanští rodiče svoje děti už v nejútlejším věku vésti a vychovávati k zbožnosti a k svaté lásce Boží. Zbožná matka, ba i otec znamená často svého miláčka svatým křížem, a jakmile začne žvatlati, už ho učí vyslovovati svaté jméno Boží, jméno Panny Marie, Matičky nebeské; vypravuje mu o nich, ukazuje mu nebe, kde sídlí, učí ho dělati kříž a brzy nato ho učí první kratičké modlitbičce. A poté mu neustává říkati a na srdce klásti: »Dítě, miláčku drahý, měj Pána Boha v úctě a lásce, k němu se vroucně modlívej a miluj ho, aby tě stále chránil! My, tvůj otec a matka, jsme jen jeho obrazem, my jsme jen jeho zástupci, on nás stvořil ke všemu tomu, čím jsme tobě. Od něho máme, od něho jsme přijali vše, co ty zase máš od nás. Neznáš ho ještě dobře. Přebývá v nebi,« ... ale »je to Otec, dobrý otec, a lepší otec, nežli je otec tvůj,« praví matka,

»a miluje tě dokonce mnohem více nežli tvoje předobrá matička,« dodává zase otec. »Za život svůj děkujeme všichni jemu. Je Otcem nám, a je jím i tobě. Všechny povinnosti, které máš a plníš vzhledem k nám, musíš plniti také vzhledem k němu, jen ještě mnohem lépe a dokonaleji. Nás máš v úctě; Pánu Bohu však se musíš klaněti; neboť je nekonečně veliký ... Nám děkuješ za vše, co ti dáváme; jemu však musíš děkovati ještě vroucněji; neboť jeho láska k tobě je nesmírná ... Tvoje dobrá matička nikdy na tebe nezapomene; a kdyby na tebe přece někdy zapomněla, Otec nebeský nezapomene na tebe nikdy .. !«

To jsou okamžiky, které plní srdce, duši rodičů nejčistším blahem a nevýslovným štěstím, jehož by nedali za celý svět. To jsou chvíle, které i dítěti utkví v paměti do nejdelšího stáří; svatá vzpomínka na ně bude mu v dalším životě vzpruhou, útěchou; a v chvílích nejtěžších, dolehnou-li na ně, ve chvíli zoufalství zachrání snad ona jediná lodičku jeho života od ztroskotání ...

Není těžko poznati, že láska bez náboženství ve výchově dítek nemůže přinésti trvalého ovoce, že však láska náboženstvím posvěcená a zmnožená může veliké a předůležité dílo výchovy korunovati výsledkem nejkrásnějším, podivuhodným ...

To vynikne tím zřejměji, čím bedlivěji uvážíme, jakou úlohu a důležitost má výchova v celém svém rozsahu a dosahu, a odpovíme-li si na otázku: »Co vlastně znamená vychovávati dítě?«

Jan A. Komenský, nazývaný otcem moderního školství, na tuto otázku odpovídá stručně, významně a výstižně už v podtitulu obsáhlého poučení, jak vychovávati děti v prvních jejich šesti letech doma v rodině. Je to jeho proslulé »Informatorium (návod) školy mateřské, to jest pořádná a zřetelná zpráva, kterak rodičové pobožní i sami i skrze chůvy, pěstouny a jiné pomocníky své nejdražší svůj klenot, dítky své milé, v prvním jejich a počátečním věku rozumně a počestně k slávě Bohu, sobě ku potěšení, dítkám pak svým na spasení vésti a cvičiti mají.«

Vychovávati dítě znamená podle něho vzdělávati a rozvíjeti všechny jeho schopnosti a mohutnosti tělesné i duševní, tělo, rozum, vůli, srdce, vésti je ke ctnosti, k Bohu. V »Didaktice«, největším svém spise, pak praví: »Má každý živý člověk naučiti a vycvičiti se zde, aby byl rozumným tvorem« — t. j. aby znal sebe i vše, co je kolem něho — aby byl dále »pánem tvorů« — t. j. má »věděti, jak mravně, ctnostně, rozšafně a prozřetelně sebe i všecky své činy vnitř i zevnitř říditi« — aby byl konečně »obrazem Božím«, jímž bude, »jestliže se k Bohu srdcem, žádostmi i všemi snažnostmi obraceje vnitř i zevnitř čistoty a svatosti, spravedlnosti a milosrdenství ostříhati bude. Obrazu zajisté dokonalost všecka v tom záleží, aby podobnost původa svého co nejvlastněji vyrážel.... Z čehož všeho zavírka jde, že právě člověkem zde na světě býti jest osvíceným, ctnostným, pobožným býti.« (Didaktika IV.)

Podle něho je ve výchově největší důraz klásti na zbožnost, v níž je hlavní účel výchovy: »Všecko mládeže cvičení od pobožnosti se začínati, i po veškeren cvičení čas nejvyšší na ni pozor obracen býti má... Co nejpřednější jest, napřed jíti má. Nejpřednější pak jest to, což nejpřednějšímu našemu cíli, věčnému totiž s Bohem spojení, nejpředněji napomáhá, jenž jest pobožnost... Co tedy k věčnosti patří, nejhlouběji a za základ všemu jinému kladeno býti má... A protož pobožnost všech našich snažností, všeho potěšení, vší moudrosti, všeho života, přítomného i budoucího, začátkem, základem, kořenem, podporou jsouc, napřed jíti má neproměnně.« (Didaktika XXIV.)

A sv. Jan Kř. de la Salle, zakladatel Školských bratří a jeden z největších vychovatelů všech dob, praví asi toto:

Vychovávati dítě znamená pěstovati a vzdělávati všechny mohutnosti a schopnosti jeho duše a jeho těla, dáti mu první směr a uschopniti je, aby se z něho stal muž v plném slova smyslu, muž, který by byl ke cti církve, vlasti a své rodiny, muž, který by v tomto životě žil tak, aby došel svého věčného cíle.

Vychovávati dítě znamená rozvíjeti jeho rozum, obohacovati jeho pamět, vésti a nabádati je k tomu, aby pozorovalo, uvažovalo a usuzovalo... dáti mu všechny vědomosti, jichž jeho stav vyžaduje...

Vychovávati dítě znamená vštípiti mu lásku k dobru a nenávist ke zlému: rozvíjeti v jeho srdci šlechetné smýšlení, v němž záleží mravní cena a pravá velikost muže; vštípiti mu soucit s trpícími, vděčnost k dobrodincům, upřímnost a poctivost ve styku s bližním; vésti je k tomu, aby odpouštělo urážky, snášelo chyby bližního, aby moudře ustoupilo, jde-li o zachování pokoje; ukázati dítěti Boha jak v jeho rodičích, tak i ve všech, kdo ho zastupují a jimž dal zákonitou moc...

Vychovávati dítě znamená vésti a nabádati mírně, bez násilí jeho vůli k dobru, takže chce z pohnutek víry vše, co je Bohu milé a příjemné...

Vychovávati dítě znamená vytvářeti jeho povahu tak, aby vždy bylo tiché a mírné, laskavé, způsobné, úslužné a přívětivé, aby však zároveň bylo též stálé a zmužilé, aby nenávidělo rozmařilost a aby odolalo svodům; to znamená vštípiti mu lásku k práci, k pořádku, k spořivosti; nabádati je k tomu, aby mělo stáří v uctivosti;.. navykati je, aby bojovalo se zlými náklonnostmi... Zkrátka: vychovati z něho užitečného člena národa a lidské společnosti...

Vychovávati dítě znamená konečně vésti je k poznání a následování Krista Pána, k zachovávání všech povinností, jež má křesťan plniti, vychovati z něho vzorného, pevného, stálého, praktického křesťana, horlivého člena církve svaté, krátce: dítě Boží!

Výchova dětí — toť vpravdě úkol veliký, vznešený, posvátný...

ZRAK DÍTĚTE

Zrak dítěte je hvězda tajemná,
z níž kouzlem září ztracený náš ráj;
svit nadzemský z těch hlubin snivě plá,
jak z červánků když vstává jitřní máj.

Z těch jasných očeк hledí tázavě
nevinná duše plaše do světa,
a mluví o míru, jenž v dálavě
tam vládne kdes, kam duch jen zalétá . . .

Ó, nebes blaha světlo překrásné
v nich paprskem se tiše bleskotá;
kéž paprsek ten nikdy nezhasne
na šeré cestě pouti života!

I v stínu vrásek, vlasů stříbrných,
svit čistých očí dítěte jsem zřel;
čas nezhasil v nich jasný dětský smích,
s nímž rád již duch tam do své vlasti spěl . . .

I v nich ta otázka, jež hledí v dál,
i v nich mi zářil ztracený náš ráj;
svit nadzemský z těch hlubin snivě plál
jak hvězda, kterou večerní vzkveť máj . . .

J. F. Přibyslavský.

KYTICE RŮŽÍ

Růženka se narodila v Illinois ve Spojených státech severoamerických. Její otec měl znamenitě prospívající obchod. Její matka byla moudrá a zbožná paní. Zatím co se ji otec snažil obklopiti všemožným pohodlím a splniti všechna její přání, hleděla ji matka vychovati v bázni a lásce Boží. Zejména dvě pobožnosti vštěpovala již v nejútlejším věku do srdce dítěte: úctu k Panně Marii a lásku k Pánu Ježíši v Nejsvětější Svátosti.

V domě u Karasů byl nádherný obraz Matky Boží u paty kříže. Když byla Růžence sotva dvě léta, zadívala se kdysi na ten obraz a zpozorovala na tvářích blahoslavené Panny slzy. Ihned spěchala k matince a táhla ji za sukni k obrazu. »Mami, hleď!« volala. »Proč pláče Panna Maria?«

Matka již naučila Růženku hlavním modlitbám, ale považovala ji dosud za příliš mladou, aby pochopila těšivé pravdy sv. náboženství. Nyní však radostně použila vítané příležitosti. Pojala dítě do náručí, aby mohlo viděti obraz zblízka.

»Matka Boží pláče, protože zlí lidé přibili jejího Syna na kříž.«

»A proč to Pán Bůh dovolil?« tázalo se dítě.

»Protože nás Pán Bůh tak miloval, že svého Syna vydal, aby nás vykoupil z hříchu a otevřel nám bránu do nebe.«

»A Pán Ježíš nás měl také tak rád a Matka Boží též?« žaslo dítě a pokračovalo ve svých otázkách, až obě, matka i dceruška, prolévaly hojné slzy soustrasti nad utrpením Páně a žalem jeho Matky.

Od té doby nalezli často Růženku místo u hraček před obrazem a v jejích velkých dětských očích se zračil hluboký smutek při pohledu na obě trpící svaté osoby. Jednou prozrazoval výraz její tváře, že její hlavička o čemsi usilovně přemýšlí.

»Maminko,« pravila, »kdybych je mohla navštíviti a jim povědět, jak je mám ráda, že by je to potěšilo?«

Matinka ji tedy vzala do kostela a ukázala jí krásný oltář mariánský a také svatostánek, v němž přebývá Pán Ježíš. Návštěva ta byla dítěti zjevením a pramenem nového života.

Když se vrátily z kostela, vyžádala si Růženka dovolení donášet do sakristie květiny, jež její matinka posílala na výzdobu oltářů. Příležitostí těch používala k důvěrným rozhovorům s Pánem Ježíšem a Pannou Marií. Jednou ji kostelník našel klečící nahoře na desce hlavního oltáře, jak rozmlouvá se svátostným Spasitelem.

»Ježíšku, já tě mám tak ráda,« pravila rozpínajíc drobné paže. »Pojď ke mně a promluv ke mně. Nikdo ti nesmí nic udělat, já tě nedám.«

Když jí bylo pět let, začala chodit do farní školy a pobyla v ní až do třináctého roku. V té době opravdu »prospívala věkem a moudrostí a milostí u Boha i u lidí«. Doma matka nikdy nepovolovala rozmarům a vrtochům nestálé dětské povahy a ve škole Růženka vynikala nad jiné sebraností v modlitbě, pilností v učení a mírností a laskavostí ve styku se spolužačkami. Není tedy divu, že byla miláčkem všech a měla blahodárný vliv svým příkladem na ostatní . . .

Pan Karas chtěl míti ze své dcery dokonalou dámu a přál si ji tedy poslati do lepšího vychovávacího ústavu. Matce šlo přitom o to, aby její Růženka nabyla potřebného vzdělání a uhlazeného chování bez škody pro duši a ctnost. Proto studovala pečlivě ročenky rozličných ústavů, až se rozhodla pro Josefinum, řízené sestrami Božské Lásky, protože pensionát ten zdůrazňoval jak náboženskou výchovu, tak i různé obory domácích prací.

Den Růženčina odjezdu stal se rodině nezapomenutelným. Přípravy se děly celý týden a zavazadla byla odeslána den před odjezdem. Rodina zamýšlela odjeti rychlíkem o 6. hodině ráno. Přišli na nádraží, když právě do něho vjížděl vlak.

Když se již chystali nastoupit, dala se Růženka do pláče. »Ach, tatínku,« zvolala, »zapomněla jsem vzíti kytici červených a bílých růží na oltář Panny Marie v ústavní kapli.«

Otec byl rozmrzen, ale své dcerušce nedovedl nic odepříti.

»Dobře, Růženko,« pravil, »můžeme počkat na osobní vlak.«

Vrátili se tedy pro kytici, a když se za hodinu opět dostavili na nádraží, dověděli se, že jejich rychlík brzy po odjezdu vyjel z kolejí a že mnoho cestujících bylo usmrceno nebo zraněno.

Tak zachránila Matka Boží od neštěstí hodnou dívku, jež už od nejútlejšího mládí s láskou zdobívala její oltáře, tak se odměnila matce za zbožnou výchovu, již dala svému dítěti...

Ferdinand Pokorný. *Hlasy svatohostýnské. 1930.*

DALŠÍ VÝCHOVA

Zajisté již nejednoho muže, který se hodně obíral výchovou, podělila skutečnost, jak slabá často bývá autorita otcova, kolika chyb se dopouští při výchově dítek; i vyjádřil se kdosi, že se mu zdá, jako by otec nebyl schopen vychovávati děti.

Nelze ovšem upřít, že tomu tak v mnohých případech bývá; avšak neschopnost ta netkví nikterak přímo v samé přirozenosti lidské.

Mravní schopnosti děti vychovávati se od Pána Boha dostalo právě rodičům, otci i matce; a lze říci, že jediné oni jsou povoláni a schopni dáti dětem první vychování, že jediné oni jsou též způsobilí výchovu tu také dovršiti.

Třeba říci, že by to byl přímo hřích, páchaný na dětech, na rodičích i národě, kdyby rodina jako výchovný činitel měla odpadnouti, jak navrhují někteří teoretikové. Rodinnou výchovu nenahradí nikdo. Proč?

»Obklopeno jsouc od prvního okamžiku svého života nekonečnou něžností, jejíž divy umění a literatura nepřestane nikdy neúnavně velebiti, má novorozeně pro dlouhá léta dětství a jinošství, jež zanechají v jeho povaze nezahladitelné stopy, zajištěn nejpříznivější útulek pro svůj pokrok a rozvoj.

Rodina je skutečně mezi všemi skupinami lidí jediná, jež je s to, aby dítě nejen milovala láskou nepřirovnatelnou, nýbrž i láskou, jež bez oddechu směřuje k jeho pokroku a k jeho vzestupu na úroveň vyšší, než je úroveň skupiny, která mu dala život. Tento rys, který, samo sebou se rozumí, jako každý jiný může býti zvrácen a znetvořen, je přece pamětihodný, a bylo by těžko zhodnotiti služby, jež prokázal od počátku lidským společnostem . . .« (P. Bureau.)

A Bedřich Vašek dí: »Výchova je spojena s takovými obětmi, že jen ti, kdo vidí v dítěti drahocenný poklad, dovedou všecky ty těžkosti snášeti a opět a opět zvedati k novým obětem. Jiní budou v dítěti viděti dítě, snad hezké, zajímavé, bystré, milounké dítě — ale přece jen cosi cizího. Rodiče však? Je to jejich poklad! Co by mu mohli odříci? . . . v něm vidí svou krev, kus svého já, pokračování své vlastní bytosti, nositele jména a tradic rodu; v něm vidí bytost, v níž a skrze niž oni sami jednou dále budou pracovati, jež bude snad člověkem šťastnějšího údělu na světě, vykonavatelem vyšších úloh, šiřitelem většího požehnání, než byli sami! Což teprve, vidí-li v něm dokonce i to, co ve svém pokřtěném dítěti vidí křesťan! A výchovná cena tohoto přesvědčení o hodnotě chovancově! Proč nadepsal Komenský I. kap. Informatoria: „Že dítky, nejdražší boží dar a klenot nejpilnějšího opatrování hodny jsou"? — Je někdo na světě, kdo by dovedl tak oceniti dítě jako rodiče a tím se zásobiti zálohami vytrvalosti pro případy, kdy výchovnou práci bude stíhati nezdar, snad nezdar za nezdarem? . . Ve které jiné společnosti výchovné by se mohlo dítěti dostati vedení tak individuálního jako v rodině? Kde jinde dítě tak bez bázně otevře duši svou, aby vychovatel mohl nahlédnouti hluboko až ke dnu a přehlédnouti veškeru hustou, pestrou síť hnutí, náklonností, úmyslů, nedostatků, předností? Kde jinde se může vychovatel tak zasvětiti vedení každého dítěte zvláště, jako je to možno v rodině? Kde může určitěji a konkretněji zahrotiti své příkazy, by co nejdůkladněji přiléhaly k individuálním podmínkám chovancovým? Kdo může začíti s výchovou tak brzy? Kdo ji může prováděti tak stále? . . .

Je sice pravda, že mnozí rodiče nejsou s to, aby děti vychovali řádně. Ale to jsou výjimky . . . Marná jest i námitka, že se odborní vychovatelé mohou vykázati dlouholetou školskou průpravou, kursy atd. . . . Avšak znalost teorie sama nerozhoduje. Řádní rodiče s jemně vypěstěným svědomím disponují jistým vychovatelským — řekl bych — instinktem, který vložil Tvůrce přirozenosti do jejich nitra, jistým intuitivním postřehem, a vedeni jsouce tímto přirozeným rádcem dovedou často daleko zdařileji zahráti na struny dětské duše než světoznámý badatel v pedologii. Měli bychom na př. tolik vynikajících mužů, kdybychom v českých chatách nebyli měli prostých sice, ale výtečných matek? . . .

I v dobách normálních byla by těžká vina přehlížeti bohatství příznivých vychovatelských podmínek v rodině a tak ochuzovali dítě. Oč více dnes, kdy

na dítě čeká těžké ovzduší, prosycené otravnými, nemravnými výpary, a chaotický zmatek v zásadách? Kdy lákání ke zlu se přiodělo do forem tak svůdných, že i silné duby jako třtina se lámou a cedry na Libanu padají? Kdo by mohl vzíti na svědomí odpovědnost za to, že by odmítl od výchovné práce činitele nejpřirozenějšího?... Správně vedený život rodinný je oheň a kovadlina, kde měknou a jsou účelně zpracovávány i takové kusy železa, o nichž by se jinak musilo říci: nezlomíš a neohneš; anebo aspoň: spíše zlomíš, než ohneš. Strohé, sobecké povahy si zde vlivem lásky navykají podrobovati osobní zájem svůj zájmu rodiny; snaha ostatním členům rodiny pomáhati se stává trvalým rysem povahy a je dobrým základem pro vývoj lásky k bližnímu vůbec; láska, která byla v srdci zachráněna, ba stupňována ve styku s ostatní rodinou, se snadno rozšíří i na národ celý a na lidstvo veškero; úcta, již si osvojí k tradicím rodiny, je jeden ze spolehlivých pilířů, o něž se musí opírati úcta k dějinám vlastního národa. Zkrátka: v řádném prostředí rodinném bývají pudy a vůbec všecky vnitřní síly v nás, které by jinak nezřízeně naši bytost strhovaly a působily ve společnosti jen zmatek a katastrofy, tak zušlechtěny, že se stávají požehnanými mohutnými energiemi, jež udržují v chodu a ve stálém rozvoji veškeren mnohotvárný život společnosti. A solidárnost, která je nevyhnutelný předpoklad velikých sociálních a státních útvarů, nemůže býti pevnější, než když je vybudována na povahových základech, položených dobrou rodinou.« (Rodina dvacátého století, str. 10—13.)

K tomu dodáváme, že rodiče musí své autority, moci, svého práva co nejrozhodněji užívati i při dalším vychování, jehož se dětem dostává zpravidla mimo dům, mimo rodinu. Jedním slovem: protože rodiče jsou přirození zástupci Boží, nesmí se výchova jejich dítek díti nikdy bez jejich pomoci, bez jejich součinnosti; musí si vždycky vyhraditi, aby při ní mohli spolupůsobiti, a to měrou nemalou. Je to jejich nezadatelné právo! Nikdo jim nemůže a nesmí toto svaté právo upírati nebo brátí; je to jejich svatá povinnost, nikdo a nic na světě je jí nemůže zprostiti! I nejlepší a nejsvědomitější výchova bude míti ovšem vždycky po té oné stránce nějaké nedostatky a vady, nikdy plně nedosáhne svého cíle a účelu, děje-li se bez nutného vlivu a oprávněné i náležité součinnosti rodičů. Zkušenost to potvrzuje a dosvědčuje.

Je zřejmo: mají-li rodiče četnou rodinu, musí-li otec, aby ji uživil, pracovati od časného rána až pozdě do noci, nemá-li sám potřebného vzdělání, aby mohl děti sám vyučovati, nemůže býti u č i t e l e m svých dětí, i musí je svěřiti mužům, po případě ženám, k nimž má plnou dů-

věru a o nichž ví, že ho nezklamou, na další vychování, k dílu a úkolu nadmíru důležitému, jež je uloženo vlastně jemu.

Byl by však velice na omylu, kdo by si myslil, že rodiče vykonají svou povinnost, jestliže, byť i s velikými obětmi, děti svěří škole. Nikoli! Musí býti i potom nadále v živém styku s vychovatelem, jeho činnost a působnost musí podporovati celou váhou své moci, všechno musí konati ve shodě a dorozumění s ním, pokud se týče trestů, odměny, chvály nebo pokárání. Dopouštějí se osudné chyby, počínají-li si jinak.

V souvislosti s tím budiž tu ještě uvedeno několik poznámek a pokynů, jak má a musí rodina i škola svorně a jednotně ruku v ruce pracovati, aby se veliké dílo výchovy plně zdařilo a bylo korunováno krásným výsledkem a ovocem.

Je to náboženství, které ve výchově a v celém vyučování musí zaujímati ústřední postavení. Tento požadavek není jen v zájmu církve svaté, nýbrž je i v nejvlastnějším zájmu státu a celé společnosti lidské.

Vychovati řádné občany, kteří by byli poslušni pravoplatné vrchnosti, poctivé, počestné a neúhonné v jednání a chování, věrné v slovu, kteří také splní, co slíbili — kdy je toho více třeba než dnes? — to se škole podaří jen tehdy, bude-li mládež vychovávati v duchu skutečně náboženském: neboť pravé mravní ctnosti se daří a trvale rozvíjejí jen na podkladě opravdové zbožnosti a bázně Boží; bez těch ctností žádná lidská společnost nemůže míti, a jak zkušenost učí, nemívá dlouhého, bezpečného trvání.

Člověk, vychovaný v náboženské lhostejnosti, člověk bez víry se až příliš snadno stává hříčkou vášní a náruživostí, kdežto člověk vskutku nábožensky vychovaný, který věrně žije z víry a podle víry, má proti nim právě ve víře a v náboženství pevnou oporu a tak snadno neklesá. Z náboženství vyrůstají nejkrásnější občanské ctnosti, jež nehynou ani v dobách pro národ, pro stát nejtěžších, nejkritičtějších... z náboženství vyrůstají pravé, poctivé, spolehlivé, charakterní povahy, jež jsou zářným vzorem, oporou a vzpruhou pro ostatní...

Jaké dítek vychování — taký národ bude z nich:
občanské v nich vzkvétat ctnosti, vládnout neřesti a hřích.
(Mudroslav.)

ZA STARÝCH, ZLATÝCH ČASŮ

Vzpomínaje na své mládí, jež prožil v moravských Ivančicích, vylíčil nám Beneš Metod Kulda, vzácný kněz a vlastenec († 1903), denní domácí život, jaký býval ve vzorných rodinách křesťanských, ducha, jímž se nesla výchova dětí, a jenž by mohl a měl býti vzorem i dnešním rodinám katolickým, takto:

»Otec, matka, starší sestra i bratři pilně pracovali za stolkem řemeslnickým při lojových svíčkách, kdy jsme my mladší ještě spali tak tuze, že nás neprobudily ranní zpěvy a modlitby pracujících v téže světnici. Zpěvy a modlitby ranní a večerní konali z paměti bez chyby. V hodinu stanovenou vzbudila nás pečlivá matka. Beze vší odmluvy, bez váhání jsme opustili lůžka, polooblečení jsme se myli, a hned klečíce jsme vykonali společné své modlitby ranní hlasitě. Potom všichni zasedli za stůl k snídani, vykonavše před ním a po něm přiměřené modlitby společně a hlasitě. Tak ovšem bylo i v poledne a při večeři. Snídali jsme polévku neb mléko a chléb — kromě neděl, zasvěcených svátků a jmenovin, kdy jsme mívali kávu a rohlíčky. Po snídani, mimo nejpilnější práci, šli otec i matka každodenně na mši svatou. Zatím musila nejstarší sestra nebo i starší bratři vše ukliditi, umýti a zamésti. Školáci a školačky skládali své knížky a písanky, aby den co den obcovali školní mši svaté za přísného dozoru učitelů. V kostele, u staré bývalé školy, klečívali žáci a žačky ve dvou velkých řadách po celou mši svatou na kamenné dlažbě, a učitelé v lavicích dospělými lidmi obsazených . . .«

Otec Kuldův byl zbožný a moudrý. Když Beneš přišel ze školy, dotazoval se ho na vše, co ve škole probírali, hlavně však, čemu se učili u velebného pána. Uloženým úkolům se musil dobře naučiti a otci je odříkati. Jako žáček první třídy vypravovával často biblické příběhy rodičům nebo i příbuzným, když se sešli o svátcích nebo nedělích u Kuldů. Byl-li se školními úkoly hotov, konal drobnější práce domácí nebo v zahradě.

Po večeři, jak tehdy bývávalo na celé téměř Moravě chvalitebným zvykem, zpívali u Kuldů večerní písně, po nichž byla společná večerní modlitba. Děti školou povinné se nato odebraly na odpočinek, kdežto rodiče a děti odrostlé pracovali ještě do noci. »Každou sobotu po celý rok jsme se modlili růženec dle doby církevní: radostný, bolestný nebo slavný . . .«

»Doba letní byla pro mne radostna také z té příčiny, že jsem prvního vzácnějšího ovoce, obyčejně „španělských višní a merunek (marhulí)" koš bílým ubrouskem přikrytý nosíval panu děkanovi a oběma pánům kaplanům, pánům učitelům a špitálníkům. Do pokladničky mi přibylo několik grošů měďáků. Z grošů a krejcarů těch jsem nesměl nic utratiti; peníze ty nám matka brávala z pokladniček, když měla platiti za naše nové šaty, říkávajíc, že nám ostatní zapůjčí nebo přidá . . .

Anděl strážný

Neděle a zasvěcený svátek měly svůj zvláštní pořádek. Na ranní mši svatou a na odpolední služby Boží chodívali rodiče oba spolu; na velké služby Boží otec sám, a všichni jsme musili jíti do kostela před ním. On viděl ze své lavice pod chórem na každého z nás; musiliť jsme býti vždy na témž místě, slušně, zbožně se chovati a slovu Božímu pilně naslouchati. Cestou z kostela otec každého z nás opět pozoroval. Doma před obědem jsme čtli připadající epištolu a sv. evangelium, a pak se otec každého z nás vyptával, co kázal velebný pán. Opravoval a doplňoval naše odpovědi, a nezřídka přidával nějaké podobenství, nějaký příběh, jejž byl ten a ten kněz řekl před čtyřiceti, padesáti lety na tu neděli a na ten svátek ve svém kázání. Na odpolední služby Boží jsme chodívali všichni. Rodiče zamkli dům a kráčívali několik kroků za námi. Matka má zachovala nejdéle ze všech spoluměšťanek ty krásné vysoké čepce: zlatý na hody Boží, stříbrný na svátky Panny Marie, modrý hedvábný na neděle postní, a černý hedvábný na pohřby...

Po odpoledních službách Božích jsme všichni doma usedli, a obyčejně otec sám nám čítával ze »Života Krista Pána« nebo z knihy »Životy svatých«; knihy ty byly dědičné a rodinné. Po čtení pak někdy chodívali navštívit své nejbližší příbuzné a »pány kmotry« nebo očekávali návštěvy jejich. Nejmenší dítě brávali s sebou, ostatní pak zůstávaly doma a bavily se s dětmi těch příbuzných, k nimž rodiče odešli na návštěvu. Naopak, byla-li návštěva u nás, chodívaly starší děti k dětem do domu příbuzných, kteří přišli návštěvou k nám. Návštěvy ty trvávaly asi dvě, nejdéle tři hodiny, a za přátelských, upřímných rozmluv stačil nevelký džbán vína a mísa koláčů. Děti v druhém domě shromážděné mívaly jen koláče neb ovoce. Nebylo-li návštěvy očekávané nebo slíbené, chodívali jsme s rodiči do polí, cestou předbížkami a jinak se bavíce.

Na Boží hody se návštěva nikdy nekonala a neočekávala. Na Květnou neděli a pondělí velikonoční, a byla-li povětrnost nepříhodná, v některou jinou neděli po odpoledních službách Božích chodili rodiče a menší dítky do polí. Matka nesla v šátku značné množství malých křížků z ratolestí svěcených v neděli Květnou nebo ze štěpiny dřeva od svěcení ohně na Bílou sobotu. Křížky ty otec zastrkoval do půdy v polích osetých, a pak u každého pole chvílečku postál, smekl klobouk a tiše se modlil. Nás děti nemusil ani vybízeti; činily jsme rády, co jsme viděli na otci a matce...«

Tak se žilo ve starých českých rodinách, jejichž celý život byl provanut a hluboce proniknut duchem vpravdě křesťanským a pravou, upřímnou, nelíčenou zbožností. Byly šťastny a spokojeny, i když neoplývaly hojností pozemských statků. Vyrůstalo z nich vlasti i církvi nové pokolení, zdravé a silné i nezkažené, ucelené povahy, jichž při dnešní nerozumné nebo i zvrácené rodinné výchově je bohužel tak žalostně málo.

Kéž se do rodin a rodinné výchovy vrátí duch starých, zlatých časů...!

NEJLEPŠÍ VĚNO PRO ŽIVOT

V dubnu 1913 prolétla některými novinami tato téměř neuvěřitelná zpráva: V severní Americe skočil sedmiletý zpupný hoch farmáři na vůz. Farmář ho s vozu zahnal. Nezvedený hoch běžel rychle domů, v okamžiku se však vrátil s puškou a farmáře zastřelil. Předtím už zapálil své babičce dům, jenž shořel do základů, a ubohá žena jen stěží zachránila holý život. Proč to učinil? Babička po něm žádala, aby si před jídlem umyl ruce, a to byla příčina, že se jí tak strašlivě pomstil. Mladý dvojnásobný zločinec byl postaven před soud, který rozhodl, aby byl dán do polepšovny a v ní ponechán až do svého 21. roku. Drzý hoch se ještě vysmál soudcům za vyměřený trest.

To je ovšem zcela neobvyklý případ mladistvé zvrhlosti. Je však naprosto jisté, a zkušenost to den ze dne potvrzuje, že zločinnosti u mládeže ve všech téměř zemích přibylo a přibývá takovou měrou, že to budí nemalé obavy, přímo hrůzu. Není také nejmenší pochybnosti o tom, že vinu na tom má z velké části pochybená výchova nebo naprostý nedostatek výchovy. Celé spoustě hříchů, poklesků, zločinů by se dalo zabrániti správnou výchovou! Moři běd, hanby, zhouby a zkázy by se dalo předejíti dobrou výchovou! Slýcháváme i čteme o tom velmi často, ale příliš málo si toho všímáme. Je velice litovati, že už v rodině, v níž se kladou první základy pro výchovu dítek a kde jsou pro ni nejlepší a nejšťastnější podmínky, bývá výchova často nesprávná, pochybená, nedostatečná, už v rodině, kde má přece maličký lidský tvor nabýti pevného základu, vnitřního jádra pro život, kde se má učiti rozpínati křídla k letu za vším, co je krásné, dobré a pravdivé.

Kdokoli přispěje něčím, co podporuje veliké, nadmíru důležité dílo výchovy mládeže, stane se dobrodincem lidstva, jejž třeba míti v úctě a vážnosti. To platí zajisté i o tomto dopisu:

Veleváženy pane!

Živě a s radostí si opět a opět vzpomínám na poslední náš rozhovor v milém, rozkošném K. Tehdy jsme mimo jiné mluvili také o tom, čemu se obyčejně říká výchova. Vaše neobyčejně povzbuzující a výmluvná slova, Vaše jasné výklady, v nichž každá věta jako by byla ztělesněná životní zkušenost, způsobily, že jsem Vám projevila všelicos ze svého dětství s upřímnou otevřeností, takže se téměř obávám, že jsem snad prozradila příliš mnoho z toho, co mělo zůstati tajemstvím.

Již tehdy, a nyní opět ve svém laskavém dopise jste vyslovil přesvědčení, že by snad bylo velmi záslužné, kdybych ony vzpomínky na své mládí vylíčila písemně. Pokusila jsem se o to, a posílám Vám tento ovšem jen zběžný náčrtek s prosbou, abyste jméno mé neuveřejňoval.

Zní to snad podivně, ale je to pravda: Byla jsem už dospělá, a nevěděla jsem, že mě vychovávali. To, čemu se říká výchova, dokonalo se u mne a mých šesti sourozenců tak klidně a nenápadně, že jsem si ani neuvědomila, že na mne vůbec někdo nějak působí, že se ve mně nebo se mnou něco děje. Jako jsem měla za samozřejmé a se domnívala, že je to samo sebou, že rostu, že jsem větší a větší, tak jsem také myslila, že jsem se tím, čím jsem, stala úplně sama od sebe.

Nyní se mi ovšem jeví všechno zcela jinak. Je mi velice líto, že svým rodičům už nemohu projevit city vděčnosti; každou hodinu bych jim aspoň jednou dětinně děkovala za veliké dobrodiní, že mě vychovali. Jak víte, povolal je Pán Bůh k sobě už dávno. I mohu ho pouze denně prositi, aby mým rodičům hojně odplatil, co pro mé vychování učinili. Při vší prostotě a skromnosti byli to výteční vychovatelé.

Byl to především jejich p ř í k l a d, který na mne a moje sourozence — v tom se i dnes ještě všichni shodujeme — hluboce působil. Otec i matka si velmi dobře rozuměli. Nevím, jak bych to nazvala, zda mírnou roztomilostí či roztomilým mírem a pokojem, co vytvářelo soulad, osvěžující ovzduší a milé teplo v naší rodině. Mnoho statků neměli; vážnou prací si musili vydělávati denní chléb. Zatím co byl otec po celý Boží den od rána do večera za svým povoláním v dílně mezi tovaryši, byla matka bez ustání zaměstnána v pokoji, kuchyni, sklepě, zahradě. Matka také ponejvíce vedla obchodní knihy a vyřizovala korespondenci. Ještě dnes často slýchám, s jakou pochvalou známí mluví o mých rodičích, že jim nesmírně na tom záleželo, aby měli ve všem p o ř á d e k. Oba byli proniknuti h l u b o k o u z b o ž n o s t í. Nezapomenu nikdy, s jakou zbožností i zevní uctivostí konávali společné domácí modlitby, s jakou posvátnou úctou a přesvědčením mluvívali o Bohu, církvi a náboženství. Moje maminka si našla zpravidla i ve všední dni chvíli, aby mohla jíti na mši svatou. Jinak vycházela přes den z domu jen tehdy, když to vyžadovaly nutné záležitosti. Tovaryši, kteří v neděli a ve svátek neplnili svých náboženských povinností, u tatínka dlouho nevydrželi. Chtěl-li býti některý brzy propuštěn, stačilo, jestliže jen dvakrát zaklel; byl bez milosti propuštěn; když po prvé zaklel, byl napomenut. Starší tovaryši ho milovali jako otce.

Jak jsem řekla, měla jsem šest sourozenců; tři byli starší, tři mladší než já. Cítili jsme všichni, s jakou láskou a starostlivostí vynakládali naši rodiče vše na to, abychom byli opravdu šťastni. My pak jsme si jich zase vážili a je milovali nade vše. Proto nám obyčejně nepřipadalo za těžko uposlechnouti jejich dobře míněných napomenutí a rozkazů. Naše vychování se dálo, zvláště v prvních letech, zcela nenápadně: zvykli jsme si prostě napodobovati, co jsme u nich viděli a od nich slyšeli. Co jsme viděli u tatínka a maminky, co jsme od nich slyšeli, co dělali a mluvili, co nám kladli na srdce, jejich naučení a napome-

nutí, to vše jsme měli za správné a dobré; co zakazovali, kárali, trestali, což se jen zřídka stávalo, co se jim na jiných nebo na nás nelíbilo, to jsme pokládali za něco špatného a zlého. K rodičům jsme lnuli upřímně, i nebylo nám za těžko uposlechnouti na slovo.

Protože rodiče jen s úctou mluvívali o škole a duchovenstvu, vážili jsme si svých učitelů a duchovních správců; navykli jsme si vůbec míti v uctivosti každou vrchnost.

Jako jsme neustále byli svědky, že rodiče žijí v úplné shodě, svornosti a lásce, tak se i u nás vyvinulo stejně silné vědomí i potřeba sounáležitosti a soudržnosti; radost nebo bolest jednoho byla zároveň radostí neb bolestí druhého; cítili, prožívali jsme je společně.

Nemohu se nezmíniti, že můj otec dovedl býti velmi přísný — a ve své přísnosti nešetřil slabošsky nikoho, kdo zasluhoval pokárání nebo trestu. Z přísnosti té jsme však zřetelně vycítili otcovskou lásku, péči a dobrotu. Každé pokárání, každý trest měl proto na nás trvalý dojem a účinek. Ba, právě tehdy, když otec kárał nebo trestal, připadal mi zvláště úctyhodný. Teprve v pozdějších letech jsem si náležitě uvědomila, že se u něho právě v důtklivém pokárání a trestu obzvláště projevovala jeho otcovská láska, vědomí povinnosti a vážnost i moc.

Teprve později jsem též pochopila, že člověk, který nikdy ve svém mládí nepocítil a nezakusil požehnání a štěstí vpravdě otcovské péče, jen stěží může nabýti správného poznání o Bohu, utvořiti si představu o Prozřetelnosti Boží, o lásce nebeského Otce. Nyní pochopuji, jak správný poměr dítěte k rodičům vytváří pro člověka přímý most, správný jeho poměr k Bohu. Jinými slovy: nikdo není tak s to vštípiti člověku lásku k Bohu jako křesťanští rodiče. — Viděla-li jsem mimoto ještě, s jakou účastí a napjatou pozorností rodiče v kostele poslouchají kázání, a pozorovala-li jsem dále, jak zbožně a uctivě jsou od začátku až do konce přítomni mši sv., zdálo se mi, že v blízkosti jejich cítím blízkost samého Boha.

S tohoto hlediska vidím, jak hrozný je to zločin, jsou-li děti připraveny o to, čemu říkáme n á b o ž e n s k á v ý c h o v a. Jak se může bez ní rozvinouti život plný, snesitelný, šťastný?

Těmito řádky jsem Vám poněkud vylíčila, jak jsem byla vychována. Nepřestanu děkovati Pánu Bohu, že mi dal tak dobré, rozumné rodiče.

V N. 1. srpna 1913. Zcela oddaná N. N.

Vychováš-li dobře dítky,
sobě radost způsobíš,
o vlast zásluhy si zjednáš,
rajskou říši rozmnožíš.

Zbožná výchova je věno
nad pole a nad luka,
zdroj je manželského štěstí,
dobrých dítek záruka. *(Mudroslav.)*

NAPOMENUTÍ MATKÁM

Komtesa Konstancie z G. umírala. Smrt jí byla vysvobozením z dlouhé, těžké choroby. Od mládí mívala nervové bolení hlavy, které bývalo časem tak nesnesitelné, že se musila občas uchýliti do ústavu pro nervově nemocné. Posledních deset let žila sice s třemi svými nevlastními sestrami; jen zřídka se však mohla zajímati o život a tužby jiných lidí; její čivy byly tak předrážděny, že jí sebe menší hluk, slovo hlasitě pronesené, pronikavý tón hudebního nástroje působil prudké nervové křeče. — Protože komtesa G. byla jinak roztomilá a duchaplná, bohatá a dobročinná, měla ve všech vrstvách společnosti mnoho přátel a ctitelů. Její poměrně předčasný konec budil všude zármutek, a mnozí si jako zvláštní milost vyprosili, aby ještě jednou mohli spatřiti tvář té, jíž si velice vážili a z hloubi duše litovali. Po špičkách plížily se dámy k loži nemocné, která ke každé pronesla několik laskavých slov na rozloučenou. A ku podivu! Její slova vrcholila vždy ve zvláštní prosbě, s níž se obracela k mladším svým přítelkyním.

»Zajisté, milé dámy,« prosila stará komtesa slabým hlasem, »budete své děti opatrovati jako oko v hlavě a nedopustíte, aby se již v útlém věku účastnily dlouhých, rozrušujících zábav! Že ano? Podívejte se na mne! Jsem obět zlozvyku zacházeti s dětmi jako s dospělými a voditi je v mladých letech do nejrůznějších zábav. Moje matka byla dáma z velkého světa a účastnila se všeho, co svět předpisoval; také já, její jedináček, jsem byla příliš brzy vržena do víru světa. Sotva mi bylo deset let, už jsem bývala královnou dětských plesů. Do divadla, na balety atd. jsem měla přístup. A následek? Když mi bylo šestnáct let, měla jsem úplně rozrušené nervy, a zaplatila jsem své nerozumné vychování dlouhým životem, plným muk a těžké choroby. Prosím a zapřisahám vás proto: hleďte, aby vaše děti zůstaly dětmi co možná nejdéle; chraňte je všeho, co by je příliš rozčilovalo a uškodilo jejich jemným nervům, co by jim je předčasně rozrušilo. V pozdějším životě čeká toho na ubohé čivy ještě tolik — dopřejte jim tedy aspoň toho, aby v dětských letech zdravě zesílily a aby se mohly volně, nerušeně vyvinout. Na mém smutném životě vidíte jasně a zřetelně, jak trpce se to mstí, jestliže nervy příliš brzy napínáme a dráždíme.«

Komtesa G. odpočívá už v chladném hrobě; ale její vážná slova, jež nedlouho před smrtí pronesla na rozloučenou k dobrým přítelkyním, platí dodnes. Mnohá matka z tak zvané vyšší společnosti, která již taktéž chtěla své děti brzy uvésti do společnosti, zanechala toho po výstraze ženy těžce zkoušené a rozhodla se k blahu a štěstí svých dítek, že je po té stránce rozumně omezí, že je bude vychovávati rozumně a přiměřeně k jejich mladému věku.

RODINA A ŠKOLA

Dítě, v němž dobrý Bůh svěřil rodičům největší poklad, roste pod pečlivou jejich rukou, na výsluní lásky mateřské a otcovské. Klidně mu zpravidla plynou dětská léta v drobných radostech, v nevinnosti srdce. Neví, co je starost, co je zlo, co je lidská zloba... Šťastné dětství..! Uplynou však léta, ztrávená pod rodným krovem, a hlásí se první starosti, první obavy, první práce životní...

S tlumokem na zádech nebo slabikářem pod paždí spěchá maličký školáček po prvé do školy! Za povinnost si pokládají dobří rodiče, aby jeden z nich doprovodil svého miláčka na této první jeho cestě do školy a doporučil ho lásce a přízni učitelově i knězově. A malí školáčkové: ať jdou po oživené dlažbě městských ulic, po neupravené návsi venkovské chudičké vísky nebo polní cestou mezi zoranými poli, činí důležitý krok; je to jejich první cesta do veliké školy života. Po každé se mne zmocní zvláštní pocit, vidím-li maličké světoobčánky, jak kráčejí se zářícíma očima nebo s plachým pohledem, bezstarostně a přece v očekávání čehosi nového, velikého, neznámého, vážně a významně a sebevědomě, zároveň však i váhavě a zamyšleně, tulíce se k maminkám a tatínkům a křečovitě téměř tisknouce jejich ruku. I rodičům srdce bije živěji, tuším význam kroku, jejž právě činí jejich dítě. Uvažují, co z něho bude, vyroste-li jim pro radost či pro zármutek...

Proto se i tento krok, jako vše, začínal — a v dobrých, zbožných rodinách křesťanských se začíná i nyní — ve jménu Páně. Matka neb otec po laskavém napomenutí a poučení, co dítěti nastává, žehná svého miláčka před první cestou do školy křížem a svěcenou vodou na nevinném čele, prosí jeho anděla strážce o ochranu, i vede ho do chrámu Páně, k Učiteli nejlepšímu, vyprošuje mu světlo shůry od Otce světel a milost i dary Ducha svatého. A všichni, kdo ty malé děti vidí, lidé dobrého srdce, prosí zajisté: »Té mladé četě, naději rodičů a národa, požehnej Bůh!«...

Po prvé sedí drobní školáčkové ve školních lavicích. Jak různé jsou pocity, jež zachvívají jejich srdíčkem a jež se jim zračí v tváři! Radost, smutek, naděje, zklamání, zvědavost i strach jim hledí z dětských očeek. Ten se usmívá, ten zase nabírá nebo dokonce pláče; onen žertuje a škádlí souseda, jiný sedí a sní, jako by truchlil pro ztracené království. A učitel? Co se děje v jeho nitru? Těžko říci. Jisto však je, že dobrému učiteli jihne srdce a bije radostí i obavou, když vidí drobné jejich hlavičky, na nichž visí tolik otcovských i mateřských srdcí s velikými nadějemi i starostmi. Jestli někdy, tedy právě v tomto posvátném okamžiku si dobrý učitel, opravdový přítel a skutečný vychovatel mládeže, jak ho líčí na př. K. V. Rais ve svých povídkách, živě uvědomuje, jak vznešené i odpovědné je jeho povolání. A jistě by rád zvolal za odcházejícími matičkami

svých maličkých svěřenců: »Bez vaší pomoci bude moje práce nedokonalá, kusá! Neuvolňujte, nebo dokonce netrhejte pout, jež pojí rodinu a školu, ale hleďte, aby byla co nejpevnější a nejužší!« — Vím, že rodiče své dítky vroucně milují; budou proto také chtíti, co je jim k dobru, požehnání? Zpěv andělů nad nivami betlemskými platí i dnes lidem dobré vůle.

»Opatříme-li dětem potřebné knihy a zaplatíme-li školní plat, vykonáme pro ně dosti,« myslí si mnozí rodiče a podle toho se také zařídí. To je sice též důležité, ale celkem je to úplně vedlejší, takže tuto povinnost rodičů na sebe někde bere město nebo stát. Prostředky, které udržují styk a poměr mezi rodinou a školou, že se mezi nimi vyvine poměr ne pouze zevní, volný, nahodilý, nýbrž úzký, srdečný a přátelský, jsou zcela jiného druhu, jsou vyšší a rozumnější. Uvedeme několik z nich k užitku a prospěchu mládeže.

Je již v povaze dítěte, že se chce tím, čemu se ve škole naučilo, také doma pochlubiti a ukázati, co už dovede. I zanotí si na příklad v domácím dětském koutku první školní písničku, čmárá snad v přílišné horlivosti první písmenka neumělou ještě rukou do kalendářů, ba i po stěnách, kreslí rodný dům a jeho okolí, měří a počítá a vypravuje příběhy z biblické dějepravy i z národních dějin s nadšením, s jakým je vssála do sebe jeho dětská duše. To vše je pro rodiče zřejmý pokyn, aby alespoň pro tuto potřebu dítěte měli porozumění a projevili laskavou pozornost. A nejeví-li se u dítěte ovoce školní práce tak zřetelným způsobem, pak se musí rodiče sami pokusiti, aby je obratně, vhodným slovem k tomu povzbudili. »Jsem opravdu velice zvědav, zda náš školáček již dovede hezky napsati písmeno A nebo K! — Frantíku, jakpak se počítá do šesti? — Karlíčku, kdepak se narodil Ježíšek? A co se ještě stalo při jeho narození? — Venoušek brzy dostane novou čítanku. Musíme se tedy podívati, jak už umí číst! Jeník Nováků četl již před čtrnácti dny, jako když tiskne. Ukaž tedy, co ty dovedeš! Přečti mamince tuto básničku! Honem a hezky! Dobře i hlasitě jsi ji přečetl; musíš však trochu jinak padati hlasem. Ještě jednou!... Nyní to bylo mnohem lepší. Pan učitel mi to nedávno také říkal. Že jsi však jinak pilný, dostaneš první pohádky s pěknými obrázky; ale mnoho jich v ní nesmí být, protože, jak vidím, sešit na kreslení nebyl obzvláště čistý.« — Takové otázky a podobné poznámky podnítí dítě k větší pilnosti a zdravé ctižádosti. Vycítí z nich a pomyslí si: Škola, učení je jistě něco velice důležitého, když se tatínek na ty věci táže, když se zajímá, co již umím a co dovedu. Účinek se jistě brzy ukáže. Dítě se vynasnaží, aby způsobilo rodičům upřímnou radost pěkným prospěchem a vzorným chováním; samo pak bude z toho míti největší užitek. Naopak však na ně zase jen nepříznivě působí, slyší-li stále a stále v nejrůznějších obměnách: »Ve škole se nenaučíte praničemu, jste pořád hloupí jako polena!« Žák sám tomu velmi rychle a ochotně uvěří. Vždyť to říkají jeho rodiče! Po-

hybuje pak už jen rty, uvidí-li snad rákosku, ale jeho srdce, jeho mysl je daleko od knih!

Pokud se týče domácích úkolů, zda jsou vhodné a nutné, o tom se někdy úsudky rozcházejí. Nedotýkáme se proto té otázky; odpověď na ni záleží často na poměrech místních a domácích, které bývají zpravidla všude různé. Ukládá-li je však škola, musí žák na ně vynaložiti potřebný čas a věnovati jim obzvláštní píli a péči. I rodiče mají přísně dbáti a bedlivě si všímati, zda a jak je dítě píše. A nemohou-li nebo nechtějí-li je pravidelně vždycky prohlížeti, mají důrazně naléhati na to, aby si dítě zvyklo říditi se zásadou: »Nejdříve je povinnost, práce, potom teprve hra!« Tím se rodiče i žáci nejen uchrání různých malých nepříjemností, ale — a to je mnohem důležitější — děti se tak připraví, aniž to pozorují, pro život, v němž je bohužel až příliš často plno pokušení a svodů, jež zvláště mladé lidi lehce odvádějí od svědomitého plnění povinností, které jim ukládá jejich povolání. Pozorujeme dnes téměř všude nezdravý ten zjev, jak ledabyle, povrchně a nesvědomitě si velmi často vedou mladí lidé ve svém povolání. Kdo si však už v mládí navykne býti věrný a svědomitý i ve věcech malých a na pohled nepatrných, ten bude také v pozdějším životě se stejnou svědomitostí zastávati povinnosti velké i drobné, ať ho život postaví na místo jakékoli. Toho si proto rodiče musí býti plně vědomi; už z toho důvodu musí přísně dbáti, aby se dítě, i sebe menší, vážně dívalo na školu a na školní úkoly a povinnosti. Musí vůbec vésti dítě k tomu, aby ve vyučování a v celém školském zřízení vidělo něco vskutku velmi důležitého. Proto se má otec nemálo diviti a nemile nésti, kdyby se dítě z důvodů a příčin malicherných chtělo škole vyhnouti. Vědomí povinnosti v duši dětské zajisté značně posílí matčina poznámka, před dětmi hlasitě pronesená, jako na př.: »Zítra bychom si mohli s dětmi vyjeti do K., za týden navštíviti příbuzné v P.; dnes je rozkošný den, mohli bychom tedy jíti na výlet nebo na krásnou slavnost, ale — nejde to, protože by děti zameškaly školu a učení, a to ovšem nelze pro pouhou zábavu!« — Věru, vidíme-li, jak lehce a lhostejně rodiče této zásady často nedbají, měli bychom děkovati okamžiku, v němž byla zavedena povinná školní docházka.

Žádá-li se právem po učiteli, aby znal domácí poměry svých žáků, mají zase rodiče právo, aby znali učitele i poměry ve škole, do které děti posílají. Znalosti té však nenabýváme — ve vlastním zájmu si to dobře zapamatujme! stopujeme-li učitele na každém jeho kroku nebo posloucháme-li, co o něm a jeho životě vypravují zlí jazykové, ani tím, vyptáváme-li se dětí na školu; dosáhneme toho však přímým, osobním stykem s učitelem. Tak nejen poznáme, jak učitel žije, jak smýšlí, nýbrž z nejvěrohodnějšího pramene se též dovíme, jak se dítě chová, zda je pilné, jak prospívá. Často se možná jako prarodičům v ráji rodičům otevrou oči, ale ovšem zcela jinak, než si to představovali. Kolik

nemilých nedorozumění by se takto vysvětlilo, kolik předsudků by se odstranilo, i zbytečnému rozčilování by se předešlo, kdyby rodiče užívali prostého tohoto prostředku, místo aby v neblahé ukvapenosti a přenáhlení odsuzovali dobře míněné počínání učitelovo anebo v uražené pýše trhali pouto, které má a musí spojovati rodinu a školu. Dejme se vůbec — a to je nejen křesťanské, nýbrž s praktického hlediska též rozumné — při každém hovoru o učiteli i s učitelem vésti myšlenkou, že si ve škole všechny děti jsou rovny jako lidé před zákonem, že učitel má dobrý úmysl, že svůj úřad zastává s láskou a nestranně. Vyskytují se ovšem bohužel někdy nadmíru smutné výjimky, zvláště za dnešních poměrů popřevratových, kdy stranicky vykládaný školský zákon a učitelé liberální, bez vyznání, nekatoličtí vnesli do školy namnoze ducha náboženské nesnášelivosti, ba i nevěry, a otřásli důvěrou, již rodiče měli ke škole, což, jak zkušenost učí, nikterak nepřispívá k utužení souladu mezi školou a rodinou a nepodporuje lásku a důvěru katolických rodičů ke škole. V takových případech si musí rodiče počínati zvláště obezřele! O tom ještě jinde.

Každá věc má dvě stránky. Dosud jsme si všímali poměru rodiny ke škole s jeho světlé stránky; třeba se však podívati i na jeho stránku stinnou.

Čím to asi je, že mnohé děti při prvém kroku do školy s bázní a strachem hledí na učitele a brzy nato se dají do usedavého pláče? Cítí svou bezmocnost a opuštěnost, jakmile nejsou u maminky, a jistě si myslí: Nyní to začne, teď budeme bity! Není ani jinak možno, jestliže rodiče, místo aby líčili školu jako milé, příjemné místo a učitele jako muže laskavého, jako otce, který má děti upřímně rád, mluví o ní nerozvážně, hrozíce neustále rákoskou a metlou, jestliže se o učiteli vyjadřují jako o člověku, který nemá srdce a lásky, jehož se dítě musí jen báti jako zlého člověka. To je jistě nesprávné, pošetilé i nerozumné. Kdo rozsévá nedůvěru a bázeň, nemůže nikdy kliditi důvěru a lásku ...

Najdou se zajisté děti, kterým až do desátého nebo dvanáctého roku ještě nikdy nepřišlo na mysl, že jeho učitelé mají též tělesné potřeby a lidské slabosti jako každý jiný člověk. Zničte tuto ideální představu dítěte neopatrným nebo nelaskavým slovem a uškodíte nejvíce svým dětem a tím opět sobě samým! To by však nebylo ještě nejhorší. Zhoubněji na mysl dětskou působí, jestliže rodiče před dětmi mluví nebo přímo vystupují proti tomu, co se ve škole nařizuje, proti školním předpisům a ustanovením, nebo jestliže dokonce žactvo podněcují a popuzují proti učitelům. Kdo se toho odvažuje, počíná si nadmíru neprozřetelně, špatně: podkopává, ničí úctu k učiteli a živí ducha odboje a neposlušnosti. Kdyby všichni v této příčině každé slovo náležitě uvážili a položili na zlaté vážky, mohla by škola snáze a dokonaleji plniti těžký svůj úkol. Časem ovšem bývá nesnadno udržeti se v mezích právě vytčených a nepřekročiti stanoveného pravidla, zvláště když se škola — vědomě a úmyslně nebo i nevědomky a bez zlé vůle — postaví proti osobním přáním a citům, proti místním zvyk-

lostem a politickému přesvědčení rodičů. Úctu ke škole nelze ovšem u dítěte ani v takových případech podrývati. Třeba míti na zřeteli: dítě, které se zpupně a zarputile protiví školním ustanovením nebo jich zjevně neposlouchá, jsouc v tom z domu podporováno nebo k tomu dokonce naváděno, bude později lehce a bez výčitek svědomí přestupovati přikázání Boží, jimi pohrdati, podle daných okolností tajně nebo zjevně brojiti proti dosavadním řádům i proti samému zřízení státnímu.

Škola ovšem nemá nikdy překročiti svůj účel a obor své působnosti. »Škola má skýtati to vědění, kterého dítko pro život potřebuje a kterého mu nemohou poskytnouti rodiče. Má tedy škola býti pomocníkem rodiny. Když se však škola považuje za »osvobozovatelku dítěte od pověr a tradic«, když si počíná tak, jako by ona měla první právo na dítě, když je rodině odvádí i v takové doby, kdy by dítě mohlo docela dobře býti u rodičů, když také jinak škola hledí dítě odpoutat od rodiny a připoutat k sobě, pak je rušen přirozený organismus rodiny a zaváděn nový, umělý, který nedovede dítěti nahraditi to, co mu bere. Jen tehdy bude škola obecná požehnáním, bude-li pamětliva, že je jen pomocný ústav rodiny. — Škola může dále působiti neblaze, když v ní vládne jen cíl rozumového poznání, ale nedbá se zušlechťování a upevňování vůle; neboť lidé, kteří se nedovedou zapírati, neunesou nikdy s úspěchem břemene rodiny. Chybuje dále škola, když chce ke všemu u dítěte vypěstiti správný poměr, k lidem na ulici, k ptákům i rostlinám, k velikým lidem, k minulosti národní, ale nepěstí v dětech dostatečné vážnosti k rodině, která jim pak musí připadati jako obtížná a bezcenná přítěž společnosti.« (Bedřich Vašek, u. d. 107.)

Tím nesnadnější bývá zachovati zmíněné pravidlo, když škola — a toho třeba tím více litovati — uráží náboženské přesvědčení žáků. Tu ovšem rodiče nesmějí nikterak mlčeti; před dětmi si však mají počínati s největší opatrností: vyřídí si to s učitelem sami, pokud možno, po dobrém, a nepomůže-li to, užijí zákonitých prostředků se vší energií bez bázně a strachu. Jdeť o to nejdražší, co mají, o jejich děti, o jejich víru, o jejich nesmrtelné duše, o jejich štěstí časné i věčné! Nedá-li si však učitel ani po důrazném zakročení říci, uráží-li dále víru před žáky a hlásá bezbožecké zásady, pak už ovšem nemohou rodiče mlčeti ani před dětmi, musí jim říci pravdu, ba někdy musí dokonce přímo otevřeně a bez bázně vystoupiti proti učiteli, nedbati školního nařízení, jako na př. kdyby učitel nutil děti, aby se zúčastnily protikatolické slavnosti, nebo kdyby je v neděli nebo zasvěcený svátek vedl na výlet, takže by vůbec nemohly jíti na mši svatou. V těch a podobných případech platí slova sv. Petra a apoštolů: »Poslouchati sluší více Boha než lidí«. (Skutky ap. 5, 29.)

Jako je pravda, že škola je pro děti, a tudíž náleží především rodině, tak je také pravda, že toto jinak veliké dobro je všude tam v nebezpečí, kde rodiče o školu nemají zájmu, kde jsou k ní úplně lhostejní, kde je mezi nimi a školou

poměr chladný nebo dokonce nepřátelský. S jakými pocity, s jakým užitkem má dítě chodíti do školy, je-li mezi ní a rodinou hluboká propast? Hleďme ji proto překlenouti, kde je toho třeba a pokud je to jen možno za dnešních často velmi svízelných poměrů; bude-li na obou stranách jen kousek dobré vůle a upřímná láska k dětem, snad se to podaří; byť ne ihned a všude, alespoň časem v mnohých obcích — k dobru školy i rodiny, obce i národa.

*

»Rodiče mají přirozené právo vychovávati dítky, jež zplodili. — S tímto právem je spojena povinnost, aby výchova a výuka dítek byla v souladu s cílem, pro který děti přijali jako dar Boží. — Proto musí rodiče všemi silami potírati každé porušení tohoto práva a všemožně si zajistiti svobodu, aby je mohli vychovávati po křesťansku a nemusili je posílati do škol, kde jsou v nebezpečí, že by nasákly zhoubným jedem bezbožnosti. — Rodině uložená povinnost výchovy netýká se pouze výchovy náboženské a mravní, ale také tělesné a občanské, pokud souvisí s náboženstvím a mravností.

Je právo a povinnost státu, aby svými zákony chránil přednostní právo rodiny na křesťanskou výchovu dítek a stejně i nadpřirozené právo církve na tutéž výchovu.« *Pius XI. v encyklice o výchově.*

VŽDY VIDÍM VÁS JEN!

Vždy vidím vás jen, děti zlatohlavé,
když patřím v nebe, oko vaše smavé,
a k zemi v květu, růže vašich líci,
váš melodický smích, pták zpívající;
když rosnou nivou pospícháte v chvat,
jak od liliji nožky rozeznat?
Smím na vás patřit, jaké štěstí pro mne,
smím plnit vaše přání, vždy tak skromné,
znát vaše touhy a sny vaše zvídat,
vám na otázky naivní odpovídat,
smím těšit vás, ó, jaké umění,
mé nitro plno písní, nadšení!

Já věřím v anděly, když jdete se mnou
a zříte ke mně s tváří přetajemnou,
a věřím, kolem vašich sněžných skrání
jas plane od božského zulíbání;

ó, před pohledem sladkým z vašich řas
i cherubína žhavý meč by zhas!
Jdu za vámi zpět k edenskému prahu
a srdce svoje ztracenému blahu
se učím znovu otvírati v snění
a bolest skrývat ve hrob zapomnění;
však křísit z něho naděje své květ
a k štěstí — přece usmívati ret.

Ó, jste vy jistě kouzelníci malí,
jež Bůh sesílá dolů s hvězdné dáli,
jak sesílá v mech rosu, slunce třpyt,
v keř ptáka a květ vonný na pažit
a v temnou noc tu měkkou záři hvězd:
vás milovat a znovu žít, mé děti,
to jedno jest!

Xaver Dvořák.

ZE STARÉ ŠKOLY

Soukeník Okrajek seděl se svými domácími u snídaní. Jedli z hlubokých talířů sytnou polévku.

»Jezte, jezte, děti,« napomínal otec své dva chlapce, »ať nezmeškáte do školy. Umíte-li pak, co vám uložil pan učitel?«

»Umím,« přisvědčil kudrnáč Martin a pohlédl na otce veselýma, černýma očima.

Starší Karel jedl, až mu pot s čela tekl, a neodpovídal, jako by otce ani neslyšel.

»A co ty, Karlíku,« napomínala jej matka, »neslyšel jsi, co se tatínek ptal?«

Chlapec svěsil hlavu a hleděl do talíře.

»Proč nemluvíš, tvrdohlavče?« spustil naň otec z ostra. »Učil ses?«

»Učil,« zašeptal Karlík.

»Ještě jednou neodpovídej! — Teď se pomodlete a hajdy do školy. Ať na vás žaloby neuslyším!«

Otec vstal, pokřižoval se s celou rodinou, k níž podle starého zvyku patřili též tovaryši a děvečky.

Tovaryši poděkovali a šli po své práci. Děti políbily rodičům ruce, matka jim dala po krajíčku, by oběda dožily, a pak cvalem do školy.

Před školou stál pan učitel a vítal děti: »Jděte, dejte si knížky do lavice a připravte se do kostela.«

Který hošík měl špinavé nohy nebo rozcuchané vlasy, toho vrátil domů: »Jdi a umyj se... ke mně smějí jenom hodní, čistotní žáci do školy!«

Když na věži zazvonili, otevřel pan učitel dveře a zavolal: »Lavice za lavicí, dva a dva! — Dnes budeme zpívati: „Církev nás volá"!«

Žáci se seřadili a hnuli se ke kostelu. Poslední šel pan učitel...

Po kostele se vrátili školáci do školy... Po modlitbě napsal pan učitel větším žákům na tabuli předpis... Pak počalo slabikování...

Asi po čtvrt hodince zavolal: »Teď budete odříkávati náboženství... Oprchale, o čem jedná čtvrtá hlavní částka?«

»O svátostech.«

»Nic! Opakuj otázku. Kdypak si to zapamatuješ?«

»Čtvrtá hlavní částka jedná o svátostech,« opakoval Oprchal.

»Tak je to dobře! — Copak je svátost? — To nám poví Okrajek Martin.«

Kudrnatý Martin vyskočil, založil si ruce, vztyčil hlavu, hleděl upřeně na pana učitele a odříkal svou věc, jako by bičem mrskal.

»Dobře, jsi hodný. — Kdypak býváme svátostmi posvěceni? — To nám poví Okrajek Karel.«

Karlík vstal a svěsiv hlavu mlčel.

»No, copak ses neučil?«

Karlík opět nic.

»Tak začínáš? Vidíš, tvůj bratr je mladší a umí. Nestydíš se? Pojď ven, pojď!« Karlík počal natahovati moldánky a nehnul se s místa.

»Ven pojď, poroučím! — Vy druzí, uhněte mu.«

Druzí ustoupli, Karlík si však sedl, položil hlavu na ruce a plakal.

»Poslechni a pojď ven!« řekl pan učitel chvějícím se hlasem.

Karlík uhnul trucovitě dále ke zdi.

»Takového děcka jsem ještě neměl!« bědoval nebohý učitel. »Tahati se s tebou nebudu. Seď si jen, seď! Ale ty, Janoušku, půjdeš po škole k Okrajkům a řekneš pantátovi, že dám prositi, aby Karla potrestal; že mě nechtěl poslechnouti.«

Školáci hleděli na Karlíka s jakousi bázní, a pan učitel, vydýchav se za všeobecného ticha u otevřeného okna, pokračoval ve vyučování.

Po škole běžel Janoušek s Martinem k Okrajkům. V síni se oddělili. Martin šel za matkou do kuchyně zvěstovat jí velikou novinu, a Janoušek do světnice za pantátou.

Okrajek vyslechnuv chlapce svraštil čelo a tázal se: »Martin uměl?«

»Ano.«

»No, dobře. Řekni panu učitelovi, že mu dám děkovati a že Karlíka potrestám. — Kdepak je?«

Chlapec nebyl nikde. Otec sám jej šel hledati. Našel jej u babičky ve výměnku.

»Co zde děláš, ty neposlucho? — Babičko, nic ho nemějte ráda: neuměl ve škole a nechtěl poslouchati. — Pojď, Karlíku, pojď, spravíme se spolu.«

Vzal kluka za ruku a vedl vzdorovce domů. Tam vzal notnou metlu, položil si synka přes koleno a vyšupal mu, až se svíjel.

»Tak, to máš prozatím. Po druhé dostaneš namočeným provazem. Takovou hanbu mi děláš! Pana učitele neposlouchati — to je hřích! Hned si vezmi katechismus a uč se; dřív do huby nic nedostaneš, až budeš uměti.«

Karlík zalezl do koutka a učil se.

Matka hleděla s Martinem z kuchyně okénkem na rozhněvaného otce. »Vidíš,« napomínala svého miláčka, »jak Karlík dostal. Viď, že tatínka nikdy tak nerozhněváš?«

Martin se přitulil k matce a řekl důvěrně: »Však jsem vždycky hodný.«

»No, ano; jen tak zůstaň!«

Když odzvonili poledne, přiblížil se Karlík k otci: »Tatínku, již umím.«

»Dej sem katechismus a odříkávej.«

Karel odříkal úlohu jak Otčenáš.

»Vidíš, ty lenochu, že se můžeš učiti, pakli jen chceš. — Ať se vícekráte takové hanby nedočkám! — Maminko, dnes mu dáte jísti tam na lavici, aby tovaryši viděli jeho hanbu.«

Po obědě si Okrajek umyl ruce, oblékl si kabát a poručil Karlíkovi:

»Vezmi si knížky, půjdeme spolu do školy. Odprosíš tam veřejně pana učitele. Políbíš mu ruku a řekneš: „Pane rektore, prosím vás, odpusťte mi mou neposlušnost.“«

Toho se kluk lekl: »Tatínku, pro Boha vás prosím, odpusťte mi to, vícekráte to neudělám!«

»Už jsem řekl! Pojď! Přede mnou!«

Chlapec šel se sklopenou hlavou jako hříšník a otec přes celé městečko vážným krokem za ním.

Pan učitel byl už ve škole a řezal žákům pera.

Uviděv Okrajka popošel mu vstříc a uvítal jej vlídně.

»Pane učiteli, zde vám vedu hříšníka. Přijměte ho na milost. Karle, pros!«

Všichni žáci zvědavě hleděli a Karlík prosil škytaje: »Pane rektore, prosím vás, odpusťte mi mou neposlušnost.«

Učitel pohlédl vděčně na Okrajka a řekl pohnutým hlasem: »Zarmoutil jsi mne dnes, Karlíčku, zarmoutil velice, ale odpouštím ti to, že mě prosíš. Nedělej to již.«

»Polib panu rektorovi ruku,« rozkázal otec.

Chlapec ji políbil a Okrajek řekl: »Zaplať vám Pán Bůh, pane učiteli, vaši lásku a namáhání. Vy, děti, ani nevíte, jakou lásku a poslušnost jste panu učiteli povinny! Nezarmucujte ho jako dnes můj Karlík. — No, s Pánem Bohem!«

»Provázej Pán Bůh!« zvolaly dítky a pan učitel s úctou doprovodil vzorného otce.

Václav Kosmák, Kukátko II.

„VŠECKO SE DĚJ SLUŠNĚ A PODLE ŘÁDU"

(1 Kor. 14, 40.)

Znáš obraz, který nám podává Písmo svaté o místě, určeném pro zavržené, plném hrůzy a děsu? ... Místo nesmírného smutku, bolu bez konce, beznaděje a tmy, kde vládnou stíny smrti, kde není pořádku, kde přebývá věčná hrůza!

Je to pravda, smutná pravda: nepromyšlený a nepořádný život, v němž se člověk řídí pouze vlastní libovůlí a náladovostí, bývá zhusta život jalový, neplodný, a proto neužitečný, špatný, který vede bohužel velmi často k věčné záhubě.

Jak krásný je naproti tomu život spořádaný! ...

Už staří říkávali: »Zachovávej pořádek a pořádek zachová tebe!«

Nuže, zvykni si na pořádek a konej vše slušně a řádně!

V pořádku je moudrost. V čem jiném se jeví podivuhodná moudrost Stvořitelova, ne-li právě v souladu a řádu, který vidíme všude, kamkoli jen pohlédneme? Ne-li v tom, že v přírodě je vše na svém místě, že se tu vše k sobě hodí, že se vše děje v pravý čas? Co by byla příroda a celý vesmír, kdyby v něm nebylo harmonie a řádu? Směsice, která by neměla trvání, která by se úplně rozpadla.

Co by byla věda, kdyby v ní nebylo určitého pořádku a souladu? Učenci, badatelé a myslitelé by sice nashromáždili mnoho vědomostí a pouček z nejrůznějších oborů; nejsou-li však vědomosti ty uvedeny v harmonický celek, neprospějí lidstvu, nepovedou je dále a výš, nebude z nich nikdy krásná, velkolepá, jednotná budova, nýbrž jen pouhá smě-

sice, hromada bez ladu a skladu, která nemá ceny a která nikomu nepřinese užitku.

V pořádku je síla. Není-li ve vojsku jednoty a pořádku, jistě podlehne nepříteli, i když je sebe větší; neboť kde není pořádku, tam není jednoty, tam je roztříštěnost, rozklad... A život lidský se tříští také, nepřináší trvalého užitku, není-li řádně promyšlen, není-li v něm plánu... Nepořádný život nepřináší štěstí... Společnost, stát, v němž není pevného řádu, se rozpadá, hyne.

V pořádku je krása. Pohleď ještě na přírodu, tuto velikou učitelku krásy! Čím to, že se oko i srdce těší a kochá jejími půvaby?... Všude vidíš neobyčejnou harmonii, vše se k sobě hodí a podivuhodně do sebe zapadá.

Tak je tomu i v umění. Odstraň z hudby soulad a souzvuk, zakládající se na určitých, pevných pravidlech, a nejrozkošnější melodie, nejkrásnější hudební dílo, které okouzlovalo ucho sladkým libozvukem, se změní v nesnesitelnou směsici tónů, že si zacpáváš uši... Odstraň z obrazu soulad barev a malebné seskupení osob a předmětů, a urazí tvé oko i tvůj krasocit, že se naň už ani nepodíváš.

V pořádku je ctnost. Vedeš-li řádný život, konáš-li všechno v pravý čas, na pravém místě, řádně, přesně a s pravým dobrým úmyslem, je tvůj život dobrý. Je-li v srdci tvém vše v pořádku, takže vše miluješ, jak náleží: na prvém místě a nade vše Boha, potom to, co má cenu pro věčnost, nad věci časné, spásu duše více nežli dobro tělesné, zdraví a život nad peníze a jiné statky pozemské - zkrátka, vše v náležitém pořadí, pak je tvé srdce ctnostné.

Hle, co vše záleží na řádu a pořádku!

To je ovšem ve velkém! Pořádek však má býti i ve věcech malých, nepatrných.

Pořádek se ovšem nesmí zvrhnouti v jakousi ztrnulost, škrobenost; jinak pozbude všeho půvabu i roztomilé nenucenosti, volnosti pohybu, která ponechává životu svěžest a čistou radost.

Kdo si už v mládí nezvykne na pořádek, ten si naň nezvykne ani později anebo jen stěží, jak učí zkušenost. A přece je muž pořádku zpravidla i mužem činu. Člověk takový mnoho vykoná, poněvadž

První cesta do školy

si vždy počíná moudře; činnost a působnost jeho nese trvalé ovoce, protože jde vždy za cílem a dovede přinésti i veliké oběti.

Dokud je mladík na studiích a žije ve vychovávacích ústavech, pomáhá mu nemálo ústavní řád. Je jen na něm, aby se jím věrně řídil, a pro většinu dne má již určitý, pravidelný, přesně vymezený pořádek. Jím je stanoveno, kdy se vstává, kdy se jde spat, kdy je čas k modlitbě, k jídlu, vyučování, studiu, oddechu, zábavě.

Kde by takového pořádku nebylo, tam si třeba stanoviti vlastní denní rozvrh, jímž se třeba říditi, a to přísně a věrně i svědomitě.

Je nutné, abychom si rozvrhli také svoje práce a zaměstnání... Naše heslo musí býti: nejdříve to, co je n u t n é a co žádá povinnost; potom to, co je u ž i t e č n é, a konečně to, co je p ř í j e m n é; nejdříve »práce« a pak teprve »zábava«!

Tvůj denní život je jakoby krásný obraz! Na něm mají býti předměty vhodně a malebně seskupeny a obraz musí býti také zasazen do rámu, který vše spojuje v ladný celek a z něhož obraz teprve náležitě vyniká. Takový rám v našem životě je právě denní pořádek. Ten vnáší do tvého denního života jednotu a soulad.

Milý příteli! S počátku ti snad bude připadati za těžko a nebude ti právě příjemné, že se máš neustále pohybovati mezi z á v o r a m i a o h r a d a m i, které sis nadto ještě sám stanovil. Věř však, a jsem si jist, že, až si zvykneš na pořádek, na život přesně uspořádaný, že ti takový život bude lahodit, takže bys bez něho nemohl ani žíti, že ti bude opravdu potřebou, ba n u t n o s t í.

Spořádaný život je krásný a milý, protože v něm čas mnohem rychleji plyne a nezbývá kdy na dlouhou chvíli.

Život takový je sladký, poněvadž má pečeť oběti, a člověk, který jej vede, je si v ě d o m, že oběti ty přináší za tím účelem, aby se cvičil v sebekázni, aby z něho jednou byl celý muž, u c e l e n ý c h a r a k t e r!

Věru, život s pevným denním pořádkem se nám může státi nutností do té míry, že jsme jen tehdy šťastni, když a pokud jej můžeme vésti a zachovávati; a octneme-li se v nových poměrech a okolnostech, je zase pořádek první věc, kterou si v nich zavádíme a přesně stanovíme.

Dnešní doba, která odvrhla mnoho z dobrých starých zásad, odvyká

bohužel i kázni a nemile nese jakékoli omezování »svobody«. Příčí se jí i spořádaný život, - a propadá nevázanosti. Nemá pevné vůle, která se vychovává mimo jiné i pevně stanoveným a věrně zachovávaným řádem životním.

Kéž je i tobě, milý mladý příteli - v zájmu životního tvého štěstí - pořádek životní nutností a potřebou!

VZORNÝ DENNÍ POŘÁDEK DVANÁCTILETÉ DÍVENKY

Před lety přinesl jistý list, věnovaný náboženské výchově, denní pořádek, který si udělala a věrně zachovávala dvanáctiletá dívenka Hedvika H. a který může býti vzorem i pro naše děti. Myslíme, že nebude bez užitku, jestliže jej tu podáme a přičiníme k němu několik poznámek. Činíme tak proto, abychom povzbudili rodiče a vychovatele, by i oni vedli svoje nebo sobě svěřené dítky k podobnému dennímu životu a podle poměrů je navykali stejnému pořádku.

U mladých manželů bývá mnohdy, aspoň pokud se týče vstávání a jídla, ne právě chvalitebná libovůle a nepravidelnost. Tento nepořádek a nelad zpravidla na štěstí přestává, jakmile děti začnou choditi do školy. Musí se řídit školním řádem, jsou nuceny přijíti v přesně stanovenou hodinu do školy, v určitou hodinu zase přicházejí domů. Ani dětem ani rodičům není možno něco na tom měniti, musí se zkrátka podřídit a přizpůsobit školnímu řádu. A na mládež i dospělé působí blahodárně, jsou-li i vnějšími okolnostmi vedeni a nuceni k tomu, aby si zvykli na řádný život; jinak by se k tomu možná nikdy nedostali.

Hedvička se dlouho nerozmýšlela, netázala se mnoho svých náklonností, co se jim líbí či nelíbí, a na lístek si napsala:

»Od 8—11 hodin máme dopolední vyučování; o tři čtvrti na jednu jdu opět do školy, jež trvá do tří hodin.«

Všude ovšem není vyučování takto rozvrženo; je však dobře, že se rozvrh nemění; domácnost se jím může, ba musí říditi, a tam, kde se dříve o pořádek málo starali, musí se teď podle něho přesně zařídit...

Na tom, kdy se začíná vyučování, závisí především doba, kdy děti školou povinné musí vstát. A zajisté na radu rozumných a bohabojných rodičů napsala si Hedvička toto předsevzetí:

»Vstávati budu obyčejně o 6 hodinách.«

Chce-li křesťanské dítě vykonati náležitě vše, co se od něho žádá pro tělo

i pro duši, musí rozhodně vstáti asi dvě hodiny před začátkem vyučování, jinak musí příliš pospíchati anebo nebude se vším hotovo. Prozíraví, rozumní rodiče nikdy nestrpí, aby jejich děti dlouho vyspávaly; vědí, že se tím jen zpovykají a že to mívá zpravidla neblahé následky pro další jejich život. Vždyť: »Ranní ptáče — dál doskáče,« dí přísloví, a jiné praví: »Mladí ležáci — staří žebráci.«

A co dělalo ono děvčátko ráno, nežli šlo do školy, aby vnitřnímu hlasu svého svědomí učinilo zadost?

»Potom se rychle umyji,« píše dále, »a ihned se ustrojím.«

Tak to má být! Tak je to v pořádku! Jakmile vstaneme, máme se v ložnici úplně ustrojiti. Jen napolo oblečeni nemáme choditi jiným na oč; není to slušné. Je nevkusné a kazí to druhým dobrou chut, přijdeme-li k snídani nemyti, nečesáni. Nedávejme dětem snídaní nikdy do postele!

A když se dobře vychované a zvedené dítě úplně slušně a čistě ustrojí, přichází k rodičům, a přeje jim: »Dej Pán Bůh dobrý den!« A potom?

»Nato vykonám s r o d i č i r a n n í m o d l i t b u.«

Aby nebylo nejmenší pochybnosti o tom, jak si vyložiti ono »s«, čteme i na konci denního pořádku Hedviččina poznámku:

»O 9 hodinách se modlíváme společně večerní modlitbu.«

Tak tomu bývalo v katolických rodinách, a ve vzorných rodinách se modlívají ranní i večerní modlitbu všichni členové rodiny společně dosud. Je to na výsost důležité! Rodiče jsou především povoláni — je to jejich svatá povinnost —, aby s v ý m p ř í k l a d e m učili děti lásce a důvěře k modlitbě. Nabudou a osvojí si ji však, nevidí-li nikdy, anebo snad jen zřídka, že se i rodiče zbožně modlí . . ? A čím to je, že dnes přicházejí do školy děti, nezřídka i z »katolických« rodin, které se neumějí řádně pomodlit ani »Otčenáš«, »Zdrávas« a »Věřím«, ne-li právě tím, že přestala v rodinách společná modlitba? Nemodlívají-li se rodiče — nemodlí se ani děti . . . Jaká to odpovědnost!

Po snídani, k níž bylo mléko nebo káva, odcházelo hodné to dítě pravidelně

»o čtvrt na osm z domu na m š i s v a t o u.«

Na tuto věc se dnes velice zapomíná. Kolik dětí chodí dnes ve všední den na mši svatou? Jak chtějí rodiče vypěstovati v jejich srdcích lásku k božskému Příteli dítek, jak jim chtí dát pevnou oporu pro život a zajistit životní štěstí, jestliže je k němu už v útlém mládí nevedou a často neposílají? Naše kostely zejí všedního dne namnoze úplnou prázdnotou; ba, ani v neděli v četných farnostech nebývá jinak . . . A co nejsmutnějšího: právě školní a odrostlejší mládež nechodí na mši svatou! Přesmutná skutečnost, a ještě smutnější výhled do budoucnosti . . . Běda, třikrát běda, rodinám, v nichž ani dětské srdce neslouží Bohu a neprosí o Boží požehnání . . .! Kam se to řítí! . . .

Kéž si proto i dnes rodiče, jimž záleží na štěstí a blahu dítek i celé domácnosti, uvědomí hlubokou pravdu prostých slov básníkových:

Dítky mají krátké ručky, *nevinné a čisté duše*
ale k nebi sahají; *zemi rosu dávají.* *(Mudroslav.)*

»Po obědě a po odpoledním vyučování,« dodává Hedvika, »se proběhnu a v sadě vesele proskočím; někdy pomáhám mamince při drobných pracích.«

Odpoledne měla celé dvě hodiny volno; na svěžím, čistém vzduchu se mohla oddati dětským hrám. Na slušnou, ušlechtilou, přiměřenou zábavu svých dětí mají rodiče právě tak dbáti jako na svědomitou a pilnou práci.

»Od 6—7 hodin se učím, co máme uloženo na příští den.«

Má-li dítě ve škole prospívat a míti z ní hodně užitku pro život, je nevyhnutelně třeba, aby věrně doma pracovalo zadané úkoly, aby pilně opakovalo a se učilo všemu, co je na příští den zadáno.

Kdo pracuje, musí též jísti a si odpočinout, oddechnout. Doba k jídlu byla v rodině Hedviččině stanovena takto:

»Snídám o 7 hodinách ráno; o půl 12. obědváme; po odpoledním vyučováním dostávám krajíc chleba a trochu ovoce; o 7 hodinách večeříme.«

Pro tělesné i duševní zdraví není lhostejno, kdy a kolikrát za den jíme. Pro zdravé, dobře vyvinuté dítě postačí úplně, jí-li čtyřikrát až pětkrát denně. Jísti častěji se nedoporučuje ze zdravotních důvodů. Podporuje se tím i smysl pro pořádek a sebezápor. Děti to nemají dělati bez zvláštního dovolení. Přitom je ovšem nutno přesně zachovávati dobu k jídlu stanovenou.

Chvíle po večeři věnujme družnému hovoru, při němž srdce mluví k srdci a jenž utužuje vzájemnou lásku, anebo dejme předčítati z poučné nebo též poutavé, u š l e c h t i l e zábavné knihy. Takové chvíle tvoří poznenáhlý, příjemný přechod od práce k odpočinku. Nelze než co nejvřeleji doporučiti krásný zvyk, který měli v rodině Hedviččině:

»Po večeři nám tatínek předčítá něco poučného ze Životů svatých nebo z jiné dobré knihy.«

Cítíme z těchto slov, že večerní četba na dítě blahodárně působila. Všude, zvláště na venkově, nebývá na ni zejména v létě, o žních ovšem dosti kdy a příležitosti; zato na podzim a zejména za dlouhých zimních večerů možno ji zcela dobře pěstovati. Předčítati může i některé z dětí. Jaké to bývají krásné, přímo rozkošné chvíle, kdy celá rodina v polokruhu pozorně poslouchá úryvek

z Písma svatého, ze života svatých Božích nebo z jiné zajímavé, poučné nebo i zábavné knihy! Musí to býti ovšem vždycky kniha dobrá, naprosto n e z á v a d n á a dětem přiměřená. — Půl hodinky, někdy hodinka postačí; po četbě možno zapřísti rozhovor o tom, co se právě přečtlo, nebo se jinak pěkně, srdečně baviti až do společné večerní modlitby o devíti hodinách.

»Nato,« končí Hedvička, »jdeme spat.« . . .

»S Pánem Bohem, dobrou noc a vyspěte se nazdravo,« přáli jsme u nás ještě rodičům, už cestou do postele. »A vy taky,« zněla jejich odpověď, a za chvíli spal již celý dům spánkem spravedlivých.

Kéž by tak bylo zase všude! Vždyť:

S Bohem kdo začíná, s Bohem kdo končívá,
radostný život má, Pán Bůh mu žehnává!

Komu více blahopřát: zda rodičům k jejich hodnému, zbožnému dítěti či dítěti k jeho dobrým, vzorným rodičům?

Nechybíme zajisté, řekneme-li, že třeba blahopřát právě dítěti, jemuž Pán Bůh dal vskutku rozumné a zbožné rodiče; neboť bez vědomí a součinnosti i podpory otcovy i matčiny nebyla by si mohla Hedvička udělati tak vzorný denní pořádek, a co více, svědomitě jej zachovávati. Proto náleží zásluha i chvála především jim. Na dítěti takto vychovávaném dožili se jistě radosti.

Přál bych všem rodičům, aby se jim dostalo stejné cti před Bohem i před lidmi!

*

Mnoho zásluh, cti, chvály a nejčistší radosti si rodiče získají, dávají-li svým dětem, jež jim Bůh svěřil, ve velikém, nadmíru důležitém, svatém díle, jímž je právě výchova dětí, vždy a všude d o b r ý p ř í k l a d. Vždyť: jaký pěstoun — takové dítky. Jak staří zpívají, tak mladí cvrlikají. Neshoduje-li se příklad, život rodičů s jejich slovy, radami a naučeními, budou všechny ostatní jejich snahy marny . . . Sebe krásnější, vzletnější a nadšenější řeč nepůsobí, míjí se naprosto s účinkem, víme-li, že život řečníkův neodpovídá tomu, co hlásá . . . Vojevůdce má před bitvou k vojákům velkolepou řeč, v níž vychvaluje statečnost a udatnost a plamennými slovy líčí, jak slavný a čestný je boj, jak krásná a sladká je smrt za vlast. Vojáci přímo hltají jeho slova, z očí jim šlehá bojovná mysl . . . Nepřítel se přibližuje, boj začíná. Sotva však výmluvný vojevůdce uslyší první rány z nepřátelských baterií, zmocní se ho bázeň, i dává se na útěk — zbabělec. Co tu prospěje jeho velkolepá řeč? Nezpůsobí jeho zbabělost desetkrát, ba stokrát více škody, nežli plamenná jeho řeč dobra?

Věru: »Slova hřmí, ale příklady táhnou!« »Příklad lepší než učení; čiň, co mluvíš — to umění!«

POCHYBENÁ VÝCHOVA

ROZMAZLENÉ DÍTĚ

Rozmazlené dítě! ... Byli bychom nejraději, kdybychom se o tomto bolestném a smutném zjevu nemusili vůbec zmiňovati; nelze se mu však vyhnouti ... Zapřisáhlý nepřítel autority, úcty k rodičům je rozmazlené dítě ... Mnohý se snad usměje, mluví-li se o rozmazlených dětech. Rozmazlené dítě je však něco, co budí úžas a hrůzu, hrůzu pro přítomnost, mnohem větší hrůzu pro budoucnost.

»Je to enfant terrible — hrozné dítě,« říkává se často s nepochopitelnou bezstarostností, ba dokonce s jakousi spokojenou samolibostí ...

Věru, hrozné, a hroznější, nežli rodičům jednou bude milé ...

»Co děláte po celý Boží den?« tázal se kdosi mladé paní. - »Mazlím se se svými dětmi,« zněla odpověď.

Slovy těmi chtěla podle všeho říci něco více méně vtipného nebo duchaplného; její slova byla však vážnější, nežli sama myslila. Vyslovila jimi trpkou pravdu, strohý úsudek o mnohé nerozumné matce, která, jak se zdá, nemá jiné starosti nežli se mazliti s dětmi po celou první dobu jejich života; — i sebe samu odsoudila těmi slovy, a to způsobem nejtrpčím. Bolestně za to pykala, krutá zkušenost ji poučila o jejich pravdivosti — ale bylo už bohužel pozdě.

»Ale - vždyť jsou to ještě malé děti!« slýcháme; »není jim nikterak na škodu, jestliže je trochu hýčkáme, a s nimi se trošku mazlíme. Zlých následků to nemá; vždyť je to jen po několik let!«

Ne! Mýlíš se! Bývá to zpravidla pro celý život! Vždyť: »S cesty, kterou se dá jinoch, ani když zestárne, se neuchýlí.« (Přísl. 22, 6.)

Různým způsobem se může dítě zhýčkat a rozmazliti.

Hýčká, špatně vychovává jeho ducha, kdo je nerozumně, přespříliš chválí ... Hýčká, špatně vychovává jeho povahu, kdo je mu ve všem po vůli; zhýčká jeho srdce, kdo se jím přespříliš zabývá, kdo se mu takřka koří a klaní, kdo je jedním slovem přímo zbožňuje.

Všechny způsoby, jak dítě zhýčkati, toto tak neblahé, žalostné umění, jak zničiti mládí, jež je naděje celého života, mají kořen a zá-

klad ve dvojím zlu, jež je pramenem vší lidské zkaženosti: totiž ve zchoulostivělosti a pýše, zpupnosti.

Nelze si ani dobře představiti, co bývá z dětí, které zkazila a zpovykala zženštilá a přecitlivělá výchova tím, že se otrocky hoví všem jejich náklonnostem a touhám, jejich lenosti, každičkému jejich přání. Zbožňovanému miláčkovi se nedovede pranic odepřít, i kdyby žádal věci nerozumné nebo dokonce škodlivé.

»Kroť dítě, dokud je malé,« praví starověký mudřec; »neposlouchá-li, rozkazuje.« ... A naše lidová filosofie to velmi dobře vystihla v přísloví: Ohýbaj ma, mamko, dokud sem já Janko. Až já budu Jano, neohneš ma, mamo! Mladou pláňku snáze zpřímíš ... Najdeme bohužel rodiny, v nichž jsou děti malými domácími tyrany, jichž se bojí otec i matka, jimž musí býti rodiče i služebnictvo úplně po vůli.

Dítě je, ovšem svým způsobem, chytřejší nežli dospělí a dovede provésti svou vůli již tehdy, když je ještě v kolébce. Zachce-li se mu něčeho, dá se do pláče a křiku, kope a dupá nohama, jako by se bortil svět. A starostlivá matka nebo chůva ihned přiběhne a dá i učiní mu vše, po čemkoli zatouží. Tak pozná a vycítí poznenáhlu malý křikloun, jakou má v rodině moc, a po několika měsících je z něho despota, tyran, neomezený pán celého domu!

A jaké je ovoce takové zvrácené výchovy? Znamenitě je vystihl jistý zkušený vychovatel v odstrašujícím přímo obrázku, který načrtl ve spise o výchově dětí a který tu podáváme:

Pan Konrád žil deset let se svou roztomilou paní v bezdětném manželství. Konečně se jim narodil hošík a pan Konrád i jeho žena měli z Jeníčka nesmírnou radost. Myslili, že je jejich povinnost učiniti pro drahého jedináčka vše, co je v jejich moci. I mazlili se s ním a nadto si oba ještě umínili, že mu ve všem budou po vůli. Kloučkovi nebylo ještě téměř ani půl roku a již z kolébky roztáčel celý dům. Vše mu musili přinésti, nač jeho ručka ukázala: kočku i psíka, obrázky i knihy, ba i nůž a vidličku. Co se mu nelíbilo, musilo mu okamžitě s očí. A dal-li se do křiku, už byla u něho matka i chůva a obě ho zahrnovaly nejněžnějšími a nejsladšími jmény, aby ho utišily a ukonejšily. Malý despota jich sice nechápal, přece však vycítil, že mu pochlebují a lichotí, a na okamžik byla jeho svévole upokojena.

Jeník začal běhati, nešel však tam, kam ho chtěla vésti matka nebo chůva, nýbrž hned sem, hned zase tam: na ulici, kde bylo právě plno lidí, na špinavý

dvůr, na schody a vůbec, kam se mu zachtělo. Jednou uviděl, že dveře do sklepa jsou otevřeny; ihned tam zamířil, a když mu v tom chůva bránila, popadla ho zlost a hněv, lehl si na zem a dal se do hrozného křiku. »Nekřič, buď hezky zticha,« konejšila ho chůva, »ve sklepě je tma; pojď, půjdeme se podívat na slepičky. Hleď, jaká to hezká kuřátka!« Ale vše bylo marné. Milý Jeníček se opřel, křičel, dupal, až se to v celém domě rozléhalo, jako by ho na nože bral. A už přiběhla starostlivá matka, celá ustrašená. »Co je, co se mu stalo?« volala, chvějíc se na celém těle strachem a úzkostí, »co bys chtěl, miláčku?« — »I nic se nestalo, paní Konrádová. Chlapec chtěl jen jíti do sklepa, ale tam ho přece nemohu pustit — podívejte se jen, jak vyvádí!« — »Dej mi ho, a rozsviť! Přestaň, Jeníčku, buď jen hezky zticha! Do sklepa bys chtěl? Ano, dobře, už tam půjdeme. A nedobrá Andula dostane bití.« Nato se obrátila k chůvě a řekla: »Dětem se musí ve všem vyhovět, potom se nám nedají do pláče! To bys přece už mohla vědět, Ančo!« — I šli do sklepa. Chůva šla napřed a svítila jim na schody. Když však byli uprostřed, napadlo kloučka, aby se vrátili. Otočil se, maminka s chůvou rovněž, i šli zase nahoru do jeho dětského pokojíka. —

Jeníček se učil mluvit, a brzy bylo každé jeho slovo rozkazem, jehož musil v domě uposlechnouti kdekdo. Zvláště se to jevilo u stola. Obyčejně říkal: »To nechci.« — »A copak bys tedy chtěl, drahoušku?« — »Tam to bych chtěl!« — »Hned, Jeníčku, tu máš.« — »To také není dobré!« — »Ne? Na co máš tedy chuť?« — »Na koláč!« — »No, počkej trochu, zítra ti udělám výborné koláčky.« — »Já je však chci teď!« — »Co si jen mám s tím dítětem počít? Ančo, tu máš peníze, skoč do krámu a dones mu nějaké pečivo!« — A v okamžiku je Anna přinesla. »Hleď, miláčku, tu jsou koláčky! Je to tak dobře?« — »Je, ale pil bych, mám žízeň!« — »Ubohé dítě! Chtěl bys piva nebo vína?« — »Kávy!« — »Ach, káva ještě není uvařena. Anno, rychle zatop a postav na kávu! — Jen trochu strpení, miláčku!« — »Bude káva brzy?« — »Ano, ano, hned to bude!« — »Ale já kávu nechci; dej mi piva, maminko, piva!« — »Dobře, tu máš tedy pivo.« — »Ale to není moje sklenice! Mou sklenici!« — »Podívejte se jen, jak to dítě je už chytré a rozumné! Hleďte, ihned pozná, že to není jeho sklenice. Tu máš, Jeníčku, svou skleničku!«

Jednou si otec umínil, že ho chlapec musí poslechnout, i řekl mu u stolu: »Buďto to sníš anebo vůbec nic nedostaneš!« Klučina však ze vzdoru jídlo odhodil a musil za to státi v koutě tak dlouho, až bude míti hlad. Matka však šla brzy k němu a těšíc ho vedla ho ke stolu, řkouc rozmrzele otci: »Jak jen můžeš míti tak tvrdé srdce! Dej mu, co chce, a bude dobře.« — A jak bylo u stola, tak bylo ve všem, ať se to týkalo oděvu, her a hraček nebo ložnice, kde si s ním chůva nevěděla rady — zkrátka celý dům tančil podle jeho noty.

Když mu bylo pět let, chtěli, aby si zvykl na různé práce a povinnosti. Hrál-li si tedy, zavolala naň matka: »Pojď sem, Jeníčku, něco mi uděláš!«

Hoch však nebyl nikdy veden k tomu, aby se podrobil cizí vůli, a proto neuměl poslouchati. Hrál si klidně dále, i volala naň pak matka obyčejně: »No tak, pojď sem přece, Jeníčku, mám pro tě něco pěkného, dobrého! Počkej jen, zle se ti povede, jestli hned nepřijdeš.« Vše bylo marné: prosby, sliby, i hrozby. Matka u něho nezmohla více než strašák na třešni, který sice stále straší, ale nikdy nevykoná, čím hrozí; proto si také vrabci z něho pranic nedělají, dokonce mu po hlavě hopkují a vesele si pochutnávají na třešních.

Hochovi nastaly krásné, blahé časy, učiteli však trampoty a soužení, když přišel do školy. »Je to hodný hošíček, roztomilý Jeníček,« pravila matka učiteli, když ho přivedla do školy; »má však svou hlavičku.« — »Tak, tak!« odpověděl zkušený učitel a útrpně se usmál, »tedy roztomilý Jeníček!«

Ve škole to už ovšem nebyl Jeníček, jehož všichni měli rádi a jehož přání a rozkazy kdekdo plnil. Byl pouze žák jako všichni ostatní, kteří s ním seděli ve třídě. Musil poslechnout na slovo, ba na pouhý pokyn učitelův. Zhýčkanému hochovi se tu teprve otvíraly oči, a velmi brzy se ukázalo, že je nesnášelivý, svéhlavý, vzdorovitý, nepoddajný, a přitom nepozorný a lenivý. A poněvadž si z napomenutí učitelových nic nedělal, býval trestán...

Byl dán na gymnasium. Když mu bylo dvanáct let, přinesl rodičům vysvědčení s poznámkou, že musí třídu opakovati. Zároveň dostal výstrahu, že bude z ústavu vyloučen, bude-li opět svéhlavý a vzdorovitý.

»Ach, jak nerozumný je to učitel!« naříkala dříve paní Konrádová, dokud Jeníček chodil do obecné školy, »špetku citu pro děti nemá v těle; nedovede jim zpříjemnit učení a kázeň!« Nevzdávala se však naděje; na gymnasiu bude míti Jeníček j i n é učitele, kteří to s dětmi lépe dovedou nežli učitelé na škole obecné... A na gymnasiu takové zklamání! — Třídu opakovati a k tomu hrozba, že bude vyloučen...!

A co se z něho stalo?

Člověk naprosto neužitečný, který se ničemu nenaučil, který je sobě i jiným na obtíž, který chce všude jen provésti svou, proraziti hlavou zeď. Jako učeň zapomněl, že je podřízený, a nepohodl se s mistrem, a už jako mladík se vzepřel církevním a státním zákonům. Jako občan byl nesnášenlivý, i říkali mu »svéhlavý Honza«, jemuž se každý nejraději vyhnul. Svou první ženu utrápil, rok co rok se u něho vystřídaly čtyři až šest služek, a na policii je velmi častý host. A viděl-li jsem dobře, půjde asi brzy za utrápenou manželkou. Nic mu na světě není vhod — a to může ovšem člověka utrápit a sklátit do hrobu.

Smutný příběh! Že ano? Kdo jej zavinil? Nikdo jiný než krátkozrací a příliš povolní rodiče, kteří dítě rozmazlili a zpovykali. Slabí a nerozvážní rodiče nepovážili, kolik trampot, soužení a nevděku jednou zakusí od nezvedeného klučiny, svéhlavého domácího tyrana.

Kéž by si proto všichni rodiče a vychovatelé vzali k srdci napomenutí římského filosofa, který praví: »Chraňte děti, aby nepropadly lenosti a zahálce... Chraňte je všeho, co podporuje změkčilost... Vypuďte z nich, co živí vzdorovitost a svéhlavost... Shovívavost, kterou lidé k dětem mívají, a přílišná volnost, kterou jim ponechávají, bývají pramenem jejich zkaženosti. Co bude z dítěte, kterému se nikdy nic neodepře, jemuž matka neustále utírá slzy a kterému se vždycky i proti učitelům dává za pravdu?... Dětem se nesmí pochlebovati; mají slyšeti pravdu, občas mají poznati, co je bázeň, vždycky však mají býti uctiví, představeným oddáni, a nikdy nemají hněvem něčeho dosáhnouti.« (Seneka.)

Kéž by všichni rodiče pochopili a věrně dbali důležitých rad, které jim dává moudrý Sirach, osvícený světlem shůry:

»Kdo miluje syna svého, často jej mrská, aby měl radost z posledních svých dob, a nemusil žebrati u dveří sousedů svých.« (Sirach 30, 1.) — »Kdo šetří metly, nenávidí syna svého; ale kdo ho miluje, zavčas jej kárá.« (Přísloví 3, 24.) — »Kdo děti hýčká, bude zavazovat své rány, a jak některé hlesne, zachvěje se srdce jeho... Syn nekázněný bude vzpurný. Mazli se s dítětem, a nažene ti strachu; pohrávej si s ním, a zarmoutí tě.« (Sirach 30, 7—9.)

»Nedávej mu moci v mládí, a nepřehlédej poklesků jeho. Shýbej šíji jeho z mládí, a tepej ho zezadu, dokud je malý, aby se snad nezatvrdil a tobě se nevzepřel; i měl bys bolest duše. Ukázňuj syna svého..., aby tě neštěstí nestihlo pro jeho mrzkost.« (Sirach 30, 11—13.) — »Bláznovství spjato je se srdcem pacholete; ale metla kázně vyžene je.« (Přísl. 22, 15.) — »Neodpírej pacholeti kázně; neumřeť, budeš-li je mrskati metlou. Ty je metlou mrskati budeš, a jeho život vytrhneš peklům.« (Přísl. 23, 13—14.)

A apoštol národů napomíná děti i rodiče a klade jim na srdce: »Dítky, poslouchejte rodičů svých v Pánu, neboť je to spravedlivo... A vy, otcové, vychovávejte je v kázni a napomínání Páně.« (Efes. 6, 1. a 4.)

K těmto tak jasným, božským naučením a důtklivým pokynům Písma svatého není třeba dalších poznámek.

A naše slovanská přísloví praví: Kdo roste bez kázně, zestará se bez bázně. — Metla vyhání děti z pekla. — Kázeň a dobrá metlička k dobrému vede Jeníčka. — Kde kázeň, tu stud a bázeň. — Otcovská povolnost syna kazí. — Vychování měkké dělá děti líné. Vychování tvrdé dělá děti zdravé. — Kam strom ohýbáš, tam roste.

Tajemství veškeré mravní výchovy záleží v tom, abychom udusili

zlo v nejprvnějších počátcích, abychom je alespoň nepodněcovali.

A nyní ještě o dětech, u nichž příčinou zpovykanosti je p ý c h a.

Nezřídka to bývají dobré a velmi nadané povahy; kolik nebezpečí se však nahromadilo při jejich výchově!

Je věru těžko říci, jak daleko zachází mnohdy jejich neposlušnost, nezbednost, domýšlivost, nadutost a vychloubačnost! Neodstraní-li rodiče správnou výchovou zavčas tyto vady a kazy z jejich povahy, ba naopak, jestliže je ještě podporují a posilují, zakusí jednou bolestně a trpce sami na sobě celou tíhu jejich nadutosti a pýchy, kterou sami v nich živili a utvrzovali neblahou shovívavostí.

Nezřídka to bývá právě domýšlivost rodičů, jež v dětech budí hrdost a pýchu a jež je příčinou, že v nich s věkem roste. Postřehl to Fénelon, který nakreslil obrázek hocha, jejž zkazila, zničila pýcha:

»Jeho matka ho vychovávala v takové pýše, že v něm udusila všechny pěkné vlastnosti, které jinak měl. Byl od přirozenosti dobrý a upřímný, měl však v sobě cosi méně příjemného; nikdy nepomyslil na to, aby jiným učinil radost; nebyl přívětivý, vlídný, úslužný; neměl smysl pro přátelství, nebyl dobrosrdečný ani vděčný; nikdy neuznal zásluhy nebo přednosti jiných. Domníval se, že to už je velká odměna, smí-li mu někdo sloužiti. Každé přání, jež projevil, se mu musilo vyplniti, a nestalo-li se tak okamžitě, už byl popuzen, už to dráždilo jeho prudkou povahu. Matka ho už v kolébce rozmazlila... Když pak povyrostl, nevěděl, co je cizí vůle... kritisoval vše jak doma, tak v obci, ve státě i církvi...; často zuřil jako posedlý, povahou byl ukrutný, ze všeho si tropil posměch jako nevzdělanec... Pohrdal lidmi, hledě na ně s bohorovné výše, jako by mu ani po kotníky nesahali, ať to byl kdokoli...«

To udělala z dítěte špatná, zvrácená výchova v mládí!... Matka je z h ý č k a l a — r o z m a z l i l a!

Běda rodičům, kde kázeň
s bázní Boží vymírá!
Dítko, které kaši jedlo,
potom srdce užírá. (Mudroslav.)

ZPOVYKANÉ DÍTĚ

Je až ku podivu nápadné, že v dnešní době srdečnou, dětinnou radost a veselost, která tvoří jeden z předních půvabů dětské drobotiny a která nás uchvacuje zvláštním kouzlem, vidíme téměř výhradně jen u nejmenších capartů, že se jen ojediněle setkáme s dětmi, které se ještě dovedou upřímně a nevinně po

celé hodiny radovat z drobných hraček a z pestrých cetek a jimž z očí hledí ona roztomilá, srdečná blaženost a spokojenost, která u dítěte pramení z vědomí, že je zahrnuje neobyčejná láska a péče. Zato však dnes vidíme v městech i na venkově mnoho dětských mrzoutů a nespokojenců, u nichž je již třeba dosti silného popudu, chceme-li na jejich tváři vykouzlit úsměv. — Jak hrozné, čteme-li v denním tisku, že se desítiletý hoch zastřelil — z omrzelosti života . . !

Jak šťastni jsme byli my starší, i když jsme vyrůstali v docela skromných poměrech! Nyní však velmi často slýcháme: »Dětem z dobrého jen to nejlepší!« To se v mnohých rodinách stává heslem od okamžiku, kdy Pán Bůh splní vroucí touhu rodičů a dá jim dítě; překypují štěstím a opatrují je jako malého prince. V jistém smyslu je to heslo ovšem oprávněno; neboť duše dítěte je vskutku největší klenot, který Bůh rodičům svěřuje; je v něm neskonalá důvěra, kterou jim projevuje. A věru, dětská duše plně zasluhuje, aby ji pečlivě vychovával jen vzorný otec, aby ji opatrovala a chránila co nejlepší matka, aby jí svítili nejkrásnějším příkladem! Pokud se pak týče těla, je jisto, že mu trochu méně změkčilosti jen prospěje, že mu nebude nikterak na škodu, otužuje-li se řádně už od malička. Kdo své děti opravdu miluje, bude již v jejich nejútlejším věku na stráži, aby v nich nevypěstil oné nezřízené chtivosti, s níž zatouží a sahají po všem, co se jim zalíbí, co vidí u jiných, co jim závidí. Ano, ukažte jim, co krásného je v přírodě a ve výkladních skříních, nedovolte však, aby hned vztahovaly ruku po každé květině a po všem, co se jim líbí, aby vás hned táhly do krámu pro to, co je upoutalo ve výkladní skříni; doveďte jim odporovati, i když sebe více škemrají; nedbejte ani umíněného křiku, který spustí, když jim něco odepřete nebo v něčem nevyhovíte. Dobří rodiče musí voliti zlatou střední cestu v tom, co dítěti dávají, v čem mu vyhovují, i v tom, co mu odpírají; obé musí býti v náležitém poměru; neboť jen v tom záleží štěstí dítěte.

Dítě mívá občas dlouhou chvíli, a tu se rodí v jeho dětské hlavičce přemnoho nejpodivnějších přání. Co lze snadno splniti, v tom mu ovšem s radostí vyhoví dobrá matka, sourozenci nebo někdo ze služebných; chce-li však něco, co mu nelze splniti, co by mu snad uškodilo na těle nebo i na duši, tu se nikdy neutíkejme k vytáčkám a planým slibům, nýbrž řekněme hned rozhodné »ne«, po kterém už nelze odmlouvat nebo smlouvat. Velmi často slýcháme, že rodiče dítěti jeho prosbu pětkrát šestkrát odmítnou; když však dále zlobí a fňuká, vyhoví mu konečně přece, jen aby už dalo pokoj. Tím se však děti nevychovávají; tak z nich nikdy nebudou řádní mužové a dobré, rázné ženy, nýbrž jen stále nespokojení mrzouti a protivní dotěrové, kteří budou metlou pro rodiče samy, pro školu, později pak pro celé své okolí. Buďme tedy důslední! Odůvodněné, rozumné přání splňme hned, nemožné a nesmyslné však bez dlouhých okolků zamítněme!! »Lépe jest, aby děti plakaly než otcové.«

»Já svému dítěti nemohu nic odepřít!« říkává nejedna matka. A často lze

zaslechnouti před výkladními skříněmi, jak dítě, vidouc něco zvlášť pěkného a drahého, žadoní a matku prosí, aby mu to koupila; a matka, chudá dělnice, je utišuje lichým slibem, že mu to dá »až zítra«. Nemá odvahy, aby dítěti řekla, že na tak zbytečné věci není peněz, že jejich poměry nedovolují takových výdajů — ne, spoléhá, že dítě na vše přes noc zapomene, anebo jde přímo do krámu a koupí, oč dítě škemrá, za peníz, za který by celá rodina mohla docela dobře žíti třeba několik dní . . .

Jiní se zase utěšují: »Ale vždyť je toho tak málo, co dítě chce: první pomeranče, třešně, jahody, první květiny, jaká to pro ně radost! Proč bychom mu jí nedopřáli? Vždyť jiné radosti ani nemá!« Je ovšem pravda, že není nesnadno splniti taková přání; je však také jisto, že tím podporujeme jeho choutky a touhu, aby mělo vždy, co je nejnovějšího. A ta touha roste bohužel s dítětem ve vášeň, a později to budou šaty podle nejnovější módy, přepychové předměty a jiné podobné věci, jež budou neustále dráždíti jeho chtivost, a rodiče draze zaplatí tuto zálibu v novinkách, kterou sami v dětech bláhově živili, anebo uvidí, že se děti tváří nespokojeně, kysele, rozmrzele.

»Nemohu se dívati na to, jestliže mi dítě pláče. Ne, to nesnesu!« řekne zase jiná matka. A proto nejde s dítětem k lékaři, když si stěžuje, že je bolí zuby, oči nebo v krku, poněvadž by mu možná předepsal nějaký odporný lék nebo mu při ošetření způsobil trochu bolesti; to by ovšem citlivé srdce něžné matinky nesneslo! Ale což, jestliže jí smrt dítě vyrve z náručí, protože se mu nepostarala o nutnou, třebas nepříjemnou lékařskou pomoc? Dítě dostane na příklad záškrt; je nevyhnutelně třeba, aby mu občas vytřela krk štětičkou. Leč dítě se dá do křiku, sotva ji spatří, a útlocitná matka si ve svém nerozumu namluví, že mu více uškodí křik, než mu prospěje vytírání — nechá ho tedy, a lékař si neví rady, nemůže pomoci, zvláště když mu matka svou bláhovost obyčejně ještě zatají. Kdyby bylo dítě bývalo už od malička naváděno k tomu, aby si z nepatrné bolesti nic nedělalo a aby aspoň trochu trpělivě snášelo, co mu není příjemné, bylo by k radosti rodičů vyvázlo z nemoci. Ale bez takové výchovy sklátí je smrt předčasně v hrob.

A abychom ještě náležitě osvětlili a ukázali, k jak hrozným koncům vede pochybená výchova, která děti jen zpovyká a rozmazlí, uvedeme jiný příklad. Je to pravdivá, ale bohužel opět velmi smutná událost.

Mánička pocházela z velmi vážené rodiny. Rodičům se narodila, když již byli v pokročilejším věku. I vzhlíželi se v ní jako v princezně. Rozumí se ovšem, že jí dělali pomyšlení, že jí splnili každičké přání, každý nápad; ať žádala cokoliv, i když to bylo sebe bláhovější, nic, pranic jí neodepřeli; pro Máničku neměli slovíčka »ne«. Chůvy, které holčičce, snad v nejlepším úmyslu, nebyly v něčem po vůli a tím způsobily, že se dala do pláče, byly co nejdříve propuštěny a do služby k ní vzaty jiné, povolnější. Když začala chodit do školy, do-

mlouvali rodiče každému učiteli, aby ji k učení nikdy nenutil, nemá-li snad sama do něho chuti; při svém nadání prý jistě všecko dohoní, ba ještě vynikne nad všechny spolužačky. Když povyrostla v dívku, věšeli na ni, co bylo nejnovějšího, nejelegantnějšího; dostávala nejnádhernější toalety, nejdražší šperky. Co se jí jen zazdálo, hned to měla. — A pak promluvilo její srdce, a jako dříve chtěla květiny, krásné loutky, skvostné šaty, tak tehdy zase po rodičích vášnivě žádala, aby si za manžela směla vzíti toho, kterého si vyvolilo její srdce. Ale zprávy, kterých se jim o něm dostalo, nebyly nikterak příznivé; i byl chladně odmítnut, když přišel požádat o Mániččinu ruku.

Mánička rodiče prostě nechápala. Lísala se a lichotila, aby jejich srdce oblomila; plakala, prosila měsíc za měsícem; a když to nic nepomohlo, upadla do chorobné apatie. Nic ji netěšilo, vše jí bylo lhostejné. Nejedla, na procházky nechodila. Domlouvali jí, aby dbala o své zdraví, ale marně. Práce se netkla; ba ani hudbu nepěstovala, kterou dříve velice milovala. Hleděla jen upřeně do kouta a zoufale pro sebe opakovala, lomíc rukama: »Bez něho, bez lásky rodičů! nač jsem ještě na světě?« Hrozilo nebezpečí, že úplně zešílí.

Starý lékař a dobrý přítel rodiny, kterému se zželelo mladistvé dívky, jež ještě nedávno zdravím jenjen kypěla, a který vždycky rodičům vytýkal, že ji tak nesmyslně zpovykali, jim tedy konečně poradil, aby k sňatku svolili.

Uposlechli... Mánička rázem ožila a radostí všecka vzplanula. S chorobným chvatem poháněla přípravy k svatbě a netrpělivě počítala dni, které ji ještě dělily od chvíle, kdy se splní její vroucí přání — jediné přání v jejím životě, které se jí nevyplnilo, sotvaže je vyslovila...

Bylo po oddavkách. Po několik měsíců se rozplývala blažeností a opájela radostí z rozkošné svatební cesty, ale sotva se z ní vrátila, upadla do dřívější zádumčivosti, a netrvalo dlouho, odpočívala na hřbitově, kde se na jejím čerstvém hrobě rozvíjely červené růže a svěží květiny.

Rodiče, nehýčkejte a nezpovykejte svých miláčků! Nepovolujte jim ve všem! Učte, veďte a zvykejte je zavčas tomu, že si člověk musí často něco odříci! Milujte své děti opravdově, zahrnujte je něžnou láskou, starejte se o ně co nejpečlivěji, dopřejte jim, jak podle poměrů můžete, hodně radostí, ale přitom je také často, už od nejútlejšího mládí cvičte v důležitém umění životním, aby nelpěly neústupně na svých, namnoze nerozumných přáních, aby se též dovedly něčeho zříci, aby věděly, že nemusí míti vše, co vidí a po čem zatouží! Tím jim dáte najevo mnohem větší lásku, tím jim prokážete daleko více, než kdybyste už jejich útlé ručičky plnili vším, čeho se jim zachce. Tím zajistíte i sobě do nejdelšího věku jejich lásku a uchráníte se trpkého zklamání ve stáří.

Uvedeme ještě jeden výstražný příklad, kam to vede, když rodiče dětem příliš povolují a nevedou jich od malička k poslušnosti a poddajnosti.

Kdysi přišla v jistém lázeňském místě do restaurace dáma. Za sebou vlekla

kloučka, který byl všecek rozmrzelý. Matka ho posadila na vysokou dětskou židli ke stolu, u kterého bylo plno hostů.

»Copak bys chtěl?« otázala se kloučka, jakmile usedla. — »Nic nechci,« zavrněl hoch. — »Ale, drahoušku, řekl's přece, že bys jedl.« — »Ne, nechci, nic nechci!« — »Tak nesmíš mluvit.« — »Ale já nechci a nechci!« vedl hoch svou, vzal kus masa a vyhodil je z talíře. — »Copak bys tedy chtěl?« tázala se ho opět zamilovaná matka. — »Zavařeninu!« — »Ale ta se nejí hned na začátku. Chtěl bys snad vajíčko?« — »Ano, to bych chtěl!« — A matka vzala vejce, připravila je, nadmíru pozorně je osolila a pak mu je podala. — »I nech si to, já to nechci!« řekl mazánek a odstrčil vejce. — »Ale vezmi si, milánku, je výborné!« a blaženě se naň usmála. — »Já je však nechci!« odsekl kluk a převrhl sklenici s vajíčkem. — »Za to bych tě měla potrestat,« pravila a dále se naň zamilovaně usmívala. — »To by věru neškodilo!« odtušil polohlasitě jeden z hostů, jenž seděl nedaleko. — Avšak zůstalo jen při slovech. Po chvíli se matka otázala: »Nechtěl bys, Fanoušku, koláček?« — »Ano, dej mi!« zavrněl rozmazlený hoch. Jak mu jej však matka podávala, mrštil jím na podlahu. — »No, počkej, povím tatínkovi, jaký jsi nezpůsobný chlapeček.« — »Ne, to nejsem,« vzkřikl hoch a tloukl nožem do stolu. — »Nedělej to, sice řeknu tatínkovi, cos udělal, a dostaneš od něho.« — Místo odpovědi vzal však kluk vidličku a píchal jí do ubrusu. — »Nechtěl bys, miláčku, trochu brambůrků? Jsou čerstvé a na máslíčku!« — »No třeba.« — A maminka mu položila láskyplně dva brambůrky na talíř. On je však opět shodil na zem. — Soused u stolu si povzdychl. — »Už vím, co bys rád! A dám ti to, budeš-li se hezky chovat,« chlácholila ho matka. — »Já bych chtěl dolů!« odpověděl, a už mu pomáhala se židle. — »A já chci raději na židli!« I posadila ho zase a všecka se rozplývajíc tázala se ho, co by si přál. — »Kávy!« zněla odpověď. »A z tvého šálku!« poroučel. — Ihned před něho postavila svůj šálek. On jej však odstrčil a zaječel: »Z toho ne, chci ze svého!« — »Nebudeš-li potichu, musíš od stolu.« — »A já nepůjdu, ne, nepůjdu!« A milánek pohodil vzpurně hlavou a začal nohama kopati do stolu. — »No, počkal, napíši to tatínkovi!« — »To neuděláš!« vzkřikl klučina z plna hrdla a vzdorovitě vztyčil hlavu.

»Ale, milostpaní,« vmísil se do toho starý pán, který seděl nedaleko a pozorně sledoval celý výjev. »Pročpak tomu kloučkovi pořádně nenařežete?«

»Cože?« zvolala oslovená, planouc hněvem, a vyskočila, jako by ji byla vosa píchla. »Já vztáhnout ruku na to útlé dítě? Na svého drahouška, miláčka, který je mi více než zřítelnice oka? Jak si mi vůbec můžete opovážiti s něčím takovým přijít?« A přitom si založila ruce v bok, z očí jí šlehaly blesky, zrudla v tváři a hořela hněvem.

Ostatní hosté u stolu hleděli na sebe v němém úžasu, trnouce nad tím, jak si matka může počínati tak nerozumně a bláhově.

»No, ta je hloupá, až to bučí! Však to Pán Bůh potrestá! Policie by ji měla sebrat!« zvolal konečně jeden z nich rozhorleně. »Té není rady ani pomoci! Ta od něho ještě zkusí! Inu, jak si kdo ustele, tak si lehne!«

»Takovým hloupým, nerozumným lidem by se mělo zakázat, aby se ženili a vdávaly, anebo by se jim měly vzíti děti a dáti na vychování do polepšovny,« mínil opět jiný z lázeňských hostů.

»Jak potrestá jednou Pán Bůh toho, kdo takto svádí a kazí vlastní dítě!« podotkla tiše jedna z žen.

Konečně se ujala slova stará paní prošedivělých vlasů, které bol a hoře vryly hluboké vrásky v čelo i tvář, a pravila:

»Já myslím, milostivá paní, že se těžce prohřešujete na svém hošíkovi. Dovolujeme-li, aby si dítě počínalo tak svéhlavě a nezvedeně, nebude z něho leč nezbeda a uličník. Vy jste na něho přespříliš dobrá; avšak vaše shovívavost je, smím-li tak říci, dobrota na nepravém místě. Já jsem svého staršího syna kárávala, a když zasloužil, dostal nejednou bití. — Umřel mi však, a já jsem si umínila, že již nikdy neužiji tělesných trestů, že svého druhého syna nebudu nutiti, aby poslechl, že nikdy nepocítí, co je metla. A čeho jsem se dožila? Moje zkušenost s mým mladším synem byla více méně táž jako vaše. Dovolovala jsem, aby kritisoval vše, co jsem řekla a poručila — a když povyrostl, byl konec: už jsem mu nemohla a nesměla rozkazovat. Nejednou, když se v noci probudil a mě spatřil, jak klečím u jeho lůžka, když slyšel, jak se zaň modlívám, vzkřikl na mne, abych držela hubu... Zemřel mi — a stará paní bezděčně sklonila šedivou hlavu — zemřel; matčiny metly sice nezakusil, ale zákon se už postaral, aby trestu neušel. Zemřel — na šibenici...«

Hrobové ticho nastalo v místnosti. Zraky všech byly upřeny na dámu a jejího zpovykaného kloučka. Ta však vstala, pokrčila posměšně rameny, vzala nezvedeného mazlíčka něžně za ruku a s hlavou hrdě vztyčenou jako pávice vyšla z jídelny a usedla v jiné místnosti.

»Ten klouček sám jednou pořádně vytrestá nerozumnou mámu za hřích do nebe volající, kterého se na něm dopouští,« zakončila svou řeč paní, která mluvila z vlastní zkušenosti. A měla pravdu.

Na šibenici sice zpovykaný, svéhlavý ten nezvedenec nepřišel; prohýřil však své matce celé jmění, takže ji úplně ožebračil; a po celý rok ji téměř den co den v opilosti tloukl a kopal, vlasy jí rval a zahrnoval ji nejhoršími, nejpustšími nadávkami. Jednoho dne pak byl v novoyorském přístavu přistižen při zločinu, uvržen do žaláře, v němž se oběsil. A to je ještě horší a smutnější, než kdyby byl o život přišel rukou katovou; neboť v tom případě byl by se snad nešťastník alespoň v poslední chvíli ještě obrátil; jako sebevrah sešel však se světa s novým hříchem na duši. A jeho vlastní matka byla vinna jeho neštěstím. Zda to nyní uznává? Avšak až bude jednou na soudu Božím klásti počet z toho, jak

plnila povinnosti svého stavu jako matka, pak zcela jistě pozná, jak pošetile, nerozumně, ba hříšně si počínala.

Stromek roste, kam jej ohneš; strom ne, ten se ulomí.
Z mládí třeba pěstovati v duši útlé svědomí. (Mudroslav.)

PRAVÉ RADOSTI

Výchova mládeže je věc vážná, ale dítěti v ní musí přece jen zářiti slunce pravých radostí. Země je slzavé údolí, a přece v něm občas zasvitne slunce radosti, a u Božích muk také kvetou květiny. Život přináší též krásné chvilky; i nesmíme těmito dary Božími pohrdati, nýbrž musíme je s radostí vítati. Vždyť radost patří též k lidskému životu; je nám jí tak třeba jako soli do polévky a koření do pokrmu.

Jde jen o to, abychom se dovedli radovati; neboť to je umění, kterého zejména dnes mnozí neznají.

Pochmurný německý filosof Schopenhauer, jenž u nás není neznám, se snažil dokázati, že život nemá smyslu a ceny, že všecka radost je konec konců klam, že radostí je mizivě málo, nepoměrně méně než strastí; pro člověka prý je neštěstí, že se vůbec narodil, a lidstvo prý by učinilo nejlépe, kdyby se rozhodlo vymříti. Ale muž, který vymyslil tuto zoufalou pavědu, nespáchal snad, jak bychom očekávali, na konec sebevraždu, aby se zbavil tohoto bídného života; naopak, dovedl dokonce života svým způsobem užívati. A svět, který se v zástupech hrnul k tomuto novému proroku, žil vesele dál; ba, místo aby život nenáviděli, přilnuli k němu lidé jen tím víc a tím žíznivěji sahali po číši rozkoše, tím chtivěji trhali květy, jichž jen mohli dosáhnouti.

To je ovšem zvrácenost; tak nelze dojíti pravé radosti.

Ký div tedy, že se i v hlučných radovánkách opět a opět objevuje příšera zoufalství, že se mnozí vrhají do náruče smrti jako do propasti, v níž lze na vše zapomenout! Pesimism, světový názor Schopenhauerův, jako můra tíží svět, který si nechce vzíti za životní pravidlo nauku Kristovu, nýbrž raději se dá zapřáhnouti do otrockého jha zoufalství.

Před několika desítiletími napsal Angličan Lubbock nevelkou knížku s názvem: »Radosti v životě«. Byl znám jako vzdělaný, moudrý a vá-

žený muž, a to již jeho spis doporučovalo. Ale ještě více lákal její název: »Radost, opravdová, srdečná radost«. Po té prahly znavené duše, jak v létě prahnou žíznivé bylinky po rose.

Vše tedy dychtivě sahalo po spise; málokterá kniha se tak čtla. Bylo, jako by povstal prorok, hlásající novou pravdu a blahou zvěst.

Obsah knížky je celkem docela rozumný. Ale má dvě vady. Za prvé: pomíjí nejkrásnější a nejsvětější radosti, jež prýští z náboženství a v nichž je jakoby ozvěna nebeského jásavého plesu; a za druhé: radosti, o nichž mluví, jsou pro lid vesměs příliš drahé. Spis je vlastně psán pro lidi bohaté, a těch je konec konců přece jen málo. Lze ovšem i z přírody, jež nás obklopuje, načerpati mnoho radostí, jestliže se do ní pozorně zahledíme, když si zajdeme nebo vyjedeme na místa, která vynikají zvláštními půvaby; ale — k tomu je třeba času a peněz.

Mnohý požitek, i sebe krásnější a ušlechtilejší, si musí méně zámožný člověk odříci; a prostým lidem je mnoho radostí vůbec nepřístupno, protože jich nedovedou chápat, ježto pro ně nemají předběžného vzdělání a tudíž ani náležitého pochopení.

Radovati se však může přesto každý, i když nemá pozemských statků, dovede-li to jen. Radost si nelze koupiti, a mnohý chuďas má z maličkosti mnohem více radosti než boháč, který vládne poklady.

Opravdová, čistá radost je spiata s trojí podmínkou, a kdo ji zná a splní, ten se může náležitě radovat, ten umí žíti.

Za prvé náleží k radosti čisté srdce, dobré svědomí, vnitřní pokoj a vyrovnanost v duši. Jako se v rozbouřeném moři nemohou jasně a zřetelně zrcadliti věci na břehu mořském nebo slunce a hvězdy, tak srdce, zmítané vášněmi, nikdy nepozná, co je čistá, tichá radost.

Za druhé je nutno, abychom byli opatrní ve výběru radostí. Jsouť radosti, které jsou s počátku sladké, po nichž však v srdci zůstává hořká pachuť, lítost; to jsou radosti jedovaté, hříšné.

Za třetí je třeba, abychom i v dovolených radostech zachovali moudrou, střední, zlatou míru. Všeho moc škodí, omrzí a mívá nejednou zlé následky v zápětí.

Třeba však ještě upozorniti na trojí radost, které se zhusta nedbá, které však lze velmi snadno dosíci a která vskutku blaží.

První plyne z práce. Kdo práci rozumí, kdo ji miluje, kdo se jí cele věnuje, najde v ní nevyčerpatelný zdroj radosti.

Druhý zdroj radosti je náboženství.

O obou těchto zdrojích bude ještě obšírněji pojednáno.

A třetí plyne z toho, že působíme radost jiným. Člověk, bytost společenská, jež má prospěch z velké rodiny lidské, má z vůle Boží užívat života co nejprospěšněji i pro tělesné a duševní dobro svých bližních. Jsouť ve světle víry jeho bratři! Radovati se ze štěstí jiných je radost nejvyšší, umění královské; v tom je cosi božského.

Pravá radost se jeví také zevně veselou myslí, již mívá člověk ctnostný, jež se mu zračí v tváři. Výraz jeho obličeje je klidný, oko nezkalené, čelo jasné, chování jisté. S milým úsměvem hledí do světa. Vidět na něm, že mu v duši sídlí tichý, svatý mír. A jako magnet přitahuje k sobě ty, s nimiž se stýká. Jeho žerty nejsou šípy, jež zraňují. Dobrota, přívětivost, laskavost jsou vlastnosti vpravdě veselé mysli. A ta zůstává až do pozdního stáří mladá a svěží. Tážeme-li se, v čem je tajemství pravé radosti a veselé mysli, musíme si říci: je to zbožné, čisté srdce. Proto se vyhýbej hříchu, především nečisté neřesti — a najdeš zdroj pravé radosti a pokojné i veselé mysli.

Hleďme tyto zásady vštěpovat už do dětských duší! Učme je pravé radosti, pravému, ušlechtilému, nevinnému veselí, životnímu idealismu, optimismu!

NÁBOŽENSTVÍ

Náboženství! Toť posvátné pouto mezi tvorem a Stvořitelem; člověka spojuje s Bohem, zemi s nebem, čas s věčností!

Náboženství! Toť svatá a vznešená vychovatelka, která dítěti už v nejútlejším věku zjevuje nejvyšší a nejčistší pravdy: že nás z lásky, aniž nás potřeboval, stvořil dobrotivý Bůh, který je Bytost nejvznešenější, plná nesmírné velebnosti, a který nás i všechny ostatní věci stvořil z ničeho, pouhým pokynem své všemohoucí vůle; ... že nás vykoupil Syn Boží, který se v božské své lásce za nás obětoval a zmařil jako berá-

nek tichý, který za tím účelem vzal na sebe naši lidskou přirozenost, aniž pozbyl jako Bůh něco ze své slávy v nebesích, jenž se stal člověku úplně podobným, aby hledal zbloudilé ovečky, jenž nás spasil svou obětí a smrtí na kříži!

N á b o ž e n s t v í! Toť nejvznešenější autorita a moc, která přikazuje každé bytosti, jež je schopna poznání a lásky, aby poznávala a milovala Tvůrce, Boha, který je nekonečně veliký a lásky hodný, nekonečně dokonalý; ona přikazuje jemu se klaněti a prositi ho o jeho milost s pokornou důvěrou, která obrací na nás zraky předobrotivého Boha, jeho otcovské srdce nám otvírá a milosrdenství jeho svolává na ty, kdo ho úpěnlivě prosí.

N á b o ž e n s t v í! Toť moc, která nám připíná tajemná křídla posvátného nadšení, která nám uděluje milost činiti dobro a vlévá sílu a odvahu, jež dovede plniti i nejtěžší povinnosti; toť moc, která působí, že v srdcích lidských klíčí, rozvíjejí se a přelíbeznými květy zakvétají nejúchvatnější, často nadmíru hrdinské ctnosti: klidná, hluboká, neochvějná zbožnost, víra, živá naděje a důvěra, odříkání, trpělivost, nevinnost a čistota, zdrženlivost, mírnost, laskavost, přátelství, soucit; zároveň zapuzuje zlé a vzbuzuje odpor k nevděčnosti, nespravedlnosti, přetvářce, lži a ke všemu, co je nízké, podlé a nešlechetné.

N á b o ž e n s t v í! Toť moc a opora, která na nerovných, často velmi příkrých cestách života je mládí oporou, útěchou stáří; toť moc, která nás chrání, bychom nepadli do těžkého hříchu, nebo nám pomáhá opět povstati, byli-li jsme tak nešťastni, že jsme do něho klesli; toť moc, která v nás budí lítost, svaté výčitky svědomí, která nás vede k pravému pokání a učí nás bázni Boží, oné dětinné, synovské bázni, jež je nejpevnější opora ctnosti a základ lidského života, jež je zdroj pravé moudrosti: »Počátek moudrosti je bázeň Páně« (Ž. 110, 10), která »obveseluje srdce a dává veselí a radost a dlouhověkost.« (Sirach 1, 12.)

N á b o ž e n s t v í! To jediné dovede smířiti rozdvojené, rozvaděné lidstvo, spojiti je opět v jednu velikou rodinu; učí lidi viděti a ctíti v sobě bratry a sestry; to spojuje a slévá všechny myšlenky, všechnu lásku v jednu jedinou lásku a myšlenku, v myšlenku a lásku společného Otce, aby všichni j e d n o byli (Jan 17, 21), aby byli j e d n o srdce

a jedna duše a aby všichni jedněmi ústy chválili a velebili Stvořitele, aby jeho společně milovali, aby také sami sebe navzájem milovali z lásky k němu. To je náboženství! (Dupanloup II., 114 nn.)

Náboženství je též první, nejlepší prostředek výchovný. Čemu ono učí člověka, je krásné, dobré, spravedlivé a vznešené; vzdělává, zušlechťuje, povznáší, osvěcuje a posiluje duši. Ve výchově je to prostředek, který všechny ostatní výchovné prostředky proniká, podporuje a oživuje. Bez náboženského základu a podkladu všechna výchova přichází na scestí a pozbývá moci, nedodělá se blahodárných výsledků. Kde toho základu není, tam je vše slabé, marné, liché, zvrácené.

Náboženství činí z výchovy školu uctivosti. »Náboženství je největší, nejposvátnější škola uctivosti, již svět kdy viděl!« napsal francouzský státník Guizot. Činí z ní však i školu pravdy a ctnosti, školu opravdového štěstí.

Jsou v lidském životě jasnější, veselejší chvíle, sladší a čistší vzpomínky než dětská léta, prožitá v ctnostné, křesťanské rodině pod ochranou náboženství? Z nich na nás dýše upřímnost, opravdovost; ušlechtilost srdce, povahy cítíme z každého pohybu i slova, vše se na nás mile a blaženě usmívá; v takové rodině všichni žijí v klidu a míru, ve vzorném souladu a souzvuku srdcí, poněvadž se upřímně milují; vše je tam jakoby provanuto dechem a proniknuto duchem nebeské moudrosti, ze všeho vyciťujeme blahé, posvátné působení čehosi vyššího, nadzemského, co všechno zušlechťuje, povznáší a krášlí.

Náboženství! Toť svěží a čistý zábřesk vycházejícího slunce v útlé duši dětské! Zalévá ji jasem, teplem, blahem, zlatem! Toť slunce v zenitu, zářící v plném lesku o polednách, toť síla mládeže v dospělejších jejích letech, kdy kypí životní mízou a bujarostí! Kde síly té není v kritickém pro mládež věku, tam se nad ní zvedají hrozivé stíny noční, tam padá ideál za ideálem, tam hynou lilie, tam hyne ctnost, tam se jí zmocňuje malátnost, otupělost; upadá v omamný spánek, letargii, smrt!

A přece berou, násilně rvou v děsném poblouzení náboženství už i srdcím dětským! Netuší ani v divé zlobě a jakoby v zimničném blouznění, oč je olupují! Jako by kořeny náboženství netkvěly hluboko v nitru

člověka! Jako by jeho vztahy k němu nebyly první a nejnutnější, nejdůležitější v řádu věcí, jež i duch lidský dříve a snáze chápe než všechny ostatní! Jako by to, co nám zjevuje, čemu nás učí, k čemu nás nabádá a vede, nebylo to nejpřirozenější pro srdce člověka a dítěte! Jako by nás neučilo pravdám nejvznešenějším, nevysvětlovalo mnohem jasněji a přirozeněji než různé teorie počátek a příčinu všech věcí! Jako by slovo Bůh na rtech dítěte nebylo prvním důkazem pro to, že duše lidská je od přirozenosti zbožná a křesťanská! Jako by evangelium, tato blahá zvěst, kterou nám přinesl dobrý Spasitel, jenž tak rád dlel mezi dítkami a jim žehnal, nemělo býti prvním zákonem pro jejich srdce a první knihou pro jejich rozum, jakmile se začne probouzet a rozvíjet! Jako by svaté přijímání, k němuž dítě po prvé přistupuje s rozechvělým srdcem, plným nejčistší lásky a oddanosti, nemělo nepoměrně větší sílu a nepůsobilo mnohem mocněji nežli všechny ostatní vychovávací prostředky! Jako by nemělo nejblahodárnější a nejhlubší vliv na jeho celou budoucnost, na jeho ducha, srdce a svědomí, na jeho povahu i vývoj charakteru, na osudy celého života! Jako by se konečně výchova člověka, lidstva, neměla díti v podstatě na základě náboženském, křesťanském, nemá-li se lidstvo minouti s nejvyšším cílem, přijíti na scestí a bezúčelně tápati, blouditi mimo úmysly a záměry Boží, vrhnouti se o celých devatenáct století zpět!

Kdo má otevřené oči, vidí, že se lidská společnost nezadržitelně žene do záhuby, že se zřítí do propasti, jestliže se nevrátí a neobrátí k Tomu, od něhož pochází všechna spása a který jediný ji může zachrániti; jestli lidu nezůstane zachováno to, co mu jediné v neštěstí dává pravou útěchu, totiž náboženství; jestli naše mládež nebude vychovávána v duchu, který jediné dovede krotiti vášně a uchrániti člověka, zvláště mladého, od poblouzení, od scestí. »Všechno s Bohem, pro Boha a pro blaho mládeže!« Tato zásada se musí opět plně v celém svém významu a dosahu uplatniti ve výchově národní, nebo aspoň tím více ve výchově rodinné; v náboženství musíme viděti jakoby nedotknutelnou svatyni; musíme ho chrániti, jako ochraňujeme největších a nejsvětějších statků; pro ně třeba obětovati vše, i život! Jdeť o to nejdražší, o mládež, o budoucnost, o národ!

»Chce-li náboženství člověku ukázati své divy, zmocní se jeho srdce a pronikne a prozáří je svými božskými paprsky. Jeho světlo, proudí-li ze srdce, osvěcuje rozum a posvěcuje a zkrašluje život.« (J. M. Sailer.)

Blaze duši, dokud tuší,
že s ní Boží láska dlí,
v jasném zdroji víry svojí
dokud nebe zrcadlí,
dokud čisté srdce hostí
líbezný sen nevinnosti
a skráň tichý zápal svatý
líbým bleskem oviji
jako jitra paprsk zlatý
rosný kalich lilií.

Běda duši, jižto kruší
beznaděje krutý hnět,
v jejíž chmury neplá shůry
žádné hvězdy spasný vznět.
V nížto vyschla svatá zřídla,
od níž prchla moje křídla,
nad níž blány netopýří
rozepjala temná moc,
pod níž v bezedno se šíří
věčná, nekonečná noc!

(Svatopluk Čech.)

NESPOUŠTĚJ SE BOHA!

Kdykoliv jsem za studií odcházel z domova, můj otec říkával mi po každé: »Nespouštěj se Boha a Pán Bůh neopustí tebe!« To bývalo jeho poslední slovo při mém každém loučení.

Zapsal jsem si ta otcovská napomenutí hluboko do srdce. Ale když jsem potom jako mladý člověk mezi cizími lidmi šel za povinnostmi i zábavami, za užitečnými naukami pro příští povolání i za všelijakými marnými výmysly a bláhovými hesly, vybledal pozvolna v srdci ten můj stručný zápis otcova napomenutí a já ve chvíli jasné a klidné, rovnal-li jsem u sebe účty mravního prospěchu a neprospěchu, poznával jsem s úzkostí a odporem k sobě samému, že v mém novém životě je toho Božího tak málo a toho světsky lidského tolik, že nejsem ani hoden, aby Bůh držel nade mnou dobrotivě svou ochrannou ruku a aby žehnal mému počínání.

V takových chvílích malomyslnosti jsem si však zaměňoval otcovu radu pro tu chvíli aspoň v přesvědčení: »Nespouštěj se náboženství a náboženství neopustí tebe.«

Odkud se mi ten úmysl vzal? Co jsem s ním chtěl?

Náboženství zajisté jediné ze všech věd a nauk, jimiž se obíral lidský duch, má nejen dosti světla, aby ukazovalo člověku pravou cestu v labyrintu světa, ale náboženství Kristovo má od svého nebeského Zakladatele nevyčerpatelný zdroj milosti, jež člověka na této bezpečné cestě při jeho dobré vůli drží, sílí, chrání, osvěcuje i posvěcuje.

Sklíčen jsa vědomím nepravých myšlenek, slov i činů, neodvažuji se v synovské důvěře pozvednouti duchovních zraků k Otci na nebesích. Malomyslním, ba zoufal bych! Tu se mne však ujímá v zármutku mém náboženství, kterého jsem nikdy neopustil. Mluví ke mně sladce a konejšivě a ukazuje mi Chudáčka Božího, sv. Františka Serafinského, světce a člověka, jenž se snad ze všech lidí nejvíce přiblížil ke Kristu, ukazuje mi jej, jak se v slzách rozplývá štěstím z horoucí víry a přitom hlásá světu jádro všeho učení Kristova: »B ů h j e s t l á s k a!« Oh, jaký živý pramen důvěry hned v duši mé obrozuje a zesiluje vědomí synovství Božího, jak s novým dobrým předsevzetím pozbývám vší liché bázně a jako ztracený syn se vracím k Otci, k Bohu!

A ještě jsem se nevzpamatoval z potěšení nad tímto obrácením duchovním, jež se mi chvěje ve všech údech, a už náboženství zase mluví ke mně. Vidím a slyším velikého apoštola národů, usilujícího o posvěcení duší křesťanských: »Nevíte-li, že chrámem Ducha sv. jste?« Krátké slovo, ale velké slovo. Dosti z něho mám domluvy i povzbuzení, abych vstal a šel a vyčistil starý kvas z příbytku srdce svého, abych tam připravil Kristu Pánu večeřadlo bíle prostřené a vyzdobené květy nejlepších úmyslů, a po upřímném pokání přijmu Jej Hostem, abych se s ním zavřel v komůrce srdce svého a v přesladkých hovorech se Spasitelem obrodil v duchu a v pravdě u sebe stálé sídlo Ducha sv.

Přijdeš-li, duše-sestro, do jakýchkoliv jiných rozpaků a nesnadných otázek i záhad životních, v náboženství pevně hledej odpovědi a rady, jak si kde vésti; náboženství tě neopustí, neopustíš-li ty je, a zavede tě zpátky k Otci, bude-li se ti zdáti, žes jej sama opustila, ať ze slabosti lidské, ať z nedbalosti, ať i ze svévolné umíněnosti. Nespouštěj se náboženství a nespustíš se Boha, nespustíš se Pravdy!

Jan Fr. Hruška, Proč jsem neodpadl a neodpadnu.

ZDROJE SÍLY

Když v duši stahují se černé mraky,
když slza bolu kalí moje zraky,
když k srdci mému bouře se již blíží,
když balvan viny nitro moje tíží,
když zloba světa stříká po mně kalem,
když srdce číše překypuje žalem,
když otrávit mě chtějí pomluv jedem,
když přátelé svá srdce balí ledem,
když cesta k cíli překážek je plna,
když neúspěchu šlehá do mne vlna,

když věrných pronásledován jsem zradou,
když stíny zoufalství se v duši kradou:
tu v každé také strastiplné době
své oči, Bože, vzhůru zvedám k Tobě —
jen víra má a modlitba mě sílí,
ty zdrojem jsou mi svěžesti a síly.

V. Doubravský.

NEJKRÁSNĚJŠÍ DEN

Svatý, velebný, nezapomenutelný je okamžik, kdy se po prvé do dětského srdce, prostého a čistého, chvějícího se posvátnou bázní a láskou i horoucí touhou, zářícího pelem nevinnosti a jasem milosti Boží, pod způsobou bělostné hostie snižuje v nevystihlé pokoře a božské blahosklonnosti Host nebeský, Přítel dítek nejlepší, Beránek Boží!

Den prvního svatého přijímání je největší svátek, nejslavnější, nejšťastnější a nejdůležitější chvíle v životě dítěte; je jako vzácná, bílá, čistá květinka, plná líbezné vůně, která nám z krásné zahrádky našeho dětství mile kyne a jejíž vůně nás občerstvuje, osvěžuje a posiluje na další, často trnité pouti životní.

Cítí jeho význam dobří rodiče, i snaží se, aby si jejich dítě k němu zachovalo lilii křestní nevinnosti, a budí v něm co nejdříve víru a lásku k svátostnému Spasiteli. A když konečně jejich miláček přiběhne ze školy domů a s planoucím zrakem jim oznamuje radostnou zvěst, že chvíle ta již brzy přijde a že je velebný pán ve škole začne připravovat na svaté přijímání, překypuje i jejich srdce nesmírným štěstím a se slzami v očích vzdávají vroucí díky dobrému Bohu za vyznamenání, jež ve své dobrotě zakrátko připraví drahému jejich dítěti. Doplňují doma knězovy výklady a zdvojnásobují své modlitby, aby příchod Spasitelův do duše jejich miláčka byl co nejpožehnanější. Vzdalují ho všeho, co by jeho mysl rozptylovalo, a leckde předčítá v době přípravy zbožný otec neb matka navečer úryvek z nábožné nějaké knihy, jako na příklad z »Bohumily« sv. Františka Saleského. Ráno pak posílají věrně den co den, ba raději sami doprovázejí své dítě do chrámu Páně na mši svatou,

vědouce, že se tam, u zdroje vody živé, u svatostánku, jeho srdce nejkrásněji rozvine v kalich pro Manu nebeskou.

Den prvního svatého přijímání má býti okázalou slavností celé farnosti. Kněz se přičiní o výzdobu chrámu a oltáře - matky vyvolených dětí mu jistě rády pomohou, čím jen bude třeba - rodiče, jmenovitě zase matky, ustrojí šťastné miláčky do slušných, čisťounkých, dívky, pokud možno, do bílých šatů, jak to vyžaduje význam a posvátnost neobyčejné slavnosti i velebnost a důstojnost božského Spasitele. Přílišná nádhera v oděvu a špercích se nedoporučuje: nad všechen zevnější lesk je Příteli dítek milejší i dražší, vidí-li, že šat duše těch, k nimž chce zavítati, je čistý a bez nejmenší poskvrny, že je ozdoben květy líbezných ctností. — Ještě svíci, ovinutou zelenou myrtou, ještě poslední napomenutí, křížek na čelo, a blažené dítě se s tlukoucím srdcem ubírá do kostela, kam je provází anebo kam ihned za ním přispěchá kdekdo z rodiny, aby byl svědkem jeho první hostiny andělské.

A v kostele! Jaký to obraz! Před oltářem, tonoucím v záři přečetných světel, v zeleni a květech, klečí řady malých, slavnostně oděných hochů a dívek planoucích tváří, nevinných očí, čistých duší, vroucích srdcí, plných svaté bázně a touhy, lásky a oddanosti. Obnovují křestní slib. S hořícími svícemi v mocném pohnutí přiklekají, řada za řadou, přijímají Chléb života: po prvé se k nim sklání, po prvé vchází do jejich srdíčka, po prvé je vine na své božské Srdce, po prvé se s nimi co nejúže spojuje Pán a Bůh náš Ježíš Kristus, Beránek Boží. A ony ho po prvé v hlubokém pohnutí objímají, děkují a přednášejí dětské své prosby Tomu, jehož nebesa obsáhnouti nemohou, skrze něhož vše učiněno jest a který nyní dlí v srdci jejich blaženém, přešťastném... Velebí duše jejich Hospodina a duch jejich zaplesal v Bohu, Spasiteli přelaskavém. (Luk. 1, 46 a 47.) Nebe se jim otevřelo, ba vzešlo jim nebe na zemi!... Ký div, že s nesmírnou radostí spěchají po ukončené slavnosti s »památkou na první sv. přijímání« v ruce do náruče svých rodičů, kteří jsou jako ony k slzám dojati a kteří s posvátnou úctou vzhlížejí na vyvolené své dítě a z hloubi duše vroucí díky vzdávají Bohu; neboť věří a cítí, že miláčku jejich veliké věci učinil ten, jenž je mocný a jehož jméno svaté. (Luk. 1, 49.)

Věru svatý, nezapomenutelný je okamžik prvního sv. přijímání. Vzpomínka naň je jako pozdrav z ráje, září nám jako jasná hvězdička i na další pouti životní a často je nám v bouřích životních majákem, který chrání lodičku naši před nebezpečnými, zrádnými úskalími, by o ně neztroskotala a v moři neutonula.

Jistý setník, který byl v německofrancouzské válce raněn a odpočinek trávil ve vesnici poblíže Rýna, měl v jednom pokoji svého bytu na stěně veliký kříž, s každé pak jeho strany zarámovaný obraz: setnický patent visel na jedné, na druhé pak »Památka na první svaté přijímání«. Oba velmi rád ukazoval hostům, kteří ho navštěvovali; ukazuje na patent setnický, říkával: »Toto je záruka mé věrnosti, kterou jsem zavázán své zemi.« Ukazuje pak na druhý, pravil: »Tato zčernalá, potem prosáklá „památka" mě provázela všude v životě. Na srdci svém jsem ji nosil v kasárnách i v bitvách ve dne v noci. Dorážela na mne pokušení — a nebylo jich málo — měl jsem mnoho příležitosti ke zlému — každý voják to dobře ví — a často se zdálo, že jižjiž klesnu. Ale v takových okamžicích jsem si sáhl rukou k srdci, tam jsem ucítil tento obrázek, který mi připomenul nejkrásnější den mého života. A hle, zlé myšlenky se rozprchly, vážná předsevzetí zaujala jejich místo a já jsem zvítězil sám nad sebou.« . . .

Jestliže již pouhá vzpomínka na první svaté přijímání má v sobě takovou moc a sílu, což teprve, jestliže dítě od oné velevýznamné chvíle ne jednou nebo třikrát za rok, ale po přání Spasitelově a papeže Pia X. často, ba denně s vroucí zbožností a nejčistším úmyslem přikleká ke stolu Páně a duši svou posiluje Chlebem andělským! Vyroste a bude z něho opravdu dítě Boží k radosti rodičů, bližních, církve, andělů, Boha. »Takových je království nebeské.« (Mat. 19, 14.)

V jedné tyrolské škole měly děti třetí třídy vylíčiti den, který jim působí největší radost. A tu napsala protestantská dívenka: »Největší radost mívám z velikonoc. Kdybych však byla katolička, měla bych největší radost o neděli Provodní. Katolické děti o ní svatým přijímáním nabývají čistého srdce. Byla bych velmi ráda katoličkou, protože by pak Pán Ježíš přišel také do mého srdce. To bych měla největší radost.« — Ubohé dítě, toužící marně po Pánu Ježíši! Správně

vycítilo, že jen u něho je záruka čistého srdce a pravé, nezkalené, největší radosti.

Jak šťastny jsou proti němu děti katolické, jimž otevřen je Zdroj vody živé a které z něho často pijí, z něho čerpají život nadpřirozený! Nevinná duše dětská, trvalý život v milosti Boží, pevnost a stálost u víře, vytrvalost v dobrém, vzorný charakter, pravé životní štěstí, vnitřní radost, život věčný, toť nejkrásnější ovoce častého svatého přijímání. »Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti... Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední... Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil... Kdo jí chléb tento, živ bude na věky!« (Jan 6, 35, 55 a 59.)

Hodné sv. přijímání je pro pravověrného zbožného křesťana nejposvátnější okamžik, který jeho srdce plní nejčistší slastí, který ho uvádí u vytržení; vidí a cítí veliké tajemství, vidí nebe otevřeno. Kdo okusil plně této radosti a slasti, nemůže býti nikdy úplně nešťasten, nestane se nikdy úplným nevěrcem. O nádherné soše boha Dia v Olympii říkali Řekové, že, kdo ji spatří, nebude v životě nikdy úplně nešťasten. Čím větším právem to možno říci o křesťanu, jenž všude cítí přítomnost Boží, v přírodě, v kostele, při bohoslužbě, při mši svaté, který ve sv. přijímání s vírou a láskou zbožně přijímá Boha do svého srdce, jež v okamžiku tom bije v jednom tluku se Srdcem Božím a z něho takřka ssaje životodárnou sílu a mízu, nadpřirozený, božský život!...

Rodiče a děti, celá rodina společně u sv. přijímání! Ne jednou! Často v roce! Měsíčně! Týdně! Snad denně! Jak krásný, povznášející, úchvatný je to pohled! Toť šťastná rodina! Bůh v ní stále přebývá a jí žehná! Toť rodina podle Srdce Božího!...

Vděčně a z vroucího srdce zapěti může ten, kdo se často účastní nebeské hostiny, velebný chvalozpěv Davidův (Ž. 22.) o Hospodinu, dobrém pastýři a hostiteli:

Pán jest můj pastýř, netrpím nedostatku...
K vodě, kde možno si odpočinout, mne vodí;
duši mou občerstvuje.
Provádí mne po stezkách spolehlivých...
I když mi projít jest údolím stínu smrti,
nebojím se zlého: neboť ty se mnou jsi...

Vystrojuješ hostinu před mou tváří...
Milostivost tvá jen mne provázet bude
po všechny dny mého života;
vždyť budu přebývat v Hospodinově domě
časy veledlouhé.

PRVNÍ PŘIJÍMÁNÍ

Ježíš

Jak láska oné hvězdy,
jež v Betlem vedla krále, pastýře,
tak jiná, krašší vezdy,
Marie,
má Matka, přivádí je,
mladistvá srdce, v chrám svůj u víře.
Jdou hoši, děvčátka,
a zpěvem volají mě v zmatku,
desíti májů luzná poupátka
mě vybízejí k mystickému svátku.
Chci duše jejich za nevěsty vzíti,
jim s dary v ústret jíti.

Andělé

A co dáš každé z nich?

Ježíš

Na bílé čelo jich
já rozsypu své růže,
je naučím, jak dobře žít se může,
já prodloužím čas jejich nevinnosti,
jak za Josua prodloužil jsem den,
jich srdce rozšířím
a okrášlím je křídly víry ctnosti
a láskou rozvířím.
Jak sestoupit k nim toužím!

Andělé

Jsem strážný anděl jejich a jim sloužím
zda smíme s Tebou k nim?

Ježíš

Nuž, pojďte tam! Je vizte, šťastnou tvář,
jít před oltář,
ve pravici své svíci,
v srdečku liliji nyjící.
Ó, jaké vůně vzruch!
Jste, lidé, bez všech tuch?
Travina zkvetlá tichou ovci táhne,
po květu včela prahne,
však čistotu sám vyhledává Bůh!

Andělé

Až, Pane, vejdeš v kruh
těch srdeček a v hodů radovánku,
co máme učinit?

Ježíš

Vy kružte v křídel tísni
kol mého nového pak Svatostánku,
jej kolébejte v písni,
jež nebem zaznívá.
Je veďte po den celý
jen v radost, u veselí,
a lůžko jejich chraňte křídlem svým,
ať odletí v dál každičký sen tmavý
a přiblíží se snové Slávy.

Jacinto Verdaguer—Sigismund Bouška.

PRVNÍ SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ

Nad mým ložem visí malý, prostičký obrázek v prostém rámečku, na němž vyobrazen Spasitel u poslední večeře, a pod obrazem připsáno známým, určitým písmem kněze Václava Šandy, mého učitele náboženství na trhanovské škole: »Upomínka na první sv. přijímání, slavené v chrámu Páně v Trhanově 18. dubna 1875.«

Ten obrázek se mnou putuje za mým povoláním už od let studií a je mi nejmilejší památkou z mého dětství.

Často mi naň přijdou oči a vzpomínám s elegickou touhou na onen významný svátek, jemuž není rovného v životě křesťana.

Jaká to byla novina, jaké pohnutí a jaká zostřelá bdělost nad námi ve všech našich starodávných domácnostech, když jsme doma ohlásili, že nám začnou ve škole přípravy na sv. zpověď a na první sv. přijímání! Jaké úsilí a jaká vytrvalost potom horlivého mladého kněze, když nám s vlastní skalopevnou vírou a svatým nadšením vykládal o obou svátostech! Naše škola byla přeplněna chlapci, vyrostlými většinou ve volné přírodě, kteří se těžko dávali při učení udržeti v kázni. Ale při těchto hodinách náboženských bývalo hrobové ticho, nikdy nebylo třeba někoho ze spolužáků napomínati.

Brali nás tenkráte k převážnému tomuto náboženskému obřadu školáky dost pokročilé; já dovršoval desátý rok, jiní byli ještě starší. Z domova z pečlivé výchovy rodičů byl jsem již hezky pokročilý v známostech náboženských, ... ale neznal jsem dvou velkých a vznešených schopností lidského srdce, a to k a j í c n o s t se vší její očišťující krásou, a d o b r é p ř e d s e v z e t í, blahodárnou silou táhnoucí k dobrým skutkům. Tato dvě mohutná hnutí mi v dětské duši probudily první církevní výklady o sv. zpovědi a Večeři Páně.

Tenkráte teprve jsem pochopil a takřka prožil vlastní vnitřní účastí podobenství o ztraceném synu a o milosrdném Samaritánu, takže se mi oba ty příběhy zdají nejkrásnějšími básněmi světa. Ano, vždyť jejich básníkem je sám Ježíš Kristus ...!

Nezapomenutelno zůstane nám všem, jak tuto péči církve posilovali vlastní pečlivostí a pozorností k nám ve všech domácnostech, kam jsme tenkráte hned za přípravy jen vkročili. Lid, věřící vesměs vírou prostou, ale živou, se na nás díval jako na nějaké vyvolence, jež čeká hostina andělská. A což teprve v sám den slavnosti!

Neměli jsme zvláštní okázalé nádhery na šatech ... Většinou jsme ovšem měli šaty nové, ale prosté ... Neměli jsme ani svíček, ani kytiček, zato nám všechněm, i našim starším, plály zraky radostí z očištěných dušiček a touhou po Večeři Páně. Byl nám v tom všem vzorem náš horlivý učitel náboženství, jehož

hlas při oltáři a každé hnutí oka svědčily, že mu jde dnes o věc nejvyšší. Když před samým sv. přijímáním přerušil obřad krátkou promluvou, a obrátiv se k nám, začínal vroucně mluvit na slova Spasitelova: »Nechte dítek, ať jdou ke mně, neboť takových jest království nebeské,« — rozplakal se všechen kostel radostí, nám dětem do té doby neznámou. A byl ten náš kostel v pravém slova smyslu natlačen, ačkoliv nebeská hostina naše dála se při první mši svaté, kdy bývalo nejvolněji. To z ohledů knězových, aby školáci z přespolních obcí nemuseli tak dlouho lačněti. A i z každé vzdálené osady, z každé rodiny, která měla dítě při prvním sv. přijímání, hleděl býti přítomen vznešenému obřadu, kdo jen mohl. Bylť to po starém řádu věřícího lidu svátek a jako vyznamenání celé rodině.

Proto také bděli nad námi po celý den naši starší, a to se stejnou pečlivostí a právem svoji jako cizí, aby se nikdo z nás po sv. přijímání ničím nepohoršil. Zděděná uctivost k obřadu památnému stupňovala se až v úzkostlivost. Zato jsme museli všichni i odpoledne do kostela na sv. požehnání, které bylo závěrem slavnosti a na které nás jako vyvolené miláčky doprovázela houfně celá obec.

Kdykoliv se dívám na obrázek, prostičkou památku na ten památný den, prožívám znova všecky ty krásné a vznešené dojmy nejslavnější chvíle svého dětství, a tu vidím a cítím: kdybych nic jiného neměl, pro památku prvního sv. přijímání nikdy bych se nemohl odloučiti od své církve, v níž jsem se narodil, byl vychován a v náboženských pravdách vycvičen!

Jan Fr. Hruška, Proč jsem neodpadl a neodpadnu.

ABY ZŮSTAL ČISTÝ...

Je Bílá, Provodní neděle ve venkovském městečku N., malebně ležícím na Českomoravské vysočině. Velikonoce toho roku byly brzy, koncem března, je tedy ještě hodně chladno. Dubnové sluníčko jen občas vyhlédne z mraků, které se přehánějí nad zvlněným krajem, jako by chtělo popatřiti na zvláštní ruch, který je v městečku. Rozhlaholily se zvony, srdce jejich bijí jaksi slavnostně, velebně i radostně. Všechno spěchá do Božího kostelíčka; i z přifařených osad se trousí větší hloučky nežli v jiné neděle. Všem planou tváře v povznášející, slavnostní náladě.

Z dětí dnes nezůstal doma jistě nikdo. Jsou většinou čisťounce oděny, v nejlepších svých šatečkách, dívky jsou celé bílé, věnečky na hlavách, zahalené do teplých plášťů a vlňáků. Jdou vážněji než jindy, z očí jim září radost, očekávání něčeho velikého, čisté, ničím nezkalené štěstí. Bílá neděle je jejich den, je-

jich nejšťastnější den! Den prvního svatého přijímání! Shromažďují se ve škole, pan kaplan je mezi nimi! I pro něho je to den veliké radosti, upřímného štěstí; vždyť s láskou připravoval jejich duše na tento den. Včera je očistil, jsou tedy v milosti Boží, andělé jejich strážní jistě plesají a božský Spasitel rád zavítá do jejich nevinného srdíčka, které ho miluje dětinnou láskou a vroucně i s posvátnou bázní po něm touží. Není tu dnes hlučného hovoru, jímž jindy zvučí třída jako úl pilných včeliček. Všichni jsou jakoby v sebe usebráni v předtuše velebného okamžiku, který je již tak blízko. Ne ústa, ale jejich srdce a oči mluví o nevýslovném blahu, jímž překypuje jejich mladá duše, plná upřímné víry a vřelé touhy po božském Příteli dítek, který se k nim dnes po prvé sníží...

Kostel je už téměř plný a lidé stále ještě přicházejí. Hlavní oltář tone v záplavě prvních jarních květin a v zeleni několika smrčků, jež stojí kolem; vše se na něm jen leskne a září. Kostelem se line příjemná vůně pryskyřice, kterou vydechují věnce z chvojí, jež v girlandách visí po stěnách, hadovitě se vinou kolem několika sloupů, zdobí dveře i obrazy. Krásně je dnes v chrámě, i když venku není nejkrásnější jarní den, krásněji však v srdcích přešťastných otců i matek, dědečků i babiček, jejichž dítě, jejichž vnouče pozval dnes Pán k nebeské hostině. Slza radosti, jíž nedá svět, slza vděčnosti se jim vkrádá do oka, jak v zbožné modlitbě skloněni jsou nad modlitebními knížkami nebo se probírají v zrnech klokočového růžence. Přišli, aby byli svědky nejposvátnějšího okamžiku v životě předrahých svých miláčků...

A mezi nimi klečí prostá žena ustarané tváře v chudičkých, ale čistých šatech. Klečí nepohnutě, v zanícení upírá zraky k svatostánku a rty její šeptají vroucí modlitbu za dítě, jediné dítě její, které je dnes mezi vyvolenými Páně. »Milý, dobrý Bože, chraň mi ho a dej, aby zůstal stále hodný a čistý!« — Ta prosba se jí neustále dere na rty...

Na věži se opět rozjásaly zvony, v kostele nastal ruch a šum. Vše se tísní a ustupuje ke stěnám, do postranních lodí, aby byl střed úplně volný. Mohutnými akordy vpadly do hlaholu zvonů varhany, a již vchází do chrámu řada dětí, nejdříve nejmenší a největší, které jdou na své obvyklé místo, za nimi pak ty, jimž náleží Bílá neděle a jimž vyhrazeny zůstaly první řady lavic.

Šťastní rodiče s láskou hledí na šťastné děti, jež jdou tiše, sebraně a zbožně, s planoucíma očima. Marně však se snaží chudá, prostá ona žena, aby uviděla řadu dětských andílků. Tísnící se zástup zatlačil ji až úplně dozadu ke stěně. Kdopak také ví, že mezi vcházejícím zástupem dětí je i jediný její synáček, sirotek, kterého by matčino oko právě v této chvíli tak rádo vidělo!

Oltář zaplál v záři přečetných světel, posvátný obřad započal. »Ejhle, oltář Hospodinův září« nese se velebně a vroucně chrámem z tisíce srdcí velkých i malých k trůnu Božímu. Zpěv se střídá s modlitbou stejně vroucí. Snad nikdo se tak úpěnlivě nemodlí jako právě ona chudá žena. Jen těžce zkoušená matka

se tak dovede modliti, matka, která všechnu, a nyní už jedinou lásku soustředila na to, co jí jediné zbylo ve světě a co je jí nejmilejší, na své dítě.

Už je po obětování, minul i Sanktus a ve svaté chvíli proměňování sestupuje Nejsvětější na slovo knězovo na oltář. Čím více obřad pokračuje, tím křečovitěji tiskne chudičká ona matka růženec i Nebeklíč, tím vroucnější modlitba tryská z její duše za jediné dítě.

Konečně hlásí hlas zvonku, že již přišel posvátný okamžik, kdy děti mají po prvé přikleknouti ke stolu Páně. Kněz se obrací od oltáře, tklivými slovy mluví o Chlebu života a dojemně líčí vznešenost, význam svaté té chvíle, kdy se andělé Boží v hluboké pokoře sklánějí před svatostánkem a čekají, aby doprovodili Přítele duší do srdce maličkých, nevinných dítek, jež i za pozemského života tak velice miloval... Mocným pohnutím se chvěje hlas stařičkého, v apoštolské práci na vinici Páně zestárlého kněze, hluboce dojaty jsou děti, dojati jsou i dospělí, že téměř jediné oko nezůstalo suché.

Chrámem se pak nese ještě apoštolské vyznání víry a obnovení slibu křestního, načež pronáší kněz, v levici drže ciborium, v chvějící se pak pravici bělostnou Hostii: »Domine, non sum dignus...« a děti i celý kostel se modlí: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou...« V okamžiku tom protrhlo slunce mraky a zlatá jeho záře plným proudem padá okny do kostela. S rozžatými svícemi, se srdcem plným dětské lásky a oddanosti, s hlubokou úctou i posvátnou bázní přistupují po řadě mladé, čisté duše ke stolu Páně a nejsvětější Host vchází pod prostinkou způsobou chleba do jejich nevinných srdíček... Nebeská radost jim září ze sklopených očí, blahem se chvěje i srdce jejich rodičů. Chudá ona žena vystupuje na klekátko a pozoruje děti, jež přiklekají... Hle, nyní jde její drahé dítě, kněz se už nad ním sklání a podává mu Chléb andělský. V mocném pohnutí opět kleká a slzy se jí řinou po tváři na třesoucí se ruku. Jsou to svaté slzy radosti a nesmírného blaha. Otvírá modlitební knížky a vlhké její oko hledá obrázek, který si v nich založila, obrázek sv. Stanislava Kostky a sv. Aloise, patronů mládeže a ochránců její nevinnosti, jimž doporučuje svého synáčka v přímluvu a ochranu. A vřelé její modlitby vyznívají opět a opět v jedinou prosbu, pronášenou s celou vroucností věřící duše: »Spasiteli dobrý, jehož právě přijal do svého dětského srdce, chraň mi ho a dej, aby zůstal stále hodný a čistý! Poroučím ho v ochranu Tvého božského Srdce. A ty, Matičko nebeská, bdi nad jeho nevinností a vezmi ho pod svůj ochranný plášť, aby byl vždy zbožným dítkem tvým!« Tak zasvětila prostá, chudá matka svoje dítě Pánu Bohu v nejkrásnější den jeho života.

A od té doby den co den neopomenula připojiti k ranní i večerní modlitbě prosbu: »Pane, chraň mi ho a dej, aby zůstal hodný a čistý!«...

Neměla na růžích ustláno. Muž jí zemřel už před lety a zanechal v naprosté chudobě ji i její jediné dítě. Byla odkázána na práci rukou svých a stěží

se probíjela životem. Byla pradlenou a těžce vydělaný chléb chutnal trpce a hořce. Nenaříkala však nikdy. A Bůh jí žehnal, a žehnal i jejímu dítěti. Hošík rostl a byl její radost i její chlouba. V jedné věci vynikal nad jiné, i nad mnohé dítě bohatých rodičů: silou ducha a nevinností duše. Proto ho miloval Bůh, měli ho rádi i lidé.

Když skromná a chudá jeho matka klečela oné Bílé neděle v koutě kostela a prolévala horké slzy radosti při pohledu na první svaté přijímání svého hošíka, ani zdaleka se neodvážila pomysliti na nesmírné štěstí, že by její syn mohl stanouti u oltáře jako sluha Boží a rozdavatel darů nebeských. V pokoře prosila jen o jedinou milost, aby milovaný její hošík zůstal v milosti Boží a aby si zachoval nevinnost srdce.

Teprve když hoch povyrostl, když se den ode dne utěšeněji rozvíjely jeho duševní dary a schopnosti, když si jako jeden z prvních odnášel z každé třídy překrásné vysvědčení, jako by to ani jinak býti nemohlo, a když učitelé sami naznali a měli to za věc samozřejmou, aby »syn vdovy pradleny« šel na studie, odhodlala se k tomu a začala k modlitbě za jeho nevinnost přidávati i prosbu jinou, zprvu pokorně a nesměle, ale čím dál s větší myslí a důvěrou: »Chceš-li, Pane, učiň, aby z něho byl dobrý, hodný, svatý kněz!«

Tak se modlívala zase den co den. Bylo její nejvroucnější přání, aby se její prosba stala skutkem. Slovem se však o tom nikomu nezmínila, tím méně pak svému synovi, který i na střední škole byl opět mezi nejlepšími žáky a jehož si vážili profesoři pro jeho vzorné chování a svědomitou píli, spolužáci pak pro jeho roztomilost, vždy ochotnou pomoc a skromnost. Sám od sebe se měl rozhodnouti k tak vznešenému povolání, sám od sebe, bez cizího působení najíti k němu cestu pouze vnitřním dotekem milosti Boží. Proto se tím více a tím vroucněji modlila, proto tím více pracovala, tím více se uskrovňovala. Nikdy nevyhledávala cizí pomoci, ačkoli by jí byli jistě mnozí velmi rádi podali pomocnou ruku. Právě proto žehnalo dobré nebe všem jejím pracím, že překonávala všechny obtíže, které se jí časem stavěly v cestu, takže se několikrát zdálo, jako by se její tužby a přání měly zhatiti. Přitom působila na syna způsobem nejlepším a nejsprávnějším, možno-li vůbec mluviti o nějakém působení nebo vlivu: sama ze všech sil napomáhala k tomu, oč z celého srdce prosila před lety v den jeho prvního sv. přijímání. Chránila ho jako oko v hlavě všeho, co by nějak mohlo zkaliti nevinnost jeho srdce, a vedla ho — zvláště svým příkladem — k tomu, aby si z celé duše zamiloval modlitbu a chrám Páně. To je — tak se domnívala prostá, ale rozumná žena podle Srdce Božího — nejlepší příprava na duchovní, posvátné, nejvznešenější povolání ke stavu kněžskému. A měla úplně pravdu...

Od oné Bílé neděle uplynula dlouhá řada let za vysilující práce a neustálých modliteb; ale chudá žena se v nich dožila také mnohých radostí, jichž

nezná a ocenit nedovede svět. Jediný její syn prospíval věkem i moudrostí u Boha i u lidí. To byla její největší radost a odměna...

A opět jásají zvony nad krajem, opět spěchají zástupy, větší ještě než před lety, z daleka široka do farního kostela v městečku N. na Českomoravské vysočině. Je ještě nádherněji vyzdoben věnci, chvojím, pestrým kvítím zahrad i lučin. Slavnostní, radostná, nezvyklá nálada dýše z jeho posvátných prostor. A venku není pošmurný, mrazivý dubnový den, ale červencové slunko s jasné, blankytné oblohy zalévá zlatým jasem celý kraj. Opět se tísní lid v chrámu Páně a naplňuje jej do posledního místečka. I dnes jsou nejlepší místa vyhrazena četným hostům; nejsou to však děti jako před patnácti lety.

Po druhé se rozhlaholily zvony, a po chvíli vychází z farní budovy slavnostní průvod. Vpředu žactvo, za ním řada duchovenstva, a uprostřed bílých družiček obraz kvetoucího mládí a nevinnosti, novokněz, oděný v rochetu a posvěcenou štolu, který dnes po prvé přistoupí k oltáři Božímu, aby Bohu přinesl první svou obět nejsvětější.

V chrámě opět ruch a šum; vše se obrací na průvod, vcházející za jásavých intrád do kostela, a zraky všech se upírají na vyvoleného Páně. »Syn chudé zdejší pradleny vdovy« — šeptají mnozí mezi shromážděným lidem; a neříkají to s pohrdáním; ne, ze slov jejich zní podiv a hluboká úcta k hodné té ženě. »Je jako anděl,« slyšeti dále z řad. »Jako by to byl sám svatý Alois, taková čistota se mu zračí ve tváři, tak nevinný je jeho pohled«... »Bude z něho dobrý, hodný kněz, jakých dnes potřebuje náš lid; byl to hodný student, nejkrásnější vzor svým spolužákům«... »Je z našeho městečka, bude naší chloubou a ozdobou«... »Má sice chudou, ale dobrou a obětavou matku...« Tak a podobně šeptá lid, dávaje upřímnými, nelíčenými slovy obdivu a úcty nejskvělejší vysvědčení matce i jejímu synovi — novokněz...

A prostá, hodná žena, která před patnácti lety klečela až úplně vzadu u stěny, kam ji lid zatlačil, a která Boha vroucně prosila za milované dítě i za nevinnost jeho srdce, kráčí v průvodu mezi hosty na nejčestnějším místě — hned za svým vyznamenaným synem. Už nemusí vystupovati na klekátko, aby viděla, jak se její syn blíží k Nejsvětějšímu. Vedou ji do lavice u oltáře, ozdobené červeným suknem a svěžím kvítím...

Slavná primiční mše svatá začíná. Nezapomenutelný, nejposvátnější okamžik v životě knězově!

»Přistoupím k oltáři Božímu,« třesoucím se hlasem začíná novosvěcenec stupňové modlitby a četná asistence kněží mu společně odpovídá: »K Bohu, jenž obveseluje mladost mou.« A vtom již burácí chrámem — podle přání novosvěcencova — mohutná, velebná píseň Soukopa-Křížkovského »Ejhle, oltář Hospodinův září« — jako v den jeho prvního svatého přijímání...

Kdo vypíše a vylíčí nesmírné štěstí a blaho, jímž oplývá a překypuje pře-

šťastné srdce jeho matky, když vidí, že dobrý Bůh vyslyšel nesmělou, vroucí její touhu a vřelé její modlitby.. ? Čím více pokračuje nekrvavá Obět Nového zákona, tím křečovitěji tiskne Nebeklíč a růženec. A když se přiblížil svatý okamžik proměňování a věřící zbožně poklekají, řinou se opět dobré ženě horké slzy na chvějící se ruce. Padají jako drahocenné perly nevýslovných díků a nesmírné radosti před trůn Nejvyššího. Třesoucí se nohou přikleká pak při svatém přijímání na stupně oltáře, aby z rukou novosvěcence — svého syna — přijala — ona první — Tělo Páně, v něž dnes po prvé on sám svatým slovem proměnil dar obětní, pro ni připravený... Toť nejvzácnější odměna, kterou jí Bůh dává za to, že v bázni Boží a nevinnosti vychovala syna — kněze. Tiskne svého Spasitele na srdce s láskou a vděčností, jaké dosud nikdy nepocítila... A ještě jednou v mocném pohnutí přikleká blažená matka na stupně oltáře. To po mši svaté, kdy syn se slzami v očích jí klade posvěcené ruce na ustaranou, stříbrem šedin protkanou hlavu a udílí jí novokněžské požehnání, prose z hloubi duše svého Mistra, aby jí odplatil, jak jen On dovede, že mu svými modlitbami vyprosila tento nejšťastnější den...

A matka se opět modlí, jako před patnácti lety, celou vroucností své duše: »Pane Bože, chraň mi ho, aby zůstal dobrý, hodný, čistý, Tobě, mně i lidem k radosti!«

NEJVĚTŠÍ RADOST

Bylo to po poledni v sobotu před Bílou nedělí. U brány kláštera v americkém městě Louisville se ohlásil pan N. a požádal vrátného, aby ho zavedl k představenému. Fráter vrátný byl překvapen. Znal toho pána. Byl to zuřivý odpůrce katolíků a zvláště řeholníků. Co asi chce?

Ale milému fráterovi nezbývalo než vyhověti žádosti návštěvníkově. Zavedl ho k představenému. Potom se však pohlédl po zbrani, kterou by měl po ruce, kdyby snad uslyšel představeného volati o pomoc.

Uplynula hodina, uplynula i druhá. Konečně se objevil představený s panem N. na chodbě. Šli do jídelny... Fráter nechápal, co se děje. Zapomněl odpověděti na pozdrav, jímž se s ním pan N. u brány loučil — tak laskavě a radostně to znělo.

Co se stalo? Pan N. měl dvanáctiletého synáčka Roberta. Jak často bývá, že i nevěřící posílají své dítky do katolických škol a ústavů, poněvadž nejlépe vychovávají, tak i Robert chodil do takové školy. A toho dne ráno byl u svaté zpovědi, a příštího dne měl po prvé přistoupiti k sv. přijímání. Hošík byl naplněn takovou radostí, že u oběda jeho štěstí přetékalo i na rodiče. A otec se

ho pojednou otázal: »Roberte, co by sis přál? Rád bych ti i já udělal nějakou radost.«

Chlapec se chvilku rozmýšlel. Potom řekl: »Tatínku, největší radost bys mi způsobil, kdybys šel zítra se mnou k sv. přijímání.«

Tajemství milosti Boží! Nejednou už stačilo slůvko nevinného dítěte, aby vykonalo dílo, o které se marně pokoušeli lidé moudří, učení.

Otec rychle odešel, aby mu nevyhrkly slzy v přítomnosti hošíkově. Jen na chvilku si ve svém pokoji rozmyslil, co učiní. Řekl si: »Milému dítěti tu radost udělám.« A už byl na cestě k představenému kláštera, kterého znali ve městě jako zkušeného zpovědníka. —

Na Bílou neděli klečel malý Robert s tatínkem před oltářem. Jen Spasitel sám věděl, který z obou komunikantů byl šťastnější.

V městě povstal rozruch, když se lidé dověděli, že pan N. chodí do kostela. Jemu to nepřekáželo. Zanedlouho se těšil pro svou náboženskou upřímnost ještě větší úctě než dříve pro své protináboženské smýšlení.

Neděle 1931.

S PÁNEM BOHEM

(Zkráceno.)

Stodůlky se táhnou dlouhým údolím horským až ke kostelu a odtud napravo až k Nouzínu, české osadě kladské...

Byl pátek, všední den, a kostel stodůlecký byl o ranní mši skoro plný...

Sotvaže páter Metod odešel od oltáře, vyběhl z prvé lavice mládenec asi osmnáctiletý a bral se spěšným krokem do sakristie...

»Prosím, velebný pane, kdyby šli s Pánem Bohem na Končiny.«

»Komu?«

»Sestře Růženě.«

»Je to naspěch?«

»Prosím jest. Pan doktor hronovský poudal, že už nevydrží, a už sotva může něco polykat«...

Kněz vešel, shýbnuv se v nízkých dveřích, do prosté světnice. Dva stavy svítají bílým plátnem rozdělaným, vedle stojí dvě sukadla opuštěná, u nichž pracuje Petr a dříve i Růženka. Uprostřed prostřen bílý stůl, na něm leží malá vyšívaná pokrývka, vyplněná kvetoucími růžemi a hedvábně zelenými listy. Páter Metod pokleká na stoličku ubrouskem pokrytou, klade Nejsvětější na vyšívané květy...

Tam v koutě vystrojen celý oltář a před ním postýlka, v níž leží Růženka.

Za chvíli se naplnila celá prostorná světnice zbožnými sousedy...

Kněz, dříve než počal svaté obřady, pohlédl od stolu k lůžku a spatřil upřené zraky nemocného dítěte. Bože, jaké to oči! V bílém lůžku leželo dítě bíle oblečené, až po prsa přikryté, ruce na pokrývce držely růženeček. Tvář snědá a horečně zčervenalá v rámci hnědých, rozvlněných vlasů se zdála planouti nadšením visionářky. Ale ty oči! Všecko pohlcovaly, vše převyšovaly zvýšeným životem, svatým zápalem, nedočkavou dychtivostí, předčasnou moudrostí a dospělostí, štěstím konečně vyplněné blaženosti. Zdálo se, že celá Růženka jest v těch očích, velikých, báječně nebesky modrých, nadpřirozeně prosvícených! Vedle nich celá tvář mizela, celá bytost dítěte, celá duše jakoby na odchod již připravená v těchto oknech těla stála a cosi čekala. Čekala Pána! Boha svého! Vyšla mu v ústrety s poslední silou hasnoucího života...

Páter Metod obléknuv se v roucho bohoslužebné klaní se Svátosti, vstává a kropí dítě i přítomné svěcenou vodou. Modlí se hlasitě a prosí Otce všemohoucího, aby seslal anděla svého s nebe, který by hájil, chránil, navštěvoval a opatroval všecky přebývající v tomto domě...

A tu jako by všichni slyšeli a cítili vanutí perutí andělských v této horské svatyňce, kterou Pán navštívil. Není to snad Anděl Smrti?...

Kněz vstal a vybízí všecky, by na chvíli vyšli ven, mezitím co bude Růženku zpovídati. Tiše se tratí všichni z jizby...

Kněz usedl ke své žačce a zahleděl se do těch otevřených očí. Růženka se oběma rukama chápe jeho pravice a šeptá plna štěstí: »Velebný pane, tolik jsem se těšila! Ani jsem se již dočkat nemohla...«

Dojat těší ji kněz vlídnými slovy a přijímá dětsky nevinnou zpověď její. Promlouvá k ní laskavě jako otec k dítěti, poučuje o prvním svatém přijímání, o milostech skrytých ve svátosti posledního pomazání... A za pokání jí ukládá pomodliti se litanii loretánskou k Rodičce Boží. Ne hned, až potom, až po obřadech se ji pomodlí s Růženkou sám nahlas. A když svátostným rozhřešením u přítomnosti samého Pána očistil duši její nad sníh padlý, vstává a volá všecky do síně.

Ve svatém vzrušení se hrnou všichni dovnitř. Matka pamětliva ve všem své dcerušky, nese malý myrtový věneček, čerstvě upletený, a klade jej dítěti na hlavu. Růženka v slzách radosti líbá ruce své matky.

Všichni poklekli. Petr vedle lůžka klečí se zvonečkem. Celá síň je plna, i venku se tísní sousedé z okolí přiběhnuvší. A kněz se modlí hlasitě, vstává, dává znova rozhřešení a pak, zvedaje Nejsvětější, ukazuje dítěti Spasitele v hostii bělostné ukrytého.

Růženka si rychle sedá, ruce majíc sepjaty, se kloní, matka ji vzadu polštáři podpírá.

»Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!« Petr třikráte zvoní. »Pane, nejsem hodna, abys vešel pod střechu mou —«

A dítě se žehná, bije v nevinné srdce.

»Accipe, soror, viaticum...«

»Přijmi, sestro, pokrm na cestu, Tělo Pána našeho Ježíše Krista, který tě chraň před nepřítelem zlostným a přiveď ho do života věčného. Amen.«

Růženka přijímá Boží Tělo, a žádné oko nezůstalo nezaroseno. Šťastné dítě! Blažená nevěsto Kristova..!

Po chvíli, když byl omyl prsty, jimiž se svaté hostie dotekl, v kalíšku čisté vody, přistupuje kněz k dítěti znovu a podává mu píti. Zavlažuje rozpálený jazyk její a starostlivě pomáhá, aby Růženka mohla píti. Dítě ulehlo tiše, výraz nevýslovné blaženosti září z celé tváře její.

»To je mi krásně..,« šepotá. A tu kněz vyňav přichystaný obraz, památku na prvé svaté přijímání, klade jej dítěti na prsa. Růženka se dívá. Vidí Krista Pána u poslední večeře, držícího kalich a hostii. Svatý Jan Miláček sedí vedle něho a blaženě opírá svou skráň o prsa Spasitelova. A dole nápis: dnešní den a jméno Růženčino. Dívka zvedla oči po chvíli od svatého výjevu a nastavujíc ruku ku knězi, šeptá: »Zaplať Pán Bůh! To jsem si tolik přála a do školy už nepřijdu...«

Kněz poklekl k modlitbám před posledním pomazáním. Vyňal pak stříbrnou nádobku s křížkem a ve zlatém nitru se ukázal v bavlnce svatý olej. Žehnal dítě a vzýval Svaté Boží. Potom omočiv palec v oleji, řekl Růžence: »Zavři oči!«

Modré veliké oči se zavřely a kněz, maže je svatým olejem obě ve znamení kříže, šeptal latinská slova svátostní a hlasitě pronášel česky: »Skrze toto svaté pomazání a své milosrdenství odpustiž tobě Pán, cokoli jsi zrakem prohřešila. Amen.«

Ty čisté oči jedenáctileté dívky zdali pak se kdy prohřešily? Vždyť nevídaly nic než rodnou chaloupku, rodiče za stavem pracující a člunkem házející, kolovrátek, u něhož sedávala soukajíc na vřetena nekonečnou přízi. A jediná radost jejích očí, les, skály a kvítí a dlouhé cesty do školy, škola sama a zase táž cesta domů.

A kněz mazal její uši, touž modlitbu říkaje. Doma slova zlého neslýchala, v krátké době školního vyučování neměla smyslu pro nic než pro slova pana učitele, velebného pána a učitelky ručních prací, jež ji i vyšívati naučila... A co nejkraššího kdy slyšela, byl zpěv v kostele na kůru a z lidí zpěv pátera Metoda.

Kněz mazal její uši, ústa, a obě dlaně. Potom obrátiv se k matce vedle klečící, zašeptal: »Nohy!« Matka vstala a odhrnula pokrývku tak, že se volně objevily malé, bílé nožky, bezkrevné, bledé jako sníh. Již po dva roky téměř nechodily, co Růženka doma postonávala. Kněz je pomazal tam, kde Kristovy nohy byly proraženy, otřel ihned čistou bavlnkou a matka je zase přikryla.

Už nepůjdou ty nožky do Stodůlek, ani do školy, ani do kostela... Ani do lesa je nevylákají barevní motýlové v pasekách a na stráních, a vonné kvítí pod Borem.

Za Beránkem půjdou nebeským ve vlasti nebeské, oči rozzářené slávou rajskou a ústa zpívati budou písně, jaké nikdo po rajských pannách nezazpívá.

Kněz poklekl a modlil se hlasitě obřadné modlitby a pak udělil Růženc požehnání v hodince smrti.

Přistoupiv pak k dítěti, řekl: »A nyní se pomodli se mnou v duchu litanii loretánskou k Panně Marii, já se pomodlím nahlas!«

A tu Růženka zesláblá již tolikerými dojmy, uchopila ruku knězovu, jenž se k ní shýbl, a zašepotala: »Prosím vás, velebný pane, zazpívejte mi raději litanie, jako je zpíváte doma v kostele. Já už je tam nikdy neuslyším...«

A bylo tolik něhy, vroucí prosby a žhavé touhy v těch slovech, že páter Metod neodolal.

Zkušený kněz se neklamal. Skloněn nad tváří nemocné viděl, že rozzářené její oči pozbývají lesku, zapadají hlouběji, rty blednou. Jak nevyplniti poslední přání toho andělského stvoření? A pak je to svátostné pokání, jež jí uložil, které se s ní nyní pomodlí...

A páter Metod počal zpívat. Svaté nadšení ho roznítilo, zapomněl, že klečí v chaloupce tkalce na Končinách, zpíval jen pro to dítě tlukoucí na bránu ráje, jež se již pootevírala.

»Pane, smiluj se nad námi!« neslo se vysokým tónem síní...

A tkalci končinští vpadli jinou melodií...

Od prosby k prosbě hlas knězův sílil, sládl, řinul se ze samého srdce. Ne, tak dosud páter Metod nikdy nezpíval!

Růženka v náhlé extasi se zpola zvedala na lůžku, ústa polootevřená sledovala každičký tón, zpívati spolu nemohla, ale cítila ohněm každé slovo vtisknuté v duši. Stěny její rodné chaloupky mizely kolem, strop se zvedal, nebesa se otvírala. Svatí z oltáříku vycházeli ven a stavěli se kolem jejího lůžka, vlídní, vítajíce ji, přicházejíce jí v ústrety...

»Svatá Maria!« zajásal kněz.

»Oroduj za nás!« hřmělo kolem něho.

A Růženka vidí Marii Pannu, ano, to jest ona, srdce má mečem probodené, ona také tolik trpěla, ona má soucit s nemocným dítětem, tak sladce se na ni usmívá. Ach, jak krásně ji ten pan farář chválí! Matko přemilá! — Panno dobrotivá! — Příčino naší radosti! — Růže duchovní! — (Růže, růže! A já jsem Růženka!) — Bráno nebeská! — Hle, již se otvírá! a co andělů vychází ven, letí, letí dolů až sem, až k nám..! Uzdravení nemocných! — Oroduj za nás! Oroduj za nás! Ó, Maria Panna oroduje! Vidím ji, jak ruce spíná k svému Synáčku a prosí...

»Královno andělů!« novou melodií nádherné malby a slávy se rozjásal hlas knězův. »Oroduj za nás!« odpovídaly štěstím zalité hlasy končinských.

»Královno panen!«

Růženka klesla zpět do peřin, zůstala nehnutě ležet, oči široce otevřeny do neznáma. Kněz a lid v mocném roznícení dozpívali litanie. Pokorná modlitba třesoucím se hlasem linula se se rtů kněze:

»Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa!«

»Smiluj se nad námi!« bili se všichni kajícně v důvěrné pokoře v prsa . . .

Pojednou matka dítěte vyskočila, běží k nemocné, dívá se jí do tváře, vykřikne: »Už odchází!« a propukne v pláč. Páter Metod pokleká u lůžka, starostlivě hledí v hasnoucí modré oči, Růženka se sladce, blaženě usmála — a její čistá duše vylétla k nebesům. — Tichounce se modlí kněz za zemřelou dívku a sbor vesničanů mu odpovídá. Jeho hlas se třese pohnutím a svatým nadšením. Ví, že jest v nebesích o jednu světici více. Dívá se na tvář dítěte a pozoruje, jak smrt modeluje rysy jeho. Ale zde je to smrt svatá a požehnaná! Odlesk věčna, ba věčné slávy svítí jako aureolou z líce panenského. Je to nová podoba její, podoba nadzemská, která rozkvétati bude v nebesích ustavičným patřením na Tvář Boží . . .

Sigismund Bouška, Děti.

PRÁCE

Práce, tys úděl náš! Ba tebou jen zdárně zakvétá
krása i síla mladá, ty v stáří útěchu dáváš!
Svatopluk Čech.

Práce! — slovo tvrdé! — A vskutku znamená práce něco vážného, námahu, klopoty, soužení. Každé zaměstnání, každá činnost není však ještě práce. Mnohá se podobá spíše zahálce nežli práci. — Práce předpokládá překážky a obtíže, které třeba překonati.

Pracuje, kdo vážně a vytrvale uvádí v činnost duševní nebo tělesné mohutnosti, aby dosáhl určitého, vytčeného cíle.

Avšak musí člověk pracovati . . ? Zajisté! Zákonu práce je podroben každý člověk. »Kůň k tahu, pták k letu a člověk k práci,« dí naše přísloví. Práce je úděl člověka na zemi — a člověk se jí nemůže, nesmí vyhnouti. Už v ráji požadoval Bůh po něm, aby pracoval: »Pojal Hospodin Bůh člověka a postavil ho v rozkošném ráji, aby jej vzdělával a hleděl si ho.« (1. Mojž. 2, 15.) Nebyla to sice práce těžká, namáhavá, práce v potu tváře, ale byla to přece jen činnost. Zaháleti nesměl člověk ani v ráji. A když zhřešil, řekl mu Hospodin: »Pro tento tvůj čin zlořečena budiž země; s námahou se z ní budeš živiti po všechny dny svého života . . . V potu tváře jísti budeš chléb, dokud se nevrátíš

do země, ze které jsi vzat.« (1. Mojž. 3, 17 a 19.) Od té chvíle je práce spojena s námahou, obtížemi, trampotami. — K práci je tedy člověk stvořen, ona je nerozlučně spjata s jeho přirozeností. Bůh nám dal život, čas, síly, schopnosti, nadání, abychom jich užívali k jeho oslavě, k dobru a spáse své i bližního.

Práce — toť zákon a příkaz sebezachování! Bůh nás sice stvořil bez nás, nezachovává nás však bez nás, bez našeho přičinění; musíme přitom spolupůsobiti — prací.

Práce — toť zákon a příkaz šťastného rozvoje a pokroku u jednotlivce i celých národů. Bez práce vše pustne, člověk i příroda. Nečinnost — toť úděl kamene, odumřelého pařezu. Naproti tomu však: čím více práce, čím větší činnost tvor vyvíjí, tím výše je v řadě bytostí, tím více se podobá též Bohu, který je vzorem největší a nejrozsáhlejší, všemocné činnosti. Práce je do jisté míry činnost tvůrčí. Pravdu má proto náš básník, jenž dí, že člověku Bůh život

... o dar práce zmnožil,
by člověk též ten božský pocit prožil,
kdy tvůrčí síla v dílo krásy taje ...
Vždyť tvůrcem stal se jim, kdo dřív byl tvor ... *(M. A. Šimáček.)*

Práce — toť trest a pokání za hříchy. Hříchu se zbavujeme pokáním. A práce je pokání, nejlepší svaté a čestné pokání, protože je člověku uložil Bůh: »V potu tváře jísti budeš chléb,« a poněvadž je příkladem svým posvětil i Kristus Pán. Je velmi dobré pokání za hříchy, a je přístupné každému. Po pádu prvních lidí v ráji je práce namáhavá, těžká a tvrdá, a v tom je ovšem trest za hřích a zlobu, která se v něm tají. — Práce není však jen trest a pokání za hřích, nýbrž ona nás chrání také pro budoucnost od mnohých hříchů. Už tím, že člověk, jenž pracuje, je zaměstnán, že práce unavuje a vysiluje tělo a oslabuje jeho vášně, zamezuje hřích. Ze všech přirozených prostředků proti pokušením je právě práce prostředek nejlepší.

Práce má nesmírný význam pro náš duchovní život. Tomu, kdo svědomitě a s nejčistším úmyslem pracuje v křesťanském duchu, se Bůh sám stává takřka dlužníkem, dává mu ctnost, zásluhu, nebe. Nad práci není tak hned vydatnějšího prostředku, jak si získati co nejvíce zásluh, protože Bůh chce, abychom pracovali, a poněvadž musíme pracovati bez ustání od rána do večera. Práce má tedy i v duchovním smyslu »zlaté dno«.

Jeť práce řebřík — pevně stav naň nohu —
jenž z prachu země vede ke mně, k Bohu! *(M. A. Šimáček.)*

Celý život lidstva je, abych tak řekl, velké procesí pokání a práce. A v čele jeho jde sám božský Spasitel, nesa kříž práce. Skutečný kříž nesl a na něm pněl jen po několik hodin, avšak kříž práce nesl po celý svůj život. Pracovati proto

musíme i my, musíme ji milovati, míti v úctě i práci nízkou, tvrdou, těžkou, hmotnou. Spasitel sám ji posvětil a nám příklad dal, jak pracovati.

V kterém oboru lidské činnosti a působnosti bylo vykonáno něco velikého bez n á m a h y, bez píle, bez práce?

Pracuje dělník v dílně, továrně, v lomech, v hlubokých šachtách pod zemí; »od zor do západu« se lopotí rolník na své hroudě. Všichni pracují často do úpadu mozolnýma rukama, aby sobě i rodinám připravili klidný, bezstarostný život. — Zda jasně a zřetelně nemluví o namáhavém, neúnavném úsilí vážné rysy podnikavého badatele a vynálezce, slavného umělce, vzorného učitele a vychovatele, mocného mistra myšlenky a slova? — Muž vědy probdí celé noci a hloubá, přemýšlí a počítá, bez oddechu zkoumá, jen aby pronikl záhady a probadal tajemství přírody a celý vesmír, aby překlenul vzdálenosti, zvítězil nad prostorem a časem, aby pronikl v poznání a vědění co nejdále a nejhlouběji.

Pravou vzdělanost, opravdové zušlechtění, zdokonalení mysli, ducha i srdce, povahy, si nelze mysliti bez práce, bez boje! Člověk ničí sám sebe, vrhá se v záhubu, v nebezpečí vydává své životní štěstí, svou důstojnost, vyhýbá-li se práci, oddává-li se zahálce, nechá-li zakrněti své schopnosti.

Pluh, jenž v zimě samá rez,
bývá v létě samý lesk.
Pracuj, chceš-li vyhnat z duše
nudu, ochablost a stesk!

Pracovitost trojí život:
živobytí dodává,
zachovává tělu zdraví,
duši pokoj zjednává. (Mudroslav.)

Práce nehanobí člověka, ať je jakákoli, byť se zdála sebe opovrženější, jen když je to skutečně práce poctivá. Více si zajisté musíme vážiti i nejposlednějšího metaře pražských ulic, žije-li jinak poctivě a počestně, nežli vysoce postaveného úředníka, který svých povinností neplní, který žije pouze z klamu, z nepoctivosti, ba snad i z podvodu.

»Bez práce nejsou koláče!« — Nelze proto dosti usilovati o to, aby člověk byl veden a vychováván k pracovitosti. Třeba působiti k tomu, aby jí přivykl už v útlém mládí, aby mu přešla do krve, aby mu působila radost a nevzbuzovala v něm odpor a hrůzu; pilnost a pracovitost je zvyk, jehož nabýváme teprve dlouhým cvikem. Člověku, který se jí naučil a jí už v mládí přivykl, dává sílu a odvahu, zjednává mu nejen lásku, nýbrž i uznání a vážnost.

Pěstujme u dítěte duševní i tělesnou činnost způsobem nehledaným, přirozeným. Začněme nejdříve věcmi lehčími, snadnými, a přejděme k obtížnějším, jež vyžadují větší námahy tělesné — ovšem nikdy nad síly dětské — a větší rozhodnosti vůle. Všechny síly a schopnosti jsou s počátku slabé, cvikem však zesílí, utuží se; vytrvalost pak vzbudí chut, ochotu a radost, která s dítětem roste a je pobádá k nové činnosti a práci. Tak zapustí v jeho nitru pracovitost znenáhla, a ne právě nepříjemným způsobem, hluboké a pevné kořeny.

Nemá pravé lásky k dětem, kdo se nesnaží, aby si zavčas zvykly pracovitosti; lehkomyslně je připravuje o štěstí, kdo včas neotužuje jejich tělo a nedbá o vzdělání jejich ducha!

Člověk není na zemi, aby lenošil; má hleděti, aby byl silný, statečný a rozumný, aby mohl opravdu mužně bojovati veliký životní boj, a aby nakonec šťastně dobyl vítězství nad lidským nerozumem, nad nemravností a bezbožností.

Vštěpujme už od malička dětem heslo: »Bez Božího požehnání — marné lidské namáhání«. Proto: »Duchem k Bohu, rukou k dílu, synu, modli se a pracuj!« (Vl. Šťastný.) Posvěcujme práci modlitbou a dobrým úmyslem — vzbuďme jej hned při ranní modlitbě a učme tomu i děti — aby životní, často tak těžká práce byla opravdu požehnána. Modlitba a práce jsou dva prvky, jež, spojí-li se a splynou-li úplně, z lidského života vytvářejí vskutku krásný, ladný, šťastný celek, jemuž nemůže Bůh odepříti svého požehnání.

S modlitbou má ruku v ruce
práce jíti jak na květu
s krásou barev zdobných vůně. *(Jaroslav Vrchlický.)*

Pamatuj, že vším, co činíš,
Boží pěstíš zahradu;
proto nezačínej práce,
nevšed s Bohem v poradu.

Život lidský — doba práce;
ale chceš-li mít z ní zisk,
hleď, by při ní Bůh byl rádce
a jí pečeť chvály vtisk'. (Mudroslav.)

Nuže, vzchop se, mladá krvi! — Směle vykroč a ve jménu Páně se slzami a v potu tváře zasívej símě práce své! Jistě jednou přijde den, který ti do klína složí překrásné snopy, den radostných žní, přebohaté odměny a odplaty!

A kdyby snad den bohatých žní přišel pro tebe pozdě, kdyby byl zakalen a zastíněn chmurami tohoto slzavého údolí: čeká na tebe přece na onom světě — den odpočinku, den radosti, který nemá večera, věčná neděle, věčný svátek, den nehynoucího blaha, jásavého štěstí, žes shromažďoval bohaté snopy do stodol nebeských...!

BUĎ PRÁCI ČEST

Co pozůstalo z dějů slávy liché?
Jen cár a plíseň krví psaných blan.
Však, ejhle! odkaz práce věků tiché:
tu smavá zeleň luk, tam žírný lán,
zde vesnic roj a plodných štěpů krása,
ruch čilých měst
a stavby velebné, jichž témě hlásá:
Buď práci čest!

Čest práci každé, která dobro plodí,
nechť mává kladivem neb řídí pluh,
ať prachem, blátem lopotně se brodí
či perem vzletným ať ji koná duch,
když vodítkem jí nejsou sobců chtíče
ni zištná lest —
té práci pera, pilníku a rýče —
buď stejná čest!

Svatopluk Čech.

KDYŽ PŘIŠLA PŮLNOC...

Když přišla půlnoc a vše leží v klidu,
kraj podobá se hrobu všeho lidu
a luna zlatá zdá se lampou býti,
jež nad mohylou toho hrobu svítí. —
Však sotva svitla první zoře denní,
již země tvář i podobu svou mění:
co bylo ticho, dřímavo a snivo,
je čilo, hybno, bujaro a živo.
Květ na kališku rosnou perlu střásá,
pták od větvice ku blankytu jásá
a člověk s lože do díla se vrací
a plní den svůj pohybem a prací.
Tu jedni těžkou, zmozolenou rukou
skal tvrdé kusy na kaménky tlukou,
neb jako červi pod zemí se plazí —
a jiní duchem nové dráhy razí
tam v onu modrou dálku nevídanou,
kde miriady světů letí, planou —
nám jako mušky zasvitnuvší polem. —

Je práce lidstva na hřídeli kolem,
jež točí, nese, zdvíhá, žene, tlačí,
i dávné věky vyvážiti stačí;
je studnicí, z níž pravdy zdroj se prýští,
je skalní stěnou, o niž blud se tříští,
je požehnáním, které hlavu světí,
je křídly, jimiž nad hory se letí,
a praporem, jenž prorážeje tmami,
jde z hlavy tvora k Tvůrci nad hvězdami.

Jan Ev. Nečas.

MRAVNÍ SMYSL LIDSKÉ PRÁCE

Je přirozeno, že mládeži musí býti velmi brzy vštípen zásadní křesťanský názor na práci vůbec, a pokud se týče mládeže dělnické, tedy názor na práci hmotnou. Po této stránce je příznačné, že ani nejušlechtilejší duchové starého pohanského světa nedovedli se povznésti k správnějšímu nazírání na práci hmotnou, považujíce ji za cosi méně čestného, svobodného občana nedůstojného, co má zůstati vyhrazeno otrokům a nevolníkům...

Je zajímavo konstatovati, že v dobách našich jde s úpadkem mravního nazírání také ruku v ruce méně čestný názor na práci hmotnou, nebo aspoň snaha vymknouti se jí a nějak jinak si opatřiti lehčí zaměstnání. Odtud nevážnost k vlastní i cizí práci a také povážlivý nedostatek smyslu pro její přesné, svědomité vykonávání...

Denní zkušenost nás učí, že svět necení práci jako práci, nýbrž honoruje teprve její skutečně dosažený výsledek. Práce zmařená nebývá nijak honorována a také se nepřihlíží k tomu, bylo-li pracovního výsledku dosaženo za okolností více nebo méně obtížných. Zhodnotiti si práci zmařenou anebo svízele s prací spojené lze jediné tím, že práci tu obětujeme Bohu Tvůrci, který zase úplně opačně než tento svět nepřihlíží tak k jejímu výsledku jako k úmyslu, s kterým práce byla konána. Z toho ovšem také dále vyplývá, že při takovém posvátném obětování práce nezáleží nikterak na tom, zda pracovní úkon má podle stupnice světem obecně přijímané významnější anebo méně významné místo.

Poslední cihlářský dělník, který svědomitě promísí hlínu a zpracovává cihly tak, aby byly opravdu dobrým stavivem, činí-li tak s tím úmyslem, aby vykonával řádně tuto práci, svěřenou sobě v lidské společnosti, jako úkol specielně Bohem přikázaný, má po rozumu křesťanské pracovní etiky před Bohem funkci významnější než mnohý veřejný, politický nebo diplomatický pracovník, jehož jediný vůdčí pracovní motiv, pohnutka, je časný zisk anebo osobní sláva.

Jedete-li noční krajinou, ať mimo Plzeň nebo mimo vysoké pece a cementárny v Králově Dvoře u Berouna nebo územím Vítkovic, a pozorujete-li plameny, šlehající z vysokých pecí k noční obloze, a sloupy dýmu, ozářené tekoucí litinou, pak, díváte-li se křesťanskýma očima, máte před sebou veliké oltáře lidské práce, na kterých možno lidským synům obětovati každý záchvěv jejich duše a všechny obtíže celodenní i celonoční práce.

Aby nám správný křesťanský názor na práci vynikl ještě lépe, uvedu další příklad:

Mimořádná světice středověká sv. Kateřina Sienská (1347—1380) pocházela z občanské rodiny barvíře a jircháře Jakuba Benincasy, jehož rodina byla velmi početná. Oba rodiče žádali po mladé Kateřině, aby uzavřela sňatek po jejich mínění velmi výhodný, a když mladá Benincasa odepřela s poukazem na to, že se již zasvětila vyšší službě, snažili se jinak dobromyslní rodiče zlomiti domnělý dívčí rozmar tím, že ji prostě komandovali ke kuchyňským pracím v domácnosti. Místo vzdorovitého pláče počala mladá Kateřina vykonávati všechny jí svěřené práce s neobyčejnou svědomitostí a sama pro sebe si odůvodňovala přesné plnění uložených povinností tím, že by jí bylo bývalo jistě velkým potěšením a ctí, kdyby v době pozemského žití Spasitelova byla mohla býti v průvodu zbožných palestinských žen, které se staraly o časné potřeby Spasitelovy i jeho apoštolů. Při domácím stole zastupoval pro mladou Benincasu její otec Spasitele, matka Pannu Marii a četní její bratři jednotlivé apoštoly. Člověk moderního světa by mohl tuto koncepci povýšeně označiti za naivní, ale nikdo neupře, že v tom byl hluboký životní smysl křesťanského pojímání práce, a nikdo neupře také, že by bylo mezi námi všeobecně lépe, kdybychom se každý na svém místě odhodlali vykonávati práce své pod stejným

zorným úhlem a se stejným mravním zdůvodněním, jako činila slavná Kateřina Benincasa.

Tento názor na práci je jenom úsek celkového nazírání na poslání člověka a úkol a smysl jeho života vůbec... Povinnost křesťanského člověka je viděti ve všem jenom příležitost, aby plnil úkol sociální sobě svěřený, maje stále na mysli zásadu, které se dnes snaží rozuměti tak málo lidí: S l o u ž í m v ě r n ě.

Dr. František Nosek. *Dorost 1931.*

Běda, kdo u porobě
bez Boha chce pracovat,
otrocká jen pouta sobě
pomáhá zas ukovat.

Mamonu ať, kdo chce, slouží,
po mzdě vyšší křesťan touží,
Bůh sám naším Pánem jest:
křesťanské buď práci čest!
(Vlad. Šťastný.)

SVÁTEK DUŠE

Pro dnešního člověka, který je takřka přikován k práci jako k nějakému stroji, je neděle mnohem více oddechem duše, než byla pro lidi dřívějších dob. Bez neděle bychom se málo lišili od nerozumných zvířat, tahounů a soumarů; neboť bez neděle, dne Páně, by nebylo ani kultury, vzdělání, zušlechtění ducha a srdce. K rozvinutí sil duševních ponechává totiž šest tvrdých pracovních dní velké většině lidstva pramálo času a příležitosti. Je proto třeba, aby i pracující člověk měl den úplného klidu, kdy by mohl ukojiti touhu lidské duše po vnitřním, duševním zotavení, po duševní i duchovní posile. Jak lační duše po ní, jak se na ni nedočkavě těší, když se týden chýlí ke konci! A když neděle poskytla duši teplo a světlo, bývá člověk rozradostněn a potěšen na celý týden. Jaká moudrost Boží v nedělním přikázání!

Ani ti, kdo ve všední dni nezapomínají na duši a denně dovedou najíti volnou chvilku, aby se jí věnovali, nemohou býti bez ní. Vždyť neděle je více než pouze den odpočinku, kdy pohodlně protáhneme znavené údy; je to den Páně, den svatý, zasvěcený, který nás obestírá zcela zvláštní poesií, plnou kouzla, půvabu, milé srdečnosti.

U slavném se bere chodu
krajem Boží neděle,
s ní se nesou ve průvodu
svatí míru andělé.

Kudy kráčí, svítá zora,
zvony slavně hlaholí,
šumí les a plane hora,
mírem dýchá údolí.

Ze chrámů ji zbožně vítá
zpěv a zvučné varhany,
a kraj celý blahem zkvítá,
její rukou žehnaný.

Kudy kráčí — v domy, chýže
posílá své anděly,
aby sňali s beder kříže
a pot s čela setřeli. (Vl. Šťastný.)

Co se však z ní stalo u nás v posledních desítiletích? Je to ještě opravdu neděle, jak ji slavíval český lid, plná poesie a zbožnosti? — Ne! Je to namnoze den pravého shonu, shonu po světských radovánkách a vyražení, den výletů, trampingu, koncertů, divadel, sportu, hlučných slavností, tanců a zábav, končících často pitkami, hýřením a požitky nejnižšího druhu. Je to ještě neděle, o které pěje básník? Ne. Tento neklid, ruch a shon, tato vřava, to vše ji leckde zbavilo náboženského rázu, to vše je přímo výsměch z třetího Božího přikázání: »Pomni, abys den sváteční světil!«

Neděle náleží hlavně Pánu Bohu a světí se především službami Božími. »Plesal jsem, že mi bylo řečeno: Do domu Hospodinova jdeme.« (Žalm 121, 1.) Jsou u nás ještě bohudík kraje, v nichž celá rodina, rodiče s dětmi i čeledí, v nichž celá farnost, i vzdálené přifařené obce v slavnostní náladě, v svátečních šatech, v pestrých krojích, s rozjasněnou a rozradostněnou tváří spěchají do »Božího kostelíčka«. A je to právě návštěva kostela, vroucnější modlitba před oltářem, slovo Boží, obět mše svaté, při níž chrám za velebného doprovodu varhan hlaholí zbožnými písněmi věřících, jsou to svaté svátosti, k nimž horlivé duše, často celé rodiny společně přistupují, aby se obmyly a posvětily, co právě z neděle činí vskutku den Páně, nejkrásnější den v týdnu. Tam hodný katolík pohlédne zpět na uplynulý týden a všechna týdenní utrpení zanese před oltář, u něhož načerpá nové síly a odvahy k dalším pracím, bojům a obětem na trnité stezce pozemského života. Duše tam ožije, okřeje; tam se do ní line opět radost ze života, nové světlo a příjemné teplo, z něhož žije po celý týden. Posvátný okamžik při mši svaté, kdy se při pozdvihování vznáší sv. Hostie nad shromážděnou, v pokoře skloněnou obcí křesťanskou, je sluneční paprsek, který nebeskou září svítí do temnot pozemské naší pouti. I nejchudší dělník si tu opět a opět uvědomí svou důstojnost dítka Božího.

Tak tomu bývalo; tak tomu má býti i dnes, kdy život mnohem rychleji vyčerpává naše síly. Pro člověka, který žije a myslí křesťansky, je neděle svátek duše. Ráno pospíchá jako žíznivý jelen k prameni milosti, pije z jeho svatých vod, občerstvuje a posiluje se pro příští týden, takže nepozbývá mysli v útrapách a křížích, neklesá pod tíhou života. A protože se už ráno obnovil a posvětil na duchu, plyne mu celý den Páně v radostné, slavnostní náladě a jako sladká melodie táhne jeho duší ohlas ranních zvonů, zvěstujících širému kraji: »Jest neděle! Radujte a veselte se v Pánu!«

Dnešní lidstvo je proto tak nespokojeno, nemá srdce, citu, poněvadž se nechce v neděli zotaviti a uklidniti svoje čivy, jež napíná a vyčerpává a rozrušuje týdenní práce a shon. Místo aby ji náležitě světilo a sobě odpočinulo, se honí za požitky; těmi však teprve ničí svého ducha, otravuje a zabíjí duši, maří životní síly. Proto jsou v pondělí mnozí celí zoufalí, v hlavě jim třeští, v srdci je pusto a prázdno; cítí, že neděli probili a promarnili, a na duchu i na těle

Klekání

unavení jdou sklesle do vyčerpávající denní práce a lopoty, do nového boje o život.

Znesvěcování neděle, ať hříšnými zábavami nebo těžkou prací — jsou rodiny, vesnice, kraje, v nichž není téměř rozdílu mezi nedělí a všedním dnem — nepřináší trvalého užitku, neboť nepřináší Božího požehnání. Z nedělní práce ještě nikdo nezbohatl. »Nedělní klid je pokladnou lidstva«, prohlásil anglický hrabě Shaftesbury. Národové, jako Holanďané a Angličané, u nichž se neděle nejvíce zachovává a světí, náleží k národům hospodářsky nejpokročilejším a nejzámožnějším. »Svěcení neděle,« praví už se stanoviska zdravotního autorita v lékařském světě, »je povinnost, kterou ukládá příroda. Znesvěcování neděle podkopává předčasně život, je to jakási sebevražda.« Naproti tomu je nedělní klid základem blahobytu rodin, dobrého hospodářství, zaručuje pokoj a pořádek v životě veřejném. Kde se neděle nesvětí, tam přibývá nejen nevěry, nýbrž i nespokojenosti, rozháranosti, surovosti, zločinů; kde bývají v neděli prázdné chrámy, tam jsou přetíženy soudy, tam se plní trestnice.

»Nemylte se, Bůh se nenechá posmívati.« (Galat. 6, 7.) To platí i o znesvěcování neděle. Sedmý den Bůh posvětil, sobě jej vyhradil a chce, aby nám byl zdrojem milosti, síly duchovní i tělesné, pramenem požehnání pro duši, prostředkem k věčnému spasení. Každý hřích má v zápětí utrpení a bídu, i když to člověk hned nepozoruje. Naopak zase zachovávání a plnění přikázání Božích přináší vždy požehnání, i když se snad okamžitě nedostaví. To může dosvědčiti i každý, komu je neděle skutečně dnem Páně; při vší týdenní klopotě a námaze je vnitřně zdráv a vesel, v neděli po sebe těžší práci uplynulého týdne zase ožije a s novou chutí i radostí, s novými silami jde opět za svým zaměstnáním, po práci, jíž mu přináší nový týden. — Proto běda těm, kdo kazí nebo berou lidu neděli; škodí sobě, škodí lidu, škodí národu a církvi!

Neděle je rodině jakoby sluncem. Moderní pracovní život trhá často a vzdaluje od sebe členy veliké většiny rodin po celých šest dní; členové rodiny si musí hledati práci a výdělek nezřídka daleko od svého domova a mimoto stírají denní starosti a únava všechen půvab s večerů všedních dnů. Neděle však zase všechny spojuje a shromažďuje u rodinného krbu, v důvěrném hovoru se otvírají srdce rodičů i dětí a navzájem se sbližují.

Příklad rodičů, jak světí neděli, působí velmi blahodárně nebo velmi zhoubně na děti a jejich výchovu, na vývoj jejich charakteru. Chodí-li celá rodina věrně a dochvilně na nedělní služby Boží a ostatní pobožnosti, nezapomene na to dítě nikdy. Pohrdá-li však otec nebo matka z nicotných záminek třetím přikázáním Božím, povstává v duši dítěte trpký rozpor a boj. Dobře ví: Bůh a církev poroučejí neděli světiti; otec můj však, jehož mám ctíti jako zástupce Božího, toho nedbá. A to vědomí rozpolcuje, otravuje dětskou duši. A stává se, že dítky z takových rodin, když vyjdou ze školy, bývají právě v ne-

děli přístupny nejhorším nebezpečím. Jak mnohé dítě řekne v den odplaty: »Byl bych na věky spasen, kdyby moji rodiče byli neděli světili jako den Páně!« — A podobně působí i na čeleď příklad hospodářův, příklad zaměstnavatelův na zaměstnance.

Nestačí ovšem, abychom jen ráno byli na mši svaté — ač je to naše první a nejhlavnější povinnost nedělní, k níž jsme zavázáni pod těžkým hříchem — abychom Pána Boha takřka odbyli půlhodinkou a pak se již po celý den oddávali světským radovánkám a hlučným zábavám nebo jiným marným starostem. Nevinné, čisté veselí a pobavení nám ovšem nikdo nezabraňuje a nebere; třeba však, aby posvátná nálada nedělní trvala po celý den. Tu udržují zvláště též odpolední pobožnosti, v nichž je velká rozmanitost a z nichž se každá dotýká jiné struny našeho nitra: koledy v době vánoční, křížová cesta v postě, májové a svatojanské pobožnosti v květnu, pobožnost k Srdci Páně a k Nejsvětější Svátosti, sv. růženec atd. V každé z nich je plno svaté poesie, kterou nevymyslili jen lidé; věčné pravdy jsou jí obetkány nejušlechtilejším uměleckým rouchem. A právě tím, že jsou plny posvátné nálady a života, působí neodolatelným kouzlem. Jimi den Páně nechť vyzní čistým, libozvučným akordem, jímž do širého kraje hlaholí nedělní zvony, vybízejíce nás důtklivě:

Spěj, duše, k nebes výšině,
kde sídlí Hospodin!

Týž duch má zníti i ze slavností a zábav, přednášek, divadel, filmů, jež v neděli pořádají zejména spolky katolické. Těch se nikdy nesmí týkati — dobře si to uvědoměme — výčitka: »Zacházíte s nedělí příliš lehkovážně!«

Proslulý anglický státník Henry John Palmerston, muž neobyčejně pracovitý a pilný, neustále zaměstnaný, vyznal, když mu blahopřáli, že si i jako stařec vysokého věku uchoval neobyčejnou duševní i tělesnou čilost: »Zachoval jsem si sílu proto, že jsem po celý život zachovával nedělní klid a vzdával čest Bohu.« — Čiň i ty podobně! Dbej úzkostlivě, aby tvé rodině celé, tobě, dětem, služebným, byla neděle opravdu dnem Páně, skutečným svátkem duše!

A co tu řečeno o neděli, platí stejně i o všech zasvěcených svátcích celého roku.

NEDĚLNÍ KLID

Na venkově se před krátkou ještě dobou dodržoval přísně nedělní klid. V poli se nedělalo vůbec. Těžká práce odpočívala. Každý hospodář úzkostlivě dbal, aby se v sobotu opatřila zásoba krmení tak, aby je v neděli nebylo třeba svážeti ani připravovati. I když připadl zasvěcený svátek na sobotu, takže následovaly

za sebou dva dni sváteční, zařídily se zásoby krmiva na oba dva dny. Nikoho nenapadlo, aby snad v den sváteční nebo v neděli sekal a svážel zelené krmivo. Od souseda, který by se byl hrubě prohřešil proti tomuto zvyku, odvrátila se s pohrdáním celá vesnice. V neděli a ve svátek kromě obstarání úklidu dobytka a domácnosti nekonal nikdo hrubší práci.

A bylo těch svátků mnohem více, než jich máme nyní. Ani tehdejší práce se nedá srovnati s dnešní. Nebylo strojů... A přesto, že strojová zařízení usnadňují a urychlují práci zemědělcovu, koná se všechna práce zemědělská nejen o svátcích, nýbrž i v neděli jako ve všední dny...

Venkovské ženy v době, kdy šicí stroj téměř nikdo neznal a kdy všechno šití pro domácnost obstarávaly ručně, o velkých svátcích nevzaly vůbec jehlu do ruky, třebaže potom musely nastavovati noci, aby pospravily a ušily, čeho bylo potřeba. Jen v nejnutnějších sklizňových pracích se v neděli pracovalo na poli nebo na louce. Sušilo a sváželo se seno nebo obilí. A tu se zase v dopoledních hodinách, v době služeb Božích, neopovážil nikdo jíti na louku nebo na pole. Přesto, že se tato práce obmezovala výhradně na nedělní odpoledne a jen na sušení a svážení sena nebo na vázání a svážení obilí, čekali lidé s touto prací, až kněz s kazatelny při mši svaté ohlásil, že se povoluje svážeti obilí. Dopoledne šel každý na mši svatou a teprve odpoledne výjimečně dělal jen tu práci, která nesnesla odkladu. Ta práce se konala jen v největší potřebě, v době nejistého, deštivého počasí, a ještě si každý stýskal, »že neměl neděli«.

Nikde není nedělní klid tak porušován jako na vesnicích (platí to hlavně o Čechách)... Začalo to napřed opomíjením kostela a bezpracným dopoledním povalováním v neděli a ve svátek. Od toho k výkonu hrubší práce byl už jen krok. Dnes se v neděli vesele oře, obilí a tráva na seno neb otavu seká a mlátí se i obilí. Nezevšeobecňuji; velká část venkovských lidí ještě nedělní klid dodržuje, ale zbytečné porušování nedělního a svátečního klidu se rozrostlo do takových rozměrů, že to opravdu zaráží...

I kdyby si člověk odmyslel náboženskou stránku věci, se stanoviska čistě lidského musí tuto neřest co nejrozhodněji odsouditi. Všeobecný den klidu a odpočinku je něco, co se nedá podceňovati. Člověk nežije pro dřinu, jeho úkol na světě je přece jen trochu jiný — takto se stává robotem — nevolníkem vlastního hospodářství. Že by snad mohl od práce odpočívat jiný den? Už naši rodiče měli dobré přísloví, že »kdo v neděli dělá, tomu Pán Bůh práce nadělí«. To není práce ukázněná, to je mamonářství, z něhož nemůže vzejíti nic dobrého.

V. Knotek. *Lidové listy 1930.*

PRAVÉ ZOTAVENÍ

Člověk, který věrně koná povinnosti svého povolání, musí býti od nich občas uvolněn, musí »vypřáhnouti« a mysl svou rozptýliti. Neboť i sebe silnější struna časem povolí, je-li příliš dlouho napiata... Proto potřebuje i duch i tělo, vysílené a znavené úmornou prací, občas odpočinku a zotavení, aby mohlo doplniti vyčerpané síly, abychom byli zase schopni další práce.

»Někdy musíme dopřáti duši i tělu trochu radosti a osvěžení, a byla by to jistě chyba, kdybychom sobě a jiným nechtěli z přepiaté přísnosti dopřáti kousek radosti a kratochvíle,« praví v »Bohumile« sv. František Saleský. A sv. Tomáš Akvinský, tento veliký učenec a světec, dokonce tvrdí, že je to hřích, jestliže si někdy nedopřejeme zotavení nebo když jiným kazíme slušnou hru nebo slušný žert.

Moudrý Šalomoun líčí, jak se ve světě vše mění, jak se v lidském životě z vůle Boží střídají namnoze největší protivy, jak »všecko má svůj čas«, a jak »svým vyměřeným během jdou všecky věci pod sluncem«, a mezi jiným také dí, že je i »čas pláče a čas smíchu. Čas kvílení a čas skákání«. (Kazatel 3, 4.)

Bylo by tudíž nerozumné a nezdravé, kdyby v rodině převládala zasmušilost, která z ní vyhání veselou mysl a radostnou náladu... Někdy bývá příčina toho nezdravého zjevu v lakotě a hamižnosti, která v rodině vše dusí a nedovoluje nikomu volněji, radostněji vydechnout. Jindy je to opět rozmrzelost a špatný rozmar, jenž zaplašuje a na sto honů daleko odhání všechnu radost a veselou mysl. Někde je to choroba a vleklá nemoc, jinde zase vášeň, jež naplňuje celý dům dusným ovzduším, jinde opět špatné svědomí, jež kalí vzájemnou důvěru, takže nikoho ani nenapadne nevinně si zažertovat, vesele si povyskočit a pohrát. Občas to bývají temné mraky, které se nakupily nad rodinnou střechou a nevěstí nic dobrého, jimiž nemůže proraziti jasné slunce.

Ať je příčina chmurné, dusné nálady jakákoli, musíme v ní viděti pokušení, musíme se snažiti, abychom nad ní zvítězili radostí »v Pánu«, důvěrou v Boha, klidnou myslí, duševní rovnováhou a tím, že trpělivě, ba s radostí konáme dále práce svého stavu a povolání.

Nesmíme se jí poddávati, nesmí nás zkrušiti, nesmíme dopustiti, aby ji naše rodina cítila a aby jí nějak trpěla. Ba naopak: musíme hleděti, aby se zase blahý úsměv rozhostil na tváři její i naší.

Děti mají rády hračky; dobří rodiče se jim o ně s radostí postarají, za večera je pak občas ochotně naučí různým dětským hrám, při nichž malé děti vydrží celé hodiny, jimiž se mile pobaví. Půl světa je v nich pro dětské srdce. Dítě si musí hrát! Přejme mu to. Hra, toť dětská práce, a v práci je požehnání. Rodiče, kteří příliš brzy nutí dítě do učení a přílišné práce, připravují a okrádají je o jeho mládí, sebe pak o nejkrásnější naději. Neboť dítěti, jehož obrazotvornost, pozorovací schopnost a obratnost v řeči se při hře rozvíjí a vyvíjí zcela přirozeným způsobem, se později, až se bude vážně zabývati učením, velmi dobře hodí a nadmíru poslouží ony schopnosti a mohutnosti, které se rozvinuly cestou přirozenou. Kdo nebyl pravým, celým dítětem, z toho nebude celý muž.

Vzpomínám, jak jsem jako hošík chodil někdy v neděli nebo ve svátek po odpolední pobožnosti se zvěčnělým už otcem do polí »obhlédnout Boží úrodu«. Jaké to byly rozkošné chvíle! Příroda ve svátečním tichu jaksi slavnostně oddychuje, požehnané lány obilí se vlní, mateřídouška voní, v blankytu jásá skřivánek, zlatem zalévá slunce celý kraj, jímž vane Boží mír. Věřící otec upozorňuje dětskou duši na veliké divy moci Boží, mnohé zrnko z bohaté životní zkušenosti do ní padá a zůstává v dětském srdci jako vzácné věno.

Několikrát do roka můžeme zase s dětmi podniknouti i delší výlet, aby poznaly vzdálenější příbuzné nebo přátele, aby poznaly svůj širší domov, jeho krásy a památnosti.

Známý spisovatel Alban Stolz vypravuje:

Byla to nesmírná radost pro děti i dospělé, když každého roku jednou, obyčejně na svátek Nanebevstoupení Páně, za tichého rána před naším domem zastavil kočár, aby nás všechny mezi zelenými poli, pestrými lučinami a kvetoucími stromy zavezl na některý z hradů, které malebně korunují vrchy blízkého horského pásma. Ve vesnickém kostelíčku, kde jsme bývali na slavné mši svaté, jsme se cítili úplně jako doma, protože bohoslužby se nelišily od těch, na které jsme obvykle chodívali. A přece nám bylo vše nové: kněz, který kázal, výzdoba kostela, kroje i zpěv lidu. A jak znamenitě nám v lese, plném vůně, chutnala »studená kuchyně«, kterou jsme si v koši přivezli, při níž nám ptáčci koncertovali! Tanec, jedna z nejnebezpečnějších zábav, by pozbyl mnoho ze svých smysl-

ných půvabů, kdyby k němu rodiče vždycky mladé lidi doprovázeli, na ně dohlíželi a včas je odvedli domů. Je pravda, nuda se nás zmocňuje, sedíme-li den jak den po celý Boží rok »mezi čtyřmi stěnami«; občas třeba jíti »mezi lidi«, do společnosti. Je však dobře, jsou-li i při zábavě pospolu především ti, kdo k sobě patří, členové rodiny; jejich přítomnost působí blahodárně, zamezuje rozpustilost, v uctivé vzdálenosti drží cizí odvážlivce a smělce, krotí vlastní žádostivost, podporuje čistý požitek slušné, poctivé radosti. A je to špatné znamení, necítíme-li se mezi svými volni, myslíme-li, že v jejich přítomnosti nemůžeme míti pravou radost, a hledíme-li proto, abychom byli od nich co nejdále, bychom se mohli vybouřiti a oddati bujné, divoké rozkoši. Buďte opatrní! Postarejte se, aby vaše děti, jdou-li někdy do zábavy, měly vás samy nebo starší, spolehlivé příbuzné za svědky svého chování, za strážce své ctnosti.

I když ostatně připustím, že občasné zotavení mimo dům ve společnosti cizích lidí bývá příjemnější, přál bych si, aby prostá, družná zábava doma zůstala přece jen pravidlem. Toulati se neustále venku, to prozrazuje a podporuje ducha roztržitosti a lehkomyslnosti, svědčí, že v rodinném životě není vše v pořádku, že v něm není srdečnosti; mívá to v zápětí různá nebezpečí. Nikde se nepobavíme nevinněji, laciněji, nikde se neosvěžíme více nežli v kruhu svých drahých. Křesťanská moudrost proto žádá, aby se otcové rodin starali o domácí zábavu: domácím se musí doma poskytnouti zotavení, jehož potřebují, aby za ním nemusili běhati jinam. Napínavá povídka, zábavná rozprávka, nenucená beseda, veselý žert, to je už něco: věnujeme-li tomu denně po jídle, zvláště po večeři, půlhodinku nebo i celou hodinu, nemaříme tím nikterak čas. Zakončíme-li neděle a svátky nějakou společenskou hrou, dominem, mlýnkem, dámou, hrou v šachy, je to — hrajeme-li o maličkost — nezávadná zábava. Vánoční nadílka na Štědrý večer, Nový rok, ostatky, pomlázka, jmeniny, první svaté přijímání, toť vhodné příležitosti, kdy můžeme vystrojiti lepší stůl, připraviti nějaké překvapení nebo dárky, s domácími se pobaviti v milém, družném veselí. A oč klidněji spíme, oč jsme čilejší, když se probudíme, jak mnohem ctnostněji žijeme při takových slavnostech než po hlučných, divokých zábavách, které mají zpravidla v zápětí všeobecnou bídu a psotu, které se říká případně a krátce »kocovina«! Chraň jí Pán Bůh vás a váš dům a pomoz vám a vašim, abyste se vždycky »veselili v Pánu«!

Ano, jísti, píti, spáti — a slušně se pobaviti, to náleží k dennímu životu; veselá mysl, která je »půl zdraví«, slušná zábava neodporuje nikterak zbožnosti, jak to vidíme v životě nejednoho světce.

Veliký prorok Jeremjáš zakládá si sice na tom, že »neseděl v kruhu smějících se, aby se radoval«, (Jeremjáš 15, 17) a také Sára, dcera Ragueel-

lova a nevěsta Tobiášova, po potupě, které se jí dostalo od otcovy služebné, v pokorné a vroucí modlitbě před Bohem vyznává, že nikdy nechodila mezi dovádějící a laškující (Tobiáš 3, 17); ale z celé souvislosti poznáváme, že se varovali a vystříhali jen nevhodných, rozpustilých, nepočestných, nikoli však všech zábav vůbec.

O zábavách a vyraženích, které se zvrhají v rozpustilost, hrubost, surovost, nevázanost, pitky, necudnost a prostopášnost, se nechceme ani zmiňovati. Každá počestná, spořádaná rodina se takovým výstřednostem už zdaleka vyhýbá, jsou jí protivné a vzbuzují v ní jen opovržení a hnus. Nač chceme poukázati, je to, že se bohužel u velké části dnešní společnosti stala módou, ba do krve již přešla n e m í r n á t o u h a, přímo honba p o z á b a v á c h.

»Teprve když jsme dostáli vážným povinnostem svého povolání, že jsme úplně znaveni, smíme hledati zotavení, a to tak, že zábavy užíváme jako koření, v malých dávkách; pokrmy příliš solené jsou odporné a škodlivé.« (Cicero.)

»Práce, modlitba, jídlo, spánek a zábava,« praví jistý duchaplný muž, »to je pět prstů naší ruky; nejmenší však a poslední z nich je hra, zábava. Kdo jich dovede nejlépe užívati, ten plní také nejvíce svaté úmysly nekonečně dobrotivé a moudré Prozřetelnosti . . .« Kdo posledního prstu neužívá podle vůle a úmyslů Božích, je marnotratník, ba dokonce lupič; osvojuje si a uchvacuje, co není jeho, maří drahocenný čas.

Žíti jen proto, abychom užívali, honili se po radovánkách, takže zábava stíhá zábavu, kratochvíle kratochvíli, a tak mařiti drahocenný čas, j e n e d ů s t o j n é č l o v ě k a, který má tak vážný, vznešený, přímo svatý úkol a cíl. Dopřáti si však ušlechtilého pobavení a zotavení, a b y c h o m m o h l i ž í t i, abychom mohli lépe zastávati svoje povolání, abychom byli schopnější, čilejší, silnější k práci a k vážným povinnostem, to je rozumné, a Bůh to úplně schvaluje.

»*I kdyby člověk mnoho let živ byl, ať se raduje v nich všech . . . Vesel se tedy, jinochu, ve svém mládí, a raduj se srdce tvé ve dnech jinošství tvého, choď po cestách srdce svého a vedle toho, co vidí oči tvoje; věz však, že pro to všecko tě přivede Bůh k soudu.*« (Kazatel 11, 8—9.)

III. VESNA ŽIVOTA

ROZUMNÍ VYCHOVATELÉ

Rychle plynou léta bezstarostného mládí, v nichž se s každým rokem rozvíjí duch i tělo dítěte, a než se rodiče nadějí, dorůstá jim v jinocha nebo dívku. Je to velmi důležitá změna, jež se tu děje v nitru i tělesném organismu. A tato změna nutně žádá i změnu v další výchově. U dospělejší mládeže si musíme poznenáhlu počínati jinak než u dětí. Výchova člověka je něco jiného než pouhá dresura, výcvik zvířat. Zvíře prostě navykáme té neb oné věci, u člověka to však nestačí; mát svobodnou vůli, a výchova ho musí vésti k tomu, aby dovedl svobody užívati, než úplně odroste a se vymaní z výchovy rodinné. I nemáme již prostě r o z k a z o v a t i, jako se děje u malých dětí, nýbrž máme blahovolně udati též d ů v o d y, proč to činíme. Dopřejme svobodné vůli trochu volnosti! O lecčems se můžeme též poraditi se synem a s dcerou, než učiníme konečné rozhodnutí. Důvěra budí důvěru a připravuje dobrou vůli, děti se učí uvažovati a přemýšleti, a mnohé dobré slovo, které by se jinak minulo s účinkem, může takto padnouti do duše. Takové rozmluvy a hovory tvoří příhodný přechod k pozdějšímu životu. Neboť

jednou přijde přece jen doba, kdy už rodiče na dětech nic nevynutí.

Tak je tomu skutečně. Dospělé děti se mají vychovávati k jisté samostatnosti. Mají se zvolna, krok za krokem, vésti k tomu, aby dovedly správně užívati svobodné vůle. Kdybychom s nimi stále zacházeli jako s maličkými dětmi, které musí na slovíčko poslechnouti, mohlo by to pro ně býti velmi osudné. Zkušenost často učí, že se děti, s nimiž, i když už dorůstají, rodiče zacházejí se železnou přísností, neponechávajíce jim ani špetku volnosti a samostatnosti, později, když přijdou do světa a jsou odkázány jen a jen na sebe, obyčejně zvrhnou, zkazí a bídně utonou v jeho zhoubných vírech a svodech.

Nechť se proto rodiče chrání, aby s dospívajícími syny a dcerami nezacházeli jako s malými dětmi; tím by je vychovali jen k nestálosti, nesamostatnosti. Lidé takto vychovaní jsou v dalším životě často jako třtiny, jako mladé stromky bez pevné opory, ohýbají se na všechny strany, kam právě vítr zavane. Hleďme také s dorůstajícími dětmi zacházeti mírně a laskavě, i když rozkazujeme a trváme na tom, na čem jsme se rozhodli, ne drsně, příkře, pánovitě.

Veliké starosti působí rodičům nezřídka chování dospělých dětí, zvláště synů, v době, kdy dorůstají do tak zvaných klackovitých let, kdy se v nich děje důležitá změna, kdy v nich raší, vře a kypí mladá krev. Jak hrubí, rozpustilí, suroví bývají často v těch letech! Jsou to kritická léta pro mládež... Tu třeba míti svatou trpělivost a shovívavost, rozumně a s jemným taktem rozlišovati věci důležité a ty, na nichž tolik nezáleží, míti zřetel k tomu, zda to, co provedli, je nevinný žert, jenž celkem nikomu neškodí, či zda jejich mnohdy dosti nerozvážné kousky pocházejí ze zlé, zkažené vůle a škodolibosti; přitom však třeba pevně, rozhodně a přísně dbáti, aby věrně plnili své povinnosti. To jsou prostředky, jak dospívající syny celkem šťastně a bez úhony mravů a duše provésti nebezpečnými úskalími kritických těch let... Rodiče nechť neklesají na mysli, nechť hned nepozbývají důvěry v této osudné době svých dětí. Z tak mnohého jinocha, jenž snad v klackovitých letech trochu vyváděl a třeštil, stal se později k radosti rodičů přece jen dobrý muž.

K snaze a úsilí, jak vychovávati dospívající děti k jisté samostat-

nosti, se musí vždycky družiti moudrá a laskavá bdělost, jež jich nikdy nespouští s očí, jež si pečlivě všímá všeho, co mluví, co čtou, s kým se stýkají, do jaké společnosti chodí... Mládí nemá totiž ještě zkušenosti, nezná zloby zkaženého světa, jeho úskoků a svodů. Mládí je bezelstné a snadno se dá oklamati zevnějším pozlátkem; nepozoruje jedovaté zmije, která se skrývá mezi krásnými květy a znenadání uštkne. Mládí je důvěřivé a hravě je získá, kdo mu pochlebuje a lichotí. Mládí se rádo baví, dychtí po vyraženích, vrhá se do víru zábav a radovánek, nedbajíc přečetných nebezpečí, jež jsou s nimi spojena.

Běda pak mladíkům, běda dívkám, nebdí-li nad nimi starostlivé oko rodičů! A běda i rodičům, zanedbávají-li tuto povinnost, nejsou-li v tak důležité době strážnými anděly svých synů a dcer! Těžce to zaplatí děti ztrátami nenahraditelnými, bolestně to odpykají i sami rodiče.

VLIV MATKY NA POVAHU DĚTÍ

Dobrá matka znamená víc než sto učitelů. Ona právě je v rodině jakoby magnet, který přitahuje srdce všech, k ní jako k hvězdě polární se obracejí oči každého. Co ona dělá, to po ní dělají děti. A z toho plyne pro ně celý svět nejvzácnějších naučení. Matčin příklad působí však daleko více než pouhé poučování; to je škola, v níž se vyučuje ne slovy, ale skutky. Tím, že dítě napodobuje skutky, počínání matčino, se vyvíjí jeho povaha; zvolna sice, ale stále. Jednotlivé úkony denního života jsou sice nepatrné. Jsou jako sněhové vločky, které samy nic neznamenají, které však, padají-li po delší dobu, rostou a tvoří velké laviny. Tak se častým opakováním týchž úkonů vyvíjí návyk, tak se ze zálib a sklonů lidských tvoří náklonnosti dobré nebo špatné, zkrátka — ony určují charakter, vytvářejí povahu.

Poněvadž pak matka, jejímž královstvím je domácí krb, je duše rodiny, a na veškeré chování dětí má mnohem větší vliv než otec, má i její dobrý příklad nadmíru velikou důležitost. Moc, kterou má na děti, je neobmezená. Děti k ní neustále vzhlížejí jako ke svému vzoru; pozorují a táží se na vše, co koná, snaží se ji napodobiti. Tento živý příklad a vzor, který dětem v matce bez ustání září, je jako písmena, jež vyřízneme do kůry mladého stromku a jež s ním rok od roku rostou. Tak žije matka dále ve svých dětech, a děti si berou za vzor její způsoby, její řeč, všechno její počínání a chování. Zvyky a návyky matčiny si zpravidla osvojují i děti, a tak se matčina povaha vlévá v povahu dětí.

Vliv a působení lásky mateřské na dítě je nesmírný Začíná již v prvním jeho okamžiku a táhne se nepřetržitě celým jeho životem.

Pohádkami zlatila jsi
pěšinky mých dětských let,
láskou jsi mne vždycky hřála,
když mne chladem vítal svět.

Matičko, tys moje hvězda,
jež se nikdy nekalí,
která svítí ve dne, v noci,
v bezpečí i v úskalí.

Kam mi sahá paměť zpátky,
velkou tvoji lásku znám,
proto štěstím jako žalem
pevně jdu a neklesám.

Hluboko v tvém srdci leží
útěcha má přesladká:
ty jsi moje — v celém světě
nejkrásnější pohádka.

(Růžena Jesenská.)

Zjev této drahé bytosti tane nám stále na mysli, myšlenka na ni nás provází životem, sílí nás vždy a všude. Vděčně na ni vzpomínáme, děkujíce jí za její lásku, péči, starosti a vše, co pro nás učinila, jak to krásně vystihl básník:

Za tu píseň, jíž's mne uspávala,
za ty kyvy prosté kolébky,
za ten křížek, jímž's mi žehnávala,
za ty tiché, vroucí polibky,
za ty dobré oči, plné lásky,
za mateřských ctností řídký zjev,
za líc ubledlou a v ní ty vrásky...

(Svatopluk Čech.)

A ve svých četných křížích, starostech, obtížích, útrapách a zkouškách, jimiž pozdější život na děti doléhá, přicházejí stále a stále k hodné, dobré a laskavé matičce, aby se s ní poradily, u ní potěšily, aby se s ní podělily o své radosti, v neštěstí pak a ranách, často hlubokých, i po smutných porážkách, jež utržily ve víru života, aby se na jejím srdci aspoň vyplakaly; vždyť

jen na tom drahém srdci mateřském
i neštěstí a vina sladce dřímá. (Svat. Čech.)

Tisíce bolů duši lidskou raní,
sen blaha v světě je tak krátičký
a zmizí vše, jak z květů rosa ranní,
snad zraní všichni — ale věčně chrání
své dítko láska věrné matičky.

Šťasten, kdo v duši lásku k matce chová,
a v duši s ní jde ve svět daleký.
Jej v bouři žití sílí její slova,
a kdyby zbloudil, vrátí se k ní znova —
vždyť láska matky žije na věky.

(Jan Filip.)

A čisté, ušlechtilé a dobré myšlenky, které jako vzácná seménka zasévala pečlivě do duše svých dětí, žijí a rostou v nich dál a uzrávají v krásné ovoce

dobrých skutků. Sledujeme-li u většiny lidí jejich dobré skutky, přesvědčíme se brzy, že nás obyčejně povedou na místo, kde u jejich kolébky stála zbožná, hodná matka, kde bděla u jejich lůžka, kde si s nimi hrávala a do jejich srdce vštěpovala dobrá naučení, zbožné myšlenky a šlechetné city. A kdyby dětem na tomto světě drahá matička nezanechala nic, naprosto nic, kdyby jim po ní nezůstalo nic než vzpomínka na ni, přece jí blahořečí a žehnají; s pláčem poklekají u jejího hrobu, rty šeptají vroucí modlitbu za její duši a oči se zalévají slzami upřímné lásky a vděčnosti, jež kanou na nízký, úzký rov, v němž odpočívá a snad už zetlelo, zpráchnivělo její srdce.

U tohoto posvátného místečka načerpají zarmoucené děti vždy útěchu a naději, odcházejí od něho s úmyslem a snahou po nápravě života. I když hoře a bolest, kterou zlý svět zranil srdce dítěte, sebe více pálí, že by se žalem téměř utrápilo — u hrobu matčina se zase uklidní, v pokoji od něho odchází...

Matčin hrob je svatý hrob, místo věčně posvátné, k němuž dítě obrací svoje kroky, když bouře divoce zmítá lodičkou jeho života. Chladný náhrobek, zelený drn a několik lopat země, jež kryjí tělo nebožky, nikdy neodloučí matku od dítěte. Ta, jež dole dřímá věčný sen, slyší, co jí praví její miláček, jeho nářek, pláč, prosby, jak je to tak dojemně vyjádřeno v písni »Osiřelo dítě«...

Štěstí nebo neštěstí, vzdělání nebo nevzdělanost, kultura nebo barbarství rodin a národů závisí z velké části právě na ženě, na matce; a budoucnost národa do jisté míry ztělesňuje dítě v náručí matčině.

Napoleon pravil kdysi v rozmluvě s jistou vznešenou paní, že staré vychovávací metody nejsou k ničemu, a mínil, že svět nemá m a t e k, které by řádně vychovávaly celé lidi; a dodal, že ve slově »m a t k a« je obsažena c e l á v y c h o v á v a c í s o u s t a v a. Co bude jednou z dítěte ve světě, jaké bude, to záleží hlavně na výchově, jíž se mu dostává od matky, na příkladu, který mu dává matka. I mnohý z nás může zajisté říci se sv. Augustinem: »Byl by ze mne neznaboh, byl bych zapřel zbožnou víru otců, kdyby mne nebyla zdržovala posvátná bázeň před jednou věcí — v z p o m í n k a n a d n i d ě t s t v í, kdy mě šťastná matka brávala na klín nebo se mnou klekala, svoje i moje ruce spínala a se mnou se modlila: Otče náš, jenž jsi na nebesích...«

Jako pravidlo lze asi stanoviti: Jaká je povaha dítěte v prvním mládí, taková obyčejně bude i nadále. První dvě desítiletí jsou pro mravní život člověka nejvýznamnější, směrodatné... Jednou se kdosi otázal zlosyna, padoucha, ležícího na smrtelné posteli, co by si přál. A jeho odpověď zněla: »Vraťte mi mé mládí!« Totéž asi řeknou všichni, kdož v životě zbloudili a nabývají rozumu teprve tehdy, až je pozdě, až jim zvyk a vášně ukuly pouta a učinily z nich otroky.

Význam ženy a matky, jaký má pro utváření povahy svých dítek, je tak veliký, že po té stránce lze dobrou matku vším právem nazvati a r c i d í l e m.

Hodné matky konají pro mravní zdraví lidstva mnohem více nežli otcové tím, že rodinu udržují v mravně zdravém ovzduší, ve kterém se daří vše, co je dobré a krásné. Svou dobrou, jemnější povahou, laskavostí, vlídností, přívětivostí a rozumností i rozšafností dovede žena z »domova«, z rodiny vytvořiti opravdový ráj, v němž vše září radostí a veselím, v němž každému z očí zírá spokojenost a tiché štěstí. V domácnosti, v níž vládne milá, tichá, dobrosrdečná, rozumná, rozšafná, zbožná, pilná matka a hospodyně, je blaze a příjemně; ctnost a štěstí je tam domovem. Všichni členové rodiny docházejí v ní odpočinku, uklidnění, vnitřní harmonie, duševní vyrovnanosti, takže se z ní vždy zase vracejí k pracovním výkonům jako zdraví, ucelení jedinci lidské společnosti.

M u ž v ní má jakoby svatyni, útočiště, do něhož se uchyluje z bouří životních, kde nalézá odpočinek po denní neúnavné, vyčerpávající práci, kde v neštěstí najde útěchu, kde se vždycky potěší, kde vždy okřeje.

A d í t ě t i je matka takřka vtěleným andělem strážným, dobrým duchem, který má vznešený, neobyčejně čestný úkol: vytvořiti z něho c e l é h o člověka, pečovati o to, aby vyspělo jeho tělo a vzdělán byl jeho duch, vésti je k jeho určení: aby z něho byl, pokud možná, nejdokonalejší obraz Boží...

A vskutku! Moc, kterou má matka na své dítě, působí téměř jako kouzlo, jemuž nelze odolati; dojmy, jimiž se matka zapsala do dětské duše, nevyhladí nikdo a nic na světě... Kdo vypočítá dlouhou řadu dokladů, v nichž se v Starém i Novém zákoně velebí dobrá, zbožná, bohabojná matka? Kdo nám vychoval největší světce, kteří září jako jasné hvězdy na nebi církve svaté? J e j i c h v e l k é, s v a t é m a t k y! Kdo by si nevzpomněl na sv. Moniku, která měla na svého syna tak veliký, vznešený vliv, která ho neustávala napomínati, za něho se modliti a jež tak z Augustina učinila jednoho z nejlepších synů církve, z nejvznešenějších učitelů křesťanských? Kdo nám dal sv. Bernarda, jehož srdce plálo jako výheň lásky k Bohu, jenž rozněcoval a rozplameňoval krále, jejich velmože a národy k nevídanému náboženskému nadšení a jehož pronikavým působením byl obnoven náboženskocírkevní duch v duchovenstvu, šlechtě i lidu? Jeho zbožná, svatá matka Aléta z Montbardu..! A komu jedinému po Bohu děkoval veliký, svatý papež Řehoř za svou horlivost pro církev? Zbožné matce Sylvii. Svou velikou vděčnost k matce dal zvěčniti na překrásném obraze, který duchaplnou symbolikou znázorňuje její velikost a její mateřský vliv na něho: na obraze stojí Sylvia vedle něho, oděna jsouc v bílé roucho, hlavu jí zdobí baret, jaký mívají učenci, v levici pak drží sv. evangelia, kdežto pravici vztahuje, jako by mu žehnala... Kdo kladl základ zbožnosti a svatosti u sv. Stanislava Kostky, tohoto andělského jinocha, ne-li zbožná jeho matka Marketa, pocházející z mocného polského rodu Kryských?

A co pravili bratři Basil a Řehoř Nysenský, když viděli umírati svatou matku Emilii? »Díky, tisíceré díky tobě, všemohoucí Bože, za to, že jsi nám dal

světici za matku!« I sv. Atanáš, tento sloup pravé víry, chválí a velebí svou matku za její výrok: »Světce chci vychovati ze svého dítěte; ty, Pane, dej mi k tomu svou milost.. !« Známa jsou konečně překrásná slova sv. Blanky, francouzské královny a matky sv. Ludvíka, krále francouzského, v nichž tak hluboce vystihla posvátné poslání křesťanské matky, její význam a vliv na vývoj, na skutečné křesťanské vychování svého syna. Pravila mu: »Synu můj! kdybys věděl, jak tě miluji! A přece bych tě raději viděla na marách, než bych se toho dožila, že ses dopustil jen jediného hříchu!«

Německý básník Klement Brentano, který po dlouhá léta bloudil ve víře, přišel na scestí a vedl nepořádný, nevázaný život, vyznává upřímně a vděčně, když zase konečně našel šťastně cestu k církvi svaté a s ní se smířil: »Dětské modlitby, kterým mě naučila matka, byly jediná nitka, která mě zachránila. Všecko ostatní nic mi nepomohlo!«

Adolf Kolping, i u nás známý zakladatel spolků pro katolické tovaryše, doznal veřejně roku 1851 na sjezdu německých katolíků v Mohuči, že za všechno, za svou záchranu, za požehnání, jež provází celou jeho činnost, po Bohu děkuje své ctnostné matce. Pravil: »Měl jsem kolem sebe všelijaké lidi; byli to lidé hrozní; celými proudy se na mne valilo zlo; tehdy jsem poznal a se přesvědčil, co lidstvo hanobí a zneuctívá. Víte však, co mě drželo a chránilo? Byla to vzpomínka na mou zbožnou matičku. V pokušeních jsem myslíval na ni, a nebyl bych se odvážil pohlédnouti jí do očí, kdybych se byl dopustil nějaké špatnosti. A když zemřela, tu jsem k ní teprve pojal opravdovou úctu; neboť zemřela jako světice . . .«

Nezapomenutelný náš kukátkář Václav Kosmák začíná spisovatelskou činnost těmito slovy, o nichž je těžko rozhodnout, zda ctí více chudičkou, ale vzácnou matku či jejího syna, v němž církvi dala kněze: »Začátek činím vzpomínkou na tebe, má v Bohu zesnulá matko, ty hvězdo mého života! S nebe svého hleď na mne dolů, žehnej pracím mým, bych byl tvým dítětem nejen dle těla, ale i dle srdce a ducha. Jsem na tebe hrd! Jsem synem královny! Mé matce se skvěl kolem čela diadém ctnosti. Matko, oroduj za mne, bys mohla být i ty hrda na mne — až umru . . . Vzpomínka na mou matku mi padá do duše jak májové slunce . . . Věřím, že jest jeden Bůh; věřím, že má matka jest u něho.« A tyto »Vzpomínky na mou zemřelou matku« končí takto: »Rostlas jak polní květ, bez ošetřování a pěstění lidského. Nebe ti však dalo rosy a slunce tepla: kvetlas v úkrytu, ale červ tě nerozhlodal a mráz tě nepopálil. Dobojovalas. Na trnu života tvého rozkvetly ti teď růže věčné.

Mně tys neumřela,
mně ty žiješ vezdy!
Tys jen napřed spěla
domů nade hvězdy.
Tam čekáš na mne, světice,
tam svítíš mi, má denice!

»Souhrnem všeho dobrého a krásného byla mi matka,« vyznává Dr. Josef Bohuslav Foerster, jeden z největších našich hudebních skladatelů. Jinde pak o ní píše: »Vidím ji, jako by bylo včera . . , klečící v levé lodi chrámové (u sv. Vojtěcha v Praze) u nohou starobylé a památné sochy mariánské. Sluneční paprsky, zbarvené okenními skly, kreslívaly gloriolu kolem její nejdražší hlavy, a jak ji vídala duše má ve vzpomínkách, tak bylo mi ji mnohokrát dopřáno viděti v kostele: anděla, světici pokrytou slávou vyvolených, zahalenou v světlo a zář duhových barev, obklopenou dýmem kadidla jako oblačnými křídly nebeských kůrů.« (Poutník I., 124.)

Nad kouzla ptačí písničky
zní hlas nám dobré matičky
a v celém žití bude znít.

Jak sladké zvony dávných dob
nás provází až v tichý hrob
a tam i o něm budem snít!

(Rud. Stupavský.)

Věru, dobrá, hodná, bohabojná matka je štěstí, největší požehnání pro dítě, rodinu, národ, církev. Jen národ, jehož mládež vychovávají opravdu vzorné, dobré, hluboce věřící, svaté matky, má budoucnost.

Ne Drahomíra, ale svatá Lidmila, která nám vychovala svatého knížete a dědice Václava, jemuž se stala druhou, pravou matkou, buď světlým vzorem československým matkám v jejich velikém, dalekosáhlém, vznešeném, svatém povolání a poslání! Obrodí-li se zase náš národ ve svaté víře otců a předků svých, stane se to z velké části opět zásluhou dobrých, zbožných matek!

MATČIN ODKAZ

Jón Svensson (* 1857), známý po celém téměř světě ze svých roztomilých povídek o Nonnim, měl ve věku ne celých třinácti let opustiti drahý domov, starými pověstmi opředený ostrov Island, aby studoval v Avignoně, starobylém městě jihofrancouzském, kam ho na studie pozval hrabě de Foresta.

Jeho dobrá, zbožná, starostlivá matička — byla protestantka — těžce se s ním loučila; tušilať, že se s ním už nikdy neuvidí... Chtěla mu proto na cestu dáti něco, co by mu bylo v celém životě a v dalekém světě, v němž všude číhá mnoho nebezpečí, zvláště pro nezkušeného hošíka, pevnou oporou. On sám vypravuje o tom v jedné ze svých nejkrásnějších knih takto:

Konečně přišel den mého odjezdu. Toho dne dopoledne jsem zašel k matince a tázal se jí: »Ale, maminko, jak to přijde, že máš odvahu pustiti mne samotného do širého světa . . .?«

Odpověděla: »To ti ráda vysvětlím... Myslím, milý Nonni, že tě může ve světě Pán Bůh ochraňovat a opatrovati právě tak dobře, jako kdybys zůstal zde u mne. A nemyslím jen, že je to Pánu Bohu možné, nýbrž vím s naprostou jistotou, že tě Pán Bůh bude opatrovati, že tě uchrání všech nebezpečí a že tě bude takřka na rukou nositi. — Leč to vše, Nonni, jen pod jednou podmínkou!«

Nyní kladla matka veliký důraz na každé slovo. »Pod tou podmínkou totiž,« pravila dále, »jestliže mi teď, před svým odjezdem, svatosvatě slíbíš, že se budeš říditi několika věcmi, o něž bych tě ráda požádala...«

Byl jsem slovy těmi tak dojat, že jsem jí se slzami v očích pravil v mocném pohnutí: »Milá matinko, slibuji ti, že učiním vše, začkoli mne požádáš.«

Pozoroval jsem, že slib ten matku velice potěšil. Beze slova mne vzala za ruku a vřele ji tiskla.

Pak pravila dále: »Vím, Nonni, že to se svým slibem míníš vážně a poctivě. A vím — i počítám s tím — že se vší silou vynasnažíš, abys učinil vše, zač tě nyní tvá matka požádá. Je to však také pro tebe, Nonni, na výsost důležité, abys to učinil; neboť jen pak budeš v celém svém životě šťasten a Pán Bůh ti bude žehnati. Kdybys však svému slibu — čehož tě Bůh uchovej! — nedostál, pak ve světě zahyneš a tvoje matička by pak přišla o svého synáčka.«

Nemohl jsem se už déle zdržeti; vrhl jsem se matce kolem krku, ujišťuje ji a opět a opět opakuje slova: »Maminko! Slibuji ti to... Budu se tím vším říditi... Neztratíš mne...«

Ačkoli matka neplakala, viděl jsem přece, že byla mocně dojata. Tiskla mě něžně k srdci a trvalo chvíli, než mohla mluviti dále.

»Nonni«, pravila, »děkuji ti za tvou dětinnou lásku. Zachovej mi ji, dokud budeš živ. Láska k matce ti po celý život bude pobídkou, aby ses řídil napomenutími, jež ti nyní dám«... Byla to poslední napomenutí, jež mi v životě svém matinka dala. Posvátný a vznešený okamžik to byl, že mi dodnes živě utkvěl v mysli. Mému životu vtiskl zvláštní ráz a směr, od něhož jsem se už neměl uchýliti.

Musil jsem tedy drahé matičce slíbiti několik zcela zřejmých a prostých — ale též, jak řekla, na výsost důležitých — věcí. A učinil jsem to s takovou vážností, ba s posvátnou úctou, tak upřímně a vroucně, jako kdyby byl ke mně mluvil sám Bůh...

Matka začala asi takto: »Milé dítě! První věc, o kterou bych tě prosila — ze všeho nejdůležitější totiž — je toto: Slibuješ mi, že, až opustíš svou matku a ve světě širém budeš sám a sám, nemaje nikoho, kdo by tě varoval a vedl — slibuješ mi, že se pak vždy ze všech sil vynasnažíš, aby byl z tebe zbožný a bohabojný hoch?«

»Ano, drahá matičko!« odvětil jsem zvučně. »Slibuji ti to.«

»Dobře, Nonni,« řekla. »Vím, že to myslíš upřímně. — Bázeň Boží a zbož-

nost je však také, opakuji, to nejdůležitější ze všeho, co ti vůbec mohu říci. To by už samo postačilo. Bez ní by však i vše ostatní málo pomohlo. Leč, milé dítě, zbožnost a bohabojnost, to je pro tebe příliš všeobecně řečeno. Povím ti proto, co tím míním: míním tím tři zcela prosté věci. Slíbíš-li mi, že je budeš zachovávati a budeš-li se jimi také skutečně říditi, pak budeš zbožný a bohabojný, co si tvá matka tak velice přeje.

Ony tři věci jsou: Za prvé, slibuješ mi, že každý den ráno bez výjimky, jakmile vstaneš, sám od sebe, aniž ti to kdo připomene, vykonáš krátkou, ale zbožnou modlitbu?«

S posvátnou vážností jsem zvolal: »Ano, mamičko, pomodlím se ji!«

Matka dala na slovo »krátkou« zvláštní důraz. Byla tak rozumná, že na neposedovi mého věku nežádala dlouhých modliteb; krátká modlitba však měla býti »zbožná«.

»Za druhé, Nonni,« pokračovala, »slibuješ mi, že vykonáš také každý den večer před spaním krátkou, ale zbožnou večerní modlitbu a že při ní projdeš celý uplynulý den, abys viděl, po jakých cestách chodíš?« Potom ještě dodala: »A kdybys snad zpozoroval, že ses toho dne dopustil něčeho zlého, slibuješ mi, že poprosíš Pána Boha za odpuštění a učiníš předsevzetí, že se toho již nedopustíš?«

»Ano, drahá matičko, slibuji ti to z celého srdce!« odpověděl jsem jí.

»Přicházíme k třetí věci. — Nonni, slibuješ mi tedy za třetí, že se budeš k Pánu Bohu modlívati nejen ráno a večer, nýbrž že budeš hleděti, abys občas i za dne, jak ti to právě srdce dá, povznesl mysl svou k Pánu Bohu a mu pověděl, byť jen kratince, něco pěkného? Můžeš mu na příklad říci: „Pane Bože, pomoz mi, abych zůstal stále dobrým, hodným hošíkem". — Nezáleží tak na tom, Nonni, co Pánu Bohu povíš, nýbrž abys byl s ním denně spojen. I tato třetí věc je velmi důležitá. Slibuješ mi, že se i jí budeš říditi?«

»Ano, drahá maminko, vše to vykonám.«

Matka, jak se zdálo, mým slibům úplně důvěřovala, i přešla na jiné věci. Bylo to několik napomenutí o poslušnosti, pilnosti, poctivosti, o nevinnosti a čistotě života v myšlenkách, slovech i skutcích — a o některých jiných věcech. Když skončila, vytáhla z kapsy papír, na který už dříve krátce a jasně napsala všechna ona napomenutí. Dala mi jej s prosbou, abych si jej dobře uschoval a občas přečetl.

Tak mě připravovala moje dobrá matka na dalekou cestu do světa; a nakonec opakovala slova, jež mi už častěji byla řekla:

»Nonni, nyní o tebe nemám nejmenších starostí. Neboť vím, že se budeš říditi mými radami. Pak však převezme i Pán Bůh veškeru starost o tebe, takže se nemáš čeho obávati.«

Musím ještě dodati, že to nebyla jediná napomenutí, jimiž mě matka při-

pravovala na cestu. Častěji v posledních dnech mi dala písemně i ústně ještě jiné rady a dobrá naučení. Snažila se všemožně, aby mě utvrdila v dobrém křesťanském duchu, aby předešla budoucím nebezpečím a mne už nyní uvedla na bezpečnou cestu, kterou jsem od té chvíle neměl opustiti. Nikdy nebudu s to, abych Pánu Bohu náležitě poděkoval za výtečnou matku, kterou mi dal.

Potom však přišla nejtěžší z tehdejších zkoušek: loučení s matičkou.

Kapitán menší dánské plachetnice, který mě měl dopraviti přes Atlantický oceán až do Kodaně, slíbil matce, že jí oznámí, kdy mám přijíti na loď. Lodice kotvila v rejdě, právě naproti našemu domu. Věděli jsme, že je již téměř připravena k odplutí a že tudíž posel může přijíti každým okamžikem. Byl jsem proto doma, abych byl na dané znamení hotov k odjezdu.

Konečně okamžik ten přišel. Seděl jsem u okna své světničky a díval se na moře. Pojednou jsem zpozoroval, že od dánské lodi odrazil větší člun... seděl v něm... malý plavčík... mířil přímo k našemu domu... Nebylo pochybnosti: jel pro mne...

Matka požádala silného chlapce, jenž byl z nejlepších mých přátel, aby přišel a pomohl mi na poslední mé cestě — od domu až k lodi. Hoch přišel okamžitě. Pomohl mi spustit na vodu vlastní můj člun... Když byl připraven k odjezdu, přišla matka na břeh a vstoupila s námi oběma do člunu. Usedl jsem vzadu vedle ní. Malý můj přítel odrazil... a odvážel nás k dánské plachetnici.

Když jsme k ní připluli, vystoupil jsem s matkou na loď. Pozdravili jsme se s kapitánem, který nás ihned zavedl do kajuty, abychom se tam mohli spolu nerušeně a beze svědků rozloučiti — naposled...! Když zhledala vše k úplné spokojenosti, pohlédla na mne s mateřskou něhou a pravila: »A teď se musíme rozloučiti, Nonni, drahý můj synáčku. Od nynějška už nebudeš u maminky, nýbrž budeš odkázán sám na sebe. — Možná, že se už zde na zemi neuvidíme. Buď však, Nonni, dobré mysli; neboť tě svěřuji do rukou Božích. To nejsou prázdná slova, Nonni. Vždyť od nynějška ti bude skutečně Pán Bůh sám otcem, matkou a vůbec vším. A dostojíš-li všemu, cos mně, své mamince, slíbil, pak se o tebe nemusím strachovati; neboť pak o tebe bude pečovati Pán Bůh — ještě mnohem lépe, nežli by to dovedla tvá maminka. Na rukou svých tě bude nositi a dá ti pravé štěstí až do konce života.« Po těch slovech mne objala a v mém životě naposled políbila — a tiskla mě chvíli pevně k svému srdci...

Slovy nelze vylíčiti, jak mi bylo v okamžiku tom... Bylo to skutečně poslední loučení; neboť jsem matinku už nikdy nespatřil... Mohu jen dodati, že se doslova vyplnila předpověď, kterou mi při loučení matinka několikrát opakovala... I prostředek, který mi tehdy dala do rukou, jímž od Pána Boha všeho dosáhneme, totiž vytrvalá modlitba, i ten se vždycky až do dnešního dne osvědčil jako prostředek účinný, ba jistý.

Jón Svensson T. J., Jak jsem se stal katolíkem.

KŘÍŽEK MATIČKY

Když domov, matičko, jsem opouštěl,
tys křížem svatým čelo žehnala,
on provázel mě, nade mnou vždy bděl,
s ním láska tvá jak cherub při mně stála.

Ty, matičko, již v poli svatém spíš,
však v dobách strasti cítím ruku tvoji,
jak na čele mně dělá svatý kříž:
„Pán Ježíš s tebou je — On bolest zhojí."

Tvůj křížek, matičko, mou silou byl,
ať v cestu rostl květ či tvrdá skála,
ó, kolikrát se zrak můj zarosil,
když na tebe má duše vzpomínala.

Dál provázet mě bude životem
a v cestu zkázy zablouditi nedá,
ty opět mateřským jej zlíbáš rtem,
až duše má se s tebou v nebi shledá!

Vladimír Hornov.

PEČUJ O DUŠI

Dnešní náš moderní život je samý ruch a shon; zmocnil se člověka, strhl ho do svého víru a téměř šíleným tempem ho pohání jako stroj, že nemá klidné chvilky, že nemá odpočinku. Naše duše je jím často celá omámena a zchvácena. A nejen tělo je vrženo do divého reje a nezdravého shonu, nýbrž i duše, která často nemá za celý Boží den ani čtvrt hodinky, aby si oddechla, aby vešla do sebe. A přece: dnešní společnost, dnešní člověk, který dovede využíti téměř všech přírodních sil ke svému prospěchu, který ze země i z moře dobývá ukryté poklady, přes všechnu vyspělou techniku, přes obrovské pokroky ve všech oborech, přes to, že si dovede práci usnadnit důmyslnými stroji a život nadmíru zpříjemnit, není šťastnější než člověk před sto, před tisíci lety. Proč? Poněvadž přitom má choré srdce, protože hyne jeho duše.

Ne! Nemáš práva, abys tak šíleně a bez oddechu štval svou duši od rána do večera. Své tělo, své zdraví můžeš snad spíše vysíliti, rozrušiti, uštvati přílišnou námahou, přepracováním — ač i to je nerozumné; vždyť tu nebudeš žíti věčně; tělo jednou pomine a rozpadne se v prach a popel. Duši však nesmíš nikterak přiváděti v záhubu pro přílišnou práci a časný prospěch. A přece tak činíš, jestli jí po celý den nevěnuješ pražádné pozornosti, jako by ti po ní pranic nebylo a jako by ses o ni nemusil vůbec starati. Vždyť jsi na světě ne pouze proto, abys pečoval jen o potřeby tělesné, nýbrž hlavně proto, a b y s e s t a r a l o d u š i. Je sice pravda, že to zní divně v dnešním světě, v němž se mluví a píše jen a jen o práci, o chlebě, o výdělku a zisku, a téměř nikdy o nesmrtelných duších. Křesťana to však naprosto nijak neomlouvá. Každé malé dítě, sotva začne choditi do školy, se učí v katechismu, že jsme na zemi, abychom sloužili Bohu, jej milovali, a tak dosáhli věčné blaženosti v nebi. To je náš ži-

votní úkol zde na zemi, tomu se nikdo nemůže vyhnouti, od toho nikdo není osvobozen. Ať je člověk čímkoli, bohatým továrníkem nebo chudým dělníkem, znamenitým důstojníkem nebo věhlasným učencem, učitelem nebo žákem, rolníkem nebo knězem, slavným diplomatem nebo podřadným úředníkem a posledním zřízencem, mocným králem nebo poddaným, kněžnou nebo služebnou, všichni bez rozdílu mají povinnost sloužiti Bohu, spasiti svou nesmrtelnou duši, přijíti jednou do nebe, kde je cíl naší pouti a pravá naše vlast.

Mnohem důležitější než všechny časné starosti a práce a shon za pozemským blahem a štěstím, za hmotnými potřebami a výhodami, je starost a péče o duši, vykoupenou krví Beránkovou. Při všem časném zaměstnání, při všech pracích a povinnostech povolání nesmíme na ni zapomínat, nesmíme ji zanedbávati. »Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Anebo jakou dá člověk výměnu za duši svou?« (Mat. 16, 26.) Až se jednou objevíš před Bohem, soudcem a odplatitelem svým, nebude se tě tázati na to, kolik jsi míval ročně korců nebo měřic pšenice, ječmene, brambor, cukrovky a chmele, kolik tisíc ti ročně vynesly tvoje podniky a obchody, kolik jsi ročně ukládal do záložny nebo banky; bude však po tobě přísně požadovati, abys mu vydal počet z toho, co jsi vykonal pro něho, pro čest a slávu jeho svatého jména, a co jsi učinil pro svou duši. Znáš podobenství o bohatém pošetilci, kterému pole přineslo hojnou úrodu a který už pomýšlel na to, že si rozšíří stodoly a sýpky, a jenž se utěšoval blahou nadějí na krásnou, bezstarostnou budoucnost, říkaje si: »Duše má, máš mnoho zboží složeno na mnoho let; odpočívej, jez, pij, vesel se!« Ale Bůh, na něhož zapomněl, mu řekl: »Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil?« — A božský Spasitel k tomu dodává: »Takový je ten, jenž sobě shromažďuje poklady a není b o h a t v z h l e d e m k B o h u.« (Luk. 12, 16—21.)

Blázen, pošetilec v nejosudnějším slova smyslu je každý člověk, který je tak zabrán do pozemských starostí a prací, že při nich úplně zapomíná na svou duši. Má ovšem vždycky výmluvu: Není to jinak možné, nemám kdy, moje zaměstnání mi zabírá všecek čas! Pravím ti však: Šlo by to, aby ses věnoval také své duši, jen kdybys opravdu vážně chtěl. Jsi-li týden nemocen a nemůžeš pracovati, jde vše i bez tebe, svět se točí dál; a až jednou zemřeš, půjde to rovněž, svět se proto nezboří. Suď o tom a mysli si, co chceš: hleď však a zařiď si den tak, aby ti zbylo denně aspoň trochu času, aby ses mohl věnovati také Bohu a své duši. »Nehledejte (t. j. nepečujte úzkostlivě), co byste jedli neb co byste pili, a nekolísejte se (ale důvěřujte pevně v Boha). Neboť toho všeho pohané světa hledají, váš Otec však ví, že toho potřebujete. Ale hledejte království Božího, a toto všecko bude vám přidáno ... Udělejte si měšce, kteréž nevetšejí, poklad nepomíjející na nebi.« (Luk. 12, 29—31 a 33.) »Neskládejte sobě pokladů na zemi, kde rez a mol kazí, a kde zloději vykopávají a kra-

dou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí, a kde zloději nevykopávají aniž kradou.« (Mat. 6, 19—20.)

Jak zahanbuje prostá duše, třeba žije v amerických stepích a lesích, mnohého civilisovaného křesťana, honosícího se vyspělou kulturou a pokrokem, svou péčí a snahou o spásu duše, touhou po nebi! Jednou se setkal v severní Kanadě biskup Grandin s Indiánem. Byl to starý, zešedivělý muž. Přes svůj úctyhodný věk však po celý pátek nic nejedl, nemohl-li chytiti rybu. Biskup ho upozornil, že Bůh ani církev nežádá po něm takové oběti. »I nechť, ať si nežádá,« odpověděl Indián. »Ale ty víš dobře, otče, že jednou chci uviděti Pána Boha, a proto, abych nezhřešil, konám raději trochu více než příliš málo.« A v tom měl úplnou pravdu: pro Boha, pro nebe, pro spásu duše konati raději trochu víc!

Uvaž ještě: Ten, jenž řídí celý nesmírný vesmír, obrovské světy, jichž lidské oko ani nespočítá ani nedohlédne, našel kdy, aby opustil nebeskou slávu a žil na zemi, aby pro nás pracoval a se obětoval, aby dlel mezi námi v svatostáncích našich oltářů, z lásky k nám, z lásky k tobě, z lásky k tvé duši! A ty bys mu nechtěl věnovati ani chvilky? Či se domníváš, že tvé malicherné pachtění a úsilí, že tvá jepičí práce je důležitější než nekonečná věčnost a spása tvé duše? Pro hrst bídných grošů, o které zbohatneš, které dnes máš, ale o které snad již zítra přijdeš, z nichž ani jediného s sebou nevezmeš na onen svět, pro bídný mamon bys chtěl v nebezpečí a záhubu uvésti duši, přijíti o nebe, o věčné štěstí? Ne, nikdy, za nic na světě!

Bůh ti tento život dal,
bys ho vroucně miloval
a tou láskou bohulibou
blaženým se stal.

Jednu jenom duši máš,
a tak málo o ni dbáš!
Jestliže svou duši ztratíš,
vše ztraceno máš!

BOHU

V úsměvu a snivém rdění
jitro když se probudí,
v nebes výš má duše vzlétá,
můj kde Tvůrce věčně bdí.
Svatým tichem andělských zní
kůrů zpěv, jenž v srdce vnik',
a má duše, štěstím jatá,
za vše jemu vzdává dík.

V chvílích dne, jak volně plynou,
srdce mé s ním hovoří. —
Ach, jak sladce je mé duši,
když se v něho ponoří! . . .
Každý čin a každé dílo
modlitbou se stává mi,
o milost, jež za mne prosí
nad nebes tam hvězdami.

A když večer soumrak šerý
pouléhá nad krajem,
v míru svatém, ve snu blahém
znavená již dřímá zem,
odezvzdávám Bohu s láskou
duši, tělo, vše, co mám —
vždyť zda zory úsvit uzřím
zítra ještě — ví On sám . . .

Jemu patřím v celém žití;
neb, co jsem, jsem jenom jím,
a jen touhou, že jej spatřím,
v srdci svém se opájím.
Opustím kdys rád ten bědný
ruch a pozemský náš vír,
abych věčně zpíval jemu
tam, kde věčný, rajský mír . . .

J. F. Přibyslavský.

LILIE

Roku 1867 našly děti v Transvaalu, bohaté krajině jižní Afriky, lesklý kamének a hrály si jím. Náhodou šel mimo cizinec, uviděl kamének v jejich rukou a požádal je, aby mu jej daly. Děti to s radostí učinily. Když pak onen muž přišel do Kapského města, zašel k učenému dru Andersenovi a ukázal mu třpytný kamének. Učenec si jej důkladně prohlédl. Poté se obrátil k muži a řekl mu: »Šťastný člověče, jste, aniž snad tušíte, velký boháč; neboť tento kámen je vzácný drahokam — diamant!« . . . V místech, kde byl nalezen, bylo potom kopáno a brzy byla objevena proslulá jihoafrická diamantová pole, v nichž bylo od té doby nalezeno diamantů v ceně několika miliard.

Jak lehce se vzdaly transvaalské děti tak vzácného drahokamu! Neměly ovšem tušení, jakou má cenu. Podobně se však vede mnohým dětem a jinochům i dívkám dosud. Neznají zcela nebo jen málo cenu pokladu, který mají a který je drahocennější nad nejkrásnější diamant: nevinnost, čistotu srdce!

Nevinný je, kdo ještě nespáchal těžkého hříchu, zvláště ne proti 6. Božímu přikázání; jeho duše se dosud stkví bělostným rouchem posvěcující milosti, jíž se jí dostalo na křtu sv. Nevinné je dítě. Jinoši a dívky však, kteří v bouři a víru zkaženého světa bojují o ctnost a jí si chrání jako největšího klenotu, jsou čistí a cudní. Jako se lilie bez poskvrny rozvíjí, i když na ni praží sluneční žár, tak i ctnost čistoty v žáru pokušení. Ono jí neškodí, byť bylo sebe prudší, ba zvyšuje její cenu a lesk, jako má diamant větší cenu, je-li broušen.

Bůh sám se podivuje kráse této ctnosti. Spasitel si za matku vyvolil tu, která je Královna panen; jeho svatý pěstoun byl čistý panic; rovněž i jeho předchůdce; panický sv. Jan byl mezi apoštoly jeho miláček a on jediný směl spočinouti na jeho božském Srdci. — A člověk, neztratil-li všecek smysl pro ideál, pro vše krásné a vznešené, má taktéž ve vážnosti ctnost čistoty. Známo je, z jaké úcty se těšily i v samém pohanském Římě vestálky, dívky-kněžky. Jakmile se ukázaly na ulici, byla jim vzdávána veřejná pocta, a setkaly-li se náho-

dou se zločincem, vedeným na popravu, byla mu ihned dána milost. A křesťané by měli míti v menší vážnosti a úctě panenství a ctnost čistoty, která je jako překrásná hvězda na zemi, květ čarovné barvy a libé vůně na poušti života, vzácná perla, ukrytá na dně mořském? Jako anděl je čistý jinoch, čistá dívka. Andělem musí býti na zemi, chce-li se státi andělem v nebi! Andělem má býti, když se veselí, když pracuje, když se modlí. Andělem nazývají mnozí dívku pro krásu tělesnou. Střez se však, aby toto lichocení a pochlebenství z anděla neučinilo — ďábla! Hleď raději, aby tě andělem nazval Bůh pro krásu srdce!

Jen jednou kvete květ nevinnosti a čistoty! Zhřešíš-li jen jednou těžce proti ní, nenabudeš klenotu toho již nikdy. Zůstane ti jen smutná vzpomínka: byl jsem čistým jinochem, byla jsem čistou dívkou — ale už nejsem! Můžeš sice po žalostném pádu očistiti duši od hříchu hořkými slzami lítosti, přísným pokáním a sv. zpovědí, ale zvadlá květina čistoty ti v duši již nikdy nerozkvete. I kdyby se duše tvá skvěla opět v milosti Boží jako bělostný věčný sníh nebetyčných Alp, to, co jsi byl, co jsi byla, už nikdy nebudeš; jediný těžký hřích ničí tvou neporušenost, které už nenabudeš, i kdybys pro ni snesl, kdybys obětovat chtěla všechny poklady světa! Neporušenost čistoty těla a duše, pochopenou a mravně chtěnou, lze přirovnati k svatému tajemství, vloženému do převzácné, drahocenné schránky, kterou zapečetil sám Bůh; jen jednou je dáno, jen jednou je možné! Rozlom onu Boží pečet, vylej a vyprázdni tajemný obsah — a zničíš štěstí, nad jehož ztrátou zapláčí andělé; vznešený trůn se zřítí, na tisíc střepin se rozpadne skvoucí čelenka, vzácnější nad koruny královské; čarokrásné stigma zhasne na čele, jedno jméno zmizí z knihy oněch 144.000, kteří pějí před trůnem Beránkovým píseň, již nikdo jiný nedovede zazpívat — a to vše proto, že to bylo božské dědictví, které dávalo nárok na bezprostřední blízkost u věčného Krále a které je nyní na věky ztraceno. Proto je neporušená čistota dívky a jinocha něco tak nadmíru krásného, úchvatného, vznešeného ...

Máš-li ji dosud, děkuj Bohu z hloubi srdce, raduj se a plesej; neboť máš klenot nesmírné ceny, vzácnější nad všechny poklady světa. I kdybys byl jinak chudý, kdyby si tě nikdo nevážil a tě nemiloval, i kdyby tebou svět pohrdal: v očích Božích a svatých nebešťanů jsi bohatší a vznešenější než knížata a králové, jestli promarnili nevinnost a čistotu srdce. »Jako v noci na temném nebi tiše a jasně svítí překrásné hvězdy, jako by to byla věčná světla, planoucí před trůnem Božím, tak z ponuré, hříšné země k nebi září duše nevinných, čistých jinochů a panen, a Všemohoucí na ně patří s něžnou láskou a se zalíbením. Zůstanou-li čisti, budou se v nebi stkvít větší krásou a slávou než ostatní svatí.«

Překrásná je duše mladíka a dívky, v níž se liliový květ nevinnosti a čistoty rozvíjí v klidu a pokoji jako v tiché klášterní zahrádce. Mnohem krásnější je však duše jinochů a dívek, jež si zachovala skvoucí ozdobu, pel čistoty, ač je ponoukalo tělo, vábil svět a satan pokoušel. Jsou jako andělé z jiného světa.

Právě proto se snad nebeští poslové rádi zjevují v podobě krásných jinochů. Sám francouzský nevěrec Rousseau vyznal: »Ukažte mi devatenáctiletého nevinného mladíka a uznám ho za nejkrásnější ozdobu světa.«

Dospělý jinoch a dívka, jimž z očí září nevinnost, čistota a cudnost v plném lesku, je bytost podivuhodná. Jsou jako oni tři mládenci v peci ohnivé: kráčejí ohněm, jenž je se všech stran obklopuje, a přece neshoří. Jako cherub u bran ráje chrání si i oni s mečem v ruce brány svého ráje, čistého srdce, mečem modlitby a sebezáporu. Jako archanděl Michal vítězně bojují s hrozným drakem, který zejména dnes zle řádí v řadách mládeže a pustoší její srdce. Oni však po příkladu Neposkvrněné v slavném triumfu drtí jeho hlavu.

Blaze tomu, kdo si zachoval tento klenot! Běda však, kdo oň přišel svou lehkovážností a úklady zkaženého světa! Klesá hlouběji a hlouběji, a často bídně hyne jako obět neblahé, zhoubné vášně, jež hubí národy, že vymírají.

Kolem roku 1480 se slavný malíř Leonardo da Vinci chystal vytvořiti své největší, nesmrtelné dílo »Poslední večeři«. V milánských ulicích hledal typické hlavy, jež by mu při práci byly modelem. V dominikánském klášteře, jehož refektář měl obraz zdobiti, našel mladého muže, jehož obličej byl plný dobroty a mírnosti; v jeho oduševnělém zraku se zračilo tiché hoře, ale i nebe čisté lásky — vhodný model pro tvář božského Vykupitele. Jda jednou po ulici města, potkal jinocha: s hlavy mu splývaly dlouhé kadeře a na jemných rtech mu pohrával nevinný úsměv; byl krásný a sličný jako ranní zora. Hle, model pro miláčka Páně, panického sv. Jana!... Dlouho už pracoval slavný mistr o svém velikém díle, a hledal dále vzory pro různé apoštoly... Teprve po 30 letech dokončoval nádherný obraz. Jen zrádný apoštol na něm ještě scházel. Marně se pídil Leonardo po vhodném vzoru pro něho. Našel jej však přece. Jednou večer zahlédl muže s rozcuchanými vlasy a vousy, s nejistým, divým zrakem, oděného v cáry. »Je jako stvořen pro Jidáše!« pomyslil si slavný umělec, a hned požádal neznámého, aby přišel do kláštera a byl mu modelem pro jednu postavu na jeho velikém obrazu. Muž slíbil a přišel. Když však viděl, že má býti modelem pro Jidáše, zbledl a — rozplakal se. »Cožpak mne již neznáte?« pravil vzlykaje malíři. »Byl jsem vám již jednou modelem, když jste maloval tohoto apoštola.« A ukázal na postavu sv. Jana... Leonardo byl překvapen a mocně dojat; i otázal prý se nešťastníka, čím se stalo, že tak hluboce klesl. A ten mu odpověděl: »Vášeň, neřest nečistoty mne tak zbědovala!«...

Nejen čistotou těla, nýbrž i čistotou ducha se má vyznačovati křesťanský jinoch a křesťanská dívka. Čisté mají býti jejich myšlenky, čistá jejich slova, čisté smysly, čisté pohledy a touhy. Pak budou jako andělé v těle lidském, podobni patronům mládeže, sv. Stanislavovi, Aloisovi, Anežce...

Zachovati si lilii čistoty a neporušenosti je dnes ovšem nesnadné. Avšak, což to nebylo stejně těžké pro veliké řady sv. panen a jinochů, kteří nyní oplý-

vají nesmírným štěstím u trůnu Beránkova? Ne! Nemožné to není! »Všecko mohu v tom, jenž mě posiluje,« praví apoštol. (Filip. 4, 13.) Třeba jen opravdově chtít a s důvěrou užívati prostředků, jež nám dal Bůh, který »je věrný, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, co můžeme snésti.« (1. Kor. 10, 13.) První prostředek je modlitba. Kdo se přestal modlit, je ztracen! Proste zvláště přečistou a neporušenou Pannu Marii o pomoc, abyste si zachovali tento předrahý drahokam. Hledejte posilu v těžkém boji o převzácný diamant čistoty těla i ducha ve sv. svátostech! A čím větší jsou pokušení, tím častěji k nim přistupujte! — Kristus Pán řekl: »Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.« (Mat. 26, 41.) Bděte proto nad svými smysly, nad myšlenkami a touhami i řečmi! Chraňte se špatné četby, špatných divadel a biografů, jež dráždí smysly a ctnosti kopou hrob! Buďte opatrní při tanci! Není sice každý tanec hříšný, ale je též jisto, že zkáza mnohého mladého člověka má počátek v tanci. Můžete si říci, že se od něho vždy vracíte s tak čistou duší, s jakou jste k němu šli? — Varujte se špatné společnosti, zkažených mladíků a dívek! Jeden nebo jedna může zkazit i celou vesnici svými řečmi a pohoršlivým životem . . .

»Pro nečistý život vydal nás Bůh barbarům,« dí kněz Silvianus o světovládných Římanech. Čistí jinoši a čisté dívky jsou i podle řeckého filosofa Platona »nejlepší ochranou národů«. Chrání mládež od úpadku a čistým, panenským životem kladou pevné základy pro budoucnost čistých, zdravých rodin, z nichž jediné vyrůstá tělem i duchem silné, zdravé pokolení, jež je nejlepší záruka budoucnosti národa. Upadá-li však mládež do nečisté neřesti, kope národu hrob! »Všichni, zejména mládež, mohou na sobě zkusiti dobrodiní čistého života. Paměť bývá pohotová a houževnatá, mysl živá a plodná, vůle silná a karakter se zoceluje energií, o níž zhýralci nemají potuchy,« napsal italský profesor fysiologie Montegazza. A slavný lékař Hufeland dí: »Kdo v prvých 25 letech žije střídmě, čistě a cudně, klade nejlepší základ k dlouhému a šťastnému životu.« Mladost počestně ztrávená, toť velký kapitál pro celý život!

Jinoch, dívka s květem neporušené čistoty uprostřed zkaženého světa — toť skvoucí oslnivě bílá lilie mezi trním! Pravý hrdina! — Díky Bohu, že toto hrdinské pokolení ještě úplně nevymřelo! Je-li vám milé vaše štěstí, vaše vlast, spása duše — zachovejte si čistotu duše i těla! Buďte hrdiny, kteří bdí na stráži a živí v sobě tento svatý oheň! . . .

Na čele tvém je poklid sám,
a na tvých rtech je dětský smích,
a na tvé líci není klam,
a ve tvých očích není hřích.

Jsi mezi námi jako květ.
A když tě vidím, jsem si jist,
že z moře vin, v němž tone svět,
jej zvedá k Bohu ten, kdo čist.

(J. V. Sládek.)

JÁ ČASTO V PROSBĚ VROUCÍ...

Já často v prosbě vroucí
lkám k nebi modlitbou,
by chránil Všemohoucí
tu bílou duši tvou!

By nikdy nepoznala,
co v nitru chlad je, stín,
by vesna štěstí stlala
ji květy svoje v klín.

Nad mořem hesel bludných
kéž vždycky hvězdu má,
a v přítmí vášní svůdných
ji zrakem objímá!

Hřích zpupně světem kluše,
má čelo zlacené —
a o květy tvé duše
se chvěje srdce mé . . .!

Vojtěch Hošek.

LUPIČI DUŠÍ

Žijeme v dobách a mezi lidmi, kteří se vědomě zřekli křesťanských životních zásad, křesťanského ideálu. Život zde na zemi není pro ně přípravou na život vyšší, věčný v nebi; žijí jen materialisticky, hmotařsky, pro tento svět; od něho vše očekávají, poněvadž nedoufají v jiný. Proto všechny jejich snahy směřují jen k tomu, aby si na zemi nedali pranic ujíti, proto hledají, aby měli co největší výdělky a zisky, by mohli co nejvíce užíti světa a jeho radovánek.

Že z takových zásad vyplývá zcela jiný způsob života, nežli jaký vedou lidé křesťansky založení, křesťansky myslící a cítící, o tom není nejmenší pochybnosti. Domnívají se, že je jim dovoleno vše, co jim přináší časný prospěch; a je jim úplně lhostejno, zda se to srovnává s vírou a mravností. Za svým cílem jdou bezohledně, o hlas svědomí se nestarají; jen na to dbají, aby se nedostali do rozporu s trestním zákoníkem. Lež, podvod, krádež, provedená rafinovaně, »v rukavičkách«, proti níž ani policie nic nezmůže, to jsou dnes už obvyklé prostředky úskočných, vychytralých světáků; toho pak, kdo se takovému počínání vyhýbá, kdo se ho hrozí, pokládají za samotářského, nepraktického snílka, který se nehodí do dnešního světa, který to v životě nikam nepřivede, pro něhož mají nanejvýš pohrdlivý nebo útrpný úsměv.

Přitom se ti lidé mají za lidi slušné, za lidi jemných mravů. Činí dokonce i dobré skutky: z velikých zisků a přebytků podporují chudé a trpící. Velkou váhu kladou na učenost, vzdělání i jemný, uhlazený mrav; duchaplnými řečmi, krásným chováním dovedou okouzlit a poplést mysl mládeže, jež se jejich vystupováním dává lehce unést a nadchnout. Kdo jde s nimi, ten má zajištěn skvělý úspěch a krásnou kariéru, bývá zahrnován poctami a hodnostmi. To jsou synové tohoto světa, na oko prostí jako holubice, ve skutečnosti však chytří

a úlisní jako hadi; přicházejí v rouše ovčím, ale uvnitř jsou vlci draví. (Mat. 7, 15.) Jsou to zloději a lupiči, kteří dnes na všech stranách číhají na duše křesťanů, jež olupují o víru a křesťanské životní ideály.

Mýlil by ses hrozně, kdyby sis myslil, že jsi právě ty na své cestě k Bohu jist a bezpečen před takovými zloději a lupiči. Nebezpečí je tím větší, čím méně je pozoruješ, ba už tě možná dostali do své moci a zapředli do svých tenat, a ty snad o tom ještě ani nevíš. Zpytuj nitro, zda se již některý z těchto zlých duchů nevloudil, nevloupal do království tvé duše! To poznáš z toho, musíš-li si přiznati, že jsi zvlažněl ve svém poměru k Bohu a ochladl ve věcech duchovních, že se v tvém srdci silněji zahnízdily pozemské starosti, takže ti pro Pána Boha a pro duši nezbývá už téměř ani chvilky volné; že již nemáš k bližnímu lásky a soucitu a že myslíš nejdříve vždy jen na sebe, na vlastní prospěch nebo škodu, která by ti mohla vzejíti; že ti už nezáleží tolik na tom, abys byl i ve věcech malých a nepatrných pravdomluvný, věrný a svědomitý; že si už neděláš svědomí, dopustíš-li se menší lži, lsti, klamu nebo menšího podvodu; že tě to již netáhne do chrámu Páně, na mši svatou, ke sv. zpovědi, ke stolu Páně! — Zpozoruješ-li na sobě tuto změnu, pak věz: zlý nepřítel to učinil! Zloději a lupiči nejhoršího druhu se k tobě vloupali, vnikli do svatyně tvé duše a odnesli z ní drahocenné skvosty a poklady. Zvolna a nenápadně, aniž jsi to pozoroval, vloudily se do tvé duše nekřesťanské myšlenky a názory a vypudily z ní dobré a správné zásady křesťanské. Měj se proto na pozoru! Blaze tobě, jestliže po prvém vloupání, po prvé duchovní krádeži, jež tvou duši zpustošila, škodu opět napravíš a odčiníš znesvěcení, jestli budeš dvojnásobně na stráži. Smutná zkušenost bude ti k dobru a prospěchu. Běda však, jestliže tě zlý nepřítel už tak ovládl, že si ze své ztráty, duchovního neštěstí nic, pranic neděláš! Bojím se, že tě stihne ještě mnohem větší a hroznější neštěstí — obávám se o tvou duši...

V TEMNÉ CHVÍLI

Bojím se nástrah a propastí temných.
Bojím se světa — —
Na nivách jeho v odstínech jemných
pestří se květy, k nimž motýlek slétá,
jak bělostná duše, neznalá světa — —
Na větvi těžký plod zlatě se skvěje,
k hodům vše láká, niv zeleň, zpěv ptáků,
v kalíšku bílém však rosa se chvěje
jak slza, jež tryskla ze zklamaných zraků.
Bojím se světa — — —

Bojím se zloducha skrytého lstivě
za plodem zlatým i v kvetoucí nivě.
Bojím se svodů úst jeho klatých,
jidášských polibků v temnotách noci,
nástrah, jež chystá i na místech svatých —
bojím se zloducha tajemné moci. — —
Bojím se propasti vlastního nitra.
Bojím se sebe — — —
Když pohasnou v duši zářivá jitra,
jež rozžehlo nebe,
když v blankytu hvězdy utonou v mraku
a šedivá mlha na vše se klade,
nad černou propastí — hrůzy blesk v zraku —
chvěji se o duši, sny její mladé. — —

Za Tebou, Panno, jdou moje oči,
Hvězdo ty bílá!
K Tobě z vln moře zrak plavců se točí,
Ty smutných jsi těcha a bojácných síla!
K Tobě se modlím — dlaň vzpiatou k výši,
v andělů sboru kde v akordech jemných
nebeské hudby panuješ v nadhvězdné tíši:
Ochraň mne nástrah a propastí temných! *Vojtěch Hošek.*

PROSBA

Buď mojí kotvou, buď!
loď moje tak se zmítá;
děs rozchvívá mi hruď,
jsou úskalí kol skrytá.

Vše bouří kolem mne,
vod pěna v tvář mi stříká;
dlaň má se k Tobě pne,
jest úzkost převeliká.

Vše nebe skryto tmou,
břeh země v dál se ztratil;
ó, hledám ruku Tvou,
bych k Tobě zpět se vrátil.

Teď cítím teprve,
čím dřív jsem zhrdal v pýše,
jak sladké srdce Tvé,
kde sníval jsem tak tiše,

než osten žádosti
mě v moře světa zlákal;
jak rád bych v lítosti
k Tvým nohám klek' a plakal!

Mě divý vášně hlod
svým děsným vírem honí,
ó, buď můj lodivod,
v mou loď, ó, sestup do ní!

Dlaň vztáhni nad vody
a utiš bouře vřavu,
dej, v záři pohody
ať vpluje do přístavu!
Xaver Dvořák.

ČETBA

Rodiče a vychovatelé mají důležitou povinnost: se vší bedlivostí si všímati, jaké knihy, časopisy a noviny čtou jejich dospělé děti a všichni, kdo jsou svěřeni jejich péči a ochraně. Vždyť dnes chrlí tiskárny celé spousty knih a tiskovin, které jsou přímo vypočteny na to, aby dráždily — často v nádherné formě a úpravě — nejnižší pudy a vášně, dřímající jako dravé šelmy v člověku, a o kterých platí, co doznal Jindřich Heine o svých spisech: »Mé písně, mé romány, má dramata jsou otrávena!« Mnozí spisovatelé se brodili kalem, plnými doušky pili z poháru rozkoše a ssáli do sebe jed hříchu, a co prožili a procítili, podávají za duševní stravu čtenářům, strhují je v kal a neřest, otravují jejich duši. Četné výkladní skříně se tímto jedem jenjen hemží.

Proto musí rodiče své děti chrániti před nestoudnými plody nemravné denní literatury, která tak zhoubně působí na jejich mladá, nezkušená, lačná srdce a které je mohou zpustošit a ožehnout jako první podzimní mráz spaluje nejnádhernější květy. Kdo by jedl výborně připravené, skvostně upravené pokrmy, kdyby věděl, že jsou otrávené? Dovolil bys, aby se jich tvé dítě jen dotklo? Co bys učinil, kdybys viděl, že si chce hráti se zmijí? A přece mu to dovoluješ, nebráníš-li mu v četbě špatných, nemravných a nevěreckých knih, ba jestliže mu je dokonce kupuješ a je k ní nabádáš. »Kdo čte špatné knihy, klade si hada na vlastní ňadra,« dí výstražně sv. Jeroným.

Špatné knihy — a špatný tisk vůbec — rozněcují nízké vášně, pudy a chtíče, oslavují neřest, posměch si tropí z mravnosti a ze všeho, co svaté; kazí obrazotvornost, ubíjejí všechen ušlechtilejší vzlet a vznět; přímo neb nepřímo podkopávají víru, hanobí církev, ničí ctnost, poctivost, berou chut k práci a ubíjejí pravou radost ze života; rozšiřují ne-

pravou moudrost, podporují bezzásadovost, vedou k uvolnění mravů, k nekázni a nevázanosti, podrývají krok za krokem základy lidské společnosti, státu, národa; jsou příčinou četných zločinů, ba i vražd a sebevražd, a co je nejsmutnější — zabíjejí duši. Jsou pochodně, otravující ovzduší, na cestě, vedoucí k záhubě, k věčné noci. — Dobrá kniha naproti tomu člověka povznáší, dává veliké myšlenky; podněcuje k ideálním snahám, utvrzuje v dobru a ctnosti; skýtá osvěžení a občerstvení po únavě; uklidňuje, vrací chut k životu, k práci; pobádá k dobrým činům, budí svaté nadšení, posiluje ducha obětavosti. Dobré knihy jsou jako hvězdy, jež ve tmě svítí, jež ukazují cestu k božskému slunci pravdy a krásy. »Jak krásné, jak vznešené!« říkáme si, když jsme dočtli pěknou knihu, litujíce, že jsme u konce.

Rozum i srdce přikazují chrániti mládež od jedu. Do křesťanské rodiny, zvláště pak do rukou jejích dětí patří jen kniha dobrá, naprosto nezávadná, čistá jako horská studánka. Chceme-li tudíž, aby nám v mládeži vyrostlo pokolení tělesně i duševně zdravé, silné a čisté, zanícené pro vše dobré a krásné, pro veliké, svaté ideály, pak ji úzkostlivě chraňme lehkovážné, nemravné, nevěrecké četby, brožur, knih i časopisů, plných dvojsmyslných, oplzlých vtipů a obrazů, novin, jež hlásají nesprávné, zvrácené nebo pochybné zásady mravní, věroučné i společenské, jež žijí a tyjí ze skandálů a je rozmazávají. Odmítejme rozhodně a důsledně všechen podobný tisk; z kalných pramenů nelze čerpati pravé, čisté vzdělání. I kdyby ty knihy a časopisy slibovaly, že vám ozáří životní dráhu skvělými paprsky, jsou ve skutečnosti jen bludičky, které vás a vaše děti zavedou konečně na scestí. Proto již starověký filosof Plato měl za to, že třeba ničiti knihy, které šíří neřest. A slavný řecký dramatik Aristofanes šlehá spisovatele, kteří v mládeži podkopávají víru v bohy, a volá: »Takovými spisy se nevzdělávali hrdinové marathonští, oni prostí jinoši, mravů čistých, plní ušlechtilé hrdosti! Když oni zpívali, ozývali se školy hymny náboženskými.« Do katolické rodiny, do rukou jejích dětí patří proto jen knihy opravdu dobré, ušlechtilé, jen onen tisk, který nesmlouvavě hájí víru, mravnost, správné zásady katolické!

Kniha má tisíc jazyků; mluví od srdce k srdci, mluví k milionům; má nezřídka větší moc než slovo mluvené. A vniká tím hlouběji do srdce, čím větší je osamělost a ústraní, v němž ji čtenář čte. Něco z ní vždycky utkví, něco z jejích myšlenek, z jejích zásad, a tak se jí čtenář stává podobným.

Mladí lidé nemají četbou hověti pouze zábavě, příjemnému pobavení; ani nemají čísti jen proto, aby vzdělali rozum a obohatili paměť. Ne...! Mějme je též k tomu, aby čtli i knihy, které šlechtí, vzdělávají srdce, které přinesou užitek i jejich duši, které jim budou vzpruhou, které je posílí, které jim budou skutečnou oporou; dejme jim do rukou i knihy, jež obsahují vážné pravdy a mravní naučení pro život, knihy, které je povedou k dokonalosti, stavu jejich přiměřené, a které jim pomohou k tomu, aby byli na své životní pouti opravdově šťastni. Knihy takové jsou jakoby vůdčí hvězdy na dráze pozemského života..., varují před propastmi a záludnými tůněmi..., chrání je, by nezbloudili...

Vyličují nám skvělé příklady našich nejlepších průkopníků, hrdinných, obětavých bojovníků za víru; v nich vidíme živé příklady zářivých ctností; ukazují nám jasně a názorně, jak rychle a jistě spěti k nebi, jak spasiti duši. Opírají se o pevné, osvědčené zásady evangelia, a právě proto vedou člověka na jeho životní pouti jistým krokem k pravému štěstí.

Máme-li však z četby míti skutečně užitek, je nevyhnutelně třeba, abychom při ní dbali také určitých pravidel.

Dnes je knih a časopisů tolik, že se nemají čísti ani všechny věci dobré, nýbrž vlastně jenom ty nejlepší. Při výběru jejich si počínej právě tak jako při volbě přátel! Ne každému, s nímž se náhodou setkáš, ihned otvíráš dokořán své srdce; ne každému věnuješ důvěru a oddanost.

Buď především ostražitý! Nedej se zmásti sebe lákavějším nápisem, sebe skvostnější úpravou, sebe slavnějším jménem spisovatelovým! — Nevěř každému, jenž ti knihu doporučuje! O mnohé knize mnohý praví: ta je pěkná, neškodná; často však tomu tak není. Buď proto opatrný! Nedej nic na svědectví těch, kteří nedbají vlastní spásy. Pamatuj si: Kdo je ze země, o zemi mluví a myslí. — Nečti, co zapovídá církev, která to myslí s tebou dobře; má na tebe moc, i může, ba musí od tebe žádati, abys hájil co nejsvědomitěji její cti a dbal o svou spásu. Nebyla by ani matka, kdyby si počínala jinak. — Odvrhni, o čem sám víš, že je špatné nebo dvojsmyslné! Neber do rukou to, čeho se právem obáváš! Byl by to nerozum a smělost, kterou bys možná draze a bolestně zaplatil... Uměj se opanovati! Najdeš-li v knize něco, co uráží víru a stud, odhoď ji, aby tě neuštkl nebezpečný ten had!

Co náleží k tvému stavu, můžeš věděti.

Nečti z pouhé zvědavosti! Střez se nemístné hltavosti v četbě; neboť z ní je »hlava všecka bolavá, srdce všecko choré«. (Is. 1, 5.) U lidí, kteří

čtou bez výběru a příliš mnoho, se z rozumu stává, jak dí polský básník Brodziński, jakoby zájezdní hostinec, v němž je věčný zmatek, věčná vřava. Čti raději méně, ale tím důkladněji. Hleď si z toho, co čteš, odvoditi dobrá předsevzetí a naučení pro denní život!

Čti vždycky všechno řádně, po pořádku a až do konce!

Lehké, těkavé mysli mládeže se ovšem dobrá vážná četba méně zamlouvá, méně jí lahodí; nezřídka si musí při ní činiti násilí: vytrvá-li však v ní, koná-li ji pravidelně a řádně, přináší právě jí nesmírný užitek. Je známo na příklad o sv. Ignáci z Loyoly, že se jen z nedostatku jiných knih ponořil do Životů svatých, které se mu zprvu protivily; ale právě tato vážná četba z něho učinila velikého světce, nadšeného pro čest a slávu Boží, který sám i řádem, jejž založil, vykonal a dosud koná velmi mnoho pro rozšíření království Božího na zemi i pro blaho a spásu nesmrtelných duší.

Pro mladíka i pro dívku je dobrá kniha, obsahující božské pravdy a naučení shůry, mohutná zeď a hradba proti zvráceným zásadám zkaženého světa, je ochranný násep proti mocným vlnám špatného příkladu, jež se odevšad valí a na ně dorážejí. Udržuje je ve styku s vyšším, lepším světem.

Proto, křesťanští rodiče, dávejte svým dospívajícím synům a dcerám pouze dobrou, zdravou duševní stravu! Dobrá kniha — plást medu. Špatná kniha — sousto jedu! Dobrá kniha — toť pravý apoštol! Dobrá kniha — nad zlato!

A ty, mládeži, vezmi ji a čti! Jednou i po druhé! Bůh tě veď, abys vždycky volila dobře, Bůh ti žehnej, abys čtla vždy s prospěchem a užitkem pro svou duši! Slovo Boží je jako dvojsečný meč, proniká až k srdci; kéž tě zasáhne co nejhlouběji — tobě k spáse!

Tisk je dílo prvého řádu; v dnešní době je to vskutku velmoc! — »Dobrý časopis je nepřetržitá misie ve farnosti.« (Lev XIII.) — »Katolický časopis je v osadě téměř tak potřebný jako kostel.« (Kardinál O' Connell.) — »Jedna věc nejvíce naléhá: rozšířiti po celé zemi časopisy, které hlásají pravdu.« (Kardinál Labouré.)

Nadarmo budou nejlepší nedělní kázání, budou-li věřící každého rána čísti noviny, jež hlásají pravý opak. Nadarmo budou nejkrásnější misie, budou-li ti, kdo se jich zúčastnili, druhého dne míti v rukou jen bezbarvý nebo dokonce protináboženský tisk. Nadarmo

jsou i nejlepší školy a vychovávací ústavy, najde-li dítě při návratu domů na stole nepřátelské, špatné časopisy, jež se posmívají víře a církvi nebo si jí neváží. Zkušenost to smutně potvrzuje! Nadarmo jsou všechny snahy a oběti katolíků, jestliže odebíráním a koupí špatného tisku podávají takřka druhou rukou svým protivníkům zbraně, jež zničí výsledek jejich prací a obětí.

Povinnost katolíka je zřejmá a jediná: podporovati, odebírati jen tisk vskutku katolický!

Vše, co tu řečeno o dobré nebo špatné knize, platí stejnou měrou i o divadle a jmenovitě o kině. Zajisté nikdo není proti divadelním a filmovým představením, pokud jsou opravdu školou dobrého vkusu, pokud zušlechťují a vzdělávají, pokud netupí, co nám drahé a svaté, pokud nepředvádějí všelijakou špínu, pokud neurážejí veřejnou mravnost. Ale jak zřídka tomu tak bývá, zvláště na bílém plátně biografů, na němž tak rafinovaně svítí zločiny, svody, všechen rmut a kal nejnižších vášní, pudů a prostopášností lidských, na němž bývá zbožňována manželská nevěra a připravována půda pro rozluku!... Toť pravá otrava duší, toť líheň hříchu, neřesti, mravního úpadku, nevěry!! Toť takřka organisované loupežné tažení proti mravnosti... Kolik mladých duší, kolik rodin pochovalo v divadle a zvláště v kinu své štěstí!...

Nespoléhej nikdo na svou mravní sílu a neříkej: »Mně to neuškodí!« — »Může-li kdo skrýti oheň do svého klína, aby mu neohořelo roucho?« (Přísl. 6, 27.) — Kdo vdechuje jedovaté ovzduší, zakrátko se jistě otráví!...

DOBRÁ KNIHA—DOBRÝ PŘÍTEL

Mladík, pocházející z dobré rodiny, dokončil s pěkným výsledkem gymnasium. Měl jíti na universitu, aby se tam věnoval studiu práv. Hodná jeho matka se chvěla obavami o jeho budoucnost; bylať si vědoma, kolik nebezpečí a nástrah naň čeká v městě, do něhož se měl odebrati na další vzdělání. Trnula při pomyšlení, že by v něm mohl přijíti o víru a mravně se zkaziti. I přemýšlela, jak by ho toho uchránila. A když odjížděl, dala mu maličkou knížečku, »Následování Krista« od Tomáše Kempenského; zároveň jí musil slíbiti, že ji bude stále nositi při sobě a že si z ní každý den přečte jednu stránku.

A co matce slíbil, to také věrně plnil. Každého večera si našel volnou chvilku, vyňal zlatou knížku, která na dobrou cestu přivedla již více lidí, nežli je v ní písmen, a pozorně z ní četl stránku za stránkou. Přitom si vždy vzpomínal na dobrou matičku a na starosti, které oň měla a má ...

Po několika měsících však bylo jinak. Jeho druhové mu vypravovali o svých zábavách, schůzkách a slavnostech, a líčili je tak výmluvně, že se dal zlákat a že do nich začal chodit. Ale to ho poznenáhlu přivedlo na cestu duševní netečnosti a lenosti. Ve společnosti svých kolegů úplně zvlažněl. Brzy mu byl talisman, který mu dala matka, nepohodlný. Zaujímal sice jen málo místa v jeho kapse, ale přesto musila z ní knížečka zmizeti; příliš mu připomínala léta prožitá pod otcovským krovem, v nichž vedl bezúhonný život vzorného mladíka, jenž měl nezkažené srdce, plné živé víry. Vzpomínky ty se ho nemile dotýkaly a zlatá ona knížka byla mu jakoby živá výčitka, která ho provázela do všech nedovolených zábav; pálila ho při nich, takže se jim nemohl nerušeně oddati. Aby se těch výčitek zbavil a utlumil hlas svědomí, odhodil ji konečně do kouta své světnice, odkud zakrátko putovala do staré bedny, do níž odhazoval nepotřebné věci. Poslání její se tím však ještě neskončilo, i když student na ni úplně zapomněl a tím více se vrhl do víru hlučných zábav a nezřízených radovánek.

Jednou se chtěl holit. Ve staré bedně hledal kus papíru, aby oň otřel břitvu. Přitom mu padlo do rukou »Následování Krista«. »Eh což,« zabručel, »jakápak škoda,« a vytrhl z knížky list. — Po několika dnech tak učinil opět. Míjely týdny a tenounkých listů v knize ubývalo. Po každé však padl zrak pobloudilého mladíka na některou větu vytrženého listu a vyrušil ho aspoň na chvíli z klidu, do něhož ukolébal svědomí.

Po nějakém čase šel kolem kostela, do něhož právě vcházel pohřební průvod. Ze zvědavosti se zastavil a hleděl na průvod. Vtom zaslechl, jak někdo ze zástupu, stojícího před kostelem, praví: »Takové neštěstí! Byl jedináček, měl bohaté rodiče, měl vše, nač si jen pomyslil, a bylo mu teprve osmnáct let!« »A co se mu vlastně stalo, že zemřel tak mlád?« tázal se jiný. »Spadl s koně,« vysvětloval první, »a zlomil si vaz. Jeho matka by si byla málem zoufala.«

Mimoděk si student při těch slovech vzpomněl na to, co četl den předtím na listě, vytrženém z »Následování Krista«: »Ó, bláhový člověče, myslíš snad, že budeš dlouho živ, když ani jediný tvůj den není jistý?« (I. 23.) Myšlenka ta zapůsobila naň v tom okamžiku tak mocně, že se přidal k průvodu a šel za ním do kostela. Vážné obřady v něm budily vážné city a myšlenky, mluvily tklivě i k jeho srdci, které pod nenadálými dojmy tálo, takže šel do sebe, hluboce se zamyslil a si uvědomil, do jaké propasti se řítil. Po několika dnech vyhledal kněze, jemuž upřímně otevřel srdce, a začal opět vésti lepší, pořádný život. Zlatou knížku, ač v ní chybělo mnoho listů, měl zase ve velké úctě, nosil ji ne-

ustále s sebou a den co den v ní četl, jak byl při loučení matce svatosvatě slíbil.

Tak byla odměněna zbožnost starostlivé matky a list dobré knihy zachránil mladíka, který tonul v bahně a zkáze velkoměsta.

Važte si proto dobrých knih, vyhledávejte a rozšiřujte je; neboť vskutku: dobrá kniha — nejlepší přítel, o němž moudrý Sirach dí, že je »záštita mocná, a kdo ho nalezl, nalezl poklad.« (Sir. 6, 14.)

*

B. M. Kulda vypravuje o svém bratru Josefovi, který žil jako kožišník ve Štokholmě a který ho někdy navštívil v Brně, na Chlumu a v Praze, toto: O jedné takové návštěvě hledal cosi ve svém kufru a tu mu vypadla knížka. Zdvihl jsem ji a četl: Zlatá kniha Tomáše Kempenského o následování Krista. Já řku: Josefe, dlouho-li máš výbornou tu knihu? Bratr mi odpověděl: »Knihu tu mi dal na památku František hamburský (byl to druhý bratr Kuldův), když jsem se ponejprv od něho vydával na cestu do Švédska. Pravilť mi: Kniha ta budiž vám společnicí na pevnině i na moři. I já od mladosti své mám výtečnou tu knihu, a nebylo a není na lodi nebo v hostincích dne, abych sobě nepřečetl aspoň jednu kapitolku! Od té chvíle činím i já podobně« — doložil bratr můj Josef.

Je možná méně známo, že si knihy té velice vážil světoznámý Antonín Dvořák a že v ní podle vlastního doznání »pilně čítával« i J. B. Foerster.

PRO VÝSTRAHU

Sv. Augustin vypravuje ve »Vyznáních« tuto nadmíru poučnou příhodu ze života svého žáka a přítele Alypia, který jako on pocházel ze vznešené rodiny v severoafrickém Tagaste a svou povahou budil krásné naděje do budoucnosti. V Kartagu, kam se odebral na další vzdělání, byla velká zvrácenost mravů, ničemné hry a divadla byly v oblibě, a ty strhly nadějného mladíka, který takřka šílel zhoubnou zálibou pro hry v cirku. Augustinovi se ho podařilo vyléčiti z té vášně jízlivým výsměchem, jímž zahrnul ty, jež poutalo to bláznovství, »takže s něho spadla všechna špína her v cirku, do něhož již nevkročil.«

Brzy poté přišel do Říma, aby tam studoval práva. Ale »tam stržen byl neuvěřitelnou náruživostí ke hrám gladiátorským, jimiž až dosud pohrdal a jež zavrhoval. Někteří jeho přátelé a spolužáci, jež potkal, a kteří se vraceli od oběda, ho vtáhli, ač se velmi zdráhal a vzpíral, přátelským násilím do amfitheatru v den oněch krvavých, ukrutných her. Řekl jim: »I když mé tělo na ono místo odvlečete a postavíte, můžete způsobiti, aby se má mysl a moje oči dívaly na hry? Budu tam jako nepřítomen a tak zvítězím nad vámi i hrami.« Oni, ne-

dbajíce jeho slov, ho vzali s sebou, chtějíce se přesvědčiti, zda ve zkoušce obstojí. Když tam vešli..., vřelo již vše kolem krvelačnou vášní. On zavřel oči a zakázal duchu svému účastniti se takových ohavností. Ó, kéž by si byl i uši ucpal! Neboť, když jeden v zápase klesl a nesmírný křik celého shromáždění zazněl Alypiovi prudce v uši, otevřel oči, puzen jsa zvědavostí a jako odhodlán pohrdnouti vším, co uvidí; a hle, poraněn byl na duši těžší ranou než gladiátor, jehož chtěl viděti, na těle; klesl bídněji než onen, při jehož pádu nastal křik... Jakmile spatřil krev, vssál do sebe krvelačnost, neodvrátil, nýbrž upřel zrak a nevědomky ssál zuřivost, jásal nad ohavným zápasem a opájel se krvelačnou rozkoší. A již nebyl takový, jaký přišel do cirku, nýbrž jako jeden z davu, mezi který přišel, a jako pravý společník těch, kteří ho tam uvedli. Co mám dále říci? Díval se, křičel, hořel, odnesl si odtamtud šílenou touhu choditi tam nejen s těmi, kteří ho tam odvedli, nýbrž častěji než oni, a přiváděti tam i jiné...«

Tak klesl Alypius ve svou dřívější vášeň. Kolik mladých lidí klesá podobně, protože nemají dosti síly, odvahy a rozvahy, aby se vystříhali zlé příležitosti, aby nechodili do špatných divadel, aby se varovali pochybných, nemravných filmů, aby se chránili nepočestných zábav a špatných místností, aby se vyhýbali nebezpečným společnostem a osobám vůbec..!

Jistý mladík vypravuje o sobě, že již jako student přišel o víru a stal se naturalistou, racionalistou, pantheistou, nacionalistou a socialistou, zajisté podle toho, co právě četl. Ani jeden z těch směrů ho však neuspokojil. Onemocněl. A v nemoci začal, jako kdysi sv. Ignác, opět čísti dobré knihy. První trvalý dojem naň učinila vážná četba biblické dějepravy. Život a božské učení Krista Pána naň působilo svou velkolepostí tak přesvědčivě, že brzo zmizela i nejmenší pochybnost o božství našeho Pána a Mistra. A dále doznává:

»Co mi však nejvíce církev sv. učinilo drahou, byla skvostná knížka P. Pesche T. J. »Život podle náboženství« — vyšel také česky u Prombergra v Olomouci — v níž jsem se naučil chápati prostou a přesto tak hluboce promyšlenou mravouku katolického náboženství. Znovu a znovu jsem žasl nad velikostí těch myšlenek. Musil jsem mysliti dál a dále, a z hodiny na hodinu víc a více jsem se utvrzoval ve víře. Nechápal jsem, jak jsem mohl útočiti na tak nádhernou budovu, a uznával jsem zřetelněji a jasněji, že ti, kdo řídí kormidlo církve, mohou klidně hleděti vstříc všem bouřím, poněvadž úsilí o její rozvrácení bude vždy marné. A proto dnes lituji, a budu toho litovati po celý život, že jsem byl kdy bez víry. Jediný užitek, který z toho mám, je ten, že jsem poznal, jaký poklad je naše víra. A mohu každého jen varovati, varovati ze skutečně smutné zkušenosti, aby neodvrhovali tohoto vzácného drahokamu, který jim milující mateřské srdce vložilo do dětské duše.«

Zda toto doznání není obrazem tak mnohého mladíka a mnohé dívky, kteří přijdou na scestí četbou pochybných, nebezpečných knih, z nichž čerpají

směs popletených a nestravitelných pojmů a které je jako bludičky zavedou do bažin nejrůznějších pokušení? Bohužel mnozí v nich bídně hynou. Ne každá kniha je tudíž dobrý, vhodný dárek pro mladého člověka. Nehltejme bez moudrého výběru a opatrnosti vše, co se nám nabízí v pochybných novinách, knihkupectvích, veřejných i soukromých knihovnách a čítárnách! Dbejme rady zkušených lidí, duchovních vůdců!

Dnes, kdy si mládež ze škol odnáší jen povrchní vědomosti náboženské, kdy se v nich její víra namnoze podrývá, sáhněme častěji po knize náboženské. Prostudujme ji důkladně, abychom se sami ve věcech víry vzdělali a utvrdili, abychom jí mohli hájiti proti útokům, ať pocházejí ze zlomyslnosti, ze lži, z nevěry nebo z nevědomosti. Právě nevědomost ve věcech náboženských, která často přímo zaráží nejen u lidí lhostejných, nýbrž i u jinak dobrých katolíků, bývá zdrojem přečetných pochybností, poblouzení, útoků a odpadů od víry, jak jsme toho byli svědky po převratě. Nemůžeme trvale a neochvějně milovati to, co neznáme...

NEPRAVÉ ZOTAVENÍ

NEJVĚTŠÍ PODVODNÍK

Kdo to je? Alkohol! Znamenitě se dovede skrývati za družnou zábavou a omámiti jmenovitě mladého člověka. Klam a podvod se tají v jeho slovech, když mu namlouvá: »Posilním tě, pomohu ti v práci!« Právě naopak! Alkohol není pro ty, kdo chtějí něco vykonati. A proto radí všichni, kdo z vlastní zkušenosti vědí, co je těžká práce, aby se člověk před ní i při ní zdržel lihových nápojů.

Vzpomeňme na vojáky, kteří konají dlouhé pochody! Nedostávají opojných nápojů; dává se jim káva, žízeň zahánějí čistou vodou. Stejně činí cyklisté, automobilisté, závodníci, chtějí-li podati zvlášť velký výkon. Po celou dobu příprav, v níž se cvičí a která trvá týdny a měsíce, nepijí lihovin, aby měli »lehkou hlavu«, aby byli schopni velikých výkonů.

Poslyšme dále, jak podvodník alkohol šálí lidstvo. Praví: »Uzdravím vás.« Je to však lež. Který člověk lépe poslouží svému zdraví: ten, jenž drahý čas věnuje pilné, vytrvalé práci v hospodářství, na poli, v zahradě nebo v lese, chléb svůj zapíjí dobrým domácím mlékem a vodou, nebo ten, jenž celé večery, celé neděle a svátky vysedá v hostinci a jenž se řídí nesprávnou, svůdnou zásadou: »Užívejme rozkoší, které skutečně jsou, rychle užívejme tvorstva, dokud jsme svěží! Naplňme se drahým vínem a vonnými věcmi, ať nás nemine žádný květ jara! Věnčme se růžemi, prve nežli zvadnou;... vždyť to jest úděl náš

a toť náš los« (Moudr. 2, 6—9), který však druhého dne jde po své práci v nejmizernějším rozmaru a pro nepořádný život má s ženou jen samé mrzutosti, stálé sváry, hádky?

V š i c h n i l é k a ř i jakoby jedněmi ústy doznávají, že hovění alkoholu podrývá zdraví, že velká většina n e m o c í má původ a příčinu v nemírném požívání lihovin. Alkohol plní nejen n e m o c n i c e, nýbrž i ú s t a v y c h o r o m y s l n ý c h obětmi, které propadají této zhoubné vášni; alkohol je skutečně mnohonásobný vrah, jemuž za obět padá více lidských životů, než jich skosí války, epidemie a hlad dohromady.

Alkohol podporuje nejrůznější nemoci. Trpí jím žaludek, játra a ledviny, zvláště však srdce, na jehož nerušené a pravidelné činnosti závisí náš život. Nejškodlivější jsou silně alkoholické nápoje a nemírné pití piva. Kdo se mu oddává, nepováží, že do sebe leje nerozumně velké množství tekutiny, jež pak přechází do žil, koluje celým tělem a konečně se vypařuje plícemi, pokožkou a vyměšuje ledvinami. K tomu je ovšem třeba zvýšené činnosti srdečního svalu, jíž však trvale nesnese; i dostavují se různé choroby, které nezřídka končívají smrtí.

Ještě zhoubněji působí alkohol na m o z e k a s o u s t a v u n e r v o v o u, na čivy. Nervy přímo otravuje. Kolik zločinů zavinila tato otrava myšlení a cítění, která člověka často snižuje až pod němou tvář! Kde řádí, tam hyne ušlechtilý mrav a cit, tam dochází k rvačkám, zločinům, vraždám. Soudcové a správcové trestnic praví, že dvě třetiny všech přestupků a zločinů, které přijdou před soud, více méně souvisí s neblahými účinky alkoholu, že alkohol přeplňuje i káznice. Trestanci sami ti řeknou, že se stali zločinci v opilství. Tento jed zaviňuje ročně na sta sebevražd, desetitisíce lidí přivádí do bláznců.

Kolik lidí přivedl na s c e s t í, zničil jejich štěstí časné a snad i věčné! Kolik mladíků, kteří snad po prvé podlehli »při družné zábavě« tomuto ošemetnému příteli, kleslo a přišlo o č i s t é s r d c e! Kolik jich jeho působením padlo do úplné mravní zkázy! Kolik mužů nešťastnou náklonnost k němu zaplatilo porušením věrnosti, kterou svatě přisahali u oltáře, a tak rozvrátili štěstí své i blaho rodiny!

Jak velice a rychle tento »arcipodvodník« podkopává b l a h o b y t r o d i n, jak dokonce i zámožné rodiny přivádí nezřídka v krátké době úplně na mizinu a do chudobince, jak podle slov prorokových boří a rozmetává »paláce v rozvaliny a domky v padrť« (Amos 6, 12), o tom se můžeme na vlastní oči přesvědčiti bohužel až příliš často.

Že konečně poskvrňuje a znesvěcuje s v a t y n i r o d i n y, že ničí pokoj a mír a rozvrací štěstí rodinné — ach, to netřeba dokazovati; více než výmluvně o tom svědčí uplakané tváře, srdcervoucí nářek, hoře, zoufalství nesčetných zbědovaných, udřených, nešťastných matek a dětí, které zápasí o každý groš a skývu chleba, jež doma hladovějí, zatím co otec sedí v hospodě a hrdlem

prolévá těžce vydělané peníze, a kterým otcovo opilství otrávilo život a učinilo z něho hotové peklo. Jak může míti dítě úctu k otci, omámenému alkoholem až k nepříčetnosti, zpitému pod obraz Boží!... Jakých násilností je ve stavu tom schopen!... Kolik manželských rozvodů má příčinu v alkoholu!... Kolik dětí předčasně umírá!... Kolik mrzáků, slabomyslných, dědičně zatížených, slepých dětí pyká bídným životem za hříchy otce alkoholika! Domy křesťanského milosrdenství jsou toho smutným, žalostným dokladem...

Alkohol — toť tyran, který svá chapadla roztahuje po celém světě. Běda tomu, koho uchvátí! Pomalu, ale jistě ho vede do záhuby. Všichni opilci začali mírnými dávkami tohoto jedu, jenž omamuje, zeslabuje vůli, až ji podlomí úplně. A člověk bez vůle je — otrok! Tyran alkohol jich má miliony...

PO STOPÁCH STVOŘITELOVÝCH

Dobrořečte všecka díla Páně Pánu!
Chvalte a nade všecko ho vyvyšujte na věky!
Chvalozpěv mládenců v peci ohnivé.
(Daniel 3.)

Rozkošné jitro — jasné, srpnové jitro v nebetyčných Tatrách u jejich nejnádhernějšího skvostu, u jejich nejvzácnější perly, na břehu Štrbského plesa, v jehož klidné hladině, křišťálově čisté jako rybí oko, se zhlížejí okolní zamlklé bory, jejichž koruny do velebného ticha probouzejícího se dne šumí tajemnou píseň, a bělošedí tatranští velikáni, stojící v jeho pozadí dlouhých už od věků, jakoby na stráži u své královny!... Úchvatný pohled, od něhož se odtrhnouti nemůžeš!...

Konečně stoupám dál, výš a výš. »Excelsior!« je heslo dne. Stezka vede kolem omšených smrků, přes bystřinu a zurčící ručeje, kolem třpytivých, zasněných ples. V serpentinách hadovitě se vine po strmých stráních, přes balvany a zledovatělé sněhové závěje.

Bez dechu stoupuji závratnou stezku;
jest jako vyryta klikami blesku,
výše a výš pne se k oblaků příkrovu. *(Eliška Krásnohorská.)*

Excelsior! Jen výš a výš!... Po několika hodinách namáhavého stoupání jsem u cíle. Stojím na Rysech, na Štítě Mořského oka, a rozhlížím se kolem... Výkřik překvapení, úžasu a nadšení

vydere se tu jistě každému z prsou. Kolkolem divoce a zároveň majestátně vzduté moře skalných velehor, načeřené strmými týny a útesy, rozeklanými skalisky, sněhem leckde postříbřenými zubatými hřebeny, jakoby gigantickými valy a hradbami, obrovskými turněmi, věžemi, zvedajícími se od Kriváně, zadumaného, pověstmi opředeného strážce Slovenska, až po štíty a homole lomnické, a dále na východ a západ a sever vysoko k nebi jako nesmírné ruce, jež touží a vybízejí a hlásají: excelsior!

A v zkamenělém tom moři zeje plno srázů, hlubokých, zdánlivě nedostupných, propastí, rozsedlin, strží, proláklin a děsivých roklí, do nichž jako nádherné drahokamy pohádkovité krásy a velikosti jsou zasazena skvoucí, třpytivá mořská oka, safírové stavy a snivá plesa; místy je přerváno kotlinami, údolími a širšími dolinami, pokrytými velikými koberci sametově zelených, svěžích lučin horských s vetkaným stádem pasoucích se ovcí, se stříbrnými stuhami bystřin, potoků a říček, tvořících namnoze podivuhodné vodopády, peřeje a kaskády. Na sever se otvírá daleký výhled do zvlněné polské Haliče, na jihu hluboko pode mnou se mísí zlato niv roviny Popradské se zelení luk a lesů, s četnými vesničkami a městečky, za ní pak se modrá strmě vystupující pásmo Nízkých Tater se srázným, rozervaným Ďumbierem.

A z roklí, kotlin a údolí stoupají, od nebetyčných štítů a útesů skalnatých obrů, jakoby od mohutných oltářů se vznášejí bělavé obláčky mlh jako oblaky kadidla a nesou libou vůni pestrých květů z grúní a lučin k čistému blankytu nebes, jež se jako obrovitá kupole nesmírných rozměrů velebně klenou nad velkolepým tím divem přírody, který s nimi splývá v nádherný, obrovský velechrám, plný nesmírného majestátu, v jehož bodu nejvyšším září jasné slunce, zalévající vše proudy zlatých paprsků. A vůkol se rozkládá posvátné ticho, jehož neruší ani král vzduchu, orel tatranský, který klidně pluje na rozpiatých perutech, koupá se v modravém moři a v zlaté záplavě, upíraje bystré oko k slunci — excelsior!

Sem nezní hukot vln, s nímž vodopád se vtíná
do stínu údolí, kde želem tajná skrýš,
jen ticho nesmírné jak moře obepíná
hor temena a orla čistou říš. *(Vojtěch Hošek.)*

Ve Vysokých Tatrách

Znovu a znovu se rozhlížím a kochám údivem nad velkolepým divadlem jedinečné krásy a mohutnosti; oko se nemůže odtrhnouti od oceánu, zkamenělého uprostřed nejprudší bouře, zvířeného, klokotajícího, nesmírnou silou šlehaného tu do oblak, tam opět klesajícího do propasti... Jsem jako u vytržení... Žasnu... Jak malý, nepatrný je člověk proti tomu! A co je teprve proti Tomu, jenž to vše vytvořil, vystavěl, nakupil mocí závratnou v pestré rozmanitosti, v úchvatné obrovitosti!... Obracím konečně užaslý zrak k azurné klenbě, v nebe líc, myšlenka, rozechvělý duch letí Tvůrci vstříc - vysoko - převysoko - a duše volá: »Jak veliký a mocný jsi, o Bože, jak veliké, krásné a velebné je dílo rukou tvých! Na pouhý pokyn všemocné vůle tvé hory se zdvihly a údolí sestoupila na místo, jež vykázals jim.« (Žalm 103, 4.)

Když jsem se k večeru vrátil ke Štrbskému plesu, přihnala se bouře, blesk za bleskem po celou hodinu klikatě, oslnivě sjížděl na zachmuřená čela tatranských velikánů a hrom za hromem do nich bil a divoce burácel. — Pak zvolna odtáhla bouře s lijavcem dále na východ nad hory levočské. Mraky se trhaly, mizely a z nich vyšel jasný měsíc v úplňku, ozařuje magickým světlem zadumané věkovité skalní obry, kteří celí, bouří nezdolaní, majestátně opět nesli kamenná čela k hvězdnatému nebi. Z osvěžených okolních lesů vystupovaly bílé páry, jakoby kouř ze zápalných obětí, zastírajíce na chvíli temena nakloněného Kriváně a jiných tatranských zkamenělých velikánů, a celá příroda volně oddychovala za velebného ticha v klidu a míru čerstvou, libou vůní horských palouků a pryskyřicí temných, dumajících borů.

Byl to jeden z nejúchvatnějších večerů, jaké jsem kdy prožil, přímo vybízející k rozjímání o velikosti, všemohoucnosti a neskonalé velebnosti Boží a k pokorné modlitbě k Tomu, jenž tvůrčím slovem učinil vše, jehož velebností naplněna je všecka země (4. Mojžíš. 14, 21), ač jest jen podnoží nohou jeho (Skut. ap. 7, 49), jehož cti a chvály plny jsou nebe, zem, povětří, vody, jehož pohledem země »zachvívá se, dotkne-li se hory, kouří se z ní«. (Ž. 103, 32.)

A vzpomínám na jiný okamžik, jenž hluboký dojem zanechal v duši. — Bylo to v tyrolských Alpách. Na jihozápadě od Inšpruku se vypíná nádherná hora, v podobě obrovského trojdílného oltáře, který maje-

státně vyrůstá ze zalesněných předhoří, imposantně, úctyhodně vévodí severní části Sillského údolí a malebně korunuje celý kraj. Je to Serles neboli Waldrastspitze, již lid nazývá tyrolským oltářem.

Před půlnocí jsme se tam vydali za vlahé, jasné, červencové noci a za prvního svítání jsme stáli na jejím vrcholu, který k severu téměř kolmo ční k nebi. Překvapující rozhled! Na všech stranách mohutné masivy a pásma velehor, od bělostných ledovců skupiny Oetztalské na jihozápadě až po severní mohutnou hradbu se Solsteinem a strmým Bettelwurfem a po velikány Alp bavorských, jimž dominuje Zugspitze; za Brennerem na jihovýchodě vyčnívají podivuhodné útvary pískovcových Dolomitů, na východě pak se v dáli rýsují homole a vysoké štíty Alp Zillertalských a hor solnohradských. Hluboká údolí pod námi zahalena jsou ještě v pološero a ponořena v klidný spánek. Jemný opar z nich vystupuje a sráží se vysoko kolkolem na dalekém obzoru v úzký mlhovitý pruh, který věnčí bílé a modravé vrcholy ledovců a nebetyčných hor, z nichž jen nejvyšší nad něj vyčnívají.

Hvězdy hasnou — jasní se; v nížinách je však stále ještě šero. Pojednou se zableskla, zatřpytila nejvyšší temena nad mlhovitým věncem, zasvítila, jako by z nich vycházela tajemná záře. A náhle je zalévá jemná růžová červeň; již se jí barví i mlhový pás, a růžová záplava se šíří dál a dále; již i my v ní toneme; celý široký, daleký, vysoký obzor je jediné nachové moře; a nad ním se mohutně klene nebe, zalité červánky, jako by to byl průhledný červený baldachýn... A vůkol je ticho, velebné, posvátné ticho... Jsme okouzleni čarovným zjevem, že ani necítíme mrazivého chladu, který vane velikou výší, na níž stojíme... Vtom zaplál nejvyšší z vrcholků na východě, jako by jej polil zlatem, čistým, roztaveným zlatem, za ním druhý, třetí, čtvrtý a tak dál a dále, jako by neviditelný anděl obcházel a zažehoval obrovské svíce v nesmírném velechrámu... A za několik okamžiků se zvolna a majestátně vyhouplo nad pásem mlhovitých par krásné, jasné, veliké slunce v celé zlaté, oslnivé nádheře, a září a třpytí se jako monstrance na svatostánku, stojícím na modravých a zelenavých mramorových sloupech, zahaleném skvoucími, duhově zbarvenými oblaky kadidla, z nichž jako by probleskovaly hvězdnaté řízy a blýskavá tajemná křídla andělská... V po-

svátném tichu zanotil pojednou kdosi mocně vzrušeným hlasem: »Te Deum laudamus - Bože, chválíme tebe«, ostatní vpadli, jako by jen na povel byli čekali, a s tyrolského oltáře se nesl z vroucích srdcí a zanícených duší mohutný hymnus ambrosiánský nad planoucí alpské velikány k nebi, k Tomu, jehož oslavuje i mrtvá příroda a jemuž spřádá jediný, velkolepý, úchvatný, velebný chvalozpěv.

Na vrcholcích hor, daleko od ruchu a malicherného shonu světa, je člověk takřka blíže Bohu; kdo si zachoval jen jiskřičku víry, cítí tam, kde se obzor rozvírá do nedozírných dálek, tím více všemohoucnost, velebnost, krásu a blízkost Boží, byť i dítětem ještě byl. Dojemně to vylíčil P. Fr. Hattler T. J., horlivý apoštol pobožnosti k B. Srdci Páně, kterého jako hocha vzal otec na vysoký kopec, s něhož se naskytá čarokrásný pohled na Veliký Zvon, nejvyšší horu a ledovec ve Vysokých Taurách. Spatřil jej za časného jitra ve všech odstínech ranních zážehů, za vycházejícího slunce v celé jeho nádheře, že mu připadal jako veliký velikonoční paškál uprostřed velkolepého chrámu. A dodává: »Vskutku! Bylo mi, jako bych stál ve velké, prostorné svatyni o Božím hodu: vše kolem mne dýchalo slavnostní, zbožnou náladou, jako by za chvíli měla začíti slavná mše svatá. Bylo to právě v době, kdy jsem jindy ministrovával dole v tichém vesnickém kostelíčku při mši svaté; tenkráte jsem si však přál v prostotě svého srdce, aby pan farář i oltář byl tu na Kreuzspitzi, a myslil jsem si, že bych se pak zvlášť nábožně modlil. Nebylo to ovšem možné, ... i poklekl jsem tváří k vesničce a vykonal ranní modlitbu. Co jsem se modlil, už nevím, ... jedno mi však z toho ještě zůstalo. Kdykoli si vzpomenu na ono ráno a na východ slunce na Kreuzspitzi, vždycky zatoužím: Ach, kéž by ses mohl ještě jednou tak ze srdce a tak vroucně pomodliti jako tehdy! A od té doby jsem teprve jasně pochopil průpovídku, kterou jsem měl na titulním listě v modlitebních knížkách: Celý svět je Boží chrám, a každé srdce dětsky nevinné je jeho oltář.«

Věru, celý svět, celý vesmír je Boží chrám, nezbudovaný rukou lidskou; je to kniha, otevřená pro každého, psaná rukou Boží, vyličující divy a zázraky nepojaté, nevystihlé moci, neskonalé moudrosti, nesmírné krásy, nevýslovné dobroty a nekonečné lásky Boží.

Pohleď jen vzhůru k obloze za jasné zimní noci! Září a jiskří a třpytí se na ní miliony hvězd; dalekohled nám jich ukáže tisíckrát víc; a což teprve fotografická deska! Zdá se nám, jako by na ni bylo napadalo plno drobounkých sněhových vloček! Konce jim není a hvězdáři objevují nové a nové! Nedopočítáš se jich.

Mysli se nejvýš — a nad tebou *a kdybys byl jako slunce stár,*
hvězd jako vřesných zvonců — *nedomyslíš se konců!* *(Neruda.)*

Téměř každá z nich je mnohem větší, stokrát, tisíckrát, ba více než milionkrát větší než naše zeměkoule. A jejich vzdálenosti od země a od sebe navzájem! Jen světlo jejich, které urazí 300.000 kilometrů za vteřinu, potřebuje léta, století, ba tisíce a možná miliony let, než dorazí až k nám! A všechno to množství nespočetných, nesmírných světů, oběžnic, měsíců a sluncí, se žene, řítí, kolotá, krouží a víří úžasnou, závratnou rychlostí vesmírem, jehož konců nikdo nedohlédne, už po tisíce, snad po miliony let, stále podle týchž zákonů, na určitých, přesně vymezených drahách, ani o vteřinu se neopozdí, na sebe nenarazí!

Kdo vytvořil, kdo sestrojil, kdo řídí, opatruje a v pohybu udržuje tento podivuhodný, složitý, nebeský orloj nesmírných rozměrů, přesahujících každou představu, vzbuzující úžas a závrať, v němž naše země mizí jako kapka v oceáně, jako prášek v nebetyčné hoře? Kdo vykázal hvězdám jejich neviditelné dráhy už dávno, celé věky před tím, nežli je spatřilo oko lidské? ... Cítíme pravdivost slov, jež pronesl L. Pasteur při svém přijetí do Francouzské akademie: »Co je nad hvězdnatým nebem? Nová obloha s novými hvězdami. A za ní? Na ducha lidského neustále doléhá otázka: Co je za hvězdami? A marné je odpovídati: Tam je nekonečný prostor, čas a velikost. To jsou pouhá slova, která nás neuspokojují ... Nezbývá nám než padnouti na kolena ...«

Pozoruj naši zemi, jak je na ní vše rozděleno, moře, pevnina, vzduch, světlo, déšť, aby byl na ní umožněn život a každý živočich mohl žíti volně ve svém živlu! Jaká ve všem účelnost! Jaké nevyčerpatelné bohatství nejrozmanitějších forem, kolik tu druhů různých tvarů, velikosti, síly, barev, vlastností! A každý útvar, ať nás ohromuje velikostí nebo nám mizí svou nepatrností, takže se jeví oku teprve pod drobnohledem, jenž stokrát a tisíckrát zvětšuje, a odhaluje nám (na př. v kapce

vody) divy, o kterých se nám nikdy ani nezdálo, je veledílo, jež vytvořiti mohl jen umělec, jakého bychom marně hledali mezi sebe slavnějšími umělci pozemskými. Kolik květů, kolik listů — tolik uměleckých děl; a každé je jiné, všechna se i při vší podobnosti přece jen od sebe liší. Jak veliký a vznešený je Bůh, který se nikdy neopakuje, ač z jeho tvůrčí ruky neustále vycházejí miliardy vpravdě velkolepých děl, z nichž každé, byť bylo sebe menší, takže je pouhým okem ani nepostřehneme, je pravý div tvůrčí moci, tvůrčího umění! Jistý druh vstavačovitých rostlin na př. má seménka tak malinká, že je okem sotva vidíme; teprve 200 jich váží jednu tisícinu gramu; a přesto jsou v nich už zárodky budoucích kořínků, stvolu, listů, květů!

A což naše tělo, tento nesmírně složitý organismus, v němž i nejmenší úd koná právě onu práci a službu, jíž celek vyžaduje! Naše oko i ucho, ruka, srdce, mozek, je nástroj tak dokonale, jemně, důmyslně a moudře zařízený, že zdaleka překonává a zahanbuje všechno umění, dovednost a zručnost i moudrost největšího, nejzručnějšího optika a mechanika.

Věru, kolik světů, tvorů, květin, stromů, mušek, ptáků, zvířat, lidí . . ., tolik ztělesněných myšlenek tvůrčího, věčného, nekonečného Rozumu, všemohoucího, neskonale moudrého Boha Stvořitele! Pravdu má polský básník Zygmund Krasiński: »Pozoruji-li přírodu, cítím v ní i za ní — Boha!« Ona je jeho dílo, všude, na každém kroku nacházíme stopy jeho tvůrčí činnosti. I tajemství neprobadatelná, jež nás obklopují a o nichž i pyšná věda musí zahanbeně říci: »Ignoramus et ignorabimus!« (Nevíme a nikdy nezvíme), jsou jen svědky a doklady všemohoucnosti, nevyzpytatelné moudrosti Boží.

A kolik čisté krásy je v celém tom podivuhodném arcidíle! Červánky, jas duhy, nádhera pestře zbarvených květů, zlato vlnících se niv, rozkošné dozrávající ovoce, zasněžené hory, malebná údolí, třpytící se perly a drahokamy, do nedozírna se vlnící moře, snivá jezera, stříbrný svit usmívajícího se měsíce, tichá noc, hvězdami posetá obloha, šumot dumavých lesů, něžná, jásající píseň, zpěv, jenž v ptačím hrdélku se tají . . ., duše, lidská duše, zářící v milosti posvěcující oslnivěji než slunce v celém svém lesku . . ., všechna ta krása má jistě kdesi původ a příčinu:

původce, z něhož tento svět čerpá celou svou krásu. Jak krásný je Ten, jenž všechnu tu krásu stvořil, jenž je Krása sama, jejímž matným odleskem je veškerá krása stvořená!... Proto se svaté duše, duchovní, věřící lidé obdivovali a obdivují v kvetoucím luhu kráse Boží; vrcholy dalekých hor jim zvěstují jeho vznešenost; z ptačího zpěvu jim zaznívá jeho hlas; klikatý blesk a rozpoutané živly k nim mluví o jeho moci. Slyší ho v bublání potůčků, hvězdnaté nebe jim ho hlásá. Jsou si vědomi, že vše, co krásného je na zemi, je pablesk jeho nekonečné krásy.

A dolehne-li na jejich duši tíživá myšlenka, že veškerá pozemská krása jednou pomine: že květ zvadne a odkvete, list opadne, potok vyschne, hora se rozpadne, že vše, »co se v krásu šatí, v prach se, v popel zvrátí« (Vít. Hálek), tím pevněji se přivinou k nepomíjející, nezměnitelné, věčné, absolutní Kráse, k Bohu, a s žalmistou Páně dí:

Nejprv založils, Pane, zemi,
a dílem rukou tvých jsou nebesa.
Ona pominou, ty však potrváš;
a všecka zvetšejí jako roucho.
Střídáš je jako šat, i střídají se;
ty však jsi týž a tvá léta jsou bez konce.
(Ž. 101, 26—28.)

V Tebe věřím, Tobě se má duše koří, nebeský Otče, který miliony hvězd řídíš na jejich závratných drahách, jenž víš, co v hlubinách země a moří se tají, jemuž počet vlasů našich je znám, bez jehož vůle ani vrabec se střechy nespadne. Tvé je vše, Tvá je veškerá krása a nádhera kolem nás, Tvé budiž i vděčné naše srdce, Tvá budiž i naše duše, čistá, bez hříchu poskvrny, věčně budiž Tvá, Bože věčný, Stvořiteli všemohoucí, Moudrosti neskonalá, Kráso nestvořená, Otče dobrotivý!

Hle, nebe v hvězdách planoucí jest trůnem Boha,
a zemi ve květu má v podnož jeho noha. —
Ó, srdce, chceš-li štěstím vzplát, buď trůnem Boha! (Xaver Dvořák.)

CHVÁLA STVOŘITELE

Jsou divy divů kolem nás,
je denně zříme zas a zas,
z nich na nás Tvůrce zírá.
Je zázrak Boží každý tvor,
ať na nebi či v kruhu hor,
nechť rodí se či zmírá.
Tvou moudrost, dobrotu a moc,
o Bože, hlásá den i noc,
i červánků nach skvělý.
Má půvab jaro, léta klas,
je jeseň, zima plna krás
i horský olbřím smělý.

Tvá láska dala světu vznik,
jí širý vesmír vzdává dík,
kde nové světy tvoří.
Z ní čerpá slunce jas i žár,
je bledá luna její dar
a v hvězdách ona hoří. —

Tvá ruka mraky nebem tká
a zemi kvítím odívá
a lidem chleba dává.
Z ní požehnání vyvěrá,
jímž práce v sladké plody zrá
a pot se blahem stává.

I z bouře svatý hlas tvůj hřmí
jak zvuky trub v den poslední
či ze sinajské skály.
I hrůzy pohrom živelních
jsou hlasatelky výstrah tvých,
ó věčné slávy Králi! —

Tvou slávou je i kapky říš,
v níž moci své div zrcadlíš
a tajíš oku lidí.
Tvá krása hýří v krystalech
a na hlubokých moří dnech,
kam pouze tvůj zrak vidí.

Tvor nejmenší je tebou živ,
ať v prachu nebo v trávě niv,
a v tobě má své štěstí.
I vlas tvé ochrany slib má,
i hnízdo, které objímá
dlaň vzkvetlé ratolesti.

A člověk, všeho tvorstva král,
z tvé ruky nejvyšší dar vzal:
svou nesmrtelnou duši.
On rozumem tě poznat smí
a z krásy tvého stvoření
tvou vlastní krásu tuší.

Ó, duše má, co činit máš,
když Boží velkost rozjímáš,
jež v stvoření se zračí? —
Ó, blah, kdo v službu pokornou
dal Stvořiteli vůli svou,
s ním ruku v ruce kráčí! —

František Střížovský.

PÍSEŇ HOR

Sněhu běli, srázem štítů v azur čníme,
jak by obr, titán, ku hvězdám se vzepjal.
Zrozeny jsme, Bůh když rukou přetajemnou
v černou propast hvězdy jasné rozhazoval,
na plátno jak malíř s palety své barvy.
Před našimi zraky letem věky letí,
černá jako hejna ptáků ulekaných,
vírem-li je v letu zchvátí bouře divá.
Mladá vesna vzchází, kvítím ověnčená,

hyne zas a zmírá, slzou rosíc líce.
My však, pyramidy, které Bůh sám stavěl,
času vzdorujíce, stojíme tu stále.
Kdo nás zkruší, srazí? Divé časem hromy
nad námi si hrají, že se chvěje, láme
v základech svých země; v blesků siných svitu
zvedáme svá nepoddajná čela.
Mraky zemi bloudí, zkázu světem sejí,
o naše až prsa zlomí se jich síla.
Kráčí-li však při zážehu zory ranní
Věčný nebeského sídla lepostany,
kdy mu oceány, lesy, pustatiny,
nivy hymnu pějí, Matutinum slavné,
háje naše slavičí kdy písní znějí,
vůně libé kadidlem květ vstříc mu dýše:
tu my jako Mojžíš, v Boží když zřel líce,
na tvář v bázni svaté chtěly bychom padnout.
Tisícerou sněti jedle naše shýbají se,
čela svoje v mlhy bílé zahalujem. *Isidor Poljak.*

VÁŽNÝ OKAMŽIK—VOLBA POVOLÁNÍ

Konáš cestu... Na jejím konci čeká na tebe bohaté dědictví, které ti zajistí krásnou, šťastnou budoucnost. — Pečlivě ses na ni připravil; bylo ti překonat mnoho obtíží, nežli ses na ni mohl konečně vydati...

Naděje a touha tě žene, pobádá k spěchu, že necítíš únavy. Veliký kus cesty máš již za sebou. Pojednou však přicházíš na křižovatku, na níž si nevíš rady, kterou cestou se dále bráti. Rozum i spořádaná sebeláska ti praví, aby ses někoho otázal, kudy máš dále jíti, aby ses neodchýlil od pravého směru a včas došel k cíli. Leč možná z netečnosti, možná i proto, že se ostýcháš a stydíš, nedbáš vnitřního hlasu, nedbáš rozumu a dáváš se na cestu, která tě od cíle víc a více odvádí. Pozdě to zpozoruješ; propásl jsi pravý okamžik, bohaté dědictví ti unikne; třeš potom bídu s nouzí nebo bloudíš bez cíle, činíš si výčitky, anebo se pokoušíš, aby sis aspoň nějak vynahradil škodu, kterou jsi sám zavinil.

Mladá léta rychle plynou, a člověk se v nich žene spěšným krokem

dál a dále; k spěchu ho pohání odvážná mysl, bujná krev a zanícené, vznětlivé srdce. — Vtom však pojednou zazní rázný povel: »S t ů j!«

Stojíš na křižovatce, cesty se rozcházejí. Minula doba všeobecné přípravy, i začíná příprava zvláštní. Je třeba, abys věděl, po které cestě v budoucnosti půjdeš... Že okamžik, který o tom rozhoduje, je n a v ý s o s t d ů l e ž i t ý, to může popříti jediné ten, kdo si nikdy nechce vytknouti jasný, určitý cíl, nebo ten, kdo popírá, že mezi životem na této zemi a oním světem je nějaká souvislost, nějaký vztah.

Mladý příteli, je to vážný, velebný, slavnostní okamžik! Což, kdyby snad později přišla chvíle, v níž by sis musil říci: Ach, kéž bych se mohl vrátit, kéž bych byl opět mlád a ještě jednou mohl rozhodovati o svém povolání..., vyvoliti si jiný stav! Což — kdyby sis musil na smrtelné posteli říci: Ach, kéž bych si nebyl nikdy zvolil tento stav! Kéž bych byl býval opatrnější a důkladněji rozvažoval, s Pánem Bohem a svým svědomím se radil, zkrátka, kéž bych si byl v tak neobyčejně závažné věci počínal mnohem vážněji, svědomitěji!...

A n o, k é ž b y c h b y l... a l e b o h u ž e l, j e p o z d ě!

Dobře dí proto jistý spisovatel: Strach mne pojímá při myšlence, že lidský život, štěstí nebo neštěstí člověka, závisí na dvojím, trojím či čtverém »ano« a tolikerém »ne«, vysloveném mezi desátým a třicátým rokem životním, nebo i dříve. Dáti dítě do škol, na studie, či k praktickému povolání, na gymnasium či na reálku, vyvoliti si stav učitelský, soudcovský či jiný, vstoupiti v manželství či zůstati svoboden? Odpověď na tyto otázky zní krátce, velmi krátce: »ano« nebo »ne« — odpověď ta však má dalekosáhlé následky; neboť rozhoduje o dalším životě, o životním povolání.

A na tom několikerém »ano« nebo »ne« nezávisí pouze štěstí časné, nýbrž značnou měrou na něm záleží i spása věčná, tvoje, a možná i spása celé řady jiných!...

Je zhola nemožné, aby byl spokojen a šťasten, komu se při každé příležitosti vtírá myšlenka: N e j s e m n a s v é m m í s t ě! Je jako úd, který se vymkl z kloubu: působí bolest a ostatním překáží v nerušené činnosti. Stav, jemuž se sice přizpůsobíme, který však není pro nás, bývá vždycky nepohodlný a nepříjemný, musíme se do něho nutiti, narážíme

na překážky a tíží nás vědomí, že jsme to sami zavinili svou lehkomyslností, že jsme se v rozhodném okamžiku ukvapili.

A ještě z jiné příčiny není skutečně a trvale šťasten, kdo se minul s pravým povoláním. Což, když naň přijdou t ě ž k é c h v í l e, když ho stihne n e š t ě s t í? Kde nabere sílu, aby je trpělivě snášel? Nebude naň opět a opět doléhati myšlenka: já sám jsem tím vinen? Proč jsem si jen zvolil toto povolání? — Je sice pravda, že pevná ruka lodníkova může i kymácející se loď zachrániti, že mezi nebezpečnými skalisky šťastně propluje, že ji dopraví do bezpečného přístavu: musí-li však neustále plouti bez příznivého větru, musí-li zápasiti s rozkacenými živly — jak těžká, vyčerpávající, nebezpečná, zoufalá je to plavba!

Kolik je těch, kdo nejsou na svém místě! A kdyby m í s t o n i c h byli v různých úřadech jiní, povolaní, oč lépe by bylo postaráno o pořádek, právo a zákon, o blaho obcí, zemí, národů, církve!

Nelze vinu svalovati vždy jen na nepřízeň poměrů a okolností, jestli mnohý mladý člověk v životě, v konečném svém vývoji nesplní nadějí v něho skládaných, zůstane-li daleko za tím, co jsme od něho právem očekávali... Spíše bývají příčinou toho rozpoutané vášně, jimž mladý člověk hoví, nemravný život, tajné hříchy. Může míti mladík, jestliže jeho duch takto zesurověl, zpustl a zdivočel, jestli zabředl hluboko do bahna nízkých vášní, vážný názor na život, může míti správný pojem o volbě svého budoucího povolání? Odkud má míti mravní sílu, aby se povznesl nad všednost, aby si dokonce vytkl vznešený cíl? Je-li srdce úplně oddáno světu, povaha slabá jako třtina větrem se klátící, vůle zeslabena a otupělá, bloudí-li duch po pustých cestách, je-li tělo poskvrněno, je-li mladík stržen do kalu, propadl-li nízkým chtíčům a neřestem: je možno, aby se staral o to, kam ho volá Bůh, jaké s ním má v budoucnosti úmysly? Může jinoch, jehož duše je oloupena o všecek pel, vyšší vzlet a křesťanský idealism, vykonati něco velikého?

A takový člověk se táže: Čím se mám státi? — Čím chceš býti ty, jehož rozmařilost a zhýralost už dávno rozleptává tělo i ducha, — ty, jehož mládí prchlo jako ošklivý, odporný sen, — ty, jenž nejsi schopen pražádné oběti, jenž nemáš vlády nad sebou? Čím se máš státi? Mohl bys téměř, po lidsku řečeno, samého Pána Boha přivésti do úzkých,

i kdyby ses ho teď opravdově s dobrým úmyslem tázal, aby tě poučil: Čím se mám státi? Uvědomil sis někdy jasně svůj konečný cíl? Záleželo ti někdy vůbec na tom, abys poznal vůli Boží a ji plnil?

Čím se mám státi? — Což není pro každý stav a povolání nevyhnutelně třeba, aby měl pevný podklad v bázni Boží, aby byl založen na víře, spravedlnosti, mírnosti, síle a moudrosti, aby byl dobře stmelen láskou k Bohu a k bližnímu? A ze všeho toho nemáš nic leč bezcenný rum, rozvaliny, nepatrné drobty! ... Jak se můžeš tázati, nemaje základních ctností a nestaraje se, abys jich nabyl: Čím se mám státi? ...

Jen mladík a dívka pevných mravních zásad, jen ten, kdo má vytrvalost a trpělivost, kdo se dovede zapírat, obětovat, nadchnout pro vyšší dobro, pro vznešené ideály, kdo se snaží vnitřně zdokonalit, kdo svědomitě a s láskou koná své povinnosti, kdo se na život dívá vážně očima víry, jen ten chápe důležitost chvíle, v níž se rozhoduje o celé jeho budoucnosti, která bude šťastná nebo nešťastná podle toho, jakou odpověď si dá na závažnou otázku: Čím se mám státi?

A jak si zajistíme dobrou volbu povolání a tím i šťastnou budoucnost? Život není hříčka osudu, není řízen slepou náhodou. Vyšli jsme z tvůrčí ruky Boží a Bůh nám ve své lásce a dobrotě ukazuje cestu, na níž můžeme nejsnáze, nejlépe i nejužitečněji plniti své povinnosti a nejjistěji kráčeti k nebi. Jako při všem konání, tak máme i při volbě stavu hleděti, abychom poznali vůli Boží. Prosme proto především celou vroucností duše Otce světel (Jak. 1, 17) o osvícení ve věci tak dalekosáhlé a s mladistvým Samuelem volejme k němu denně na modlitbách: »Mluv, Hospodine, nebo slyší služebník tvůj.« (1. Král. 3. 10.) A se sv. Pavlem před Damaškem často opakujme: »Pane, co chceš, abych činil?« (Sk. ap. 9, 6), zvláště v okamžiku, kdy jsme se spojili s božským Přítelem ve sv. přijímání. S tím úmyslem k němu často přistupujme. Prosme i jiné, aby se za nás na ten úmysl modlili a aby nám pomohli vyprošovati světlo shůry ve věci tak na výsost důležité.

A ve světle tom, jež Bůh jistě dá těm, kdo ho za ně žádají, zkoumejme sami sebe: svou povahu, schopnosti, náklonnosti a vlohy, které Bůh rozdělil podle různých stavů; uvažujme, k čemu máme chut, v čem máme zálibu; neboť je všeobecně známo, že lidé konávají dobře jen tu

práci, kterou mají rádi. Schopnost a náklonnost k určitému stavu je známka, že jsme k němu voláni; nezřídka se jevívá již velmi brzy. Linné už jako dítě celé hodiny pozoroval ústrojí květů, Mozart pak složil a ve dvorní kapli vídeňské provedl mši, když mu ještě nebylo dvanáct let.

Dále se raďme s rodiči a jinými zkušenými lidmi, jmenovitě se zpovědníkem, kteří mají milost a povinnost nám pomoci, osvětliti a objasniti záležitost pro celý další život tak významnou, veledůležitou.

Když jsme vše náležitě uvážili, s Bohem i dobrými lidmi se upřímně a náležitě poradili, rozhodněme se a zvolme si klidně stav a povolání, k němuž nám radí svědomí i rozumní lidé. Volba naše bude jistě šťastna — Bůh, jeho milost i požehnání bude s námi.

A ještě slovíčko, mladý příteli! Ať si zvolíš stav jakýkoliv, postav si ideál budoucího povolání vysoko! Pamatuj si: člověk roste vyšším cílem! Svému životnímu povolání věnuj všechny síly, všechen čas, všechnu lásku. Připrav se na ně, zdokonal se v něm co nejlépe; neboť jen tak v něm vykonáš něco velikého, jen tak tě bude těšit. Řekni si: čím budu, tím budu co nejdokonaleji. Budu-li dělníkem, budu dělníkem poctivým, pracovitým, spolehlivým, zručným. Budu-li učitelkou, pak učitelkou výbornou; svěřené děti budu milovati, povedu s láskou jejich ducha k pravému vzdělání, duši k Bohu. Budu-li advokátem, pak advokátem výtečným; nebudu nikdy podváděti, neboť je to ponižující, ošklivé; když budu zastávati nějakou záležitost, budou všichni věděti, že je to věc čistá, spravedlivá. Zvolím-li si jiné povolání, nebudu je nikdy pokládati za jařmo, nikdy za pouhý prostředek, abych nahrabal spoustu peněz, abych dosáhl skvělé kariéry, nýbrž všechny síly a schopnosti vynaložím jen na to, abych prospěl bližnímu a sám si tak získal nebe...

Jen tak se kráčí k hvězdám! Toť cesta velikých mužů!

ČÍM SE MÁ STÁTI?

A já říkám ne a ne, a přitom zůstane!« A pan Jehlička, počestný mistr krejčovský, uhodil pěstí na stůl, že to zadunělo. »Hoch bude kramářem, a basta! Malíř, barvičkář! Jděte mi k šípku! Kdopak si dnes dá pomalovat stěny růžičkami, strop ptáky a andělíčky? Na prstech je spočtete. Hlad a bída z toho

kouká. Kávu však, cukr, rýži a mouku potřebuje kdekdo každý den. Jak jsem řekl, obchod má dnes zlaté dno. A to ti povídám,« a při těch slovech upřel otec oči, z nichž mu sršely blesky, na hezkého, asi patnáctiletého hocha, který stál před ním vzdorovitě, měl však zároveň malou dušičku, »běda ti, nepřineseš-li mi na konci roku pěkné vysvědčení!«

Po těch slovech vyšel ze světnice a paní Jehličková, která až dosud mlčela, přistoupila k synáčkovi a pravila chlácholivě: »No, vidíš, Fanoušku, vždyť jsem ti to hned řekla, že tentokrát tatínka nepřemluvíme. Před rokem se nám ho podařilo oblomiti, abys mohl ještě rok choditi do školy, ale nyní je vše marné. Nepomůže nic, musíš na učení. Být obchodníkem není konečně špatná věc.«

Frantík neodpověděl, vyšel ze světnice všecek bledý a rozrušený. Doufal zcela jistě, že se otec dá ještě obměkčiti a že ho pošle do učení k mistru Koubovi, který jako znamenitý dekorativní malíř svým uměním slynul daleko široko; neboť malovati a kresliti, to byla jeho radost, pro nic jiného neměl smysl. Teď se však má státi kramářem, státi celý den za stolem a prodávati kmín, hrozinky, šafrán, kávu, pepř, mouku, mýdlo, ocet, leštidlo a podobné věci. Ne, k tomu necítil ani trochu chuti, to se mu přímo protivilo.

Po onom výjevu nebylo u Jehličků veselo. Otec se hněval a kabonil, Frantík byl všecek stísněn a smuten a jeho matka byla z toho téměř zoufalá; byla by svému synáčkovi ráda pomohla, ale nevěděla, jak do toho. Pouze jeho sestřička Lidunka nepozbývala úplně mysli, šukala po světnici, přisedla častěji k nešťastnému bratříčkovi a šeptem s ním hovořila. Byl-li tam však otec, pak byla i ona hezky zticha. Tak to šlo u Jehličků po celé týdny.

Konečně přišel poslední den školního roku. Matka seděla s Lidunkou u okna; šily, ale jejich myšlenky bloudily jinde.

»František by tu již měl být,« řekla Lidunka. »Přijde zajisté co nevidět. Jen aby měl pěkné vysvědčení, aby tatínek zase nehuboval!«

Matce se vydral ze stísněných prsou těžký vzdech. Vyhlédla oknem na ulici, avšak po Frantíkovi nikde vidu ani slechu. Na schodech se ozvaly pádné kroky. Matka s dcerou poznaly hned, že to přichází otec, který od té doby, co přestal pracovat a žil na odpočinku, zastával v městečku různé čestné úřady.

»Ještě tu není?« tázal se, jakmile vstoupil. »Loučení ve škole trvá jaksi dlouho. No, čekat naň nebudeme. Odzvonili právě poledne, budeme obědvat.«

Matce ani Lidunce nechutnalo. Po celý oběd téměř ani nepromluvily, jen otec občas něco zabručel.

Frantík nepřicházel. Pan Jehlička láteřil na nezvedenou mládež, ale konec konců přece jen odešel ze světnice, aby si na hodinku zdřiml, jak měl ve zvyku.

Matka s Lidunkou trnuly úzkostí; čas míjel — a Frantík nepřicházel. Už chystaly svačinu, a hoch se ještě nevrátil. Konečně to nevydržely a Lidunka běžela do gymnasia. Zakrátko vrazila k matce všecka vyděšena, bledá jak stěna.

Všechny třídy prý jsou zavřeny, studenti prý odešli už dávno před dvanáctou. A teď už byly čtyři hodiny odpoledne!

Matka lomila rukama, Lidunka plakala. Vtom vešel otec.

»No, to je zatroleně pěkná věc,« spustil. »Kluk má zajisté špatné vysvědčení, nechce se mu domů a někde se toulá. Počkej jen, však já tě již najdu!« Vzal klobouk a hůl a vyšel z domu.

»Ach, chudák Fanoušek,« bědovala Lidunka, litujíc upřímně bratříčka, »ten jich dostane!«

Nedostal však ani rány. Pan Jehlička chodil a chodil, zašel i za městečko a hledal. K sedmé hodině se vrátil domů, celý sklíčený a nesvůj — sám. Syn nikde, jako by se byl do země propadl.

Paní Jehličková si div nezoufala. »Vzal si život, vzal si život,« naříkala neustále a nedala se upokojiti.

Další dni míjely v rodině Jehličkově ve veliké úzkosti a rozechvění. Hledali a dotazovali se na všech stranách, ale marně. Konečně zašel pan Jehlička na policii a oznámil jí, co se přihodilo. Policie pracovala všemi prostředky, telegramy se rozlétly na všechny strany, ale ani ona se nedopátrala ničeho o zmizelém Jehličkově studentíkovi.

Paní Jehličková rozčilením a zármutkem onemocněla; musila ulehnouti. Otec pak byl celý den doma a jen bručel a láteřil. Styděl se ukázati mezi známými; neboť se mu zdálo, jako by v očích všech četl výčitku: Pročpak má chlapec býti právě kramářem, když k tomu nemá naprosto chuti? má vlastně právo na povolání, k němuž cítí náklonnost.

»Ne,« myslil si pan Jehlička a vzkypěl hněvem, »můj syn bude tím, čím chci já!« Přestal dokonce choditi do hostince do oblíbené společnosti od té chvíle, co mu pekařský mistr Rohlíček přede všemi hosty veřejně řekl, že je blázen a že by nikoli hoch, ale on sám zasluhoval výprask, jímž mu hrozil.

»Malířství,« mínil pan Rohlíček dále, »je dnes dobré, výnosné řemeslo. A pak máme dítěti dovoliti, aby si zvolilo to povolání, k němuž je to táhne a které je těší, jestliže je to jen jakžtakž možné. Nemůžeš ptáku zakázati, aby létal, a rybě, aby plovala. V povolání, k němuž hocha nutíš, nebudeš pracovati ty, ale on. Jak můžeš chtít, aby byl přikován po celý život k tomu, co se mu vůbec nelíbí?«

Pana Jehličku to dohřálo, vypil rychle pivo a pospíchal domů.

»To ještě scházelo,« pravil nakvašeně ženě, která se dala do pláče, »aby někdo svaloval vinu na mne. Já sám prý jsem vším vinen. Ještě abych dal do novin prohlášení: „Fanoušku, vrať se laskavě domů, rodiče tě očekávají s otevřenou náručí, můžeš být malířem, vše máš už připraveno." Ani mne nenapadne! Až jen přijde, já mu už jednou provždy z hlavy vyženu jeho nerozum, že na to bude pamatovat do nejdelší smrti!«

Avšak o Frantíkovi nepřicházelo ani nejmenší zprávičky, a na pana Jehličku doléhala den ze dne větší tíseň. Na oko sice stále ještě bručel a se vadil, ale u srdce mu nebylo volno.

Kdepak bloudí Frantík, vlastní jeho syn, v tak chladném, nevlídném počasí? Že by se byl skutečně utopil, jak se domnívala jeho zoufalá matka? Pan Jehlička při té myšlence zbledl. Vždyť on sám vlastně vyhnal syna svou neústupností. Ne, klidné chvilky nebude míti v životě, je-li tomu skutečně tak, jak říká jeho žena!

S počátku byl pevně přesvědčen, že se syn vrátí zkroušeně sám od sebe; když ho však ani policie nenašla, upadal v zádumčivost. Svědomí mu nedalo pokoje...

Bylo to desátého dne poté, co Frantík zmizel. U Jehličků byli už po večeři; Lidunka vyšívala, nemocná se tiše modlila růženec a otec byl pohřížen v neblahé myšlenky. Ani doutník si nezapálil, jak jindy činíval. Pojednou zaslechli na schodech těžké kroky.

»Telegram!« zvolal poslíček telegrafního úřadu do dveří. Pan Jehlička od něho vzal nevelký list, který tak často přináší smutné zprávy, a prsty se mu chvěly, když jej otvíral.

Po chvíli přistoupil k posteli své ženy. »Vidíš, maminko, že jsem měl pravdu,« pravil zdánlivě klidně. »Telegrafuje mi bratr z B.: „Tvůj syn přišel k nám, je trochu unaven, ale jinak docela zdráv. Dopis následuje. Karel." Nyní jen hleď, abys byla opět brzy zdráva, potom pojedeme k bratrovi a přivezeme uprchlíka, a pak,« dodal tiše, »rozmyslil jsem si to, ať jde, kam ho srdce táhne.«

*

Nelze nikterak omlouvati, tím méně schvalovati, co Frantík provedl; byl to nerozumný kousek, který mu mohl býti osudný. Avšak ani otec si nepočínal správně; svou tvrdošíjností by ho byl asi učinil nešťastným pro celý život, možná vehnal i v záhubu. Rodiče nemají děti nutiti ke stavu, k němuž necítí ani nejmenší náklonnosti, ale mají dětem vyhověti, stačí-li na to ovšem jejich prostředky a je-li povolání, jemuž by se rády věnovaly, rozumné, počestné; jinak zůstanou snad navždy zakopány i vzácné hřivny, jenž jim Bůh dal.

Kdo by nám byl na příklad napsal řadu hudebních děl jedinečné krásy, kdo by byl proslavil české jméno v cizině, kdyby byl Antonín Dvořák, vedle Bedřicha Smetany největší český hudební skladatel, zůstal řeznickým učedníkem a později se stal hostinským v Nelahozevsi, jak chtěl jeho otec, když naň dolehly velmi neutěšené poměry?

Je-li však stav, který si chtějí děti zvoliti, nebezpečný pro jejich duši, takže by v něm byla ohrožena jejich věčná spása, pak mají rodiče právo a povinnost je varovati a jim v tom brániti, seč jen jsou.

ZA HLASEM BOŽÍM

Je povolání nad jiné vyšší, vznešenější, světější, ale i těžší a odpovědnější, k němuž třeba zvláštní schopnosti a náklonnosti: nadání, neúhonnosti mravů, skalopevné víry, apoštolské lásky a obětavosti — povolání ke stavu duchovnímu, kněžskému.

»Co je kněz? Považ, co koná, a poznáš, co je. Obětuje Bohu všemohoucímu — svolává Pána světů na oltář — trvá s Tvůrcem v nejužším spojení — prostředkuje mezi uraženým Bohem a kajícím člověkem — pokračuje ve spasném díle Kristově na zemi. Co je kněz? Most, po kterém jdou duše přes dravé proudy tohoto života, přes neproniknutelná tajemství sv. víry, přes propasti věčnosti k Bohu svému... Levi mezi ostatními kmeny israelskými je kněz. Ani vlastní země nemá ani řemesel a obchodů, ani toulu ani meče... Jen školy a chrám a svatostánek a knihu Zákona... Anděl je kněz, an denně stojí před tváří Nejsvětějšího... Jako bílý sníh Alp je kněz. Dokud dlí na své nebetyčné výši a slunce se odráží v jeho skvělosti, hlásá žasnoucímu oku poutníkovu svatost i svrchovaný majestát Boží.« (Fr. X. Novák, Pohledy do života bohoslovců a kněží.)

Kněz, i kdyby byl v poslední zastrčené vesničce, má vznešenější důstojnost než světský kníže a král: jeť služebník Boha nejvyššího, je jakoby druhý Kristus — dána mu je moc, nad kterou větší není lidem dáno: ve jménu Božím přijímá do církve, v témž jménu koná obět nekrvavou, uděluje sv. svátosti, odpouští hříchy, otvírá nebe! K němu, lékaři duchovnímu, s důvěrou přicházejí lidé v záležitostech nejvnitřnějších, s věcmi, jichž by nevyjevili nikomu na světě. Na něho se obracejí ve chvílích nejtěžších.

Ne každý je povolán ke stavu kněžskému. Kdo naň pomýšlí, musí se tím vážněji zpytovati, zda má všechny vlastnosti, jichž tento svatý stav vyžaduje. Po stránce přirozené musí míti všecky dary ducha i těla, nadání, vlohy, zdraví a pod., jichž ve stavu tom bude potřebovati. Zvláště ho však musí k němu vésti nejčistší úmysl, snaha opravdu ideální, ne pouze zájem hmotný, touha po krásném zaopatření a pod. Smysl, vnímavost pro věci duchovní a záliba v nich bývá známka povolání ke sv. kněžství. Hoch, který je od mládí zbožný a ctnostný, jenž rád chodí na mši sv. a různé pobožnosti, jenž rád ministruje a často přistupuje ke sv. svátostem, má si tuto radost ve službě Boží zachovat; neboť je jistě shůry. Radost ta ovšem musí býti spojena s vroucí touhou vykonati co nejvíce pro spásu duší a pro rozšíření království Božího na zemi, jež zvláště dnes »násilí trpí«. Mnohý jinoch, vida veliké dobro, jež se pro duše děje o misiích, zatoužil po tom, aby i on mohl tak blahodárně působit a získávat duše Kristu, vraceti jim mír, jehož svět dáti nemůže, — i stal se knězem.

Máš-li, křesťanský jinochu, vlastnosti, o nichž jsme se zmínili, máš-li ve-

likou lásku k Bohu a nesmrtelným duším, chceš-li z čistého zanícení mnoho vykonati pro čest Boží a spásu duší, cítíš-li v srdci touhu státi se knězem Kristovým, neslyš hlasu Božího; jdi a pečlivě se připravuj k nejvznešenějšímu úřadu, k němuž tě volá Pán žní, abys za nějaký rok pokračoval ve vykupitelském díle Spasitelově a přiváděl duše zbloudilé, hříchem spoutané, z temnot a stínu smrti k světlu a k Pravdě do věčného ráje. Přes všechny obtíže, námahy a oběti stavu kněžského nepoznáš nikde většího štěstí než ve stálé, ač tak vysilující, apoštolské práci pro spásu duší, vykoupených krví Beránkovou. Chraň si úzkostlivě tento klenot a nedej se od svatého povolání ničím a nikým odvrátit: ani rodiči, ani příbuznými nebo přáteli, ani učiteli nebo profesory — ani méně ideálními kněžími! Zpronevěříš-li se hlasu Božímu, vydere se ti jednou ze srdce jistě vzdech, plný bolesti: »Můj dům nemá štěstí, nemá požehnání; nešelť jsem za hlasem Božím, jenž mě zval ke kněžství!« Mnohý tak upadl do neštěstí ještě většího.

Roku 1771 zaklepal na dveře jistého františkánského kláštera ve Francii mladík z hodné měšťanské rodiny. Chtěl věděti, zda má povolání ke stavu kněžskému. Po dlouhé rozmluvě a poradě mu P. kvardián řekl, že by se měl státi řeholníkem, a dal mu doporučující list pro novicmistra. Jinoch si jen vyprosil několik dní, aby se rozloučil s příbuznými, potom že přijde do noviciátu. Kněz mu to dovolil. Stalo se však, co bylo snadno předvídati. Rodiče, příbuzní a přátelé mu zrazovali stav duchovní. Šel tedy místo do kláštera studovat práva do Paříže, stal se později advokátem a konečně se octl v čele vlády své vlasti. Byl to Maxmilián Robespierre, který skončil jako — kat svého národa!

Stává se bohužel nejednou, že rodiče, zejména matky nutí své syny ke stavu kněžskému; někdy se to snad děje z pohnutek čistých, jindy zase z důvodů hmotných, aby syn »byl dobře zaopatřen« a aby možná i oni u něho na faře jednou měli klidné stáří. Takoví rodiče si počínají nerozumně, špatně! Necítí-li syn v nitru povolání ke stavu tomu, nemá, nemůže, nesmí jich uposlechnouti! Zapřisaháme vás, jinoši, nedejte se k němu ničím, ani slzami své matky, pohnouti, tím méně donutiti, nemáte-li k němu ani dost málo náklonnosti! Zapřisaháme i vás, rodiče, nečiňte v té příčině nižádného nátlaku na svého syna, i kdybyste ho byli Pánu Bohu zasvětili, jak se častěji stává! Modlete se, aby si ho Pán Bůh vyvolil, vychovávejte ho v upřímné zbožnosti, pěstujte v něm úctu a lásku ke kněžskému povolání, chraňte ho všeho, co by ho od něho odvádělo — ale nikdy ho za nic na světě k němu nenuťte, necítí-li v srdci pražádné touhy po něm!! Což, kdyby vás poslechl a stal se knězem nehodným, kdyby dokonce odpadl a možná i věřící s sebou strhl! Nesmírně nešťasten byl by on, neméně nešťastni byli byste i vy, naříkajíce, že jste vinni jeho neštěstím, jeho hrozným pádem! Proklínal by vás zde — a možná i na věčnosti!

A jsou zase rodiče, kteří nemile nesou, vidí-li, že by jejich syn byl rád kně-

zem, kteří se děsí, slyšíce, že by chtěl jíti do semináře. Nemáte práva mu v tom bránit! Bůh vám ho dal, Bůh si ho může vyvolit ke službě oltářní. Je to pro vás vyznamenání, za které by mnohá rodina dala nevím co; je to pro vás i záruka Božího požehnání! Kněz ovšem nemá na růžích ustláno, jako jeho božský Mistr je i on terčem potupy a nenávisti; kněz hodný a horlivý je však i přitom šťasten, že si to svět nedovede ani představit. Jen rodiče malé víry a materialistických, hmotařských zájmů, nemající smyslu pro dílo Boží, pro svět nadpřirozený, zrazují syna od cesty na svatou horu posvátného kněžství. — Uvažte slova, jež napsal francouzský spisovatel L. Veuilott: »Jaké štěstí pro vás, rodiče, bude-li váš syn knězem! Ani netušíte dosah slova „kněz"; toť titul nejkrásnější, jehož se vůbec může dostati člověku na zemi i na nebi...«

Miliarda lidí úpí dosud ve tmách pohanství; zbloudilým ovcím hrozí nebezpečí, že zahynou duševní bídou; věřící lačnějí po chlebě nadpřirozeném. A není, kdo by jim rozžehl světlo, jež ve tmách svítí; kdo by je vyvedl z bažin a kalu hříchu na pevnou cestu, vedoucí k nebi; kdo by jim lámal chléb života! Neboť »žeň sice mnohá jest, ale dělníků málo!« (Mat. 9, 37.) Málo je kněží, zvláště u nás! Sta a sta far je neobsazeno, farnost je bez oběti mše sv., svatostánky bez Nejsvětější Svátosti, hříšníci bez zpovědi, děti bez poučení, nemocní bez útěchy sv. svátostí, umírající bez Boha!

Je to jedno z nejhorších neštěstí, jež potkalo náš národ; asi trest za jeho vlažnost a odpad od Boha. Měl zajisté pravdu arcibiskup Ant. Cyr. Stojan, jenž říkával: »Když Bůh chce potrestat národ, vezme mu kněze, nebo mu dá kněze špatné.«

Co tedy máme činiti? Spasitel nás vybízí: »Proste Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou.« (Mat. 9, 38.) Mohl by sice i bez našich proseb a modliteb poslati dostatek kněží, ale on chce, abychom měli zásluhu a účast ve velikém díle spasení světa, obrození našeho národa. Modleme se tudíž vroucně, denně, za to, aby nám Pán Bůh vzbudil hojně kněžských povolání, obětujme na ten úmysl častěji sv. přijímání, svoje práce, kříže a nemoci, a podle možnosti rádi přispívejme na »Haléř sv. Vojtěcha«, jenž umožňuje studia chudým hochům, kteří se chtějí státi kněžími. A vy, rodiče, zejména pak vy, matky, vychovávejte syny ve zbožnosti tak, aby z nich mohli býti dobří, svatí kněží, ozdoba církve, chlouba a světlo vlasti, kteří by jednou zářili jako jasné hvězdy na nebi uprostřed velikých zástupů, jimž pomohli do věčného ráje! Je to dílo veliké, svaté, Boží! — Každý národ, každá diecése, každá farnost má tolik kněží a takové, jaké si vymodlí od Pána žní, kolik a jaké jí vychovají jejich matky.

A. C. Stojan vydal krátce před smrtí tento vzkaz naší studující mládeži: »Bolestně rozdírá srdce nedostatek kněžského dorostu v naší vlasti. Na líše sv. Metoděje řídnou řady pracovníků... Pod různými klamnými hesly se otřásá

samými základy víry a mravnosti. Posvátné dědictví otců, odkaz sv. Cyrila a Metoděje, je v nebezpečí. Není kněží, kteří by se z lásky ke Kristu obětavě věnovali duchovním potřebám našeho drahého lidu a uhájili národu našemu sv. odkaz cyrilometodějský... — Šlechetná mládeži! Toužíš vykonati co nejvíce dobra ve prospěch lidu, z něhož jsi vyšla. V žádném jiném stavu se ti neotvírá možnost tak veliké, tak všestranné a záslužné práce jako ve stavu kněžském. Ovšem státi se knězem katolickým v době tak těžké, jako je dnešní,... je hrdinství! Ale hrdinná obět pro Boha a na záchranu duší uprostřed zneuznání a potup je čin nejšlechetnější, jehož je lidské srdce schopno. Když umíral sv. Cyril v Římě, prosil tklivě sv. Metoděje, aby neopouštěl drahých Moravanů a pokračoval v díle započatém. Podobně prosím i já vás: Přemilá mládeži, neopouštěj drahého lidu našeho, který potřebuje horlivých kněží, nezůstavuj díla sv. Cyrila a Metoděje na pospas nepřátelům a zachraň národu našemu posvátné dědictví otců!«...

Vedle kněžského stavu je stav řeholní, jenž je vlastně vyvrcholením oběti, která je ve stavu kněžském, a jehož účelem je cele a úplně a bez výhrad se obětovati Pánu Bohu se vším, co máme, abychom tím lépe mohli sloužiti jemu i duším. Ke stavu řeholnímu nenáleží jen řeholní kněží, nýbrž i řeholní bratři laici a řeholní sestry. Tvoří veliký, hrdinný zástup, jenž stojí kněžím po boku a jim pomáhá v boji za království Boží. Všichni řeholníci se zřekli světa a u oltáře Pánu Bohu slíbili chudobu, čistotu a poslušnost. Veliká před Bohem je působnost řeholních bratří i sester, i když svět o nich pranic neví, ať ošetřují nemocné a nešťastné a opuštěné, děti i starce, ať konají nepatrné domácí práce, ať působí ve škole, ať pečují o záchranu periferie velkých měst nebo pomáhají misionářům v krajích zámořských. Bůh vidí jejich modlitby, oběti, strádání a práce, jež jako oblaky kadidla vystupují k trůnu Božímu, odkud zase sestupují oblaky milosti do vyprahlé půdy lidských srdcí. Teprve na věčnosti uvidíme, jak velice přispěli k rozšíření království Božího na zemi.

Svět ovšem nechápe jejich život, jejich oběti; neboť se protiví duchu dnešní zmaterialisované doby, která se honí za pozemskými statky a požitky všeho druhu, a jež tak nerada sklání šíji pod jho poslušnosti. I zdálo by se, že se v této době nenajde nikdo, kdo by zatoužil po životě řeholním. Je však až ku podivu, jak velká část inteligence se v mnohých zemích právě po válce věnovala kněžství, jak mnoho z ní se cele zasvětilo Bohu v řeholích, kolik kněží, bratří a sester odjelo do zámořských misií. A nebyli to jen lidé, o nichž svět nevěděl nebo kteří válkou přišli o vše!

Roku 1925 skládal v klášteře trapistů v Soligny (Francie) řádové sliby P. Maria Albert, vlastním jménem van der Cruyssen, jenž se za války často vyznamenal, jemuž belgická vláda jako zkušenému diplomatovi svěřovala důležitá poslání v Holandsku, Německu, Italii, ve Spojených státech severoamerič-

kých. Po válce vstoupil do přísného řádu trapistů, odkázav své několikamilionové jmění dvěma katolickým spolkům belgickým, z nichž jeden sám založil. — Kdo neslyšel o P. Damianovi, apoštolu malomocných na ostrově Molokai v Tichém oceáně, o K. E. Foucauldovi, apoštolu saharském atd., ať pomlčíme o jiných? Praví hrdinové křesťanské víry a lásky! K o l i k j e j i c h o d n á s? P. V. Javorka a P. Zeman v Číně, P. Drábek v Brasilii, P. Řehoř, P. Dlouhý a fráter Beňo s třemi řádovými bratřími mezi africkými černochy, P. Kolář a několik Školských bratří v Indii; k nim přistupuje nyní už větší počet obětavých sester z přerovské kongregace Neposkvrněného Početí v Mahaice v Britské Guayaně (Jižní Amerika). Ale ti všichni jsou stále ještě jako bílé vrány v onom velkém zástupu moderních apoštolů ze všech národů, kteří jsou poslušni hlasu božského Mistra: »Jdouce do veškerého světa...« (Mat. 16, 15.) Jsme i za mnohem menším národem chorvatským a slovinským!... Kéž i u nás vzroste zájem o zámořské misie a vzbudí více misijních povolání! Jimi se z v ý š í požehnání Boží nejen v krajích zámořských, mezi pohany, ale i v našem národě.

Oběti takové vrací totiž Pán žní s bohatými úroky jak rodinám, řádům a kongregacím, z nichž vznešená ta povolání vzešla, tak i národu samému!...

Jinochu, dívko! Co tomu všemu praví tvé srdce? Nebije rychleji a živěji? Neříká ti: Vstup i ty do toho zástupu křesťanských hrdinů? Šťasten, třikrát šťasten, koho Pán žní vyvolil z tisíců! Modli se o vytrvalost a věrnost v povolání, raď se ve věci tak na výsost důležité s Bohem, s Kristem Pánem svátostným, s Matkou dobré rady, s dobrým, zkušeným knězem! Děkuj Bohu za tu velikou milost, svědomitě opatruj tuto vzácnou květinku v žáru prudkých náruživostí, aby ji nespálil mráz nevěry! V y t r v e j! Nedej se zviklati! Živ v sobě apoštolskou lásku a svatou horlivost!

Pane Ježíši, věčný Pastýři duší, vzbuď v našem národě mnoho kněžských a řeholních povolání, daruj nám hojně dobrých, bezúhonných kněží, bratří laiků i řeholnic, zanícených svatou láskou, hrdinnou obětavostí, apoštolskou horlivostí pro Tvou čest a slávu i pro spásu a posvěcení duší, kteří by obnovili tvářnost naší vlasti a pomáhali šířiti království B. Srdce Tvého po celém okrsku zemském!

Jak nad temnotou vstává zářný den
a zlatým jasem plaší noční chmury
a z lidských očí žene těžký sen
a paprsků deší sladce kane shůry:
tak nad propastí hříchů apoštol
svým slovem otevírá nebes říše
a mění srdce v rajských ctností dol
a příval milosti se snáší s výše.
Být knězem Kristovým! Jaké to štěstí!
Tak svatě, krásně prožít mnohý rok!
Jho Páně sladké celý život nésti
a k dobru řídit mladých duší krok!

(K. M.)

KNĚZ

Jsem Kristův kněz a prostý řeholník.
Kde nebes práh a země rozhraní,
jsem prostředníkem lidstva u Boha,
v své ruce hříšné, v ruce svěcené,
já Boha svého k nebi pozvedám,
jenž Nekonečný, slov mých poslušen,
se snáší s výše dolů na oltář.

Ó, nesmírná je moje důstojnost,
ó, nesmírná též moje nehodnost!
Nic, pouhé nic, já volám Mocného,
by v moje ruce stoupil s nesmírna
a nehodného stal se obětí!

Jsem Kristův kněz a prostý řeholník,
jsem naší doby bídný paria,
jejž každý vítá šklebným posměchem
a plivá v moje dlaně svěcené
a blátem hází na šat řeholní,
ten symbol nicoty a bídy mé.
To svaté slovo k n ě z, to dnešní svět
vzal v ústa svoje, smíchu dychtivá,
a slovo hany z něho urobil,
by ve tvář mi je vmetl zardělou,
že člověk jsa, jsem lidstva členem též,
však sudbou Boha nebes prostředník.
Mé každé slovo v ústech obrátí
a pozměněné v jedovatý šíp
je vmetá zpátky v srdce moje zas,
to trpící, to milující vše,
jež lásku chce a lásku hlásá jen,
jež vědomo jest své si chudoby,
však láskou svítí vlastní nicotu!
A všude čeká nedočkavý svět,
by vážil přísně každičký můj krok
a v misku moji přidá kámen hned,
bych ke dnu padl zvážen nehodným,
by z apoštola činil kejklíře!

A přece všechněm vždy chci býti vším!

Jsem dítětem, když vstoupím do školy
a ruce dětské spínám k modlitbě
a v srdce dětská lásku vštěpuji,
jíž srdce moje vždycky krvácí.

A v zpovědnici hříšníkem jsem zas,
a zpověď každou vlastní lítostí
a vlastním žalem stejně provázim;
mé srdce stejně s hříšným chvěje se,
když ústa moje odpouštějí hřích,
jak Kristus chtěl, když dal mi k tomu
moc.

A s kazatelny mluvím k zástupům,
těm pravdy lačným pravdu hlásaje,
ne lidské duše chorý výmysl,
však svatá slova Syna Božího,
ne lidstvu jen, však sobě především
tím uhlem slova svatě řeřavým
své rety pálím, světím kající
a k Bohu volám ovce zbloudilé.

A k nemocným sám spěchám nemocný,
sám s umírajícím též umírám,
pot jemu s čela chladný stíraje
sám cítím na svém čele hojný pot,
to v strachu o tu duši předrahou,
bych neztratil ji Pánu, pastýř všech.

A přec jsem světu bídným pariou
a na posledním místě chvěji se;
když trpícího zavolá mě vzlyk,
tu dávám sebe, dávám vše, co mám,
a přece slyším slova potupná:
Ten vládnout chce a ve tmy vězení
nás váže zpupně poutem pověry!

A doma v knihy vědců ponořen,
zas mistrům zpěvu lačně naslouchám
a v stesku svém lék hledám v umění,
jež zjevilo mi všecky taje své,
žák Boha, jenž jest prvním umělcem!

A přec jsem světu bídným pariou!
I do studovny mé sem vniká smích,
tak řezavý, tak ostře ranící,
jenž otravuje práci mou i klid.
Tu Kristus, na kříži svém rozpjatý,
mě těší vlídně, Lásky mučedník:

»Trp, synu můj, já vytrpěl jsem víc,
svůj vezmi kříž a následuj mě dál,
já setru slinu, jež tvou hyzdí líc,
pojď za mnou jen, já tvůj jsem Ideál!«
Sigismund Bouška.

POCTIVÉ POVAHY

Hle, několik obrazů ze života prostých lidí! Svět o nich zpravidla téměř neví; buď je nezná nebo nevšímá si jich, nedoceňuje jich. A přece nejsou pro společnost bez významu. Tak mnohý z těch, kdo zastávají vyšší, důležitý, odpovědný úřad, mohl by si z nich nejednou vzíti krásný příklad.

V městě T. viděti den ze dne na ulicích touž ženu v určitých dopoledních i odpoledních hodinách. Je to starší, ustaraná osoba; pod paží má balíky novin. Spěchá hned do toho, hned do onoho domu, brzy na tu, brzy na onu stranu ulice, zazvoní nebo zaklepe na dveře, nebo do schránky na dopisy vloží tu »Našince«, tam »Den«, jinde zase »Lidové listy«, ve čtvrtek »Neděli«, občas i »Kříž«, »Ranou setbu«, »Československou ženu«, »Orla«, »Omladinu«, »Dorost«, »Květy mládí«, »Dětský svět«, »Serafinský prapor«, »Ve službách Královny« atd. Ať prší, ať sluníčko mile svítí, ať vane vlahý jarní vánek nebo fičí ostrý severák, to je jí jedno. Nic ji neodstraší, nic jí nepřekáží. Téměř na minutu můžeš býti jist, že ji uvidíš, vyhlédneš-li oknem. Jednou za měsíc ti přinese stvrzenku, promluvíš s ní možná několik slov, poděkuje vřele, dostane-li sebe menší zpropitné, a už zase spěchá ta věrná, svědomitá žena o číslo dále. Ani snad nevíš, jak se jmenuje, kde bydlí, má-li děti, je-li vdova, má-li ještě jiné zaměstnání, zkrátka nic nevíš o jejím životě, o jejích poměrech; víš jen, že už po mnoho let koná svou povinnost k úplné spokojenosti tvé a zajisté i jiných, jimž nosí noviny. Její zaměstnání ji může nanejvýš uchrániti hladu a nejhorší bídy, nic jiného. Nedává jí nikterak naději, že zbohatne; nepřináší jí zvláštní cti; vyžaduje pouze věrné, houževnaté plnění povinnosti. A to roznašečka novin jistě činí již po mnoho let, poněvadž by jinak zaměstnání toho byla už dávno bývala pozbyla. A je přitom spokojena? Asi že ano; neboť má klidnou a veselou povahu a nikdy nebědúje a nenaříká. Je to právě věrnost a svědomitost, která její jinak podřadnou, nízkou práci povznáší a dodává jí vyšší ceny.

V jiném městě žije vdova. Muž, s nímž žila šťastně, ač ne v nadbytku, jí už dávno zemřel a její jediná dcera se šťastně provdala za spořádaného řemeslníka daleko na venkov. Poněvadž se tedy nemusila o nikoho starati, vydělávala si živobytí opatrováním dětí v cizích rodinách. Není to vždy snadné, zvláště jsou-li to děti obchodníků, kteří mají při ostatních starostech sotva kdy, aby se náležitě věnovali výchově svých miláčků. — Její svěřenci sice už dávno odrostli, ale vdova má ve dvou obchodnických rodinách, v nichž byla po léta zaměstnána, vždy ještě dosti práce. Chce-li na příklad klenotník někam poslati brilianty, démanty nebo jiné zlaté šperky, ví, co učiniti, aby zcela jistě a bez nejmenšího nebezpečí došly na pravé místo. Pokyne jen staré vdově, ta si přehodí přes hlavu velký šátek, vezme kabelu, s níž chodívá do trhu, vloží do ní »haraburdí« a vydá se s veselou myslí na cestu. Kdo by také tušil, že nese vzácné klenoty a drahocenné šperky? Nikoho nenapadne přepadnouti prostě oděnou tu ženu. Ona sama pak asi neměla nikdy pokušení zpronevěřiti sebe menší maličkost ze svěřených věcí; neboť je už roznáší po dlouhá léta, a dosud se jí neztratilo nic, pranic; vždy vše poctivě odvedla k úplné spokojenosti svého pána, který k ní má naprostou důvěru. — A se stejnou spolehlivostí nosí z pokladny zámožného továrníka tlusté balíčky bankovek, zelených, červených i modrých, do banky nebo na poštu, a dodnes jí nechybělo nikdy ani jediného haléře. Tomu se říká věrnost, svědomitost, spolehlivost a poctivost v konání povinnosti.

Je tomu již dobře přes dvacet let, co »tetka« Antonie Mrkvičková byla přijata za posluhovačku do velké továrny na stroje v B. a co po prvé vstoupila s pometlem a smetákem do tamější rozsáhlé účtárny, pisárny a pokladny. Tehdy byla pečlivě uzavřena každá skříň; vše, co mělo nějakou cenu, nejrůznější listiny, peníze, tajná akta atd., bylo pod zámkem. Nyní však chodí »tetka« kolem všeho toho docela volně, všude sáhne, vše utře a opráší, nikdo si jí ani okem nevšimne. Vždyť každý dobře ví: té se netřeba obávat; stará Mrkvičková nemá dlouhé prsty, nevidí a neslyší nic z toho, co se týče obchodních tajemství, je to zkrátka poctivá osoba. Třeba však věděti, jak těžce v životě zápasila o kus chleba, jak zejména v dlouhé nemoci svého muže často nevěděla, kde a jak sehnati živobytí pro rodinu. Tu se nám teprve její poctivost objevuje v pravém světle a plní nás údivem i hlubokou úctou k prosté té ženě. Kde není pokušení, tam ovšem není nesnadno býti a zůstati svědomitým a poctivým. Ne nadarmo se říká, že příležitost dělá zloděje. Vytrvá-li však chuďas a ani dost málo neklopýtne tam, kde ho den ze dne obklopuje svůdný lesk bohatství, pak je to vskutku ryzí povaha, opravdový hrdina.

Odkud čerpají tyto ženy, kde berou jiní podobní hrdinové, jichž však dnes bohužel víc a víc ubývá, sílu k takové poctivosti a svědomitosti? Ony tři ženy, o nichž jsme vypravovali, si ráno přivstanou, aby mohly jít do kostela na mši

sv. A často přiklekají ke stolu Páně. Jsou též horlivými členkami Mariánské družiny. Věrny jsouce Bohu, Pánu nejvyššímu, jsou věrny i pánům pozemským. On je sílí, aby věrně konaly povinnosti svého prostého povolání. Vidí v něm svůj životní úkol, k němuž je určila vyšší vůle. Vykonávají je tudíž věrně, poctivě a svědomitě, a proto v něm nalézají také životní radost a spokojenost.

Komu by se v dnešních rozháraných poměrech podařilo nynějšímu pokolení vlíti do duše více poctivosti a věrnosti v povolání, ten by jistě zasluhoval, aby byl nazván zachráncem národa, lidstva. S hrůzou ovšem pozorujeme, jak dnes všude, kam se jen podíváme, mizí ze srdcí víra v Boha a důvěra v pomoc Boží. I nedivíme se nikterak, že všude úžasně bují nepoctivost, že je tak málo těch, kdo to ještě míní vážně se svým povoláním a s jeho povinnostmi, kdo je zastávají svědomitě, spolehlivě, opravdu s láskou.

Kéž se proto alespoň rodiče ze všech sil snaží vychovávati děti k věrnosti k Bohu, k povinnosti, k povolání! To je jistě jeden z nejvýznačnějších a nejdůležitějších i nejpřednějších, ale i nejvznešenějších úkolů mateřské výchovy. Pak se teprve můžeme opět nadíti, že aspoň příštím pokolením vzejde doba nová, lepší, šťastnější, zlatá...

PRAVÉ ŠTĚSTÍ

Osm let chodili spolu do gymnasia. Ač se jejich rodinné, domácí poměry valně lišily, poutalo je přece upřímné přátelství. Jaroslav byl jediný syn nejbohatšího bankéře v městě V. Bankovní dům Kalašův byl znám daleko široko. Jan Malý zase pocházel z nedalekého městečka K., kde jeho matka, vdova po učiteli, žila ze skrovné pense. Měla se co ohánět, aby její Jeník mohl vystudovati.

Jaroslav měl vše, co si jen mladý člověk může přáti. Byl to milý, nadaný hoch, který nikdy nepocítil, co jsou životní starosti, maje zámožné rodiče. Nikdy si však na tom nezakládal a chudším spolužákům nikdy nedal najevo nějakou povýšenost. Pro jeho roztomilou povahu ho měli všichni rádi. Jan ovšem častěji trpce zakoušel, jak těžký je život; přitom však byl vždy dobré mysli.

Oba milovali hudbu a láska k ní je sblížila a učinila z nich nerozlučné přátele. Jára okouzloval Jeníka zprvu hlavně svým znamenitým hudebním nadáním; dovedl krásně hráti na klavír i na housle, které pod jeho rukou jen zpívaly. Později byla to více jeho roztomilá, ušlechtilá povaha, pro kterou k němu přilnul jako k bratrovi. Býval častěji hostem u Kalašů, kde rádi viděli skromného, tichého, dobrosrdečného hocha z venkovského městečka, a paní Kalašová mu hleděla různým, ale vždy milým způsobem zpříjemniti jeho dosti trudný život.

Po maturitě, kterou vykonali s pěkným prospěchem, odešel Jeník na universitu; bydlil u příbuzných a přivydělával si soukromým vyučováním, takže se jeho matce značně ulevilo. Jaroslav vstoupil do závodu otcova.

Uplynuly asi tři roky. Byly prázdniny. Jeník dlel právě v rodném městečku. Jda jednou po hlavní ulici, zahlédl mladého elegantního jezdce, který, sotva ho spatřil, zamířil na překrásné, čistokrevné ryzce k němu.

»Pozdrav tě Bůh, Jeníku! Jakou mám radost, že tě opět vidím!« zvolal srdečně, seskakuje s koně a tiskna mu vřele ruku. Byl to Jaroslav.

»Buď mi upřímně vítán, Jarko! I mě nesmírně těší, že se s tebou shledávám. Ani se tě nemusím tázat, jak se ti daří; vždyť vypadáš jako štěstí samo.«

»Máš pravdu, daří se mi výborně. A jak se máš ty?«

»Jsem úplně spokojen. Víš sice dobře, že již od mládí nemám na růžích ustláno, že mi život vždy ukazoval přísnou tvář, ale to nevadí. Brzy dokončím studie a klidně hledím do budoucnosti,« vysvětloval Jeník, hladě koníka.

»Zůstaneš v K. delší dobu?«

»Několik týdnů. Chci si trochu odpočinout.«

»To nás musíš poctít svou návštěvou. Touto dobou býváme na vile za městem. Přijď, Jeníku, hned zítra. U nás bude hodně veselo, slavíme dožatou.«

»Děkuji ti za laskavé pozvání, ale rušné slavnosti nemám rád.«

»Bude to docela prosté, jako na venkově. Uvidíš pestré kroje, zvyky a tance vesničanů, uslyšíš jejich rozkošné písně, pro něž jsi vždy horoval. K tomu je nádherná pohoda. Neříkej ne! Zítra tě jistě očekávám, a pak u nás zůstaneš několik dní. Budeme se koupati a chytati ryby v řece, jež teče u našeho parku, zajdeme si na čekanou do lesa, v němž je mnoho zajíců, srnců, bažantů . . .«

»To je ovšem velice lákavé,« vpadl mu do řeči Jan.

»A cožpak já ti už nejsem nic?« tázal se Jaroslav srdečně.

»Rozumí se, že přijdu hlavně k vůli tobě.« odvětil Jan upřímně. »Co však řeknou tvoji páni rodiče, až se u vás tak znenadání objevím?«

»Budou míti opravdu radost; vždyť moje radost je také jejich radost.«

»Jak jsi šťasten, že máš tak dobré, laskavé rodiče,« řekl Jan, stěží překonávaje pohnutí při vzpomínce, že je už sirotek; neboť i matka mu zemřela, sotva že byl asi rok na universitě.

Jaroslav postřehl stín smutku na jeho tváři, i obrátil rozmluvu jinam.

»Bude tě asi zajímat, že jsem se hleděl ještě důkladněji vzdělati v hudbě, kterou jsme oba již na gymnasiu tak milovali. Chodil jsem k znamenitým učitelům a zvláště hodiny u mistra Křičky mi velice prospěly. Zítra sám poznáš a posoudíš, zda a jaké jsem udělal pokroky od té doby, co jsme se neviděli.«

»Jsem velmi zvědav. Ale jak se studium hudby srovnává s prací v kanceláři? Či jsi jí snad nechal a chceš se státi virtuosem?« pravil Jan žertovně.

»Co tě to napadá? Víš, tatínek je na mne moc hodný; žádá, abych byl jen

několik hodin v kanceláři. Později prý mě zapřáhne více,« dodal Jaroslav směje se. »Zatím mi přeje, abych užil mladých let.«

»Narodil ses na šťastné planetě.«

»Zdá se; teď však buď s Bohem! Musím ještě nakoupiti různých věcí, struny, nejnovější hudebniny atd. Zítra tedy, Jeníku, na shledanou!« — Stiskli si ruce a Jaroslav na ryzce odklusal. Jan hleděl za ním, až zmizel za rohem.

Mládí, krása, bohatství, v tom je cosi, co upoutá, okouzlí téměř každého. A kdyby si člověk i myslil, že je rozumný a střízlivý, že se na svět dívá očima filosofa a ne očima snílka, přistihne se občas při myšlence, že to jsou přece jen znamenité věci, jež způsobují, i když se jimi nedá oslnit, že aspoň někdy popustí uzdu obrazotvornosti a oddá se snům... To se stalo i Janovi, který zabočil do tiché postranní uličky. V duchu stále ještě viděl zářný zjev svého přítele, jeho mužnou, krásnou postavu, kypící zdravím, jeho šťastnou, usměvavou, bezstarostnou tvář. Život mu na cestu hází, říkal si, jen samé růže. Bude tomu tak i nadále? Což není všecko pozemské štěstí vrtkavé a nestálé? Mimoděk si vzpomněl na slova Sládkova

Dnes všeho máme dostatek, *dnes jsme jak růže červená,*
a zítra vchází do vrátek *a zítra větrem zlomená,*
nám hlad a nouze krutá; *neb mrazem ožehnutá*

a došel k závěru, že se nemění jediné Bůh, jenž řídí osudy lidské.

Ku podivu! Setkání s přítelem, který se těšil z života, ho přivedlo na myšlenky o pomíjejícnosti všeho pozemského. Byla to snad předtucha?

Jaroslavovi rodiče ho druhého dne přivítali velmi laskavě; měli z jeho návštěvy nelíčenou radost. Jejich krásná, zámečku podobná vila byla nádherně zařízena a vybavena vším pohodlím, jehož si může dopřáti jen člověk bohatý. Kolem ní se prostíraly skvostné zahrady a veliký park; okolí bylo malebné, blízká vesnička takřka tonula v zeleni ovocných stromů. Jan tam zůstal a ztrávil několik velmi příjemných dní. Při dožínkách měl příležitost se přesvědčiti, jak oblíbeni jsou majitelé panství, zejména pak budoucí jeho dědic. Jaroslavova otce zdržely v městě nutné záležitosti, i přijel teprve večer elegantním kočárem a přivezl z města několik přátel, kteří se přičinili o zdar slavnosti. Po večeři se hrálo, zpívalo a tančilo. Jaroslav hrál výtečně, vložil do houslí všecek oheň a radost mladé duše, že strhl všechny. Byl středem celé slavnosti, a rodiče s pýchou, láskou a něhou hleděli na milovaného syna. Jan později často vzpomínal na onen rozkošný večer. Několikrát si vyšel nebo vyjel s Jaroslavem do okolí a znovu se přesvědčil, jak si ho všude váží.

Život je brzy opět rozloučil. Prázdniny uplynuly, Jan musil na universitu. S počátku si ještě dopisovali, ale potom přišly zkoušky, které Janovi zabíraly veškerý čas, a přátelé si přestali psát.

Jan měl po dokončených studiích štěstí; dostal výhodné místo, jež se mu líbilo, jemuž však též musil věnovati všechny síly i všecek čas. Město, ve kterém žil jako úředník, bylo daleko od jeho rodiště. O Jaroslavovi neslyšel téměř celé dva roky. Teprve, když ho navštívil jeden vzdálenější příbuzný, otázal se ho na svého přítele z mládí. A zděsil se, slyše, že pan Kalaš, Jaroslavův otec, ohlásil úpadek. Co se však s ním, a zvláště s Jaroslavem dále stalo, nevěděl.

Celé dni na něho myslil; osud jeho i vážené rodiny mu nešel z hlavy. Hleděl vyzvěděti, co dělá, kde žije, ale marně. Jako by se byla celá rodina propadla.

Po několika letech byl poslán v úřední záležitosti do hornatého kraje západních Čech. Aby se nemusil trmáceti v nepohodlném poštovním dostavníku, vzal si koně, chtěje na něm rychle uraziti největší kus cesty. Bylo to v srpnu. Slunce po celý den nelítostně pražilo a dusno bylo k zalknutí. K večeru se na západě stahovaly zlověstné mraky, hrozila děsná bouře. Jel hlubokým lesem, a vida blížící se bouři, popoháněl koně k rychlejšímu běhu, aby ještě před ní dorazil do nejbližší vesnice. Pojednou se však náhle setmělo a v nastalé tmě zbloudil. Bouře se rozzuřila se vší hrůzou a divokostí. Hrom mu burácel nad hlavou, blesky se křižovaly, jejich oslnivé světlo pronikalo korunami stromů, které se s praskotem ohýbaly na všechny strany; nadto se spustil lijavec a proudy vod se řítily z těžkých mraků k zemi. Kůň vrážel do kořenů, klopýtal o ně a o ulámané, spadlé větve. Nebylo možno jeti dále. Jan proto s něho seskočil a dal se na úzkou vedlejší cestu, veda koně za sebou. Doufal, že snad přijde k lidskému obydlí, v němž mu dobří lidé poskytnou přístřeší. A nemýlil se. Šel ještě asi čtvrt hodiny často klopýtaje; bouře již poněkud povolovala. K veliké radosti spatřil v dáli matnou zář slabého světla. Stezka se vinula hadovitě, stoupala a klesala, světlo pak probleskovalo mezi korunami stromů jasněji a jasněji. Konečně vyšel z lesa a poznal, že zář vychází z oken menšího selského stavení, stojícího na větší mýtině, obklopené se tří stran lesem.

Za chvíli již stanul, úplně promoklý a chvěje se zimou, u jeho dveří a prosil o přístřeší. Mladý muž, úplně po venkovsku oblečený, mu otevřel a vlídnými slovy ho zval, aby jen vešel. Sám pak vzal jeho koně a zavedl jej do konírny, přistavěné s druhé strany domu. Jan mezitím vstoupil do nevelké místnosti; byla to, jak se zdálo, kuchyně a jídelna zároveň. Ve sporáku praskal oheň, se stropu visela petrolejová lampa, jež osvětlovala skromně zařízenou místnost, v níž stál uprostřed velký stůl a několik dřevěných židlí. Pohled na plápolající oheň a příjemné teplo, které ho ovanulo, příchozího poněkud rozjařil.

Od kamen, kde právě s děvečkou připravovala večeři, ho přivítala starší žena; vybídla ho, aby se posadil. Vtom vešel muž, jenž mu předtím otvíral...

»Jaroslave!« zvolal Jan překvapeně, vyskočil a tiskl mu ruku.

Byl to skutečně Jaroslav. Byl v plné síle mužných let, ještě statnější a zdravější nežli tehdy, když ho naposled viděl. A v jeho tváři se zračilo něco, co

u něho dříve nepozoroval. Janovi se zdálo, že jeho pohled je hlubší, oduševnělejší, že jeho krásné rysy jsou jemnější, ušlechtilejší.

»Ani nevíš, Jeníku, jakou mám radost, že se tu s tebou tak znenadání setkávám,« řekl, tiskna mu taktéž srdečně ruku; bylo viděti, že ho nenadálá návštěva nadmíru těší. »Ale čím to, že přicházíš do této pustiny?« tázal se, vesele se usmívaje, jak míval dříve ve zvyku.

Přítel mu vyložil, kam jel a jak zbloudil. »Ale pověz mi přece,« pravil nato, nevycházeje z údivu, »jak to jen přijde, že se tu s tebou shledávám?«

»Vše ti povím, Jene, ale až potom,« odpověděl vlídně, »nyní pojď do mého pokoje, musíš se převléci; vždyť jsi promokl do niti.«

A už ho vedl do vedlejší světnice. Nebyla vymalována; její stěny byly jen zcela prostě vybíleny; stály v ní dvě postele a několik kusů jednoduchého, trvanlivého nábytku, na stěnách pak viselo několik pěkných obrazů s náboženskými motivy; mimo ně zahlédl Jan také Jaroslavovu pušku a jeho housle. Rychle se převlékl do čistého prádla a suchých šatů a po chvíli seděl již opět v kuchyni s Jaroslavem i jeho matkou. Večeřeli společně. Sebe vybranější jídla mu již dávno tak znamenitě nechutnala jako skrovná jejich večeře. Jaroslav byl veselý, mile žertoval, takže s Jana spadla všechna tíseň; zapomněl na celý svět. Konečně vstali a odešli do útulné jeho ložnice.

»A nyní mi vypravuj, co bylo příčinou hrozného neštěstí, které vás stihlo,« pravil Jan s pohnutím, když osaměli.

»Kdo by mluvil o neštěstí?« odvětil Jaroslav zcela klidně. »Jsem se svým nynějším údělem úplně spokojen. Spekulace, hlavně však úpadek veliké londýnské banky, v níž jsme měli uloženy značné peníze, zničily mého ubohého otce. Pohromu dlouho nepřežil — a bylo to tak snad lépe,« dodal vážně, »neboť ztráta všeho, co za dlouhá léta těžce nastřádal, by ho byla trápila a hnětla. Naše jméno a svědomí je chvála Bohu čisté, bez nejmenší poskvrny. Maminka totiž obětovala vše, co bylo naše, takže jsme se mohli se všemi věřiteli do haléře vyrovnati. Nám zůstalo jen toto malé hospodářství, jež si sami obděláváme a jehož výnos nám stačí na výživu.«

»A nebylo ti těžké vžíti se po katastrofě do těchto poměrů, které se tak velice liší od dřívějších?« tázal se Jan s vřelou účastí.

»Ne příliš,« odpověděl, upíraje naň upřímné oči, »a změna poměrů není ani tak hrozná, jak si snad myslíš. Miloval jsem vždy přírodu; žiji tu stále s ní a v ní, obklopuje mě na všech stranách. Zítra ti ukáži svou zahradu a naše pole, která dnešní dešť jistě hodně osvěžil. Když pak mám po denní práci, sednu si ke knize nebo vezmu housličky a zahraji si. To mě osvěží a vzpruží.«

Odhrnul si černé vlasy s čela a sáhl po houslích, i vyloudil z nich krásné, hluboké melodie. Otevřeným oknem se nesly do noční přírody, která po bouři již zase klidně oddychovala. Když je Jan naposled slyšel v rozkošné vile jeho

rodičů, obklopoval ho lesk a nádhera, vážení hosté i prostý lid tleskali v upřímném obdivu bohatému dědici... a teď, jaký rozdíl!

Zdálo se, že Jaroslav uhodl myšlenky Janovy.

»To je můj dobrý, starý přítel, který ve mně budí vzpomínky, v nichž však pro mne není ani trochu trpkosti. Věř mi, ujišťuji tě o tom,« řekl s úsměvem, ukazuje na drahý mu nástroj. »Co nám konečně může dáti bohatství, co sebe větší statky? P r a v é š t ě s t í, Jene, j e v n á s, věř mi! Přesvědčil jsem se o tom. Ve světě, ve světských radovánkách a vyraženích, dokud jsem měl k nim příležitost, jsem ho nenašel. Byl jsem stále roztěkán, byl jsem povrchní člověk; často se mne zmocnila divá vášeň, která nedovedla oblažit, po níž bylo srdce pusté a prázdné. Jen bláhový člověk by mohl ve světě hledati tiché blaho, čisté štěstí. To může býti pouze v našem srdci, to lze nalézti jediné v Bohu, jestliže mu sloužíme a ho milujeme. A toto štěstí nám nevezme nikdo, to je opravdu naše. Myšlenka ta vskutku těší, blaží! — Po celodenní práci, když obdělám několik polí, která nám po všem zůstala, se vracívám vždy spokojeně domů k matince, jež mne vítá milým úsměvem. Nato zasedneme k prostému stolu, důvěrně spolu hovoříce, potom spolu vykonáme večerní modlitbu a s klidným svědomím se ubíráme na odpočinek, který nás po denní námaze zase posilní. Ne, milý Jene, s nikým na světě, ani s králem bych neměnil!«

Vstal, upřel naň jasné oči, jež mu zářily blahem a spokojeností.

Jan byl hluboce dojat a vřele mu tiskl ruku.

»Bůh je dobrý, laskavý otec, na každou ránu má hojivý balzám, vše obrací k dobrému. Jen my krátkozrací lidé to často nechceme viděti a uznati,« pravil v zamyšlení. »Ale,« otázal se, »netížila tě s počátku zdejší samota? Dříve jsi tak velice vyhledával společnost, že se zdálo, jako bys bez ní nemohl ani žít. Nezatoužil jsi nikdy vrátit se opět do světa, k dřívějším přátelům?«

»Kdo je náš přítel?« řekl zase Jaroslav vážně. »Pravé přátele najdeš ve světě velmi zřídka. Přijde-li člověk o bohatství, přijde zpravidla také o své přátele; většinou ho již nechtějí znáti. Domníváš se snad, že jsme se o tom nepřesvědčili? Leč, jak jsem ti řekl, na to, co bývalo, myslívám bez trpkosti; nestýská se mi po tom. Moje dobrá matinka je tu spokojena, chce tu zůstati, a to mě tu drží. Jak bych ji mohl opustit? Což jí nejsem po Pánu Bohu jedinou útěchou? Časem jsem si tuto lesní samotu opravdu zamiloval, a ostatně tu nejsme úplně osamoceni; máme tu také společnost. Občas nás navštíví hodný kněz z nejbližší vesnice, kterého si velice vážím; a tamější učitel, s nímž se někdy stýkám, je též vzdělaný, příjemný člověk.«

Po těch slovech přešel Jaroslav opět do svého dřívějšího tónu a naléhal na přítele i prosil ho: »Zítra u nás ještě musíš zůstati, Jeníku. Vyjdeme si na hon. Zahlédl jsem nedaleko hejno koroptví, můj Ořech je vyslídí; honí znamenitě. Chodíš ještě zajisté na hony?«

»Někdy, naskytne-li se příležitost; této použiji s největší radostí. Neuškodí mi nikterak, odpočinu-li si u tebe jeden den. Pověz mi však, kde ses naučil hluboké životní moudrosti, kterou jsi mě dnes překvapil a které se podivuji u člověka, jenž je celkem ještě mlád?«

»Tato kniha mi ji dala.« A usmívaje se ukázal na nepatrnou, černě vázanou knížečku, jež ležela na stole. Na první pohled bylo zřejmo, že jí hodně často užívá. I podal ji příteli. Ten ji otevřel a na prvním listě četl: »Zlatá knížka o následování Krista« od Tomáše Kempenského.

KVĚTY U CESTY

Od vyhnání našich prarodičů z ráje je v lidském životě mnoho trní a hloží, člověk si v potu tváře těžce vydělává denní chléb. To vše nám připomíná, že zde nemáme »místa trvalého«.

Byli bychom však k Tvůrci nespravedlivi, kdybychom si neustále stěžovali jen na útrapy a kříže, a neviděli také krásné květy, jež laskavá ruka Stvořitelova rozhodila na naši cestu životem. Svět není, jak hlásají někteří stoupenci pesimismu, žalář, plný zoufalství a slz, do něhož nezasvitne paprsek naděje a radosti. Kdybychom na tomto světě neměli nic jiného než pocit blízkosti Boží, mohli bychom již jen proto býti šťastni. Kdo však život pozoruje, jistě se přesvědčí, že i největšímu ubožákovi přináší mnoho vnitřních i vnějších radostí, jež mu umožňují trpělivě, s odevzdaností do vůle Boží snášeti bídu života.

Vzpomeňme jen na to, čeho se nám den ze dne dostává pro tělo i pro duši: na pokrm i nápoj; na krásu, jež oku lahodí; na slunce, v jehož paprscích se koupá celý kraj; na noční oblohu, posetou tisíci třpytivých hvězd; na požehnané lány vlnícího se obilí; na koberce květnatých lučin, nádheru kvetoucích sadů, tajemnou píseň lesů, velebnost hlubokých jezer, nekonečných moří; na zkamenělou vznešenost vysokých hor! Vzpomeňme na podivuhodné kouzlo, jímž působí čisté oko nevinného dítěte! Co vše se tají v melodickém zvuku lidského hlasu! Vzpomeňme na přátelství, oddanost, důvěru a lásku, kterou nás lidé zahrnují! — To všechno že není nic — nemluvě o tom, čeho se nám dostává přímo od dobrotivého Otce nebeského v řádě přirozeném i nadpřirozeném? Což nedovede všechno to dobré a krásné, jež nám stále připravuje štědrá ruka Boží, vyvážiti nepříjemnosti a útrapy dní zlých, jež na nás Bůh sesílá za naše hříchy a nevěrnosti, a jež dopouští proto, aby nás zkoušel, v dobrém utvrdil, abychom si získali hojně zásluh? My však máme obyčejně příliš špatnou paměť pro dobrodiní a pro vše, co nám způsobilo radost; zato však dlouho nezapomínáme na to, co se nás nepříjemně dotklo. Přáli bychom si, aby se na nás štěstí stále usmívalo, aby nás Bůh ustavičně zahrnoval jen útěchou a blahem ničím neruše-

ným, chtěli bychom už na zemi býti úplně bez starostí a obtíží, zkrátka žíti jako v ráji. A protože tomu tak není, domníváme se, že máme právo býti s Bohem nespokojeni a proti němu reptati. Jak zcela jinak si počínal největší trpitel starozákonní, který se, ač naň dopadala rána za ranou, nerouhal, nereptal, nezoufal, ale statečně a oddaně vyznával: »Dobré-li věci jsme brali z ruky Boží, proč bychom nechtěli přijímati zlých?« (Job 2, 10.)

Bůh chce, abychom byli šťastni. Avšak štěstí nám nevložil přímo do klína, nýbrž do věcí, jež nás obklopují, a chce, abychom si je pracně vydobyli. Všímati si proto musíme všeho, i nepatrných věcí, které jsou na cestě života a podél ní rozhozeny, které však nezřídka bývají pokryty vrstvou prachu jako polní kvítí u cesty, jež se opět zastkví v plné kráse, jakmile je omyje vlahý déšť; musíme tudíž pečlivě zkoumati každý kámen, o který na pozemské pouti takřka zakopneme, zda v něm snad neobjevíme drahokam vzácné ceny — vždyť i diamanty jsou v zemi, a v hlíně neb štěrku se na ně rýžuje — zda v něm neuslyšíme zlatý zvuk štěstí. Nebývá totiž štěstí celé na jednom místě, nýbrž všude je ho jen kus. A zpravidla netluče na naše dveře s prosbou, abychom mu otevřeli, ale prchá a skrývá se a chce, bychom je hledali a honili. Vystihl to Adolf Heyduk:

Štěstí jako pršek
slunečka se nití;
chytej, můžeš-li je
v letu uchopiti;
dřív než ruku vztáhneš,
tma ti z ruky zeje,
prchlo, Bůh ví, kde se
v jiné líce směje.

Štěstí jako vážka
sítky v proudu ztápí;
dřív než se jí dotkneš,
v jinou stranu kvapí;
šťasten jsi, když chvatný
pokraj prstu tvého
skrovný odlesk zlatí
pelu kovového.

To netrpělivým lidem ztrpčuje veškeré úsilí o štěstí: nestačí jim, že se na ně jen někdy napolo usměje; chtěli by je míti celé, přáli by si, aby jim spadlo jako zralé jablko do klína, aby všichni o nich říkali: »Hle, jak jsou šťastni!« —

Kdyby nám Bůh dopřál úplného, ničím nezkaleného štěstí, byl by snad náš život mnohem příjemnější, ani nejmenší starost by nás netížila, — avšak přitom bychom asi přišli o blaho a štěstí věčné; neboť pro člověka není nic těžšího a záludnějšího nežli řada krásných, bezstarostných dní. V hmotném blahobytu, v němž člověk má všeho hojnost a v němž tak snadno zpýchá, by se udusila, zahynula by duše. Trhej proto květy štěstí, jež rostou u cesty tvého pozemského žití, ale nikdy nezapomeň, že tento život je pouze průchod, vedoucí v lepší život na onom světě, kde teprve je štěstí pravé, úplné, nepomíjející.

Na věky máš býti zdoben blaženosti růžemi:
nediv se, že často bývá trním zbodán na zemi. (Mudroslav.)

ŠŤASTNÉ DUŠE

V mezích, které stanoví povinnost, přikázání a poslušnost, tělesná a duševní životospráva, láska k Bohu a k bližnímu, tryskají věřícímu křesťanu, který žije podle víry, zdroje dovolených přirozených radostí čistěji a hojněji než člověku světáckému. V mezích těch platí osvobozující zásada sv. Pavla: »Všecko je vaše«, a nikoli úzkoprsá židovská: »Nesahej po tom ani neokoušej ani se toho nedotýkej!« (Kolos. 2, 21.) Křesťan, ba on především, má nárok na bohatou žeň nejrozmanitějších radostí, které skýtá příroda, rodina, společnost, umění, ba i pokrm a nápoj; neboť pro něho zvláště je stvořil Bůh (1. Tim. 4, 3), dovede jich užívati s díkůčiněním, ke slávě Boží (1. Kor. 10, 30—31), posvěcovati slovem Božím a modlitbou (1. Tim. 4, 5). On rozumí umění, jak každý doušek radosti proměniti ve skutečný životní elixír tím, že do něho přimíchá několik kapek věčnosti, milosti a nebeské radosti, takže se z požitku raduje i tělo i duše, že zvyšuje cenu života a napomáhá dosíci životního cíle. Měj dobré svědomí a budeš se vždy radovati, zní osvědčené pravidlo z »Následování Krista«, jež ze zkušenosti dosvědčuje: »Je-li vůbec opravdová radost na světě, zakouší jí dojista člověk čistého srdce.« (II, 4, 2.)

Křesťanu jsou otevřeny celé světy radostí, které však pro člověka světáka jsou uzamčeny na deset zámků. Víra, stav posvěcující milosti, modlitba povznášejí až k samému Bohu, klenou modrou oblohu nad celým životem; to je základ veselé mysli, kterou zcela zakaliti nedovede ani utrpení ani strasti.

Kdo vypočítá všechnu radost, jež plyne z modlitby? Sv. Bernard praví: »V Bohu je pokoj, on utišuje vše, a patřiti naň, na pokoj, znamená míti pokoj.« Pokoj, jejž působí v duši modlitba, je podmínka, základ opravdové duchovní radosti. Napomenutí sv. Jakuba: »Strádá-li kdo z vás, modli se« (5, 13), má hlubší smysl, než se obyčejně myslí. Sv. Jan Zlatoústý nazývá modlitbu útočištěm v každé bolesti, základem veselí, zdrojem trvalého štěstí, matkou filosofie, sv. Nilus amuletem proti smutku a duševní malomyslnosti. Modliti se znamená ulehčiti srdci, setřásti starosti, nadýchati se čistého horského vzduchu. V modlitbě skládáme daň Bohu a zároveň z ní čerpáme nové, potřebné síly, jež podporují naši lidskou nedostatečnost, nemohoucnost a slabost, abychom dostáli svým četným povinnostem.

Modlitba jak Bůh je mocná,
v rady Boží zasahá,
srdce kruší, světem hýbe,
pekla brány přemáhá.

Modlitba hněv Boží kruší,
k nebi staví řebříky,
ďábla plaší, mrtvé křísí,
divy činí s hříšníky. (Mudroslav.)

Společná rodinná modlitba je dobrý domácí duch! Aspoň ráno a večer shromažďuje přes den rozptýlené členy rodiny, udržuje v nich pocit, že

náležejí k sobě, přináší chvilky klidu a oddechu, v dnešním shonu tak potřebné — modli se, a čas se zastaví —, povznáší rodinný život do vyšších sfér. Je to »klíč, kterým si otvíráme den, a zámek, jímž se uzavíráme na noc«. Odstraňuje rozmrzelost, uvolňuje napětí, čistí domácí vzduch, posvěcuje domácí mír a otce rodiny odívá takřka v kněžskou důstojnost. Modlitba a zbožný zpěv spojuje shromážděnou obec ve svatou rodinu Boží, je nejkrásnější hudba na světě.

Zákon životní je vážný a přísný; ale již ve starozákonní arše úmluvy byla vedle desk Desatera též nádoba se sladkou manou. Život v církvi a s církví, s církevním rokem má nevyčerpatelné bohatství nejušlechtilejších radostí. Svátosti nám vracejí radost, jestliže jsme jí pozbyli; kdo ji má, tomu ji rozmnožují; přirozenou radost zušlechťují a posvěcují. Svátost pokání je ventil, záklopka, veliký léčebný ústav s nejúspěšnější therapií pro ty, kdo jsou v životě nespokojeni, jež život omrzel, jež tíží hrozné viny. Ve Svátosti oltářní se tají nekonečné bohatství mystických radostí. Chrám Páně a bohoslužby oplývají vznešenou poesií, radostí, jež hýbá srdcem. Tu je křesťanského lidu nebeský domov, svatá lázeň pro duši, posvátné divadlo, hudební síň i umělecké museum... Všechny svátky mají svoje zvláštní radosti; není bez nich vážný advent ani doba svatopostní. Kolik jí každý rok přinášejí vánoce a velikonoce! Obcování se svatými osvěžuje srdce jako styk s nejšlechetnějšími lidmi. Dětinný vztah k Matce Boží dává každému věku blahé štěstí, jaké může dáti jen blízkost matčina; ne bez důvodu se nazývá Příčina naší radosti! I z křesťanských ctností plynou zvláštní radosti; každá má jiný tvar, jinou barvu, jinou vůni. Květiny naděje mají ještě tu zvláštnost, že odolají i nejdrsnějšímu podnebí, že se v nejprudších bouřích ještě bujněji rozvíjejí.

Vskutku, nikde není tolik léčivých pramenů a čerstvé, sladké vody jako v náboženství; kdekoliv navrtáme do hloubky, vždy vysoko vytrysknou její křišťálově čisté proudy. Chápeme, co praví prorok: »Užasnou a zarazí se nad veškerým tím dobrem a nad veškerým blahem, které já jim působím.« (Jer. 33, 9.) Vzdělaní světáci nedovedou chápati, necítí oněch radostí; zato však tím vděčněji z nich těží prostý, hodný lid, věřící dělník, chudá dělnice...

Jsou to skutečné h o d n o t y, plné síly, jež jsou s to vysvětliti zjev, že lidí šťastných, spokojených, veselých je stokrát více mezi věřícími křesťany než mezi světáky. Kolik bídy je u nich pod zářivým zevnějškem! Jejich doznání a vyznání člověkem otřásají. Na kolik hrobů se bohužel hodí nápis, který si napsal jistý básník:

Měl mnoho štěstí v žití svém,
však nikdy šťasten nebyl v něm.

Světáci se honí za požitky a radovánkami, které brzy přesycují. Jsouť jen klam a mam; platí o nich: Máme-li je, tíží nás; milujeme-li je, poskvrňují nás;

pozbudeme-li jich, trápíme se pro to. (Sv. Bernard.) Sv. Ignác z Loyoly velmi významně praví: »Posbírejme všecek med z květů celého světa, a nebude míti tolik sladkosti jako žluč s octem, podaná našemu Spasiteli.«

A přece i svět, ač v ty radosti nevěří, poněvadž jich nelze viděti, hmatati, poněvadž se jich nelze najísti ani napíti, zakouší jejich blahý vliv prostřednictvím těch, kdo jimi oplývají a je rozsévají ve svém okolí, kdo se tak stávají pravými dobrodinci lidstva. Nebýti těchto slunných duší, které jsou samy šťastny a jiné oblažují, jak by lidstvo teprve bylo beze vší radosti! Setkáváme se s nimi všude, někdy i v šatě žebráckém i mezi dětmi, hojněji v oděvu selském, kněžském a řeholním než v sametu a hedvábí, častěji v chudých světnicích než v oslňujících salonech, hojněji na venkově než v městech. Poznáme-li je lépe, nepochybujeme: veselost a překypující radost, v níž žijí, z níž i jiným ještě uštědřují, je odlesk jejich prosté, upřímné víry, zbožnosti a poctivosti. Je v nich cosi andělského. Jejich vlivu se neubrání ani člověk sebe surovější.

Kamkoli přijdou tito podivuhodní lidé, kdekoli podají pomocnou ruku, všude se bolest usměje, divokost zkrotne, umlká kletba a rouhání, vyšší moc zažehnává neštěstí a činí přítrž jeho zhoubnému řádění. Mají podivuhodný dar: vlídným slovem, jasným pohledem plaší tíseň ze srdcí, nalévají balzám na nejbolavější rány, z vlastního utrpení připravují léčivý nápoj, jenž vrací radost. Je pravda, co praví Hilty: »Právě prostou, nelíčenou dobrotu srdce nevytvoří nižádná filosofie a kultura: je to nepopiratelná výsada, kterou má jen křesťanství; je to ve všech stoletích živý důkaz jeho božského původu; i dnes ještě ztroskotají všechny pokusy něčím je nahraditi právě proto, že nelze vytvořiti radost a dobrotu, která by se jí vyrovnala.«

Buďtež požehnáni tito lidé plní slunce, něžných očí a zlatého srdce, tito dobrodinci lidstva! Kdyby jich bylo tisíckrát více, byla by rozřešena otázka radosti. Jak rozmnožiti jejich řady? Tím, že k nim budeme sami náležeti! Jak? Na to lze jen odpověděti: Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, vše ostatní — i radost — bude vám přidáno. (Mat. 6, 33.) Berte vážněji svoje povinnosti, především náboženské, a radost se dostaví sama. Kdo je koná, může, ba má právo býti veselý, přívětivý. Křesťanství nás nikdy neučí, abychom se na svět škaredili. Kde vnitřní mír, tam je čistá, upřímná radost!

BEZ BOŽÍHO POŽEHNÁNÍ...

Mistr Václav Kovanda byl člověk starého zrna. Měl v úctě své řemeslo, a to zase bylo ke cti jemu. Od časného rána do pozdního večera pracoval jako jeho tovaryši v kovárně a koval a koval, až pod pádnými ranami jiskry jenjen sršely a železo nabylo tvaru, jaký si mistr přál. A stejného rázu byla jeho žena Kate-

řina, která se pečlivě starala o domácnost a byla dobrou matkou nejen svým dvěma dětem, nýbrž i všem domácím; neboť i tovaryš i učeň náleželi k rodině; u mistra Kovandy se stravovali, v jeho domě spali, tam bylo o ně dobře postaráno, když byli zdrávi i když na ně přišla nemoc. Dům Kovandův jim byl druhým domovem, dokud se řídili přísným domácím řádem.

V té věci byl mistr neúprosný. I v neděle a svátky se večeřívalo společně; a jako on sám vždy zavčas přicházíval domů, tak to žádal i po všech domácích. Bylo zle, scházel-li někdo dokonce ještě při večerní modlitbě, při níž se mistr po chvalitebném starém zvyku vždycky předmodlíval. Stalo-li se to po prvé, napomenul provinilce a vážně mu domluvil; stalo-li se to však po druhé, propustil ho bez milosti. Se stejnou přísností dbal o to, aby všichni domácí věrně plnili své nedělní a sváteční povinnosti; velmi často se u oběda nebo při večeři tázal mladších učňů i tovaryšů, o čem bylo kázání nebo křesťanské cvičení.

»Všecko záleží na Božím požehnání,« říkával, »a to si musíme vymodliti.« A Pán Bůh jeho práci, kterou posvěcoval modlitbou, také opravdu hojně žehnal; jeho řemeslo mělo vskutku zlaté dno. O práci neměl nikdy nouzi. Daleko široko ho lidé znali a vážili si ho jako řemeslníka, který svému řemeslu znamenitě rozumí, jako mistra, který pracuje poctivě a svědomitě. Přitom byl neobyčejně rozšafný. Nevěděl-li si někdo rady, potřeboval-li pomoci, obrátil se s důvěrou na mistra Kovandu, který poradil, pomohl, kde a jak jen mohl. Byl vděčen za to, že mu Bůh žehnal, a proto rád uděloval z darů Božích trpícím, ubožákům a žebrákům, dobře věda, že kdo rád ze svého udělí, toho Pán Bůh nadělí. Pro svou poctivost, rozvahu a rozšafnost se těšil důvěře svých spoluobčanů, kteří ho zvolili do městské rady. Mnoho v ní sice nemluvíval; co však řekl, to měl vždy důkladně promyšleno a téměř vždy přišel věci na kloub.

*

Kovanda své děti vychoval dobře; dal jim a učinil pro ně vše, aby z nich byli dobří, řádní a šťastní lidé. A s počátku se také zdálo, že se v nich dožije jen radosti. Zatím však co dcera byla úplně po matce, jíž ráda pomáhala při domácnosti, dal se syn brzy na špatnou cestu. Hodně a rád se stýkal s druhy, kteří se jeho otci pranic nelíbili, a jestli se ještě podřídil přísné, železné kázni otcově, činil to jen z nutnosti, ježto nebylo vyhnutí, po straně přitom reptaje. Nebylo mu po chuti, že nemá stejnou volnost jako jeho druhové, kteří mu svou nevázanou svobodu líčili v nejrůžovějších barvách a ho popouzeli, popichovali a dráždili, že jen bídně živoří, ač je syn zámožného kováře, že si nesmí dopřáti pražádného vyražení a že úplně zkysne.

Karel působil rodičům mnoho starostí. S obavou a úzkostí hleděl mistr do budoucnosti. Velmi často se radil s matkou, co činiti, aby se Karel změnil. Všechny prosby a sebe lépe míněná napomenutí byly marné, jako když házíme

hrách na stěnu. Karel přijímal vážné domluvy otcovy i matčiny jen s tupou vzdorovitostí, byl svéhlavý, a brzy ho otcovský dům úplně omrzel. Chtěl, aby mu otec dovolil jíti do světa na zkušenou; rád by prý poznal cizí země, jiný kraj a jiný lid, rád by zvěděl, jak jinde pracují. S těžkým srdcem mu to konečně rodiče po dlouhých prosbách dovolili. A když mu matka dělala naposled křížek na čelo, vyhrkly jí slzy, ne proto, že se loučila s milým dítětem, ale protože její mateřské srdce netušilo nic dobrého; vždyť milující srdce starostlivé matky vytuší mnoho, nejednou vidí i do budoucnosti. A ukázalo se, že tušení paní Kateřinu neklamalo; brzy, velmi brzy se stalo smutnou skutečností. Vždyť syn neodešel z domova, aby se něčemu naučil; chtěl se jen vymaniti z přísného dozoru rodičů. Za krátký čas byl v hlavním městě sousední říše, kde našel práci v továrně. Byl jako omámen volností, kterou měl; nikdo nad ním nebděl, nikdo ho nenapomínal; nadto pak brzy podlehl zchytralým druhům, kteří ho zapletli do svých tenat. V jejich společnosti zakrátko vyprchaly dojmy z domu otcovského, poté přišel i o víru a klesal víc a více, a svá krásná mladá léta utápěl v rozkoši a smyslných požitcích.

*

A doma v kovárně bylo zatím smutno. Paní Kateřina chřadla, od odchodu jejího syna hlodala jakási nemoc na kořeni jejího života. Konečně musila ulehnouti, a již nepovstala. Mistr Kovanda dělal, co jen mohl; lékaře volal, s láskou ji ošetřoval, věrně jí s dcerou Josefkou sloužil, celé noci u ní probděli, ale marně. Jednou večer zavřela oči navždy a mistr jí ustlal k věčnému odpočinku. Rána ta jím bolestně zachvěla a otřásla jeho zdravím; začal sám postonávati a těžko vládl kladivem. I musil Karel domů, aby místo otce převzal a vedl kovárnu. Vrátil se sice, ale celým svým chováním působil otci na stará kolena jen zármutek, naplňoval jeho srdce žalem a bolestí, které nezmírnila ani starostlivá péče a oddaná láska Josefčina...

Od té doby, co se mladý pán vrátil z ciziny, stala se v domě mistra Kovandy veliká změna. Jako by se byl z něho vystěhoval dřívější mír a pokoj i starý řád. Dříve sedával mistr i tovaryš za jedním stolem, spolu jedli z jedné mísy, velmi často si vypravovali veselé příhody, jež zažili na svých cestách a nejednou si i vesele od srdce zazpívali. Všemu tomu byl nyní konec. Pan Karel pokládal za nedůstojné jísti s tovaryši u jednoho stolu, a sotvaže nastal večer, neměl doma stání, neodolatelnou mocí ho to táhlo do společnosti, do zábav, z nichž se obyčejně teprve pozdě v noci vracíval domů. O tom, aby se jako jeho otec při společné modlitbě předmodlíval, aby se pozeptal, o čem pan farář kázal, o čem bylo křesťanské cvičení, nebylo ani řeči. — To vše trápilo dobrého mistra Kovandu, který se brzy rozžehnal s tímto světem a byl za veliké účasti spoluobčanů a chudiny pochován vedle věrné manželky.

Mladý Kovanda dal rodičům postaviti krásný, moderní pomník, nasázeti na jejich hrob mnoho vzácných květin, po několik neděl chodil ve smutku, ale potom na ně úplně zapomněl. Oženil se s mladou dívkou, se kterou se seznámil na plesu. Uměla nejlépe tančiti, při všech zábavách dovedla sebe i jiné výborně baviti, nádherně se strojila, avšak oháněti se vařečkou, vařiti, vésti domácnost, o tom se jí nikdy ani ve snách nezdálo, to se jí protivilo. I stalo se již zanedlouho po svatbě, že se jí zhnusilo »umouněné« řemeslo mužovo, že jí omrzelo starati se o tovaryše a učně, zvláště když z kovárny odešla i její švekruše a vstoupila do kláštera. Přemlouvala proto muže, aby zanechal starého řemesla a zřídil si obchod se železným zbožím. A tak dlouho do něho mluvila, až ho přemluvila. Padl starý měch, padla stará výheň, u které Kovandové již po celá století poctivě pracovali; dílnu přeměnil mladý Kovanda v pěkný krám a bohatě si jej zařídil z peněz, které zdědil po otci.

Nastaly mu jiné časy; již nechodil v černé kožené zástěře, s černýma od sazí rukama. Nemusil těžce pracovat, měl volněji a dosti kdy, i stal se členem téměř všech místních spolků a horlivě do nich chodil; s ženou, která se nyní teprve nádherně strojila podle nejnovější módy, se zúčastnil nejrůznějších zábav ve dne i v noci, jezdil na výlety, v Besedě dělal »vysokou« politiku, netajil se pokrokovými názory, vystupoval proti temnu a přežitkům staré doby, bojoval za svobodu svědomí, pokrok a demokracii. Tím se stalo, že se i Karel Kovanda stal členem městské rady, v níž taktéž hlásal a šířil svoje pokrokové názory; jeho lehkovážní, s ním stejně smýšlející přátelé ho v tom podporovali, velebíce jeho nesmlouvavou, pokrokovou činnost. Na modlitbu a návštěvu kostela pan Kovanda však neměl vůbec kdy.

»K čemu to?« říkával, »z toho nezbohatnu. Peníze dnes světem vládnou. Kdo je má, ten něco znamená, jen ten zmůže něco ve světě. A já je mám, k tomu krásný obchod, který ročně nese hezké úroky, jsem tedy celý muž.«

Nejednou přišel pan Kovanda z plesu teprve v neděli ráno s těžkou hlavou, takže si musil alespoň dopoledne lehnouti, aby se trochu prospal, a aby byl opět čilý a svěží pro příští večer, kdy na něho čekala jiná slavnost nebo zábava, která by se bez něho nebyla obešla.

*

Leč tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. To na sobě zakusil i pan Kovanda. Pro přílišné starosti o veselý život ve spolcích a o svobodu a pokrok svých spoluobčanů zapomínal na starosti o vlastní dům a obchod, který začal váznouti, jak se při takovém životě dalo očekávati. Zábavy, plesy, výlety, spolky ho stály velké peníze a tím se stalo, že jeho výdaje byly již po několika málo letech větší než příjmy. Proto si však hlavu nelámal a nezoufal.

»Inu, měli jsme špatný rok,« myslil si, »příští nám to zase vynahradí, a pro malý dloužek se můj dům nezboří.« Tak se utěšoval.

A zase žil jako dřív, chodil stále ze slavnosti do slavnosti, z plesu do plesu, hrál si zkrátka na pána. Jeho žena si vedla podobně. Nechtěli dát nikterak znát, že velké jmění je už to tam. Sáhli k půjčce. Avšak s oním dloužkem se na pana Kovandu přissál, sladce se usmívaje a úslužností se všecek rozplývaje — lichvář žid — který se již nepustil kořisti, jíž se jednou zmocnil, který s roztomilou a radostnou tváří půjčoval opět a opět a který se na oko klidně na to díval, jestliže mu obchodník prošlé úroky už vůbec neplatil.

A s Karlem Kovandou to šlo rychle s kopce. Obchod vázl víc a více, poněvadž zákazníky špatně odbýval zbožím, jež kupoval od žida. Staří, dobří přátelé rodiny Kovandovy kroutili povážlivě hlavou nad takovým hospodářstvím, a po delší už dobu se leccos v městečku šeptalo, až konečně obrovský úpadek železářského obchodu páně Kovandova vyšel najevo. Pan Kovanda zaklepal sice poslední dobou na dveře mnohých přátel, avšak nikdo mu nepomohl; všichni se vymlouvali, a kdo mu dříve tleskali, kdo ho dřív velebili a jemu lichotili, všichni ho opustili; neboť zchudl, byl na mizině. Jeho majetek přišel tedy na buben, on pak sám odešel do nového domova — do městského chorobince.

Pan Kovanda úpadek svého obchodu asi dlouho nepřežil; neboť si nezřízeným životem podryl zdraví. Ale buď jak buď, měl přece ještě dosti kdy přemýšleti a uvažovati, že bez Božího požehnání — marné lidské namáhání, že je to konec konců jediné ono, na němž všechno záleží, jak říkával jeho otec.

S BOHEM POČNI KAŽDÝ ČIN!

S Bohem počni každý čin!
Důvěřuj mu jako dítě —
síly tvé by zklamaly tě;
pokorný buď Otci syn!
S Bohem počni každý čin!

S Bohem počni každý čin!
Za vůdce kdo zvolí jeho,
nechybí se cíle svého,
bezpečně jde do výšin.
S Bohem počni každý čin!

S Bohem počni každý čin!
Sešle pomoc, vleje sílu,
s radostí pak vzhlédneš k dílu,
Bůh sám setře vady stín.
S Bohem počni každý čin!

Jan Filip.

V KASÁRNÁCH

Jestli kde, pak je to na vojně, v kasárnách, kde na srdce, víru a ctnost mladého, ještě nezkušeného muže čeká a skrytě i chytře útočí velmi mnoho nebezpečí a nástrah. V prostředí tom se nikdy nedařilo něžným květům ctností, tím méně dnes. Tak mnohý hoch, který dosud rostl pod ochranou a dohledem pečlivé matky a starostlivého otce, se po prvé v životě octne sám, daleko od nich, mezi kamarády a představenými, kteří možná, jak zhusta bývá, jemu nesvítí zářivým příkladem, spíše naopak. Jak nesmírně důležité je proto, aby si i v době vojenské služby zachoval čistý štít, aby osvědčil pevnost a svědomitou věrnost katolickým zásadám, aby i v době vojenského výcviku dokázal, že je jako z ocele, aby zůstal dobrým bojovníkem Kristovým!

Jak to dokážeš, mladý příteli? Poví ti to zcela jasně opravdu vzácný dopis, jejž poslal otec synovi, když měl jíti na vojnu. Dopis byl uveřejněn v »Dorostu« (IV.), výborném časopise katolické naší mládeže. Zní:

Drahý Pepo!

Právě mi píše maminka, že již má pro Tebe všechno na vojančinu přichystáno a za týden že narukuješ. Píše o všech drobných věcech, které Ti připravila, o všech starostech svého mateřského srdce, a na konci vyslovuje veliký strach o Tebe. Jdeš po prvé z domu do daleka, do ciziny, na vojnu. Ani nevíš, jak je mi líto, že jsem tak daleko zrovna v tyto dni, že se nemohu s Tebou rozloučit a požehnat Ti udřenou otcovskou rukou a říci Ti tolik a tolik věcí na tu nebezpečnou cestu.

Jsem zde ve velkém městě, zrovna blízko kasáren; mnoho vidím, mnoho slyším; a když si vzpomenu na Tebe, žes mi již i Ty dospěl a že musíš jít, je mi úzko, drahý hochu. Bojím se o Tebe! Jak by mnohá matka bolestně zaplakala, kdyby viděla, co se na vojně stalo z jejího chlapce! A mnohý otec by nemohl klidně spát, kdyby slyšel řeči, které já musím vyslechnouti ve svém okně, když se vojáci dole rozpovídají. S jakou námahou jsme Tě vychovali! Co nocí matka s Tebou probděla! Jak jsme se o Tebe třásli, když jsi stonal! Boha jsme prosili, aby Tě nám zachoval. A teprve, když začala škola! Jak jsme se chvěli, aby Tě špatný příklad ke zlému nesvedl, jak jsme se starali, aby každý Tvůj kamarád byl dobrý, abys četl jen krásné a dobré, abys byl zbožný, svatou víru zachoval a podle ní byl živ. Zda se ještě pamatuješ na první sv. přijímání? Všichni jsme tehda v našem kostelíčku plakali a ještě dnes mi zní slova Tvého dobrého velebného pána, která k Vám, maličkým hochům, řekl: »Děti moje, až vám v životě bude nejhůř, až nebezpečné věci budete míti před sebou, až těžká pokušení na vás dolehnou a až se vám bude zdát, že i ztraceni jste, vzpomeňte si na toto první sv. přijímání a u svátostného Krista hledejte pomoc!«

Dnes nastává těžká chvíle pro Tebe. Odcházíš z našeho rodinného kruhu na vojnu. Znám Tě dobře. A, drahý můj Pepo, já, Tvůj otec, Ti plně důvěřuji a spoléhám na Tvůj dobrý, katolický charakter. Dosud jsi nás nikdy nezarmoutil, to Ti upřímně mohu říci; jen radost jsme z Tebe měli. Ale upozornit Tě přece musím, abys věděl, co na Tebe čeká.

Chraň především svoji svatou víru! Buď připraven, že Ti ji budou chtít brát. Ne snad násilím, to nemyslím, ale úskokem, tajně a chytře. Posměchem a zesměšňováním. Jedovatý, jízlivý vtip dovede slabý charakter snáze poraziti než učený rozhovor. Budou tě chtít přesvědčit o svém. Přijdou Ti s výklady, kterým oni věří, a budou se snažiti všemi důvody zvrátiti Tvoji víru v Ježíše Krista. Tvou církev budou špinit hrubě i s taktní elegancí, použijí všech strun Tvého srdce, aby Tě i s hlediska vlasteneckého přesvědčili pomocí zfalšované historie, že Tvá víra není dobrá. Dej pozor! Nedej se svésti! Stůj pevně! Pamatuj na mučedníky, že se to i jim dálo a že vytrvali!

Chraň svoji mravnost! Budou Tě svádět. Na to buď připraven! Tvá ctnost, ta nejkrásnější ze všech, Tvá nevinnost, a já znám Tvé nitro, bude předmětem nejsurovějšího smíchu. Tvá čistota bude prohlášena za hanbu Tvého rozkvétajícího jinošství a neřest nejohavnější bude velebena jako vzor mužské síly a statečnosti. Buď opatrný jako had! Chraň své myšlenky, slova, skutky, buď ostražitý na své smysly, zvláště na sluch a zrak! Pamatuj, že máš anděla strážce, a to je Tvůj stud. Hranici studu nedovol nikdy nikomu překročit, nebo budeš ztracen! Padne-li tvrz studu, ztraceno je město Tvé ctnosti a cti, snad i zdraví a štěstí celého života! Čistý jsi vyšel z rukou své matky, čistý se vrať do její náruče!

Autoritu poslouchej, pokud nežádá hříchu. Ve všem buď ochráncem zákona Páně.

Náboženské povinnosti plň vždycky svědomitě! Chraň statečně a včas svoje právo jíti v neděli na mši sv.! Pamatuj, že máme všude tolik práv, kolik si jich sami uhájíme! Modli se! Nemusíš se modlit nápadně, ale v srdci a opravdu zbožně. Ale nikdy se nestyď za náboženskou knihu a katolický tisk! Čti pilně. Buď statečný a braň své. Jdi do kostela. Víš, kdo tam ve svatostánku na Tebe čeká. Chraň svoji něžnou lásku k Panně Marii! Růženec měj při sobě. Zachovej si svoje měsíční svaté přijímání. Pamatuj, že jsi členem S. K. M. a že za ideály tohoto Sdružení musíš bojovati právě na vojně. V N. je skupina. Hned se tam přihlas! Najdeš tam přátele a duchovního rádce.

Krátce, můj drahý Pepo, buď katolíkem činu, opravdovým a charakterním! Spoléhám na Tebe!..

Tvůj

otec.

Šťastní novomanželé

IV. V ZRALÉM VĚKU

PŘÍPRAVA NA MANŽELSTVÍ

Sňatek, jímž se vstupuje v stav manželský, je věc nadmíru důležitá, vážná, jež vylučuje i sebe menší zdání lehkomyslnosti a lehkovážnosti. Pro většinu lidí je to nejvýznamnější okamžik v životě, rozhodný krok pro čas i věčnost.

Svazek, který se sňatkem uzavírá, je spojení, nad něž mezi lidmi na zemi není užšího, vroucnějšího, srdečnějšího a posvátnějšího; je to spojení na celý život; neboť pouto, jež od té chvíle pojí muže a ženu, je nerozlučné, jež uvolniti může jedině Bůh sám, když si jednoho z nich k sobě povolá. Jím vstupují v nový stav, jenž sice slibuje velmi mnoho radostí a smyslových požitků, který jim však zároveň ukládá mnoho povinností a vyžaduje velikých obětí, v němž je plno starostí, nesnází a obtíží. - Kdo by se tudíž opovážil tvrditi, že tu nejde o věc veledůležitou, jíž si proto třeba velmi dobře rozmysliti, zrale uvážiti, k níž je zapotřebí co nejlepší přípravy?

Snoubenci, kteří vážně uvážili důležitost kroku, jejž chtějí učiniti, kteří vážně pojímají povinnosti, jež ukládá manželství, nechť si vezmou

k srdci slova, jež pronesl mladý Tobiáš k své nevěstě: »Modleme se k Bohu... Jsme děti svatých, proto se nesmíme spojovati jako pohané, kteří Boha neznají.« (Tob. 8, 4—5.)

Nesmírně mnoho záleží na tom, jak se oba připravují na společnou pout životem. Je-li ta příprava špatná a lehkomyslná, přinese manželství ve většině případů mnoho rozčarování a zklamání, nebývá šťastné. Je-li však dobrá a svědomitá, lze se téměř s jistotou nadíti, že manželství bude pevné, spokojené, šťastné, že v něm bude vládnouti svatá věrnost, že je bude provázeti Boží požehnání. K dobré přípravě ovšem nenáleží jen příprava ode dne, kdy si muž a žena řeknou, že se vezmou, že spolu uzavrou sňatek, ne teprve ode dne, kdy se spolu zasnoubí, nýbrž i příprava vzdálenější, jež má předcházeti vlastní námluvy.

Vzdálenější příprava vyžaduje předně od těch, kdo chtějí vstoupiti v stav manželský, aby pečlivě zkoumali, zda jsou ke stavu tomu vůbec povoláni. Nehodí se k němu všichni bez výjimky. Dokud se člověk nad tou otázkou vážně a svědomitě nezamyslí, dokud si na ni kladně neodpoví, dotud nemá navazovati styky a začínati si známost. Byla by to neodpustitelná lehkomyslnost, která by měla osudné následky; trpce, bolestně by se vymstila.

Je dosti těch, u nichž není základních podmínek, jichž je k manželství nevyhnutelně třeba. Jsou to buď tělesné vady, vážné choroby a nemoci, slabé zdraví, nebo špatné sklony povahové, choroby duševní, slabomyslnost a pod., jindy zase poměry vnější, rodinné, majetkové a jiné. To vše z manželství buď přímo vylučuje nebo překáží, že na ně nelze pomysliti. A kolik je těch, kdo necítí nejmenší chuti, aby se vdaly nebo oženili, ačkoli k tomu mají dosti, a možná lákavých příležitostí, skvělých nabídek! A což, jestliže tě snad Pán volá ke stavu dokonalejšímu, ke stavu řeholnímu, kněžskému?

Zkoumej se tedy každý před Bohem a svědomím, zdali jsi povolán ke stavu manželskému či nikoli! Ne z rozmaru, ne z pohnutek jen a jen časných, ne z pouhé smyslné žádostivosti si mají jinoši a dívky vyvoliti tento stav, který pro ně může býti velmi osudný, nýbrž jen proto, aby v něm plnili svatou vůli Boží a sloužili Bohu a bližnímu.

A tyto pohnutky mají také rozhodovati při volbě osoby, s kterou

chceme sňatek uzavříti. Pro manželské a rodinné štěstí má volba ženicha a nevěsty rozhodující důležitost; vždyť při ní běží o volbu na celý život. Přináší požehnání nebo nezdar manželům, dětem i vnukům, ba i dalším potomkům. Po rodičích dědí totiž jejich děti a vnuci mnoho vloh a vlastností, dobrých, ušlechtilých, ale i špatných, chorobných. I je svatá povinnost každého, kdo pomýšlí na sňatek, aby si při volbě nevěsty neb ženicha počínal co nejrozvážněji, s úzkostlivou obezřetností.

Nastává-li ti, křesťanská dívko, křesťanský jinochu, tato volba, pak dobře a zrale uvaž, co činíš! . . . Za nerozvážnost a ukvapenost v této tak závažné věci již velmi mnoho lidí trpce pykalo, draze, příliš draze ji zaplatilo. Poznávají a uznávají to, když už bývá pozdě, když jejich životní štěstí je rozvráceno. Pozdě bycha honit! Proto praví Bedř. Schiller v Písni o zvonu, nejkrásnější své básni: »Nuž ten, kdo na věky se váže, nechť důkladně se srdcí táže; jen krátce mamu podlehneš — a v moře běd se uvrhneš.« A přísloví dí: »Kvapné ženění, dlouhé želení.«

Střez se, aby při volbě osoby, s níž chceš jíti životem, rozhodovaly vášně, její zevnějšek, nebo něco naprosto podřadného!

Krása, hezký vzrůst, pěkná postava, bohatství, skvělé postavení a co ještě dovede na chvíli upoutat srdce a okouzlit smysly, to vše nemá trvalé ceny, na tom nelze založit životní štěstí v manželství. »Zevnitř lepý, uvnitř slepý.« »V kráse stálosti není.« V této filosofii prostého lidu je mnoho pravdy. »Klamavá, prchavá krása jest; která se bojí Pána, té ženě přísluší chvála!« (Přísl. 31, 30.) Myslíš-li, že ti může jmění, krásné, výhodné postavení a pod. nahraditi vše ostatní v manželství, třeba tě jen litovati; jsi na velikém omylu. - Ne! Při volbě osoby, s kterou se chceš na věky spojiti, hleď především na opravdové, ryzí přednosti a cenné vlastnosti, jež jsou základem a zárukou manželského a rodinného štěstí, na dobré vlastnosti srdce a povahy, jmenovitě na ctnost a zbožnost, bez níž vše ostatní nemá ceny, bez níž je to jen liché pozlátko. S manželem nebo s manželkou, který nebo která nemá opravdové bázně Boží, nedojdeš trvalého štěstí. Proto dobře říkával český lid: »Kdo se žení pro krásu, ta trvá jen do času; kdo se žení pro statky, ty přichodí na zmatky; kdo se žení pro ctnost, ta trvá na věčnost.«

Zpozoruješ-li tudíž nebo se dovíš, křesťanský mladíku, že ta, kte-

rou by sis rád zvolil za nevěstu a manželku, pochází z rodiny nespořádané, dokonce snad zatížené, že není dobře a zbožně vychována, že se ráda fintí a strojí, aby se líbila, že si více hledí marnivosti než ctnosti a zbožnosti, že si nechrání své dívčí cti, že ji netěší domácnost, že nemá lásky k pořádku, že nedovede šetřit, vařit, šít a hospodařit, že je snadno popudlivá, že se pro každou maličkost zlobí a hněvá, že má rozrušené nervy, že se věkem a postavením od tebe značně liší, jestliže vážně prohlašuje, že se hrozí dětí, pak tě prosím, ba zapřisahám: buď rozumný — a neber si ji! Časné a věčné blaho tvoje i tvé rodiny, tvých dětí, které ti Pán Bůh dá, káže, bych tě varoval.

A jestliže jsi, křesťanská dívko, poznala neb od vážných, spolehlivých lidí slyšela, že ten, jemuž bys chtěla nabídnouti ruku, ve víře ochladl a zvlažněl, že neplní náboženských povinností, ba že si z víry, církve a jejích obřadů tropí posměch, že má dokonce pověst člověka nemravného, že se oddává zahálce, alkoholu a hýření, že si ve styku s jinými dívkami nevede čestně, neřku-li rytířsky, rázně ho odbuď, odvrať se od něho! Uchráníš se hrozného neštěstí, jež by jistě v zápětí mělo manželství s takovým člověkem. Nevěř, nedej si namluviti, že ho manželství přivede na jiné myšlenky a cesty. Stává se to sice někdy, ale to jsou řídké výjimky, jež potvrzují pravidlo a smutnou zkušenost.

K vzdálenější přípravě náleží také, aby oba, jinoch i dívka, měli správný názor na přátelský styk obou pohlaví. Nevyhledávat ho, nepustit se do milostných známostí, nepustit otěže smyslným myšlenkám a náklonnostem, které se v nich hnou, počínati si ve vzájemném styku, kde se mu nelze vyhnouti, na př. při divadelních zkouškách, při zábavách, slavnostech, tanečních hodinách a podobných příležitostech, sice s upřímnou laskavostí, ale s ušlechtilou zdrželivostí. To má býti p r v n í zásada jinochů a dívek. Neříkám, že by se mladí lidé různého pohlaví nesměli příležitostně přátelsky stýkati v rodinách, při veřejných nebo domácích slavnostech, zúčastniti se společných výletů za d o z o r u rodičů, že by nesměli míti porozumění a smysl pro půvab druhého pohlaví, jako se smějí těšiti z jiných uměleckých děl Stvořitelových. Při všech těch příležitostech však mají a musí se učiti sebe ovládati, potlačovati všecky nízké myšlenky a choutky, jež se v nich možná ozvou, aby je ne-

přemohla náruživost svou chtivostí. Přátelský ten styk nezáleží pouze v zevnějších zdvořilostech, ale má býti projevem pravé, ušlechtilé, vnitřní úcty k osobám druhého pohlaví, bez níž jsou jen odporné pokrytectví. Jinoch se má k dívkám chovati tak, jak si přeje, aby si jiní počínali k jeho sestře nebo k jeho budoucí nevěstě. Dívka pak ve společnosti mladých mužů zachová takovou zdrženlivost, skromnost a stydlivost, s jakou se chová ke svému bratrovi, a jakou bude od jiných dívek a žen požadovati ke svému budoucímu ženichu!...

»Všecko chování mladého muže k ženám má býti prodchnuto myšlenkou, že mu, jestliže se později podle vůle Boží ožení, smí náležeti jen jedna žena jako také on jen jedné: totiž družka jeho života, matka jeho dětí, a že si čistým, ušlechtilým životem musí zasloužiti, aby s ní byl jednou šťasten a aby jim Bůh žehnal. Nezměnitelnou zásadou mu musí býti, zásadou, která tak pronikne jeho kosti a jeho morek, že by mu bylo nesnesitelné porušení té zásady: Již nyní chci té ženě, kterou mi Bůh ustanoví, zachovávati neporušitelnou věrnost. Chci náležeti jen jí a nikdy jiné!« (Hardy Schilgen, »Ty a ona«.)

PoloviČatost, nerozhodnost, vrtkavost v této věci vede k žalostným koncům, k pádu. Pokušením mladých let odolají jen ti, kdo si jednou provždy jasně a rozhodně řeknou, že se nikdy nepoddají žádné nedovolené náklonnosti. Jen ti zůstanou čisti a s čistým srdcem přistoupí k oltáři v radostný den svého sňatku.

Těm, kdo klesli, je zavřen ráj nevinnosti a čisté radosti, které dříve okoušeli. Uzavřen je pro ně, jako uzavřen byl ráj pro Adama a Evu po jejich pádu; smutně pohlíželi v místa nesmírného blaha. Po smyslném požitku zbývá jen palčivá výčitka, jež hořkou žalostí naplňovala Davida: »Můj hřích přede mnou je ustavičně« (Ž. 50, 5), jež jako jedovatá rosa otravuje každou radost, stále trápí a mučí. Mizí ovšem také přirozený ostych z duše, vůle je oslabena, síla proti pokušením je zlomena, úcta k ženě, k muži, zviklána.

Bohatství křesťanské dívky záleží v dobrotivém, útlocitném, soucitném, obětovném, nezištném, nevinném, čistém a zbožném srdci. Z dívky, která má neocenitelný tento poklad, vyzařuje dobrota a mírnost, přívětivost a skromnost, obětavost a upřímná oddanost, laskavost,

spojená s pevností, rozhodností, sebevědomou zdrželivostí, s jakousi ušlechtilou povýšeností a nepřístupností, především však čistota. Všechny ty vlastnosti, zvláště však dech neznesvěcenosti, který vane ze zjevu takové dívky důstojně slušného, skromného chování, působí neodolatelně, ba uvádějí v jakési vytržení. Chápeme slova básníkova:

Tys jako sličný kvítek,
tak čistá, líbezná,
já na tě zřím a lítost
mě jímá podivná.

A na hlavu bych tobě dlaň
hned vložil s modlitbou:
Bůh zachovej tě čistou tak,
tak sličnou a tak líbeznou.

Pohled na takovou dívku povznáší, budí úctu k ženské důstojnosti. Nebyl by to tedy hřích poskvrniti něžný ten kvítek, nalomiti jej nebo dokonce utrhnout, takže zvadne, uschne, zhyne? ...

A dívka sama se uvádí v nebezpečí, že přijde o nejvzácnější ozdobu, není-li sama na stráži, začne-li se předčasně milkovati, snižuje-li se na hříčku milostných pletek. Zadává si tím, přichází o pel a něžný dech panenství, zříká se své ceny a důstojnosti. Její zevnějšek se mění: mizí stud, který ji obestíral nevýslovným půvabem, mizí skromnost, její pohled je smělejší, chování drsnější. Její ústrojí i mysl je ještě ve vývoji, který podle zkušených lékařů se má díti úplně klidně a nerušeně. Milkování však do něho zasahuje rušivě a nepříznivě. Z její bytosti se jím ztrácí útlocit a mravní pevnost. V srdci není klidu, mizí smysl pro vše vznešené, vyšší; nižší pudy sílí a dostavují se nebezpečné náklonnosti, jež pustoší srdce, při nichž mysl divočí; náboženské cítění otupí, pocit odpovědnosti mizí, lehkomyslnost roste, dochází k truchlivým koncům, při nichž pláče ctnost... Jaká matka bude z takové dívky? ... Jestli kde, pak především u dívky platí, co plně vystihl náš lid: Čest nad bohatství a dobré jméno nejlepší dědictví!

Je důležité, co našim matkám připomíná P. A. Stork, aby totiž dcerušku oblékaly velmi slušně, nenápadně. »Nebude tak budíti pozornost lehkovážných mladíků, nebudou jí nadbíhati, i bude míti pokoj až do věku, kdy lze pomýšleti na vdávání... Dnes již malá děvčátka chodí polonahá, aby se stud, tato vzácná okrasa a ohrada ušlechtilé, křesťanské dívky, nemohl řádně vypěstovati. Proto dnes dospělá dívka ani necítí, že chodí po světě v úboru padlé ženštiny, a klenot panenství je ohrožen

jen tím více. Ubohé dívky, ale i ubozí mladíci! ... Mnohé matky vodí nedospělé ještě dcery do mužské společnosti, nápadně, ba smyslně je oblékají, učí je přímo koketovati a se vtírati mezi mladíky, zavírají obě oči a nechávají nezkušenou dívku do noci ve spolcích a zábavách ze strachu, aby snad »nezůstala sedět«. Panenství již považují za překonané stanovisko. To vše vím, ale vím také mnoho o b í d ě, d u š e v n í a ž i v o t n í, která z toho plyne, a pozoruji hrozný rozvrat manželského a rodinného života nejen ve městech, ale i na venkově, nejen ve vrstvách pokrokových, nýbrž i katolických ...«

A nyní o b l i ž š í p ř í p r a v ě na manželství. Týká se doby, kdy se mladík stává ženichem a dívka nevěstou, až po okamžik, kdy vstupují ve stav manželský, a ukládá povinnosti, které mají snoubenci k sobě, zásady, jimiž se mají říditi ve vzájemném styku.

Mluvíme-li o tak zvaných z n á m o s t e c h, t. j. o styku dvou osob různého pohlaví, který předcházívá před sňatkem, třeba předem všeobecně zdůrazniti, že známost ta je pouze tehdy dovolena, vědí-li o ní rodiče, jestli ji mladík a dívka naváže s čistým úmyslem a v naději, že se brzy vezmou, je-li při ní vyloučeno jakékoliv nebezpečí hříchu. Pro dívky do 18 let nejsou ještě známosti!

I když se již z a s n o u b i l i, nesmí se ženich a nevěsta nikterak domnívati, že tím snad mají více volnosti ve vzájemném styku, že si smějí více dovoliti. Právě naopak: jsou povinni dbáti i potom, a to tím pečlivěji a úzkostlivěji, počestnosti a bezúhonnosti. Jejich myšlenky, řeči, pohledy mají zůstati čisté, cudné; nesmějí si připustiti hříšné žádosti, jež urážejí stydlivost; tím více se musí vystříhati skutků, jež by sebe méně mohly poskvrniti ctnost, jejich dobré jméno. Jejich vzájemná láska se musí zakládati na úctě a vážnosti, projevovati se laskavým chováním, vřelým, obapolným cítěním a účastenstvím; musí z ní však býti vyloučeno vše, co jakkoliv přesahuje meze mravopočestnosti a cudnosti. Důvěrnější přátelský styk se snoubencům nezakazuje, pokud zachovávají náležitou opatrnost a dbají mravopočestnosti.

N i k d y se spolu nemají stýkati s a m i; když se navštěvují, nechť je to v přítomnosti jejich rodičů, příbuzných nebo jiných mravně zachovalých, spolehlivých osob. To platí i o jejich vycházkách, výletech a pod.

Snoubenci se však především musí varovati tajných schůzek, poněvadž právě v nich bývá pro jejich ctnost nebezpečí největší.

Mnozí ovšem, kteří jdou více za lákavým, svůdným hlasem smyslnosti a vášně než za varovným hlasem rozumu a svědomí, mívají všelijaké výmluvy, jimiž hledí omluvit svoje nekalé, nedovolené počínání. Říkají: »Ale vždyť se nestane nic zlého, i když jsme úplně sami.« Bohužel, mladí zamilovaní lidé bývají ve své zaslepenosti nezřídka na velikém omylu! Nedovedou rozlišovati, co je jim dovoleno a co ne. Ba, nepovažují ani za hřích, co se už samo sebou příčí slušnosti a co je nemalý poklesek proti mravopočestnosti. Svůdce dovede své oběti namluviti, že to není nic zlého, že je dokonce dovoleno, co po ní žádá a co si k ní dovoluje. — Proto znovu důtklivě napomínáme: Nevyhledávejte nebezpečí, varujte se ho, a nedůvěřujte si příliš! »Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm!« (Sirach 3, 27.) Člověk je slabý tvor; a jeho slabost se nejeví nikde více než v smyslnosti, zejména když se mu téměř násilně vnucuje v přítomnosti mladé osoby druhého pohlaví na místech odlehlých, za večerního soumraku, za noční tmy.

Jiní zase omlouvají tajné schůzky poukazem na to, že je to už zvyk, že to tak dělá většina snoubenců. — Což je to dostatečný důvod, abys to dělal také? Vidíš-li, že se mnozí lidé vrhají do propasti, skočíš do ní i ty? Nebylo by to pošetilé? ... Písmo svaté dí: »Nepůjdeš za davem v konání zla!« (2. Mojž. 23, 2.)

Leč nejhorší a nejsmutnější je, že i rodiče bývají tak zaslepeni a mlčky schvalují nebo dovolují nebezpečný styk a schůzky svých synů a dcer, nebo jim dokonce přejí a je podporují, utěšujíce se: »Mé dítě je dobře vychováno, není se čeho obávati, mohu mu úplně důvěřovati.« Jaká zaslepenost! ... Mnohé, i zbožné jinak matky se v té věci neliší od nekatolických. Jakmile jde o oženění a provdání dětí, ustupují na celé čáře. A kdyby tvé dítě bylo sebe ctnostnější, kdyby tvoje dcera byla jak anděl, nesměl bys to, otče, matko, dovoliti, za nic na světě trpěti.

Jinak na vás, rodiče, padne vina, odpovědnost za hříchy, k nimž snad dojde pro vaši neomluvitelnou a neopatrnou důvěřivost. A smutná, bolestná vzpomínka na hřích, kterým se poskvrnili jako ženich a nevěsta, kterým znesvětili dobu svých luzných nadějí, bude vaše děti jako

trpká výčitka provázeti i do stavu manželského. A stihne-li je v něm neštěstí, budou bolestně naříkati, budou si vyčítati a řeknou: Zasloužili jsme to právem, je to trest za náš hřích. — Kolik hříchů za svobodna, tolik slz, hanby a bolestí po sňatku!

Jak naproti tomu mladíka a dívku blaží a povznáší vědomí, že si věrně zachovali drahocenný skvost neporušené nevinnosti, klenot, který váží nad bohatství a poklady světa! Jde-li nevěsta k oltáři v nedotknutelném panenství, jde jako k r á l o v n a; ne-li, jde přes všechnu nádheru jako o t r o k y n ě! Přistupují-li oba snoubenci s čistým srdcem k oltáři Božímu, u něhož sobě sami navzájem udělí svátost stavu manželského, u něhož si před Bohem i lidmi v nejradostnějším okamžiku života podají ruce a slíbí věrnost až do hrobu, jistě v posvátné chvíli, kdy jim kněz navždy váže nevinné ruce, přehojně na ně kane rosa milosti Boží, jež je záruka dalšího požehnání Božího a jejich životního štěstí ...

Proto se má každá rozumná matinka všemožně starati, aby si její dospívající dcera z a c h o v a l a p a n e n s t v í a ž k o l t á ř i, a n e p r o v d á - l i s e, a ž d o h r o b u. To je první zásada, od které nelze ustoupiti. Povolnost v té věci je neštěstí! To ovšem mnohé matky a dcery nechápou. Bohužel! Jsou nakaženy pohanským duchem a ztratily smysl pro pravou hodnotu věcí.

Považujete-li zásady zde vyslovené za zastaralé, reakční, středověké, je to znamení, že vaše křesťanství hodně povážlivě vyvětralo! Ne, v těchto věcech musí rodiče i děti plavati proti proudu, má-li se lidstvo uchrániti zkázy, do níž se slepě žene!

NĚKOLIK MYŠLENEK A POKYNŮ

Manželství může, má býti nebem na zemi, leč s podmínkou, že se každý zaváže a za povinnost bude pokládati, aby sobě odumíral. Co jsou řeholní sliby pro ty, kdo se zasvětili Bohu, to je slib manželský pro ženicha a nevěstu. Míní-li svou přísahu vážně, přisahají-li upřímně, že chtějí snášeti oběti, přisahají-li smrt vší sobeckosti, bude jim jejich přísaha branou k životu, bude jejich manželství trvalou úmluvou jednoty a míru.

Manželství je do jisté míry nutné pro většinu lidí, poněvadž jen velmi málo lidí dovede uspokojivě rozřešiti úlohu sebevýchovy, žijí-li úplně sami.

Manželství a rodina však má trojí výchovný úkol a povinnost: 1. v ní manžel vychovává manželku a naopak; 2. v ní se vychovávají dítky; 3. všichni domácí i čeleď. To jsou tři mocné prostředky, jimiž se tvoří povaha a podporuje zdárný vývoj vlastního karakteru.

Možno-li manželům dáti dobrou radu, která sice mnoho nestojí, ale tím více váží, lze ji shrnouti v tato slova: Zapomínej na to, co je tobě nepříjemné; nikdy však nezapomeň na to, co jiným působí příjemnou radost!

Kdo k oltáři Božímu, u něhož chce slaviti sňatek, nepřistupuje jako k oltáři obětnímu, stěží dojde štěstí. V manželství jsou nezřídka den ze dne těžké, svaté povinnosti, břemena a oběti, takže jen dva lidé opravdu hluboké a silné lásky, jež dovede oddaně přinášet oběti, jsou s to, aby vytvořili šťastnou rodinu, a to jen tehdy, jestliže je svou milostí sílí Bůh, před jehož oltářem uzavřeli s v á t o s t n ý svazek manželský. Nad příbytkem křesťanské rodiny by mohl býti nápis: »Zde se milují lidé«, ale také: »Zde s e o b ě t u j í lidé«. Manželé, kteří nechtějí slyšeti o břemenech a obětech, kteří v lásce a manželství hledají pouze rozkoš a zábavu, kteří sobecky znají pouze svá práva a přání, nebudou nikdy šťastni. Jen tam, kde se dva lidé vespolek obětují a upřímně ctí a tak se chovají, že si musí jeden druhého vážit, kde je jeden druhému vzorem a příkladem ctnosti, kde jeden miluje duševní krásu druhého, kde zvláště žena tiše a věrně a oddaně slouží, jen tam bude trvalé manželské štěstí. Proto se nesmějí muž a žena milovati jen pro krásu tělesnou, nýbrž pro krásu duše, pro ctnosti, jež na sobě vidí a ctí. Činí-li to, budou se z vzájemné lásky těšiti i tehdy, až oprchá jejich mládí a krása. Tak si počínali naši dobří tatínkové, tak si vedly naše zlaté maminky. (K. Reban, Z poupat do květu.)

Znamená-li někde mlčelivost a modlitba víc než kázání, je to v manželství.

Ozdoba žen — ctnost a dobré mravy. Málo po věně, není-li ctnost při ženě. (Polská přísloví.) Jak slunce okrašluje zemi, tak i dům žena pobožná. (Dolnolužické přísloví.) Dobré ženy není ceny! Z dobré ženy muži čest. Řádná hospodyně je dobrá jistina. Dobrá hospodyně je nejlepší žena. Dobrá žena dělá dobrého muže. (Česká přísloví.)

A ještě několik pokynů, zejména pro mladé dívky:

Hleďte nabýti řádného školního vzdělání! — Naučte se uvařiti pořádné jídlo! Je dnes mnoho dívek, jež dovedou znamenitě hráti na klavír, tančiti, pohybovati se ve společnosti, jež se však nedovedou otáčeti kolem plotny a něco kloudného připraviti. Dobrou kuchyní ušetříte mnoho výdajů na léky. — Naučte se práti, žehliti, zašívati punčochy, ponožky, roztrhané šaty, přišívati knoflíky, ušíti sobě i dětem prádlo a aspoň jednoduché, prosté šaty! — Vězte, že koruna má sto haléřů, a že ten šetří, kdo méně vydá, než vydělá; že zchudnou všichni, kdo více utratí! — Vězte, že kartounové šaty, jsou-li zaplacené, více sluší než hedvábné, máme-li přitom dluhy!

Na konec pak připomínáme, což se u katolických, věřících snoubenců rozumí samo sebou: Vězte, že jen křesťanské manželství, tedy svátost, kterou přijímáte u oltáře, z vás činí pravé manžely. Sňatek, uzavřený na úřadě, byť jej schválily nebo nařídily úřady celého světa, nebo sňatek před nekatolickým duchovním není manželství, platné před Bohem a církví, která takové sňatky stíhá přísnými tresty: odepřením sv. svátostí, ba i vyobcováním z církve!

Pravé štěstí rodinné, štěstí v manželství záleží ve čtyřech věcech: »v požehnání a milosti Boží, ve zdravém těle, hodné ženě a blažené smrti«. Hledejte tedy ve všem nejprve zalíbení Boží, řiďte se zákonem Božím a hlasem útlého svědomí, v dobách dobrých i zlých se modlete za ochranu Boží. Není možno, aby se dobrotivý Otec nebeský, který má nekonečně víc, než dosud rozdal, nepostaral o štěstí věrných dětí, které veškeru důvěru skládají v něho!

U OLTÁŘE

Dvě cesty bílé setkaly se u oltáře,
by v cestu jedinou se spojily,
a v kostelíčku bylo plno jasné záře,
svou peruť andělé tam sklonili.

»Jsem láska!« - anděl první jako úsvit
ranní
chrám proslunil a zlíbal skrání běl -
»Bůh poslal mě, zdroj všeho požehnání,
bych cestou života vás provázel.
Jen láska sluncem zlatým krby lidské hřeje,
v dnech snivých jar i v pozdní jeseni,
ať život v cestu hloží, utrpení seje,
vše úsměvem svým v růže promění!« -

»Jsem věrnost!« - k srdcím naklonil se anděl
druhý -
»má síla roste z víry hlubiny,
kde srdce pojím, štěstím rozkvétají luhy,
kde v srdcích hynu, pustnou rodiny.
Co spojil Bůh, to člověk nerozdvojí! -
ten zákon v desky věčné Bohem psán,
s ním síla národa a blaho rodin stojí,
s ním padá, když je zradě v kořist dán!«

Dvě ruce spojily se před oltářem Páně
a v slibu posvátném duch k Bohu vzlét':
»Nás sil, ať jednou složíme v tvé dlaně
své lásky věrné neuvadlý květ!«

Vladimír Hornov.

SŇATEK — SOULAD SRDCÍ

Dvojice šťastných lidí klečí u oltáře. Je to nejradostnější den v jejich životě. Radost mají v duši, blahem oplývá jejich srdce. Vše se na ně usmívá, lidé, příroda, nebe. S nejkrásnějšími nadějemi přistupují k oltáři, před Bohem a lidmi si podávají ruce, které jim, již si slibují věčnou věrnost, kněz, zástupce Boží, váže navždy, pro celý život, svolávaje na ně nejhojnější požehnání Boží... Jako novomanželé odcházejí z chrámu Páně. Jsou svoji, navždy svoji! — Kéž se na ně i nadále usmívá slunce této posvátné chvíle a jasem i teplem naplňuje

jejich blažená srdce, jež jsou od toho okamžiku nerozlučně spolu spjata a náležejí sobě! A bude se usmívati, bude je hřáti, budou-li při posvátných právech a výsadách, jež jim dává toto životní spojení, vždycky pamětlivi povinností svého stavu: totiž lásky a věrnosti.

První jejich povinnost je láska.

Ale cožpak se to u nich nerozumí samo sebou? Vždyť náklonnost a láska srdcí sotva dovedla ukojiti jejich touhu po nejužším spojení v manželství! Či neopustili podle slov sv. Pavla otce i matku, aby náleželi jen sobě? (Efes. 5, 31.) Což si často svatosvatě nepřisahali lásku až za hrob? A zda by neviděli zlomyslnost a závist v tom, kdyby někdo jen na okamžik pochyboval o upřímnosti jejich lásky? Nač tedy manželům ještě připomínati povinnost, že se mají milovati, že mají žíti v upřímné, vroucí, oddané lásce?

Bohužel, je-li láska, s níž manželé vstupují do stavu manželského, pouze slepá vášeň a blouznivé opojení smyslů, není-li v ní nic vyššího, ušlechtilejšího a posvěcujícího, pak ovšem asi tak brzy pomine, jak vzplála, pak zajisté nebude pevným, trvalým základem šťastného manželství, pak v něm manželé nenajdou ráj, o kterém snili.

Ne! Láska, kterou se mají manželé milovati, musí míti mnohem pevnější základ, hlubší kořeny. Nesmí to býti pouze smyslná láska, kotvící jen v zevnějších přednostech, jen v tělesné kráse, nýbrž musí záležeti v upřímné náklonnosti, v obapolné blahovůli a proměniti se působením milosti, jež plyne ze svátosti stavu manželského, v nadpřirozenou, křesťanskou lásku manželskou. Jen taková láska vytrvá ve změnách života, překoná vše, ať přijde cokoliv. Bude z ní vřelá vzájemná oddanost, která potrvá do nejdelšího stáří, a také v něm bude právě tak upřímná, jako byla na začátku manželství. O takové vzájemné lásce mluví sv. Pavel v listě k Efeským: »Poddáni buďte jedni druhým v bázni Kristově. Ženy buďte poddány mužům svým jako Pánu, neboť muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve... Ale jako církev poddána je Kristu, tak i ženy buďtež poddány mužům svým ve všem. Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil, ... aby byla svatá a bezúhonná. Tak i mužové mají milovati své manželky jako tělo své. Kdo miluje svou manželku, sebe sama miluje; nikdo zajisté nikdy neměl v nenávisti těla svého, nýbrž živí a chová je, jakož i Kristus (živí a chová) církev svou, poněvadž jsme údy těla jeho... Tajemství toto je veliké; já však to pravím se vzhledem na Krista a na církev. Ale také vy milujte jedenkaždý manželku svou tak jako sebe sama, manželka pak se boj muže svého.« (Efes. 5, 21—33.)

Vzájemný poměr a láska mezi mužem a ženou je podle těchto významných slov apoštolových podobný tomu, který je mezi Kristem a jeho církví! Muž je hlavou manželky, již podle řádu přirozeného; u manželů křesťanských

je jí však také podle řádu nadpřirozeného, k němuž Kristus povznesl manželství, učiniv je obrazem svého spojení s církví. Jako totiž Kristus Pán a církev tvoří jeden živoucí organismus, jedno mystické, duchovní tělo, jehož hlavou je Kristus, tak i muž a žena tvoří v manželství jedno tělo duchovní, jehož hlavou je muž. Pro tuto podobnost je poměr, ve kterém u manželů křesťanských je muž k ženě, svatý a milostiplný, a to tím více, protože oba náleží k onomu duchovnímu tělu, k církvi totiž, jejíž neviditelnou hlavou je Kristus, který je tudíž také hlavou, neviditelnou ovšem, i onoho malého organismu, jejž tvoří muž a žena v manželství, kdežto viditelnou hlavou jeho je muž. Je proto také nadpřirozená ta pohnutka, ze které se má křesťanská manželka podřizovati muži; podřizuje-li se muži, podřizuje se tím samému Kristu, kterého muž v onom poměru představuje. Ale právě pro tuto velikou důstojnost, která je dána křesťanskému manželovi, nemá od své manželky požadovati nic nedůstojného, tím méně něco špatného. Praví-li tedy apoštol, že má býti muži svému poddána ve všem, rozumí tím samozřejmě, že ho má poslouchati ve všem, co se neprotiví, ale co je v souladu s vůlí Boží. A muž zase má svou manželku milovati podobně, jako Kristus miloval a miluje církev, totiž láskou nezištnou, obětavou a takovou, jež směřuje k jejímu posvěcení a mravnímu zdokonalení. V jednotě a úzkém spojení, které je v křesťanském manželství mezi mužem a ženou, je veliké tajemství, ovšem proto a potud, že je a pokud je obrazem spojení Krista s církví; je tedy také nejen nerozlučné, nýbrž i svaté, je zdrojem milosti, jako je i spojení Krista s církví nerozlučné, svaté a plné milosti. (J. Lad. Sýkora v poznámkách k uvedenému místu z listu sv. Pavla k Efeským.)

Smýšlejí-li manželé tak vznešeně a bohabojně o manželství, zušlechťuje-li takové smýšlení jejich lásku, pak si zajisté budou i v časných věcech věrně pomáhati, jak je to jejich povinnost. Život v manželství není, jak si mladí zamilovaní lidé rádi namlouvají, sladký sen, veselá zábava, samá něžnost, samý zpěv, žert a smích, není to roztomilá hračka, s níž se laskáme; ne, manželství je něco nadmíru vážného, co ukládá, jako každé lidské štěstí, velmi mnoho starostí, námah, těžké práce, co přináší mnoho tělesných i duševních bolestí, sebezapření a odříkání. Kolik starostí a obětí vyžaduje na příklad jen výchova dětí! Což neslýcháme o něm nezřídka mluviti jako o jhu manželském?

Jen pevná, silná, hluboká, vzájemná láska může a má v něm býti oporou a útěchou. A láska ta musí býti opravdu upřímná, trvalá, ba hrdinská, schopná každé oběti, vyžaduje-li jí dobro druhého manžela. Truchlí-li jeden z manželů, má s ním jeho zármutek a bolest cítiti i druhý; co působí radost jednomu z nich, má radostí a štěstím naplňovati i srdce druhého. Při sňatku si snoubenci podávají ruce, aby tak symbolicky vyjádřili předsevzetí, že chtí ruku v ruce jíti společně životem, snášeti dobré i zlé, spolu pracovati, spolu se radovati i trpěti, sobě navzájem pomáhati. Ač je postavení obou manželů v rodině různé, ač má

každý jiný obor působnosti, musí se přece vzájemně doplňovati a podporovati. Podle vůle Boží je hlavou rodiny muž, se svou ženou však nesmí nikterak nakládati jako se služkou, nýbrž má mu býti rovnoprávnou družkou na společné životní pouti.

Muž je dále živitelem své ženy a rodiny, i má za úkol a povinnost pečovati o její výživu, postarati se o to, aby děti podle možnosti a svému stavu přiměřeně zaopatřil. Těžce by se tudíž prohřešil, kdyby jeho vinou žena a dítky přišly do bídy a nouze.

Neméně by se však provinila i žena, kdyby svému muži odepřela povinnou poslušnost, kdyby ho odpuzovala a dráždila svými vrtochy, náladovostí, neustálou nespokojeností, místo aby k němu byla laskava, vlídná a úslužná; kdyby si nedala záležeti, aby v domácnosti bylo vše v nejlepším pořádku, čisté a útulné; vždyť ženina krása — domácnost; kdyby rozhazovala, místo aby rozumně šetřila. Dobře říkají Rusové: »Dobrá žena dům střeže, a nešetrná ho v rukávě roznese.« Vzorná žena hledí, kde jen může, učiniti muži radost, rozveseliti jeho srdce, ulehčiti mu jeho starosti; snaží se sama se své strany povznésti blahobyt a domácí štěstí, varuje se, by své povinnosti domácí nezanedbávala, vystříhá se klepů, zbytečně neutrácí, nehoní se za přemrštěnou módou, aby tím vším muži nepůsobila zármutek a mrzutosti.

Kde se manželé milují tak, jak bylo řečeno, tam je vždy pokoj, s v a t ý m í r, v takovém manželství je zabezpečena s v o r n o s t. Je to drahocenný klenot, na kterém jim musí zvláště záležeti; neboť manželské štěstí nic tak neruší jako hádky, rozmíšky a nesvornost mezi manžely. Nejkrutější rány a nejtěžší zkoušky, jež Bůh na ně dopouští, snesou snáze nežli sváry, které rozlaďují a rozdvojují i roztrpčují jejich mysli. Jsou-li svorni, překonají i sebe větší obtíže; soulad srdcí a svornost zmiňuje životní strasti a utrpení, nesváry však činí z rodinného života hotové peklo.

Kde se zahnízdí zlý duch nesváru, tam se manželství stává poutem, které tíží a svírá, jehož by se člověk nejraději zbavil. Manželé na sebe nevraží, nenávidí se, zlost si vylévají a hněvu dávají průchod slovy: »Kéž bych tě nebyl nikdy spatřil!« ... »Proklínám okamžik, kdy jsem s tebou přistoupila k oltáři!«

Hrozné, strašné slovo! ... Svědčí o děsné, hluboké propasti, jež se rozevřela mezi manžely a jež se nedá lehce překlenouti ...

Jak neutěšené, rozhárané, nesnesitelné jsou poměry v takové rodině! A jejich konce? Nezřídka dohánějí až k zoufalství, jež vede k samovraždě, v němž manžel vraždí manželku a naopak nebo vyvraždí dokonce celou rodinu! Denní tisk přináší bohužel často, ba někdy den ze dne smutné, děsné zprávy o těchto truchlivých, nezdravých, osudných zjevech.

A jak trpí za takových okolností výchova dětí, pověst a blahobyt rodiny! I sebe menší nesoulad, i sebe nepatrnější mráček na manželském nebi může

míti zlé, neblahé následky. Je sice pravda, že »není toho domu, kde by nebylo časem dýmu«. Dochází-li však častěji k neshodám mezi manžely, chladne jejich vzájemná láska víc a více. — Jak tu pomoci?

Nelze než dáti dobrou, upřímnou, důtklivou radu: dojde-li snad někdy k menšímu nedorozumění nebo dokonce k většímu porušení domácího pokoje a míru, ihned se usmiřte, rychle si odpusťte a zapomeňte na vše! Netrvejte celé dni a týdny v zarputilém vzdoru, nemluvíce spolu, hledíce na sebe úkosem, chodíce kolem sebe, jako byste se ani neviděli! Hleďte především, aby děti nic nezpozorovaly a nevycítily, že mezi otcem a matkou není vše v pořádku! Na děti a jejich výchovu nepůsobí nic tak zhoubně jako špatný příklad rodičů, vidí-li zejména, že se na sebe hněvají, slyší-li jejich hádky, různice a sváry! Pro vás obzvláště platí výstražná slova Písma svatého: »Slunce nezapadej nad hněvem vaším!« (Efes. 4, 26.) Zachovávejte proto s úzkostlivostí co největší svatý mír a pokoj mezi sebou a vynasnažte se, abyste si zasloužili krásnou pochvalu, již Duch svatý dává lásce pokojné a mírumilovné: »Ve třech věcech má zálibu má duše, a ty schvaluje Bůh i lidé: Svornost bratří, láska přátel a muž a žena, hodící se k sobě.« (Sirach 25, 1—2.)

Zachování míru a svornosti v manželství vyžaduje ovšem od obou manželů trpělivost a sebezapírání. Kde jsou lidé, tam jsou i chyby. Muž má možná vznětlivou povahu, každá maličkost ho popudí, lehce vzplane hněvem, pro nic za nic je hned podrážděn, nebo má vlastnosti a zvláštnosti, podivné nápady, pro něž soužití s ním bývá méně příjemné, ba dosti těžké; nebo je dokonce oddán opilství, zahálce a jiným vášním a nezřízeným náruživostem. Žena pak je možná neústupná, hašteřivá, žárlivá, nedůtklivá, mívá špatné rozmary, bývá rozmrzelá nebo má jiné špatné chyby. I je nevyhnutelně třeba, aby manželé své chyby a slabosti navzájem snášeli, aby měli spolu trpělivost a svou lásku osvědčovali především mírností.

Jsou-li ti tedy, křesťanský muži, chyby, vady a nedostatky tvé manželky nepříjemné, působí-li ti nesnáze a kormoutí-li tě, zachovej mužný klid a obrň se trpělivostí! Vzpomeň si na slepého Tobiáše, který mlčel, když mu jeho žena ve hněvu vyčítala jeho almužny a jeho důvěru v Boha, nebo na zbožného Joba, největšího starozákonního trpitele! Těžce zkoušený ten muž zakoušel mnoho od nerozumné, bláhové své ženy, slyšel z jejích úst trpká, urážlivá slova, místo aby v hrozném svém neštěstí u ní došel útěchy a soustrasti. On však přesto zachoval klid, nelál jí, nezhřešil rty svými. (Job. 2, 51.) — Měj tedy i ty v podobných případech shovívavost s ženskými křehkostmi a slabostmi a buď jist, že trpělivostí a mírným, vlídným slovem, proneseným v příhodném okamžiku, dokážeš více, nežli kdybys hned vzkypěl žlučí a hněvem.

Vy pak, křesťanské manželky, si buďte dobře vědomy, že dobrotou, laska-

vostí, rozumnou povolností a trpělivostí můžete nadmíru mocně působiti na srdce svých mužů!... Žijte, milujte, modlete se a důvěřujte jako sv. Monika, a snáze si nakloníte své muže, získáte je pro sebe a pro vše dobré.

Křesťanští manželé! Přisahali jste si lásku až za hrob, i je vaše povinnost, abyste se milovali. Bude-li vaše láska míti vlastnosti, o nichž byla zmínka, zakusíte jejího štěstí. Ne všechno, čemu se říká láska, zasluhuje tohoto krásného jména. — Jediné pravá křesťanská láska vám zajistí šťastné manželství. Jen v ní je záruka, že si zachováte manželskou věrnost.

SNOUBENCŮM

»Pocti, Pane, svojí přítomností
svatbu naši!« ženich Krista zval,
nazejtří pak v Káně uvítal
Jeho příchod svatebních sbor hostí.
Dnes i stále Vaši v domácnosti
nechať sídlí lásky, míru Král,
vždyť kde On jest, nepokoj a žal,
děti temnot, tam se neuhostí.

A jak v Káně tvůrčí Boží síla
ku radosti svatebčanům všem
proudy vody vínem učinila:

i Vám, drazí, Ten, co šatí kvítí,
blaha, štěstí slastným peřejem
oblej celé, celé Vaše žití!

František Skalík.

ZLATÁ VĚRNOST

Žijí-li manželé v lásce a míru, zachovají si také před Bohem a lidmi zlatou věrnost, již si přisahali. Manželství je nejužší, nejdůvěrnější přátelství — a k němu nezbytně náleží věrnost. — Manželství tvoří nejužší svazek, oba manžely spojuje nerozlučným poutem v jeden živoucí celek, takže podle slov Písma sv. jsou »dva jedním tělem«. (1. kn. Mojž. 2, 24.) A tento svazek je posvěcen, je povýšen na svátost. V něm je obsažena povinnost neustálé věrnosti, kterou znázorňují snubní prsteny. Je pro manžely důležitější povinnost nad věrnost?

Manželská věrnost nezáleží však pouze v tom, že oba manželé spolu vytrvají v jedné domácnosti až do smrti, nýbrž hlavně v tom, že si nikdo z nich nikdy a za nic na světě nezačne něco s jinými osobami, čím by porušil právo druhého manžela. To by byla m a n ž e l s k á n e v ě r a

— ohavný, ošklivý zločin. Krátce chceme poukázati na její dosah a zhoubné následky, jež má v zápětí.

Jak často se za dnešní doby v povídkách, románech, v divadle i ve filmu manželská nevěra ne-li přímo oslavuje a velebí, tedy alespoň líčí a předvádí, jako by to byl poklesek, který lze snadno omluviti nebo prominouti! Výtvory nemravné literatury, které jsou výsměchem všem zásadám křesťanským a které jsou vypočítány jen k tomu, aby svou pikanterií dráždily nízké pudy a chtíče, nemohou býti nikterak měřítkem při mravním posuzování manželské nevěry. — Směrodatný je jediné zákon Boží, který je neklamná norma. A podle něho je manželská nevěra velice těžký zločin, veliké provinění proti 6. přikázání Božímu: Nesesmilníš! Je to dvojnásobný těžký hřích, dopustí-li se ho ženatý s vdanou; je tím těžší, páchají-li jej osoby příbuzné a spřízněné.

Byť jej ten, kdo se ho dopouští, přikryl pláštěm nejtemnější noci, byť jej spáchal tak tajně, že se o něm svět nikdy nedoví, byť si myslil: »Nikdo nevidí mne; tma kolem mne a stěny mne ukrývají... koho bych se měl ostýchati?« (Sirach 23, 25-26), byť jej jakkoliv omlouval, v očích vševědoucího Boha, jež »tisíckrát jasnější jsou nežli slunce, na všecky cesty lidské patří, i do hlubin propasti i do lidských srdcí« (Sirach 23, 28), a před svým svědomím je věrolomný bídák, zloděj a zrádce. »Marná je všeliká výmluva, k níž se věrolomce utíká, aby hanebný svůj čin jakž takž omluvil; neboť nevěra je a zůstane nevěrou vždy a všude. Je to a zůstane bezbožný čin, ať se člověk mrzkosti té dopouští za jakoukoliv záminkou a z jakékoli pohnutky. I když je to snad bezdětné manželství, nebo že druhý manžel je nemocen nebo že je vzdálen — pranic ti nedává právo k onomu ohavnému činu, nic ho nedovede nějak zkrášliti nebo omluviti.« (Sv. Bernard.)

Kdo by pochyboval, že manželská nevěra je vskutku těžký zločin, nechť nahlédne do Písma sv. »Oba dva ať umrou, to jest cizoložník i cizoložnice« (5. Mojž. 22, 22 a j.); ve Starém zákoně bývali cizoložníci kamenováni... A sv. Pavel, který uvádí cizoložníky mezi hříšníky, kteří »neobdrží království nebeského«, (1. Kor. 6, 9—10), praví krátce, ale výstražně: »Manželství budiž ve všem počestné a lože neposkvrněné; neboť smilníky a cizoložníky souditi bude Bůh.« (Žid. 13, 4.)...

Věrolomný manžel je stále pronásledován výčitkami svědomí. Nedává mu pokoje, přísně a neúprosně ho viní z proradného zločinu. Stačí, aby se podíval do očí věrné manželce nebo svým nevinným dětem, a ihned v nejhlubších záhybech nitra pocítí trpké výčitky. Pohled jeho je proto neklidný, plachý; ze srdce mizí radost, spokojenost; ve vlastní domácnosti se již necítí doma; nemá tam stání. Nadto pak se chvěje bázní: což kdyby jeho černá nevěra vyšla najevo! A stane-li se tak, vyplní se slova Písma sv.: »Kdo cizoloží, pozbyl rozumu; jen kdo chce život si zkazit, činí takto. Rány a hanbu shromažďuje sobě, ostudu jeho nikdo nevyhladí.« (Přísl. 6, 32-33.) Žena taková »zůstaví na kletbu svou památku, a hanba její nebude vyhlazena«. (Sirach 23, 36.) Ba i »na jejích dětech budou váznouti tresty. Nezapustí děti její kořenů, a ratolesti její neponesou plodů.« (Tamtéž 23, 34-35.)

Neštěstí, bolest a zármutek, muka, trýzeň, trampoty, soužení a hanba dopadá a pronásleduje nevěrného manžela; jméno jeho je poskvrněno, je v nevážnosti, v opovržení u všech počestných lidí. - Leč co horšího: Je v e t a p o s v a t é m m í r u m e z i m a n ž e l y, p o d o m á c í m š t ě s t í, jakmile se odcizí jejich srdce. Může milujícímu srdci způsobiti větší bolest, zasaditi krutější ránu, jež více pálí než rána ostrou dýkou zasazená, než hrozná zvěst, než děsné vědomí, že ten, kdo mu přisahal věčnou věrnost, zrušil svatou přísahu a stal se nevěrným? Divíme se mu, že se do něho vkrádá nechuť, ošklivost, odpor?

Je ovšem na bíle dni, že tím nesmírně trpí v ý c h o v a d ě t í. Jakmile otec a matka nejsou jedno srdce a jedna duše, bortí se samozřejmě jediný pevný a zdravý základ, který je nevyhnutelný k věrnému a účinnému plnění této nejdůležitější povinnosti rodičů. I děti velmi brzy zpozorují, že mezi rodiči došlo k roztržce. A je přirozeno, že láska, poslušnost a úcta k rodičům chladne a mizí z jejich dětského srdce. A což teprve, jestliže otec a matka spolu dokonce již ani nežijí, vědí-li děti, že jeden z nich žije s osobou jinou! Jak je to ponižující vědomí rmoutí, trápí a tíží! Co by za to dal mnohý syn a dcera, kdyby mohl smýti, odčinit tuto skvrnu s jména jejich rodiny, kdyby mohl vše uvésti do pořádku! Jak hořce pro to pláče! Častěji bohužel bývá hrozný příklad cizoložného otce, cizoložné matky příčinou mravní zkázy dětí. Jak z toho

bude takový otec nebo matka jednou odpovídat před jejich nešťastnou duší, před Bohem!

Zločin manželské nevěry ničí nejen rodinu a její blaho, nýbrž zasahuje též rušivě a ničivě do lidské společnosti. Věrolomný manžel, který je příčinou zkázy rodiny, porušuje mravní a společenský řád, jenž spojuje a sjednocuje lidstvo. Manželská nevěra bývá zhusta začátek, první článek v dlouhém řetězu zločinů. Učinil-li člověk tento osudný krok a pošlapal-li drzou nohou vše, co je v přirozenosti, cti a náboženství svatého a úctyhodného, nezadrží ho už nic na srázné cestě, na kterou se krokem tím dal, a řítí se po ní ze zločinu do zločinu. Všechen ušlechtilejší mravní cit, hlas svědomí, ustálený mrav a platné zákony, to vše nic nezmůže proti hrozné té vášni, která nedbá zákonů světských ani božských.

Manželé se mají varovati nevěry manželské nejen v její nejhorší a nejhanebnější formě, nýbrž i všech jiných poklesků proti manželské věrnosti. Je totiž možno se jí dopustiti nejen skutkem, nýbrž i v m y š l e n k á c h. »Pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu, aby jí požádal, již cizoložil s ní v srdci svém.« (Mat. 5, 28.)

Manželé se mají po té stránce vystříhati i stínu hříchu, nedovolovati si nic, čím by mohli vzbuditi podezření a nedůvěru druhého manžela.

Z podezření a nedůvěry se velmi snadno vyvine ž á r l i v o s t; zahnízdí-li se ta váseň v srdci, je v e t a p o m í r u v m a n ž e l s t v í.

Žárlivost může z manželství udělati hotové peklo. Ať dělá manžel, co dělá, je podezříván. Každé jeho slovo, každý jeho pohled a krok budí u druhé části podezření a je příčinou neustálých výčitek, ona sama se pak trápí a ztrpčuje život sobě i jiným.

Žárlivost bývá pramenem ustavičných různic a svárů a hádek; nejednou vede k manželské nevěře a k horším ještě koncům.

Jak pomoci, řádí-li v rodině zlý duch žárlivosti? Tu třeba jednomu z manželů dáti velmi důtklivou radu: buď tím svědomitější v zachovávání manželské věrnosti a měj na zřeteli, že v žárlivosti, jíž tě tvůj muž nebo tvá žena trápí a trýzní, je obyčejně spíše něco chorobného než zlomyslného; buď opatrný ve styku, řečech a žertech s jinými oso-

bami. Žárlivým manželům však klademe na srdce: Hleďte se zhostiti svých předsudků, zanechte svého neodůvodněného chování, jež kotví často jen v předrážděné obrazotvornosti, jímž trápíte sebe i druhého manžela a jímž si zbytečně ztrpčujete život! Považte, že je to právě vaše neblahá žárlivost, která zaviňuje tak mnohé neštěstí v rodině! Mějte k sobě více lásky a důvěry, a jistě se nad vámi opět sklene jasné nebe a na něm opět zazáří usměvavé slunce rodinného tepla, duha blahého míru a štěstí!

Zdálo by se, že to, co se po manželích žádá, totiž vzájemná láska a věrnost, je samozřejmé a snadné. Denní život však dosvědčuje, že není tak lehké vyhověti všem povinnostem a požadavkům, jež manželství manželům ukládá. Pojí-li však manžely upřímná láska a úzkostlivá věrnost, jsou-li si cele oddáni, zachovávají-li se svatou svědomitostí svazek, který spolu dobrovolně uzavřeli, nebudou jim pouta, jež je k sobě pojí, nikdy těžká; nebudou to pouta otrocká, ale drahá a svatá. A byť na ně dolehly sebe krutější rány, sebe těžší zkoušky, nepřipraví je o požehnání, jež věrným manželům dává Bůh. I přes ně půjdou dále vzhůru, jakoby po žebříku, vedoucím k nebi.

VĚRNÁ ŽENA

Viď, Eliško, že dnes překrásně svítí sluníčko?« tázal se muž vysoké, statné, hezky urostlé postavy dámy z lepší společnosti, která ho opatrně vedla po pěšině lázeňského parku v L.

»Ano, máš pravdu, Hynku, dnes je nádherný, rozkošný den. Mohli bychom zajíti až k háji, jestliže tě chůze příliš neunavuje.«

»Ne, nejsem ani dost málo unaven, Eliško. To se ti jen zdá, nemůžeš si zvyknouti, vidíš-li, jak nejistě jdu, jak stále jen kolem sebe tápu. Ten pocit nejistoty potrvá asi ještě po nějakou dobu.«

Neodpověděla mu; i řekl: »Eliško, ty jistě zase pláčeš!«

Paní, celkem ještě mladá, utřela si rychle šátečkem oči a přemáhajíc se pravila: »Co si to jen o mně myslíš, Hynku? Pročpak bych plakala, když je tak krásně a vše tone v sluneční záři?«

»Proč? Protože ve tvém srdci nesvítí slunce, poněvadž myslíš přespříliš na mne a na naši, lépe řečeno, na mou budoucnost a málo na Pána Boha a jeho

pomoc. Ne, nebraň se, vím dobře, že mě máš ráda a že bys mi nejraději dala světlo svých očí. Jsem na tebe hrd.«

»A já teprve na tebe, hrdino. Nikdo nechtěl věřiti, že „hrdý Skyva", jak ti říkávali, ponese tak klidně a odevzdaně těžký svůj osud. „To nesnese", tvrdil stavitel Vejmola; „to ho připraví o rozum, zešílí z toho", řekl prý továrník Kobliha. A jiní to opakovali. „To bude jeho smrt!" mínil ředitel Vymětal.«

»Ne, snesl to, nezešílel a nezemřel proto,« usmál se „hrdý Skyva"; »je pravda, že jsem měl hrozné chvíle, když mě na severním bojišti stihla hrozná ta rána, že jsem malomyslněl, když jsem pak brzy nato v nemocnici přišel úplně o zrak... Avšak když jsem oslepl, našel jsem něco, co bych jinak sotva byl našel: Boha a jeho milosrdenství. Mohlo to býti ještě mnohem horší. Či netřeba stokrát více litovati žen a dětí, jež oplakávají své otce, muže a syny, které kryje chladná země v daleké cizině?«

»Ach, Hynku!« zvolala paní Skyvová a pevněji k sobě přivinula ruku manželovu. »Co bychom si tu s Miloslávkem jen počali?«

»Vidíš, drahá? Už tedy neplač. Nevidím sice tvých slz, ale cítím je, živě je cítím, a každá mě pálí, každá mě bolí a hluboce zarmucuje.«

»Odpusť mi, Hynku, Vidím, že se ještě mnoho musím od tebe učiti, než budu tak silná a trpělivá a velkodušná jako ty.«

V L. již nebylo mnoho lázeňských hostí. Většinou už odjeli; neboť prázdniny se chýlily ke konci. I Hynek Skyva a jeho věrná choť si řekli, že za několik dní odjedou.

Vtom u nejlepšího hotelu zastavil krásný kočár, z něhož vystoupila dáma, všecka rozrušená, jež svým chováním vzbudila všeobecnou pozornost. Paní Skyvová ji ihned poznala; byla to její dávná přítelkyně z vychovávacího ústavu, v němž spolu byly několik let.

»Ach, Eliško, ty zde? Jsi tu na zotavené?« tázala se příchozí.

»Mně jí není ani tak třeba jako mému muži. Přivezla jsem ho sem, aby se zotavil,« odpověděla tázaná. »Chudinka, je slepý.«

»Tvůj muž také? Ach, to je strašné, Eliško! Můj též oslepl po nervovém záchvatu. Nevydržím to, takový život je hrozný.«

»A kde je tvůj muž, Julinko, máš být přece s ním?«

»To nemohu, nesnesla bych to! Zbláznila bych se, vidím-li, jak kolem sebe tápe a hledá rukama, holí, nohama. Skoro jsem utekla. Zatím je u mé sestry. Nechápu tě, Eliško, jak můžeš býti neustále, den co den se svým mužem, jehož, jak pravíš, stihl podobný osud.«

Paní Skyvová však odvětila s vážností, v níž se zračila celá její ženská důstojnost: »Já sama vodím a budu voditi svého muže a nikomu ho nesvěřím. Bolí mě, vidím-li, jak nesměle tápe, ale bolí mě to hlavně proto, že mu nemohu pomoci. Ani na den bych od něho neodešla.«

»Ach, Eliško, tys už dříve vždycky věrně konávala svoje povinnosti. Sestry tě proto vždy chválily a dávaly tě nám za příklad. Já však taková nejsem; ráda se bavím, chci vesele žít, užít světa, dokud jsem mladá!«

Že paní Julie Havlová chce užít světa a jeho radostí, vycítili brzy i lázeňští hosté. Mnozí z pánů ji navštěvovali, ona s nimi chodila na procházky a jezdila na výlety, a vždy se z nich vracela ve výborném rozmaru. Paní Eliška se jednou osmělila a jemným způsobem vytkla přítelkyni její podivné chování.

»Jsou to známí mého muže. To přece nic není. Často nás navštěvovali,« zněla odpověď, a paní Havlová se při ní vesele smála.

»A tvůj muž, Julie? Co by tomu řekl?«

»Ach, vždyť to nevidí a nikdy neuvidí, i kdyby chtěl.«

Paní Skyvová svým uším věřiti nechtěla; žasla, odvrátila se a pravila: »Ale cítí to přece!«

A když viděla, jak se její bývalá přítelkyně ve shonu po radostech a rozkoších víc a více odcizuje svému nešťastnému muži, jak naň zapomíná a na míle se od něho vzdaluje, přivinula se k svému slepému choti tím pevněji a vroucněji v oddané, silné a věrné lásce.

*

Jak mnohá žena ztroskotala v příboji divoké litice válečné, když muž byl daleko od ní, když byla zůstavena sama sobě! A ač tak mnohý muž v hrozné té době zapomněl, že má doma ženu a děti, jež naň denně s láskou a nesmírnou úzkostí vzpomínají, přece i mnohá žena zapomněla na věrnost — a zapomíná se dosud. Leč jsou bohudík i jiné, které s obdivuhodnou oddaností hleděly a hledí zpříjemniti a osladiti krušný a těžký život těm, kteří se po léta dívali smrti v tvář, takže nemine ani dne, aby aspoň jediným světlým paprskem nezahřály duši těch, kdo tělesně a duševně tak mnoho vytrpěli a snad ještě trpí, jsouce při vší bídě a při všech útrapách nevýslovně šťastny a denně děkujíce Bohu, že mají toho, s nímž jsou na věky nerozlučně spojeny.

Věrnost povznáší člověka, i kdyby byl chudý a slabý. Věrná žena je pevná opora mužova; její věrnost je jeho čest, základ, na němž může vybudovat svůj život a své štěstí. Radost a štěstí mu může způsobit leccos, ale to nejkrásnější pro něho je: v ě r n á ž e n a.

KAZIMÍR

Překročíme-li v severním Štyrsku u Nových Hradů řeku Salici a jdeme-li po jejím břehu proti proudu, přijdeme do lesa a v něm k temné rokli, kterou po obou stranách tvoří nebetyčné skalní stěny, zatím co hluboko dole hučí divoká bystřina, jejíž zpěněné vody se tříští o četné balvany, ležící v řečišti. Uzounká

stezka se vine podél bystřiny, místy je vtesána do skály nebo vede po dřevěné lávce, která je jen stěží připevněna ke skále. Rokle se zužuje víc a více; výš a výše se tyčí skály, že se zdá, jako by sahaly až do oblak; hrůza a děs se zmocňuje chodce, který kráčí strašlivou tou roklí. I za dne tam bývá ponuře a temno, a jen někde proniká modré nebe hustými korunami lesních velikánů, které sklánějí temné, široké větve do nevlídné rokle.

Asi v polovici průrvy vede cesta po visutém můstku na druhou stranu srázné skalní stěny, která tam tvoří jakoby výstupek. S výše 180 stop se obloukem řítí mohutná bystřina s hukotem až k onomu výstupku, tříští se oň v bílou pěnu, padá na další skalní hroty, útesy a zářezy, až konečně mizí v hlubinách rokle.

Její vody vyvěrají z velkého čtyřhranného otvoru. Nikdo neví, kde je její zřídlo; zajisté někde v podzemních hlubinách.

Od kapličky, postavené ve výklenku skalní rokle, lze po žebříku vylézti až k otvoru, z něhož vyráží prudký proud vody. Leč ani tam neviděti mnoho: černý kanál, průtok, který se však oku brzy ztrácí v temnotách sluje.

Toto divoce romantické místo má podivné jméno. Říká se mu »Utonulá«. Podnět k tomu jménu zavdala neobyčejně vzrušující událost, která se stala v tamějším okolí. Zní jako ponurá pověst z šerého dávnověku.

V malém sousedním údolí stojí ještě dodnes selské stavení. Říkají mu »U bohatého báči«.

Je tomu asi devadesát let, co tehdejší majitel usedlosti oženil jediného syna Jíru s hodnou dívkou z okolí.

Štěstí se však nadlouho nenastěhovalo pod střechu mladých manželů; neboť žárlivost se vplížila do srdce Jírova a otravovala život jemu i jeho ženě.

Ačkoli Marketa — tak se jmenovala — Jírovi nezavdala nejmenší příčiny k žárlivosti, ačkoli ho milovala upřímně a věrně, zůstal v nedůvěřivém jeho nitru přece jen osten zhoubné té vášně, jež neustále hlodala v jeho srdci. Promluvila-li jen Marketa s jiným mužem, vzplanula ošklivá jeho vášeň a zaslepovala ho čím dál více.

Jednou večer zaklepal na dveře »U bohatého báči« cizinec, statný muž slušného zevnějšku, a prosil, aby tam směl přenocovat. Takové návštěvy byly ovšem v onom kraji za tehdejší doby řídkou událostí. Přesto neodmítla Jírova žena jeho prosbu. Její muž byl právě v hostinci. Mladá žena byla však tak rozumná a opatrná, že ihned za ním poslala čeledína, aby ho uvědomil o cizí návštěvě. Čeledín však selku oklamal; odešel sice z domu, ale nešel za Jírou, a když se vrátil, řekl jí, že sedlák nemá nic proti tomu, že neznámému muži poskytla na noc přístřeší.

Brzy nato přišel Jíra. Osvětleným oknem zahlédl nenadálého hosta, a bleskem mu projelo hlavou hrozné podezření. Vášní, která v něm vzkypěla nebýva-

lou silou, byl téměř bez sebe. Tiše vešel do domu, zamířil, tápaje po schodech, do svého nejlépe zařízeného pokoje, vzal se stěny pušku a v okamžiku byl už zase venku před domem. Přiložil ručnici k líci a namířil; zablesklo se, do tiché noci zahoukla rána, okenní tabule zařinčely a ve světnici se skácel cizinec mrtev k zemi. Jíra se pak vřítil jako divý do světnice k ženě, jež leknutím a strachem na smrt zbledla, řádil zle a vyhnal nešťastnou ženu do pusté noci. Nic nedbal jejích úpěnlivých proseb, ani ujišťování, že je nevinna, že mu ihned poslala zprávu o příchodu muže jí úplně neznámého; bez milosti ji vystrčil ze dveří do noční temnoty. Ve vzteku snad ani nezaslechl strašlivé kletby, kterou mu vmetla v tvář.

Událost ta se stala ke konci podzimu. Sedlák byl pohnán před soud, ale byl osvobozen. Pokoje však neměl. Krev neznámého cizince lpěla na jeho rukou a pálila ho; zavražděný ho děsil jako přízrak. Žena, kterou tak nelítostně vyhnal, se nevrátila; neměl o ní ani nejmenší zprávy. To vše ho trápilo. Vyhýbal se lidem a ti zase jemu.

Marketa jako by se byla propadla. Ať po ní pátral sebe víc, vše bylo marné. Nikdo ji od osudného dne nespatřil.

Přišla zima, dlouhá, smutná zima, ba i ta již minula, a Jíra se o ní nedověděl nic, pranic.

A když pod hřejivými paprsky jarního slunce začaly táti ledovce, když se bystřiny s hukotem valily s hor a když se na horských stráních uvolnily spousty sněhu a obrovskými lavinami se řítily do údolí, ničíce vše, co jim přišlo do cesty, že se pod nimi chvěla země, šel Jíra se svým švagrem onou divokou roklí k bratranci do Nových Hradů.

Byli právě blízko známé skalní stěny, kde lávka vede u samého vodopádu. Náhodou se podíval Jíra vzhůru, k otvoru, z něhož voda vytéká. Pohlédl tam ještě jednou a zbystřil zrak. — Co to tam jen je? — Zdálo se mu, jako by voda unášela lidskou mrtvolu. A za okamžik před ním na skále ležela skutečně mrtvola, celá roztříštěná a postříkaná chuchvalci bílé pěny.

Jíra se hluboko sehnul a upřeně hleděl v tvář nešťastné oběti vln. — Spravedlivý Bože! Poznal v ní svou ženu!

V očích se mu zatmělo, že se zapotácel; vtom mu uklouzla noha na kluzké lávce, mokré od nesčetných jemných krůpějí, padajících z pěnícího se a šumícího vodopádu; a v okamžiku nato se nad ním hluboko dole zavřely vlny divoce hučící bystřiny. Mohutný proud vody vytryskl z otvoru, dopadl na skálu a smetl i tělesné pozůstatky nešťastné Markety do hlubiny, v níž zmizel Jíra; vlny se i nad ní zavřely, a nikdo už nespatřil obou mrtvol, jako se nikdo nikdy nedověděl, jak se vlastně mrtvá Marketa dostala do onoho podzemního průtoku.

Bůh sám soudil a trestal...

JINÝ KAZIMÍR

»Kořenem všeho zla je chtivost peněz.«
(1. Timoth. 6, 10.)

Peníze světem vládnou, praví staré přísloví. Věru, peníze mají důležitou úlohu v lidské společnosti; i v rodině. Nadto jsou úzce spjaty s různými zjevy na poli náboženském a mravním, takže zajisté nebude na škodu, zmíníme-li se poněkud obšírněji o jejich významu, ukážeme-li, jak jich užívati, nebo lépe řečeno, jak se jeví nezřízená láska k nim, kam vede přílišná touha po mamonu.

Mnozí přepínají cenu peněz. Jsou jim nade vše; peníze — toť jejich první myšlenka, když se ráno probudí, na peníze myslí, když večer uléhají a usínají; i v noci se jim o nich zdá. Celou bytostí na nich visí. Peníze — toť jejich jediná láska. Na celém širém světě jim nad peníze není nic milejšího; pro ně by si dali, jak říká poctivý lid, i koleno vrtat — na nich jim záleží dokonce více než na vlastním životě, o který bídně pečují. Mrzký mamon — toť cíl všech jejich snah, prací a námah, tužeb a plánů; míti mnoho peněz, zněkolikanásobiti je, to bývá zhusta jediný nejvyšší cíl jejich starostí, všeho jejich podnikání; proto se namáhají do úpadu od rána do noci, až se s nich leje pot. Peníze, toť jejich jediná pýcha a chlouba. A jen ten, kdo je bohat a má mnoho peněz, u nich něco znamená. Proto pohrdají těmi, kdo jsou chudi, nemajetní. Jen peníze slastným pocitem naplňují jejich nitro. Naopak jim zase nic nepůsobí tolik bolesti a zármutku jako ztráta peněz. Pozbudou-li jich, bývají celí nešťastni, klesají na duchu, ztrácejí hlavu, nejčernější myšlenky a úmysly se rodí v jejich třeštícím mozku. Ba, stalo se, jak o tom i v poslední době nejednou referoval denní tisk, že si milionáři v takovém případě sáhli i na život, ač jim i po velkých peněžních ztrátách zůstalo ještě milionové jmění...

Nezřízená láska k penězům podrývá náboženský život. Náboženství křesťanské žádá, abychom nade všechno ostatní milovali Boha a tak si zajistili nebe. Napomínáť božský Spasitel v horské řeči: »Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.« (Mat. 6, 33.) Nezřízená láska k penězům a nesmírná touha po nich však žádá, aby člověk všechny sta-

rosti a všechno úsilí soustředil na ně. Křesťanství poukazuje neustále na příklad Syna Božího, který se narodil v chudičké stáji betlemské, v chudobě žil až do třicátého roku v nuzném domku nazaretském, v největší chudobě zemřel na kříži, nemaje ani, čím by přikryl svou nahotu, a který byl v cizím hrobě pochován. Tím nás důtklivě vybízí, aby naše srdce nelpělo na pomíjejících statcích tohoto světa, ale aby si nade vše vážilo statků, které mají cenu pro nebe. Taková řeč se ovšem protiví všem, kdo žijí jen pro mamon; jejich srdce je tisícerými svazky připoutáno k penězům a věcem pozemským; nezřízená láska k nim nemá smyslu pro něco vyššího. Peníze — toť jejich bůh, toť zlaté tele, jemuž se koří a klanějí! Hrabati se ve zlatě, kochati se pohledem na celé stohy bankovek, toť jejich modlitba a bohoslužba! A dni, o nichž do jejich pokladny plynou velké, závratné obnosy — toť jejich svátky a hody!

Umíral jistý boháč. V životě měl vše, nač si jen lze pomyslit, a užíval toho plnými doušky. Bohatství mu bylo vším. Jak se nezřídka stává, zavolali i k němu kněze, když již téměř měl, jak se říká, duši na jazyku, teprve v poslední chvíli. Kněz přišel, aby mu poskytl útěchu, kterou dává náboženství v nejdůležitějším okamžiku života. Těžce nemocný jí však pohrdl, jako pohrdal, když byl zdráv, vším, co souviselo s náboženstvím. Ač mu kněz důtklivě domlouval, ač mu připomínal, že se snad už za chvíli objeví před soudnou stolicí Boží, neoblomil ho; nemocný se neobrátil, setrval ve své zatvrzelosti. Pojednou žádal, aby mu přinesli jeho peníze!... Stalo se. A umírající boháč po nich sáhl slábnoucí rukou, přitiskl je k stydnoucím rtům, líbal je a pravil: »Vy jste můj bůh, vy jste moje jediná naděje!« A při těchto slovech vypustil duši. — Peníze byly jeho modlou v životě, byly jí i ve smrti. Je na bíle dni, že takové smýšlení znamená smrt pro náboženství, smrt pro křesťanskou víru, křesťanský život. Chápeme proto plně tíhu a závažnost slov Spasitelových: »Jak těžko je vejíti do království Božího těm, kteří doufají v peníze: Snáze je velbloudu projíti uchem jehelním než boháči vejíti do království Božího.« (Mar. 10, 24—25.)

Zvrácená láska k penězům je hrobem spravedlivosti a pravdomluvnosti. Kdo jí podlehne, touží a myslí jen na to, jak nabýti peněz, jak co nejvíce a co nejrychleji zbohatnouti.

Proto se obyčejně neštítí nižádného prostředku, každý je mu vhod, vede-li jen k cíli, a má-li přitom naději, že unikne světské spravedlnosti.

Staré přísloví dí: »Zlaté kladivo rozbije i železná vrata.« A znám je výrok Filipa, krále macedonského: »Žádná pevnost není tak pevně uzavřena, že by se jí nezmocnil soumar, nesoucí náklad zlata.« Zdá se, že pohanský ten král měl ještě až příliš dobré mínění o těch, kdo nezřízeně milují peníze. Neboť u nich není třeba ani soumara s nákladem zlata, a v jejich srdci padne tvrz smyslu pro spravedlnost a poctivost; postačí obnos mnohem menší; často jen za několik korun jsou schopni nejhorších, nejhanebnějších zločinů. Což bylo málo těch, kdo se za děsné světové války z nezřízené touhy po penězích a rychlém a laciném zbohatnutí dali svésti k činům, jež byly výsměchem spravedlnosti, poctivosti a počestnosti, kdo využívali bídy a nouze bližního, kdo ho přímo vydírali a odírali, kdo se dopouštěli podvodu a lichvy? A je dnes jinak? Nečteme a neslyšíme skoro den jak den o velkých zpronevěrách, jež jdou do tisíců, stotisíců, ba i milionů? o úplatcích, vyloupených nedobytných pokladnách, o vraždách pro peníze, při nichž padne třeba i několik lidských životů za obět hříšné hamižnosti a nenasytnosti? Kdo vypočítá všechny druhy podvodu, lichvy a nepoctivosti, jež i dnes bují na celém světě, všechny zločiny, jež konec konců kotví v lačné touze po mamonu, jimiž se drze šlape právo a spravedlnost a pro něž řady jiných hynou v bídě a neštěstí? A následek? — Smutný zjev: poznenáhlu sice, ale jistě a zřejmě mizí v lidu smysl pro pravdu a spravedlnost. Kam to povede?...

Přeceňování a nesmyslná chtivost peněz dusí a ubíjí křesťanskou lásku k bližnímu. Jak by se rázem změnil svět, kdyby opravdová křesťanská láska k bližnímu a upřímný soucit pronikl srdce všech, kdyby utichly hádky a spory, různice a sváry, nesvornost, rozbroje a války! A často je to opět nenasytná hrabivost, která je jejich příčinou, která tak rušivě a krutě zasahuje do života jednotlivců i celých národů. Uzavírá lidské srdce šlechetnějším citům a hnutím, zatvrzuje je v chladný, necitelný kámen; budí závist a nenávist; zaněcuje plameny nepřátelství; v ní je příčina mnohých rozepří a soudů. A neubíjí veškeru lásku a soucit právě tehdy, kdy bychom

zvláště očekávali, že podá pomocnou ruku? Každý šlechetný člověk s radostí pomůže a přispěje, seč jen jest, vidí-li bližního v nesnázích a bídě, vidí-li, že ho potkalo neštěstí, vidí-li hořce plačící a bědující vdovu nebo ubohé, opuštěné dítě, sirotka, jenž se chvěje zimou a hyne hladem. Jen mamonář zůstane při pohledu tom chladný, tvrdý a necitelný, poněvadž v prsou nemá srdce, ale kámen.

Kde by měla býti větší, upřímnější, nezištnější láska, ne-li mezi sourozenci, kteří jsou tak úzce spolu spjati četnými posvátnými svazky? Jsou děti týchž rodičů; táž krev koluje v jejich žilách; pod týmž krovem prožili svoje krásné mládí; spolu se radovali, spolu truchlili. A přece trhá hamižnost i tato něžná pouta, jež je mají spojovati po celý život! Sotva zavře otec nebo matka oči, ledvaže se nad nimi zavře chladná země, sotva uschnou slzy, jež vytryskly nad jejich hrobem, už mezi bratry a sestrami dochází nejednou k nechutným výjevům, hádkám a sporům, které je na léta rozdvojují, poněvadž si mnohý z nich myslí, že dědictví bylo nesprávně rozděleno, že snad přišel o několik korun, o kus nábytku, o kus pole, na které si dělal nárok. Jak neblahé bývají tyto spory o dědictví, jež někdy končívají i před soudem a jež v srdci těch, kteří si jsou nejbližší, zanechávají místo lásky jen nepřátelství!...

Stejný zjev pozorujeme nezřídka i u těch, kdo uzavírají sňatek. Kolik mladých mužů při volbě nevěsty nehledí ani tak na to, zda je opravdu hodná, řádná, ctnostná a zbožná, zda má dobrou, pevnou povahu, — to jim namnoze bývá vedlejší — ale na to, zda dostane mnoho peněz. To bývá magnet, který přitahuje a vábí. Má-li nevěsta zaručeno, že bude míti věnem tolik a tolik tisíc nebo stotisíc, pak je mladík spokojen; nemyslí dále na to, zda s ní bude také skutečně šťasten... A později, ač vyženil veliké jmění, se možná — případy takové nejsou ojedinělé — ani nepostará, aby mohla žíti přiměřeně svému stavu.

Mamonářství bývá příčinou přečetných hříchů a zločinů od menších nepoctivostí a zpronevěr až k obrovským podvodům, krádeži a loupeži, lichvy, vydírání a vyssávání bližního; zatvrzuje srdce k chudým, ubohým a trpícím; vede k lakotě a ošklivému skrblictví; připravuje o víru, odvádí od nebe, od Boha, činívá člověka na věky nešťastným. Věru: »Kdo chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení

a v osidlo (ďáblovo) a v mnohé žádosti nerozumné i škodlivé, které vrhají lidi ve zkázu a záhubu. Neboť kořen všeho zla je chtivost peněz, po nichž někteří bažíce zbloudili od víry a způsobili si mnoho bolestí.« (1. Timoth. 6, 9—10.)

A jak nešťastni jsou ti, kdo hoví této zhoubné vášni! Žijí ve stálém strachu, že by mohli přijíti o mamon, jejž často i nespravedlivě nashromáždili; ba, ani v noci nemají pokoje. Kdo spočítá bezesné noci, jež probděli? Mnohý nedopřeje sobě ani svým nejbližším nejmenší radosti; žije nuzněji než bídný žebrák. Vskutku: »Lépe mít málo a báti se Hospodina než mnoho pokladů — a ne spokojenosti... Lepší kus suchého chleba a k němu pokoj.« (Přísl. 15, 16; 17, 1.)

Sv. Pavel píše Timotheovi: »Boháčům toho světa přikazuj, ať se nepyšní a neskládají své naděje v nejisté bohatství, nýbrž v Boha, jenž nám dává všecko bohatě k požívání, ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích, ať jsou štědří a sdílní, skládajíce si dobrý základ (t. j. zásluh dobrých skutků) pro budoucnost, aby dosáhli života věčného.« (1. Timoth. 6, 17—19.)

NEPEČUJTE ÚZKOSTLIVĚ...

Hleď jen, abys měl co jíst a pít; neboť bez toho člověk nemůže žíti. Tak hlásá svět. Postarej se, aby ses měl do čeho obléci; neboť šaty dělají člověka. O Boha však, o království Boží a jeho spravedlnost se starati nemusíš. To ponechej kněžím a starým babičkám. Hleď, abys měl hodně peněz; vše ostatní přijde již samo: rozum, důvtip, zručnost, čest a sláva i ctnost. — Tak učí svět. Takové má zásady, taková hesla.

Lidským životem od kolébky až ke hrobu se ovšem vine dlouhá řada nejrozmanitějších potřeb a starostí, které mnohdy i duši tak obetkají, že se z jejich spleti jen stěží vymaní nebo v nich i utone. Na mnohého jich doléhá tolik, že mu z nich jde hlava kolem, že by nad nimi malomocně spráskl ruce a si zoufal. A tu přichází božský Spasitel a volá na zástupy, zmítané denními starostmi a obavami: »Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali.« (Mat. 6, 25.)

A věru! Není pravdivějšího výroku nad tento: Všechny úzkostlivé starosti o věci pozemské jsou zbytečné, a kdo až přespříliš o ně pečuje, nečiní dobře! Bez našeho přičinění stvo-

řila všemohoucnost Boží naše tělo a vdechla do něho nesmrtelnou duši, která je obrazem Božím. S pláčem přichází člověk na tento svět jako slabý, bezmocný tvor. A nebyla to naše síla, náš rozum, který nám zachoval život; ne, byl a je to někdo jiný, jenž nad námi dobrotivě bdí, nás láskyplně ochraňuje a při životě zachovává. Tisícerá nebezpečí jej neustále ohrožují: jednou je to blesk, jenž za bouře s třeskem a rachotem sjíždí k zemi z těžkých, temných mraků, jindy nešťastný krok, padající kámen, jejž vichřice se střechy urvala, jindy je to kolo, jež se za jízdy zláme, srážka vlaků nebo automobilů, porucha motoru v letadle, třaskavé plyny v dolech, neštěstí při stavbě, povodeň, jež náhle přikvačí, ba i zkažené sousto nebo doušek studené vody — to vše může znenadání učiniti konec našemu životu. Jediná žilka, prasklá v mozku, může přervati jeho nit. A tak i uprostřed kypícího života kráčí smrt a seje zmar všem krásným snahám a pracím, dalekosáhlým plánům a úmyslům. Kdo vylíčí dlouhou řadu nemocí, chorob a zhoubných zárodků, všechna nebezpečí, jež zákeřně číhají na všech stranách a ohrožují ubohý život lidský? — Kolik lidí kosí denně neúprosná smrt, kolik v květu a plné síle života! Tu je to dítě, tu je to dívka, zdravý mladík, který budil nejlepší naděje, tam zase drahý přítel, jenž klesl předčasně v chladný hrob, — ti všichni jsou poučením a mementem, jak lehce a rychle hynou často i svěží, bujaré síly!

Kdo tedy může tvrditi: svým rozumem, rozvahou a opatrností jsem si zachoval život? Nelze ovšem popříť, že i to přispělo nemálo k tomu, že ses vyhnul mnohým nebezpečím a šťastně vyvázl z mnohých pohrom a nehod; neříkáme, že si člověk nemá počínati opatrně — vždyť opatrnosti nikdy nezbývá. Ale jak často vidíme, že i při vší opatrnosti a úzkostlivé péči je všecka lidská moudrost, zručnost, snaha a pomoc úplně marná! »Kdo z vás staraje se může přidati ke svému věku loket jeden?« (Mat. 6, 27.)

Musíme-li si tudíž doznati, že je to jediné Bůh, který nám dal a zachoval zdraví, tělo a život, jenž nás až dosud tak dobrotivě vedl a chránil. Jak se můžeme ještě s obavou ptáti: »Co budeme jísti, co budeme píti, čím se budeme odívati?« (Mat. 6, 31.) To je malověrná řeč pohanů, kteří se jen o ty věci starají. »Zdali není život více nežli pokrm, a tělo více než oděv? Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdali vy nejste dražší nežli ono?« (Mat. 6, 25—26.) Lze se domnívati, že by se Bůh nestaral o život člověka, že by zapomněl na své dílo? Pusťme proto z hlavy chmurné myšlenky, obavy, sklíčenost, přílišnou starostlivost o budoucnost, která jen znepokojuje a bere člověku všechnu chut, odvahu, vzlet i radost!

Kdo dovede vylíčit moře běd a útrap, jež od počátku lidského pokolení zalilo nezadržitelným přívalem a zpustošilo naši zemi! Kolik válek na ní řádilo a v poušť obrátilo kvetoucí kraje! Jak často se setkáváme v dějinách lidstva

s hyenami a dravými šelmami v lidské podobě, které zničily pokoj a blahobyt svých bližních! Jak často běsnící moc rozkacených živlů z kořene vyvrátila a rozmetala kvetoucí města, zůstavujíc po sobě jen rudé požáry a trosky! — Avšak Bůh, který je »dobrý a milostivý, nadmíru laskavý ke všem, kdož vzývají« ho (Ž. 85, 5), dovede potěšit a vzpružit všechny strádající, trpící, pronásledované, plačící, jakoukoliv bolestí sklíčené; jeho milosrdenství dělá pravé divy: lačné dovede naplnit dobrými věcmi (Luk. 1, 53), žíznivé napojit, nahé přiodíti, nemocné uzdravit, zarmoucené potěšit, bídným, chudým a opuštěným pomoci; ujímá se vdov a sirotků, ba ni na ubohé vězně nezapomíná.

Těm, kdo jen s obavou a strachem hledí nejisté budoucnosti vstříc, jichž vetchá lodička je zmítána rozkacenými vlnami rozbouřeného moře životního, kdo již pozbyli téměř veškeré naděje v lidskou pomoc, jimž se zachmuřil obzor životní tak, že jim odnikud nekyne spása: těm všem svítí přece jen jasná hvězda, jediný pevný maják, který jim nedá ztroskotati, ale dovede je do bezpečného přístavu přes všechny bouře a vichry, úskalí, víry a propasti — láskyplná, dobrotivá Prozřetelnost Boží.

Byť takové ubožáky zkrušila nesmírná bolest, že myšlenky nejsou schopni, byť je neštěstí a kruté rány osudu srážely, sotva hlavu jen trochu pozvednou, přece otcovské srdce Boží o nich ví a o ně pečuje. Jak často neví chuďas, opuštěná vdova, co dá příštího dne do úst! S těžkými starostmi navečer usíná; ale láska Boží bdí i nad nimi, připravuje pomoc, kdy se jí člověk často nejméně naděje. Neboť: »Když je nouze nejvyšší, bývá pomoc Boží nejbližší.«

Tato víra v podivuhodnou, laskavou Prozřetelnost Boží člověka sílí, uklidňuje srdce, plní je blahým mírem, důvěrou, útěchou i radostí.

»Nepokojné je,« dí sv. Augustin, který mnoho prožil a zkusil, »naše srdce, dokud nespočine v tobě, Bože!«

Mnohý mladík vstupuje do života s hrdou sebedůvěrou, spoléhaje na své nadání, na vědomosti, obratnost, jaré síly. Všechny starosti o sebe a o svou budoucnost chce vzíti jen na sebe; Bohu z nich neponechává nic, jako by člověk sám vše dovedl a dokázal. Rozplynou-li se však jeho smělé zámky, ztroskotají-li jeho hrdé plány, přikvačí-li naň neštěstí, mizí jeho hrdost a pýcha i sebedůvěra; klesá na mysli, zmocňuje se ho sklíčenost, možná i zoufalství.

Zcela jinak si počíná věřící křesťan. Ví, že člověk při vší síle a dovednosti je přece jen slabý tvor, sám ze sebe že nezmůže vlastně nic, i spoléhá na pomoc a ochranu Boží. V Bohu je všechna jeho naděje. A dolehnou-li naň v životě těžké chvíle, utěšuje se myšlenkou, která mu nedá klesnouti: Pán Bůh mne neopustí, nedá mi zahynouti, on mě povede dále, i když jinak, než jsem si myslil. Ví dobře: Celé moje štěstí nezáleží na tom, zda se mi více nebo méně urodí, zda se mi zdaří práce a dílo, od něhož si možná velmi mnoho slibuji. Všechno je v rukou Božích. A proto, ať ho stihne nevím co, trpělivě sklání hlavu před

nevyzpytatelným úradkem Božím a s trpitelem Jobem praví: »Hospodin dal a Hospodin vzal, jak se mu líbilo, tak se stalo, buď jménu Hospodinovu žehnáno!« (Job 1, 21.) V tom je útěcha a pokoj, jejž lze nalézti jen v nezlomné důvěře v Boha a v pevné víře v jeho moudrou a svatou Prozřetelnost. Kdo té důvěry nemá, ten se i v největším bohatství chvěje úzkostí, bázní a nejistotou. Či ví snad boháč, co mu přinese zítřek, zda přes noc nebude žebrákem? Kdo na širém světě má zaručeno, že nepřijde o bohatství, o peníze a pozemské statky? Kdo může na ně spoléhati, když se lidé tak často velice klamou ve svých výpočtech, nejrůžovějších plánech a nadějích?

Jdeš k cizím lidem do služby. Cítil-li ses někde jako v ráji, bylo to pod otcovským krovem. S podivným pocitem odcházíš. Už nad tebou nebude bdíti starostlivý otec, lásku matčinu ti nedovede nahraditi nikdo, taková srdce nenajdeš mezi cizími lidmi. — Leč nemalomyslň, nezoufej! Ptáče, jež v koruně stromu zpívá nebo s písní až k blankytu nebes vzlétá, kvítek, jenž na lučině libou vůni dýše a oku lahodí, ti praví: »Jiné oko bdí ustavičně nad tebou, jiné srdce, otcovské srdce o tebe pečuje a na tebe myslí s láskou a něhou; Hospodin je tvůj pastýř, nebudeš míti nedostatku!«

Co naplňuje útěchou srdce u m í r a j í c í h o o t c e, kterého nemilosrdná smrt bere dětem? Proč odchází celkem klidně, zanechávaje siroty, kterým kyne, po lidsku řečeno, nejistá budoucnost? Jako nejdrahocennější dědictví, jako vzácný poklad a odkaz jim zůstavuje dobrotivou Prozřetelnost Boží, o níž dí žalmista Páně: »Slož svou starost na Hospodina, oní bude o tebe pečovat.« (Ž. 54, 23.) Oní je pomocník náš a ochránce našeho života, jenž nás z každé tísně vytrhuje. (Ž. 53, 6 a 9.)

A když se otec navždy rozžehnal, když se ubohá vdova rozplývá v slzách, když ubozí sirotci pozbývají mysli, když není práce a není co jíst, když si nevědí rady, když jim odnikud nekyne pomoc — co je ještě jediné drží v jejich bezradnosti, že se lodička jejich života nepotopí? Je to jen dětinná víra a pevná důvěra v Boží Prozřetelnost! Víra ta je jako holubice, přinášející olivovou ratolest míru, je záruka, že přejdou zase dni plné bolu, že se temná obloha brzy opět vyjasní, že z mraků a bouří životních zasvitne zase slunce a na obzoru se rozklene duha míru . . . Naději tu má jen srdce věřící.

Ano, Pane, Otče doufajících v tebe, dokud se s láskou staráš o ptactvo nebeské a šatíš lilie, květy polní odíváš nádherou, dokud bez tvé vůle ani bídný červ nezahyne, dotud i my v Tebe skládáme veškeru důvěru a naději, že nikdy nezapomeneš na nás, dílo rukou svých.

Z a n e c h e j m e t e d y ú z k o s t l i v ý c h s t a r o s t í !

Všeho světa nad poklady nekonečný Bůh je víc.
Kdo má Boha ve svém nitru, všecko má, byť neměl nic. (Mudroslav.)

„NENÍ V NIKOM JINÉM SPÁSY..."

Když se konečně přehnala strašná litice válečná, jež zachvátila všecky světadíly a oceány, jež stála nesmírné moře krve, miliony lidských životů a miliardové obnosy, jež zpustošila kvetoucí kraje, přišel kýžený mír, po němž toužili národové. Od úst k ústům se neslo posvátné to slovo. Holubice se zelenou ratolestí míru vzlétla nad zkrvavenou, ještě kouřící zemi a národu našemu ze světového požáru přinesla zlatou svobodu, po níž toužil po celá století, zatím co se kácely trůny a královské i císařské koruny byly smeteny v prach.

Povstal národ a v nesmírné radosti zaplesal od hvozdů šumavských až k nebetyčným Tatrám; volně zase vydechl a ujal se řízení věcí svých. Avšak do všeobecné radosti a jásotu padl brzy rušivý tón, který zněl jako zlověstný sykot hada, jenž národ omámil, svedl, uštkl a do jeho krve vstřikl otravný jed. A v zápětí se dostavil hrozný účinek; zakrátko se v něm rozzuřili největší, nejzhoubnější nepřátelé lidské společnosti: nevázanost a požitkářství všeho druhu, neláska, nevraživost, nevážnost k autoritě, pohrdání zákony, odboj proti řádům lidským i božským. Počestnost v chování, česká poctivost, kdysi chvalně známá, mizí víc a více. Zahnízdilo se v něm sobectví a hmotařství, jež často nechce znáti rozdílu mezi mým a tvým, jemuž v obět padají i lidské životy; osobní prospěch se staví nad blaho obecné, z něhož chce těžit, kdo jen může.

V národě není jednoty a svornosti, lásky a družnosti. Je roztříštěn na nejrůznější politické strany, jež se na smrt nenávidí a navzájem potírají, nevybírajíce v prostředcích, nešetříce dobrého jména a cti bližního, strhujíce v bláto i muže čestné, o národ zasloužilé. Není úcty k přesvědčení druhého, zvláště k přesvědčení náboženskému, jmenovitě katolickému, jímž se pohrdá, jež se smí téměř beztrestně urážet, k němuž se namnoze systematicky rozdmychuje nenávist i v útlých srdcích dětských.

Dobře to vystihl profesor pražské university Vlastimil Kybal: »Kdo sleduje život našeho lidu, nemůže neviděti povážlivé zjevy v našem životě r o d i n n é m, n á b o ž e n s k é m i s p o l e č e n s k é m. Značný počet manželských r o z v o d ů ukazuje na hlubokou dekadenci (úpadek) dnešní české ženy a muže. Zdá se mi, že zejména naše žena, jež byla chloubou našeho národa a hlavní oporou domácího a nepřímo i veřejného života českého v dobách dřívějších, doznala podstatné změny, a není pochyby, že typ mnohé ženy naší (a nejen naší), frivolní, požívačné a rozmařilé, je do očí bijící zjev poválečné doby. Povážlivý je p o k l e s p o r o d ů (z 36·2 na tisíc obyvatelů v roce 1901 na 23·2 roku 1930) a čím dále větší cynism, s jakým se »moderní« manželstva dívají na své povinnosti rodičovské a občanské. Zlo se šíří z vyšších vrstev do nižších, venkov se neliší po té stránce od města, a nebýt negramotné Podkarpatské Rusi, depopulace by byla velkým státním nebezpečím Československé re-

publiky. Překvapující je též vysoký počet sebevražd, jichž podle posledních statistik připadá sedm na každý den na našem státním území. — Indiferentism náboženský, jenž kdysi byl pokládán za jednu z hlavních příčin sebevražednosti, přešel v naší době v bezvěrectví, které zasáhlo široce zejména vrstvy dělnické. Je nejmarkantnější projev mravního úpadku našeho národa... Odhodil náboženskou víru a žije animálně bez jakéhokoliv vztahu k Bohu a věčnosti, chovaje a projevuje k církvi hrubé opovržení nebo naprostou nevšímavost. Nechť jsou příčiny tohoto zjevu jakékoliv,... zůstává smutným faktem, že miliony našich občanů ztratily oporu a posilu, jakou měly dříve v náboženství... Netřeba dodávat, že neznabožství je též pramen mravní laxnosti, která se zmocnila lidu po válce současně se založením republiky. Mimoto třeba říci hlasitě, že hromadné vystupování z církve, k jakému došlo za republiky, byla politická chyba a že racionalism beznáboženský po stránce mravněsociální úplně zkrachoval. Návrat do církve... měl bych tudíž za jeden z podstatných úkolů národa, který chce vědomě ustálit svůj život vnitřní, povznést život veřejný a rehabilitovat svůj mezinárodní úvěr, značně poškozený posavadní anarchií církevněnáboženskou a různými experimenty organisačními. — Praha, do níž se převalilo mravní bahno z jiných residencí, s dancingy, kabarety, biografy a hernami, se stává pařeništěm mnohého sociálního zla a choroby,... jež ničí naši útlou dívčí i mužskou mládež s cynickou soustavností a beztrestností. Co však více překvapuje, je netečnost úřadů, flegmatičnost rodičů a otrlost celé veřejnosti k immorální industrii, již bohužel podporuje sensační tisk a obscénní (oplzlá) literatura, kvetoucí přes všecku t. zv. censuru... Člověk citlivějšího svědomí se táže úzkostlivě, odkud, kdy a zda vůbec se zdvihne v našem lidu výkřik proti tomuto nebezpečí a opravdový boj za jeho odvrácení... Jak hluboký mravní dosah mají pro náš malý a se všech stran nepřáteli obklíčený národ rozvrácená manželství, bezvěrecké rodiny a blaseovaná nebo sexuálně zkažená mládež, jež jsou tak častý zjev naší, zejména pražské společnosti!... Obracím se s otevřeným hledím na lidi dobré vůle, na naše matky a otce, kterým záleží více než na zevnějších prvcích našeho pokroku za republiky na vnitřním jeho obsahu a kteří vidí spásu národa, a tudíž i republiky, především v jeho mravnosti, počestnosti a solidnosti života individuálního i kolektivního. A z toho důvodu volám: »Caveant consules!« (»Národní politika« 1932, č. 250.)

Věru, to jsou velmi smutné příznaky, povážlivé zjevy, jež obavou a úzkostí naplňují každého upřímného přítele národa. A výhledy do budoucnosti jsou ještě neutěšenější. S hrůzou pozorujeme, že se na národ přihnala katastrofa mravní! A kde je její příčina? Kde je kořen všeho zla, zmatků, neblahých poměrů, mravní zkázy? — Opojený národ po nabytí samostatnosti, po vítězství svých staletých tužeb, snů a snah začal v hrdé pýše a zaslepenosti

šílený boj proti Bohu; místo aby mu z hloubi duše děkoval, že jej uvedl takřka v zaslíbenou zem, odpadal od něho, propadl nevěře, neb se přichytil i s mnohými věrolomnými pastýři různých sekt s lákavými, ale planými hesly, nedbaje svých dějin a naučení z nich plynoucích, že jen tehdy byl šťasten a slavný, když jeho krásná země byla úzce a nerozlučně spjata s neomylnou strážkyní a ochránkyní pravdy Boží, se skalou Petrovou, kdy ve spojení s ní věrně sloužil Bohu...

S bolestí si musíme přiznati, že není nepodobný národu israelskému, který za bezbožného krále Manase propadl modlářství a rozkošnictví se všemi neblahými následky, že se i naň bohužel hodí slova velikého proroka Jeremjáše, jenž z Božího příkazu mluvil k věrolomnému národu: »Můj národ změnil svou slávu za modlu! Mne opustili, pramen vody živé, a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané, které nemohou držeti vody.« (Jer. 2, 11 a 13.) Proto: »Stíhati bude tě zloba tvoje, a tvůj odpad bude tebe trestat. I zvíš a zakusíš, jak zlá a hořká věc to jest opustiti Hospodina, Boha svého.« (Jer. 2, 19.) A tvrdě toho zakusil nevěrný lid; zničena byla jeho země, oplývající mlékem a medem, rozbořen Jerusalem, rozvalen i nádherný jeho chrám a lid odveden do zajetí...

Kolikrát se opakoval smutný ten zjev v dějinách lidstva! Zdaž to není výmluvná výstraha pro nás i pro ostatní národy, které důvěřovaly jen ve svou moc, v sílu bodáků a děl, v pozemský blahobyt, v lesk zlata? Boha zavrhli — a jaké jsou jejich konce? Není mezi nimi pokoje a míru, bída se vzmáhá, nesnáze rostou den ode dne, vyšlehují zlověstné plameny revolucí, lidstvo stojí nad děsnou propastí, nad sopkou, která hrozí strašlivou katastrofou...

My však víme: velikost a síla a spokojenost národa i lidstva není jen v hmotném blahobytu, v ozbrojené moci, v technickém pokroku a všemožném využití sil a pokladů přírodních, nýbrž v duševní svobodě, v hodnotách mravních, v jeho vnitřní síle a ucelenosti. Tyto vlastnosti plynou a vyrůstají ovšem jen z víry, v ní mají pevné kořeny. Proto: kdo podrývá víru, ničí a podkopává i základy národa a lidstva vůbec, je jeho škůdce a nepřítel. A národ, který se zříká Boha a víry, sám si připravuje záhubu a svolává na sebe neštěstí, jako si zase ten, který se k němu pevně přimkne a jemu věrně oddá, zabezpečí jeho ochranu a požehnání a zajistí si lepší budoucnost.

Proto dr. František Ladislav Rieger († 1903), tento veliký vůdce národa, napsal ve své závěti: »Přeji si, aby se národ můj nikdy nespouštěl snah ideálních, křesťanských...« A jindy řekl: »Kdo není věren víře, není věren svému stavu ani svému národu!« Slavný pak Jiří Washington († 1799), zakladatel nezávislosti Spojených států severoamerických, prohlásil: »To není dobrý vlastenec, kdo podkopává víru a mravnost, tyto dva základy státu«.

Jen ve víře, v křesťanství, v katolicismu je naše síla, zdroj života, naše naděje a neklamná záruka, že národ nezhyne, že čestně vyplní místo, které mu mezi ostatními národy určila Boží Prozřetelnost. V ní

musí proto zakotvit; pak může být jist, že nestaví na písku, ale že si zachová a obhájí, co mu dal Bůh ve své dobrotě, lásce a milosrdenství, když vzhlédl na jeho ponížení. Křesťanství musí býti střediskem našeho budoucího života národního; jeho přesné, jasné, nesmlouvavé zásady musí proniknouti i život veřejný, celý organismus státní, očistiti jej od kazů a vyléčiti z ran a zhoubných nemocí, jež nemalými obavami naplňují všechny, kdo to s ním myslí vážně a upřímně, obnoviti jej v Tom, jenž jediný je »vzkříšení a život« (Jan 11, 25) jednotlivců i národů. Proto: Zpět ke Kristu a jeho lásce!

I velcí národové, kteří ze světové války vyšli vítězně, jsou stíháni pohromami; těžce zápasí s rozkladnými živly, aby si uhájili ovoce svých obětí, svého vítězství; i oni jsou vnitřně nemocni a slabí. Neboť i jejich sílu rozleptává jed, který chce zničiti staré společenské řády; i jim hrozí týž osud, jenž stihl poražené. Co vysvobodí zmítané lidstvo z běd a pohrom, jež se na ně řítí? Ne odpad od víry, od Boha, nýbrž pokorný návrat k Tomu, jenž má hojivý balzám na všechny rány těla i duše, v němž jediném je spása — návrat ke Kristu Králi.

Tím osudnější by byl odpad od něho pro nevelký národ náš, o němž možno říci, že čím větší láskou lnul ke Kristu Pánu svátostnému, tím více požehnání, spokojenosti, moci i slávy naň sestupovalo od trůnu Hospodinova. Je ku podivu, a je to hrozný nevděk, že národ na to zapomněl v době, kdy jej Bůh vysvobodil a vyvedl jakoby ze zajetí egyptského, že se dal svésti cizími hesly, cizí filosofií a že se od něho odvrátil, v milionech od něho odpadl, že i »stavitelé« jeho zavrhli »kámen, který se stal kamenem úhelním« (Sk. apošt. 4, 11), ač »není v nikom jiném spásy«. (Tamtéž 4, 12.) — Bez víry, bez Boha, bez Krista dovede národ náš — jenom zahynout.

Trvalou budoucnost si národ zajistí jen tehdy, ožije-li v jeho srdci opět víra cyrilometodějská, kterou svým příkladem ve svém lidu rozplamenil svatý Václav, pronikne-li životodárná pravda o lásce Páně v Nejsv. Svátosti do širokých jeho vrstev. Až vzejde jako slunce nad naší vlastí láska Srdce Páně, osvítí, roznítí a posilní všecky k pravé lásce k Bohu, k bližnímu, k národu — nedá nám zahynouti.

To je znamení, jímž národ nezhyne, jímž zvítězí!

»Uznej tedy dnes a upřímně považ, že on, Hospodin je Bůh na nebi nahoře i na zemi dole, a že není jiného; ostříhej jeho přikázání a ustanovení..., aby bylo dobře tobě i synům tvým po tobě, a dlouhou dobu abys zůstal v zemi, kterou ti (dal) Hospodin, Bůh tvůj.« (5. Mojž. 4, 39—40.)

Kéž s věrou živou Láska v český kraj
zas květy ověnčena k nám se vrátí
a Čechy změní v pravý zemský ráj,
v říš pokoje, jíž zloba nevyvrátí! *(Vl. Hornov.)*

ŽENA A POLITIKA

Žena náleží do rodiny, do domácnosti, to byla krátká zásada minulých dob. A naše babičky i maminky se jí věrně řídily: hleděly si domácnosti a všechny síly věnovaly životu rodinnému. Svědomitě vychovávaly děti a vnuky, oháněly se obratně vařečkou u sporáku, potíraly len a zručně předly na kolovrátku, šily a praly i žehlily, pomáhaly při práci na poli, na lukách i doma, dbaly o čistotu a pořádek v domě. A když měly po práci, přisedly k rodině na kousek důvěrného hovoru nebo si za nedělního odpoledne zašly k sousedce na nenucenou, srdečnou besedu, na »hyjtu«, nebo jak se těm schůzkám říkalo. A přitom bylo dobře jim i jejich rodině. Sáhly-li po novinách, činily to jen proto, aby si přečtly jejich zábavnou část; o politiku se nestaraly. A jestliže o ní začali mluvit muži, nejevily o ni zájmu, šly na ně dřímoty a ustaraná hlava jim brzy klesala na prsa. Jen když došlo k válce, do které musil jíti i jejich syn nebo vnuk, jen pak je zajímaly události v poli, jen pak si všímaly státního života. Jakmile však nastal mír a syn se šťastně vrátil domů, pozbyly zájmu pro veřejné věci, i věnovaly se opět klidně domácnosti, pracím v hospodářství...

Tak bývalo. Ale časy se změnily.

Dřívější zásada, že si žena má hledět jen domácnosti, dnes už mnoho neznamená. Jako dnes žena vedle muže pracuje v továrnách, v obchodech, úřadech, kancelářích, tak se vedle něho zajímá i o život veřejný, účastní se řízení státních věcí. Dnes píší ženy do denních listů o všech zjevech veřejného života. Ženy řídí spolky, svolávají schůze, mluví na nich. Hlasují při volbách, jsou vysílány i do parlamentu a jiných správních sborů. Stát sám je ustanovuje učitelkami, profesorkami, referentkami, ba dokonce k soudům, někde i k policii.

Těch, kdo kroutí povážlivě hlavou nad těmito novými poměry a jimž se zdá, že z nich vzejde jen zlo a neštěstí, není málo. Nářkem se však nic nespraví. Dnešní život je jiný, než býval. Stát sám se změnil. V dřívějších dobách se řídil vývoj veřejného života vůlí králů; ti rozhodovali o válce a míru. Dnes převzaly národy samy řízení svých věcí... Ký div, že ve změněných poměrech dneška i žena má jiné postavení, než mívala. Dříve se ženy brzy vdávaly, byly tedy po celý život připoutány k muži a k rodině, žily společně s ním a měly jen určitý obor působnosti. A bylo tak snad lépe. Dnes se však značná část žen vůbec nevdá. Mnoho jich žije úplně samostatně; jdou za výdělkem stejně jako muži, samy se starají o svůj denní chléb i budoucnost; stejně jako muži mají i ony určité povinnosti k státu...

Kdo by tudíž dnešním ženám zazlíval, že jeví zájem o veřejný život, že do něho zasahují? Kdo jim může bránit, aby se staraly o to, zda ve státě vládne spravedlnost či bezpráví, zda v něm kraluje Kristus či Beliál, zda stát chrání občany a pečuje o jejich blaho či zda je žene do zkázy, do bídy a zmatků,

z nichž není východiska? Kdo by jim měl za zlé, píší-li na základě hojných zkušeností o politice a národním hospodářství, mluví-li na schůzích a ve spolcích o veřejných otázkách? Kdo jim smí dnes, kdy jim stát dal volební právo, zbraňovat, aby vedle mužů zasedly na lavicích parlamentu, zemského a obecního zastupitelstva nebo jiných sborů, aby tam pozvedly hlas na obranu práva, dnes často šlapaného, aby se tam zastaly svaté věci a zásad evangelia, aby tam pomohly pravdě a spravedlnosti k vítězství?...

Už v Starém zákoně prorokyně Debora soudila lid, ba podnítila a podporovala povstání Israelitů proti jejich kanaanským utlačovatelům; s Barakem vedla lid do boje a k vítězství, jímž zabezpečen byl v zemi pokoj na čtyřicet let... Ester se jako perská královna a manželka krále Assuera-Xerxe ujala s nasazením vlastního života svého poníženého národa ve vyhnanství a odvrátila od něho chystanou záhubu, která se jejím rázným zakročením obrátila proti jeho nejúhlavnějšímu nepříteli... A Judita, zmužilá vdova betulská, se chopila dokonce meče, jímž zabila obávaného Holoferna, a osvobodila vlast od nepřátel, čímž se stala národní hrdinkou národa židovského... I v dějinách křesťanských se setkáváme s nejednou ženou, vynikající neúhonným, svatým životem, která zasahovala do veřejného života. Sv. Helena, matka Konstantina Velikého, měla na syna nemalý vliv, podporovala zájmy křesťanské a jistě jejím přičiněním se stalo, že kříž přestal i ve veřejnosti býti znamením potupy a hanby... Sv. Adléta, dcera burgundského krále Rudolfa II. a později manželka Otty I., měla velké účastenství ve vládě jak v Italii, tak v Německu... Sv. Jana d'Arc, Panna Orleanská, prostá sedmnáctiletá dívka venkovská, národní hrdinka a světice francouzská, na pokyn shůry, aby vrátila štěstí Francii a pomohla králi Karlovi, se chápe meče a staví v čelo vojska, poráží nepřítele a vede krále do Remeše ke slavnostní korunovaci... Stigmatisované světice Kateřiny Sienské se knížata a králové tázali o radu; mnohá města jejím působením zachovala věrnost Římu; zprostředkovala mír mezi papežem a Florencií a papež sám jejím přičiněním přesídlil konečně z Avignonu do Říma... Není pochybnosti, že i sv. Lidmila sledovala běh veřejných událostí a se snažila, byť více nepřímo, aby se duch a zásady křesťanské uplatňovaly a pronikly život veřejný. Nejinak si vedl i spřízněný trojlístek svatých žen, jejichž jméno a pověst o blahodárné činnosti pronikla daleko do světa: sv. Alžběta Durinská, sv. Hedvika a naše bl. Anežka, s níž se radíval o důležitých věcech bratr její Václav I. a jejíž přímluvy u krále se dožadoval i papežský dvůr... Ano, ženy mají i dnes nejen právo, nýbrž i povinnost uplatniti ve veřejném životě svůj hlas a činně se ho zúčastniti. Tu jim ukládá křesťanská láska...

Křesťanské ženy! Nikdo vám nesmí upírati právo na účast v obecných, státních věcech! Máte o ně míti nejen zájem, nýbrž vyvíjeti na ně i určitou

moc a vliv. — Ba, smíme jíti ještě o krok dále: blaho našeho národa, šťastný rozvoj našeho mladého státu, naše budoucnost nutně vyžaduje i spolupráci československých žen, které po nabytí volebního práva mají i v politickém životě nemalý úkol a význam.

Za strašné litice válečné, kdy se naše ženy a matky chvěly o životy svých mužů a synů, kdy veškerá tíha starostí a péče o rodinu, o hospodářství ležela na jejich bedrech, kdy muka a trýzeň svírala jejich srdce, kdy přicházely smutné zvěsti, kdy se nesnesitelné poměry den ze dne zhoršovaly a nebylo naděje, že se vše obrátí k lepšímu, kdy se národu pouta víc a více utahovala, začaly se zcela přirozeně i ženy čím dál více obírati veřejnými, politickými událostmi.

A po převratě, který přinesl svobodu, ale i četné nové starosti, za zrozené demokracie vzniklo i v srdcích žen přání, aby s muži směly pomáhati při řešení otázek a uspořádání nových poměrů zvláště v oněch oborech, které právem více přísluší ženě. Demokracie mnohých států přání tomu vyhověla. A zanedlouho nato přistupovaly milionové zástupy žen po prvé k volebnímu osudí a plnily povinnost občanek svobodné demokratické republiky. Dlužno přiznati, že to byly z velké části i ony, jež rázným vystupováním a svými hlasy pomáhaly u nás stavěti hráz proti nerozvážným, víře a církvi nepřátelským živlům a tak zabránily, že v popřevratové horečce nedošlo k činům ještě osudnějším, i když některé z nich, úplně v rozporu se svou ženskou povahou, neslavně prosluly a v zášti a rozkladné činnosti vynikly dokonce i nad muže...

Účast moderní ženy v rušném životě politickém vyplývá z velké části ne tak z kouzla, jež tkví ve všem novém a nebývalém, jež vábí zejména zvědavé pokolení ženské, jako spíše z vrozené touhy pomoci, kde se jen dá, z touhy, aby i ony nesly tíhu odpovědnosti ve věcech, jež se týkají nejen mužů, ale i žen a jejich rodin i blaha obecného, jakož i z lásky, která se chce postaviti do jeho služeb. Ženy a matky chtějí účinně zasáhnouti především tam, kde je ženě pro zvláštní povahu jejího pohlaví vykázáno první místo. V politice nechtějí vládnouti jako bájná Šárka, ale sloužiti. Tyto myšlenky lze ještě prohloubiti myšlenkou křesťanské smířlivosti. Národ náš byl odjakživa politicky roztříštěn. Dnes není jinak. Dovolujeme si luxus — jinak to nelze nazvati — velkého počtu politických stran, jehož nenajdeme ani u mnohých větších národů. Uměle vytvořené protivy, nekalé soupeření rozpoutává mezi nimi ostré boje. Na míle daleko jsou od sebe vzdáleni stoupenci extrémních stran, myšlenkový jejich svět je zcela jiný. Odtud v politickém životě vznikají neustálé hádky, vášnivé štvanice, tříštění sil. A do tohoto politického víru a zápasu vstoupily po převratě naše ženy. Mnoho se mluvilo o splynutí stran, o spojení na společné půdě. Nestalo se však nic. I měly by křesťanské ženy překlenouti mnohou propast a zbudovati most, na němž by si aspoň v určitých věcech mnozí podali svorně ruce, zvláště když běží o statky nejvyšší a nejsvětější, jako se leckde stalo při

obraně kostelů a křížů ve škole, při společném boji proti nevěreckým učitelům a jejich urážkám náboženského přesvědčení školních dětí. Tu se může i žena politicky uplatnit, užít dané moci, vyplnit důležitý úkol.

Takové cíle a úmysly a nadto vědomí povinnosti bojovati ruku v ruce s katolickými muži za nejsvětější statky kulturní, jež jsou dnes více než kdy jindy ohroženy, za křesťanství a jeho jediné správné zásady, za nezadatelná práva víry a církve, za křesťanskou školu, za svobodu náboženskou, vedly a vedou naše ženy na strmou cestu politickou. Křesťanským ženám československým pravíme: Vytrvejte na politickém kolbišti, využijte plně svého politického práva a moci, kde se vám jen příležitost naskytne, jmenovitě při volbách, uvažte před Bohem a před svým svědomím povinnost a odpovědnost, kterou vám ukládá vaše právo a politická moc! K řádnému a správnému vybudování našeho státu, k zabezpečení jeho budoucnosti, k jeho přetvoření ve stát křesťanský, k výchově nového národního, křesťansky orientovaného pokolení, k obnovení křesťanského rázu manželství a rodiny je na výsost třeba vašich sil, vaší pomoci a spolupráce, vaší víry a důvěry, vaší oddanosti! Staňte se horlivými apoštolkami ne falešné emancipace, nýbrž zásad Kristových, jež vedou k nebeské svobodě dítek Božích!

Kéž každá žena československá pochopí důležitost a dosah práva i moci, jež jí po zákonu přísluší, a využije ho jen k dobru národa i církve svaté!

MEZNÍKY V RODINNÉM ŽIVOTĚ

Už ve Starém zákoně přikázal Hospodin skrze Mojžíše rodičům, především otcům, aby každoročně připomínali dětem významné dni, o nichž vyvolenému národu prokázal veliká dobrodiní, jak jej silnou rukou vyvedl z poroby egyptské, jak mu dal desatero na Sinaji, jak jej na poušti sytil sladkou manou. (2. Mojž. 13, 8—10 a j.) Tak povstaly veřejné svátky u národa židovského a pak i u křesťanů: jsou to p a m á t n é d n i, důtklivě, často dojemně nám připomínající velikou, nevystihlou lásku Boží, kterou nám Bůh ve své dobrotě o nich dal najevo. »Tento... obyčej budeš zachovávati v určený čas každoročně.« (Tamtéž 10.)

I v životě každého jednotlivce jsou významné dni, o nichž mu »veliké věci učinil ten, jenž jest mocný«. (Luk. 1, 49.) O těch dnech má člověk vděčně vzpomínati na přijatá dobrodiní a milosti, jež mu udělila štědrá ruka Boží: jsou to pro něho takřka osobní svátky. Mnohé z těch dobrodiní úzce souvisí s životem celé rodiny; i je zcela slušno, aby si je připomněla a společně oslavila.

Těmito rodinnými slavnostmi se mocně podporuje v z á j e m n á l á s k a, m í r a s v o r n o s t v r o d i n ě, vědomí, že všichni jsou spolu úzce spjati,

že náleží k sobě, takže k sobě lnou ve štěstí i neštěstí, upřímně cítí každou radost i žalost, a zajímají se o vše, dobré i zlé, co druhého z nich potká. Tím se z nich stává skutečně »jedno srdce a jedna duše«, jak to má býti mezi křesťany vůbec a mezi členy rodiny zvlášť.

Které jsou památné rodinné dni a jak je má rodina slaviti?

Na první místo klademe výroční den sňatku rodičů. Je pochopitelno a zcela v pořádku, že manželé slaví stříbrnou a zlatou svatbu, že v kostele i doma uspořádají zvláštní slavnost, když spolu v manželství prožili pětadvacet nebo dokonce padesát let, v nichž se na ně usmívalo slunce štěstí, v nichž jim Bůh žehnal, v nichž však na ně dolehly i těžké chvíle, ve kterých sobě byli pevnou oporou. Křesťanští manželé mají zbožně slaviti každé výročí své svatby. Manželství je nezbytný a nejsvětější svazek, jaký lidé mohou uzavříti; proto má každý muž a každá žena ve svaté paměti zachovati den a hodinu, kdy si před oltářem podali ruce a přisahali věrnost na věky. Není to příliš mnoho, zamyslí-li se jednou do roka a vážně si zase připomenou velikou odpovědnost, kterou tehdy na sebe vzali. Dlouho se rozmýšleli, nežli se rozhodli k důležitému tomu kroku; sňatek sám pak byl pro ně dojemnou, posvátnou slavností, nad niž je v životě jejich sotva krásnější a významnější. Bylo by tudíž ku podivu, kdyby naň zapomněli. Ne, vzpomínka na důležitý ten okamžik má přetrvati dobu líbánek; s vděčností a láskou se má obnovovati rok co rok. Tak se vždy mezi manžely znovu utvrdí a utuží láska, věrnost a vděčnost.

Hojnost milostí a požehnání Božího svolával kněz u oltáře na novomanžely... »Rostte a množte se!« znělo jedno z jeho přání jako ohlas z ráje. — Pán Bůh vám požehnal a dal potomstvo. Je dobře a zcela přirozené, že v užším kruhu rodinném, byť jen skromně a bez okázalosti, oslavujete narozeniny svoje a svých dětí. Pozornost taková těší. Ale mnohem důležitější než zrození podle těla je pro vás i pro vaše děti znovuzrození duchovní, »z vody a Ducha svatého« (Jan 3, 5), které je teprve základem nadpřirozeného života duše, pravého štěstí a pravé blaženosti; neboť teprve jím se stáváme dítkami Božími, údy církve, mystického těla Kristova, teprve ono nám otvírá bránu věčného ráje. Proto se v křesťanské rodině nemá zapomínati na výročí těch dní, o nichž byli jednotliví její členové pokřtěni, kdy se »znova narodili«.

Památka ta se velmi vhodně překládá na jmeniny, poněvadž si o nich připomínáme toho, který nám byl na křtu svatém dán za ochránce a světlý vzor. Každý křesťan by měl dobře znáti život svého sv. patrona; den, na který zemřel a vešel do slávy nebeské, je jakoby stvořen k tomu, abychom se obeznámili s jeho životem, s jeho duchem a ctnostmi, abychom si pevně umínili následovati jeho záfného příkladu. Jak je krásné, jak blahodárně působí na celý život rodinný, kolik požehnání shůry plyne na všechny a každého zvlášť, jestliže všichni, kdo k rodině náleží, rodiče, děti, dědeček s babičkou, příbuzní i če-

leď jdou za výkvětem lidstva, za opravdovými velikány a šlechtici ducha, za světci a světicemi Božími, a věrně se řídí těmito skvoucími vzory ve vykonávání svých křesťanských a stavovských povinností! Oslavy jmenin se mají zúčastniti všichni členové rodiny a každý k ní má podle možnosti něčím přispěti: upřímným blahopřáním, vhodným dárkem, byť sebe nepatrnějším — neužitečných, nevhodných, luxusních věcí nedávejme! — a modlitbou. Pozornost, kterou si takto navzájem věnujeme, těší; radost, kterou tím způsobíme, hřeje v srdci; modlitba otvírá zdroj milostí a darů duchovních. To vše v rodině podporuje lásku a důvěru, oddanost i spokojenost, budí radostnou náladu v srdcích jejích členů a upevňuje něžná pouta, jimiž jsou spolu spojeni. Bývá to vždy zlé znamení, přejde-li se někde den jmenin prostě mlčením... Nelze než vřele doporučiti opravdu krásný zvyk, který se dosud v některých rodinách zachovává, že oslavenec, a s ním i celá rodina, v den svých jmenin přistupuje k sv. svátostem, že ostatní zaň obětují sv. přijímání.

»Hle, jak je to dobré a utěšené, přebývají-li bratři svorně,... ježto tam udílí Pán požehnání a život na věčné časy!« (Ž. 132, 1 a 3.)

Konečně nezapomínejme nikdy na výroční den úmrtí svých drahých. Pamatujme na ně s láskou a tklivou vděčností. »Blížil-li se den jména † „dědoušků a babiček",« praví B. Metod Kulda ve vzpomínkách na své mládí, »po každé se otec nebo matka odebrala na faru a požádala pana děkana, aby na ten den byla sloužena mše svatá, jížto jsme s nimi obyčejně obcovali.« Tak se nejkrásněji v křesťanských rodinách oslavují jmeniny i výročí smrti těch, kdo před námi odešli na věčnost. Mějme v úctě jejich hrob, pečujme oň a ozdobme jej v ten den i na Dušičky kvítím a věnci i svícemi. Vypravujme dětem o nich, o jejich životě, ctnostech i dobrodiních, která jsme sami, která děti přijaly z jejich pečlivých rukou. Tím nejlépe uctíme jejich památku a zajistíme si pro budoucnost, až nás tu nebude, že i naše děti budou o těch dnech na nás vzpomínati s láskou, vděčně, zbožně.

RODIČŮM

Vstávaje, lehaje,
večer i ráníčko
za vás se modlívám,
otče i matičko.

By vám Bůh odplatil
za vaše starání,
za každé slovíčko,
za každé usmání.

Za vše, čím k dobrému
stále mne vedete;
byste se dočkali
hodného dítěte! *Josef Václav Sládek.*

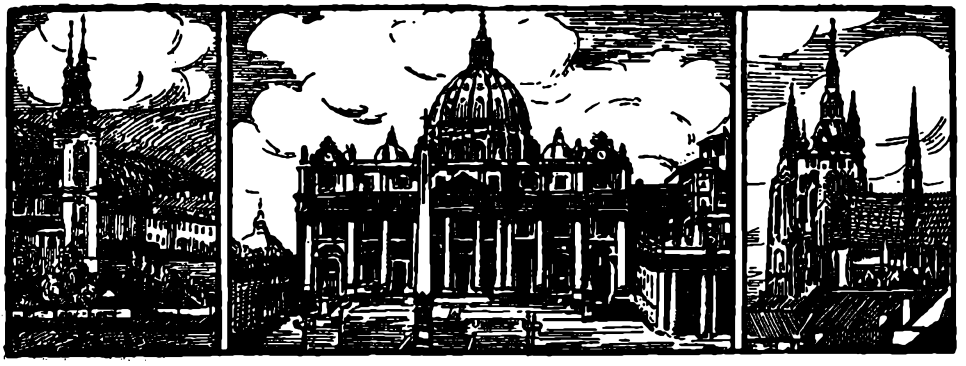

V. RODINA A CÍRKEVNÍ ROK

DNI SVATÉ RADOSTI — DNI HLUBOKÉHO SMUTKU

VÝZNAM CÍRKEVNÍHO ROKU

Naše časné i věčné štěstí, naše dokonalost záleží v následování Krista Pána. To je veliký, vznešený a svatý cíl, za kterým má křesťan jíti, o který se má na své životní pouti snažiti všemi silami a mohutnostmi duše. Aby nám církev sv. usnadnila dosažení tohoto jediného, pravého cíle, aby nám jej co nejpečlivěji připomínala, zavedla slavení církevního roku.

Církevní rok sice běží paralelně s rokem občanským, o něco dříve před ním začíná a před ním také končí, ale přesto se od něho liší svým hlubokým, tajemným významem. Církevní rok není totiž jen pouhé, bezvýznamné období; má posvátný smysl; je v něm přímý, úzký vztah k nejvyšším, duchovním hodnotám, k Nekonečnu, k věčnosti. Proto člověka neustále krok za krokem povzbuzuje, aby celým životem směřoval k tomu, co má význam a cenu pro věčnost, aby žil nadpřirozeně. Církevní rok objímá totiž nedělemi a svátky jakoby posvátným kruhem celý náš život, pobádá věřící, jednotlivce i rodiny, aby žili podle nejkrásnějšího vzoru Ježíše Krista a svůj život podle něho zařídili. To lze ovšem jen tehdy, žijeme-li s Kristem, jehož svatý, božský život nám církevní rok předvádí a z něhož vyzařuje životodárná síla, jež obživuje, osvěcuje a zahřívá církev a její údy, síla, která v duše věřících vlévá nadpři-

rozený život, jenž po smrti přechází v život věčný. Proto je především nevyhnutelně třeba, abychom mu dobře rozuměli, abychom jej chápali v celé jeho hloubce a šířce; pak jej budeme moci teprve plně prožívati a zakoušeti duchovního ovoce, které přináší těm, kdo dovedou proniknouti k jeho jádru a z něho těžiti.

Jako se občanský rok měří podle doby, v níž se země otočí okolo slunce, tak se rok církevní řídí duchovním sluncem, Kristem. Čím je slunce naší zemi, tím je Kristus Vykupitel církvi. (Jos. Kupka, Církevní rok.)

Jak. B. Bossuet († 1704), nejslavnější duchovní řečník francouzský, pronesl jednou asi tato pozoruhodná slova o zlatém církevním roku: Církev, kterou Bůh osvítil a apoštolové vzdělávali, rozdělila rok tak, že v něm vedle života, působení, kázání a učení Ježíše Krista najdeme skutečné ovoce všeho toho v podivuhodných ctnostech jeho služebníků a v příkladech jeho svatých; je v něm tajemně nastíněn Starý i Nový zákon a celé církevní dějiny. Tím je každá doba křesťanu k prospěchu a užitku, všechno je v ní plno Ježíše Krista, který, jak praví prorok, je vždycky podivuhodný, a to nejen sám v sobě, nýbrž i ve svých svatých. V této rozmanitosti nalézá zbožná duše vedle nebeských radostí silný pokrm, a ustavičně se obnovuje ve své horlivosti. I posty jsou do něho účelně zařaděny, aby se duše, na kterou bez ustání doléhá pokušení a hřích, mohla posilniti a očistiti pokáním.

»Ježíš Kristus týž včera i dnes i na věky.« (Žid. 13, 8.) On skutečně naplňuje všecky časy: byl včera, je dnes a bude na věky, až tento svět zajde: v ráji byl zaslíben, patriarchové a proroci, všichni velcí mužové, všichni velcí svatí Starého zákona byli jeho předchůdci; apoštolové, vyznavači, mučedníci, poustevníci, svaté panny a ženy ho následovali. On je osou dějin církve, dějin lidstva. A »církevní rok je zjevování Ježíše Krista a jeho tajemství v církvi a v duších věřících. Je to božský kruh, v němž září všechna díla Boží.« (Guerangér, Církevní rok.) Sedm dní stvoření, přislíbení Vykupitele v ráji, vtělení Slova Božího, narození Ježíše Krista, jeho život, skrytý i veřejný, jeho působení, jeho kázání, divy a zázraky, jeho smrt, zmrtvýchvstání, nanebevstoupení, oslavení, jeho království, Betlem a Nazaret, Jordán a Tábor, Judsko i Galilea, chrám jerusalemský i večeřadlo na Sioně, hora Olivetská i Kalvarie, staré i nové přikázání, Sinaj i Letnice, ustanovení sv. svátostí, založení církve, zkrátka všechna veliká díla Boží, všechna slavná místa na zemi, všechna tajemství a události, všechny milosti, to vše je obsaženo v církevním roku, to vše se v něm oslavuje. Jedním slovem: jeho neděle, jeho hody, slavnosti a svátky nám ve velkolepých, nádherných obrazech obnovují, živě předvádějí a zpřítomňují celé dílo vykupitelské, dílo lásky a milosrdenství Božího, jež počíná již v ráji, jež se po tisíce let připravovalo, rozvíjelo, jasněji a jasněji probleskovalo ze sterých znaků, znamení a předobrazů, až se konečně

v plnosti času zastkvělo v plné záři, aby navždy, po všecky věky, svítilo až do skonání světa. Jsou v něm celé dějiny království Božího na zemi, boje o lidskou duši, od Adama až do dne posledního soudu, kdy se závěrečným aktem ukončí pozemské dějiny vykupitelského díla Kristova.

Je nadmíru důležité, abychom si to jasně uvědomili. Svátky a neděle jsou každoroční, po případě týdenní oslavou největších dní, jež svět kdy viděl a zažil; jimi se oslavuje památka největších náboženských událostí, které byly k spáse lidstva ustanoveny ve věčném řádě úradků Božích a které se staly na zemi, t. j. všechna tajemství a všechna díla Boží, jež nám zjevuje, o nichž nám vypravuje Starý a Nový zákon, tedy celé náboženství. A v podivuhodných těch událostech se zase všechno vztahuje na Syna Božího, na jeho příchod na tento svět; vše se jasně a zářivě obráží v Ježíši Kristu, původci, »vůdci a dokonateli víry«. (Žid. 1, 2.)

Jesličky, kříž a svatostánek, toť vpravdě tři velké, božské věci, které naplňují celé křesťanství. V jesličkách dílo spásy skutečně začíná, na kříži se dokonává, nejsvětější Eucharistií se dílo Boží ustavičně obnovuje a trvá na věky. Letnice a vítězství kříže dovršují vše láskou Boží, která »vylita je v srdcích skrze Ducha svatého« (Řím. 5, 5), který je Duch lásky.

Jak mocně, podmanivě a neodolatelně mluví k srdcím věřících vánoce, velikonoce a vítězství Nejsv. Svátosti oltářní, provázené okázalou nádherou o Božím Těle — to prostě nelze vylíčiti.

Katolické svátky církevního roku mají pro srdce i duši věřících vskutku veliký význam. Už samy posvátné obřady, jež jaksi viditelně a sluchově, často s dramatickou živostí, znázorňují jednotlivé význačné události z života a vykupitelského díla Kristova, ze života Matky Páně i svatých Božích, o jejichž ctnostech, vítězstvích a triumfu vypravují, odhalujíce závoj s tajemství Božích a dávajíce nahlédnouti v nesmírnou hloubku pravd Božích, působí na nás mocně a hluboce. Posvátná řeč vše oduševňuje, duchovní písně a zpěvy unášejí duše a strhují je k čistému, svatému nadšení. Jmenovitě tři Boží hody, vánoční, velikonoční a svatodušní, které jsou jakoby tři velká, hlavní údobí církevního roku, k nimž se řadí všechny ostatní svátky, zanechávají v srdcích dojmy nesmazatelné.

Svátky a s nimi především neděle jsou, abych tak řekl, srdce a ohnisko živé, opravdové zbožnosti. Křesťané mají sice i ostatní dni, tedy vlastně celý svůj život aspoň dobrým úmyslem zasvětiti Bohu a jeho službě, což se ve všední dni děje krátkým pozdvižením mysli k Bohu, hlavně při ranní a večerní modlitbě. O nedělích a svátcích, kdy zanechávají denních prací a pozemských starostí, se však mají tím více věnovati službě Boží, celým srdcem se ponořiti v Boha, duševně pookřáti a aspoň zčásti okusiti nebeských radostí, věčného odpočinku v Bohu. Proto se o nich věřícímu katolíku podává zvlášť

mnoho prostředků, v nichž je neobyčejná síla a moc výchovná a vzdělávací, jimiž duše rostou v lásce k Bohu, jimiž se zušlechťují a posvěcují: svátost pokání, aby se upřímně vyznal a očistil z hříchů, Nejsv. Svátost oltářní, aby se co nejúžeji spojil se svým Pánem a Bohem a jemu se co nejdokonaleji oddal; slovo Boží rozšiřuje jeho duševní obzor, ukazuje mu cestu dobra a ctnosti a utvrzuje ho v ní; překrásné zpěvy církevní, společné modlitby, ostatní hluboké obřady, jichž středem je obět nejsvětější, ohnisko nadpřirozeného života — tím vším přispívají neděle a svátky vedle duševních účinků, jež přímo působí, nemálo k výchově srdce a svědomí, vůle a charakteru, zkrátka k výchově celého člověka. Jeví se v nich veliká síla a moc křesťanství, kterou se snaží odvrátiti věřící od zla a hříchu a vésti je k dobru, k bohulibému životu, krotiti jejich vášně a méně zřízené náklonnosti a s pravou moudrostí jim vštípiti čistotu mravů, buditi v nich věrnost, oddanost a lásku k povinnostem, a jak praví Bossuet, obnovovati v nich neustále křesťanskou horlivost, svatou touhu po statcích věčných a slastech nebeských.

Tím, že nám církevní rok postupně připomíná dějiny zjevení Božího a představuje celý život Kristův, jsme ustavičně nabádáni, abychom Boha velebili a jemu vděčně vzdávali díky za přijatá dobrodiní, hlavně za dílo vykoupení, abychom o něm rozjímali, Kristu Pánu se co nejvíce připodobnili, abychom rostli ve ctnostech a jako on prospívali »moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí« (Luk. 2, 52), až bychom »Krista oblekli« (Gal. 3, 27), dosáhli nejvyššího stupně dokonalosti a láskou splynuli s Bohem.

V tom jsou nám zářným vzorem svatí, jichž svátky církev sv. moudře zařadila do církevního roku: živým příkladem nás učí, jak možno a jak třeba Krista následovati, jak si jeho vykupitelské dílo přivlastňovati, a dosvědčují, že jediná cesta, vedoucí k Bohu, k dokonalosti a k pravému štěstí je Kristus, bez něhož není spásy. Zároveň nám u trůnu Božího vyprošují milost, abychom co nejdříve jako oni oblekli Krista a jistě došli konečného cíle. Mezi nimi je na prvém místě Panna Maria, jejíž prosba je u Boha všemocná.

Pro křesťana je zahanbující, jak dí sv. Jan Zlatoústý, zná-li církevní svátky jen podle jména, nechápe-li jejich významu. A nutno bohužel doznati, že zvláště dnes i mezi věřícími je málo těch, kdo skutečně znají význam církevního roku, kdo jej opravdu prožívají podle úmyslů Božích a církve sv. Jak jinak by u nás kvetl náboženský život, kdyby věřící církevní rok vskutku dobře znali, pronikali k jeho jádru a věrně jej slavili!

Kdo chápe církevní rok v celé jeho hloubce, kdo jej skutečně prožívá, kdo z něho plně těží, pro toho je církevní rok nevyčerpatelnou studnicí milosti, zdrojem duchovního pokroku, ustavičnou vzpruhou k plodnému, užitečnému, záslužnému životu — pramenem posvěcení.

A rodiny, které podle něho žijí, jsou v dnešní době, plné nebezpečných

vírů, pevně zakotveny; přimykají se k Bohu a církvi sv.; okoušejí nejčistších radostí, jež přináší církevní rok a jež jsou předtuchou nebeských slastí; žijí nadpřirozeným životem, stávají se podobnými svaté rodině nazaretské. Blaze rodinám, které církevní rok věrně zachovávají! Sluní se stále v záři Světla, »kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět« (Jan 1, 9), a které jim při každé církevní slavnosti zazáří v novém lesku, jež jim jasně svítí, i když se kolem nich stmívá, a jež se jim netušeně zastkví v nevystihlé, oslnivé kráse nad hvězdami jako tajemné, duchovní Slunce roku věčného...

ADVENT

»Vyros, nebe, Spasitele,
vypuč nám ho země klín!«
zněly světem v touze vřelé
prosby otců v noci stín...

»Pán se blíží!« — od Jordánu
mocně zní k nám Janův hlas.
»Spravte cestu svému Pánu,
blízko jest již jeho čas!«

Podzim je nejen doba dozrání a sklizně, nýbrž i doba nového rašení. Skryté tvůrčí jaro začíná už v jeseni. Teprve tuhé zimní mrazy zastaví rašící život v přírodě, ale mrtvý spánek to není. Je to jenom čekání v touze. Na rozhraní podzimu a zimy začíná církevní rok adventem, liturgickým údobím touhy po novém zrození života. Tatáž touha, která vane zimní přírodou, prochvívá církví, která plodí nadpřirozený život. Je to adventní toužení matky po porodu nového života. Církev touží po novém vzrůstu a rozvoji vyššího života v lidstvu, po novém rozproudění milostí v srdcích vykoupených.« (Dr. František Cinek, Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, I., 284.)

Adventem začíná koloběh posvátného, věčně krásného církevního roku, Na jeho počátku září znamení hvězdy, jež vzešla z Jakuba; je to úsvit nové, šťastné, zlaté doby.

Advent znamená v liturgii dobu, obsahující čtyři neděle, ustanovenou církví k přípravě na výroční slavnost narození Páně. Slovo samo pochází z latinského adventus, což značí příchod (Páně). Rozlišujeme trojí příchod Krista Pána. První jeho příchod se udál v pokoře, chudobě a úkrytu z lásky k nám v Betlemě ve svaté noci, k vykonání díla vykupitelského. Druhý se stále obnovuje v duchovním těle církve milostí, sdílením ovoce vykoupení při dokonalé nápravě života a při hodném svatém přijímání. Třetí příchod bude na konci světa, kdy Kristus Pán přijde s mocí velikou a velebností soudit živých i mrtvých podle zásad věčné spravedlnosti. V prvním příchodu se Kristus Pán jeví jako tichý beránek, při posledním jako lev, při druhém pak jako oddaný přítel, jenž by se s námi nejraději o všechno rozdělil. První bez druhého byl

by pro nás marný, neměl by významu; druhý je zase podmínkou a přípravou, abychom mohli ve svaté bázni očekávati jeho příchod poslední.

Účel adventu. Podle úmyslu církve svaté, v duchu její liturgie má nám advent připomínati vroucí touhu, s níž lidstvo po celá tisíciletí očekávalo zaslíbeného Mesiáše; má nás však také pobádati, abychom své srdce rozněcovali modlitbou a pokáním co nejdokonaleji připravili na příchod Pána Ježíše o vánocích, abychom je dokořán otevřeli milosti Boží, s ní spolupůsobili a bohatě okusili požehnání vykoupení, abychom zvýšenou činností umožňovali druhý jeho příchod, příchod v milosti, který je hlavním středem pozornosti církve sv. v adventě. Tím v nás mimoděk kříší i myšlenku na poslední jeho příchod, s nímž je vše spjato jako se závěrem a cílem.

Doba touhy. Starozákonní patriarchové a proroci, Bohem nadšení mužové, jsou nám tu zvlášť vzorem. Přislíbený Mesiáš byl předmětem jejich hluboké víry, naděje, lásky a vřelé touhy, jež rostla, čím více pociťovali svou bídu. V útrapách i souženích se otvírala srdce po blížící se spáse; od srdce k srdci, od úst k ústům se nesla ona touha a úpěnlivé volání celou řadou patriarchů a proroků: »Jenž trůníš nad cheruby, objev se!« (Ž. 79, 2.) »Ó, bys protrhl nebe a sestoupil!« (Is. 64, 1.) »Rosu dejte, nebesa, shůry, mraky deštěte spravedlivce! Otevři se, země, a vypuč Spasitele!« (Is. 45, 8.) S jakou důvěrou ho očekávali! Mělit přislíbení Boží: »Bůh sám přijde a spasí vás.« (Is. 35, 4.) A čím více touha ta rostla a k nebi stoupala, tím více nabádal Bůh vyvolený národ k radostné důvěře, k radostnému očekávání. Je to zvláště Isaiáš, prorok touhy, pro množství a jasnost mesiánských proroctví vším právem nazývaný starozákonním evangelistou; z něho jsou proto velmi příhodně vzaty lekce církevních hodinek celé doby adventní. Z nich slyšíme hlas touhy trpícího lidstva po Spasiteli, po ovoci jeho díla vykupitelského; chvějí se v nich nářky a vzdechy dávných tisíciletí; plamennými slovy vytýká prorok lidu a lidstvu jeho hříšnost, netečnost, necitelnost, zaslepenost; varuje, burcuje a vybízí k pokání; z nich však vyznívají i velká přislíbení Boží, plná naděje, útěchy a radostného očekávání. Živě slyšíme úpění, vzdechy, nářky, prosby, volání předkřesťanských tisíciletí, živě též vidíme a cítíme jejich usilovný zápas až k jesličkám toužebně Očekávaného.

Doba modlitby a vnitřní sebranosti. Všechno v této době nás vybízí, abychom vešli do sebe. Zevnější život v přírodě hyne a odumírá, příroda sbírá síly; hvězdy, jež se na nebi třpytí, povznášejí naši mysl výš, k nebi, k věčnému Bohu. Advent je jakoby krásný svatvečer před velikou slavností. Všichni zbožní věřící se noří s posvátnou úctou do nevystihlého tajemství vtělení Syna Božího. Tajemství dětství Ježíšova jsou jako podivuhodná růže z Jericha. V roku se její koruna stáhne a scvrkne, v adventě však, kdy ji zavlažuje rosa vroucí pobožnosti, zase obživne, rozvíjí se víc a více, až o vánocích

Na roráty

rozkvete v nádherný květ. Tak i dětství Páně. Rozjímáme-li o něm, jeví se nám opět a opět v nové kráse, mnohem krásnější než růže z Jericha, a vydává vůni, jíž okřeje každé choré srdce a jež z něho plaší všechen smutek a tíseň. V adventě se tedy máme mnoho modliti a rozjímati o vtělení Syna Božího. Proto věřící ráno, ještě za tmy, spěchají na roráty a večer se ve zbožných rodinách modlívá sv. růženec. Panna Maria, v níž lidstvu zasvitly červánky, zvěstující, že blízko je již Pán, jež Spasitele lidstvu takřka nese a jejíž velebně milý zjev nám v adventě tak líbezně září, je jistě nejkrásnější vzor modlitby, sebranosti, vřelé touhy po Spasiteli a přípravy na jeho příchod.

Doba pokání. Pokání hlásají proroci, pokání hlásá přísným životem a mocným slovem od Jordánu sv. Jan Křtitel, předchůdce Páně, vzor všech, kdož připravují cesty království Božímu; je hlavním vůdcem v adventě. Důtklivě zní jeho hlas: »Čiňte pokání!« (Mat. 3, 2.) »Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho; každé údolí budiž vyplněno a každá hora i pahrbek budiž ponížen . . .« (Luk. 3, 4—5.) Je to hřích, jenž první příchod Páně činí marným, jenž jeho druhý příchod znemožňuje a jenž jeho třetí příchod činí strašným a hrozným. Proto třeba v této posvátné době odstraniti hřích; a toho se možno zbaviti jen vnitřním pokáním, ve svaté zpovědi, k níž věřící v této době mnohem horlivěji přistupují; zevní pak pokání, tělesné mrtvení, půst, zdržování se i jinak dovolených radovánek, hlučného veselí, tance atd., chrání nás hříchu. Volá i k nám sv. Pavel z epištoly na první neděli adventní: »Hodina jest, abyste již ze sna povstali; neboť nyní je blíže naše spása, než když jsme uvěřili . . . Odložme tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne počestně choďme: ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblecte se v Pána Ježíše Krista, a nemějte péče o tělo tak, aby povstávaly chtíče.« (Řím. 13, 11—14.) — Kající ráz doby adventní znázorňuje konečně i fialová barva liturgických rouch, která vhodně vyjadřuje bolest a lítost i lásku; z lásky a lítosti pochází touha po spojení s Bohem, jež bylo hříchem přerušeno, jehož však lze opět dosíci zkroušeností, upřímným pokáním.

Přes všechen kající ráz je však doba adventní též doba tiché radosti z brzkého příchodu Páně. Svědčí o tom radostné aleluja, jež stále zní v církevních hodinkách a v nedělní liturgii. Ač se církev spojuje s žhavou touhou a bolestným úpěním předkřesťanských věků, přece je si vědoma, že pro ni Vykupitel již přišel, že jí spásu již přinesl, že v ní přebývá; proto do toužebných vzdechů a vřelých proseb vplétá i radostné aleluja.

Touha a důvěra, sebranost mysli, modlitba a pokání musí v této posvátné době naplňovati naše srdce! Jen kdo zbožně prožije tuto dobu přípravy, kdo v ní pečuje o duši, se smí nadíti, že do jeho srdce zavítá Spasitel se svou milostí, s velikými dary, s pravou vánoční radostí.

Roráty. Vřelá touha po Spasiteli dýše z tak zvaných rorátů, oplývajících

neobyčejnou krásou duchovní poesie. Je to mše svatá, sloužená na úsvitě v bílé barvě ke cti Panny Marie. Nazývá se tak, poněvadž slovem »Rorate« začíná její introit, vyjadřující nejvroucnější touhu po Vykupiteli. »Obsahově vzácně tlumočí myšlenky adventní a důrazně připomíná, že Panna Maria má být naší Vůdkyní, naším vzorem a naší Pomocnicí v adventní duchovní obnově. Je nám příkladem, jak máme božské rose shůry a nebeskému dešti milosti otvírati bědná srdce v adventě, aby se v nás o vánocích znovu zrodil Spasitel v bohatství svého spasného požehnání.« (Fr. Cinek, u. d. I. 299 n.) Roráty oslavují svaté tajemství tichého, skrytého příchodu Pána Ježíše na svět, o němž věděl jen Bůh, andělé a Panna Maria, tajemství Toho, kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala, ono tajemství, které třikrát denně hlásají zvony světu: »Anděl Páně zvěstoval Panně Marii a ona počala z Ducha svatého.« K tomu tajemství, k podivuhodnému prvnímu příchodu Páně skrze Pannu Marii, i k dalšímu nesmírnému jeho významu se připínají všechny části mše »Rorate«: introit, modlitby, zpěvy, preface; v epištole, nejskvělejší své perikopě, předpovídá starozákonní evangelista jasně, že se Mesiáš, Emanuel, vtělí a narodí z Panny; v evangeliu pak sv. Lukáš vypravuje, jak se vyplnilo, co tak památně prorokoval Isaiáš. Všechny části poukazují i na Pannu Marii, Hvězdu jitřní, Bránu nebeskou, Požehnanou mezi ženami, která měla tak velikou účast při vtělení a narození Páně, v celém díle vykupitelském, a která má i nyní veliký význam v přivlastňování milostí a ovoce vykoupení; jeť Prostřednice naší spásy, vskutku naše Matka. Právem proto v adventě zasluhuje i ona zvláštní úctu.

Zajisté právě proto jsou roráty u zbožného lidu nadmíru oblíbeny. Kraj je ještě zahalen v temnotu, ale jakmile zazní hlas ranního zvonu, zasvítí okna domů a chaloupek do tmavé noci, vstávají otcové i matky, budí ostatní členy rodiny, a zakrátko všichni spěchají do chrámu Páně, nedbajíce, zda jim rupe sníh pod nohama či zda je cesta blátivá. Se všech stran přicházejí, i z přifařených vesniček. A dům Boží jim již z dáli kyne září osvětlených oken. Jak jim poskočí srdce v těle, když vkročí ze tmy do chrámu, jenž plane světlem a v němž oltář tone v záři četných voskovic! Dům Boží, zalitý světlem, uprostřed tmavé noci, vhodně připomíná Ježíše Krista, který je jediné pravé světlo světa, jež nás osvěcuje a svítí do noci a temnot pozemského života. Věřící, jichž neustále přibývá, zbožně poklekají, usedají do lavic, oči upírají ke svatostánku; ruce se spínají, rty šeptají modlitbu; zapomínají na denní strasti a mysl letí k nebesům. Společná, veliká, posvátná touha prochvívá a naplňuje jejich srdce, spojuje je v křesťanskou, svatou rodinu Boží. Kněz přistupuje k oltáři, varhany slavně znějí a shromážděná obec křesťanská celým srdcem, z vroucí duše zpívá velebně a toužebně: »Ejhle, Hospodin přijde a všichni svatí jeho s ním — a bude v onen den světlo velké. Aleluja!« A pak mohutně hlaholí pod klenbou chrámovou rorátní písně, které patří »po stránce hudební k nejkrásnějším výtvorům

duchovní písně vůbec« (Dobroslav Orel, Český kancionál), a jiné písně adventní, v jejichž tekstech i dojemných, tklivých, nezapomenutelných nápěvech se ozývá vědomí hříšnosti, bídy, útrap a soužení; chvějí se úpěnlivým voláním, vroucími prosbami, horoucí, jakoby starozákonní touhou po Vykupiteli, nadějí na odpuštění, pevnou důvěrou v mateřskou lásku a přímluvu Panny Marie; dýše z nich i radost z blízkosti Páně. Písně, jako »Rosu dejte, nebesa, již shůry«, »O čem dávno proroci«, »Z nebe posel vychází«, »Pán, hle, přijde k spáse naší«, »Vítej, milý Jezu Kriste« atd. nevymizejí nikdy z paměti. I když snad později víra ochabne, nebo dokonce i ze srdce vyvane, přece mnohý tklivě s básníkem vzpomíná na krásné chvíle rorátů, jež se vryly svou čistou poesií hluboko do jeho dětské duše.

V zimním šeru svíčky plály,
s mlhou splýval horký dech,
a varhany vážně hrály
v dutých, slavných akordech.
Na klekátku propáleném
žhavou vosku krůpějí
kancionál dumal starý,
zavázaný pergamenem,
z něho zpíval zástup jarý,
a v sluch stále jasněji
zněly prosby rorátové:
»Rosu dejte, oblakové!«

(Otakar Mokrý.)

Tváře věřících se oduševňují, oko plane touhou, zkroušená hruď se dme mohutnými dojmy, jež zesilují velebné obřady mše sv. Očekávání Páně se chvěje svatyní a podmaňuje si srdce věřícího lidu, jež se dychtivě otvírá nebeské rose milosti. Věru, »Pán blízko jest«, a on přijde!

Přijde, přijde Vykupitel,
vstříc mu všichni spějme,
přijde světa Obnovitel,
chválu Bohu vzdejme!

Po bohoslužbách se věřící vracejí do svých domovů. Na východě se rdí ranní červánky, z nichž vzejde adventní slunce, jako by zlatými paprsky chtělo zmnožit žár jejich pobožností rozněcených duší, aby nevychladly, aby i doma s celou rodinou žili ve velkém adventním očekávání, aby se oddali modlitbě, dobrým skutkům, důvěře v Boha a s větší ještě horlivostí plnili povinnosti svého stavu.

Tak bývalo! A bylo to tak krásné! Dnes je bohužel v mnohých krajích jinak. Vymizela z nich poesie adventní a s ní i touha po Vykupiteli, po spáse..

»Pán blízko jest«, a on přijde! Otevřme mu své srdce cele a upřímně — a bude v něm světlo velké... Kéž přijde do našich srdcí, do našich duší, do našich rodin, především k našim dětem, do našich škol, do našich dílen a továren, do naší společnosti, do soukromého i veřejného života našeho národa! Kéž jej obnoví v duchu svém! Kéž přijde i do srdcí, v nichž se setmělo nevěrou, do duší, jež zabil hřích! Kéž přijde i k bídným národům, kteří sedí ve stínu smrti

a úpějí ve tmách pohanství, jimž dosud nevzešlo velké světlo spasné hvězdy betlemské! Připravujme mu cestu, volejme o to úpěnlivě k nebi srdcem horoucí touhou zaníceným!... Jediné s ním přijde opět požehnání jednotlivcům, rodinám, obcím, národům, státům, lidstvu!... To bude velký advent... Světlo velké zaplaší tmu, utiší hlad a žízeň, odstraní útisk a nespravedlnost, vyrovná protivy a nesrovnalosti, udusí vášně, vyléčí zjitřené rány, na které bez něho marně hledají lék národohospodáři a státníci na mezinárodních konferencích, přinese a zajistí mír, sbratří všechny — neboť zahřeje srdce velikou láskou...

Do doby adventní spadá počátkem prosince několik význačných svátků. Je to svátek sv. František Xaverského, největšího apoštola pohanů nové doby, který statisícům z různých východních národů připravil skutečný advent. Je to sv. Barbora, patronka šťastné hodinky smrti, dobré přípravy na příchod Páně v poslední náš okamžik. Je to sv. Mikuláš, který svou štědrostí jako by předchází Toho, skrze něhož se nám dostalo darů největších, milosti a spásy. Je to především svátek té, která je tak úzce spjata s příchodem Páně, svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie.

Přijď, Pane Ježíši, a neprodlévej!...

Advent, advent! dobo svaté touhy,
v moři žalu slasti krůpěje,
v zápasy a boje, v život dlouhý
jeden blahý úsměv naděje.

V stínu noci zlatý úsvit jitra,
červánků svit ale v daleku;
cítíš, jak jdou stíny z tvého nitra,
to jak Bůh se sklání k člověku.

(Xaver Dvořák.)

NEPOSKVRNĚNÁ

Svátek Neposkvrněné je první zasvěcený svátek, první mariánský svátek v započatém církevním roce. Je to »zářivý drahokam liturgie adventní... Divukrásný chorál chval mariánských v bohoslužebné symfonii modliteb adventních...« (Fr. Cinek, Na hlubinu VI.)

»I ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma, a na hlavě její koruna z dvanácti hvězd.« (Zjev. 12, 1.) Těmi slovy sám Duch svatý nakreslil nejnádhernější obraz té, na kterou se vztahují věčně památná slova prvoevangelia, pronesená k hadovi po pádu prvních lidí v ráji: »Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím; ona rozdrtí hlavu tvou, kdežto ty budeš úklady činiti její patě« (1. Mojž. 3, 15), a kterou archanděl Gabriel ve jménu Božím pozdravil: »Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná tys mezi ženami!« (Luk. 1, 28.) Je to pozdrav, jakého do té doby neslyšela země, stenající pod kletbou

dědičného hříchu, a který od té chvíle až do skonání světa nikdy nezmlkne na lidských rtech.

Maria Panna je bělostná lilie jedinečné, nevýslovné krásy, jež vzešla z královského rodu Davidova, čistá jako padlý sníh, beze vší poskvrny, která zázrakem vykvetla na naší zemi, stižené kletbou hříchu, jež dopadá na každého člověka již ve chvíli jeho početí. Jí jediné ze všech lidí se hřích ani na okamžik nedotkl. Nepřišla na svět nadpřirozeným způsobem, ale byla vyňata ze skutečnosti, že na všechny členy rodiny Adamovy s lidskou přirozeností v okamžiku jejich početí přechází prvotní porucha dědičného hříchu, takže každý musí pokorně zvolati s Davidem: »Hle, v nepravostech počat jsem, a v hříších počala mne matka má« (Ž. 50, 7) — jen ona ne. Ona jediná je počata bez poskvrny. Ona jediná byla již od prvního záblesku svého bytí skutečně milosti plná, jsouc »zvláštní milostí a výsadou všemohoucího Boha pro zásluhy Ježíše Krista, Spasitele pokolení lidského, uchráněna všeliké poskvrny hříchu prvopočátečního.« To po mši sv. 8. prosince 1854 slavnostně prohlásil u přítomnosti převelikého počtu kardinálů, arcibiskupů a biskupů i nepřehledného zástupu věřícího lidu, který do posledního místa naplnil první, největší velechrám světa, basiliku svatopetrskou, papež Pius IX., drže v rukou obraz Panny bez poskvrny počaté, ozdobené diadematem. Od té doby je to článek víry, nauka Bohem samým zjevená, kterou musí každý věřiti, nechce-li ve víře ztroskotati a odpadnouti od jednoty církve. A za necelé čtyři roky nato, léta Páně 1858, na svátek Zvěstování Panny Marie, ona sama dosvědčila z lurdské jeskyně Massabiellské, v níž se zjevovala prosté dívence Bernadetě, jakoby na potvrzení toho článku víry: »Já jsem Neposkvrněné Početí.«

Čistá, neposkvrněná byla; stkvěla se posvěcující milostí již od onoho okamžiku, kdy spanilá její duše — mnohem krásnější než duše lidí ostatních — vyšla z tvůrčích rukou Božích a s tělem se spojila. Uchráněna byla — ne pouze očištěna — hříchu dědičného i jeho následků. Za celý život se nedopustila nejmenšího hříchu; nikdy ani stín jeho na ni nepadl. Ba, prosta byla i všeho pokušení, vší hříšné žádostivosti. Vše nízké, nezřízené bylo hluboko pod ní. — To je veliká, jedinečná, bezvýhradně výjimečná výsada Neposkvrněné.

Duši její nad jiné krásnější zahrnul Bůh takovými proudy milostí, jakých nedal ani zdaleka ostatním svatým, takže milost posvěcující, kterou se od počátku stkvěla, ji prozařovala jako oslňující slunce, jehož hřejivé paprsky v jejím srdci vykouzlily nevídané květy nejpodivuhodnějších ctností, které nikdy neuvadly, ale které se za věrného jejího spolupůsobení den ze dne nádherněji rozvíjely a vydávaly přelíbeznou vůni, tvoříce kolem hlavy její skvoucí korunu, hvězdný věnec. V něm nejjasněji jako perla nad jiné drahocennější září její čistota, její panenství. V duši její se ustavičně zrcadlilo nebe. Bůh ji vedl zvláštními cestami; náplň udělených milostí ji uzpůsobila, že mu rozuměla, že po-

chopila jeho svaté úmysly, že ho milovala, jak jen Boha milovati může duše lidská, tak neobyčejně omilostněná. Byla jakoby druhý ráj, před nímž sami cherubové Boží stáli na stráži v hluboké, posvátné úctě, jsouce u vytržení nad jejím zjevem. Bůh sám se zalíbením na ni patřil. Nevyrovnatelná krása duše prozařovala i celý zevnější zjev Neposkvrněné a naplňovala jej nadmíru vznešeným půvabem. »Celá jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě,« pěje o ní právem církev sv. na její svátky.

Taková byla, přečistá musila býti ta, kterou Bůh vyvolil k nejvyšší důstojnosti, aby se stala Matkou jeho Syna, která má jedinečný vztah k trojjedinému Bohu. Proto ani na okamžik nemohla býti v okovech hříchu, v nevolnictví pekla, pod vládou nepřítele Božího, jenž osnoval první hřích a zkázu lidstva, jenž svedl Evu a jí i praotce Adama. Byla sluncem, v němž »Pán položil svůj stan«. A v tom je nevystihlé tajemství a koruna vznešenosti i důstojenství Neposkvrněné, že bez hříšného poskvrnění se počal její život, že jím ani na okamžik nebyla dotčena, že zachovala neporušené panenství, úzkostlivě chráněné a střežené, a přitom se mocí Nejvyššího, zastíněním Ducha svatého zázračným způsobem stala matkou Vykupitele lidského pokolení, Matkou Boží, Bohorodičkou. V okamžiku, kdy přečistá Panna řekla vznešenému poslu Božímu: »Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!« (Luk. 1, 38), se stala živým chrámem Božím, jemuž se ani nejvelkolepější svatyně pozemská nevyrovná, živým svatostánkem, živoucí monstrancí, kterou obklopili andělé, aby se po prvé poklonili vtělenému Slovu Božímu, koříce se nesmírnému Tajemství; stala se mystickou branou, kterou vešel Kristus Pán na zem, a jak podotýká sv. Proklus, »mostem, po němž Bůh sestupuje k lidem«, prostřednicí, kterou vyvolil Bůh, aby obnovil království své na zemi. Ona to jest, která potřela hlavu pekelného hada, jenž se svíjí u jejích nohou, a která byla účastna v zakládání říše Boží na troskách říše ďáblovy.

A po její přeblažené smrti, která neměla trestného rázu následkem dědičné poruchy, kdy byla i s neposkvrněným, neporušeným tělem v nesmírném triumfu vzata do nebeské slávy, povýšil ji její Syn nad všechny nebešťany, korunoval ji za jásotu jejich na Královnu a do její přečisté pravice vložil žezlo, mocnější a slavnější nad žezlo krále Davida i věhlasného Šalomouna, žezlo nad nebem i zemí. Ježíš Kristus je náš Král, ona je od té doby naše Paní a Královna. On je prostředník mezi Bohem a lidmi, ona zase naše všemocná prostřednice u něho. A jí svěřil vše, co nám získal svým životem a smrtí, aby to ona spravovala a nám z toho udílela. Věru: »Tys sláva (nebeského) Jerusalema, tys radost Israelova, ty čest jsi lidu našeho!« (Jud. 15, 10.)

Všemocná je její přímluva u Syna Božího. Po devatenáct set let se k ní nikdo marně neutíkal. Ukázala za tu dobu nad slunce jasněji, že je vskutku naše Matka — ne jako Eva, skrze niž přišel hřích na svět — požehnaná Matka

spásy, kterou se stala, když nám porodila Spasitele a když ji on sám na kříži poroučel sv. Janovi, Matka, která dovede své děti ochránit, jim pomoci.

Sláva její se rozlétla po celém světě; a není země, není národa, kde by nebyla ctěna, velebena, něžně milována, kde by se k ní s dětinnou důvěrou neutíkali. Která pozemská královna se jí jen zdaleka vyrovná? O ní daleko více, ve smyslu nepoměrně vyšším platí, co pověděl Oziáš, kníže lidu israelského, o hrdinské Juditě, když osvobodila zemi a lid od nejúhlavnějšího nepřítele: »Hospodin . . . jméno tvé tak zvelebil, že nevymizí chvála tvá z úst lidí!« (Jud. 13, 25.) Uskutečnilo se, co sama prorockým duchem předpověděla u Alžběty v triumfálním chvalozpěvu Magnifikat, který je nejskvělejší projev radosti, jaký kdy vyšel z lidského nitra, vítězná velepíseň po porážce, již přivodila peklu: »Aj, od této chvíle blahoslaviti mě budou všecka pokolení; neboť veliké věci učinil mi ten, jenž je mocný, a svaté jméno jeho.« (Luk. 1, 48—49.)

S úctou, láskou a důvěrou k ní vzhlíží a lne prostý venkovan i hloubavý učenec; k ní ve vroucí modlitbě ruce spínají poddaní; knížata a králové padají před ní na kolena, zasvěcují jí svoje žezla; opěvá ji z duše lidu vytrysklá píseň neznámého pěvce i nádherné hymny Bohem nadšených básníků; vzletnými slovy velebí její krásu, ctnost, moc, vznešenost a slávu výmluvná ústa věhlasných kazatelů. Její čest a sláva zaznívá z uměleckých děl hudebních skladatelů; umění stavitelské jí buduje nepřehledné řady oltářů, kaplí, kostelů, velkolepých svatyň a domů, jež jsou nejednou dílem celých věků; malíři jí zasvěcují štětce, sochaři dláta; zkrátka: všechno umění staví do jejích služeb své nejlepší tvořivé síly a talenty a závodí k její oslavě. A ze všeho, co za devatenáct století vytvořilo vznešené umění křesťanské a co jako výkvět odkázalo budoucím věkům, není nic krásnějšího a líbeznějšího než obraz, ve sterých formách představující Neposkvrněnou, u jejíchž nohou vyrůstají lilie a růže, přečistou Pannu s božským Dítkem v náručí. A ze všech dýše nevýslovný půvab nedotčené čistoty a něhy, jež se snoubí s nejvyšší lidskou důstojností. Je to zjev jakoby z jiného světa, nebesky vznešený, jenž stojí vysoko nad vším pozemským a z něhož přece vyzařuje vrcholná láska k pozemským tvorům. A přece vše, čím lidský duch chtěl a chce vystihnouti ctnosti, vznešenost a důstojnost Matky Boží, čím lidské umění chtělo zobrazit její spanilý zjev, zůstává daleko za skutečností; je to jen matný, velmi nedokonalý obraz Neposkvrněné. Jeť Neposkvrněná skutečné arcidílo všemohoucnosti, moudrosti a lásky Boží.

Pro každý věk a stav všech dob je nejvznešenější vzor mezi svatými; pro mládež pak zvláště byla, je a bude vždycky přečistá Panna zářným, nejlíbeznějším, nejvhodnějším i d e á l e m. Co je ideál? Je to obraz toho, čeho bychom rádi dosáhli: vznešený, krásný, veliký, ušlechtilý vzor, jenž nám svítí a září jako jasná hvězda, jejž nosíme v srdci, za nímž toužíme, k němuž spějeme všemi silami duše, svého lepšího já, abychom se mu vyrovnali nebo abychom

se mu aspoň co nejvíce připodobnili. Nejvyšší ideál je ovšem jen jeden: je to sám Bůh, který je svatost a dokonalost sama, v němž je vše dobré a krásné v míře nejvyšší, svrchované, nekonečné, a který je náš poslední cíl. Aby nám byl poněkud blíže, abychom jej mohli snadněji napodobiti, stal se tento božský ideál v Ježíši Kristu člověkem, jakoby jedním z nás. Dlouhé řady světců nám, slabým a hříšným lidem, nejrůznějším způsobem ukázaly, jak ho třeba následovati, jak lze při vší lidské slabosti a křehkosti ideálu toho dosíci za spolupůsobení milosti Boží; i oni jsou nám proto světlými vzory, zářnými ideály. A mezi nimi vzor nejzářnější, příklad nejpůsobivější, ideál nejkrásnější je Neposkvrněná, Královna panen, mučedníků, vyznavačů, Královna všech svatých.

Ve všech dobách křesťanských pohlíželi věřící k Neposkvrněné s neobyčejnou, s neobmezenou láskou, důvěrou a oddaností. Obraz její nedostižné čistoty a nevinnosti lil odvahu a hrdinnou sílu do srdcí rekovných panen, mučednic prvních století křesťanských, že raději podstoupily nejkrutější muka i smrt, než by byly obětovaly pečlivě střežený květ čistoty. Obraz Neposkvrněné nadchl nepřehledné zástupy panenských a panických duší, že se hrdinsky zříkají pozemských rozkoší a radostí v manželství, že z lásky k ní a podle jejího příkladu zasvěcují čistotu srdcí svých Bohu, že se zasnubují s Kristem a zapomínajíce úplně na sebe si volí život, který je hádankou a záhadou světákům, plný odříkání, sebeobětování a práce ve službách lásky a křesťanského milosrdenství.

Vzpomínka a pohled na Neposkvrněnou dusí zhoubný žár smyslnosti, vášní rozjitřené krve, jenž ohrožuje mladistvá, lehce vznětlivá srdce, která by jinak snadno ožehl a zničil. Vede je ke ctnosti, k svatosti života, k vyšším, nadzemským cílům. Na její přímluvu se dějí i dnes zázraky — Lurdy jsou toho nejlepším, nejpádnějším dokladem —, chorým, nevyléčitelně nemocným vrací zdraví, zoufalým naději, zmítaným pokoj a mír, klesajícím je oporou, bloudící uvádí na pravou cestu, tonoucím v těžkém příboji životním je kotvou, záchranou, spásou. »Ona,« volá nadšeně sv. Bernard, »je vznešená hvězda, vzešlá z Jakuba, jejíž paprsek osvětluje vesmír, jejíž jas září i ve výšinách i hlubiny proniká, osvěcuje i země a zahřívá spíše mysl než tělo, podporuje ctnosti, vyhání neřesti. Ona je přejasná a vynikající hvězda nutně vyvýšená nad tímto velikým a širým mořem, zářící zásluhami, svítící příkladem. Ó, kdokoli pozoruješ, že se v proudu tohoto světa za bouře a přívalu více zmítáš než kráčíš po zemi, neodvracuj zraku od záře této hvězdy, nechceš-li býti zatopen bouří! Zadují-li větry pokušení, narazíš-li na úskalí zármutku, vzhlédni k hvězdě, vzývej Marii! Jsi-li zmítán vlnami pýchy nebo ctižádosti nebo nactiutrhání nebo žárlivosti, volej k Marii! Otřásá-li lodičkou tvého ducha hněv nebo lakota nebo tělesné žádosti, vzhlížej k Marii! Děsí-li tě hrůza hříchů, zahanbuje-li tě nečistota svědomí, jímá-li tě strach před soudem a začínáš-li se topiti v tůni zármutku a v propasti zoufalství, mysli na Marii! V nebezpečí, v bědách, v pochybnostech

Neposkvrněná

mysli na Marii, vzývej Marii! Ať nesejde s tvých rtů, ať nesejde ze srdce; a abys dosáhl její přímluvy, jdi stále za jejím příkladem! Budeš-li ji následovati, nezbloudíš; budeš-li ji prositi, neupadneš v zoufalství; budeš-li na ni mysliti, neupadneš v blud; budeš-li se jí držeti, neklesneš; bude-li tě ona chrániti, nebudeš se báti; ona-li tě povede, neznavíš se; bude-li ti ona milostiva, dojdeš cíle a tak na sobě zkusíš, jak právem bylo řečeno: A jméno panny Maria«... Ano: »Blahoslavení, kteří dbají cest mých!... Blaze člověku, který poslouchá mne, který u dveří mých každý den bdí, pozor dává u veřejí bran mých. Neboť mne kdo najde, nalezne život, a dojde požehnání od Hospodina, kdežto, kdo mnou se mine, škodí sobě; každý, kdo nenávidí mne, miluje smrt!« (Přísl. 8, 32 a 34—36.)

Dnešní doba zvrátila mravní zásady: v mravní čistotě, v čistotě duše a srdce i těla, vidí cosi zastaralého, překonaného, pošetilého; šesté přikázání se jí zdá nepřirozené, nedůstojné spoutání svobodné lidské povahy; vyžíti se, užít světa a pít plnými doušky z číše jeho rozkoší — toť heslo dnešního světa, dnešní mládeže, zachvácené mravním poblouzením, jež v tisícerých podobách bije do očí, kamkoli se jen podíváme: z tisku, divadel, kin, panorám, barů, plakátů, módních závodů, výkladních skříní... A tělo, pudy, vášně vítězí nad duchem... Smutné, přežalostné je ovoce toho vítězství, že se ho lekají i mnozí z těch, kdo se o ně nechvalně zasloužili: úpadek ctnosti, mravů, počestnosti, idealismu, tělesné síly, znesvěcení duší, mravní bída a hniloba, zhoubné nemoci, zkáza celých pokolení... Tato »nová« mravnost — toť mravní bolševismus, rozvrat, návrat k pohanství!...

A vysoko nad bídou a zkažeností dnešní společnosti, vysoko jak jasná hvězda nad zemí, zaplavenou kalem nízkých rozkoší, stojí a jak maják nad rozbouřeným mořem vášní září nadpozemsky krásný, nebesky velebný, čistý zjev Neposkvrněné a osvětluje hluboké propasti mrzkých vin a pozemské hanby a bídy. — Kdy z nich lidstvo vybředne? Až ideálem jeho bude ta, »která se bere jako zora, krásná jako měsíc, jasná jako slunce, hrozná jak sešikované vojsko« (Píseň písní 6, 9), hrozná tomu, kdo vnesl na svět hřích, duchu temnosti a nečistoty, i jeho náhončím; až křesťanská srdce vzplanou v nelíčeném obdivu účinnou, trvalou láskou k Neposkvrněné, až k ní mládež bude horoucně spínat ruce a jí zasvětí lilii čistoty a nevinnosti svých srdcí, až kolem křesťanských dívek, žen a matek zazáří odlesk onoho jasu, který obklopuje přečistou Pannu.

Ave, Immaculata — buď zdráva, Neposkvrněná, Požehnaná mezi ženami!

Znám obraz nevýslovné krásy,
to, Maria, jest obraz tvůj,
on provázel jak hvězda spásy
svým kouzlem celý život můj.

Ó, obraze, na žití cestu
byls majákem mi zářivým,
jak toužím po nebeském městu,
kdy ideál svůj uvidím!

(František Žák T. J.)

VÁNOCE

Za překrásné jižní noci
v daleku tam — v daleku
vzešla hvězda, jejíž záře
svítí z věku do věku.
Svatopluk Čech.

Stalo se pak v oněch dnech, vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby se vykonal soupis celé říše. Tento soupis se konal první za náčelnictví Quiriniova v Syrii. I šli všickni, aby se dali zapsat, každý do města svého. Odešel pak i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska, do města Davidova, jež slove Betlem, poněvadž byl z domu a kmene Davidova, aby se dal zapsati s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která byla těhotná. Stalo se pak, když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila. I porodila syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a položila ho v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě.

A byli v téže krajině pastýři, ponocujíce a stráž noční držíce nad stádem svým. A hle, anděl Páně stanul u nich a jasnost Boží obklíčila je, a báli se velice. I řekl jim anděl: »Nebojte se, neboť aj, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodilť se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítko plénkami ovinuté a položené v jeslích.« A hned nato bylo s andělem množství zástupů nebeských, kteří chválili Boha a říkali: »Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!« (Luk. 2, 1—14.)

Tato blahá zvěst, ukončená chvalozpěvem andělským, toto požehnané poselství pokoje a radosti, je evangeliem svaté noci vánoční, na kterou poslední přípravou je Štědrý den, obetkaný posvátným, vroucím kouzlem, jež si podmaňuje srdce všech. Svatvečerem vánočním se končí doba adventní, doba touhy a očekávání. V něm stojíme v duchu u brány nebes, která byla zavřena od pádu lidstva, a s církví prožíváme věkopamátný okamžik, kdy se měla otevřít brána nebeské svatyně, aby jí vyšel toužebně očekávaný Spasitel lidstva. Již je blízko, velice blízko! Toto tušení, ba radostná jistota o jeho blízkosti zaznívá v různých obměnách ze svatvečerních hodinek a mše svaté: »Dnes poznáte, že přijde Pán, a ráno uzříte slávu jeho... Posvěťte se a buďte připraveni; neboť

zítra spatříte velebnost Boží mezi sebou... Zítra vyjdete a Pán bude s vámi... Zítra potřena bude nepravost země a panovati bude nad námi Spasitel světa... Pán přijde... a království jeho nebude konce: Bůh, silný, vládce, kníže pokoje... Objeví se sláva Páně a všeliké tělo uzří spasení našeho Boha.« A proto již: »zdvihněte, knížata, brány své, zvyšte se, brány věčné, by mohl vejít Král slávy!« (Ž. 23, 7.) A z dáli jako bychom slyšeli vánoční radostný chvalozpěv andělských zástupů nad nivami betlemskými.

*

Hluboké, tajemné ticho se rozložilo nad zemí, kterou přikrývá bělostný šat sněhový, a nad níž ve ztemnělém blankytu večerního nebe se mihotavě třpytí nespočetné hvězdy jako zářící perličky a démanty, jako planoucí oči tajemných bytostí nebeských, shlížejících v údivu, v úžasu na ztuhlou, odpočívající zem, jako by chtěly spatřiti div divů, zázrak zázraků. Umlklo vše, nikde ani ptáče nezatiká. Je to veliké, posvátné ticho Štědrého večera, do něhož planou jasně ozářená okna výstavných městských domů a paláců, venkovských statků a »gruntů«, chudých chaloupek a horských chatrčí, do nichž se na ten večer sletují jinak po celý snad Boží rok rozprchlí členové rodiny, aby aspoň tento večer oslavili pospolu v družném kruhu rodinném. — Ač Boží příroda tiše dřímá, naplňuje věřící srdce lidská tichá, vroucí radost, radostná touha po blízkém narození Páně. S jásavou radostí pozdravuje a oznamuje církev svatá tuto veleslavnost lásky Boží, která se ukázala světu, slavnost, která je pro děti zdrojem nejčistších radostí, pro všechny pak poselstvím spásy, svatého míru a pokoje, slovy sv: Pavla:

»*Ukázala se milost Boha, Spasitele našeho, všem lidem, učíc nás, abychom, odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí, střízlivě a spravedlivě a pobožně byli živi na tomto světě, očekávajíce blahou naději a příchod slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, jenž dal sebe sama za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil si lid příjemný, jenž by byl horlitelem dobrých skutků.*« (Tit. 2, 11—14.)

Tichou, posvátnou radostí se na Štědrý večer chvějí lidská srdce; upřímná radost vane i z každého koutu ozářeného příbytku. Milující rodiče připravili a ozdobili dětem vánoční stromeček, jenž po slavnost-

ní večeři zaplane v záři přečetných světel, v lesku třpytivých, stříbrných a zlatých okras a kolem něhož se poté shromáždí celá rodina, šťastná a blažená, spojená něžnou láskou, jež všem hledí z očí. Pod stromečkem u jesliček nebo u betlema, který si děti samy postavily a vyzdobily v posledních dnech adventních, rozloženy jsou dárky pro děti i rodiče, jež srdce potěší a ještě více k sobě připoutají, i když jsou v chudých rodinách sebe prostší a chudší. A jemné dětské hlásky zanotí starou, vždy krásnou a milou vánoční »Narodil se Kristus Pán«, dospělí jim tlumeně přizvukují, a po ní se střídají roztomilé, překrásné koledy, kterým se na světě nic nevyrovná, plné víry, jásavé radosti, vděčnosti, něhy, oddanosti: »Nesem vám noviny«, »Ježíška přivítejme«, »Zpívala Synu Matička«, »Jak jsi krásné, Jezulátko«, »Co to znamená«, »K Ježíškovi do Betlema půjdeme«, »Ejhle, naše chasa« atd. Písněmi hlaholí dům od domu, celá ves; do zpěvu houkají rány, slavnostní střelba z národního děla, a pastýř neb ponocný na návsi, pod okny vytrubuje hlučně a melodicky v smělých kadencích: »V Betlemě se svítí, copak to má býti nového?« Oči září štěstím, tváře hoří v blaženém úsměvu, srdce vesele tlukou, v oku se zaleskne i slza dojetí; to samou radostí, mírem a láskou, kterou jako by rozsévali neviditelní andělé, sestupující na zem a chodící krajem i šeptající nebeské poselství: »Vám, vám narodil se!«

Venku je již noc, veliká, přesvatá noc, do jejíhož hlubokého, velebného mlčení a mrazivého chladu hledí a svítí miliony jasných hvězd. A v posvátném tichu, ve třpytu hvězd se takřka chvěje očekávání velkého tajemství ...

Pohasla okna ve statcích i chaloupkách; děti i rodiče usnuli s úsměvem na rtech, v srdcích blahý mír vánoční. Andělé Boží stojí u nich na stráži, by jim nic nerušilo svaté sny ... Tichá noc, svatá noc, v níž se aspoň na chvíli mění země v ráj ...

Sotva se však rozhlaholí slavnostní vánoční zvony před půlnoční nebo před jitřní, spěchají zástupy věřících, od dětí až po bělovlasé stařenky a dědoušky, nočním šerem s touhou a vděčností v srdci do ozářeného, planoucího chrámu Páně k nejkrásnější slavnosti v roce, k velkolepé liturgické oslavě památky narození Vykupitele světa, vtěleného Boha, věčného Slova, které před devatenácti sty lety »oděné lidskou

přirozeností vkročilo v lidstvo v plnosti spasné milosti a pravdy«, duchovního, nadpřirozeného Slunce světa, aby uslyšeli velikou, radostnou zvěst, na niž čekala tisíciletí: »Dnes se vám narodil Spasitel,« aby uslyšeli první vánoční chvalozpěv andělský, který nikdy nezní tak jásavě jako o půlnoční nebo o jitřní: »Gloria in excelsis Deo!«

»Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!«

Věkopamátný okamžik, kdy vtělené Slovo Boží přišlo na tento svět! Přišlo v chudobě a slabosti a nemohoucnosti malého dítka, jež přečistá, přešťastná Matka ovinula plénkami a položila na seno chudičkých jeslí. »Děťátko se nám narodilo,« volá radostně církev při třetí mši svaté. A tato nevýslovně tklivá, v hloubi duše rozechvívající slova se ozývají sterou ozvěnou a obměnou z vroucích modliteb věřících a z písní, jimiž v době vánoční hlaholí naše chrámy. Nám se narodilo, mezi nás přišlo, aby se nám cele dalo... A toto dítě je nekonečný, nevystihlý, nesmírný, svrchovaný Bůh, jehož velebnosti nebesa obsáhnouti nemohou, je to božský Vládce, jehož »vladařství je na rameni jeho« (Is. 9, 6), který spojí zase zemi s nebem. Přichází, aby zbudoval v lidstvu království Boží, »aby je utvrzoval a upevňoval právem a spravedlností« (Is. 9, 7), pravdou a milostí. A jeho trůn, na který vstupuje? První jsou chudičké jesličky betlemské; druhý bude kříž: »Není ta chvíle daleká, kdy vezmeš kříž!« A třetí — oltář... Tento trojí trůn svědčí o jeho mesiášském království, jež není s tohoto světa, o království lásky, která objímá lidstvo a jde spasit svět. I v podobě slabého dítka přichází jako »Zázračný, ... Bůh silný, otec na budoucí věky, kníže pokoje« (Is. 9, 6), jako velké rady Anděl, který zvěstuje úradky a úmysly Boží, aby totiž »všickni lidé byli spaseni a přišli k poznání pravdy.« (1. Tim. 2, 4.) Jeho malá ručka řídí nesmírné dráhy milionů světů; zavřená jeho ústa soudí duše; jeho dech zháší život mocným tohoto světa; na jeho pokyn povstávají nové světy, nové říše a jiné zanikají; z jeho srdce se vznáší převelebná zápalná obět chvály ke trůnu Božímu. Je v nejužším, živoucím spojení s nebeským Otcem, s milou Matičkou, se sv. Josefem i s námi všemi. Vcházeje na svět, ujímá se ve jménu nebeského Otce vlády nad zemí a obnovuje svůj obětní slib:

»Hle, přicházím... abych vykonal vůli tvou, Bože«. (Žid. 10, 7; Ž. 39, 8.) Je to Syn Boží, v ráji zaslíbený Mesiáš. Z jesliček se ujímá vlády nad zemí, svého vykupitelského díla, koná ranní modlitbu svého viditelného, pozemského života a slibuje nebeskému Otci, že mu opět podmaní zemi a založí dům a království, v němž slávy jeho nebude konec.

Tomu nás učí víra, a proto s Pannou Marií, se sv. Josefem a betlemskými pastýři poklekáme v hluboké pokoře a zbožné úctě před chudičkými jesličkami a z hloubi duše se kořím božskému Dítku, vtělenému Slovu Božímu, Spasiteli Ježíši Kristu, a líbajíce v duchu se zbožným rozechvěním jeho svaté ručky, děkujeme za vzácné dary, jež nám přinesl: za milost, víru, pravdu, světlo, obět, spásu... V duši klíčí velká předsevzetí, v srdce se line Boží mír, jehož je na světě tak žalostně málo, a pravá vnitřní vánoční radost, jež se obnovuje při každém pohledu na prostinkou betlemskou stáj za zpěvu dojemných koled po celou dobu vánoční a jež ještě jednou vyvrcholuje na slavnost Zjevení Páně. Ta se zvláště ve východní církvi koná s velikou okázalostí a velkolepě rozvinuje ideu vánoční. I prvotiny pohanstva, králové tohoto světa spěchají z dáli se vzácnými dary k jesličkám, by vzdali hold svrchovanému a jedinému Králi člověčenstva, Králi králů, triumfujícímu Vítězi — Vykupiteli, Vladaři království Božího na zemi, jenž přišel jako božský Ženich k duchovnímu zásnubu s lidstvem, aby mu připravil skvělou hostinu svatební. Je to tedy den duchovních narozenin lidstva, úpějícího ve tmách pohanství; jsou to vlastně i narozeniny našeho povolání k sv. víře.

A se rtů plyne ohlas vroucí prosby, obsažené v první mešní modlitbě vánoční, jež rozvádí význam první vánoční noci v dějinách lidstva: »Bože, jenž jsi tuto přesvatou noc ozářil jasem pravého světla, dejž, prosíme, abychom téhož světla, jehož tajemství jsme poznali na zemi, také radosti okoušeli v nebi...«

Vánoce! Přímo zázračně působí to slovo na lidskou duši, na duši mladou, dětskou, i tu, která již prošla žárem životní výhně, na lidské srdce, jež jihne a měkne a podléhá, aby se aspoň na chvíli stalo dobrým, lepším než jindy, něžnějším, přístupnějším hodnotám duchovním, nebeským, věčným. Kolik je v nich kouzla, čisté, nevinné poesie,

již nikdo neodolá, kolik tepla, něhy, jasu! Byť život byl sebe těžší, trpčí, krušnější, byť chuďasa stále jen macešsky odbýval, ony »na chvíli aspoň vracejí v duši pravého štěstí zářivé chvíle«. To andělé Boží neviditelným křídlem plaší všechny chmury, hladí a stírají vrásky s čel. Toť ovoce velké, přesvaté noci betlemské, ohlas andělského hymnu v duších!...

S tajemným šerem posvátné noci,
co život urval, plyne nám zpátky,
člověk jak ve snu s dětinnou duší
v minulost vchází jak do pohádky...

Vánoce milé, vzpomínko z ráje,
dech váš vše v radost a píseň ladí,
na věky lidstvu hlásáte štěstí,
budíte v hrudi pohádku mládí!

(Rud. Stupavský.)

Láska Boží přišla s nebe na svět, a klepe na lidská srdce, chtíc je oblažit, sblížit, povznést nad všednost a nízkost k výšinám, k nebi.

»Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť zázračné věci učinil... Známou učinil Hospodin svou spásu... rozpomněl se na své milosrdenství... Radostně slav Boha veškerá země, zpívejte a jásejte a hrajte..., že přišel!« (Ž. 97, 1—4 a 9.)

Kristus narodil se nám — pojďte, klaňme se jemu!

JESLIČKY MÉ BÁBY

V pozadí město východních zříš tvarů,
toť baňatých a štíhlých věží směs,
žhnou střechy v zlatém a stříbrném žáru,
pod nimi oblouků a štítů les;
do brány vjíždí zástup dromedarů,
za stádem mezků běží věrný pes,
a jezdců tlum ve fantastickém kroji
s pestrými turbany se kolem rojí.

Od města příkrý svah se dolů sklání,
toť skály jsou, tak divně hrbaté,
jich tesy v rudém hoří mihotání,
a stezky v nich se vinou klikaté,
po různu palma, svah kde schýlen v pláni,
stře vějíře své plody bohaté,
zdroj zurčí přes zvětralá skaliska,
o které na perly se roztříská.

Zde pastevců se stáda rozkládají
koz hbitých, ovcí tučných v trávě svěží,
nechť s modré výše zlaté hvězdy plají,
pastýři klidně ve skupinách leží,
ti jedí chléb svůj, ti na šalmaj hrají,
kluk bosonohý ku prameni běží,
kam zaběhla mu koza zvědavá. —
Vtom nocí temnou šlehne záplava!

A roste v zář a nebe objímá,
a hvězdy, nebes jiskry, před ní blednou,
jat děsem každý jest, kdo nedřímá,
jak na povel se hlavy všechněch zvednou
i družný oslík stříhá ušima.
Hle, jasu toho vlnou nepřehlednou
se sklání s nebe křídlatý sem zjev,
ba zástup zjevů; s rtů jim zvoní zpěv:

»Již narodil se Ježíš, vzhůru, spáči!
Buď na výsostech věčná sláva Bohu!
Má vesel být, kdo v starostech zde kráčí,
a volný ten, kdo v poutech vleče nohu;
má po růžích jít, kdo jde přes bodláčí!
Což nevěříte? Hleďte na oblohu!
Jen vizte, svět jak plní štěstím, klidem,
jenž snáší se v hruď dobré vůle lidem.

Nuž, vzhůru, vzhůru! Přijdou doby zlaté,
ráj ztracený se člověčenstvu vrátí,
vy šťastní, vy jej první uhlídáte,
ó, spějte v Betlem, spěch vám cestu zkrátí;
tam v chlévě děťátko vy uzřít máte,
spí s usmíváním v klíně šťastné máti,
bdí Josef nad ním, a v sen jemu zticha
vůl s oslem do chudobných jeslí dýchá.«

A dole pastýři se chutě ženou,
ten beránka, ten s ovocem koš nese,
ten tučným sýrem torbu naplněnou,
hle, starci jak se bílá brada třese
tím pospěchem, tam hoch a muž tam s ženou,
kdo zdráv, kdo sotva o berličce hne se,
vše s dary chvátá chutě ku Betlemu,
kde starý chlív se tmí ve skalin lemu.

Toť jesličky jsou v hlavních obrysech,
jak rokem každým v jizbě báby mojí
se podél čtyř zdí táhly, svěží mech
kol vroubil je, výš čerstvý věnec chvojí,
a pryskyřice a jehličí dech
táh' s vůní kadidla kol po pokoji,
a v předvečer když rozžehly se svíce,
kdo na světě moh' šťastnější být více?

Již měsíc napřed jaké těšení
a práce! Tu se domy lepívaly,
pak u stropů se sbilo lešení,
naň připjaly se blýskotavé skály,
a každým rokem rostlo nadšení,
vždy nové divy před dítětem stály,
tu mlýn, jenž pískem běžel, došky krytou
tam chatrč viděli jste s eremitou.

Pak řemeslníci přišli, a též divní
vojíni národů všech ze bran jeli.
Ach, upomínko, prstem svým jen kývni,
ať vidím zas ten luzný obraz celý!
Ty pestré postavy, tak primitivní,
tu do práce, tu do boje zas spěly,
jak zatáhlo se dole tenkou nití,
tu kovář bušil, tam švec začal šíti.

A o Štědrý den teprv nastal ples,
kdy čekali jsme na půlnoční spolu,
pod sněhu loktuškou co spala ves,
a chrámu okna žehla ve plápolu,
kdy venku ozvala se písní směs
a padla s plesem zvonů do hlaholu,
jenž zasněženou dálkou letěl k polím
přes pusté zahrady a k lesům holým . . .

Jaroslav Vrchlický.

ŠTĚDRÝ DEN

CHmurné mlhy ležely na městečku a širé krajině po celý den. Les na obzoru vystupoval z mlhy neurčitě, jako napolo zapomenutý sen. Černí havrani lítali po polích jenom místy sněhem pokrytých a krákali teskně, jako by ani nebyl radostný den, jako by nebyl Štědrý večer. Teprve při západu slunce se rozstoupily mlhy a mezi roztrhanými mraky prozařovala večerní záplava smutně a teskně. Později, když zahlaholily v městečku a osadách večerní zvony, když

V Betlemě

zazněly táhlé, sladké zvuky pastýřských trub, vyjasnila se obloha úplně a tichý, jasný měsíc se usmíval klidně na města a osady. Dole na zemi zářila ze všech oken světla radostně, jako tam nahoře ta světla z domu Otce nebeského, ty jasné, milounké hvězdičky.

Ze všech oken zářila světla radostně, jen z oken inženýra Panice neproudila tak plná, veselá záře jako za předešlých let. Tam ležela po celý den dusivá mlha smutku a starost lítala jako černý havran ze světnice do světnice, kamkoli se noha obyvatelů šinula. Otec rodiny ležel těžce nemocen a prudká horečka rozpalovala stenající tělo a probíhala jak oheň jeho žilami.

Inženýr Panic procestoval za mladých let půl světa, celou Evropu a Ameriku. V cizině utratil od rodičů mu vštípenou víru a zbožnost bezmála docela, a zbytky tohoto nejdražšího pokladu každého člověka a základu pravého štěstí utopil v »učených« knihách nevěreckých filosofů. Konečně, když myslil, že seznal všechno, co mu může býti pro budoucnost užitečno, když se nasytil cestování a světa, usadil se jako vážený a hledaný inženýr, oženil se s dcerou bohatého měšťana a stal se otcem rodiny. Vychování dítek ponechal docela zbožné manželce, sám pak si hleděl jediné svých prací. Přílišnému namáhání a nepravidelnému způsobu žití podlehlo po několika letech jeho za mlada již vysílené tělo. Upadl do těžké nemoci, a teď tam leží, jsa zmítán prudkou horečkou... Je smutný na něho pohled!

Ráno přišel lékař a odcházeje řekl inženýrové: »Milá paničko, dnes dostoupila horečka vrcholu. Dnes nebo zítra nastane krise. Buďte na všecko připravena. Pro každý případ zavolejte kněze.«

Inženýrová a její matka, která trávila u dcery vdovská léta, se daly do usedavého, ale tichého pláče, aby jich nemocný, ležící v třetím pokoji, neslyšel.

»Můj Bože, což je tak zle?«

»Je mně velmi líto, ale nemohu jinak mluviti; nebezpečí je veliké. Pošlete pro kněze.«

»Jak mu to mám já ubohá říci? Prosím vás, pane doktore,« zalomila před ním rukama, »řekněte mu to sám. Od vás to dříve přijme.«

Doktor se zamyslil a řekl: »Nerad to dělám, poněvadž takové slovo z úst lékařových nemocného dvojnásobně rozčiluje; on však byl vždy rozumný člověk a byli jsme vždy spolu zadobře; snad to ode mne přijme.«

Vrátil se k nemocnému pod záminkou, že na něco zapomněl. Dal se s ním do hovoru a vyhodil barvu:

»Příteli, jakpak, nepřál byste si, aby vás navštívil pan farář?«

Nemocný vytřeštil na něho oči: »Pan farář? A nač? A proč?«

»Inu, vaše nemoc je nebezpečná a vaší rodině by bylo zajisté velkou útěchou, kdybyste byl zaopatřen. Proto se nemusíme báti nejhoršího.«

»Ach tak!« ušklíbl se nemocný. »Nemyslil jsem, že dbáte také na takové

hlouposti,« pravil, sbíraje všechny duševní síly. »Až ozdravím, bude mě těšiti, navštíví-li mě pan farář — je dobrák — ale teď ne! God dam! Teď ne! Já — a zaopatřit!« Zachechtal se jízlivě a obrátil se k doktorovi zády.

Ten odešel a řekl inženýrové: »Nechce o zaopatřování ani slyšeti. Doufejme, že toho není potřebí. Ale prosím, milostpaní, nemocný potřebuje naprosto pokoje. Dbejte, aby v domě nebyl žádný rachot, aby se hlasitě nemluvilo.«

»Můj Bože, jak je to možná? Máme děti a víte, ty jsou neposedné, zvláště ta malá beruška — Amálka. Což František a Elsa, ty jsou už rozumné, ty si dají říci, ale ta malá . . .«

»Pošlete je na besedu.«

»To také udělám. Ale večer, až rozžehneme vánoční stromek! Tu radost nemůžeme dětem přece vzíti — jak potom děti udržeti, aby byly ticho?«

»Lépe by bylo, abyste letos vánoční stromek nechali vánočním stromkem. Ostatně je to vaše starost. Já jsem vám své mínění řekl. Poroučím se.«

Inženýrová poslala děti k svému ženatému bratrovi a bděla u nemocného. Babička strojila ve vedlejším pokoji vánoční stromek. Děvečka vařila večeři.

Když se stmívalo, vrátily se děti z návštěvy. Povečeřeli, ale ne vesele a skvostně jako v předešlých letech o Štědrém večeru. Večerní záplava svítila smutně do pokoje a smutně seděli večeřící, až na malou Amálku. Ta žvatlala vesele a tázala se neustále:

»Mami, bábi, nepřijde k nám Ježíšek?«

»Přijde, přijde, ale nesmíš pak křičeti; víš, tatínek stůně.«

»A proč stůně?«

»Amálko, ona je hloupá,« řekla Elsa. »Proto, že je nemocen.«

»Ticho, ticho, děti, nehádejte se,« chlácholila je babička. »Ježíšek hned přijde, nehněvejte ho.«

Matka napomenula děti: »Zazpívejte pak pěkně Ježíškovi, ale nekřičte tuze, abyste tatínka nevzbudily,« a šla pak k nemocnému.

»Tatínku, nepřeješ si nic?«

»Ne.«

»Jak je ti?«

»Horko.«

»Poslechni, mužíčku. Vystrojily jsme dětem vánoční stromek a za chvilečku jej rozsvítíme. Nerozčiluj se, kdyby děti radostí křičely.«

»Je dnes Štědrý večer?« tázal se nemocný a utíral si pot s čela.

»Ano, je Štědrý večer.«

»A kde stojí stromek?«

»Tady vedle ve velkém pokoji.«

»Otevři pak dveře, abych viděl na děti.«

»Nebudou tě světla píchati do očí?«

»Nebudou. Zde v tom přítmí je hrozně! Jako v kajutě na moři.«

»Dobře, půjdu tedy rozžíhati.«

Odešla a za chvíli zazněl stříbrný zvoneček. Paní otevřela dveře k ložnici. Jasná záře se valila proudem na nemocného, až si zakryl oči. S druhé strany přivedla babička děti ke stromku. Jednohlasé radostné »Jé!« se vyřinulo z úst dítek, a Amálka stanula udivením jako ztrnulá.

»Děti, klekněte a zazpívejte Ježíškovi,« řekla babička.

Všichni klekli, a matka zanotila stále krásnou píseň:

Narodil se Kristus Pán, veselme se!
Z růže kvítek vykvet nám, radujme se!

Hlasy obou paní a dítek se nesly pokojem sladce jako hlasy andělské. Nemocný hleděl na děti a pojednou se mu vyronily slzy a počal křečovitě štkáti. Inženýrová vyskočila polekána a spěchala k mužovi:

»Pro Boha všemohoucího, co je ti?«

»Nic, nic. Přiveď sem děti.«

Děti přišly a otec jim slze hladil tvářičky: »Moji andílci, moji andílci! Františku, budeš zítra ministrovati?«

»Ano, tatínku.«

»Řekni panu faráři, aby mne přišel po ranní mši sv. zaopatřiti. Slyšíš?

Manželka uchopila radostí ruku nemocného a políbila ji.

»Ticho, ticho,« šeptal nemocný unaveně. »Dej mi lék a odejděte. Přeji si pokoj.«

Podala mu na lžíci léku a všichni odešli.

Když se inženýrová asi za půl hodiny k nemocnému přiblížila, spal klidně. To byl první pravý spánek po mnoha nocích. — Jasný, tichý měsíc svítil do pokoje.

Ráno po pastýřské mši sv. přišel pan farář a zaopatřil nemocného. Když odcházel, přál celé rodině s radostnou tváří veselé svátky.

Nemocný kývl na ženu: »Zaveď sem děti, ať mně zazpívají tu včerejší píseň.«

Inženýrová spěchala s radostí pro děti, všichni opět poklekli a zpívali:

Narodil se Kristus Pán, veselme se . . .

Nemocný položil ruku na srdce, obrátil oči vzhůru a šeptal: »V mém srdci se také narodil!« Blažený úsměv mu poletoval kolem rtů horečkou popukaných.

Anděl smrti, jenž stál u hlav lože, se usmál též a tiše odešel.

Před polednem přišel lékař a ohledav nemocného řekl: »Milostpaní, přeji vám radostné svátky. Nemoc je zlomena. Krise šťastně překonána.«

Václav Kosmák, Kukátko III.

SVÁTKY LÁSKY

Jsou dni v roce, v nichž láska slaví pravé triumfy. V takových dnech mizí ze srdcí lidských hněv, zášť a nenávist, prchá z nich vášeň a zloba — všemocná láska slaví do nich vjezd. Dobrotivé nebe poslalo ubohému lidstvu opět jeden takový den, den štěstí, kdy srdce zahoří láskou, která chce oblažit. Jsou v á n o c e ! Vy všichni, kteří jste tak šťastni, že máte kolem sebe milující srdce, víte nejlépe, kolik něhy a překypující lásky tkví v tom slově. A vy, kteří jste tak nešťastni, že žijete úplně opuštěni mezi cizími, chladnými lidmi, vy všichni cítíte při tom slově bolest a žal; hoře skličuje vaše srdce; vždyť vám připomíná nejšťastnější okamžiky vašeho života, kdy jste se slunili v paprscích něžné lásky mateřské, kdy nad vámi bděla, o vás pečovala hlava starostlivého tatíčka...

O v á n o c í c h j d e l á s k a s v ě t e m a podmaňuje si srdce lidská neodolatelnou mocí. Shlédne-li Bůh někdy se zalíbením zase na svět, na rozdvojené, svářící se, rozvaděné, pobloudilé lidstvo, pak je to jediné o vánocích, na veleslavnost lásky! Ó, vy, kteří jste strženi do víru denních bojů a vyčerpávajících zápasů, hleďte vniknouti v tyto vznešené, svaté okamžiky, snažte se plně pochopiti tuto slavnost Lásky Boží, setřeste se sebe prach všedního života a zbavte se necitelné sobeckosti, jež ve vás dusí každou jiskřičku lásky, každý ušlechtilejší cit a jemnější hnutí! Nevylučujte se sami z velikého společenství, z jednoty lásky, ve kterou se o vánocích spojuje lidstvo, neničte a netrhejte lehkomyslně něžná pouta, která se dnes tajemně kladou kolem celé země a kterými by kouzlo lásky ovinulo a spojilo nejraději srdce všechna! Vynasnaž se tudíž dnes každý, abys byl v počtu těch, kdo rozsévají lásku; buď apoštolem lásky ve svém okruhu, tam, kam tě právě postavila všemohoucí vůle Toho, jenž nám připravil tento den a který nám ukázal lásku největší, nejnezištnější. Najdeš zajisté ve svém okolí dosti srdcí, která dnes marně žízní po lásce a jejichž trpkou touhu nikdo nechce ukojiti. Buď jim t y s á m milosrdným samaritánem, nalej oleje soucitu a lásky do jejich ran, jež pálí a bolí dnes tím více! Jestliže jsi to dosud opomíjel a své srdce uzavíral činorodé lásce, pak je otevři alespoň dnes, aby změklo a zjihlo pod teplými paprsky betlemského Slunce, aby se stalo úrodnou, žírnou půdou, z níž by vzešla čarovná květina, jejíž dotek rozvírá ruku k štědrosti a oblaží srdce chorá, opuštěná, i srdce tvé. Je to výslovná vůle Všemohoucího, abys i t y potěšil srdce zarmoucená a pomohl mírniti bídu chuďasů; jinak by právě t e b e nebyl sem zavedl, jinak by nebyl pozornost t v o u upoutal na ubožáka, jenž sám i svým hladovým dětem nemá co dát do úst, jinak by t o b ě nebyl ukázal jeho bolavé rány a hořké slzy. Usuš je, nalej hojivého balzámu do krvácejících ran, a uvidíš, jak do srdce, plného hoře a neútěchy, padne odlesk vánoční záře, jak oko bližního zaplane, jak okřeje, jak se mu na tváři rozhostí jas vánoční radosti!

Na celém světě je dnes chudoby a bídy, žalu, nemocí, beznaděje a zoufalství jako snad nikdy dosud. A tím více ji člověk cítí, čím méně víry má v srdci, čím větší bohatství vidí u těch, na něž se usmívá štěstí. A přece i pro žebráka vzešla hvězda betlemská; i chuďas má pocítiti radost v zbědovaném srdci alespoň v den, kdy přišla na svět Láska! Kdyby každý, kdo se na Štědrý večer raduje, potěšil jen jednoho ubožáka, smutného a nešťastného, jen jednoho nemocného, opuštěného, klesajícího pod tíží trudného života, kdyby se ho láskyplně ujal, ho pozvedl, jeho utrpení zmírnil, ho obdaroval a k stísněné jeho duši promluvil slovo lásky, myslíte, že by pak bylo ještě mnoho těch, kdo vidouce štěstí jiných pod trpkou, palčivou bolestí v duši se hroutí a klesají pod tíží vlastního neštěstí, pod vzpomínkami na šťastnou minulost, které je jen tím více sráží k zemi? Nuže, vzchopte se k činům aspoň vy, jimž v hrudi bije šlechetné srdce! Nechť jimi promluví láska, jež je odleskem vše objímající a oblažující lásky božského Srdce, která nám zazářila z jesliček chudičké stáje betlemské! Jde o velikou, svatou věc! V těchto dnech můžete bídnou, chladnou zem proměniti v ráj! Mnohou duši můžete na věky zachrániti, zažehnete-li v ní soucitnou rukou světlo a jas, zahřejete-li ji teplem své činorodé lásky! Bude-li každé srdce prohřáto ohněm lásky, pak zazní mohutné, velebné »Sláva na výsostech Bohu«, které se od jesliček božského Dítka jedinečným chvalozpěvem vznese k nebesům, až ke stupňům trůnu Božího; bude to nesmírný, jásavý chvalozpěv vykoupeného lidstva! Pak vzejde všem lidem svátek radosti, míru a pokoje, veliké vánoce, jež obejmou celý svět a v nichž se lidstvo spojí v jednu velikou, šťastnou rodinu Boží...

JEŽÍŠKU — DÍTĚ!

Tvůj úsměv tak sladký
a plný je slunného štěstí!
Ó, dej tomu štěstí
i v srdcích lidských zas zkvésti —
ať není jen v ilusích, v snech!
Ať zjasní se života cesty!
Ať nového života dech
zas lidskými zavane městy!
Tvým úsměvem teplým a měkkým
jak ve svitu jarního slunce
ať roztají ledové hory,
by okřál, kdo chorý!
Dej každému, čeho mu nejvíce třeba:
Dej hladovým chleba,
tož pro tělo chleba i pro život duší!
Dej bloudícím nalézti konečný cíl
a nalézti štěstí, jež v dálavě tuší!
A tomu, kdo klesá, zas nových dej sil!
A tomu, kdo smuten, by těšil se zas
i z úsvitu slunce i ze květných krás
i v rozdivných motýlích hrách!
A žádný z těch poutníků bědných
by nezhynul v krajinách ledných,
by nezhynul v půlnočních tmách...
Ježíšku — Dítě!...

František Dohnal.

NA KONCI ROKU

Opět mizí rok v nenávratnu. Kolo času se točí neustále, a nikdo není s to, aby do něho zasáhl a je zastavil, aby si prodloužil radostný den. Člověk nikdy nedokáže, aby se mu vrátila aspoň jedna vteřina, jež uplynula do moře minulosti. — Kam se děje všechen čas, který už je za námi? Uplynul, zmizel v moři nekonečna, jako nepatrná kapka v nesmírném oceánu. Století, tisíciletí zapadla do věčně tichého, klidného moře minulosti... a nikdy se již nevrátí... nikdy, nikdy! —

Nic neutíká tak rychle jako č a s. »Čas má křídla!« A přece není pro člověka nic důležitějšího než čas; proto ho dobře využij! Pomni a uvaž, že každý okamžik, jehož užitečně nepoužiješ, je ztracen, pro věčnost ztracen!...

Naše štěstí, zejména věčné, nezávisí na tom, kolika let se dožijeme, nýbrž na tom, jak využijeme času, jejž nám Bůh popřává. Tak mnohý světec odešel na věčnost v květu mládí, a církev svatá přece o něm praví: »Došed v krátku vrcholu vyplnil časy mnohé« (Moudr. 4, 13). A jiný dosáhne vysokého stáří, a přece není šťasten; ruce jeho jsou prázdné a srdce pusté, poněvadž promarnil dlouhý věk. Proto použij každé hodiny a hleď, aby tvůj život byl užitečný; žij myšlenkami i skutky jen dobru; neboť jen tak lze o tobě říci, že skutečně ž i j e š... Snaž se konati tolik dobra, seč jen jsi a pokud tvé síly stačí; neboť to znamená d l o u h o ž í t i. Ž i j, »pokud je den; neboť přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati!« (Jan 9, 4.)

I ke svému pozemskému štěstí a časnému prospěchu užívej pilně času; neboť: »Čas jsou peníze!«

Šetři časem, nepromarni ho, neprospi ho! Dobře ti bude, budeš míti pokoj v srdci jen tehdy, použiješ-li ho plně k poctivé, plodné práci; neboť jen »vytrvalá práce k blahu jistý chodníček, lenost pak bídy počátek«.

Č a s — tak drahý, vzácný, v němž se tak mnoho rozhoduje, proč plyne, letí tak rychle, a přece tak nepozorovaně?

Hle, několik let, která jsou nám vyměřena, uteče jako sen; jdeme stále dál, ustavičně vpřed, nikdy zpět; kráčíme cestou, po níž se již nikdy, nikdy nevrátíme...

Náš celý pozemský život je jako stín, jako pára, dni naše na zemi »jako tráva pomíjejí; z jitra vykvétá a vyvíjí se, k večeru klesá, vadne a vysýchá«. (Ž. 89, 6.) Každým okamžikem jsi blíže hrobu;... a jen tomu se dobře umírá, kdo vskutku dobře žil, jehož ruce v okamžiku tom nejsou prázdné. ... Proto užívej času dobře, využij ho pro věčnost; neboť: »jaký život, taková smrt!«

Život je stín, pohádka, sen... Pro věřícího křesťana je však mnohem více — znamená přípravu na věčný život v nebi... Proto použij každé chvíle, abys dosáhl velikého toho cíle!

Zamysli se nad tím trochu! Úvaha ta nebude pro tebe bez užitku na konci roku, který posledními svými hodinami mizí právě v moři nenávratné minulosti. Zpytuj se dnes, jak jsi ho použil, zda skutečně k větší cti a slávě Boží, k prospěchu své duše, k zušlechtění srdce, k dobru bližního. Co ti praví svědomí? Ve chvíli, kdy se s námi loučí starý rok a kdy se tak mnozí oddávají pochybným radovánkám, ty z něho skládej účty, vykonej revisi, revisi vítězství a porážek duchovních, abys poznal pravý stav své duše, abys věděl, na čem jsi..

*

Co vše přinese rok obyvatelům země!...

O závod pracují tiskové centrály, tiskařské rychlolisy i nesčetné rotačky, aby co nejrychleji oznámily světu, co se kde stalo, za dne i v noci, co obcím, krajům, státům přineslo užitek a radost, co je naplnilo hrůzou a žalem; ... šílenou rychlostí pracují, aby se lidstvo co nejdříve dovědělo, až kam se odvážili smělí badatelé, co nového zas vymyslil lidský duch, jak daleko pronikl na souši i na moři, jak hluboko do nitra země, jak vysoko do vzdušných výšin... Rychlostí blesku se na vlnách bezdrátové telegrafie a telefonie po celé zeměkouli rozletí všechny důležitější zprávy o objevech, vynálezích, světodějných událostech, nepokojích, válkách a revolucích, o třídních zápasech a bojích, o neštěstích a nehodách, zemětřeseních a povodních, o mezinárodních vztazích, poradách diplomatů, parlamentních zasedáních, o světové úrodě, hospodářských a obchodních záležitostech, o velikánech lidstva, mužích i ženách, o jejich životě, díle i úmrtí... a zakrátko se o tom ví i v nejzapadlejší vesničce. Veliké knihy nepojmou vše, co se stane za rok na světě.

A život jednotlivce! I v něm je plno bojů a vzrušujících událostí, radostných a smutných dní, slunné pohody i vichřic a mrazu, vítězství i porážek, ovoce pilné práce i zklamání, darů nebeských, přijatých s láskou a vděčností, i nepovšimnutých a lehkomyslně pohozených, zbožných hnutí mysli i odklonů od cesty ctnosti, věrnosti i zrady, blaživých úsměvů i hořkých slz, lásky a nenávisti, slov díků i kleteb... Vždyť i on je svět v malém.

Čas letí nezadržitelně, vše se v něm neustále mění. A nad tou ustavičnou změnou, nad veškerým děním, nad úsilím, pachtěním, hemžením lidstva trůní Bůh, jenž jediný je neproměnný, který je pánem času i prostoru, jehož podnoží je naše země, jehož slávy a velebnosti nesmírná, vesmírem kolotající slunce jsou pouze nepatrným odleskem, před nímž tisíc let je jako den jediný. On neskonalou moudrostí v čase řídí svět, řídí národy a vede jednotlivce, dává věci dobré, zkouší, dopouští zlé.

*

Na konci roku, večer na sv. Silvestra, se věřící ještě jednou shromažďují ve chrámu Páně k poslední pobožnosti toho roku. Celý právě uplynulý

rok táhne před jejich zrakem, vše dobré, jehož se jim dostalo, i všechny kříže, utrpení, rány a nepříjemnosti, jež je potkaly. Zbožná duše ví a je pevně přesvědčena, že to vše pochází od Boha, který ji tím chce buď přímo obrátit nebo tříbit, zkoušet, jenž dává, komu chce a kdy chce, jenž dopouští, ale neopouští.

Co v ten večer naše srdce zvláště dojímá, je vzpomínka na ty, kdo sice s námi vstoupili do starého roku, kteří však v něm od nás odešli na věčnost. Není téměř nikdo, komu by nebyla odňala neúprosná smrt někoho z drahých. Ký div proto, že nás vzpomínka na ně tklivě dojímá, že se do srdce vkrádá bolest a žal, že se nám oči rosí slzami. Útěchou je nám však myšlenka, že žijí, že odešli jen do lepší vlasti. Dostalo se jim, jak doufáme, palmy vítězství, palmy života, o kterou na zemi zápasili a bojovali. Došli svého určení a cíle, a jsou šťastni. Jejich cíl je náš cíl, který nesmíme nikdy spustiti s očí, který nám má stále zářiti jako jasná hvězda na nebi. A k tomu nadpozemskému cíli vedl nás v minulém roce dobrotivý Bůh rozmanitými, často podivuhodnými cestami; různým způsobem nám projevoval svou svatou vůli, svou lásku, milost, moudrost a moc, aby nás k sobě připoutal, abychom v něm viděli cíl a konec svých tužeb a prací a snah. Od nikoho z nás nebyl daleko, každému byl blízko. Proto mu děkujeme, že nás láskyplně vedl po celý rok, za všechny jeho milosti: za slunce, které nám z jeho vůle svítilo, nás zahřívalo a oživovalo; za měsíc a hvězdy, jež nám osvětlovaly noc a hlásaly moc a velebnost Boží; za vzduch, který jsme dýchali; za rosu i déšť, jenž svlažoval a osvěžoval naše zahrady, luka i pole, aby vydaly hojnou úrodu; za denní, vezdejší chléb, za každý předmět denní spotřeby; za požehnání v hospodářství; děkujeme mu za dobrého přítele, jejž nám poslal a který nám v neštěstí poradil, nás potěšil, nám pomohl; děkujeme mu za dítky, které nám dal; za to, že nás uchránil pohrom; za zdraví, z něhož jsme se těšili; za mnohé poučení a povzbuzení ke ctnosti, za každou spasitelnou myšlenku, za každé dobré hnutí; za láskyplné řízení moudré jeho Prozřetelnosti; za vše, čeho se nám dostalo od církve svaté, jež nás vedla k Bohu a vychovávala pro nebe; za nekonečnou shovívavost, s jakou nás Bůh zachovával, s jakou snášel naše mnohé hříchy; zkrátka: za všechno dobro tělesné a duševní i duchovní.

Když to vše věřící uvážili, když jejich nitro je plno vděčnosti za nesčetná přijatá dobrodiní, sklánějí se před svátostným Spasitelem, a z jejich srdcí tryská vznešený chvalozpěv vroucích díků: Bože, chválíme tebe, jenž proniká až do nebes a kterým se končí večerní pobožnost, poslední ve starém roku.

Do knihy věčné život psal dobro i hřích,
ó, jak je šťastno srdce všech spravedlivých!
Hříchů všech, Bože, litujem, milost nám dej,
od sebe duše kající nezamítej!

NOVÝ ROK

Tisíce a tisíce pozdravují jeho příchod divým veselím; pro křesťana však znamená nový dar Boží, připomíná mu, že se rafie na ciferníku jeho pozemské pouti posunula zase o kousek dále...

Církevní slavnost toho dne nemá sice žádného vztahu k počátku nového občanského roku — vždyť církevní rok už začal první nedělí adventní — ale přece jen velmi vhodně posvěcuje vstup do nového občanského údobí, i má nemalý význam.

Nový rok! Je to takřka nová, neznámá země, na kterou vstupujeme. Nevíme, jaká je a co nás na ní čeká. Ještě je zahalena v ranní šero a jen mátožně, nejasně vystupují obrysy jejích hor z ranních par a mlh. Nevíme, co se tají v jejích údolích a rovinách, na jejích výšinách, zda žírné, požehnané nivy či neúrodné pustiny, zda klidné a tiché chaty či krvavá bojiště, zda tam na nás čeká štěstí či neštěstí...

A přece na ni můžeme vstoupiti klidně a s mužnou odvahou; s klidným srdcem můžeme očekávati vše, cokoli nám přinese budoucnost, cokoli pro nás chová ve svém tajemném klínu, bude-li Ježíš v tomto roku středem našeho myšlení a cítění, našich slov a skutků, našeho života. Ano: Pán Ježíš budiž heslem naším v novém roce, heslem našich rodin v radosti i žalosti, Ježíš, hebrejsky Jehošua, t. j. Bůh je pomoc, záchrana, spása, tedy Spasitel, toto přesvaté jméno, »které je nade všecko jméno« (Filip, 2, 10), které z rozkazu Božího dáno bylo božskému Dítěti, když bylo podle starozákonního příkazu obřezáno osmého dne (tedy v tento den) po svém narození — ač se na Spasitele nikterak nevztahoval zákon o obřezání — při čemž prolil první krůpěje předrahé krve, jimiž přinášel svou ranní obět, kterou korunoval večerní obětí na kříži.

Novým rokem začíná ve světském životě nové období. Rolník započíná opět roční práci, úředník nový služební rok. Hospodář i hospodyně, obchodník, továrník, bankéř béře nový kalendář, nové knihy a činí do nich záznamy o hospodářství, obchodech atd. Veliký, složitý stroj občanského života s tisíci kolečky, pákami a pery se znovu spouští, začíná znovu pracovat. Kdo si o svátcích právě uplynulých jen poně-

kud odpočinul a se zbavil denních starostí a klopot, je opět stržen do jejich víru, jde znovu po své práci, za svým povoláním, za svými povinnostmi.

Ježíš budiž naše heslo! Ježíš, jméno nejsvětější, nejmocnější, nejsladší, jemuž se chtíc nechtíc koří každé koleno, církev vítězná, bojující a trpící v posvátném, oddaném holdu, peklo pak v děsu a hrůze své bezmoci. Ze všech mesiášských jmen jméno Ježíš nejvýstižněji vyjadřuje poslání Spasitelovo i podstatu a účel jeho vykupitelského úřadu, vše, co vykonal a vykoná pro naši spásu. Ono je zárukou vyslyšení našich modliteb, zárukou odpuštění hříchů, zárukou posvěcení, rukojemstvím pomoci v bídě a strastech, síly a vítězství v pokušeních, v životě i ve smrti. »Není v nikom jiném spásy; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spaseni býti!« (Sk. ap. 4, 12.) Proto církev sv. oslavuje toto nejsvětější jméno zvláštním způsobem v neděli mezi Obřezáním a Zjevením Páně. — Ubohý svět hledá štěstí a pokoj, hledá východisko ze spletitých situací a nemůže ho nalézti; radí se a rokuje bez konce, a přece si neví rady a jen tápá jako slepec; staví a buduje, a přece se mu vše pod rukama bortí: protože stavitelé jeho zavrhli kámen úhelní, jímž jest Ježíš Kristus. (Sk. ap. 4, 11.) Pomoc a spása přijde jedině od něho, odjinud nikoli, zejména ne z tábora, který se bojí vysloviti jeho svaté jméno nebo k němu zaujímá dokonce nepřátelský postoj a který lidstvo zavede na scestí, na němž bídně ztroskotá a se zřítí v propast. — Nám, věřícím, naproti tomu jsou i nejhlubší záhady a obtíže lidského života vyřešeny v Ježíši Kristu. Všechny ostatní úkoly, otázky, nesnáze potud šťastně vyřešíme, pokud se neodchýlíme od základu, jenž je Ježíš Kristus. Proto dí sv. Pavel: »Nesoudil jsem, že bych co jiného věděl než Ježíše Krista.« (1. Kor. 2, 2.) Kéž nás toto jméno, jímž dnes začínáme nový rok, provází po všechny jeho dni, kéž nám jeho obraz, který se stkví nad branou do tohoto roku, tane na mysli na všech cestách za naším povoláním, při všech pracích a starostech! Pak nám nový rok přinese požehnání.

Ježíš budiž v tomto roce heslo každé domácnosti, každé rodiny! Na začátku nového roku se beztoho úže semkne nerozborný

kruh kolem celé rodiny; otec přehlíží a počítá hlavy svých drahých, manželka znovu podává manželu ruku k dalšímu věrnému spojení v lásce, a děti přednášejí s upřímnou vděčností rodičům svá blahopřání. Kéž to každý činí se zřetelem na Toho, který posvětil rodinný život a byl duší domu nazaretského, prvního novověkého domu Božího, jak to připomíná krásný svátek Svaté rodiny, jejž slavíme v tomto údobí, v neděli po Zjevení Páně! Blaze domu, blaze rodině, v níž ve jménu Pána Ježíše muž a žena, rodiče a děti svorně žijí a se milují, společně pracují, utrpení přijímají, spolu se modlí!

Možná, že dnes mnohý s obavou hledí na denní klopoty a roční práci, která opět začíná. Břímě povolání mu připadá těžší; jeho síly slábnou; i dívá se se strachem na úkoly a požadavky, které se na něho kladou, a říká si: kde vezmu síly k těžké práci a všem povinnostem, jež mě očekávají v novém roce? Leč netrap se, příteli, netřeba malomyslněti! Hledej sílu a veselou mysl tam, kde ji lze nalézti — u Ježíše! V něho slož veškeru důvěru, začni nový rok v jeho svatém jméně, a nezklameš se! Viz jeho bolestnou pout od jesliček až na kříž! Jdi za ním! Vzpomeň na odměnu v nebesích, kterou slíbil věrnému služebníku; pros ho o pomoc při práci, o požehnání! — Ježíš budiž heslo naše v radostech i strastech nového roku!

Štěstí, zdraví a požehnání — šťastný a veselý nový rok — to si dnes navzájem přejeme. A dobrotivý, věrný Bůh splní naše přání, že tento rok bude dobrý a šťastný, že nám přinese radostné, veselé okamžiky, že i chudé a ubohé obdaří dobrými věcmi. Otcovské jeho srdce nikdy neopouští těch, kdo jsou jeho. Na jednu věc však přitom nesmíme zapomenouti: I v radostech nového roku budiž Ježíš naše heslo! Ani nejradostnější chvíle roku nepřinesou požehnání, ale zanechají v srdci osten, ránu, bolest, trpké výčitky, zapomínáme-li na Boha, na Ježíše. Kdyby nás Štěstěna v novém roce plnýma rukama zahrnovala nezměrným štěstím, kdyby se nám v něm dostalo všeho, po čem touží naše srdce, přece by rok ten pro nás nebyl šťastným, kdyby nám nepřinesl nic z těch pokladů, jichž ani rez ani mol nekazí (Mat. 6, 19), pokoje, jehož svět dáti nemůže, onoho jednoho potřebného, oné nejlepší stránky,

jež nám nemůže býti odňata (Luk. 10, 42), i když všechno pozemské pomine a zklame.

Ježíš budiž heslo naše i v utrpení nového roku! Léta našeho putování na zemi nejsou léta jásavé radosti, ale léta zkoušky; není to odpočinek, ale pout; není to pokoj a klid, ale boj. Mnohý z nás vstupuje ze starého roku do nového možná s bolestnou jizvou, s krvácející ranou, a ani tento rok nemine bez napětí sil, bez námahy a starostí, vzdechů a slz. Vše, co těžkého nám přinese, co drahého nám vezme, vše je v rukou Božích. Avšak Ježíš budiž naše heslo i ve zkouškách a trampotách nového roku! On sám nám příklad dal od své ranní oběti při posvátném obřadě obřízky až po svou večerní oběť na Kalvarii.

Bude-li ti tudíž v tomto roce jíti cestou, jíž se hrozí tvé tělo, jíž se děsí tvé srdce — buď Ježíš tvé heslo! Bude-li ti píti kalich hořkosti a utrpení, buď heslo tvé Ježíš a jeho modlitba: »Ne má, nýbrž tvá vůle se staň!« (Luk. 22, 42.) Budou-li tě nenáviděti, hanobiti a pronásledovati, buď Ježíš heslo tvé! Křesťan nesmí na tomto světě čekati a vyhledávati jen samé růže, když se zde Spasiteli dostalo jen trnové koruny. Uvrhne-li tebe nebo někoho z rodiny nemoc na lůžko, buď Ježíš heslo tvé! On, jenž sesílá kříž, pomůže jej také nésti. On, největší Trpitel, je vůdce všech, kdo trpí a strádají.

A jako v životě, tak má býti Ježíš naše heslo i ve smrti. Nemáme zaručeno, že se dožijeme roku příštího. A kdyby nám bylo souzeno ještě padesát i více let, je nám i tento nový rok dán, abychom ho použili k přípravě na dobrou křesťanskou smrt, abychom byli každé chvíle hotovi odejíti z tohoto světa. Šťasten je, kdo vždycky může zvolati se sv. Pavlem: »Pro mne žíti jest Kristus a umříti zisk!« (Filip. 1, 21.)

Ježíš Kristus buď tudíž naše heslo v tomto roku i na věky!

Na Nový rok připadá v roku církevním oktáva vánoc; jejich záře nám tedy svítí na další úsek našeho života. Na jeho prahu se rdí první krůpěje přesvaté krve Spasitelovy a stkví se sladké, spasné, božské jméno jmen — Ježíš, jenž jest osou dějin lidstva, podle něhož se lidské pokolení rozestupuje ve dva tábory a v němž jediné je pomoc, záchrana a spása. A bohaté antifony nešpor a chval církevních, kněžských hodinek

tvoří jakoby nádherný věnec kolem hlavy panenské Matky Spasitelovy a od oltářů zaznívají modlitby a vroucí prosby o přímluvu k té, která nám dala Původce života.

Tak začíná Nový rok, výmluvně, významně...

Komu v něm bude na cestu svíti jasná hvězda betlemská, komu vůdcem bude Ježíš, koho v něm provázeti, za koho orodovati bude Matka Páně, pro toho to bude jistě šťastný rok.

Zde na zemi milost Boží, radost a sílu k další pouti, a po tomto putování věčné odpočinutí, věčný pokoj ve vlasti nebeské, to je upřímné novoroční přání nás všech. »Milost vám a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána Ježíše Krista. ... On vás (utvrdiž a) utvrdí až do konce, abyste byli bez úhony v den příchodu Pána našeho Ježíše Krista.« (I. Kor. 1, 3 a 8.) Toť věru nejvzácnější a nejvýznamnější i nejhlubší novoroční pozdrav a blahopřání, nad něž sotva lze vymysliti krásnější.

Ve jménu tom požehnaném: Šťastný nový rok!

Dnes Pán náš nazván Ježíšem,
neb nese spásu lidem všem,
jak anděl Panně oznámil,
když s nebe poslán byl...

S ním v nový rok též vejděme,
s ním nový život začněme,
a šťasten bude nový rok,
v něm šťasten každý krok.

PŘÁNÍ K NOVÉMU ROKU

Nový rok pln nadějí,
jako vloček v závěji,
každá vločka zářné přání,
nese štěstí, požehnání,
blaha, zdraví hojněji.

Též i v dům náš zalétly,
v srdéčku mém rozkvetly,
nesu vám je, přijměte je,
ať vás láska Boží hřeje,
srdce štěstím prosvětlí!

Toto přání přináším
srdcím v světě nejdražším,
mamince a tatínkovi,
ať jste šťastni v rok ten nový
s kvítečkem svým nejmladším.

Vladimír Hornov.

DOBA SVATOPOSTNÍ

Neděle devítník je mezník, u něhož se končí radostná doba vánoční, u něhož umlká vánoční aleluja. Uvádí nás do neobyčejně vážné doby, v níž si připomínáme vykupitelské dílo Spasitelovo po stránce nejvážnější. Kristus Pán tu vystupuje jako nejvyšší učitel, zákonodárce a hlavně jako velekněz, který se za nás obětoval na kříži. Přípravou na velikonoce je doba svatopostní.

Vzdálenější přípravou je p ř e d p o s t í, doba devítníková. Není to sice doba přísného postu, má však již ráz kající, a církev sv. nás vybízí, abychom se odloučili od světa, který se právě v této době oddává radovánkám a výstřednostem, jež připomínají nemravné rozpustilosti doby pohanské. Proto do vířivé masopustní bujnosti a světáckých rozkoší, do nevázaného veselí a maškarního křepčení zaznívají vážnými akordy její výzvy, abychom se zdržovali všeho, co by podlamovalo naši způsobilost k duchovnímu boji s překážkami spásy, a tuhou kázní podrobovali tělo duchu a ducha Bohu, abychom mu mohli »sloužiti příjemnými mravy.«

P o p e l e č n í s t ř e d o u začíná vlastní doba svatopostní, do které nás církev sv. uvádí starobylým zásvětným obřadem, znamenajíc čela nebo hlavy naše posvěceným popelem se slovy: »Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš.« Po prvé je člověk uslyšel na prahu ztraceného ráje (1. Mojž. 3, 19); byla to pro lidstvo první, nejbolestnější popeleční středa. Tento obřad udává ráz celé době postní. Popel značí kajícnost, pomíjejícnost, smrt. Hříchem přišla na svět smrt, která obrací člověka po stránce hmotné v prach, ve který se rozpadne též vše, na čem lpí. Proto čiň pokání za hříchy, odumírej tělu, jež se rozpadne v prach a popel, a pečuj o duši, abys žil věčně. Jako popel smíšený s prachem země podporuje nový život, tak se zase pravým pokáním budí život duchovní, ze hrobu starého člověka vychází člověk nový, ze smrtelnosti vzrůstá nesmrtelnost.

Doba svatopostní je především d o b a p o k á n í. K němu nabádá důtklivě církev své dítky opět a opět slovy starozákonních proroků: »Obraťte se ke mně celým svým srdcem, s postem a s pláčem a s kvílením. Roztrhněte však srdce svá a ne roucha, a tak se vraťte k Pánu, Bohu svému!« (Joel 2, 12—13.) »Mezi síní a oltářem ať pláčou kněží, sluhové Hospodinovi. Ať řeknou: Odpusť, Pane, lidu svému!« (Joel 2, 17.) »Služte Hospodinu s bázní . . . Podvolte se přikázáním!« (Ž. 2, 11—12.) »Hledejte Pána, dokud možno ho najít, vzývejte ho, pokavad je blízko. Nechať opustí bezbožný svou cestu, a muž nešlechetný smýšlení své; vrať se k Pánu, i slituje se nad ním!« (Is. 55, 6—7.)

Duch pokání se jeví v tom, že z mravních pohnutek krotíme tělesné žádosti tím, že se zříkáme smyslných požitků, i jinak dovolených, veselých ra-

dovánek, hlučných zábav, tance atd., zejména pak že zachováváme p ů s t, zdržujíce se masitých pokrmů a činíce si újmu v jídle (a nápoji) za příčinou mravní dokonalosti, požívajíce jen tolik, kolik potřebujeme k zachování života a k plnění povinností.

Důležitost postu pro mravní a náboženský život uznávala všecka náboženství, i pohané. Ve Starém zákoně nařídil Bůh sice jen jeden přísný, veřejný půst v den smíření, ale Israelité se i jindy postili, a pokládali půst za velmi dobrý prostředek, aby se pokořili před Bohem, aby od sebe odvrátili trestající metlu jeho hněvu, aby ho usmířili a si naklonili. — V Novém zákoně jej posvětil Kristus Pán svým příkladem a učením. Na začátku jeho veřejného života ho vidíme na poušti, kde se postil po čtyřicet dní a nocí. Půst doporoučí v kázání horském a označuje jej za mocný prostředek, kterým naše modlitby budou vyslyšeny (Mat. 17, 20). A podle jeho příkladu a naučení se postili apoštolé a první křesťané. (Skut. ap. 13, 3; 14, 22.) Ve všech dobách si církev katolická postu vážila a věřící jej zachovávali, ukládajíce si jej nezřídka i mimo předepsanou dobu, aby si vyprosili zvláštní milost nebo aby krotili zlou žádostivost, aby podrobili tělo duchu a nabyli dokonalé ctnosti.

V tom je právě a s k e t i c k ý význam postu, že napomáhá k vítězství ducha nad tělem, které nás svedlo k přestoupení zákona Božího. Od mrtvení tělesného třeba však jíti dále, obrátiti se k duchovnímu nepříteli, jejž chováme ve svém nitru, proti nezřízeným žádostem; neboť nadarmo bychom mrtvili tělo, kdybychom nebojovali proti žádostivosti, proti chybám a pokleskům ducha. Půst spojený s duchovním sebemrtvením je vskutku neobyčejně mocný prostředek a silná páka v duchovním životě. Sv. Atanáš praví: »Půst zahání zlé duchy, zapuzuje špatné myšlenky, zjasňuje mysl, napomáhá k čistotě srdce, posvěcuje tělo, a konečně člověka povznáší ke trůnu Božímu ... V postu je veliká moc, a veliké i slavné skutky jím byly vykonány: čím by byli jinak lidé dokázali tak podivuhodné věci, že konali zázraky, že Bůh skrze ně nemocné uzdravoval, ne-li právě duchovním sebemrtvením ...?« A sv. Lev dí: »Co je účinnější nad půst? zachováváme-li jej, přibližujeme se k Bohu, odporujeme ďáblu, vítězíme nad lákavými neřestmi. Neboť půst byl vždy pokrmem ctnosti ...« Proto nás vybízí zvláštní postní preface, abychom díky vzdávali Bohu, »jenž tělesným postem potlačuje neřesti, mysl povznáší, uděluje ctnost i odměny.«

Půst, který je i po stránce zdravotní člověku prospěšný, jak uznávají lékaři, má též v ý z n a m s o c i á l n í. Kdo si činí újmu v jídle a nápojích, ušetří leccos po dobu čtyřicetidenního postu. Tím nabývá prostředků, aby chudým a strádajícím dával almužnu. Již ve Starém zákoně se spojuje půst s almužnou. »Modlitba s postem a almužnou je lepší nežli schovávati poklady zlata.« Proč? »neboť almužna vysvobozuje od smrti, očišťuje od hříchů a působí, že docházíme milosrdenství a věčného života.« (Tob. 12, 8—9.) Podobně na-

pomíná i církev sv. od nejstarších dob věřící, aby s postem spojovali almužnu a skutky křesťanského milosrdenství, nabádajíc je slovy proroka Isajáše: »Lámej chléb svůj tomu, který lační, nuzné a pocestné uváděj do svého domu; uvidíš-li nahého, přioděj ho, a tvůj bližní neujdiž tvé pozornosti!« (Is. 58, 7.) Tak v nás půst překonává lakotu a podporuje v nás nejkrásnější květy ducha křesťanského, účinnou lásku k bližnímu. Dává tedy vhodnou příležitost, abychom štědrostí a pravou láskou bližeńskou mírnili bídu a nouzi a klamným, pomíjejícím mamonem si shromažďovali nehynoucí poklady v nebi. Tak může půst zmenšiti též veliké napětí a aspoň poněkud překlenouti propast, která zeje mezi chudinou a bohatými v našem zmechanisovaném století. Neboť jako požívačnost zámožných vrstev budí závist a nespokojenost chudého lidu, tak by zase chudina trpělivěji snášela bídu a snáze by se smířila s těžkým svým postavením, kdyby viděla, že se zámožní dovedou moudře uskrovnit, že ze svých přebytků pomáhají těm, k nimž život nebyl tak štědrý, aby mohli jakž takž lidsky žíti. Tím by se příkré protivy mezi bohatými a chudými zmírnily a do jisté míry vyrovnaly, a tak by i půst značně přispěl k řešení spletité sociální otázky, která náleží k nejtěžším a nejožehavějším problémům dneška.

Půst je konečně také výraz smutku a soucitu s trpícím Spasitelem, jehož přehořké umučení se v době svatopostní rozvinuje před našimi zraky čím dál živěji a dojemněji. Po celou tu dobu má býti naše mysl upiata k utrpení Páně — proto s hlavního oltáře našich chrámů splývá temná rouška s obrazem trpícího Spasitele, proto se v postě konává pobožnost křížové cesty. — Máme je prožívati v zkroušenosti srdce a kajícím bolu nad hříchy, které byly příčinou nevýslovných muk a smrti Páně, zbaviti se hříchů, jež maří účinky krvavé oběti na kříži, obnoviti se duchovně.

Bol i smutek církve sv. se stupňuje, čím více se blíží posvátné drama kalvarské. Pátá neděle postní, Smrtná, znamená vstup do nejtruchlivějšího, nejkajícnějšího a nejposvátnějšího úseku roku církevního, do poslední, vrcholné části doby postní. Zesmutňují chrámy i oltáře, zahalují se kříže, aby se všechna pozornost naše obrátila jen a jen ke kříži na Kalvarii. Církev a věřící se noří v rozjímání přehořkého utrpení Páně, které o pašijích na Květnou neděli, zejména pak ve svatém tříděnní tak živě vyvstává před našimi zraky v celé šíři a hloubce a vrcholí v největší tragedii, již svět kdy viděl, ve velkopátečním dramatě na Golgotě.

Církev sv. zesiluje volání po pokání a plamennými slovy hledí oblomiti zatvrzelá srdce, jak to činil prorok Jeremjáš, který vida modlářství a neřesti svého lidu, jeho věrolomnost a odpad od Boha varoval, vybízel k pokání a hrozil, líče v hrůzných obrazech zkázu, jež naň přijde, jestli se neobrátí, a který, jsa nespravedlivě pronásledován, ba utracen, je vhodným obrazem trpícího Pána Ježíše, jehož hlas takřka slyšíme z výtek Jeremjášových: »Mne opustili,

Na hoře Olivetské

pramen vody živé, a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané, které nemohou držeti vody«... Proto »stíhati bude tě zloba tvoje, a tvůj odpad bude tebe trestat. I zvíš, a zakusíš, jak zlá a hořká věc to jest opustiti Hospodina, Boha svého!« (Jer. 2, 13 a 19.)

Pokání, sebezapírání, almužna, modlitba, častější návštěva služeb Božích, přijímání sv. svátostí — v období velkonočním jsme k němu zavázáni pod těžkým hříchem — to jsou prostředky, jimiž odvrátíme od sebe hněv Boží, a smyjeme své hříchy; jimi po příkladu Spasitelově obnovíme výboj proti pekelnému svůdci a obrníme se k boji se zlem, obnovíme úsilí o své vykoupení, vnitřně se obrodíme, posvětíme a přisvojíme si ovoce vykupitelského díla Spasitelova i milostí a zásluh z něho plynoucích; pak Kristus Pán pro nás netrpěl a nezemřel nadarmo, pak jeho krev pro nás nebyla vylita marně.

Obnova srdce a křestní nevinnosti v duši hříchem poskvrněné, nový, horlivý, vpravdě prakticky křesťanský život, rozhodnější boj se zlem, hříchem a náruživostmi, se žádostivostí těla a očí i pýchou života, usilovnější snaha po upevnění v hlavních ctnostech — toť pro nás veliký, závažný program a účel i nejcennější ovoce doby svatopostní i sebemrtvení a zbožného rozjímání o utrpení a smrti Páně, toť nejlepší příprava na velikonoční aleluja! Proto byla tato doba přípravou na křest katechumenů, jenž se uděloval ve Svatý týden.

Utrpení Páně nikdo tak hluboce neprožíval, nikdo s Kristem Pánem tak necítil a netrpěl jako Panna Maria. Trpěla s ním v životě, ale nejvíce při jeho umučení, stojíc pod křížem, kdy s mateřským pohledem pozorovala jeho rány, bolesti a muky, kdy sedmerý meč nelítostným ostřím bolesti rozrýval její srdce, srdce Královny mučedníků. Nevděčné její děti ukřižovaly jejího Syna, ona však nevýslovný svůj žal a bol obětovala za jejich spásu; tak pomáhala při vykoupení lidstva. Proto církev sv. zavedla svátek Sedmibolestné Panny Marie, jejž slaví v pátek po neděli Smrtné. Povzbuzuje věřící, aby se po příkladu Matky Páně dali na cestu kříže, jež jediná vede k nebi...

»Hle, nyní je čas příjemný, hle, nyní den spásy: v těchto tedy dnech se ukažme jako služebníci Boží v mnohé trpělivosti, v postech, ve bděních a v lásce nelíčené!...« (Antifona k Magnifikat na první neděli postní se zhuštěným obsahem 2. Korint. 6.)

Svatá Matko, lásky zdroji,
dej, ať cítím bolest tvoji,
soucitně ať s tebou lkám!
Dej, ať srdce moje hoří,
ať se Kristu Bohu koří,
v lásce jeho slast svou mám!....

Ať jsem protknut jeho ranou,
krve, které z boku kanou,
krůpějemi opojen.
Nechať ohněm lásky planu,
skryt tvou, Panno, pod ochranu,
bezpečen jsem v soudný den!

NA KALVARII

Na Veliký pátek truchlí, pláče, lká a naříká církev svatá v nezměrném bolu jako opuštěná vdova nad rakví milovaného chotě, jako prorok Jeremjáš na rozvalinách vyvráceného Jerusalema. Odívá se v roucho hlubokého smutku. Její chrámy jsou jakoby oloupeny o všechnu krásu a ozdobu, oltáře obnaženy, svatostánek otevřen, prázdný; zvony oněměly, jako by měly vyrváno srdce; prostorami chrámovými se chvěje krutá, nevýslovná bolest. Kněží, sluhové církve, vrhají se před hlavním oltářem na tvář a delší dobu leží před ním tiše, beze slova. Táhlé, truchlivé, srdce pronikající zpěvy a modlitby velkopátečních obřadů zachvívají hluboce duší, hýbají nitrem, až k slzám dojímají každého, kdo jim rozumí, kdo v ně dovede vniknout.

Jediný pohled na Kalvarii vysvětluje vše. Na Golgotě, hoře lebečné, hoře potupy a hanby, nevysokém pahorku, vypínajícím se na sever od Jerusalema, pní na kříži, mezi dvěma lotry, božský zakladatel církve sv. Ježíš Kristus. Bohočlověk umírá v nesmírné muce za hříchy lidstva, nejvyšší Velekněz za blaho, spásu duší přísné spravedlnosti Boží přináší obět, výkupné nekonečné ceny, jaké dáti může jen Bůh, objímaje v božské lásce celý svět od končin do končin země, pokolení minulá, přítomné i budoucí, aby jim smrtí svou dal život pravý, plný, věčný...

Po poslední večeři, při níž ustanovil svátost lásky, nejdojemnější odkaz svého na výsost milujícího Srdce, po hodinách smrtelné úzkosti v zahradě Getsemanské byl zrazen věrolomným apoštolem, jat, souzen veleradou, potupen ve svém božství i člověčenství, vydán v ruce pohanského Piláta, nemilosrdně zbičován a trním korunován, při čemž byla pohaněna královská jeho moc a vznešenost, a konečně z lidské bázně, po nedostatečných pokusech Pilátových osvobodit jej, odsouzen k smrti nejpotupnější. Tiše a s láskou vzal kříž na ramena a nesl jej na Kalvarii, kam s ním nebo již před ním přišlo veliké množství lidu, velerada a četa římských žoldnéřů.

Bylo před polednem, když průvod došel na vrchol hory. Kříž asi položen na zem, žoldnéři se chápali krutého díla. Když vložili ruce na nevinnou obět, jímala hrůza zástupy přítomných; i nejzarytější z nepřátel

Kristových se zachvěli a mráz jim projel údy. Vojíni mu nemilosrdně strhují s těla šat, zaschlý do nesčetných ran, jež se znovu otvírají, i stojí opět obnažen před zraky rouhajících se davů. Začíná ukřižování; ukrutní katané přibíjejí na kříž svaté ruce i nohy, nato zvedají kříž a upevňují jej v zemi. Nepřátelé jásají jako šílení; božský Trpitel nenaříká: je tichý jako beránek; jen prosba se mu dere z úst: »O t č e, o d p u s ť j i m, n e b o n e v ě d í, c o č i n í!« (Luk. 23, 34.)

Mezi nebem a zemí s rozpiatýma rukama, jež jako by chtěly obejmouti celý svět, na potupném dřevě kříže, na vlastních ranách visí v hrozných mukách Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa. (Jan 1, 29.) Tělo jeho jedna rána, podoby nemá ni krásy (Is. 53, 2); krev, řinoucí se z ran, přikrývá jeho nahotu. Oko jeho se chvílemi upírá k nebi a patří zas a zase na zástupy pod křížem; v pohledu jako by se tajila výčitka: »Ó, lide můj, co učinil jsem tobě, rci mi! — Za to, že jsem tě vyvedl ze země egyptské, že jsem tě chránil cestou v poušti po čtyřicet roků a manou tě sytil, šťastně uvedl v zemi velmi úrodnou — tys mě vydal do rukou knížat kněžských, vedl jsi mě před Pilátův stolec soudný, bičoval mě a bil tvář mou, korunu trnovou na hlavu moji vložil, tys těžký kříž dal svému Spasiteli, tys rozpjal tělo mé potupně na dřevo kříže...« (Improperie.) A členové velerady i davy lidu nemají dosti na bolestné jeho trýzni, na jeho krvi, stékající po kříži do tvrdé Kalvarie, posmívají se mu a rouhají v škodolibé, běsnící radosti. Ba, do jejich posměchu se vmísil i jeden z ukřižovaných lotrů, řka: »Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám!« Dav se smál a tleskal zběsile. Když se utišil, jako by čekal na odpověď, zaslechl druhého lotra, jak kárá prvního: »Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témž odsouzení jsi? A my zajisté spravedlivě trpíme; neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého.« Nato řekl Ježíšovi: »Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého!« A Pán Ježíš mu odpověděl: »A m e n, p r a v í m t o b ě: D n e s b u d e š s e m n o u v r á j i!« (Luk. 23, 39—43.)

Mezitím se přiblížila hodina šestá — poledne. Slunce pojednou, jako by si zastřelo tvář, nevydalo světla; celý kraj zahalila tma, která trvala až do hodiny deváté, naší třetí odpoledne. Byla to podivuhodná temnota, nadpřirozené zatmění slunce; bylť právě úplněk. Ký div, že

davy kolem kříže pojala bázeň a hrůza, že mnozí spěšně odcházeli domů. U kříže se uvolnilo, a ti, kdo vytrvali, přestali se aspoň na chvíli posmívat, i mohli se přátelé Kristovi, kteří až do té doby stáli opodál, pozorujíce hrozné divadlo, dostati až pod kříž. Nevýslovným bolem sklíčená stojí pod ním Matka sedmibolestná; mateřské její srdce puká nesmírným žalem při pohledu na jediného Syna, zmučeného a zbědovaného jako rozšlápnutý červ. Maří Magdalena objímá kříž; její hořké slzy smývají krev s nohou Miláčka. Vedle zbožných žen vytrval věrně u ukřižovaného Mistra jediný z apoštolů, panický sv. Jan, kterého miloval Ježíš a který při poslední večeři spočinul na jeho Srdci. Vida Pán Ježíš až k smrti zarmoucenou matku svou i miláčka Jana, naklonil hlavu a promluvil naposled k matce své: »Ženo, hle, syn tvůj!« Svěřil ji tak Janovi, aby se o ni staral se synovskou péčí a láskou. Jemu pak pravil: »Hle, matka tvá!« (Jan 19, 26—27), doporučuje ho a v něm všecky věřící její mateřské lásce a ochraně.

Po těch slovech trpěl Pán Ježíš tiše až téměř do hodiny deváté, ač se jeho bolesti nevýslovně rozmnožily: nesčetné jízvy na celém těle se na vzduchu zanítily a pálily; rány na rukou a nohou se tíží těla zvětšily; rozpiaté ruce a nepřirozená poloha těla působily veliká muka a nepravidelný oběh krve, jež se hnala do hlavy; přílišná ztráta krve měla v zápětí nesmírnou žízeň. K těmto tělesným bolestem se přidružily ještě větší bolesti duševní, pocit nesmírné opuštěnosti, jež padla na jeho lidskou přirozenost. Byly asi tři hodiny, když se temnotou rozlehl výkřik nevýslovné úzkosti; zvolalť hlasem velikým: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« (Mat. 27, 46; Mar. 15, 34.)

Výkřik ten poděsil všechny, kdo jej slyšeli. Židé se však brzy vzpamatovali a zneužili i těchto slov, jež pronesl v největších bolestech, k posměchu. Jeden z nich přiskočil k nádobě octa, která tam stála, vzal houbu, namočil ji v octě, nabodl na yzop, a když Pán Ježíš po chvíli v nesnesitelné žízni a v touze po spáse duší zvolal: »Žízním!« (Jan 19, 28), podal mu ji k ústům, aby se napil.

Když přijal ocet, otevřely se jeho oči a upřely se k nebi. Ulehčení, uspokojení, triumf vítězství se chvěl v jeho hlasu, když zvolal: »Dokonáno jest!« (Jan 19, 30.) Slovo, na něž čekaly věky. Vy-

plniť a dokonal vše, co o něm bylo psáno, co po úradku Božím měl vykonati pro spásu lidstva. — Tak dokonává bohatýr, když s vítězným výkřikem stane u cíle, sám umíraje, vykonav dílo veliké.

Trním korunovaná hlava zvolna klesala na těžce oddychující prsa. Unikající život jeho sebral však ještě jednou poslední síly; velikým, mohutným hlasem, jako by do celého světa volal, pronesl poslední slova: »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.« (Luk. 23, 46.) Zmučené tělo se zachvělo; poslední těžký vzdech se vydral z prsou, hlava se naklonila, klesla — vypustil duši... Dotlouklo Srdce, jež jen v lásce bilo. Dokonáno dílo největší, nejzáslužnější, nejsvětější, oběť nekonečné ceny, božské lásky. O třetí hodině, kdy se konávala obět večerní, kdy býval zabíjen beránek velikonoční, dotrpěl Spravedlivý, Beránek Boží, který byl obětován, protože sám chtěl (Is. 53, 7), Svatý svatých, v potupě jako zločinec umírající! A přece Bůh nesmírného majestátu, Pán světů, Král věků! Věčná Láska! Milosrdenství!...

Nebe usmířeno — lidstvo vykoupeno...

Temnoty se zvedly; země se třásla, skály pukaly; opona chrámová se roztrhla - neboť Starý zákon přestal a jeho předobrazy se právě do posledního písmene vyplnily - hroby se otvíraly; celá příroda truchlila a množství lidu, jež zůstalo na Golgotě, se zmocnila hrůza a děs; mnozí šli do sebe, bili se v prsa, a naříkajíce utíkali do Jerusalema, jenž byl přestrašen strachem velikým; a setník pohanský, který stál se stráží pod křížem, zkroušeně vyznával: »Jistě člověk tento byl spravedlivý! Jistě Syn Boží byl tento!« (Luk. 23, 47; Mat. 27, 54.)

Podle židovského zákona měly býti mrtvoly popravených ještě před večerem pochovány. I poslal Pilát na žádost Židů žoldnéře s žebříky a kyji, by ukřižovaným zlámali údy, je dobili a pohřbili do jámy na svahu kalvarském. Když však přišli k Pánu Ježíši, viděli, že je již mrtev; i nezlámali mu údů, jak bylo předpověděno, ale jeden z vojínů, chtě míti úplnou jistotu, prohnal jeho bok kopím, že vniklo až do srdce; z rány vyšla krev a voda. (Jan 19, 34.) Tak obětoval Spasitel vše do poslední krůpěje krve, zmařiv se úplně. S hrůzou patřili na počínání důstojníkovo přátelé Páně, zvláště Panna Maria, jež cítila, jako by kopí pronikalo její vlastní srdce, a s bolestí a úctou pohlíželi k hluboké, širo-

ké ráně, jíž zasaženo bylo Srdce nejsvětější, nejdražší, nejvěrnější, vší chvály nejhodnější, zdroj lásky, která pro nás učinila vše, tajuplná dílna jeho života a jeho tajemství, pramen všech ctností a zásluh, zdroj života, svatosti, útěchy, naděje, bezedná studnice milosti.

Mezitím si vyžádal Josef z Arimatie, člen velerady a tajný učedník Kristův, mrtvé tělo Pána Ježíše, aby je směl pochovati. Bylo již kolem páté hodiny k večeru, když přišel s několika služebníky a jemnými prostěradly na Kalvarii, kam se dostavil i druhý člen velerady Nikodem, jenž přinesl mnoho drahých mastí. Posvátné, hluboké ticho zavládlo na vrcholku Kalvarie, když snímal Josef s Nikodemem s neobyčejnou uctivostí, asi za pomoci sv. Jana, tělo Pána Ježíše, jež položili Panně Marii na klín. Slunce, klonící se k západu, osvětlovalo Golgotu i Matku sedmibolestnou, sedící nedaleko pod křížem, vinoucí do náručí mrtvé, ranami poseté tělo svého Syna. Skutečná, živoucí Pieta! - Co se dálo v její duši! Její myslí táhl celý jeho život od jesliček betlemských, a každá vzpomínka se při pohledu tom vrývala ostrou dýkou do jejího mateřského srdce ... »Ó, vy všichni, kteří (kolem) jdete cestou, pohleďte a vizte, je-li bolest jako bolest má! ...« (Pláč Jerem. 1, 12.)

Pak bylo tělo Páně připraveno k pohřbu a zaobaleno do jemných prostěradel, napuštěných vonnými mastmi; hlavu snad Panna Maria sama zahalila do velké roušky; nato je položili na nosítka - a smutný, zbožný, jedinečný průvod se ubíral po stráni kalvarské do zahrady Josefovy, v níž byl hrob, do něhož ještě nikdo nebyl položen (Jan 19, 41) a v němž k odpočinku uložili svaté tělo Spasitele světa. Když se s ním zbožně rozloučili, přivalili ke vchodu těžký kámen ...

Po nejtěžším boji a zápasu měl Spasitel klid, Matka Páně však nikoli. Zbožnými ženami a miláčkem Páně jsouc provázena, dala se na zpáteční cestu do města, do domu na Sioně, s nesmírnou bolestí v duši, s pocitem nevýslovné opuštěnosti v srdci.

Na Jerusalem se kladly dlouhé stíny a nad ním na Kalvarii v paprscích zapadajícího slunce jako vítězný prapor zářil svatý kříž ...

Ó, kříži, jediná naděje, buď zdráv!

ZNAMENÍ KŘÍŽE

V srdce svá, v nohy, dlaň pišme to znamení,
na dveře domů, chat, na cesty v kamení,
palme je v čela svá ve svatém plameni!

Na zámky žalářů, na sloupy pomníků,
na věže katedrál, v paláce portiku,
na stroje železnic, na přídě parníků.

Stavte je na školy, na štíty úřadů;
na skrýše chudoby, na brány pokladů
pište to znamení spásy a příkladu!

Ráno s ním vstávejme, lehejme k večeru,
plašme jím pekelnou, odbojnou příšeru,
plašme tím znamením vlažnost i nevěru!

Jako dob minulých nadšení křižáci
silme jím paže své k boji i ku práci,
Kristovi sluhové, bratři a vojáci!

Deptá-li světa pych kříž svatý do bláta,
a cesta ku nebi hříchy je zaváta,
označme kříži, kde stezka je přesvatá.

Burcujme křížem tím svědomí světáků,
nastavme tisíce svatých těch odznaků
široko daleko od země k oblaku! *Sigismund Bouška.*

KŘÍŽ

Vlaje prapor Kristův a se stkví,
plá jasně k ř í ž e tajemství.

Celé dějiny lidstva, počínající pádem prvního člověka v ráji, směřují ke kříži, z něhož vycházejí, jsou rozděleny a měří se křížem, vztyčeným na Kalvarii. I v ponížení božsky velebný zjev Ukřižovaného je jejich náplní, je středem lidského pokolení.

Zatím co mnohý národ smeten s povrchu zemského, co z kořen vyvráceno tolik mocných říší, co vymíraly slavné rody a kácely se trůny i v rozvaliny se rozpadla mnohá díla lidská, jež nejednou budovaly celé věky, jsou dějiny našich devatenácti století triumfální cestou Ukřižovaného, zabírající širší a širší okruhy ve všech dílech světa, i když často byla, je a bude vroubena dlouhými řadami křížů, mučidel, mečů a hranic a barvena krví jeho hrdinných mučedníků, počínajíc sv. Štěpánem, Jakubem a končíc celými hekatombami v Japonsku, Číně, Mexiku a nešťastném Rusku, infikovaném přímo ďábelskou nenávistí proti němu. Přes všechna krvavá pronásledování, k úžasu jeho zavilých nepřátel, splnilo se a dosud se plní jeho slovo, plné božské jistoty: »A já, když budu povýšen od země, potáhnu všecko k sobě.« (Jan 12, 32.)

Ukřižovanému se nevyhne nikdo, kdo ho poznal: buď se mu hluboce koří a s oddanou láskou jako záruku a zdroj časného i věčného štěstí obejme jeho kříž, nebo v divé zlobě a vášni zaujme k němu nepřátelský postoj. Odtud rozdělení lidstva ve dva tábory, čím dále jasněji se krystalisující: jeden pod pra-

porem kříže, milující nejvznešenější láskou Ukřižovaného — druhý s antikristem, jenž ho popírá, pustě se mu směje a rouhá, v běsnícím vzteku drzou nohou šlape, obrazoboreckou rukou ničí a často s rafinovanou nenápadností rve, čeho svatým symbolem je kříž.

Kříž, dříve znamení největší pohany a potupy, se stal truchlohrou Velkého pátku, která se na něm odehrála, znamením slávy a chlouby; zaleskl se v čele křesťanských oltářů, na věžích chrámů, na prsou papežů, biskupů, zasloužilých mužů, na krku zbožných dívek a žen, zdobí koruny královské; zbožná ruka jej staví na rozcestích, v polích, u lesa, na vrcholcích hor, na místech neštěstí. Od onoho věkopamátného dramatu je obraz Ukřižovaného předmětem nejvroucnější úcty prostých i vznešených, laiků i kněží, nejvřelejší lásky i nejhoroucnějšího vzývání, byl a je pokrýván polibky a smáčen slzami bolu.

Kříž, ozářený bleskem božského majestátu, je obžalobou propasti lidské viny, smutným pomníkem lidské hříšnosti a zloby, ale i stromem života, triumfálním symbolem naší víry a naděje. Kříž, toť kazatelna, s níž hlásá božský Mistr všem národům a stavům, každému věku nejvyšší, nejvznešenější pravdy, blahou zvěst o neskonalé lásce a milosrdenství Božím, o pravém, neklamném štěstí.

Kříž — toť ohnisko hlubokých, nevyzpytatelných tajemství, nejhlubšího ponížení, nejbolestnějšího utrpení, záchranná archa člověčenstva, oltář, na němž náš Velekněz přinesl krvavou obět za spásu světa. Toť čarovný klíč, jenž nám otevřel bránu ztraceného ráje. Toť prapor vítězný, který nad celým světem rozvinul nejvyšší a nejslavnější Vojevůdce; toť meč, kterým zvítězil nad nesmírnou zlobou lidskou, volající k nebi o pomstu, nad převrácenosti židovskou, filosofií řeckou, nad světovou říší římskou, nad svými nepřáteli.

Kříž — toť kniha, malá sice, ale nejobsáhlejší i nejhlubší, jíž se žádná nevyrovná, psaná písmem zlatým, tajemným; kniha, psaná mluvou nejkrásnější, jedinou jen řečí, srozumitelnou lidem všech zemí a národů i dob, vzdělaným i prostým; kniha, po níž za nejrůznějších okolností sahají miliony, již tím více milujeme a jíž tím lépe rozumíme, čím častěji ji bereme do rukou.

Důmyslný spisovatel francouzský Joubert měl zvláštní přání: napsati celou knihu na jedinou stránku, tu vyjádřiti jedinou větou a tu vystihnouti jediným slovem. Tento sen je podivuhodně uskutečněn: celé zjevení, Starý zákon i evangelium, tajemství božského plánu, cíl celého člověčenstva i každého jednotlivce, celá naše víra se všemi pravdami a články, i vzácný soulad víry a nejpřísnější vědy, vše to je vyjádřeno a obsaženo v jediném slovíčku: k ř í ž!

Kříž je nejjistější vůdce na cestách ctnosti a dobra, je jako maják, ukazující plavcům bezpečnou cestu do přístavu, jako ruka na rozcestích života, udávající jistý směr k cíli pouti, k nebi. — Kříž vždy rozněcoval k velikým, nejšlechetnějším činům ty, kdo se zahloubali do jeho bezedné hloubky.

V dějinách národa nejzávažnější je okamžik, kdy se pokorně skloní před Ukřižovaným a přijme sladké jho kříže. S ním v ruce i k předkům našim přišli sv. bratří solunští, otevřeli jim nové obzory a uchránili je neblahého osudu Polabanů. A dosud se vydávají misionáři do dalekých končin, aby od pólu k pólu, od východu k západu, v pralesích a pouštích, nad oceány a sněhovými pláněmi mezi polodivokými národy rozvinuli prapor kříže, aby miliony duší vyrvali smrti, bludu a hříchu, aby jim vrátili lidskou důstojnost, aby je vedli z běd ke štěstí, k pravdě a osvětě, z okovů k svobodě lidu Božího, k věčnému životu.

Čestné místo zaujímá kříž v našich křesťanských příbytcích, a nemile se nás dotkne, jestliže ho již někde nenalezneme... Vroucí polibek vtiskla nám dobrá matička na čelo, když jsme spatřili tento svět, a znamenala je svatým křížem. První modlitba, které nás učila, byl kříž. Křížkem nás opět znamenala její chvějící se ruka, když jsme opouštěli rodný dům... S křížem se v křesťanské rodině vstává, křížem se začíná modlitba i práce, zejména každé těžší, důležitější dílo, jako setí, senoseč, žně; křížem se znamená bochník chleba, než se načne, s křížem se usedá ke stolu k daru Božímu, křížem se končí den.

Život bývá těžký a tvrdý, pro mnohého má jen ostré hrany, píše a ryje hluboké vrásky v čelo. Pohled na kříž, na Ukřižovaného je však oporou, posilou v trudu, bídě, v neštěstích největších. Je útěchou ve chvílích žalu, nejprudšího bolu, když nám smrt urvala bytost nejdražší; vždyť Ukřižovaný nám dí: »Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude!« (Jan 11, 25.)

Kříž byl a je milionům nevýslovnou útěchou v poslední jejich hodince; jsou šťastni, mohou-li naň v nejtěžším boji přitisknouti zsinalé rty a s ním v chladnoucí ruce vydechnouti duši a odevzdati ji Tomu, jenž na něm pro ni pněl. Kříž klademe do rukou svým drahým zemřelým, hroby jejich zdobíme křížem, znakem nesmírné lásky a milosrdenství našeho Boha. Ukazuje nám k výšinám nadhvězdným, zvěstuje zmrtvýchvstání, oslavení, život věčný.

Když náš veliký básník Julius Zeyer po dlouhém tápání a hledání konečně nalezl pravdu, napsal: »Ach, v mládí zdá se, že mezi hvězdy zapsat svoje jméno je vrchol všeho. Kříž je mnohem víc než hvězdy a v jeho stínu spát, jak je to sladké!« — Věru, kříž v sobě tají nesmírně víc než hvězdy. Tajemné hlubiny nebeské, poseté za jasné noci nesčíslnými hvězdami, nás okouzlují a uchvacují. Síla a velikost tohoto prostoru, jehož hranic se ani domyslit nemůžeme, nás zdrcuje, dovedeme-li se jen trochu do ní zahloubat. Člověk, který již v přirovnání k zemi, která ho nosí, není nic než nepatrný prášek, ve světovém stroji, v tomto moři hvězd, nesčetných, obrovských světů, v němž naše zeměkoule mizí jako kapka v nesmírném oceáně, není teprve nic, zaniká docela; tak se aspoň zdá. A přece tomu tak není — ve světle kříže: kříž ho povznáší. Kříž, krucifix, jenž duši zjevuje pravdy nepoměrně vznešenější a obsáhlejší než světy

sebe větší, otvírá obzory ještě vyšší a širší a hlubší, v nichž opět ve světle a žáru lásky Boží rosteme a mohutníme, v nichž mizí naše nepatrnost, maličkost, slabost, nicotnost a ubohost. Ve světle tom už nejsme prášek, pouhé nic, ale něco, co má cenu neskonale větší než ony světy nad námi. Jediný pohled na kříž nám dí, že máme nesmrtelnou duši, jež je obrazem Božím, jež byla vykoupena nesmírnou cenou, dražší celého světa, krví Bohočlověka; pohled ten dí, že jsme jeho bratry, že jsme »rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid Boží« (1. Petr. 2, 9—10), synové a dědici Boží. — Veleduchové, jako sv. Augustin a Tomáš Akvinský, na kolenou z kříže, této nejobsáhlejší a nejhlubší knihy, kterou psal sám Bůh, čerpají moudrost, jež udivuje svou přesností a jasností. Slavný ředitel pařížské hvězdárny U. J. J. Leverrier si dal na sklonku života přinésti do ní kříž a unaviv se pozorováním hvězdných světů, do jejichž tajů jeho bystrý duch tak hluboko byl vnikl, se zahloubal do tajemství kříže, u nohou Ukřižovaného hledal odpočinutí a občerstvení v únavě po pracích hvězdářských, sílu a světlo k novému badání.

Míti kříž v úctě, jemu se klaněti je veleobsažný úkon náboženský. Kříže si však nevážiti, jím pohrdati, jej rozbíjeti, po něm dokonce nohama šlapati je nejpodlejší, nejohavnější způsob odpadlictví, projev zdivočilosti srdce.

Od věků se vede urputný boj o kříž. Nepřátelům jeho je anachronismem, znamením úpadku, příznakem sešlosti a zaostalosti, nevkusným obrazem, bláznovstvím, pohoršením, apotheosou potupy a bolesti, předmětem divé nenávisti.

Věřícímu člověku je však vskutku znamením božským, do něhož skládá veškeru naději, v němž je záruka vítězství. Proto jej milujeme a s úctou a důvěrou k němu pozvedáme své zraky; proto matky vodí své dítky ke kříži, k Ukřižovanému, učí je před ním spínati ruce, líbati jeho svaté rány, učí je čísti v této nejhlubší a nejdojímavější knize, aby z ní jejich útlá srdce ssála pravou moudrost a ctnost, aby se z ní učily vzornému životu, lásce k Bohu a bližnímu.

Při velkolepém závěrečném aktu dějin lidského pokolení objeví se na nebi kříž. Ukřižovaný-Oslavený, Vítěz vítězů přijde s mocí velikou a velebností věčného soudce. S jízvami po ranách, jež utrpěl na kříži, zářícími jako nejjasnější hvězdy, stane opět mezi dvěma tábory, v něž rozděleno bude celé lidstvo od stvoření až po konec světa, aby vyřkl nad nimi děsný, neodvolatelný ortel věčné záhuby a nade vše blažívé slovo, zvoucí věrné do života věčné radosti a slávy. Tehdy plně pochopíme hluboký význam kříže a velikost oběti, kterou na něm přinesl Ukřižovaný.

Slavný Lacordaire jednou zvolal: »Ó, kéž bys, vlasti má, milovati chtěla Boha, který je otcem všeho, cokoli ti je drahé, a klesnouti na kolena před křížem jeho Syna Ježíše Krista, Vykupitele světa!« — Kéž by v něm i n a š e vlast viděti chtěla své paladium, svou jedinou záchranu! Kéž se k němu přivine

co nejúže! Kéž celý národ pozná a pochopí a jako pokladu největšího si váží toho, co proň v sobě tají a čím jemu byl, je a bude — k ř í ž!

Miliony rukou ze všech končin
vztahují se k dřevu královskému,
ruce dospělých i ručky dětské,
ruce bílé, ruce prací tvrdé;
od východu po dálný až západ
kdo spočítá prosící ty ruce,
kdo spočítá lkající ty hlasy,
ježto šumí, hlaholí a duní
jako letní bouře rozpoutaná:
»Boží Beránku, jenž snímáš hříchy,
smiluj, smiluj, nad námi se smiluj!«
(František Skalík.)

DĚDEČEK VE SVATÉM TÝDNU

Já nebožtíka dědečka už neznal... Měl jako každý smrtelník své koníčky, své slabosti; první byla, že rád šňupal, druhá, že neznal většího potěšení než v Jizeře chytati rybičky... Hned pod samými hradbami mladoboleslavskými ležel napříč dlouhý ostrov a v nejzazším jeho koutě stála dvě nebo tři stavení. Stavení ta byla stará valcha (místo u vody, kde se utkané látky propíraly a sušily), již obýval vdovec pan Vencl s paní Maří. Bylo to zákoutí věru utěšené, a nic se nedivím dědečkovi, že tam tak rád chodil... Oba starci se k sobě velmi dobře hodili; byli kamarádi od chlapeckých let...

Celý rok chodíval dědeček na valchu, jen ve Svatý týden ne. Ten čas se dědeček odřekl všeho, z čeho měl potěšení, a jedno z největších byla ovšem návštěva u pana Vencla. Svatý týden byl pro něho nejdůležitější čas v roce; v něm se obětoval docela Bohu, kál a postil se, aby na Zelený čtvrtek důstojně přistoupil ke stolu Páně. V Květnou neděli před pašijemi si dědeček naposled šňupl. Přišed z kostela domů, vyprázdnil svou pikslu, ovinul ji černou stužkou, kterou měl v klekátku schovanou, a položil ji u dveří na almaru, aby ji měl stále na očích. Kdyby ji byl schoval, byla by jeho zásluha bývala nepatrná; každý pohled na zamilovanou pikslu — a pohledů těch bylo za den na kopy! — byl proň ponoukání ďábelské, jež musil silou a ctností duše překonávati, aby se líbil Hospodinu. »To jest ten pravý půst,« říkával, »když se odříkáme toho, co je nám nejmilejší.«

V ten celý týden nejedl masa, ani co masitého; vajec, másla, mléka se ani nedotkl. Pan Vencl poslal vždy paní Evičce rybu; dědeček jedl náruživě rád ryby, ale chraň Bůh, aby sousto z ní vzal do úst. Vážně, sedě při stole, hleděl na to, jak druhým ryba chutná, a bojoval tak s ďáblem i při obědě. Jedl větším dílem jen ovoce, ale nesměla to býti kožená jablka z valchy, neb ta byla tuze dobrá a budila v něm vzpomínku na valchu a rybičky. Celý ten Boží čas býval v kostele, ve středu se zpovídal u pana děkana a na Zelený čtvrtek přijímal.

K pláči prý bylo, když šel ke zpovědi; se slzami v očích odprošoval každého v domě, aby mu odpustil, jestli mu kdy ublížil. Ani dospělejších dětí nevyjímal. Mluvíval prý tak pohnutlivě, že ho všichni s pláčem doprovázeli až před dům, když šel na faru. Po zpovědi nepromluvil na žádného, až teprve po přijímání. Pak mu oči jen svítily, byl prý, jako by se znova zrodil.

Tak se přiblížila Bílá sobota a večer, kdy se slavilo vzkříšení. Nežli dědeček odešel z domova, vzal pikslu s almary, schoval černou stužku a zamířil přímo ke kupci pro tabák. Tam si pikslu nabil a pak teprve šel do kostela — bez šňupce. Když pak kněz při Božím hrobě zanotoval: »Vstalť jest této chvíle!«, tu dědeček, náležitě se pokřižovav, vzal — první šňupec; když zapěl kněz »Te Deum«, vzal druhý a ke konci obřadů třetí. Když pak přišel domů, šly prý už za sebou jako žáci do kostela, vždy po dvou najednou.

Teprve na Boží hod požíval na lačný život masa, a to ze svěceného holuba, pak vajíčko a kousek bochníčku; pak šel k přátelům přát šťastné a veselé svátky. Při hrubé ministroval s několika stejně zbožnými měšťany panu děkanovi. To pokládáno tehdáž za zvláštní čest, jako i nošení baldachýnu o Božím Těle. Odpoledne po požehnání šel na valchu, ať bylo jak bylo. Tam naň čekala pochoutka, již mu paní Maří schovala z postních dnů: hlava z černé ryby s »muzikou«, to jest s vařeným, míchaným ovocem.

»Panímámo, to bylo pochutnáníčko,« říkával, když přišel domů. Paní babička se obyčejně durdívala, a kterak ne? K čemu potřeboval dědeček chváliti cizí kuchyni? Ale neřekla mu nikdy nepřívětivého slovíčka; Boží hod byl Boží hod, a nad ten dědeček v celém roce neznal dne krásnějšího a šťastnějšího.

A. V. Šmilovský, Rozptýlené kapitoly.

VELIKONOCE

Vítěz kráčí z hrobu bran,
všemu světu důkaz dává,
že je říší věčných Pán.

Nejslavnější svátky křesťanské jsou v e l i k o n o c e. Slovo »vánoce« naplňuje srdce svatou radostí a při jeho sladkém zvuku letí naše mysl vstříc Ježíškovi, božskému Dítku, jež nás přišlo spasit. U jesliček bychom mu ze srdce rádi k nohám složili všechnu lásku a něžnost, jíž je schopno naše nitro, aby necítilo chlad nehostiné stáje a tvrdé lůžko chudičkých jesliček. O velikonocích však jásá naše srdce ještě víc; svaté nadšení strhuje a povznáší naše duše. Spasné dílo, které slabé Dítko započalo v jesličkách, vyvrcholilo krvavým dramatem velkopátečním na

Golgotě. Divem divů, slavným zmrtvýchvstáním je dovršeno a slavně potvrzeno.

»Vstalť jest!« (Mar. 16, 6) zahlaholila jásavě v úsvitu ranního slunce z tichého Božího hrobu píseň triumfální, vítězná, píseň slávy, osvobození, píseň naděje, života. Neboť zmrtvýchvstání Páně, dílo všemohoucnosti Boží, největší zázrak, jejž učinil Syn Boží, je slavné a nejskvělejší potvrzení jeho učení, jeho divů, jeho proroctví, slovem jeho božství. On sám je apoštolům předpověděl; Židům pak je označil za nejpádnější důkaz svého božského poslání, svého božství (Mat. 16, 4; Luk. 11, 29). Oči všech byly upřeny na jeho hrob. Musil vstáti z mrtvých. Kdyby to nebyl učinil, bylo by bývalo veta po něm i po jeho díle. Kdyby byl zůstal v hrobě, kdo by byl v něho uvěřil? On však »vstal z mrtvých, prvotina těch, kteří zesnuli.« (1. Kor. 15, 20.) Jeho slavné zmrtvýchvstání je proto božská pečeť na jeho vykupitelském díle, základ naší víry v jeho božství, ústřední svorník křesťanství.

Je to poslední veliké vítězství Spasitelovo, dovršení díla vykupitelského. Trojím, abych tak řekl, vojskem si podmanil a zotročil kníže temnosti lidstvo: vášněmi a náruživostmi, hříchem, smrtí; oloupil je o dary Boží, o mír a pokoj, o milost a nesmrtelnost. Milostí, příkladem svatosti a ctnosti, svým utrpením a smrtí na kříži zlomil Spasitel moc a pouta hříchu a vášní. Zbývalo mu ještě zvítěziti nad smrtí. A tu potřel v její vlastní pevnosti, v hrobě, slavným zmrtvýchvstáním. Jako Samson vyvrátil bránu vězení i se závorami a odnesl je. (Soud. 16, 3.) Je to slavné vítězství proto, že ho dobyl on sám, že smrt nejen přemohl a opět ožil, ale i proto, že se vrátil k životu slavnému a nesmrtelnému. Je to slavné vítězství konečně též proto, že je to i naše vítězství; neboť zmrtvýchvstáním Páně jsme byli vysvobozeni z moci smrti; jím se nám opět otevřely brány nebeského království. Naše vzkříšení je tak jisté jako zmrtvýchvstání Páně. Hrob, místo hrůzy a zmaru a konec všech nadějí, se stal od požehnané chvíle slavného velikonočního jitra, kdy z něho s oslaveným tělem vyšel Vítěz, Triumfátor nejvznešenější, kdy od něho anděl odvalil zapečetěný kámen, místem života a zahrada, v níž byl hrob vytesán, rájem nesmrtelnosti. »Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj?« (1. Kor. 15, 55.) Všichni ne-

přátelé jsou poraženi, všechna dobra opět nabyta, všechny plány a úmysly Boží s lidstvem zase obnoveny, ba pokročily nesmírně vpřed.

Zmrtvýchvstání Páně je úhelný kámen božství Kristova, úhelný kámen naší víry, záruka našeho vzkříšení, věčného života. Proto neváhá sv. Pavel tvrditi: »Nevstal-li Kristus z mrtvých, marné je kázání naše, marná i víra vaše, my pak se shledáváme i křivými svědky Božími, poněvadž jsme osvědčili proti Bohu, že vzkřísil Krista, jehož nevzkřísil!« (1. Kor. 15, 14—15.) On však vstal z mrtvých! (Tamtéž 15, 20.)

Proto po hlubokém bolu a smutku Velkého pátku zní na Bílou sobotu o slavnosti vzkříšení nad Božím hrobem jásavé, radostné, vítězoslavné: »Vstalť jest! Aleluja! Chvalme Boha! Vstalť jest nad smrtí Zvítězitel!« Brány chrámů našich se otvírají dokořán a Vzkříšený, Vítěz vychází v slavném průvodu za hlaholu procitlých zvonů, za velebných akordů varhan, za jásotu písní, za tlukotu rozradostněných, vzkříšených srdcí do omládlé, rašící přírody, rozlévaje život, naději, víru! A radost vzkříšených srdcí svítí věrným jeho z očí.

»Vstalť jest!« letí od úst k ústům milionů na perutech živé víry. »Vstalť jest!« plesá ozvěna od hor k horám. Vánek, plný jarní vůně, ji nese dál a šeptá všude: »Vstalť jest!« Zelené ozimy se vlní, první květy se uklánějí: »Vstalť jest!« Rašících stromů koruny se slavně rozšuměly: »Vstalť jest!« Bystré jarní vody slavně hučí: »Vstalť jest!« Skřivan k nebi letí a jásá: »Vstalť jest!« Celá příroda pěje velebný chvalozpěv Pánu: »Vstalť jest!« jako by vpadala do hymnického, mohutného aleluja, jímž se dme a zachvívá lidská hruď. Nade vším pak se klene jasné, blankytné nebe a zpívá: Aleluja! A slunce, skvoucí obraz triumfujícího Spasitele, zalévá zlatými proudy světla obživlou, vzkříšenou, jásající zemi: »Aleluja! Vstalť jest!« Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, Vítěz nad smrtí, nad hrobem, nad knížetem temnosti, Kníže pokoje, hosanna jemu, Králi slávy nesmrtelnému! Aleluja, aleluja!

A my, jež Kristus vykoupil, s radostí vpadáme do jásotu probouzející se přírody, velebíce Boha z hloubi srdce: »T o d e n, k t e r ý u č i n i l P á n, p l e s e j m e a r a d u j m e s e v n ě m! A l e l u j a, a l e l u j a!« Den, plný světla, vítězoslávy a pokoje, jejž přináší jako první pozdrav zmrtvýchvstalý Spasitel, svátek věčného života.

»Velikonoce jsou svátky nade všechny svátky,« dí sv. Řehoř Nazianský, »slavnost nad slavnosti, která o tolik předčí nad všechny nejen lidské a pozemské, ale i nad všechny svátky, ustanovené ke cti Krista Pána, oč svým leskem hvězdy převyšuje slunce.«

Dávají nám jistotu, že — jako v životě Páně po Gethsemane a Kalvarii přišlo zmrtvýchvstání — i v životě našem po soužení, boji a smrti přijde vzkříšení a štěstí bez konce, odložíme-li s Kristem Pánem z mrtvých vstalým hrobové roucho hříchu, svlékneme-li člověka starého a oblékneme nového.

Spasitel »vstav z mrtvých, už neumírá, smrt nad ním již nepanuje« (Řím. 6, 9.); je nesmrtelný; vše na něm je nesmrtelné, i vše, co je s ním ve spojení: jeho učení, jeho církev, jeho vyvolení, jejich myšlenky, slova, skutky, jejich utrpení i smrt. Nás křesťany nelze umlčeti, zničiti, ubíti. Dokladem toho je jeho hrob. Kde je kámen a pečeť na něm, kde stráž, kde závory, kde smrt? Kde nesčetné rány, jimiž poseto bylo jeho tělo? Jen pět jízev si z nich ponechal — na rukou, na nohou a v boku — nadpřirozená zář a jas z nich vycházela a se rozlévala na všechny strany — aby hlásaly, že vstal s týmž tělem, ve kterém trpěl, aby svědčily o jeho vítězství nad smrtí a ďáblem, aby byly útočištěm hříšníkům i spravedlivým, aby v den posledního soudu byly útěchou spravedlivým, hrůzou nespravedlivým. Nechť se chvějí strachem, nechť zoufají, kdo nevěří v Krista. My s důvěrou plesáme a jásáme: »Díky Bohu, který nám dává vítězství skrze Pána našeho Ježíše Krista.« (1. Kor. 15, 57.) Jak ubozí jsou naproti tomu nepřátelé a odpůrci! Za ně se k nebi nesou naše modlitby, aby i v jejich srdce zavítala velikonoční radost, aby nalezla pokoj: »Smiluj se, Králi vítězný, zahlaď světa zločiny!« »Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, daruj nám mír, daruj nám pokoj srdcí!« — Duchovní obroda, život v milosti, láska k Bohu, radost z věcí božských, naděje, důvěra, zmužilost v boji za lepší statky, za to, »co svrchu jest« (Kol. 3, 2), to je úkol nového života, k němuž nás povznáší zmrtvýchvstání Páně, k němuž nás zve velebný, slavný hlahol velikonočních zvonů, v nichž se chvěje ozvěna veliké zvěsti: »Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, ... neumře na věky!« (Jan 11, 25—26.) »Věru,« jak zní velebná preface velikonoční,

»hodno a spravedlivo jest, slušno a spasitelno, abychom tebe, Pane, každého sice času, zvláště však v tento den ještě slavněji velebili, kdy Kristus obětován jest jakožto beránek náš velikonoční. Oné je pravý beránek, jenž sňal hříchy světa, jenž smrt naši svou smrtí zničil a život svým zmrtvýchvstáním obnovil. A proto . . . pějeme chvalozpěv slávy tvé, bez ustání říkajíce: Svatý, svatý, svatý . . .«

A jako jsme v adventě, o vánocích a v době svatopostní s Pannou Marií toužili, s ní se u jesliček radovali, s ní pod křížem truchlili, tak i nyní zase cítíme moře nesmírného blaha, kterým zaplesalo její srdce, když se jí, jež s touhou na modlitbách očekávala veliké ono ráno, přede všemi jinými zjevil u vítězoslávě Syn v oslaveném těle, prozářeném odleskem uvnitř trůnícího božství, když ji přivinul na své Srdce. A pozdravujeme ji jásavým, vítězným hymnem: »Vesel se, nebes Královno! Aleluja!« i prosíme vřele: »U něho za nás přimluv se! Aleluja!«

S Maří Magdalenou padáme k nohám oslaveného Spasitele, s apoštoly a učedníky Páně žasneme nad jeho slávou, chápeme lépe hloubku jeho utrpení i dosah jeho spasného díla, naslouchámé jeho řečem, příkazům i odkazům, toužíme po jeho velebné blízkosti a se sv. Tomášem na kolenou pokorně v hluboké víře vyznáváme: »Pán můj a Bůh můj!« (Jan 20, 28.)

Pán, který vládne životem, z mrtvých vstav trůní nad světem.

ALELUJA!

Svatý týden dostoupil vrcholu na Velký pátek a po něm se rozbřesklo nádherné jitro Bílé soboty. Celá příroda se v předtuše blízkého vítězství Spasitelova odívala v slavnostní háv. S jasného nebe zářilo mile slunce, vše tonulo v jeho zlatých paprscích. Naděje a radostnější nálada zavítala do srdcí lidských při slavném »Gloria« a při aleluja, jež zase po prvé zaznělo při mši sv.; před ní ustupoval tklivý smutek minulých dní.

V takové náladě byl patrně i obchodník s koloniálním zbožím Ladislav Novák v městečku D. Byl svátečně oděn a stál v domovních dveřích, opíraje se o ně. Chystal se někam odejíti. Jeho žena, asi čtyřicátnice, hubená, utrápená, hleděla ho od toho odvrátit.

»Ladislave,« prosila snažně, »zůstaň aspoň dnes doma! Je před Božím

hodem, bude tedy v obchodě mnoho práce, a v domácnosti je také ještě třeba vše uklidit a uvést do pořádku.«

Muž však jen mávl rukou a nevrle zabručel:

»Pořád a pořád máš jen totéž: seď doma, nikam nechoď! Na to však nepomyslíš, že ta jednotvárná denní práce člověka utahá, že potřebuje také trochu odpočinku a vyražení.«

»Křivdíš mi, Ladislave!« vpadla mu do řeči žena. »Víš přece dobře, že ti nikdo tak ze srdce nepřeje potřebného osvěžení jako já. Všeho moc však škodí. A to, a jen to se mi u tebe nelíbí. A ještě z jiného důvodu tě prosím, abys právě dnes zůstal doma. Tys . . .«

»Dosti již, dost!« přerušil ji prudce muž. »Vím, kam míříš! Na to je ještě dosti času. Doba velikonoční trvá ještě několik týdnů; i možno vždy ještě vykonati velikonoční povinnost.«

»To je sice pravda, Ladislave, ale přece bys mi způsobil velikou radost, kdybys dnes večer šel ke sv. zpovědi a zítra na Boží hod k sv. přijímání. Podívej se jen! Celá osada se jej chystá důstojně oslavit: všude se smýčí, čistí, uklízí, a ne nadarmo se říká, že je zle s tím, kdo i o velikonocích chodí v zaprášených, nevyčištěných šatech! A platí-li to o zevnějšku, čím více o nitru člověka! Kolik je tu těch, kdo dosud nebyli u sv. svátostí? Na prstech je spočítáš! Je to jen několik opilců, lenochů, karbaníků.«

»Tak, tak!« vzkypěl muž, »tedy ke karbaníkům, nebo dokonce k opilcům mě počítáš!«

»To ne, Ladislave!« bránila se. »Tak si moje slova nesmíš vykládat! Chtěla jsem tě jen napomenout a upozornit na ty, kdo dosud nevykonali velikonoční povinnost. Na nic jiného jsem nenarážela.«

»Známe to, známe!« vpadl jí do řeči; bylo zřejmo, že pochybuje o pravdivosti toho, co byl právě slyšel. »Snad si nemyslíš, že mě přemluvíš, abych nešel do své oblíbené společnosti?«

A chystal se k odchodu. Žena mu však zastoupila cestu:

»Ladislave,« zapřisahala ho, »aspoň dnes mne poslechni — z lásky k našim dětem, kterým bys dal jinak špatný příklad! Považ, co tomu řeknou lidé, kteří o tom . . .«

Odstrčil ji zlostně, z očí mu sršely blesky hněvu, téměř divoce na ni pohlédl. »Ne, nikdy!« zvolal, »ne a ne! To by tak ještě scházelo, abych se dal zastrašit nebo přemluvit tvými ženskými tlachy!« Obrátil se a chvatným krokem odcházel.

Paní Nováková se za ním chvíli dívala, jsouc všecka zaražena; pak si zakryla rukama tvář a hořce plakala. »Všecko je marné!« vzlykala. »Jeho spoluhráči a svůdcové ho již příliš pevně drží v tenatech; obehrávají ho a víc

a více kazí jeho jinak dobrou povahu, až ho zkazí úplně.« Konečně si utřela slzy a šla do světnice.

»Ale tak to dále nemůže a nesmí jít!« říkala si. »Buďto toho zanechá nebo tomu udělám konec já — tak nebo tak!« — —

Na Boží hod velikonoční byla nádherná pohoda; vše dýchalo slavnostní náladou. Vlahý jarní vánek ji roznášel krajem, zvony slavně zněly, jejich jásavý hlahol široko daleko zvěstoval velikou, vítěznou zvěst: »Aleluja! Vstalť jest!« A nad celým krajem se usmívalo blankytné nebe, vše tonulo v zlaté záplavě teplého jarního slunce.

Sotva se rozhlaholily zvony, spěchali obyvatelé městečka D. a přifařených osad v proudech do chrámu Páně. Velikonoční radost a jarní naděje jim zářila z očí a zněla z hymnických písní, jež se při slavné mši sv. mohutně nesly z přeplněného chrámu k nebesům.

Ve zbožném zástupu se však přece jedna duše neradovala, neokoušela nic z velikonočního štěstí: paní Eliška Nováková. Do jejího srdce jako by byl někdo nakapal hořkého pelyňku; hlava jí klesala únavou, duše byla vysílena zápasem s lehkomyslností mužovou; ani paprsek naděje pro budoucnost do ní nesvítil a neplašil trudné myšlenky, jež jí vířily hlavou.

Klečela a téměř ani nepozorovala, co se kolem ní děje; bolest doléhala na její srdce. Muž přišel opět pozdě, ba později než jindy, a nyní si ještě hoví a spí, zatím co každý řádný křesťan v kostele oslavuje zmrtvýchvstání Páně.

Neutěšená budoucnost se otvírala před jejím zrakem: muž, s nímž se spojila na celý život, otec jejích dětí, není hoden její důvěry a lásky. Zklamala se v něm, opět a opět podlehl své vášni, karbanu, a nejednou přišel v podnapilém stavu domů. Stokrát a svatosvatě jí sice s počátku sliboval, že se to již nikdy nestane, když ho s pláčem prosívala, aby se vzpamatoval a nešťastnou vášeň přemohl; ale sliby — chyby! Co stokrát slíbil, to stokrát nezachoval... Viděl sice, že jeho vinou, karbanem a pitím jeho nevelký majetek hyne, že tím rodinu uvádí do neštěstí, že mu hrozí úpadek, ale ani toto pomyšlení ho nedovedlo zbavit neblahé vášně, jež ho pevně držela ve svých sítích.

A což teprve včera a dnes! Vzkříšení, Boží hod znesvětil! — To nesnese! Na to nezapomene, ne, nikdy!

V dlouhé, bezesné noci, v níž ubohá žena téměř ani oka nezavřela, se v její hlavě rojily neblahé myšlenky; umiňovala si, že hned po svátcích s dětmi odejde od muže, který nedbá svých povinností, který promrhal majetek, poskvrnil dobré jméno rodiny, a že se vrátí ke svým rodičům.

Ale po tomto rozhodnutí nenabyla klidu: pomyšlení, že chce s dětmi utéci od jejich otce a opustiti svou domácnost, dopadalo přece jen těžce na její srdce; bylo jí hořko; tušila, jak smutný a krušný bude další život její i jejích dítek.

Těžké chmury zastíraly její nitro — uprostřed velikonočního plesu a ra-

dostné nálady. Mechanicky se modlila s ostatními věřícími, chvílemi vpadla i do nadšeného jejich zpěvu, usoužené její srdce však nic z toho nepocítilo. —

Bylo po slavné mši svaté. Věřící se rozcházeli. Někteří ještě vykonali krátkou pobožnost před sochou vzkříšeného Spasitele, jež se takřka vznášela mezi květinami a pestrými věnci po straně oltáře. Brzy však i ti odešli.

Jenom paní Nováková ještě stále klečela v lavici; jako by byla zdřevěněla; tupě hleděla před sebe.

Pojednou se u sakristie otevřely dveře a jimi vešel stařičký pan farář, který se po mši sv. obyčejně u oltáře modlíval díkůčinění. Poklekl před oltářem a modlil se polohlasně, upíraje zraky na sochu zmrtvýchvstalého Spasitele: děkoval mu vroucně za nekonečnou dobrotu a lásku, kterou dal najevo hříšným, nevděčným lidem, již mu připravili bolestnou smrt na kříži a chladný hrob, jimž však i nyní denně odpouští, jež svou milostí oblažuje. Modlil se i za ty, jež mu svěřil, a poroučel je do ochrany jeho dobrotivého, láskyplného Srdce.

Do duše nešťastné ženy padala slova zbožného kněze jako osvěžující rosa na kalíšky po vláze prahnoucích květin; cítila, jak se jí do srdce line pokoj, po němž tak dlouho toužila, jakoby předzvěst lepší, šťastnější budoucnosti.

Konečně vstal a s rozjasněnou tváří se ubíral ven. Zastavil se u klečící ženy. Znal ji dobře; vždyť znal všechny svoje ovečky i jejich poměry. Věděl, co ji tíží. Přistoupil k ní a tiše jí pravil, jako by věděl, co se děje v její duši:

»Milá dcero, Kristus Pán zemřel za všechny lidi, i za nás, a přece se mu denně od nás dostává tolik nevděku, pohrdání a urážek — on se však za to nemstí, ale odpouští, svou láskou nás nadto ještě zahrnuje! Odpouštěj a zapomínej i ty, a pak budeš moci i ty slaviti radostné vzkříšení!«

Při těch slovech se protrhly chmury v mysli paní Novákové a poznenáhlu ustupovaly světlu, jež padalo do její rozbolněné duše. Ještě nikdy si neuvědomila, co jí právě řekl kněz... Zahleděla se na sochu vzkříšeného Spasitele, na jeho krásnou, milou tvář, jež jí mluvila o odpuštění; a zdálo se jí, že zcela zřetelně slyší, jak jí praví pootevřená jeho ústa:

»Ano, odpusť a zapomeň, jak i já odpouštím a zapomínám! Trp, jako jsem já trpěl a dosud trpím, a budeš se mnou slaviti vítězství! Splácej nevděk láskou, urážky a pohrdání dobrotou! Snaž se o ctnosti, které nejkrásněji zdobí život ženy: trpělivost, shovívavost, rozvážnost a oddanost! Přinesou jistě ovoce a požehnání!«

Paní Elišce Novákové se ulevilo, spadl jí kámen se srdce; jako hojivý balzám působil na ni zjev zmrtvýchvstalého Spasitele. Oči se jí zalily slzami, v nichž roztála její bolest, takže se zase mohla zbožně pomodlit. I vstala, přistoupila k soše vzkříšeného Spasitele, přitiskla rty na její nohy, poklekla a vroucně šeptala: »Děkuji ti, Pane Ježíši, z celého srdce ti děkuji! Uchránil jsi mne nerozvážného, ukvapeného kroku, zbavil jsi mne zármutku, vytrhl jsi mě

ze zoufalství. Ukázal jsi mi, jaké jsou nejlepší ctnosti ženy; s tvou milostí se přičiním, abych si je osvojila, abych si v jejich duchu vždy počínala — vynasnažím se, abych slavila úplné duchovní vzkříšení!«

Duši její naplnila podivuhodná důvěra v lepší budoucnost po boku mužově, naděje a posila pro další život. Vděčně pohlédla k Spasiteli, ke svatostánku, a odcházela s blahým mírem v duši, jež teprve nyní slavila vzkříšení. —

Když přišla domů, dala celou domácnost do nejlepšího pořádku, takže se v ní všechno jen lesklo a zářilo od svátečně oblečených dětí až po stůl pečlivě připravený k snídani.

Když pak vešel muž, kterého jinak vždy, kdykoli noc ztrávil při karbanu a pitce, vítávala nevlídným, vyčítavým pohledem, poprosila rychle Srdce Páně střelnou modlitbičkou, aby zůstala klidná, načež k němu popošla, vlídně a mile se naň usmívajíc.

»Dobré jitro, Ladislave,« oslovila ho srdečně. »Přeji ti šťastné, radostné a požehnané velikonoce.«

Pan Novák žasl. Toho se nenadál. Byl všecek překvapen. Pohlédl jí do očí, ale když viděl, že to myslí vážně a upřímně, když v nich nezpozoroval ani trochu nevole, ani jediné výčitky, jak očekával, opětoval její pozdrav a přál jí taktéž radostné svátky.

Zasedli k snídani; paní Nováková vypravovala to a ono, obsluhovala muže, vybírala mu nejlepší věci, zkrátka rozplývala se úslužností, pozorností a laskavostí. Pan Novák ženu nepoznával; nedovedl si vysvětliti náhlou změnu v jejím chování; s počátku se domníval, že je to jen chvilkový rozmar, nebo dokonce jakási lest.

»Jak je možné,« myslil si, »že je žena tak laskava, ačkoli jsem ji dnes jistě zarmoutil jako nikdy, co jsme spolu?«

A když viděl, že se žena k němu chová stále stejně, nezdržel se a zeptal se jí po příčině její nenadálé změny. Paní Eliška mu upřímně vypravovala, co od rána zažila: jak se rozhodla, že po svátcích od něho odejde, že se i s dětmi vrátí k rodičům, vidouc, že marné je všechno její úsilí vytrhnouti ho z jeho nešťastné karbanické vášně; jak se při mši sv. ani modliti nemohla pro velikou bolest, která hlodala v jejím nitru, a jak konečně pan farář nalil balzámu do otevřené rány jejího srdce, poukazuje na příklad vzkříšeného Spasitele.

»Ano, tam se se mnou stala změna,« zakončila svoje vypravování. »A doufám, že od nynějška budu po příkladu Krista Pána trpělivě snášeti všechny životní kříže a útrapy; chci odpouštěti a doufám, že mírností a laskavostí snáze dosáhnu, čeho se mi dosud nepodařilo dosíci nevrlostí a neústupností.«

Pan Novák se zatajeným dechem poslouchal její vypravování. Otvíral oči a srdce mu bilo prudčeji. Musil si doznati, jak daleko stojí za svou ženou.

A když těžce zkoušená žena, jejíž duše se znovu obrodila a posílila milostí

oslaveného Spasitele, umlkla a jen zraky s němou prosbou na něho upírala, vřelo to a kypělo v jeho nitru; bylo mu jasno — jakoby ohnivými písmeny to viděl psáno před svým duševním zrakem — že on sám i jeho rodina je na pokraji děsné propasti.

Byl mocně vzrušen a dojat; pojala ho lítost nad dosavadním životem. Se slzami v očích rychle vstal a přistoupil k Elišce: »Odpusť mi, Elišku!« vydralo se mu z úst, zatím co jí podával pravici; »odpusť mi vše, čím jsem tě zarmoutil! Pokusím se, aby se ze mne stal taktéž jiný člověk, abych byl tebe hoden!« A než se Eliška vzpamatovala z překvapení a zmohla na odpověď, vyšel ze světnice, jsa všecek vzrušen mocným pohnutím...

A již v pondělí velikonoční podal obchodník Ladislav Novák nejlepší důkaz, že svůj slib míní opravdově, že se skutečně obrátil a je pevně rozhodnut zanechati neblahé karbanické vášně: přijal se zbožnou myslí sv. svátosti.

Budoucnost ukázala, že mu vážně záleží na tom, aby se jeho předsevzetí stalo skutkem: vyhýbal se dřívějším druhům a hráčům, kde a jak jen mohl. A jestliže se někdy přes všechna dobrá předsevzetí zase stal obětí hluboce zakořeněné vášně, přece se z ní opět brzy vymanil, vida bolest a soustrast, kterou s ním měla jeho dobrá žena, vida její trpělivost, mírnost a vlídnost.

Dobrá vůle a milost Boží přemohla konečně zlou náruživost úplně a z Ladislava Nováka se stal opět pořádný, vzorný manžel, otec a křesťan. I slavil zase radostné velikonoce a s dobrou paní Eliškou a dětmi děkoval vroucím srdcem zmrtvýchvstalému Spasiteli za své vlastní vzkříšení, za to, že ho vytrhl z hrobu vášně a rodinu z bídy. Všichni opět zpívali opravdové, radostné velikonoční a l e l u j a !

MÁJ

Královno máje, božského ráje,
tajemných květů na nebi,
příroda jásá, slávu tvou hlásá,
v tisíci hymnech velebí! *J. D. Horský.*

Přišel zas nejkrásnější měsíc v roce, jenž se každoročně vrací v nádherném, půvabném hávu mladé Vesny — přišel rozkošný máj. Všude, kamkoli jen pohlédneme, čilý život a ruch; vše raší, bují a se zelená; vše, lesy i lučiny, pole a lány, zvláště však sady a zahrady se odívají v nejskvostnější šat, jsou posety miliony nejpestřejších květů, které vydechují přelíbeznou vůni; kolem nich poletují motýli všech barev a celé roje pilných včeliček; křišťálové praménky a potůčky stříbrem zvoní; drobní zpěváčkové závodí v písních, jimiž hlaholí lán, háj i vonný sad. Celá příroda se oděla ve sváteční, slavnostní roucho, jako

by očekávala, uvítati chtěla bytost nejvznešenější, nejmilejší, plnou velebného majestátu.

A je tomu tak skutečně. Nebe i země vzdávají hold Kněžně máje, Královně, jíž není rovné, aby svou krásou a nádherou ozdobily její májové oltáře, u nichž se z rozradostněných srdcí jejích oddaných ctitelů k blankytnému nebi nesou milé, překrásné písně, velebící její krásu, její ctnosti, její neobyčejnou moc, její vznešenou důstojnost a slávu.

Ó, vítej, Panno Maria,
vše chválí tě a jásá;
čistotu chválí lilia,
tvou lásku růže hlásá;
fialka mile v pokoře
po háji se ti kloní
a v nížině i na hoře
k tvé slávě zvonky zvoní.

Na louce milé slzičky
tvé hořké pějí boly,
chudobky nouzi Matičky
šeptají všemi doly,
a rozmarýna panenství
v zahradě slavně hlásá,
a královské tvé rozenství
velebí sedmikrása.

Bůh sám nás vybízí a povzbuzuje, abychom oslavovali Královnu máje. Od věčnosti ji vyvolil za Matku svému Synovi. Duch sv. o ní mluvil světu v proroctvích a předobrazích, Syn Boží se stal jejím dítětem, po celý svůj život ji ctil, miloval, jí sloužil s takovou něžností a oddaností, jakou žádný služebník nelne k svému pánu, žádné dítě ke své pozemské matce. A Bůh ji neustále ctí a vyvyšuje a oslavuje skrze církev svou na její svátky, při různých pobožnostech a sterým jiným způsobem po celý církevní rok. Žádného jiného světce neoslavuje církev sv. tak jako právě Rodičku Boží. Je to sám Duch svatý, jenž působí v církvi sv. a jenž v ní uskutečňuje svoje proroctví, že Pannu Marii blahoslaviti budou všichni národové (Luk. 1, 48); i Syn Boží si přeje, aby ho věřící zde na zemi následovali v dětinné lásce k ní. A tuto upřímnou, dětinnou lásku a úctu dáváme jí najevo i májovou pobožností.

Máj je jaro duší. Moc zimy je zničena, vše bují a kvete. V řádě milosti je tomu podobně. Velikonoční vítězství Spasitelovo křísí a obnovuje v duších vše, co rozvrátil a zničil hřích. Řád milosti, svatosti, nevinnosti, čistoty a duchovní krásy je připraven. Třeba si jej však zachovat a chránit. Bouře, ba i mrazy mohou ohrozit požehnanou úrodu na polích, v sadech a zahradách; podobně zase mohou svody, nástrahy, lehkomyslnost zničiti krásné ovoce velikonoční milosti v srdcích lidských. Kdo dovede lépe a mocněji ochránit toto vnitřní jaro a jeho květy v duších našich než Panna Maria, matka krásného milování a bázně Boží, v níž je »všecka milost k životu pravdy, ... všecka naděje v život ctnosti« (Sir. 24, 24—25)?

Proto horliví křesťané, hodné dítky mariánské, zejména pak ti, kdo se jí

zvláštním způsobem zasvětili, členové a členky Mariánských družin, tak rádi spěchají k májovým pobožnostem, zdobí oltáře Kněžny máje a se zanícením ji velebí překrásnými mariánskými písněmi. Není snad vesničky, v níž by se nekonala pobožnost májová. Máj je jakoby všeobecný, ustavičný svátek, tím působivější, že trvá celý měsíc, že z nebeského zřídla u nohou Matky božské milosti vyvěrá pramen vody živé, jenž občerstvuje, léčí a oživuje duše. Pobožnosti ty vábí a dojímají nejednou i staré, zatvrzelé hříšníky, kteří často nepozorovaně na ně spěchají a při nich vzpomínají na dávné, šťastnější dni. Kolik lidí děkuje za své obrácení právě májové pobožnosti, která je zdrojem duchovního osvěžení a obnovení křesťanského života ve farnosti i v rodině!

Celý katolický svět radostně pozdravuje a velebí svou Paní a Královnu. Všechny země, všichni národové, všechny stavy a povolání nejrůznějšími jazyky pějí chvály Kněžně máje, každý věk, děti nevinných očí, panny a ženy, muži i stříbrovlasí kmeti a stařenky, vše se v nepřehledných zástupech kupí a tísní kolem jejích oltářů a soch, tonoucích v záři světel a v moři květů. Všichni jí přinášejí dary, vysílají k ní snažné prosby a vřelé modlitby, zasvěcují jí svoje zanícená srdce. Katolický máj je veliký, obrovský věnec, uvitý denně z modliteb a zbožných vzdechů, z písní a dobrých skutků, z důkazů úcty a lásky, jíž hoří miliony srdcí k nebeské Královně. Jaká to podívaná, když jej večer odnášejí andělé Boží ke trůnu Kněžny máje a jí jmenují své svěřence, kteří jej uvili z lásky a úcty k ní! Ona pak vděčně přijímá hold jejich dětinné oddanosti, mile na ně shlíží s královského trůnu, královsky se jim odměňuje, s mateřskou něhou je berouc pod svůj ochranný plášť, tišíc jejich slzy, utěšujíc jejich vysílená, utýraná srdce, zahrnujíc je svou láskou, vlídně a účinně, mateřsky jim žehnajíc.

Májová pobožnost, ač je v nynější formě teprve mladšího data, je mohutná, nevýslovně krásná oslava Matky Boží; je to její velkolepý, nesmírný triumf, trvající nepřetržitě po celý měsíc, jaký svými úchvatnými obřady vytvořiti může jediné církev katolická, obepínající celý svět.

Nuž, i my plesy oslavme
tu jasnou Kněžnu máje,
oltáře kvítím upravme,
ať chrám jest obraz ráje!
Ozdobme srdce líbeznou
k Rodičce oddanosti;
hle, ona palmou vítěznou
nám kyne na výsosti!

Rač, Panno, v mocnou ochranu
květ srdcí našich vzíti
a vypros mile na Pánu,
ať množí v nás to kvítí,
ať rosa Boží milosti
nám v srdce deští hojně,
ať prospíváme v svatosti
a zemřem bohabojně!

Všechny svátky, které světíme v květnu, se v harmonickém souladu pojí k májové oslavě nebeské Královny. Jsou to především dva velké svátky, jež

obyčejně připadají na květen: nanebevstoupení Páně a Boží hod svatodušní. Při obou těchto tajemstvích byla Panna Maria přítomna a účastna. Při prvním se v kruhu apoštolů loučila se Spasitelem, vstupujícím na nebesa, který jí tehdy naposled žehnal. Při druhém zářila jako vyvolená nevěsta Ducha svatého, stojíc u kolébky církve Boží. Řada světců a světic tvoří jakoby vybrané dvořanstvo, jež provází nebeskou Královnu na jejím slavném, triumfálním pochodu širým světem. Jsou mezi nimi mimo jiné apoštolové (Filip, Jakub, Jan), archanděl Michael, svaté veliké matky (Monika a Žofie), svaté panny (Domitilla, Julie, Magdalena z Pazzis, Anděla Merici), mučedníci (Florián, krakovský biskup Stanislav, Pankrác, Urban, Felix), svatí učitelé církevní (Atanáš, Řehoř Nazianský, Robert Belarmin T. J.); svatí papežové (Pius V., papež sv. růžence, a neohrožený zastánce práv církve Řehoř VII.) jí k nohám kladou své tiary.

A mezi nimi se stkví i světec náš, ozdoba kněžstva, rek víry neohrožený, jenž stál jako skála i proti králi a jeho hrozbám, mučedník za zpovědní tajemství, sv. Jan Nepomucký, jenž dotrpěl roku 1393 ve Vltavě, jehož úcta pronikla do celého světa, s jehož obrazy a sochami se setkáváme v kostelích a na mostech všech světadílů — kdo se mu v tom z našich velikánů vyrovná? — s jehož úctou se už před dvěma stoletími za doby naší poroby daleko široko šířila známost o české naší vlasti, o našem národě. Ten se však za vše to k němu zachoval z velké části velmi nevděčně, ba nepřátelsky; tupí ho a haní, ba ve svém poblouzení popírá dokonce jeho existenci, jeho svatost, kácí a ničí obrazoboreckou rukou jeho prosté i umělecké sochy a pomníky. Ale věrný jeho lid, jejž křísil a chránil v dobách zlých (»kult svatojanský byl více než půl druhého století pravou missa solemnis — slavnou mší — náboženského a přitom jaksi česky náboženského cítění... Co byla Praha 16. května!« dí universitní prof. Jos. Pekař ve Třech kapitolách o sv. Janu Nepomuckém, str. 10), lne k němu s neztenčenou láskou, z daleka široka putuje k jeho slavnému hrobu ve velechrámu svatovítském na královských Hradčanech, nad nímž se zvedá nádherný stříbrný náhrobek, a vděčně dále zdobí jeho sochy a oltáře. A když »probudily se již zpěvné háje, jarní nastal všeho tvoru ples«, vždy s pobožností májovou spojuje stejně krásnou, milou, po věky vžitou pobožnost svatojanskou a do nadšených zpěvů a hymnů, jež se mohutným vírem nesou z celého světa ke trůnu Kněžny máje, se mísí a zaléhají i plesné písně o milém světci sv. Janu Nepomuckém, jenž je »chlouba Prahy, světlo otčiny«, a tisíce vzňatých srdcí jeho věrných krajanů ve staré i v nové vlasti za širým oceánem ho vroucně prosí:

Slyš, ó, slyš nás, otče svatý Jene,
přimlouvej se za nás u Boha,
ať se nad tvou vlastí stále klene
míru, lásky jasná obloha!

Nechať věrných Čechů zbožné plémě
v úctě chová svatý odkaz tvůj,
za svůj lid a blaho české země,
mučedníku Páně, oroduj!

Sv. Jan Nepomucký

PROSEBNÉ DNI

Na podzim a v březnu svěřil rolník símě syré zemi. Kráčel za pluhem v myšlenkách. Tehdy s potěšením pohlížel na připravenou setbu, počítal s budoucí úrodou, jak mizela zima. A když brázdil v březnu kypré, kouřící lány, půjčoval těžce nabytý kapitál přírodě na nejistý úrok. Zbavil se své radosti, s pocity nejistými, avšak v důvěře obracel zrak k nebi, aby dobrotivě chránilo jeho lopotné dílo. Skřivánek nesl jeho tužby k trůnu nebes... V nedělích vycházel rolník do polí, čekal nedočkavě, až hnědé hroudy zakmitnou sotva pozorovatelným nádechem zeleně, a opět odcházel s obavou, aby náhlý mráz neuštkl jemných, drobounkých jehliček klíčícího Božího daru. Každý temný mrak svíral jeho srdce v starostech o povyrostlé, již šťavnaté jazýčky obilíčka.

Poznává svoji malomoc... Rozsil sice símě, zda však může něčím přičiniti k jeho vzrůstu? Při vší své zručnosti nemůže dáti lístku bytnosti... V pocitu své nicotnosti chce si aspoň vyprositi milost od Toho, jenž poroučí živlům a jediný ho může uchrániti pohromy, chce si aspoň pokorou zasloužiti smilování Boží.

O prosebných dnech vychází procesí do polí, do velebného chrámu přírody, a vysílá toužebné prosby k nebeským výšinám:

Naděl v poli, naděl v sadu, *Morovou vzdal nákazu,*
na lukách a vinohradu!... *chraň nás všeho úrazu!*

Obilí rozbujelo v syté zeleni, již se vlní do dálky moře obilné trávy. Jak krásný to pohled, jak lahodí oku to kolébavé válení měkoučkých zelených vlnek! Radost sálá z oka rolníkova, vidí první slibnou odměnu své námahy. Chce za to děkovati Bohu a prositi ho o další požehnání. Doba je příhodná. Právě tehdy, když je pro zajištění úrody třeba největší pohody, hledá pomoci v modlitbě.

Rád vzpomínám na ta dojemná procesí o prosebných dnech. V polích vládl posvátný klid, kdo nemusel, nepracoval v poli; ty dni byly zasvěceny... a byl skoro hřích rušiti tuto velebu. Teplé slunečko vyhřávalo vonící lány, vzduch se třásl nad obilím, zdálo se, že před očima vyrůstá ze země. Na mezích plály pampelišky, ty květy tak milé... Nebeské hvězdy spadly na zem. Skřivánci vylétali ze zelených úkrytů, vyplašení zpěvem a hudbou procesí, a jako o závod zpívali perlivé písně, vznášejíce se třepetavě nad svými domovy.

Školní dítky šly v dlouhé řadě napřed. Byly poučeny ve škole o významu těchto dnů a s dobrým úmyslem zpívaly nadšeně s celým davem:

Žehnej, Pane, země plody
odvrať metlu neúrody!

A dobrý Bůh jistě slyšel rád ty jejich tenké hlásky.

Následoval pak průvod podle stáří a byl vždy velice dlouhý. Hudba se kvílivě odrážela v ulicích, jimiž se šlo, v polích se rozptylovala v širé prostoře, že ji vpředu nebylo ani slyšeti, jen chvílemi jemný vánek zanesl chumáč tónů hned tím, hned oním směrem a odvanul je zase do výše. Červené korouhve vlály s pleskotem, kdykoli je větřík vzdul nad hlavy věřících. Křížky byly obaleny chundelatými věnečky z režné úrody. Místy všecko pokleklo a »říkaly se« litanie ke všem svatým, čtla se místa z Písma sv., z evangelia, a žehnalo se polím. Vše zmlklo vůkol v posvátné pozornosti. I kohouti ustali na dvorcích v ranním volání a naslouchali zpěvům nezvyklým. Pan farář ve fialovém pluviále a obecní starší v modrých hanáckých pláštích, s velikonočními insigniemi, paškálem a soškou Krista z mrtvých vstalého, byli ve svých úborech representanty kajícnosti, kteryžto charakter měly i zpěvy a modlitby. Tak vycházel průvod po tři dni za sebou do polí, po každé jiným směrem, a pobožnost se zakončila v kostele sv. požehnáním.

Ač byla příležitost vyjíti do polí kdykoli jindy, nikdy nebylo v nich viděti té pravé krásy, Božího požehnání jako právě, když jsme do nich vycházeli o dnech prosebných, a v zbožné náladě více duchovním okem se člověk zahloubal do té nádhery a přemýšlel o účelu přírody a o svém vztahu k ní. Duchovní oko vidělo dál, vidělo nejen výsledek, ale vidělo i původ všeho výsledku lidské práce; a poznav ho, klaněl se člověk Tvůrci všehomíra, podivoval se jeho moudrosti a dobrotě a uznával odevzdaně, že bez jeho pomoci je marné všecko lidské snažení. A to je také smysl prosebných dnů. Kdo najde denně jen chvilku času, aby se zamyslil nad úkolem a smyslem svého života, ten pozná snadno, že by v životním boji neobstál bez vyšší pomoci. Co jsme a čím žijeme, to dostáváme od přírody, a jen pošetilec může tvrditi, že příroda sama ze sebe vše dává, čeho je třeba k životu všeho stvoření... Již způsob životních potřeb jednotlivých tvorů a tvorečků, vývoj semena v rostlinu a plody, stálá produkce a nadprodukce do zásoby, ročně se opakující, a všecky životodárné podmínky vývoje, světlo, teplo, dešť, vítr, jsou naprosto nemyslitelny jak ve svém původu, tak ve svém působení bez veleinteligence, která každému atomu určila zákony, jakých nikdo nikdy nevynašel, a těmito zákony řídí neobsáhlý koloběh celého kosmu, který lidský rozum nikdy úplně neprobadá, ale tuší.

Tato božská moudrost a prozřetelnost se nám jeví zvláště o těchto dnech ve velebnosti jarní přírody. Několika verši to vystihuje básník:

Nevěř vše, co z pera vyjde, *v knihách mluví jenom lidé,*
k přírody rtům nakloň sluch; *v přírodě však mluví Bůh!*

(Bol. Jablonský.)

Dr. Hubert Havránek, Duše Hané.

PÍSEŇ ORÁČOVA

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej!
Hle, slunce vstává, jitro mladé
na širá pole perly klade,
a vánek čeří trávy vlas.
Ó, Pane, já jsem člověk chudý,
ó, dej, ať z každé plodné hrudy
mi vzejde plný klas!

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej!
Než jitro vstalo, k práci píle
já časně vstal, své voly bílé
jsem na svém dvoře k pluhu vzpřáh'
a vesel vyjel k práci nové,
než z plna vyšlo rubínové
to slunce na horách.

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej!
Tak k poledni jsem pilně oral,
a mnohá krůpěj, těžký korál,
se zaleskla mi na skráni —
a teď je večer, jsem už zemdlený,
a dáli v obzor zašeřený
se chvěje klekání.

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej!
Ó, Pane, dej, ať ujme se mi,
co dnes jsem zasel v rodné zemi,
ať vše to může zrát a kvést,
a až přijde ta zima stáří —
ó, velký, svatý Hospodáři,
mně zem ať lehká jest.

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej!
Ať nejsem jen klas prázdný, holý,
až Ty nás svezeš do stodoly,
ó, Hospodáři, Pane náš;
kéž těm, kdo po nás tady budou,
z památky naší aspoň chudou
jim cestu urovnáš!

Nám rosu, dešť a slunce dej,
ó, Pane,
mé práci vlídně požehnej! *Bohdan Kaminský.*

NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ

Uplynulo čtyřicet dní od zmrtvýchvstání Páně. V nich se oslavený Spasitel zjevoval apoštolům, učedníkům a svým věrným v Jerusalemě, cestou do Emauz, u jezera Genezaretského, na hoře Tábor a jinde; v nich jim otvíral smysl Písma (Luk. 24, 45), v nich je utvrzoval ve

víře, poučoval o království Božím, o církvi své, jejím zřízení, upevnění a rozšíření; v nich ustanovil svátost pokání a křtu; v nich je slavnostně zmocnil k vykonávání apoštolského úřadu, rozesílaje je do celého světa ke všem národům, dávaje jim moc konati zázraky a slibuje, že s nimi bude »po všecky dni až do skonání světa« (Mat. 28, 20); v nich sv. Petrovi jako viditelné hlavě své církve — a v něm zase jeho nástupcům, papežům — odevzdal nejvyšší úřad pastýřský, učitelský.

Čtyřicátého dne vyvedl pak asi z večeřadla na Sioně, kde byla malá hostina na rozloučenou, apoštoly se shromážděnými učedníky a s Pannou Marií i zbožnými ženami údolím Josafat na horu Olivetskou, kde započalo jeho utrpení. Cestou se k němu přidávali jeho věrní, on pak k nim mluvil o mesiánském království (Sk. ap. 1, 6). Bylo asi o polednách, když veliký zástup stanul na vrcholku hory, Pán Ježíš uprostřed něho, světlý a skvoucí a zářící jako slunce, obestřený nebeským jasem, jenž hrál nádhernými duhovými barvami. Neskonalou láskou a dobrotou plálo jeho oko, když se rozhlédl po zástupu, když naposled pohleděl na svou svatou matičku, na apoštoly, učedníky, a zbožné ženy, když se naposled zahleděl na nešťastný Jerusalem; pak zvedl svou požehnanou velekněžskou pravici a žehnal kolem všem svým věrným a celému světu, i pokolením příštím; žehnaje naposled žehnal i nám všem. Bylo to v účincích nesmírně mocnější požehnání nežli ono, které dal patriarcha Jakub svým synům (1. kn. Mojž. 49).

Oči všech byly upřeny na něho. Věděli, že odchází k nebeskému Otci. Avšak do bolesti, kterou jim způsobil jeho odchod, se do jejich srdcí z jeho slov, z jeho požehnání, z jeho zjevu linul balzám útěchy, naděje, jistoty a velikého přislíbení. A pojednou se před nimi vznesl, vznášel se výš a výše k nebi, jako by ho andělé nesli na perutech svých, s velikou mocí a slávou a velebností, až konečně zmizel v jasném, světlém, nádherném oblaku. Zástupy starozákonních světců, prvotiny vykoupení, ho provázely volajíce: »Zpívejte Bohu, ... spravte cestu tomu, jenž ... Hospodin sluje!« (Ž. 67, 5.) »Žehnán buď Hospodin, Bůh Israelův (Ž. 71, 18), jenž vyvedl svůj národ v radosti a své vyvolené s jásotem.« (Ž. 104, 43.) Plesali, že jim bylo řečeno: »Do domu Hospodinova jdeme.« A již se zastavily nohy jejich u bran věčného Jerusa-

lema (Ž. 121, 1—2) i volali: »Zdvihněte, knížata, brány své, zvyšte se, brány věčné, by mohl vejíti Král slávy!« (Ž. 23, 7.) I otevřely se brány nebeské, kůry andělské vycházely vstříc s plesem a jásotem vítajíce a pozdravujíce Pána i svatou družinu jeho majestátním, nekonečným: »Aleluja! Zpívejte s jásotem Bohu! Chvalte nám Krále!« (Ž. 46, 2 a 7.) »Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť zázračné věci učinil.« (Ž. 97, 1.) »Slavně ukázal, že je veliký.« (2. Mojž. 15, 1.) »Vyvyšujte Pána, našeho Boha, a kořte se u podnože jeho nohou, neboť je velesvatý!« (Ž. 98, 5.) »Hosanna! Aleluja! Hosanna!« A Spasitel v nebeské vítězoslávě za hlaholu písní a chvalozpěvů nebeských duchů se bral výš a výš a vystupoval nad všechny kůry andělské až ke trůnu Otce svého, jemuž k nohám složil prvotiny svého království a jenž ho přivítal a posadil po pravici své, kde s ním a s Duchem svatým kraluje po věky věkův.

A mezitím stál ještě na hoře Olivetské zástup jeho věrných s Marií Pannou v hlubokém mlčení a mocném vzrušení; oči všech hleděly na nádherný zjev nebeský, který ještě trval; mnozí toužebně po něm vztahovali ruce. »A jak hleděli upřeně do nebe ... aj, dva muži stáli u nich v rouše bílém (andělé) a řekli: Muži galilejští, proč stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli jíti do nebe.« (Sk. ap. 1, 10—11.) Po těch slovech zmizeli, zmizel i skvoucí oblak na nebi, a apoštolé si uvědomili, co se stalo. Jejich Mistr a Pán odešel od nich k nebeskému Otci ... Dlouho tam ještě stáli, rozmlouvajíce o veliké události, jíž právě byli svědky, a hledíce opět a opět vzhůru k nebi. Konečně se zástup rozcházel do města; Matka Páně s apoštoly šla tiše, s útěchou v srdci i s radostí nad vítězoslavným, velebným, úchvatným triumfem Páně.

»Nanebevstoupení jest dalekosáhle významný mezník v životě Krista Vykupitele. Je triumfální inaugurace a nebeská intronisace Krista-Krále, božsky svrchovaného vladaře-soudce veškerého tvorstva ... Je nebeský introit božské oslavy jeho lidské přirozenosti, skrze niž trpěl a člověčenstvo vykoupil. — Lidské tělo jeho i lidská duše, pohřížená ve stavu ponížení ve strázně smrtelného života, tedy to lidské, ponížené, trpící, zmučené, až k smrti kříže za nás posluš-

ným učiněné, dochází nadlidské, božské oslavy. Ne andělská, ale křehká přirozenost lidská vyvýšena je v triumfu nebeské slávy na pravici Boží, k nejvyšší účasti na božské moci a slávě... Jak neblaze znesvěcena byla lidská přirozenost v člověčenstvu od prvního hříchu! Nyní Kristus lidskou přirozenost, kterou přijal ve svém vtělení a zosobněním posvětil, vyvyšuje k nejvyššímu společenství s Bohem na trůně moci a slávy v nebesích a připomíná nám, že část nebeské nevypravitelné oslavy čeká i naši duši a tělo, nezmaříme-li v sobě ovoce vykoupení. — Nanebevstoupení jest nejslavnější ověření božství Kristova a vedle zmrtvýchvstání nejzářivější pečet a koruna jeho vykupitelského díla.« (Fr. Cinek, u. d. II., 309—310.)

Nanebevstoupení Páně obrací naše zraky, naši mysl, naše srdce vzhůru k nebi. Tam je naše pravá vlast! »Kam hlava předešla, tam přijíti má i tělo.« (Sv. Lev Veliký.) Tam je cíl naší pouti, poslední cíl člověka, jehož srdce je podle krásných slov sv. Augustina nepokojné, dokud nespočine v Bohu. Tam proto upírejme často své zraky v hluku a shonu světa, v radosti i žalosti; jsmeť jen poutníci, kteří konají namáhavou pout. Veliký neklid a nepokoj srdce, jehož se nelze zbaviti, leč když se srdce v smrti zastaví, nás vábí a táhne neodolatelnou mocí a touhou po lepší vlasti.

Kdo nezná a znáti nechce jiné vlasti, kdo nezná jiného domova než tuto zemi, kdo nezná jiného cíle, za nímž spěje, než chladný hrob — je ubohý, nešťastný člověk, a kdyby se jako bohatý člověk z Písma odíval v purpur a kment a hodoval každého dne skvostně. (Luk. 16, 19.) Kdo však pozvedá zraky k nebi s útěchou a důvěrou: Tam je má vlast, tam je můj Spasitel, který tam i mně připravil místečko: ten je šťasten, i kdyby trpěl a v soužení žil jako apoštol národů, i kdyby třel bídu jako žebrák Lazar; víť, že Kristus Pán naň nezapomněl, že oň pečuje, že je s námi po všechny dni (Mat. 28, 20) života našeho, jak slíbil, nežli opustil tento svět.

Je s námi i v největší bídě, i tehdy, když chladná ruka smrti spočine na našem srdci. Ba, víme, že i našim drahým zemřelým je dobře — ve vlasti nebeské, v domě otcovském, jejž jim připravil Ten, jenž s hory Olivetské u vítězoslávě vstoupil na nebesa.

On je s námi až do skonání světa! Tehdy přijde s mocí velikou a velebností soudit živých i mrtvých. Tehdy se nám vyjasní vše, tehdy padne i poslední závoj, který nám dnes ještě zastírá smysl a účel tak mnohé světové, dějinné události.

Jak docela jinak se potom všechno utváří! Přehodnoceny budou namnoze naše pojmy! Padne rozdíl mezi bohatými a chudými, mezi mocnými a poddanými, vzdělanými a prostými — hodnotiti se bude vše jen podle úmyslu a vůle, a nejvyšší měřítko všeho lidského konání a počínání bude láska — láska, která nebude míti konce. Všechno pozlátko a lichá nádhera vezme za své; pod licoměrnou, klamnou maskou se objeví všechna polovičatost a prázdnota a veteš, neupřímnost, nepoctivost, lstivost; co svět považoval za nepatrné, bezcenné, pošetilé a nízké, čím pohrdal, se zastkvěje v pravé velikosti a slávě... V neklamném světle pravdy, pod neúprosnou mocí a tíhou její poznáme sebe a vše lidské v jeho nepatrnosti, malichernosti a malomoci. Hřích se nám ukáže v nezměrné zlobě a ošklivosti, ctnost pak zazáří v celé skvělosti. Poslední soud opraví světové dějiny.

Nanebevstoupení Páně otvírá oku výhled do nekonečných dálek; připomíná soud, Boží soud, a věčnost. Věčnou blaženost a slast, již nám darem přináší božský Spasitel a jež je ovoce jeho života, jeho utrpení a smrti. S důvěrou ji očekáváme, a důvěra ta posiluje duši; s bázní a s touhou zároveň hledí věčnosti vstříc.

Vzhůru srdce! K nebi upři své zraky, zahleď se do věčnosti! Zlom pouta hmoty, vymaň se z její moci, vymaň se z okovů hříchu a vášní! Tak nám hlásá slavnost Nanebevstoupení Páně. Zanechej nářku a bědování! Jdi pevně a jistě za velikým svým cílem! Sílu, rozhodnost a činy žádá po nás Spasitel, jeho příklad a jeho božské učení, věrnost v povinnostech — v tom je život; duch pravého křesťanství se neprojevuje smutkem, nářkem a trudnou myslí, nýbrž spíše utrpením, jež statečně snášíme, zušlechťujeme záslužnými činy a posvěcujeme odevzdaností do vůle Boží; jeví se v duševní síle a v pevné důvěře v Boha, i kdyby srdce bolem pukalo.

»Sursum corda!« — »Vzhůru srdce!«

HOD BOŽÍ SVATODUŠNÍ

Velkolepým způsobem zakončují letnice velikonoční dobu slavností, která se koná na památku seslání Ducha svatého, který za zvláštního hukotu, přicházejícího s nebe, jako když silný vítr duje, sestoupil na Pannu Marii a shromážděné apoštoly v podobě ohnivých jazyků. Stalo se to, když dovršen byl okruh sedmkrát sedmi dní, padesátého dne po zmrtvýchvstání Páně, v den, kdy se u Israelitů konala na poděkování za úrodu slavnost obžínková, v den, který jim připomínal veliký okamžik, v němž jim Bůh na hoře Sinaj dal Desatero. Seslání Ducha svatého bylo posledním činem vzkříšeného Spasitele; jím dovršil dílo vykupitelské. Duch svatý je převzácné ovoce života a utrpení Páně, královský dar jeho nanebevstoupení. Pán Ježíš ho sesílá, aby pokračoval v jeho díle na tomto světě, aby je slavně dovršil. Co Kristus Pán zasel, to on dokoná a sklidí do stodol a sýpek Božích.

Duch svatý, sestoupiv v podobě jazyků na zemi, se ujímá řízení a vlády království, Kristem Pánem založeného, církve svaté. A účinky jeho působení byly hned v první den nadmíru zjevné a veliké jak u apoštolů, tak též u zástupů, přišlých z nejrůznějších končin země. Osvítil totiž rozum apoštolů, posilnil jejich vůli, dodal jim mysli, očistil a posvětil je na duši, rozehřál vroucí láskou k Bohu jejich srdce, udělil jim dar výmluvnosti a jazyků i divů a zázraků, a tak je připravil a vyzbrojil na jejich úřad apoštolský. Po vystoupení Petrově a jeho úchvatné, neohrožené řeči se připojilo na tři tisíce posluchačů k apoštolům, přijalo křest a stalo se údy církve Kristovy. Letnice ty jsou proto jakoby narozeniny církve svaté.

Duch svatý je třetí božská osoba, jež »vychází z Otce i Syna«. Od věčnosti se poznávají Bůh Otec a Bůh Syn, od věčnosti poznávají svou nekonečnou dokonalost, a proto se navzájem milují nekonečnou láskou. Kdo miluje, kdo dokonale miluje, dává a uděluje rád z toho, co má a co mu náleží, tomu, k němuž lne upřímnou láskou. Avšak Bůh Otec i Bůh Syn, majíce již plnost božství, nemohou si navzájem nic dáti, i udělují svou božskou přirozenost třetí osobě, kterou ze své plnosti, nekonečně se milujíce, takřka vydechují a která se proto nazývá Duchem svatým.

»Mluviti o osobě Ducha svatého není snadné. Duch svatý je příliš znám, by se o něm mohlo mlčeti, a příliš neznám, by se mohlo říci něco povzbuzujícího, čím by se předmět vyčerpal. Má se to s ním, podle slov Spasitelových, jako s jarním vánkem (Jan 3, 8); cítíme jeho mírný, sladký dech, vidíme jeho zázraky, ale nikdo neví, odkud přichází a kam jde. Duch svatý k nám nekráčí jako Syn v podobě člověka po cestách tohoto pozemského života, nýbrž přebývá v nevyzpytatelných hlubokostech božství a též v našem vlastním nitru působí v tichých komůrkách srdce ... Ale tím více si žádáme spatřiti něco z tváře nestvořené Lásky, od níž pochází všechno dobro.« (P. M. Meschler, Dar letnic, str. 2.)

Stvoření je dílo Boha Otce; vykoupení je dílo Boha Syna; Duch svatý pak, Duch lásky a milosti, vše obživuje a posvěcuje. Bez něho, bez jeho milosti nemůžeme vykonati nic; »nikdo nemůže říci ‚Pán Ježíš', leč v Duchu svatém«. (1. Kor. 12, 3.) Duch svatý byl činný již při stvoření světa. Země byla pustá a prázdná; tma byla nad propastmi, ale »Duch Boží se vznášel nad vodami«, (1. Mojž. 1, 2), dávaje hmotě podobu, život, plodnost. Velkolepě vylíčil jeho působení královský pěvec David ve 103. žalmu, který, »není-li umělecky nejkrásnější píseň celého žaltáře, patří jistě k nejskvostnějším«. (Hejčl, Bible česká.) Ještě velkolepěji se nám však jeho činnost jeví v dějinách starozákonních, zejména pak v dějinách církve svaté. Již příprava její ve Starém zákoně s předpisy, zákony, bohoslužbou, s proroky a podivuhodnými skutky Božími je dílo Ducha svatého. Církvi pak samé, založené a zřízené Kristem Pánem ke spáse lidstva, Duch svatý o letnicích život takřka vdechl. »Do té doby se podobala lodi, vším potřebným opatřené, ale dosud zakotvené v přístavě. A tu se přiblížily letnice: sestoupil Duch svatý, a již vstupuje na připravenou loď, odvazuje ji, ke kormidlu staví sv. Petra, vesla dává do rukou svatým apoštolům, sám si ponechávaje vrchní řízení. A pod vedením Ducha svatého koná lodička církve svaté pout na rozbouřeném moři tohoto světa bez úrazu již téměř dva tisíce let, dopravujíc do přístavu věčnosti bez úrazu všechny, kdokoliv se jí svěřili.« (Kupka, Církevní rok.)

Všechno v církvi sv., její vlastnosti, její pravomoc, úřad učitelský, kněžský, pastýřský, svaté svátosti i svátostiny, božská moc a síla, která

v nich působí, její zachování, řízení, ochrana a obrana, její vnitřní i vnější rozvoj a rozmach, to vše v ní působí Duch svatý, který je jí dán, který v ní žije, ji vede a spravuje. Církev sv. je království Ducha svatého; její dějiny jsou dějinami působení Ducha svatého. Věru, kamkoli se rozhlédneme po budově církve sv., po tomto mystickém těle Kristově, kamkoli se podíváme v katolickém kostele, všude vidíme stopy činnosti, božského působení Ducha svatého. Nebo co jiného nám praví křtitelnice, kazatelna, zpovědnice, oltář, svatostánek? Nepůsobí v nich Duch svatý, od něhož neustále přijímáme největší dary a dobrodiní? Uvažme jen dobře, co máme v církvi sv. a čím nám je! Je nám vším, ale Duchem sv. a v Duchu svatém, jemuž ji Spasitel svěřil. On v ní vládne, on je její nejhlubší tajemství, on je původce její jednoty, svatosti, její působnosti. Ona je jeho dílo. Duch sv. nás vede k nebi, v jeho sladkém objetí je nebeský mír a radost. Jsme vyvolené, šťastné dítky Boží! Na mohutných perutech jako orly nás přenáší Prozřetelnost a láska Ducha svatého přes všecky bouře tohoto světa a nese nás k věčné, nebeské vlasti na otcovské Srdce Boží, kde týž Duch svatý bude věčným odpočinutím našeho srdce, jako zase Syn Boží blaživým světlem našeho poznání a patření na Boha.

Hod Boží svatodušní uvádí nám tudíž na mysl velebnost i vznešenost Ducha svatého, jeho věčné i časné sídlo, jeho podivuhodné cesty, všechny oblasti jeho božské činnosti a působnosti.

Duch svatý je onen Utěšitel, Duch pravdy (Jan 14, 16), kterého Kristus Pán přislíbil svým apoštolům, jejich nástupcům, svým věrným. V něm je prazdroj našeho vědění a umění; on odmyká závory lidského rozumu, dává mu světlo a schopnost proniknouti až do tmy hlubin zemských i do tajemství nebes, do hvězdných světů, do tajemství přírody i jejích zákonů, k cíli života. I když se učenci tohoto světa prou a hádají i o nejdůležitějších otázkách, nemusí se věřící křesťan s úzkostí tázati: »Kde je pravda?« On má pravdu, která mu správně odpovídá na všechny temné otázky životní; vždyť s ním je Duch pravdy, Duch svatý!

On církvi a skrze církev sv. osvětluje zjevení, pravdy Kristem Pánem zjevené, a chrání ji bludu. Důkaz toho podal hned při svém

seslání na apoštoly, kterým se v pravém světle, v podivuhodné harmonii objevil život Páně i účel a smysl spasného díla vykupitelského i úkol jejich života. Oživuje a proniká církev. Bez něho by nebylo kněží, biskupů, neomylného učitelského úřadu, svátostí, jejichž účinky působí Duch sv. Bez něho by nebylo modlitby, milosti, ctnosti, dobrých a spasitelných vnuknutí, bez něho by v církvi nebylo svatých.

Proto církev při každém důležitějším díle vzývá Ducha svatého: při svěcení kostelů, při svěcení kněží a biskupů, při volbě papeže. Každou důležitou poradu zahajuje rovněž vzýváním Ducha sv. Proto vyzývá a nabádá i věřící k úctě božského Utěšitele, Dárce darů sedmerých, od něhož pochází dar pravé moudrosti, dar rozumu, dar rady, dar síly, dar umění, dar pobožnosti a dar bázně Boží.

Duch sv. je zázračný stavitel, který v církvi i v duši věřících spojuje jednotlivé kameny v nádhernou budovu, který jako teplý jarní vánek v církvi i v duších budí k životu krásné květy, jichž libá vůně radostí naplňuje Srdce Boží.

Božský Utěšitel potěšil a odvahou naplnil srdce apoštolů. A dodnes daří Duch pravdy útěchou všechny, kdo se jím dají vésti. Ať ubohého pozemského poutníka stihne cokoli, Duch sv. mu nedá klesnouti, potěší ho a posílí, že mužně vše snáší; oko jeho upře k nebi, k Otci, bez jehož vůle ani vlas s hlavy naší nezahyne (Luk. 21, 18), ani vrabec na zem nespadne (Mat. 10, 29).

Je tudíž naše svatá povinnost z vroucího srdce děkovati Duchu svatému za jeho lásku, milost a světlo. J s m e c h r á m e m D u c h a s v a t é h o! (1. Kor. 3, 16.) Je v našem srdci, dlí v naší duši, v ní se modlí a působí, zdobí ji milostmi a ctnostmi. Žádný malíř ani sochař tak pilně, vážně a láskyplně nepřemýšlí a nepracuje o svém díle, nevěnuje mu tolik času a trudu, žádná matka nelne něžnější láskou k svému dítěti, nevěnuje mu tolik starostlivé péče, neučí je tak pracovati a se modliti, jako se věnuje Duch svatý naší duši, chtě z ní vytvořit dílo vpravdě umělecké, krásnější nad všechna díla lidská, zářící skvoucím leskem milosti a ctnosti.

Zdaž se nemusí radostí dmouti naše srdce při pomyšlení, že v nás přebývá? Jak mu musíme býti vděčni za jeho lásku, trpělivost i působ-

nost, kterou ustavičně rozvíjí v naší duši! Uvažme ještě, kolik let již v našem srdci dlí a působí, i to, že od nás neodchází, ač tak zvolna postupujeme na cestě, vedoucí k nebi. Leč nepozbývejme mysli! Dokud od nás neodešel, nesmíme odejíti od něho. Jak odbojné, nepoddajné povahy zkrušil, přemohl, a to nejednou v jediném okamžiku! Sv. Pavel! Sv. Maří Magdalena! Svěřme se Duchu sv. s dětinnou důvěrou a poroučejme se mu v horlivé modlitbě. Pak jistě dojdeme po vezdejší pouti do domu Otce nebeského...

Duchu svatý, uděl nám milost nad všechny jiné milosti, milost vytrvalosti v dobrém až do konce! Buď mým vůdcem, »skalou mou, dílem mým na věky!« (Ž. 72, 26.) Zavítej do našich rodin a posvěť je, aby byly důstojným chrámem Tvým!

»Duše svatý, Duše pravdy, Duše krásy, zapal oheň svých milostí netoliko nad našimi hlavami, ale rozpal jej k trvalému plápolu v srdcích našich, ať spálí, co v nich nečistého, ať svítí, kde temnoty obstupují naše kroky životní, ať hřeje a rozněcuje nás pro skutky lásky k Bohu i bližnímu, abychom vždy zakoušeli radosti čisté, že chrámem Ducha svatého jsme.« (Jan Fr. Hruška, »Hořící keř«.)

BOŽÍ TĚLO

Slavnost, které se zevnějším leskem, nádherou a okázalostí nevyrovná žádná jiná slavnost, je svátek Božího Těla, velkolepá slavnost Nejsvětější Svátosti, jež je největší poklad církve, největší a nejvznešenější ze svátostí, pravá mana, slunce, život, duše, srdce, střed, souhrn celého náboženství.

Na Zelený čtvrtek, kdy se slaví památka jejího ustanovení, nedovoluje nesmírná sklíčenost a hluboký zármutek nad utrpením Páně církvi sv. vzdáti Spasiteli za toto nevystihlé tajemství, za tento převeliký, královský dar jeho nekonečné, vpravdě božské lásky náležité díky jásavými, radostí překypujícími chvalozpěvy. Proto je podle jeho přání, jak je v první polovici XIII. stol. projevil zbožné řeholnici sv. Juliáně z Lutychu (1193—1258), tomuto ústřednímu tajemství zasvěcen zvláštní

svátek, na který On, Král slávy, u vítězoslávě vychází mezi svoje, aby jim požehnal.

Plnými, čistými akordy zní a jasně zvučí dnes harfa sionská, rozechvěná uměním andělského učitele sv. Tomáše Akvinského v jásavé, velebné chvalozpěvy, jež platí královskému Slunci, Nejsvětější Svátosti, a v nichž se snoubí radost vánoční i slastné tušení věčné blaženosti. Slavnostní radost rozechvívá v tento den už od rána naše srdce, radost z toho, že na zemi máme poklad nesmírné ceny, že Bůh sám mile a láskyplně i podivuhodně, ne pouze v symbolu a obrazu, ne pouze svou mocí a milostí, ale podstatně, skutečně a pravdivě dlí pod eucharistickými způsobami, jež ho našim smyslům jeví a tají zároveň, mezi svým lidem, který v něm má svůj štít, svého Vůdce a Zachovatele, jenž jej živí k životu věčnému. Dnešní slavnost je proto i slavnost díků, které mu vzdáváme za jeho nebeský dar, za jeho andělskou hostinu, nad niž není nic vzácnějšího, drahocennějšího, sladšího. Slavnost tato je však zároveň i dostiučiněním, jež dáváme eucharistickému Spasiteli za přečetné urážky, jichž se mu dostává ve Svátosti lásky od kacířů a nevěřících, mnohdy pak i od katolíků. Je to konečně hold oddanosti, jejž s celou přírodou vzdáváme svému Králi, Pánu, Bohu.

Proto plesá a jásá církev sv., jako by již byla na svaté hoře Páně, a ve své radosti takřka zapomíná, že je ještě v slzavém údolí, že ji obklopují mocnosti temnot. Ve svaté radosti, že má nesmírný poklad, v horoucí touze a snaze, aby se mu poklonil celý svět, aby teplý paprsek jejího tajemného Slunce padl do srdcí a příbytků všech, se dnes nespokojuje posvátnými prostorami svých svatyň, ale vychází z nich na návsi vesnic, do ulic měst, do volné přírody, a snáší veškeru krásu a nádheru přírody, zručnou dovednost rukou lidských i myšlenkovou bohatost krásných umění, aby připravila co nejokázalejší, co nejdůstojnější vjezd Pomazanému Páně.

Na Boží Tělo se rok co rok opakuje a obnovuje slavný vjezd božského Spasitele do Jerusalema. Vyzdobeny jsou vesnice i města, prapory vlají, domy jsou okrášleny chvojím, věnci, kvítím, draperiemi, v oknech planou světla, někde jsou zbudovány i slavobrány; cesty, jež vroubí bílozelené břízy nebo jiné ratolesti, jako by se byly přes noc

proměnily v zelené trávníky; všude se tísní nesčetné zástupy svátečně oděného lidu: vše se chce pokloniti a vzdáti hold Králi králů, jehož jsou nebesa i země. A již za radostného hlaholu jásajících zvonů, za slavného doprovodu varhan vycházejí z chrámu Páně nové zástupy věřícího lidu: mládež, školní i odrostlá, jinoši i muži a ženy, a za křížem, vítězným praporem Kristovým, se pod korouhvemi, spolkovými prapory a cechovními odznaky řadí v mohutný, malebný průvod, jehož středem je skrytý, tajemný, oblaky vonného kadidla zahalený Bůh, Král slávy, nesený pod drahocennými, přeuměle vyšívanými nebesy v zlaté, perlami a drahokamy se třpytící monstranci rukou kněze, oděného v nejnádhernější roucho, obklopeného četnou asistencí ostatního kněžstva a ministrantů i čestnou stráží okrojovaných zástupců různých jednot. Před ním — jako by kůr andílků byl slétl s nebe — se ubírá řada drobných hošíků, šerpami přepásaných, s liliemi v rukou, i zástup bílých družiček, jež růže a pivoňky, kopretiny a chrpy, slzičky, karafiáty a jiné pestré jarní kvítky sypou na cestu, kudy půjde Pán. Zvony i zvonky slavně znějí, svíce planou, vánek roznáší líbeznou vůni kadidla, hudba víří, pušky rachotí, hmoždíře a národní děla hřímají, lid plesá v nadšených písních, srdce mocněji bijí, vše šeptá, plesá, volá, vítá, pěje, jásá: »Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!« (Mat. 21, 9.) On pak při každém kroku na svém vítězoslavném pochodu mile žehná svou všemocnou, božskou, neviditelnou rukou kořícím se zástupům, béře se dál a dále vesničkami a městy, stane ve svém tichém velebném majestátu na čtyřech skvostně ozdobených oltářích, obrácených ke všem stranám světa, a po významných obřadech žehná láskyplně opět a opět klečícímu lidu, jeho obydlím, jeho nivám, aby se mu vše stalo pramenem blaha, časného i věčného života, jehož dojdou, kdo v něho věří a žijí jemu. Za mohutného hymnu »Bože, chválíme Tebe«, jímž lid z hloubi srdce děkuje za vše, čeho se mu dostalo od »Svátosti té neskonalé«, a jenž se vznáší vysoko k blankytnému nebi a letí daleko do kraje, se vítězný průvod vrací do chrámu, v jehož tichém svatostánku se zase skryje Vítěz vítězů, aby ztajený nadále dlel mezi svým lidem, aby naň dále dštil zázračnou manu a napájel jej proudy vody živé...

DRUŽIČKÁM O BOŽÍM TĚLE

Ó, mystická ty lilie,
jež sněžně kveteš v monstranci tu zlaté,
vstříc vanouc kouzlem vůně nepojaté!
Ó, spasitelná Hostie,
sil ruku mi, jež tíží tvou se chvěje!
Ó, tajemství, jež se mnou se tu děje!

Zde v ruch a soulad hudby, střelby, zvonů
lid mísí slova chvály, prosby, stonů —
a jak náš průvod osadou se vine,
výš nad ním nebeských se legionů
řad vznáší, zbožně pokleknout se chystá —
mně slza v oku pálí, na líc plyne:
— jáť nesu Jezu Krista! — — —

A přede mnou jak vyšších duchů chor
tu družiček jde běloskvoucí sbor:
tak vážně klopí se jich čistý zor,
tak nadšeně plá líčko uzardělé
— a ručka drobná chvatně na zem hází
květ za květem. Vždyť ví, že doprovází
to svého Miláčka a — Spasitele . . .
Zrak zvlhlý k Pánu svému upírám
a zjihlé srdce mé se mlčky modlí:
Já, Kriste, v bok Tvůj svatý, kopím zbodlý,
těch dětí zástup něžný zavírám.
Kéž vždycky, vždy . . . Ti květy v cestu stele!
Kéž mine dav, jenž Tobě pouti světa
jen kopřivu a trní v dráhu metá!

Josef Vejchodský.

DVOJÍ NÁVRAT

Blankytné nebe bez mráčku se klenulo nad jihočeským městečkem, jež se malebně rozkládá mezi lesy, které pokrývají okolní pahorky a na dvou stranách běží téměř až k jeho zahradám, za jejichž svěží zelení se kryjí štíty a střechy městských domů. Slunce se už zvolna sklánělo nad západní hory a líbalo jakoby na rozloučenou zlatými paprsky celý kraj, nad nímž se vznášel skřivánek, zpívaje Tvůrci poslední píseň toho dne. Bylo začátkem června. Lučiny protějších strání byly právě v plném květu, podobajíce se pestrému, obrovskému koberci, a libou jejich vůni roznášel mírný větřík po kraji.

Od severu přijížděl po silnici k městečku muž v nejlepších letech. Po delší zase době se vracel domů. V městečku tom se narodil, tam prožil šťastné mládí. Spěchal k rodičům a sourozencům, kteří se naň již dlouho těšili. Byl jejich chloubou. Ač poměrně mlád, měl krásné postavení a zvučné jméno.

Jak vjel do městečka, povšiml si hned, že je nezvykle ozdobeno; prapory vlály, pod mnohými okny visely zelené věnce, protkané živými květy, u jiných byly zastrkány čerstvé ratolesti.

Projel dvěma ulicemi a zastavil na náměstí před domem starostovým, vyskočil z kočáru a padl do náručí matce i otci a přivítal se se sourozenci,

s dvěma sestrami a mladším bratrem. Byl opět doma. Všichni se z jeho příchodu upřímně a srdečně radovali.

V důvěrném hovoru musil vypravovati o dalekých svých cestách, o vědeckých pracích, o úspěších, jichž dosáhl, i o dalších svých plánech.

A když jim to vše vyložil a ukojil jejich zvědavost, pravil:

»Celé městečko má dnes jakýsi slavnostní ráz, všude je plno praporů a věnců. Skoro bych si myslil, že je to mně na počest.«

»Co tě to jen napadá, Jožko,« odpověděla jeho mladší sestra Zdenka. »Buď jen úplně bez starosti! Očekáváme mnohem vzácnějšího hosta.«

»Opravdu? Kohopak?« tázal se překvapeně.

»Ale, Josefe,« pravila dobrá matka s výčitkou, »cožpak nevíš, že je zítra svátek Božího Těla? Slavnostní ty přípravy jsou přece pro zítřejší průvod!«

»Věru, jak jsem na to jen mohl zapomenout,« odpověděl stísněně a zahanbeně, a honem dodal, aby setřel nemilý dojem, který vzbudil: »Jsem už několik dní na cestě a ve vlaku člověk snadno zapomene na vše, že ani neví, kolikátého je nebo jaký je vůbec den.« V duchu si však doznával, že si častěji v posledních letech slavného dne Božího Těla vůbec nepovšiml.

Když bylo po večeři, odešla matka a jeho sestry z pokoje, aby ještě dokončily přípravy pro příští den. Zůstal tedy sám s otcem a bratrem v důvěrném hovoru; a když byl čas, odebral se na odpočinek. Sladce se mu spalo pod otcovským krovem; vše dýchalo přímo láskou, klidem a mírem i zbožností. Zdálo se mu, jako by byl unikl z divého víru a shonu světa někam do ráje.

Druhého dne se probudil dříve, nežli měl jindy v obyčeji; vzbudily ho vlastně spěšné kroky, klepání a hlasitý hovor, který do jeho pokoje pronikal otevřeným oknem, jež vedlo na náměstí. Rychle se ustrojil a usedl k oknu. Před domem rozestavovalo několik lidí za vedení jeho matky mladé, svěží, z blízkého lesa přivezené břízky okolo oltáře, postaveného u domu; jiní vyvěšovali z oken praporky a sametové, temně červené, nádherně vyšívané draperie; neboť dům starostův měl se na slavný, veliký ten den zastkvíti v největší nádheře, musil okrasou vynikati nad všechny ostatní.

Boží Tělo! Kolik milých, krásných vzpomínek se mu při tom slově vyrojilo v mysli! Opřel se lokty o okno, hlavu sklonil do dlaní a celou duší se oddal vzpomínkám na šťastná léta svého dětství. Slavnost Božího Těla bývala tehdy pro něho vždy velikou událostí. Už dlouho před ní sedával ve škole jako pěna a pilně se učil, aby mohl jíti při průvodu před Nejsvětějším. A v den sám vstával časně v radostném očekávání. Na městečku bývalo už plno ruchu, právě jako dnes, všude se ještě konaly pilné přípravy, aby vše bylo v nejlepším pořádku, v plné kráse. Před procesím obešel po každé v slavnostní náladě městečko, vyzdobené pro Krále králů, a prohlížel oltáře, u nichž se průvod zastavoval a zpívala evangelia, od nichž kněz Nejsvětějším žehnal zástupy

zbožných věřících. Oltář, který stavívali rok co rok jeho rodiče před domem, se mu vždy ovšem zdál nejpůvabnější a nejzajímavější. A právem; neboť jeho zbožní rodiče naň mnoho vynaložili; býval opravdu ze všech nejkrásnější.

Jako hoch přinesl tehdy na Boží Tělo první obět Spasiteli, kterého jeho dětské srdce upřímně milovalo. Uprostřed oltáře, před vyvýšeným místem na způsob svatostánku, na němž měla státi monstrance s Nejsvětějším, stála jednou váza s růžemi. Zaslechl, jak matka pravila, že jí pro onu vázu chybí ještě jedna růže, že však v celé zahradě není už ani jediné.

Před několika týdny měl narozeniny a od maminky k nim dostal krásný růžový keříček, který pak velmi pečlivě ošetřoval. Měl jej na okně svého dětského pokojíku. A právě den před Božím Tělem rozkvetla na něm překrásná mechová růže, jediná na celém keříku. Byla by důstojně vyplnila ono prázdné místo ve váze. Což, aby ji utrhl a pomohl matince z nesnáze? Ale zároveň by se s ní byl nerad rozloučil; vždyť se na ni dlouho velice těšil, byl na ni hrd, byla radostí jeho dětského srdce. Váhal proto. Ostatně, myslil si, nikdo se o ní nezmínil, nikdo ji po něm nechtěl; mohl si ji tedy ponechati... Vtom ho však napadlo: všichni domácí dali Spasiteli nejkrásnější květiny, ... smí si tu on jediný ponechati svůj poklad? — A už se rozhodl: přistoupil k oknu a utrhl rozkošnou růžičku, seběhl dolů a nepozorovaně ji zastrčil do vázy mezi ostatní růže, aby vydechovala líbeznou vůni před božským Spasitelem, až skrytý pod prostou způsobou chleba v zlaté monstranci spočine na oltáři.

Jak mu zářila očka, jak radostně mu tlouklo srdíčko při oné první oběti, již přinesl z lásky k Spasiteli! Byl přešťasten a s neobyčejnou zbožností, jako nikdy předtím, kráčel před Nejsvětější Svátostí při slavném průvodu ulicemi města, posetými jarními květy. Zdálo se mu, jako by bylo nebe samo sestoupilo na zem a jako by dech Boží vál vzduchem, plným přelíbezné vůně. Kráčel, maje srdce plno hluboké víry, veliké důvěry a v duši štěstí vnitřního, Božího míru... Na to vše nyní vzpomínal, sedě u okna. —

»Tak tomu bylo tehdy, ale už není,« musil si doznati. A proč? — Ach, moudrost světská zaujala jeho ducha, ctižádost a pýcha naplnila jeho srdce, když vyspěl v muže. O vše možné se staral a snažil, jen ne o jedno potřebné. Ano, ztratil víru i důvěru svého dětství, jež ho tak blažívala.

Jako mnohý mladík, i on odešel z domova s vírou a nevinností v srdci; avšak ve víru světa, v zkažené společnosti, v nezřízené touze a ve shonu po statcích tohoto světa, po cti a slavném jménu, ztratil ve své bláhovosti poklady nejvzácnější a vrátil se domů se srdcem prázdným a rozervaným... I když se zdálo, že je šťasten, nebylo tomu tak. Přicházely okamžiky, v nichž přímo tíživě cítil prázdnotu, nespokojenost a rozervanost svého nitra. A v tom okamžiku, jak seděl u okna a pozoroval čilý ruch v domě i na ulicích, dolehla naň dvojnásobně a mučila ho jako ještě nikdy v životě...

Aby se zbavil tíživých těch myšlenek, sešel do dolní světnice, v níž zastal rodiče a sourozence. Zasedli k snídani, při níž se ovšem mluvilo o Božím Těle, o slavném průvodu. Poněvadž bylo veliké vedro, měl se konati hned ráno a teprve po něm měla býti slavná mše svatá. Otec, obě Josefovy sestry, i mladší bratr už byli připraveni; jen matka měla zůstati doma, aby včas rozsvítila svíce na oltáři a v oknech. Považovali za samozřejmé, že se i Josef zúčastní průvodu. Ten však na to nepomýšlel. Poznámka ta se ho proto nemile dotkla; nedal to však na sobě znáti a zdánlivě klidně hovořil a žertoval s ostatními. Nikdo z nich neměl ani zdaleka tušení o jeho vnitřní rozervanosti. Přemýšlel, jak by se mohl zcela nenápadně, a aby nikoho neurazil, průvodu vyhnouti. A když ostatní dokončovali poslední přípravy, zmizel nepozorovaně v rozsáhlé zahradě, jež se táhla za domem. Na jejím konci vedla branka do lesa, který se prostíral až téměř k ní. Pod zelenými korunami lesních velikánů vydechl volně, doufaje, že tam najde osvěžení a klid a že je bezpečně ukryt; ano, byl — ale zatím jen před lidmi; zapomněl však, že všemohoucí ruce Boží neujde nic, ta že dosáhne všude. Jak krátkozrací jsou lidé!

Procházel se na pokraji lesa. Nevšímal si přírodních krás, neslyšel ani líbezného zpěvu lesních umělců, kteří jako by přímo závodili v korunách stromů. Nenašel, co hledal. Vrátily se dřívější mučivé myšlenky a dvojnásobně dolehly na jeho nitro. A svědomí mu činilo nadto nové trpké výčitky. Proč aspoň na oko nešel na průvod, jak si přáli dobří jeho rodiče? Jistě zpozorují jeho nepřítomnost a budou se nemálo rmoutit. Proto si už asi po desáté umiňoval, že se vrátí a že půjde aspoň na mši svatou; ale vždy se v něm vzepřela pýcha a předstírala mu klamné, filosofické důvody. Cítil, jak jsou liché, ale přesto jim neodolal. Zůstal tedy dále v lese. Vnitřní zápas ho konečně unavil. Došel právě na konec lesa k cestě, jež o kousek dále zahýbá do městečka a u níž stojí kaplička. Za kapličkou bylo drnové sedátko. Jsa všecek unaven a rozmrzelý, usedl na ně a říkal si, že by proň bylo bývalo přece jen mnohem lépe, kdyby byl na návštěvu přijel teprve o několik dní později.

Z nemilých myšlenek byl pojednou vyrušen. Co to? K uchu mu dolehl zpěv a jásavá hudba. Městem už asi jde slavnostní průvod — myslil si, sedě za kapličkou a zády jsa obrácen k městu — a vítr je sem nese. — Brzy však píseň i hudba zněla plněji, silněji, jako by se blížila. Vyskočil, vyšel před kapličku a rozhlédl se k městu: vycházel z něho průvod, a bral se cestou k ní, k němu!... Teprve nyní si všiml, že kaplička je krásně ozdobena, a vzpomněl si, že se za jeho mládí chodívalo o Božím Těle k ní a že u ní bývalo poslední zastavení; u ní že se dávalo poslední požehnání. »Je tomu tak zajisté dosud,« řekl si... A průvod se blížil. Jakoby v mlze viděl veliký stříbrný kříž, který zářil v paprscích slunečních, za ním dlouhou řadu hochů, bíle oděných družiček, zlatem bohatě vyšívaná nebesa, pod nimi stařičkého kněze s Nejsvětějším, zástupy

věřících a nad nimi za velebného zpěvu vlály v mírném vánku korouhve a četné prapory místních spolků. Pohled ten ho mocně vzrušil. Ustoupil zase za kapličku do stínu košatých stromů. A vnitřní hlas mu pravil:

»Bůh, před nímž prcháš, přichází k tobě... Marně se vzpíráš... Tys nechtěl k němu, jde tedy on za tebou, aby tobě, ubohému, nevěrnému hříšníkovi, přinesl a udělil božské požehnání...«

To je často způsob Srdce božského Spasitele, Srdce, které je plno nevystihlé trpělivosti, shovívavosti, milosrdenství a lásky bez konce!

Průvod se přiblížil a zastavil u kapličky. Při pohledu na bělostnou hostii v záři monstranci, na Boha, skrytého pod prostými způsobami, kterého jako hoch tak upřímně celým srdcem miloval a jehož jako mladík nevěrně, zrádně opustil, se cosi hnulo v jeho nitru. Cítil to. A když věřící klesli na kolena, poklekl i on, po prvé zase po letech, před svým Bohem. Vzpomínal opět na šťastné dětství, kdy mu jako první svou obět kladl vzácnou růži na oltář. Srdce jeho jihlo víc a více. Mizel z něho nepokoj, a místo něho se do něho zase linul blažený klid a mír, jehož už dávno neměl a po němž ve světě marně, marně toužil... Vtom zazněl zvonek, a kněz uděloval svátostné požehnání. Josef pohleděl na monstranci a sklonil hlavu, bije se v prsa... Pojednou mu projela hlavou myšlenka: Což, neměl by žehnajícímu Spasiteli v této významné chvíli, kdy došel po dlouhé době klidu, přinésti opět, jako tehdy, nějakou obět? Ale jakou?... Což, aby mu dal nyní to, co znamenala tehdy ona růže?

»Promiň, Bože můj,« prosil se skloněnou hlavou v zkroušenosti srdce, »promiň mi moji dlouholetou nevěru a bídnou zradu. Od nynějška chci zase náležeti Tobě...«

Netušené blaho zalilo po těch slovech jeho nitro. Připojil se k procesí a kráčel za Nejsvětějším jako ve snu. Bylo mu jako před lety po jeho první oběti, s tím rozdílem, že v slibu právě učiněném chtěl státi pevně jako muž.

Když po mši svaté přišel domů, zpozorovali na něm všichni nápadnou změnu. Otevřel jim své srdce a vypravoval vše. Slzeli radostí a děkovali Bohu za podivuhodnou lásku a milost Boží, která se tak nenadále dotkla jeho srdce a ho zachránila. Bylo to nejkrásnější Boží Tělo, jaké kdy slavili.

A Josef věrně plnil slib, daný Spasiteli; neboť od onoho dne uplynula řada let, on se však od něho neodchýlil. Pevně vytrval pod praporem Kristovým. Slynul vědou, slynul vírou a zbožností, kterou živil na božském Srdci, s nímž se často spojoval. A bylo dojemno pozorovati tohoto muže vědy a slavného jména, s jakou pokorou a hlubokou úctou se často blíží ke Zdroji života.

Podivuhodnou milost trvalého obrácení připisoval první oběti, již jako nevinný hošík přinesl svátostnému Spasiteli. A jistě právem; neboť Ten, jenž velikou odměnu slíbil i za sklenici vody, podanou z lásky chuďasovi, nezapomněl zajisté na růži, již mu darovalo upřímné, čisté, milující srdce dětské.

KDE JE SPASITEL?

Ještě dnes působí milost a láska Boží veliké divy a zázraky, jež nás naplňují nelíčeným údivem a úžasem. I vojenští kněží, kteří působili za světové války na frontě i v nemocnicích, se o tom nejednou přesvědčili. Uvedeme jen jeden příběh, nadmíru dojemný a tklivý, jehož svědkem byl jistý vojenský kurát, sloužící u divise, a který hluboce dojal a navždy utkvěl v paměti každému, kdo jej slyšel vypravovati.

Bylo po strašné bitvě, jež krutě řádila a kosila lidské životy. Na obvazištích a v polních lazaretech ležely dlouhé řady raněných, bídně zmrzačených vojáků; byli celí zakrváceni; milosrdné ruce se snažily ošetřiti jejich rány. Mezi nimi chodil vojenský kněz, konaje, seč byl, co mu kázala povinnost a láska křesťanská. Divil se nemálo, s jakou statečností vojáci snášeli hrozné bolesti i těžké operace; podivoval se, jak hrdinsky mnozí umírali v pevné důvěře v Boha, v jeho milosrdenství, ještě ve smrti vzpomínajíce na své drahé.

Pojednou k němu přiběhl lékař. »Honem, honem, důstojnosti! Pojďte hned k posteli č. 37! Leží tam hrozný ubožák, nejbídnější ze všech těchto raněných. Je děsně zmrzačen. Hrůza se naň podívat! Řekněte mu ještě alespoň několik slov útěchy, než vydechne naposled — každou chvíli může zemříti. A bude to proň nejlépe!«

Ihned spěchal kněz k udané posteli. Lůžko bylo od ostatních odděleno lehkou plentou. Stanul u postele. Jak hrozný pohled!... Ač viděl za války nejednou strašlivé rány a byl na leccos zvyklý, byl by málem hrůzou vykřikl.

Před ním na bílém lůžku leželo cosi, jakoby kus beztvaré hmoty, jako špalek, zachumlaný do bílých a krvavých cárů... To že je živoucí bytost? — Člověk?! — Ano, člověk, může-li se tak nazvati trup bez končetin, bez rukou a nohou. — Granát mu je utrhl. — Ubožák byl celý zabalen do obvazů, jimiž na četných místech prosakovala krev. I rozbitá hlava byla plná obvazů; mezi nimi bylo viděti jen jedno oko a ústa...

Kněz se zachvěl hrůzou a nesmírným soucitem zároveň. Sklonil se k ubožákovi, tak strašlivě zbědovanému. »Příteli drahý...«, promluvil k němu tichým hlasem. On však sebou ani nepohnul. Byl zajisté úplně bez sebe.

Vtom přistoupil lékař. Pohlédl naň a pravil: »Tušil jsem to. Nyní s ním nespravíte nic. Možná, že ještě přijde k sobě. Je to však málo pravděpodobné.«

Kněz chtěl u raněného zůstati; když mu však lékař řekl, že to může trvati i několik hodin, dal mu rozhřešení »sub conditione« a šel zase jinam za svou povinností. Mnoho jiných čekalo ještě na jeho slova útěchy, snad i na smíření s Bohem. Požádal však snažně lékaře, aby ho ihned zavolal, kdyby raněný snad nabyl jen trochu vědomí.

Za tři hodiny nato, poslouživ ostatním raněným, se vracel do svého bytu.

Sotvaže však do něho vkročil, zazvonil telefon. Lékař mu telefonoval: »Rychle, pane faráři! Přijďte okamžitě! Onen chudák je, jak se zdá, nyní při sobě!«

Skokem byl venku a za chvíli již stál u postele ubožákovy, maje pod pláštěm na prsou Nejsvětější.

Ubožák ležel zrovna tak jako předtím. Dýchal těžce; oči měl zavřeny. Chvílemi projelo znetvořeným, zkrvaveným jeho tělem mírné chvění. Smrtelný chropot mu vyrážel z prsou. Jinak se ani nepohnul.

Pohled naň kněze opět hluboce dojal a vzrušil. Shýbl se k němu, stěží přemáhaje slzy. »Příteli dobrý, slyšíte mne?« pravil mu a zpozoroval, že se jeho víčka poněkud zachvěla.

»Jsem kněz,« řekl dále. S námahou otevřel smrtelně raněný krví zalité oko. Jeho pohled, který jako by přicházel z jiného světa, bloudil kolem a hledal skloněného nad ním kněze. Záblesk radosti zaplál v dohasínajícím jeho zraku. Bolestí zkřivená ústa chtěla něco říci, ale marně; ani slovíčko z nich nevyšlo.

»Mohl bych vám snad něčím pomoci, posloužit, něco pro vás učinit?« tázal se kněz dále. »Snad vyřídit pozdrav, napsati dopis vašim nejdražším? ... Co by bylo vaše poslední přání ... ?« — Žádná odpověď. Jen zamítavým pohybem oka dával ubožák najevo, že si nepřeje nic z toho, o čem kněz mluvil.

Ten se k němu sklonil ještě více a pravil hlasem, plným lásky a pohnutí: »Milý příteli — Bůh si po vás vyžádal nejtěžší obět — trpíte nesmírně. On však brzy ukončí vaše útrapy! — Bojoval jste zajisté dobrý boj; dokonáváte svůj život — a Pán Bůh má pro vás již připravenou korunu vítězství — on sám vám bude velikou, nejlepší odměnou. — Vytrvejte až do konce, velkodušně a dobrovolně přineste v obět svůj mladý život ... Nechtěl byste se, drahý příteli, ještě jednou vyzpovídat?«

Jeho pohled se vyjasnil a upřel na kněze. Sotva znatelný úsměv mu zahrál kolem bledých, zsinalých rtů, zatím co se smrtelně zraněnou hlavou pokoušel dáti knězi zápornou odpověď. Ne, nechtěl se zpovídat, neměl se zajisté z čeho zpovídat. Jistě byl již s Pánem Bohem smířen.

Dech mu působil větší a větší obtíže. Bylo třeba rychle jednati. Kněz se ho tedy otázal: »Mám vám podati ještě jednou sv. přijímání?«

Při těch slovech zazářilo jeho oko, jeho rty se bolestně pohybovaly, a konečně zašeptal: »Ach ... Spasitele! ... Ano!! ... Ano ...« A marně se snažil obrátit hlavu ke knězi, ač mu to působilo jistě nesmírnou bolest ... ! Ach, — tak se asi namáhal Kristus Pán na kříži, když ve smrtelném zápase hledal, kam by opřel a sklonil svou trním korunovanou hlavu ...

»Spasitele ... !« šeptal ubožák toužebně a jeho hasnoucí pohled prosil, aby mu ho kněz přinesl.

Ten poklekl u lože umírajícího a pravil mu v mocném pohnutí: »Příteli milý, nemusím pro něho chodit, mám ho s sebou — zde na svých prsou!«

Sotva to řekl, stalo se něco neobyčejného, nepochopitelného, úžasného — při čem se kněz v hloubi duše zachvěl... Při slovech: »Mám ho s sebou, zde...« trhly sebou zbědované trosky ubohého, odumírajícího lidského těla, které do té chvíle nebylo schopno nejmenšího pohybu, posunuly se blíže ke knězi a se rtů ubožákových splynula slova, plná horoucí touhy a radosti, chvějící se dychtivostí a láskou: »Ó, kde — kde — je... ?!«

A jeho oko, planoucí vroucí touhou, utkvělo na knězi.

Ten povstal, chvěje se na celém těle, jak byl dojat a vzrušen tím, co právě viděl, vyňal sv. Hostii, sklonil se — a přiblížil ji až k jeho jedinému, zakrvácenému oku a v mocném dojetí pravil: »Zde — milý synu — zde je — tvůj Spasitel — který nyní přichází k tobě — a který si tě vezme do nebe...«

Jako by byl u vytržení, tak zaplálo oko umírajícího a jeho pohled spočinul na bělostné Hostii. »Domine, non sum dignus...« (Pane, nejsem hoden), zašeptaly jeho rty a toužebně se otevřely.

»Corpus Domini nostri Jesu Christi...« (Tělo Pána našeho Ježíše Krista), řekl kněz se zbožnou uctivostí a vložil na ně svátostného Spasitele... Ústa se zavřela, zavřelo se i oko — zavřelo se navždy pro tento svět. Po jeho tváři se rozhostil výraz nevýslovného štěstí, nadzemského míru — byl jako proměněn.

Knězi vytryskly slzy z očí a kanuly na sepjaté ruce. Tak ho vzrušila dojemná scéna... Chvíli se tiše modlil. Potom pohlédl na umírajícího — blížil se jeho poslední okamžik. Jako by jen byl ještě čekal na svého Boha a Spasitele, aby pak jeho duše rozpiala křídla a odletěla do nebe... Kněz mu zvolna předříkával střelné modlitby — on ho však již asi vůbec neslyšel — — celý tento svět pro něho už zapadl. Jeho rty se slabounce pohybovaly, jako by rozmlouval s někým nadmíru drahým. Mladá ústa se usmívala.

Udělil mu tedy ještě honem poslední pomazání ve zkrácené formě, naklonil se až k jeho uchu a modlil se: »Vyjdi, duše křesťanská...«

Umírající však nedal nijak najevo, že ho slyší. Jeho duše se obírala jen Jedním — žila a vinula se jen k Tomu, který dlel právě v jeho srdci...

Pojednou se jeho tvář zaleskla v bledé zsinalosti — tělo se zachvělo, z prsou se vydral poslední chropot — dotrpěl... V objetí Spasitelově odešel na onen svět. Ztrnulé jeho rysy se však i ve smrti usmívaly milým, šťastným, blaženým úsměvem...

Všechny věci zemřelého byly o něco později odevzdány polnímu kurátovi, jenž byl svědkem jeho dojemné smrti, aby je zaslal jeho pozůstalým. Byl mezi nimi deník, který si vedl, a dva zalepené dopisy — jeden pro jeho matičku, druhý pak pro jistý klášter, misijní ústav — jehož byl členem, bohoslovcem. Když kněz nahlédl do deníku, poznal z něho jeho neobyčejně ušlechtilou, obětavou, čistou, hlubokou duši.

Byl z těch, o nichž platí slova: »Vkrátku... vyplnil časy mnohé.«

TRŮN LÁSKY A MILOSRDENSTVÍ

V pátek po oktávě Božího Těla se po přání božského Spasitele slaví svátek, jenž má veliký význam pro život jednotlivce i dnešní choré společnosti, zejména pak pro rodinu. Je to slavnost Božského Srdce Páně, jemuž je zasvěcen též celý měsíc červen. Jako v květnu k pobožnosti májové, scházejí se i v tomto měsíci věřící ke krásné pobožnosti u oltáře se sochou neb obrazem Srdce Páně, jenž rovněž tone v záplavě světel a pestrých květin.

Pobožnost k božskému Srdci Páně je z nejpůsobivějších pobožností, jež vypučely z mystického těla Kristova, církve svaté, jež se rozvinuly v květy čarovné krásy, jež už přinesly a stále přinášejí podivuhodné ovoce, duchovně osvěžující duše těch, kdo po něm dychtivě a horlivě sahají.

Uctíváme-li Srdce Páně, uctíváme především skutečné, tělesné, živoucí Srdce Syna Otce věčného, utvořené v lůně panenské Matky zázrakem všemohoucnosti Ducha svatého, Srdce vtěleného Slova Božího, podstatně spojené s jeho božstvím i člověčenstvím. — Je to Srdce, jež už v jesličkách objímalo celý svět, toužíc po jeho spáse. Je to Srdce, jež po 33 let nejhoroucnější láskou, jaké není schopno žádné jiné srdce, bilo v přesvaté hrudi božského Spasitele, jež v Gethsemane již předem procítilo celou tíhu i hořkost a nezměrnou muku jeho blízkého utrpení, jež na zkrvaveném kříži kalvárském, když dotlouklo v oběti božské lásky, ostrým kopím římského vojína bylo probodeno a otevřeno a dalo za nás i poslední krůpěj nejsvětější krve. — Je to Srdce, jež nyní bije a na věky bíti bude v oslaveném těle Spasitelově v nebesích, Srdce, jehož tajemný tepot slyší věřící duše z každého svatostánku a jehož něhu cítí ve chvíli největšího blaha při sv. přijímání.

V něm byla tajuplná dílna, v níž byl takřka soustředěn, z níž vyvěral celý život Bohočlověka i jeho spásonosné dílo vykupitelské. Z něho vytrysklo křesťanství s celou náplní nadpřirozeného života, z něho vyšla církev sv. Je to Srdce Páně se všemi jeho nepřebernými poklady: s nekonečnou láskou k nebeskému Otci i k lidstvu všemu, se všemi jeho ctnostmi, jichž je vzorem v míře nejvyšší, se všemi zásluhami a milostmi, jichž je studnice bezedná a jimiž nás chce obohatiti. V něm je zdroj svatosti, útěchy, jisté naděje, zkrátka vše, co apoštol nazývá »nevystihlým bohatstvím Kristovým«. (Efes. 3, 8.)

Úcta k Srdci Páně je tedy vlastně jen zvláštní způsob vroucí, něžné pobožnosti k božskému Spasiteli, jenž přišel, aby s láskou dobrého pastýře do umdlení a úplného vyčerpání hledal, co bylo ztraceno, aby krvavou obětí dal za nás vpravdě božské výkupné a otevřel brány věčného ráje padlému, nad propastí věčné záhuby se potácejícímu lidstvu.

Úcta k Srdci Páně není úplně nová: svými počátky sahá až na Golgotu, kde bylo otevřeno, abychom k němu měli přístup a mohli v něm bezpečně od-

počívati. Ti pak, kdo stáli pod křížem, Panna Maria, Maří Magdalena a sv. Jan, který hlubokou znalost božství Kristova čerpal z lásky nejsvětějšího Srdce Páně a na něm se učil definici Boha: »Bůh jest láska« (1. Jan 4, 8), se pokládají za první ctitele božského Srdce. Počet jeho ctitelů vzrůstal od století ke století; byly to jen duše zvlášť omilostněné. Do širokých vrstev však pobožnost ještě nepronikla. To bylo vyhrazeno teprve době nové po velikých zjeveních, jichž se dostalo sv. Marii Marketě Alacoque v letech 1673—1675. Spasitel jí ukázal své božské Srdce a řekl jí, že oplývá tak velikou láskou k lidem, že nemůže již déle v sobě ukrýti plamenů své horoucí lásky, jíž je miluje, kterou však splácejí jen nevděkem, chladem a pohrdáním, svatokrádežemi. Žádal, aby byl zaveden zvláštní svátek ke cti jeho Srdce a aby ho věřící odprošovali za urážky, jichž se mu dostává v Nejsvětější Svátosti oltářní. Zároveň slíbil, »že se rozšíří mé Srdce a vylije hojnost své božské lásky na všechny, kteří mu vzdají tuto poctu a se přičiní, aby mu ji prokazovali i jiní.«

Pobožnost tato, jež tak dojemně mluví k lidským srdcím, byla po dlouhém zkoumání církví schválena a přes všechno pronásledování se rychle šířila a rozvíjela, přinášejíc všude hojnost milosti a požehnání ctitelům Srdce Páně, jemuž veliký papež Lev XIII. zasvětil celé lidské pokolení.

»Dám p o k o j rodinám, v nichž bude mé Srdce vroucně ctěno ... P o t ě š í m je ve všech protivenstvích ... P o ž e h n á m všem jejich podnikům!« Hle, toť veliké přislíbení, jež dává Spasitel rodinám, v nichž kvete pobožnost k jeho Srdci! Čeho je v dnešním rodinném rozvratu více třeba než pokoje, útěchy a požehnání, má-li býti tato buňka lidské společnosti zachráněna, má-li se obroditi? Proto se tak mnohé rodiny zasvěcují Srdci Páně, aby je pronikl jeho duch, aby si tím více zajistily jeho lásku a požehnání.

Tato pobožnost je účinný, hojivý lék na hluboké rány, z nichž krvácí moderní člověk a dnešní rozháraná společnost, jež tak hluboce zabředla do zájmů hmotných a vzdala se cílů věčných. Lidstvo se odklonilo od toho, jenž je pravda, láska, světlo, nejvyšší zákonodárce, pokoj, zdroj pravého blaha, cesta, vedoucí k pravému, věčnému životu — ne k záhubě a smrti.

A tu přichází Spasitel a s rozevřenou náručí mile a láskyplně jako před devatenácti věky znovu zve k sobě utýrané, bezradné lidstvo: »Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím« (Mat. 11, 28), a opět významně dodává: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pokoj duším svým.« (Mat. 11, 29.) Tím nás nabádá, abychom rozjímali o jeho vnitřní kráse a ctnostech a učinili je pravidlem svého srdce. Je možno, aby ten, kdo má v božském Srdci přítele, společníka a učitele a často s ním důvěrně obcuje, se nezřekl hříchu a nešel cestou dobra, aby se nenaučil poznenáhlu bázni Boží, čistotě, pokoře a každé jiné ctnosti od Srdce, jež je nedostižný vzor a »hlubina všech ctností«, zdroj pravého života

a svatosti? Pobožnost ta je milá, účinná škola ctnosti pro každý věk, pro každý stav. Božský Spasitel nás v této škole lásky své chce učiniti dobrými, šlechetnými, ctnostnými, šťastnými, chce jí vytvořiti světce!

Šťasten, kdo v životě i ve smrti odpočívá na Srdci Páně, jež je trůn lásky a milosrdenství, v němž je spása všech, kdo doufají v ně, v němž je naděje umírajících, slast všech svatých!

Kéž je božské Srdce králem našich srdcí, králem našich rodin! Pravou, správně chápanou pobožností k němu se obnoví jejich tvářnost, jejich duch, tvářnost národů i země; neboť ona je nejlepší lék na rány dnešní doby, jež nemá srdce, lásky. Ve znamení tom vzejde světu lepší budoucnost.

KNÍŽATA APOŠTOLSKÁ

(K 29. červnu)

Ó, Říme přešťastný, že slavných knížat dvou
krev nad vše dražší posvětila půdu tvou,
že jejich krve purpurem ty sám se stkvíš
a předčíš vše, co krásného má světa říš!

Vznešenost a krásu tohoto dne nelze lépe vyjádřiti nežli významnými slovy kněžských hodinek: »Dnes vstoupil Šimon Petr na dřevo kříže, dnes s plesem vešel klíčník nebeského království ke Kristu, dnes apoštol Pavel, světlo okrsku zemského, pro jméno Kristovo sklonil hlavu a přijal korunu mučednickou.«

Dnes mysl všech zalétá »tam, kde strmí církve týmě«, do věčného Říma, kde v tento den r. 67 za pronásledování Neronova dotrpěla knížata apoštolská: sv. Petr ve vatikánském cirku Neronově byl, jak si v pokoře přál, ukřižován hlavou dolů, sv. Pavel pak jako občan římský sťat za městem. Nad jejich hroby se vypínají největší, nejvelkolepější velechrámy světa.

Kdo ze svatých, kdo z apoštolů má hrob, pomník, svatyni jako prostičký, chudičký rybář galilejský? Dvě obrovské kolonády, mohutná sloupořadí, věnčená téměř dvěma sty soch svatých, uzavírají ohromné náměstí, v jehož středu činí jehlovitý obelisk a v jehož průčelí se vypíná rozsáhlá pětilodní basilika s majestátní kopulí, kterou nad masivní její stavbu vznesl veleduch Michelangelův a jež vévodí věčnému městu. Obrovské prostory velesvatyně září leskem zlata a mramoru,

pestrou hrou mosaikových obrazů i barevných oken, bělí nesčíslných soch a pomníků, jež vytvořili nejznamenitější umělci. Je to arcidílo nepřekonatelné velikosti, smělé mohutnosti, jedinečné krásy a nedostižné nádhery. V srdci tohoto velechrámu pod úbělovým oltářem, jejž zastiňuje vysoký baldachýn Berniniho, spočívající na čtyřech spirálovitých, vinutých bronzových sloupech, a před nímž uprostřed mramorové balustrády na stráži stojí socha Pia VI. v životní velikosti, dnem i nocí ozařovaná 89 pozlacenými lampami, odpočívá v kryptě tělo náměstka Kristova, viditelné hlavy církve, prvního papeže - s v. P e t r a, onoho apoštola, za kterého Spasitel zvláště prosil, aby - žije dále v papežích - ustavičně posiloval a utvrzoval víru křesťanů všech. Pod směle, mohutně do závratné výše se klenoucí kopulí je hrob prvního z apoštolů, apoštola neochvějné víry, lásky, oddanosti a zlatého srdce, na němž zbudoval božský Mistr svou církev a jemuž v ní odevzdal moc klíčů, jemuž svěřil nejvyšší úřad učitelský a pastýřský, jak to hlásá dvoumetrovými písmeny v kopuli zářící nápis: »T y j s i P e t r, a n a t é s k á l e v z d ě l á m c í r k e v s v o u, a t o b ě d á m k l í č e k r á l o v s t v í n e b e s k é h o.« Tam je nerozborná skála církve Kristovy, jíž brány pekelné nepřemohou; tam je střed všeho křesťanstva, základ jednoty, zdroj neomylnosti ve víře a mravech, pramen síly a jistoty, bdělý ochránce a učitel věčné pravdy. Ne na Palatinu, ne na Kapitolu, ale ve Vatikáně je středisko d u c h o v n í vlády a moci nad celým světem, ve Vatikánu, v sídle římských papežů, nástupců sv. Petra, který v nich žije a žíti bude až do skonání světa.

A na druhém konci věčného města za hradbami, rovněž nedaleko Tibery, odpočívá nerozlučný druh sv. Petra, apoštol pohanů, učitel národů s v. P a v e l, taktéž v pětilodní basilice, jež je zvenčí sice méně vzhledná, jejíž sloupové nádvoří, jejíž velkolepý vnitřek především svou vzdušnou velebností, čtyřřadým lesem obrovských mramorových sloupů, nádherou vzácných, starobylých i novějších, po požáru obnovených mosaik, skvostným triumfálním obloukem, velkolepou apsidou, podobnou konfesí působí úchvatným dojmem, jemuž nikdo neodolá. Nikdo z králů a mocných a slavných tohoto světa nemá náhrobku, který by se jen zdaleka mohl přirovnati k náhrobku apoštola národů, jenž

po svém obrácení u Damašku, jako nádoba zvlášť vyvolená od Palestiny a Syrie přes Cypr a Malou Asii, přes Řecko s Athénami a Korintem, přes Italii se světovládným Římem až do Španěl, jak se zdá, plamenným slovem i přečetnými hlubokými listy, které tento veleduch psal na všechny strany, s apoštolským nadšením a horlivostí, jíž sálalo veliké jeho srdce, šířil království Kristovo. Znal jen jednu radost: rozvoj a rozmach církve Boží; jen jednu bolest: škody, jež ona trpí; měl jen jednu ctižádost: pro Krista a jeho říši nezištně, do úpadu pracovat a se obětovat, za ně konečně i život položit. Krásná slova, která napsal Římanům a jež činem dokázal: »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Soužení aneb úzkost neb hlad neb nahota neb nebezpečenství neb pronásledování neb meč? ... V tom všem vítězíme skrze toho, jenž nás zamiloval« (Řím. 8, 35 a 37), jsou vskutku velepísní, výrazem nejvyšší, obětavé lásky ke Kristu, jíž háralo veliké srdce apoštola národů, jehož neúnavné činnosti pro církev římské imperium téměř nestačilo a jehož skvělá apoštolská působnost takřka zastiňuje činnost sv. Petra. Sv. Pavel je apoštol prvé velikosti, prvého řádu.

Slavné jsou hroby knížat apoštolských. Ze všech končin a národů přicházejí nepřehledné zástupy poutníků, aby u nich klesli na kolena, do srdce ssáli jejich lásku, obětavost, horlivost, oddanost k církvi, aby ducha svého obnovili jejich duchem, aby se poklonili Tomu a požehnání přijali od Toho, jehož milostí sv. Petr pevně a jistě řídí kormidlo lodičky církve Kristovy.

NA PETROVĚ SKÁLE

Církev sv. je jako město, zbudované na žulových skalách vysoké hory, obehnané nerozbornými hradbami, chráněné silnými baštami, město neskonale krásné, plné netušených pokladů, s obrovskou, nádhernou, velkolepou svatyní, jejíž mohutné věže sahají až do azuru nebes a z nichž je pohled do celého světa, téměř do nekonečna; je jako město, jež se koupe v zlatých, teplých, čistých, jasných paprscích věčného Slunce, lásky Boží a milosti Kristovy.

Po širokých cestách i úzkých stezkách spěchají odevšad nepřetržitě husté davy lidstva ze všech krajin a národů vzhůru k bílému městu, vcházejí do jeho bran a hrnou se do velebné svatyně. Den ze dne, rok co rok, po staletí proudí

sem lidstvo a vchází do tajemných prostor v zástupech tak četných, jako jsou celé kmeny a národy. Nepřehledné množství zároveň vychází z různých bran velesvatyně: jedni tiše a zádumčivě, s výrazem neklidu na tváři, jiní plní zoufalství, jiní se zatatými pěstmi, s žárem zášti a nenávisti v oku. V duši každého, kdo tam vchází a vychází, se tají celý svět vnitřních zážitků, svět jasně nebo nejasně procítěné touhy a palčivé bolesti, celý svět hříchu a potřeby očisty, nejčistších vzletů i hříšných žádostí a tužeb. — U bran a portálů svatyně stojí celé řady těch, kteří jen pozorují proudy, jež se ustavičně rozlévají přes její prahy. Podivuhodné osudy životní, plné často nejdojemnější tragiky, je přivedly až sem, mnohého z nesmírné dálky. Chvílemi se dívají do posvátného šera svatých prostor, opět naslouchají vření davů, a nemohou se rozhodnouti, kam se dáti, zda do svatyně či tam, odkud přišli. — A jiní v zástupech o překot zběsile buší na hradby města, podkopávají jeho základy, z kořene je chtějí vyvrátit a rozmetat; marné je však jejich úsilí. Město stojí, je nerozborné, je vybudováno na skále žuly tvrdší. — Toť obraz církve sv. i poměru lidstva k ní.

Co je církev? Není to dům, vystavěný z cihel a kamení, ale je to živoucí organism, společnost lidí, založená božským Spasitelem, je to viditelná společnost těch, kdo žijí podle určitých zákonů za vedení a řízení posvěcených vůdců a kdo jsou zvláštními prostředky uzpůsobeni, aby se posvěcovali, sloužili Bohu v duchu a v pravdě a tak spasili své duše. Pán Ježíš, jenž přišel, aby spasen byl svět skrze něho, vytvořil v církvi sv. instituci, sahající úkolem svým až na konec světa; jistě a neomylně pokračuje v jeho vykupitelském díle; každý ji může snadno poznati a k ní náležeti.

Ustanovuje církev svou přizpůsobil se v její organisaci po mnohé stránce společnostem lidským. Dal jí nejvyšší vedení, nejvyšší správu, jejíž hlavou je on sám. Poněvadž však vstoupil na nebesa a sám je neviditelný, ustanovil na zemi svého náměstka, sv. Petra, který s nepřetržitou posloupností žije v římských papežích. Tato viditelná hlava církve má kolem sebe řadu vyšších hodnostářů, biskupů, jejichž pomocníky jsou kněží. Papež se všemi biskupy tvoří církev učící, se všemi pak ostatními údy této největší, nejvznešenější a nejsložitější společnosti, s církví věřící, duchovní neboli mystické tělo, jehož hlavou je sám Syn Boží.

Hlavní cíl, základní účel církve sv. je věčná spása lidí. Prostředkem k tomu je dobrý, ušlechtilý, ctnostný, dokonalý, nadpřirozený život. Prostředky pak, jež k němu vedou, jsou především sv. svátosti, Kristem Pánem ustanovené — viditelné znaky neviditelné milosti. Každá z nich objímá jistý základní směr našeho života; branou k nadpřirozenému životu, zápisem a přijetím do církve Kristovy je sv. křest. Vedle sv. svátostí je základním prostředkem k zachování duchovního života modlitba, obět mše sv., hlásání slova Božího a ono tak živé, zřejmé, ač neviditelné, působení Ducha sv. v srdcích lidských i v církvi učící.

Chrámy jsou naše domy rodinné; v nich zvláštním způsobem ustavičně přebývá náš Bůh a Pán, naše hlava i bratr náš Ježíš Kristus. Svatostánek je nejen střed našich kamenných svatyň, ale i našich srdcí a duší, které mají býti živými svatyněmi Boha, chrámem Ducha svatého. Církev je matka, rodící nová a nová pokolení dítek Božích.

Církev se skládá ze dvou prvků, z božského a lidského. Její duch, nesmrtelná moc a síla, její božský počátek i svatá působnost, to vše tvoří její božský prvek. Lidé pak, kteří se stávají jejími členy, vnášejí do ní celou svou přirozenost, tak slabou, chybám podrobenou, ke zlému náchylnou, ale přesto schopnou, aby spolupůsobila s prvkem božským; oni tvoří prvek lidský. Odtud si správně vysvětlíme, že přemnozí údové její chybují a někdy vedou život, který se neshoduje se vznešeným, svatým účelem církve. I třeba bojovati, aby se prvek božský v nás co nejvíce uplatnil a zvítězil nad slabostmi prvku čistě lidského. A poněvadž celý náš život záleží v ustavičném boji o život vnitřní, o život Boží v nás, proto se též církev na zemi nazývá církví bojující.

Na světě je na sta náboženských sdružení, jež si osvojují název »církev«, přitom si však navzájem odporují. Je možné, aby všechny pocházely od Boha, který je věčná, neměnitelná Pravda? Jen jedna je pravda vždy a všude — co se jí příčí, je klam: proto je též jen jedna církev pravá, ostatní jsou falešné — nejsou z Boha, ale z lidí, ba z ďábla, který je otec lži (Jan 8, 44).

Pravá je jen ta církev, kterou založil Ten, jenž o sobě řekl: »Já jsem cesta a pravda a život.« (Jan 14, 6.) Pravá je jen ta, kterou Ježíš Kristus založil na Petrovi. Po dlouhé modlitbě ho ustanovil hlavou své církve a dal mu klíče od jejích bran v slavnostním okamžiku u Cesarey Filipovy, když Petr jménem apoštolů vyznal božství svého Mistra. »Ty jsi Petr, to je skála, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« (Mat. 16, 18 až 19.) Výrazně a výslovně řekl: ‚vzdělám církev svou', nikoli církve své, církví více. Mluví co nejzřetelněji pouze o jediné církvi, kterou zakládá ‚na té skále', jíž je Petr. »Na tobě, Petře, zakládám svou církev,« pravil Spasitel, a nikoli na Fotiovi, který je původce církevního rozkolu, církve pravoslavné; na Petrovi a nikoli na Lutherovi nebo Kalvínovi, nikoli na anglickém králi Jindřichu VIII.; na Petrovi a nikoli na Husovi nebo na Komenském; na Petrovi a nikoli na zakladatelích různých církví »národních«, tudíž ani na zakladatelích t. zv. církve československé. Petrovi — a nikomu jinému — slíbil nejvyšší moc ve všem tom, co udělí svému království, své církvi: jemu svěřil nejvyšší úřad učitelský, kněžský a pastýřský, takže co on jako nejvyšší učitel ustanoví v příčině vykládání nebo prohlašování zjevených článků víry a mravů, co on jako nejvyšší kněz rozhodne v příčině přisluhování sv. svátostmi a posvátnými

obřady, a konečně jako nejvyšší pastýř v příčině církevní kázně, bude platit a věřící ve svědomí zavazovati tak, jako by to ustanovil sám Bůh na nebi. A nejvyšší úřad ten (primát) nepomine smrtí Petrovou, nýbrž potrvá tak dlouho, dokud trvati bude církev — přejde na jeho nástupce.

A co tehdy slíbil, to mu dal za půl roku nato, když jemu — a nikomu jinému — po svém zmrtvýchvstání řekl na břehu jezera Genezaretského po zázračném rybolovu: »Pasiž beránky mé, pasiž ovce mé!« (Jan 21, 15—17.) Těmi slovy jemu jedinému odevzdal nejvyšší úřad vrchního pastýře neboli primát nad veškerým svým stádcem, nad církví, a vybavil ho pravomocí, jíž se žádná jiná nevyrovná.

Všechna tato moc, nejvyšší úřad Petrovi svěřený přechází, jako v každé řádné společnosti, na jeho nástupce. Sv. Petr přišel ke konci svého života do Říma, kde založil svůj stolec (je na oltáři v apsidě velechrámu svatopetrského), odkud řídil církev Kristovu a kde zemřel smrtí mučednickou, odevzdav úřad svůj sv. Linovi, po němž na stolci Petrově zasedl sv. Anaklét, potom sv. Klement, který znal apoštoly a s nimi obcoval; po něm sv. Evarist, sv. Alexander, sv. Syxtus... a konečně jako 259. v nepřetržité posloupnosti nynější sv. Otec Pius XI. Pravoplatnými nástupci sv. Petra jsou tudíž jediné římští papežové. Jen církev římskokatolická se může vykázati nepřerušeným rodokmenem, vedoucím zpět až k božskému Srdci Páně, z něhož vyrostla — z jiných »církví« ani jedna! Ona je tedy jediná pravá církev Boží, a každý, kdo zůstává a trvá ve spojení se stolicí Petrovou, žije v pravé církvi; kdo se však odtrhuje od stolce Petrova, odlučuje se tím od pravé církve Kristovy: neboť kde Petr, tam církev! »Jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jedna církev, jeden Bůh a Otec všech.« Proto dí sv. Cyprian: »Nikdo nemůže míti Boha za otce, kdo nemá církve za matku.«

Svatost je další znak pravé církve, svatost, jež se jeví v hlásaném učení, prostředcích, vedoucích k posvěcování věřících, v životě jejích členů. Znakem tím se vyznačuje opět jediné církev římskokatolická. Svaté je její učení; neboť je to učení Ježíše Krista, jež ona jediná zachovala čisté a neporušené. Svaté jsou prostředky, jichž užívá k posvěcení svých údů. Nepřehledné zástupy svatých a světic, kteří z ní vyšli, vedli na zemi vzorný a svatý život a nyní s palmami vítězství v rukou pějí u trůnu Božího věčné a slavné hosanna. Nedostatek svatých, potvrzených zázraky samým Bohem, s nímž se setkáváme v církvích jinověrců, je nejpádnější a nejvýmluvnější důkaz, že nejsou pravé, že lichá je jejich víra. Jediné církev, která rodí světce, má neklamné znamení, že pochází od Boha, dí slavný Bossuet. — Netvrdíme ovšem nikterak, že v církvi katolické žijí samí světci. Jestliže mnozí z jejích údů nežijí svatě, dopouštějí-li se i zločinů, pak příčinu toho hledati třeba ne v učení a zásadách církve katolické, ale v jejich svobodné, zkažené a zvrácené vůli;

našli se dokonce i nehodní kněží, byli v církvi bohužel nehodní lidé i na vyšších místech, a byla by jistě zanikla a se rozpadla, jako se rozpadávají mnohé společnosti jiné, kdyby opravdu nebyla dílo Boží; že se tak nestalo, to výmluvně dosvědčuje, že je to církev, kterou založil Kristus, že pochází od Boha.

Další znak pravé církve je její katolicita neboli její všeobecnost, a to i pokud se týče času, t. j. musí nepřetržitě až do konce světa trvati od chvíle, kdy ji Kristus Pán založil, i pokud se týče místa a národů, t. j. musí se rozšířiti po celém světě a býti schopna přijmouti do svého lůna všechny lidi a národy, věrna jsouc příkazu, jejž dal Pán apoštolům: »Jdouce do veškerého světa kažte evangelium všemu stvoření« (Mar. 16, 15), »učte všecky národy, křtíce je... učíce je zachovávati všecko, co jsem přikázal vám.« (Mat. 28, 19 až 20.) Jediná církev římskokatolická má tento znak: trvá od založení Ježíšem Kristem nepřetržitě po všechny dni a století, kdežto ostatní vznikly teprve později, jako církev řeckovýchodní, z níž vyšly různé pravoslavné církve slovanské a jež má původ až ve stol. IX. a XI.; ve stol. XVI. vznikl pak protestantism, některé t. zv. církve národní dokonce až po světové válce. — Většinou se omezují na jeden národ; a usiluje-li některá z nich přece o to, aby získala přívržence i u jiných národů a mezi pohany, pak, ač na to ročně vynakládá obrovské peníze, zůstává velmi daleko za církví katolickou, která pronikla ke všem národům a se rozšířila po všech světadílech od končin do končin země, pozvedajíc je z tmy ke světlu, nesouc jim pochodeň kultury a pravé osvěty; tvoří na celém světě obrovskou rodinu s 350 miliony členů, takže má téměř tolik věřících jako ostatní křesťanské společnosti dohromady.

Ze všech t. zv. církví jen církev římskokatolická má všechny známky pravé církve Kristem založené: je jedna, svatá, katolická, apoštolská. Po devatenáct století trvá, a ač byla a je pronásledována, ač krev jejích vyznavačů potoky tekla, ač se národové proti ní bouřili a od ní odpadali i s věrolomnými jejími sluhy, stojí pevně jako maják v rozbouřeném moři, chráníc odkaz Zakladatelův čistý a neporušený, v novém rozmachu se šířic dál a dále, hlouběji zakotvujíc v nových a nových národech. A potrvá přes všechny zběsilé útoky, podkopy, pomluvy a nástrahy až do skonání světa; neboť má přislíbení, že brány pekelné ji nepřemohou! Je dílo Boží, je zbudována na nerozborné skále Petrově, na které ji založil Syn Boží. Proto jí nevyvrátí nikdo!

Nikdo nemá tolik zásluh o největší statky lidstva, o víru, mravnost, vzdělanost, svobodu, vědu a umění jako papežové a církev katolická. Jen nedouk může popírati a nevěděti — podle protestanta Palackého — že jinde i u nás po mnohá století veškeren pokrok vzdělanosti a osvěty závisel na ní. Krásný Hermon, v jehož stínu bylo papežství církvi a lidstvu přislíbeno, je jen matný obraz velikosti, moci, vznešenosti a síly, vítězství a požehnání, jež tkví v papež-

ství a jež se z něho rozlévá po celém světě; bez papežství neměl by ani Řím ani lidstvo náležitého smyslu a významu. Věru, blahoslaviti musíme sv. Petra, v jehož jménu se projevuje veškerá moc a požehnání papežství. Je největší dobrodinec církve a lidstva. »Kdož badají v dějinách a je srovnávají, nepřestávají se podivovati, co vykonala církev ve školství a jak splnila od Boha svěřený úkol vychovávati lidskou společnost ke křesťanskému životu a jak dosáhla tolik radostných výsledků a tak zdárného ovoce své činnosti.« (Pius XI. v encyklice o výchově.)

Svět, i kdyby nechtěl, vyciťuje, že církev katolická a její viditelná hlava, úřad, autorita a vážnost římského papeže není něco zcela obyčejného, pouze lidského. Protestantský dějepisec anglický o ní napsal: »Není a nebylo na této zemi díla státnické moudrosti... jako církev římskokatolická... Nejhrdější královské rody jsou jako od včerejška, přirovnáme-li je k dlouhé řadě papežů... A není nejmenší známky, že by se trvání této církve chýlilo ke konci. Viděla počátek všech vlád a všech církví, a snad uzří konec všech, i našeho Londýna.«

»Žasnou nad ní průměrní smrtelníci jako nad velkou sfingou v egyptské poušti, diví se jí, že jest v čase, a nejeví se přec podrobena zákonu jeho, všeobecnému zmaru... Žasnou nad ní politikové, neboť ona, která se řídí principem přesně monarchistickým, se snáší, pokud na ní jest, s nejrozmanitějšími útvary státními, s absolutismem stejně jako s konstitucí a republikou. Jest jim na podiv zvláště proto, že užili všech těchto státních forem jako nástrojů k tomu, aby ji zničili — avšak marně. — Diví se jí ekonomisté, jako Montesquieu, který správně postřehl, že křesťanství, jež má na zřeteli především život věčný, přece přitom silně podmiňuje blahobyt života vezdejšího. — Jsou udiveni finančníci, kteří ji viděli průběhem tisíciletí několikrát ožebračenou, že ji tolikráte zase spatřili zahrnutou bohatstvím. — Jsou podivem naplněni váleční ci, kteří se v tisících bojích mohli přesvědčiti, že ona, která hlásá lásku a pasivní ctnosti, přece zároveň je pramenem aktivního heroismu. — Podivují se jí nacionalisté, že se ona všeobecná, internacionální, stala ochránkyní národností a spoluzakladatelkou národních kultur. — Žasnou filosofové, kterak bylo možno, aby se při pomíjivosti jejich systémů nalezla soustava, která by vzdorovala veškeré intelektuální ničivosti a skýtala nové a nové látky k útokům věčně a marně se opakujícím. — Podivná ve svém založení, pravý div světa, provedený dvanácti rybáři, div pro ně samé, kteří si jistě nesnadno dovedli s počátku představiti, jak do rybářské sítě lze též zahrnouti všecko pokolení země. — Přepodivná ve své konstrukci. Vedle tolika božského jest v ní tolik lidského, že obojí k úžasu nutí, nebeské výsostné ctnosti světců a vedle nich propastná pohoršení i v nejvyšších institucích, vedle nesmírné rozmanitosti dokonalá jednota, vedle jisté nutné spoutanosti nejplnější svoboda, svoboda synů Božích, vedle základního konservatismu jistý pokrok,

Pout u Sv. Antoníčka

S laskavým svolením J. Uprky a R. Prombergra

vedle neomylné nezměnitelnosti v jistých mezích skutečný opravdový vývoj. — Předivná ve svých zápasech a bojích se světem nechápajícím. Často přemáhána, nikdy přemožena; stále do hrobu odklizována a stále z hrobu vstávající... Jest ohromnou nerozbornou lodí, po dvě tisíciletí oceánem světa plovoucí a netonoucí; a přece mnohé sekty, ač ji vidí, než by na ni vstoupily, raději se na svých kocábkách na moře pouštějí a tonou... Kdo pochopí katolickou církev ve vší její zvláštní podivuhodnosti? Jen ten, kdo ji miluje. Láska.« (V. Bělohlávek, Církev katolická — Paradoxon.)

Končíme tuto stať slovy francouzského žurnalisty Ludvíka Veuilotta (zemřel r. 1883), jež jsou i nám vzorem v době, kdy láska k církvi u nás ochabla a kdy tato naše matka je se všech stran pronásledována, s vroucím přáním, aby vlila novou, účinnou lásku k nevěstě Kristově do srdcí našich. V knize »Ca et La« napsal: »Miloval jsem a miluji na světě jednu věc, kterou budu stále milovati nade všechny jiné věci: naši svatou katolickou církev. Jako křesťan vím, že jsme povinni poslouchati všech jejích sv. přikázání, ale shledávám, že naše povinnosti sahají ještě dále a že se mám považovati za jejího vlastního syna se vším, co mi náleží. Dá-li mi Bůh děti, budu je vychovávati, aby sloužily mé církvi. Přijde-li den, kdy jí bude potřebí nevelkého majetku, který mám, budu si přáti, abych jej směl darovati jí. Bude-li potřebovati mých paží, mé svobody, mého života, prosím již teď Boha, abych pak nemyslil na to, že jsem manželem a otcem, a aby mi dal tu jedinou milost, abych se statečně a celou duší oddal těm pracím, o kterých budu vědět, že jimi člověk může býti církvi nejužitečnější.«

Věřím v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev a miluji ji celým srdcem; neboť je nevěsta Kristova a naše matka.

PÍSEŇ CÍRKVE

Já vyšla z boku Krista — růže uzardělá —
jdu světem zkrvácena — vždy trn kolem čela.
Jdu mořem rozbouřeným — nad vlny a pěny
svůj poklad, Pravdu, vznáším, kříž svůj drahocenný.

Jdu klidně stoletími světa přes divadlo —
co národů a trůnů kol mé cesty padlo!

Můj oltář všude září — od východu k sklonu
zní jásot milionů v hlaholy mých zvonů.

Dva tisíce let kráčím dlouhou cestou věků,
vždy matka, s žehnáním se skláním ke člověku.

Já žehnám třpytný pluh, jenž rodnou kypří půdu,
by chlebem zlatým širý rozvlnil se lán,
já posvěcuji vinici, kde proti trudu
lék vína roste duším, jejžto žehná Pán.

Jdu kolem továrny, kde bouřné hučí stroje,
kde v potu lopotí se dělník umouněn,
tam k pracujícím dím: I vy jste děti moje,
vám žehnám práce den i dětí vašich sen.

Dlaň žehnající skláním ke školnímu sadu,
kde učitel můj pěstí srdcí pupence,
žehnajíc ruku zdvíhám k jasným oknům hradu,
kde u lampy se skládá hlava učence.

Žehnajíc vedu toho, který lidu vládne,
jak toho, za světem kdo žije pro nebe;
*já žehnám národům a jejich vlasti vnadné,**
i matce, jež své robě pějíc kolébe.

Mým poddaným je král, i žebrák je mým synem,
čím zhrdl pyšný svět, to z prachu pozvedám,
v zář milosti já odívám, co zašlo stínem,
zbloudilých čekajíc u cesty usedám.

Přespříliš vysoká mně není hora žádná,
mně není žádné moře příliš hluboké,
a žádná poušť a propast není mi dost zrádná,
bych přes ni nechvátala hledat ovce své.

Ó, pojďte ke mně všichni, kteří pracujete,
kdo pod břemenem života se shýbáte,
z mých úst vám odpočinek sladký, pravý vzkvete
a v moji tváři svého Krista zlíbáte.

Já žehnám těm, kdož v bouřích po moři se plaví,
a žehnám těm, kdož úpět musí v žalářích,

* Verš tento je pozměněn.

i těm, kdož do podušek choré tisknou hlavy,
a žehnám těm, jimž kvetou růže ve tvářích.

Já žehnám těm, kdož věrně k matce své se vinou,
a těm, kdož bijí mne, já žehnám v srdci přec,
mé nohy umdlené dřív sobě nespočinou,
než bude jeden pastýř, jeden ovčinec.
Karel Dostál Lutinov.

POUTI

Pouti, konané jednotlivě nebo hromadně v průvodech na vzdálenější posvátná místa, jsou vážné vyznání víry a zároveň projev kajícnosti. Setkáváme se s nimi u všech národů. Křesťanské pouti mají vzor ve Starém zákoně, jenž předpisoval putovati do velechrámu jerusalemského. Kristus Pán pouti ty posvětil svým příkladem, církev sv. je schvaluje, věřícím doporučuje a obdařuje odpustky.

Nejstarší a nejposvátnější křesťanská poutní místa jsou četná místa ve Svaté zemi, jež Spasitel posvětil svým skrytým i veřejným životem, utrpením i smrtí. K nim putovali věřící od začátku křesťanství, na nich vedle Spasitele uctívali zároveň i Pannu Marii. — Brzy se k nim druží místa, jež mají zvláštní vztah k životu a smrti význačných světců, k jejich zázrakům a ostatkům. Jsou to především hroby sv. apoštolů Petra a Pavla v Římě, sv. Jakuba v Kompostele. — Od 2. polovice středověku povstalo i mimo Palestinu mnoho poutních míst mariánských, z nichž dnes nejproslulejší jsou světoznámé Lurdy.

Každý národ má řadu poutních míst; mají je i Slované, máme je i my. Kdo by neznal Velehrad a St. Boleslav? Posvátné Hradčany s hroby sv. Václava, Lidmily, Vojtěcha, Jana Nepomuckého? Svatou Horu. Sv. Hostýn a Kopeček, Klokoty, Vranov, Frýdek, Hrabyň, Šaštín, St. Vodu, Králíky, Vambéřice, Čenstochovu atd., atd.?

Jakmile jaro zavítá do kraje a skončeny jsou první důležitější práce polní, začínají věřící putovat jednotlivě i v pestrých procesích na posvátná místa, aby si tam vyprosili zvláštní milosti. Korouhve vlají nad jejich hlavami, modlitby a zpěvy znějí do kraje a vroucí touha je nese k cíli pouti. Zapomínají na denní trampoty, duch se nese výš, k Bohu. Kolik písní se o nich zrodilo! Kolika malířům daly vděčné náměty k velkým obrazům! Vzpomeňme jen na Uprkovu »Pout u Sv. Antoníčka«, jež hýří jedinečnou pestrostí barev.*)

Na poutní místa, zvláště mariánská, se poutníci přicházejí potěšit v křížích, obtížích, starostech a ranách, na něž léku nemá svět.

* Barevnou její reprodukci (96×58) vydal R. Promberger v Olomouci.

Přicházejí tam očistit svědomí. Mnohý těžce, malomyslně, klesaje pod břemenem vin, přistupuje ke zpovědnici — a odchází šťasten, záře blahem! O zázracích Božího milosrdenství by zpovědnice poutních míst mohly vypravovati celé obrovské knihy!... Kdyby mluvit mohly prostory chrámové, čeho všeho byly svědkem!... Kolik ran se tam zacelilo, kolik duchovně nemocných tam vyléčeno, kolik duchovně mrtvých vzkříšeno, kolik slz tam prolito, kolik balzámu útěchy vlito do opuštěných, ztrápených, trpících a nešťastných duší, kolik pokoje Kristova zavítalo opět do očištěných srdcí!... Na poutních místech se nejednou do srdce vrací otřesená víra nebo se obrozuje a utvrzuje. Mnohý tam přichází vlažný — a vrací se úplně změněn. Hluboká, vroucí víra, živelné, svaté nadšení, jehož býváme na mnohých poutních místech svědky, se přelévá do srdcí poutníků všech. Nelze se mu ubránit!

Hle, jak líčí Alois Mrštík pout velehradskou:

»V nejkrásnější době roční, na den sv. Cyrila a Metoděje, slaví Morava svůj svátek. Památka věrozvěstů po tisíci letech dosud kvete v srdcích moravského lidu. A v den jim zasvěcený vší Moravou táhnou slavné písně cyrilometodějského dne:

Bože, cos ráčil před tisíci roky
rozžíti otcům víry světlo blahé,
jenžto jsi řídil apoštolů kroky
z východu k naší Moravěnce drahé,
k Tobě hlas prosby z této vlasti vane:
dědictví otců zachovej nám, Pane!

A slavný šedý Velehrad se toho dne hemží mraky moravského lidu. Se všech stran se slévají, hoří jeho průvody a ohromný chrám až v základech se otřásá písní, jíž jakousi strašnou silou a takořka jedním dechem bouří nepřehlední zástupové.

Kdo nezná Velehradu, nezná Moravy! Nezná nezměrné té síly lidu, když v ohromných spoustách těl do sebe sražených z plna srdce, veškerou myslí, duší takořka vichrem zachvácenou udeří svým zpěvem v klenbu nad ním rozepjatou a zajásá tak, že již daleko od kostela je slyšeti úžasný, uvnitř se tísnící zpěv. A v chrámě v ohni svého vlastního nadšení a v radostném vytržení téměř hoří se všech stran shromážděné množství.

Jak libě, jak přesvědčivě zní slova písně:

Nezhyne rod, jenž věřit neustane:
dědictví otců zachovej nám, Pane!

Velehrad! V ústraní ohromných rovin, v závinu údolí, chráněného lesíky a mírnými vlnkami kraje, za Hradištěm pod vysokým Buchlovem věžemi svými k nebi se zdvíhá pro tisíce a tisíce lidu vystavěný jeho chrám. Mlčí nádvoří, sladce tu hovoří v tichu ševelící koruny lip. A pojednou — jako když zvonem dá znamení, veškerou Moravou to trhne náhlým toužením a roviny hradišť-

ského, hodonského kraje, žírné luhy strážnické i chudé koutky horňáckých dolin oživují malými i většími hloučky, spěchajícími vesměs jedním směrem i dlouhými procesími, takže všecky cesty a silnice, sbíhající se na konec v tichý Velehrad, ani se netrhnou pestrými průvody.

Krví Slovače zalije se rázem veškeré jindy šedé a takřka žízní zprahlé prostranství velehradské. Haná sem putuje v tisících, chudí Valaši ruce si tisknou se Slovenskem. A znova ožívá nadšení předešlých věků, znova se plní prostory chrámu Páně, takořka do hloubky se propadávajícího, zas vzduch hoří, země se pění úbělem sněžných rukávců, rdí se veliká a rudá ohněm nachového kvítí.

Vyslyš, Pane, vyslyš prosbu vřelou —
Provázej nás na vezdejší pouti,
nedej lidu svému zahynouti!

Ten zpěv září úchvatnou svou čistotou, roste vznícenou silou po všech těch tisících a tisících lidu venku meškajícího a rozléhá se v chrámu jako bouře hrůzně krásnou svou velebou.«

Poutní místa jsou vskutku zdroje přebohatých milostí, jež tu hojněji kanou do duše na přímluvu světce, na přímluvu Matky Páně, která si v našich vlastech vyvolila tolik krásných stánků, odkud divy tvoří. A pouti, konané v duchu pravé zbožnosti a kajícnosti, ač tolik kaceřované, se stávají pramenem, posílením nového, katolického života. Nedbejme posměchu a nedejme jim zaniknout! Hleďme, aby obrodné proudy vody živé z nich tryskaly ještě více!

HVĚZDY DVĚ Z VÝCHODU

(K 5. červenci)

Zvon velehradský zaznívá
a vlast se kvítím odívá,
již prchá sen,
a Páně den
se nad Slovany zastkvívá.

Hle, Cyril svatý s Metodem
se nad svým nesou národem,
všem po kraji
dnes žehnají,
jdou s andělským k nám průvodem.
(Jan Nep. Soukop.)

CHvalme muže slavné, otce naše... Mnoho slávy způsobil jim Pán... Byli... mužové velicí mocí, moudrostí příslušnou byli obdařeni,... byli vůdci lidu dob svých, mocí moudrosti ho vedli... Zůstavili jméno, že hlásána je chvála jejich... Tito jsou muži omilostnění, jejichžto skutky zbožné nezanikly. Potomstvu jejich zůstane majetek jejich, svaté dědictví jejich potomkům...

Až na věky zůstává símě jejich, a sláva jejich nezanikne. Těla jejich v pokoji odpočívají, ale jméno jejich žije rod od rodu.« (Sirach 44, 1—14.) Těmi slovy moudrého Siracha velebí církev sv. nadmíru výmluvně jasné, veliké souhvězdí, jež vzešlo a nadpozemským leskem se třpytí a svítí na obzoru Moravěnky a celé naší vlasti i všech národů slovanských, na obzoru církve svaté; tak velebí velikány, ozářené gloriolou svatosti, sv. bratry soluňské, pocházející ze vznešené rodiny, věrozvěsty naše sv. Konstantina-Cyrila a Metoděje, kteří opustili vše, rod, dvůr i vysoké postavení, a na perutech lásky s blahou zvěstí přichvátali k našim předkům, aby je i ostatní národy slovanské apoštolskou horlivostí získali Kristu, aby je uvedli do jeho ovčince, aby jim otevřeli brány království Božího.

Od východu kdysi, aj, dva bratři svatí
ze Soluně vyšli láskou k Bohu vzňatí,
s Písmem pouze v rukou, s blahou na rtech zvěstí,
holoubci dva rajští s míru ratolestí.

Sili zlaté zrní na slovanské roli
a žeň přebohatá vzešla pilí skromnou,
zašuměla blaze nivou přeohromnou
za pravými lásky Boží apoštoly. (Svatopluk Čech.)

Přišli k nim chudí; nenesli s sebou zlata ani stříbra ani jiných statků a pokladů pozemských. A přesto přišli s nesmírným bohatstvím, jež ovšem není z tohoto světa: přišli s křížem a posvátnou knihou v ruce, se slovanským překladem perikop a posvátných obřadů; bylo to dílo učeného filosofa Konstantina-Cyrila, jenž pro slovanský jazyk podle řeckého písma upravil slovanskou abecedu, t. zv. glagolici. Tím sv. bratři položili zároveň základ k slovanskému písemnictví a pojistili si tak nehynoucí památku u všech Slovanů.

Přišli k nim s horoucím srdcem, zanícený m svatou láskou k Bohu, církvi, k nesmrtelným duším, k našim předkům i k velké čeledi slovanské, a pro jejich časné i věčné blaho, pro jejich spásu byli hotovi podstoupiti a obětovati vše, i život. Láska ta byla hybná síla jejich horlivosti a nezdolné obětavosti, kterou si brzy otevřeli a získali srdce našich předků, jež vyvedli z temnot pohanství a u nichž se zakrátko dodělali značných úspěchů. Obrátili je k pravému Bohu, ke Kristu, naučili je znáti a oddaně milovati jeho přesvatou Matku, »učili národ znáti ctnosti krásu«. Kde dříve stály sochy a oltáře pohanských bůžků, tam jejich apoštolským přičiněním brzy vyrůstaly kříže a oltáře, na nichž slovanským, předkům srozumitelným jazykem konali čistou oběť novozákonní; tam se vypínaly kapličky a svatyně, jež zasvěcovali hlavně

Panně Marii, od té doby všem Slovanům tak milé, a sv. Klimentovi. Oni to jsou, jak dějepisci svorně uznávají, kteří s křesťanstvím národům slovanským otevřeli brány osvěty a vzdělanosti, budovali u nás první školy, uvedli nás mezi kulturní národy. Oni u předků našich uskutečnili převrat ze všech převratů, co jich u nás bylo, nejvzácnější, převrat do kořene sahající. Nové duševní a duchovní proudy a směry byly jejich požehnanou působností vneseny do našeho národa: jeho smýšlení a tužby, jeho život byl překvašen a obrozen učením a zásadami nebeského evangelia. Kde dříve strašila temnota a chlad, tam se rozlila jasná záře věčného Slunce, tam milost Boží zrosila srdce, tam se rozproudil nový život, život víry a lásky Boží. Krásně to vystihl a vyjádřil básník:

Kudy jdou, mře mrákota,
světlo víry bleskotá
a kraj celý, ze sna bdělý,
k blahu vstává života.

Vláda zla již umírá,
pravda žezlo prostírá,
nad Slovany vyhlídaný
Boží ráj se otvírá. *(Fr. Sušil.)*

Přišli na Velehrad s ostatky sv. Klimenta, třetího římského papeže po sv. Petrovi. Tento vzácný poklad byl symbolem a zárukou jejich skalopevné víry a lásky i oddanosti k církvi římskokatolické; do ní, do pravého ovčince Kristova přivedli sami nebo svými žáky »čeleď cyrilometodějskou«, kterou tak zakotvili v přístavu nejbezpečnějším, na skále Petrově. Z Cařihradu sice přišli na Moravu, ale odtud je vedla cesta do věčného Říma; papež Hadrián II. jim vyšel s procesím vstříc, slyše, že přinášejí drahocenný poklad, ostatky sv. Klimenta. Sv. Cyril — což je jistě velmi význačné — vydechl svou krásnou duši v Římě 14. února 869 a s velikou úctou a okázalou slávou byl pochován v basilice sv. Klimenta v blízkosti hrobu svatého papeže, jehož ostatky sv. bratři přinesli do věčného města. A sv. Metoděj, jenž tehdy byl vysvěcen na biskupa, znovu spěchal do Říma, když tam byl povolán. Papež Jan VIII. se ho též rázně zastal, slyše o křiklavém bezpráví, spáchaném na svém arcibiskupovi, a vyprostil ho z vězení. Oba sv. věrozvěstové viděli v Římě střed všeho křesťanstva, v papeži viditelnou hlavu církve, nástupce sv. Petra, náměstka Kristova, a to jim stačilo, aby mu byli do posledního dechu věrni. A Řím schválil jejich veliké dílo i slovanskou bohoslužbu, a tak jejich zásluhou povýšil jazyk slovanský na jazyk liturgický, posvátný. To a zřízení samostatného arcibiskupského stolce panonského, velehradského, jehož největší ozdobou byl a je první arcipastýř sv. Metoděj, je další veliký, skvělý, navždy památný úspěch sv. bratří.

Sv. Metoděj pokřtil na Velehradě českého knížete Bořivoje s jeho chotí Lidmilou a předními lechy českého kmene (r. 874?). »Je to největší misionářský úspěch velehradského arcibiskupa, máme-li na mysli, že právě českému

kmeni připadl velký dějinný úkol sjednotit všechny kmeny, přebývající v české zemi.« (Blažej Ráček T. J., Československé dějiny, 2. vyd., 31.)

»Hleď, bratře drahý, my dva jsme byli souspřeží, jednu brázdu jsme táhli, a já nyní na líše padám, když jsem dokončil dni života svého; ty však ... neopouštěj ... svého misijního pole,« Moravanů drahých. Tak podle legendy při spasení duše zapřisahal umírající sv. Cyril bratra, aby vytrval v díle, jež společně začali. A sv. Metoděj po čtvrt století dále neúnavně pracoval v strádání a utrpení s apoštolskou horlivostí, přes vše pronásledování a pletichy protivníků táhl svatou, těžkou brázdu na poli pokřesťanění našich národů, utvrzuje je ve víře, urovnávaje správu své rozsáhlé a ještě neupravené arcidiecése, bojuje o slovanskou bohoslužbu, osvobozuje otroky, vychovávaje kněžstvo, překládaje svaté knihy. To vše podlomilo konečně tělesné síly v apoštolské práci zešedivělého starce. Když dokončil překlad Písma sv. a vychoval asi 200 kněží a jáhnů, určiv Gorazda svým nástupcem a povzbudiv duchovenstvo i lid k statečnosti, rozžehnal se s životem, plným zásluh, »který mu byl vždy cestou do nebe«, a zemřel 6. dubna 885. Za účasti nesčetného množství lidu byl slavně pochován v chrámu Panny Marie na Velehradě. »Jako za Cyrilem Řím, tak za zemřelým Metodějem truchlila Morava, pociťovala jeho ztrátu a ve veliké úctě měla jeho hrob.« (Lev XIII. v památné encyklice »Grande munus«.)

Sv. bratři soluňští, tito dva osamělí velikáni, kteří před tisíci lety světlem spasné nauky Kristovy ve střední Evropě zazářili jako dvě jasné hvězdy, jsou po Bohu největší dobrodinci naši i všech národů slovanských. Jejich veliké dílo nás zachránilo od neblahého osudu Slovanů polabských.

A kde je jejich dílo, jejich svaté dědictví, jejich drahocenný odkaz? Synové se velkou většinou zpronevěřili otcům svým: slovanský východ a z velké části i jih se odtrhl od církevní jednoty, od skály Petrovy, k níž své dílo připoutali; národ náš rovněž žalostně pobloudil ke své škodě a dospěl až na pokraj záhuby. A když se konečně po mnohém tápání jakž takž vrátil k odkazu sv. věrozvěstů, uvěřil opět náhončím temných mocností a znovu se nevděčně odvrací od jejich dědictví, zvláště po nabytí státní samostatnosti; v něm, jediném léku na četné rány, bolesti a bídu jakoby v křeči a horečce zmítaného národa, vidí — jed z Judey, který prý nutno z jeho těla vyvrhnout, vřed, který třeba odstranit ... Odtud přímo ďábelské volání, jež zní z přednášek, novin, knih, divadel, tělocvičných spolků, jež se ozývá před volbami, před sčítáním lidu i při mnohých »národních« slavnostech: »Pryč od Říma! Pryč s církví římskou! Pryč s náboženstvím katolickým! Pryč s křížem ze škol! Pryč s křesťanstvím z výchovy, ze zákonodárství! Pryč s Kristem z veřejného i rodinného života!« A následky? Jsou smutné, přežalostné: neláska, zmije svárů, sobectví, podvod a klam, násilí, zpronevěry, vášně, nemravnost, úpadek, rozvrat, z něhož

marně hledají východisko, kdo řídí lodičku osvobozeného národa. Proč? Protože zavrhli Toho, jenž je kamenem úhelním, k němuž naše předky přivedli sv. Cyril s Metodějem. Velikou, krásnou budovu si vystavěl národ, zapomněl však na svorník, který jediný upevní její velkolepou klenbu.

Bohužel i část kněžstva přispěla k onomu rozvratu a svedla mnoho tisíc od skály Petrovy, od dědictví cyrilometodějského do tak zvané církve československé a pravoslavné, z nichž se tato odtrhla od pravé církve Boží, československá pak, jež zavrhla »Věřím v Boha« a jež nevěří v Nejsvětější Trojici, v božství Syna Božího, v Ducha svatého se všemi důsledky, které z toho plynou, jež se zřekla základů křesťanské věrouky i mravouky, ponechávajíc si jen jakousi mlhavou, nejasnou, neurčitou víru v osobního Boha, se i podle názorů církví nekatolických octla mimo křesťanství. V rouhavé své radikálnosti přiložila sekyru na sám jeho kořen. Tak ubohého a plochého poblouzení náboženského u nás ještě nebylo.

Národ, který nectí svých věrozvěstů, svých apoštolů, není hoden života. Chce-li národ vybřednouti z dnešních zmatků, z rozvratu, chce-li si zabezpečiti lepší budoucnost a opět dojíti nové slávy, musí se vrátiti k svatému dědictví velikých svých otců a obrodit vírou cyrilometodějskou. Vždyť »nezhyne rod, jenž věřit neustane!« Požehnán buď každý, kdo se o to jakkoli přičiní!

»Velehrad — náš program!« zaznělo slavně po dějinném přelomu do spousty podvratných hesel moderních Saduceů, popírajících vše nadpřirozené, zavrhujících vše, co nelze pochopit pouhým rozumem, hmatat rukama, vidět očima, slyšet ušima, řezat pitevním nožíkem. — A právem! Neboť Velehrad — toť náš slovanský Betlem, z něhož nám zazářila jasná hvězda pravé víry, která vždy, zejména v přítomné době zmatků, bouří, ďábelského běsnění, nám i všem slovanským národům ukazuje jistou cestu k pravému štěstí a pokoji i velikosti. Znamená ducha cyrilometodějského v celé jeho podstatě, v celém jeho rozsahu i významu a ve všech jeho složkách, znamená velikou myšlenku, snahy a svaté úsilí našich sv. apoštolů: dáti národům, k nimž přišli, pevnou kotvu víry, připoutat je ke skále Petrově, otevřít jim brány nebeského Jerusalema.

Sv. bratři měli skalopevnost Petrovu, jež neznala ústupků, smlouvání, kompromisů, bázně, lidských ohledů; měli horlivost Pavlovu, chtíce býti našim předkům vším a neznajíce oddechu; měli i velikou lásku Janovu, jíž stále hořelo jejich apoštolské srdce. Tyto tři skvoucí vlastnosti jejich jsou základním tónem ducha cyrilometodějského. Tento libozvuký akord musí se rozezvučeti v našem srdci a je zanítiti nadšením pro pravdu, víru a ctnost, jíž dnes tak žalostně málo, musí opět zníti v srdci našeho národa i národů slovanských, má-li je vzácné dědictví Otců duchovně obnoviti, obroditi a povznésti, má-li jim přinésti požehnané ovoce, má-li je vysvoboditi z dnešních zmatků, z moře krve

a běsnění, v němž tone zbědovaný, odkřesťaněný národ ruský. Proto zpět k církvi! Zpět k Římu! Zpět k sv. Cyrilu a Metodějovi! V tom bude naše i jejich jediná spása! Odjinud nám ani jim nekyne. Všechna ostatní hesla jsou marná.

Kéž v nás jejich svaté dědictví zapustí hluboké kořeny, kéž pronikne, prolne a přetvoří celý náš život! Bděme u něho na stráži, a čím výše se dme a zvedá vztek temných mocností, tím horlivěji je šiřme, tím odhodlaněji ho hajme — jeť to klenot nejdražší, jenž zasluhuje, abychom proň i život nasadili! Utvrďme dědictví to hlavně v srdcích mládeže, nad níž se skutečně stmívá a jíž hrozí děsivé zploštění náboženského života, na kterou všude číhá tolik nebezpečí, že by v nich velmi snadno mohla přijíti o tento nejsvětější poklad! Ve vroucích modlitbách prosme snažně za bratry proradné a nevěřící, i za bratry odloučené, krutě, neronsky pronásledované, aby i jim zasvitla hvězda víry, aby i oni všichni konečně nalezli cestu spásy a míru, »aby všichni jedno byli« (Jan 17, 21), jak se modlil Spasitel v předvečer svého utrpení, aby byl »jeden ovčinec a jeden pastýř« (Jan 10, 16), jak prosil jindy, oč se snažili sv. bratři, po čem touží nástupci sv. Petra, oč usiluje »Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje pod ochranou bl. Panny Marie«, co je kýženým cílem sjezdů a snah unionistických.

Kéž velebný prapor cyrilometodějský mocně zase vlaje nad naší vlastí i nad celým světem slovanským, kéž světlá památka a vzor sv. bratří, vůdců našeho duchovního obrození v Kristu, nám září do ztemnělé přítomnosti a nejisté budoucnosti jako ohnivý sloup, jenž před dávnými věky pouští vedl národ vyvolený do země zaslíbené!

A úklad temna Světlo víry zmaří,
moc Boží ztiší bouře vlnobití:
»Hle, oltář Hospodinův k nebi září!«
z niv polabských až k Volze bude zníti.

Dech lásky rány neblahých dnů zhojí,
jež rozdělily srdce národa,
je pod Petrovou skalou v jedno spojí
zas víra Cyrila a Metoda!

(Vladimír Hornov.)

DĚDIC ČESKÉ ZEMĚ

Svatý Václave,
volá tě tvůj lid:
vrať své zemi požehnání,
vrať svým dětem klid! *J. V. Sládek.*

Svatá kněžna a mučednice Lidmila je první květ svatosti, jenž vzešel ze zlatého zrní, které po vlastech našich zaseli sv. Cyril a Metoděj. Jak svědčí nejstarší kronikář český Kristián, »byla něžná a vlídná ke všem, všelikých plodů dobrotivosti plna, v almužnách štědrá, v bdění neúnavná, v modlitbě nábožná, v lásce dokonalá, v pokoře neznající míry, v úslužnosti k sluhům Božím pře-

horlivá... byla matkou sirotků, vdov těšitelkou, zajatých nebo uvězněných neúnavnou navštěvovatelkou a ve všech dobrých skutcích dokonalá.« Z návodu snachy Drahomíry, jež byla povahy násilné a panovačné, byla vlastním závojem zardoušena 16. září 921 na svém vdovském statku Tetíně, na který se uchýlila, aby sloužila Bohu modlitbou a dobrými skutky.

A sv. Lidmila vypěstila národu svému nejkrásnější květ: mučednice mu vychovala mučedníka, světice světce, odchovanka apoštolů slovanských apoštola, pro čest a slávu Boží zaníceného křesťanského hrdinu, zářný vzor, mocného patrona, ochránce a dědice v nejslavnějším knížeti jeho sv. Václavu. Českým matkám všech dob dala skvělý příklad, jak mají pro nebe i národ vychovávati dítky, jež jim Bůh svěřuje.

Zbožně vychovávala zbožná babička svého vnuka, který byl v útlém svém mládí svěřen její péči a který k ní přilnul více než k vlastní matce. Vzdělával se ve slovanských, ve škole na Budči v latinských knihách, prospívaje moudrostí a milostí, skvěje se ctnostmi.

Byl ještě velmi mlád, když byl po smrti otce Vratislava nastolen na kamenný knížecí stolec v nádvoří pražského hradu; bylo mu tehdy asi 10—12 let. I vládla za něho asi po pět let jeho matka Drahomíř, křesťanka jen podle jména. Neutěšené a neklidné byly vnitřní i vnější poměry v té době: uvnitř rozbroje a vraždy, zvenčí pak činila cizí vojska nájezdy do země. Když se konečně sám ujal vlády, snažil se všemožně zavésti v zemi pořádek a bezpečnost, šířil křesťanskou víru a mrav, hleděl zemi zabezpečiti i navenek. Jako věrný sluha Kristův stavěl na hradech krásné kostelíky, bořil pohanské chrámy a modly, rušil žaláře, šibenice a mučidla, podporoval duchovenstvo v jeho činnosti, vykupoval otroky, zvláště nepokřtěné hochy, »sirotků, vdov, chudých, lkajících a raněných byl neúnavným těšitelem, nasycoval hladové, občerstvoval žíznivé, odíval nahé, navštěvoval nemocné, pochovával mrtvé, přijímal hosty a poutníky jako své nejbližší příbuzné, ctil kněze a kleriky a mnichy jako Pána, bloudícím otvíral cestu pravdy, zachovával pokoru, trpělivost, tichost, lásku, která všechno převyšuje, nikomu nic neodňal násilím a lstí.« (Kristián.) Pěstoval pšenici a révu, z níž připravoval hostie a víno ke mši sv. Nebyl slaboch, ale při vší lásce a dobrotivosti dovedl ukázati pevnou ruku i statečnost. Vytáhl proti hrdému východnímu sousedu, zlickému vévodovi Radslavu, který vpadl na jeho území. Aby zastavil krveprolití a ušetřil svého lidu, chtěl se s ním sám utkati v souboji, a Bůh mu přispěl na pomoc a pokořil zpupného Radslava. Bojoval proti Arnulfu bavorskému i proti králi Jindřichu Ptáčníkovi; vida však přesilu a marnost boje, smířil se s nimi, při čemž v táboře u Prahy dostal od Jindřicha darem rámě sv. Víta, k jehož cti na hradě pražském vystavěl zděný okrouhlý kostelík, jenž se stal základem nynějšího nádherného velechrámu svatovítského. Vznešenost ducha zářila z jeho tváře i celé postavy; přál si

umřít jako panic, chodil v drsné žíni, na které nosil vzácné roucho knížecí, stkvěje se tak před Bohem i před lidmi. Takový byl náš veliký, svatý kníže.

Jeho život a činnost však byla trnem v oku těm z velmožů, kteří trpce vzpomínajíce dřívějších dob, toužili po knížeti, jenž by hověl jejich choutkám. Podařilo se jim pletichami získati Václavova bratra Boleslava, kterého ponukli, aby se zmocnil knížecího stolce. Boleslav jim uvěřil a v srdci jeho uzrál černý plán. Pozval bratra na svůj pevný hrad na den sv. Kosmy a Damiána, jimž byl tamní kostelík zasvěcen, na posvícení. Když pak šel Václav druhého dne časně zrána do chrámu, dostihl ho Boleslav, který na vlídné poděkování za včerejší pohostinství zamračeně odpověděl, že ho chce jinak častovat, a tal ho do hlavy mečem, jejž mu však silnější Václav vytrhl, načež ho u dveří chrámových mnohými ranami ubili Boleslavovi spiklenci Česta, Tyra a Hněvsa v pondělí ráno 28. září 929. Tak rukou bratrovražednou dokonal v Boleslavi vévoda české země, jež pila jeho mučednickou krev. Po tři léta odpočívalo jeho tělo ve St. Boleslavi, načež je dal kající bratr slavně převézti do Prahy k sv. Vítu, kde mu národ zbudoval nádhernou kapli, kterou zvláště největší jeho ctitel, nejslavnější náš král Karel IV., dal vyzdobiti zlatem, malbami, perlami a drahými kameny a do níž vnesl nejdrahocennější památky po svatém knížeti, takže z ní vytvořil »klenot, nad vše pomyšlení dražší«.

Hořce zalkala zajisté země, když se roznesla hrozná zvěst, že byl zavražděn její dobrý kníže. Ale hned se v srdcích věrného lidu počala probouzeti radostná myšlenka, plná důvěry, že ten, jenž došel mučednické palmy, jehož Pán s pozemského trůnu povznesl do výšin nadhvězdných, je svatý, orodovník za svůj lid u Boha, ochránce země české. Myšlenka, že se zaň v nebi přimlouvá světec, který je kost z jeho kostí, tělo z jeho těla, jenž je ctěn i v ostatní církvi, byla mocnou pákou pro vzrůst nové víry, jež se tím více upevnila a utvrdila v srdcích lidu, vykořeňujíc kvas pohanství, který snad na dně srdcí ještě zůstal. Úcta k němu stala se poutem a tmelem, kterým Přemyslovci spiali národ kmenově roztříštěný v jeden celek. I nábožensky tvořily Čechy jeden útvar, jednu diecési, jejíž biskup sídlil u jeho hrobu, u svatyně, kterou on budoval. Je to velmi milý a sympatický světec, který se stal ideálním obrazem křesťanského knížete, jenž neposkvrnil ruce své ani krví ani násilím a jehož historie je naplněna pelem a půvabem mládí, v jehož květu zahynul pro Krista. (Pekař, Svatý Václav.)

Lid jeho věřil, že kleslo pouze jeho tělo, že však jeho duch dále vládne svému lidu, že chrání své věrné Čechy. I ctil ho jako dědice české země, jako jejího vlastníka a pána; vládnoucí vévoda byl pokládán jen za jejího správce. Stal se symbolem našeho národního státu. K němu se utíkal v dobách zlých o pomoc a záštitu, zejména nejstarší svou velebnou písní duchovní »Svatý Václave«, pocházející z 13. století, jež se stala hymnou, zpívanou v dobách

pohnutých i pokojných, vlévající do srdcí naději, sílu, statečnost, odvahu, svaté nadšení; pod jeho praporcem s černou orlicí a s jeho písní na rtech táhl do boje a bránil vlast proti nepříteli; od jeho mocné přímluvy v dobách ponížení a útisku očekával lepší budoucnost. A v důvěře té i z vděčnosti za poskytnutou neklamnou ochranu mu s láskou zasvětil vše, co měl nejdražšího, svatováclavským nazývaje jeho dědictví, jazyk, národ, zemi, víru, hrad, korunu. K jeho cti budoval kostely (v Čechách a na Moravě je jich 325), jeho obrazy se zastkvěly na korouhvích a praporech, pečetích (královských i universitních a pod.) a mincích, starých denárech i prvních dukátech osvobozeného národa.

Zločin, který se udál v Boleslavi, stal se národu — dovoleno-li tak říci — felix culpa, šťastnou vinou, a krev sv. Václava zřídlem blaha, požehnání.

Pěkně řekl Fr. Palacký, že samo jméno sv. Václava, tohoto výtečného panovníka, jako před stoletími, ještě i nyní v milionech srdcí českých nepřestává buditi nábožné city a úmysly. Lásku a úctu k němu nedovedl pohltit ani širý oceán, dělící statisíce upřímných Čechů v Americe a jinde od staré vlasti.

Vše, co se pojilo k jeho osobě, se stalo tím, čemu dnes říkáme tradice svatováclavská, která pomáhala tvořit naše dějiny, která měla s počátku ráz náboženský, vztahujíc se na něho jako na světce, a jež teprve později nabyla rázu po výtce národního. Tradice ta je nejmohutnější z našich tradic, ba je to *vlastně naše jediná skutečná tradice. Ne! Na sv. Václava se nezapomnělo, i kdyby se bylo zapomnělo na vše jiné z minulosti. Co je proti ní t. zv. tradice husitská! Svatováclavská znamená růst náboženské i národní myšlenky, povznesení na úroveň vzdělanějších západních národů, jednotu, rozvoj kulturního života ve všech jeho složkách, jak ukazuje právě doba Karla IV., Otce vlasti, za něhož Praha byla skutečně středem, srdcem Evropy. Z husitské však vane rozvrat myšlenkový, náboženský, národní, kulturní: rozpoutala bratrovražedné zápasy, jež proměnily kvetoucí zemi takřka v poušť a rozvaliny, vytrhla nás z okruhu kulturních národů, drobila, zeslabovala, vylidňovala, bořila; čpí z ní krev vražděných tisíců, dětí a starců, bezbranných žen a mužů, kněží a mnichů, i dým nesčetných měst, vesnic a hradů, klášterů a kostelů, v jejichž plamenech navždy za své vzaly nenahraditelné, převzácné památky umělecké, stavitelské, literární! ... Ne! To není naše národní tradice, jak by nám chtěli namluviti lidé nesvědomití, často jen polovzdělaní, neupřímní, nábožensky zaujatí!*

Z tradice svatováclavské vyrostla řada světců se sv. Vojtěchem a sv. Janem Nepomuckým v čele, bl. Hroznata, bl. Jan Sarkander, druhý mučedník za zpovědní tajemství, a ctihodný Martin Středa, bl. Mlada a Anežka i zástupy blažených duchů, jež ráji daly české luhy — z husitské ani jediný!! ...

Jen tradice svatováclavská, jen duch toho, k němuž vzdychal národ: »*Nedej zahynouti nám i budoucím!*«, *obrodí naši krásnou, svobodnou vlast a zajistí*

jí lepší časy a trvání! Vychová jí statečné syny a dcery, pravé blanické rytíře:

Návratem k víře a zbožnosti, jež je v národě opět zdeptána!

Návratem k mravnosti, kterou v něm zničila požívačnost!

Návratem k nezištné lásce k národu, již zničila sobeckost! Není idealismu a pravé lásky k nejvyšším statkům, tedy ani k národu tam, kde zmizela víra, zbožnost a mravnost.

Silný a zdravý chtěl míti sv. Václav svůj svobodný národ, jenž měl žíti v pokoji a míru s národy ostatními. Proto ho chtěl zakotvit ve víře, proniknout zbožností, utvrdit v něm mravnost; proto mu od mládí slovem i příkladem ukazoval cestu k Bohu, k oltáři, ke Kristu svátostnému. Z tohoto nevysychajícího, životodárného zdroje se živila, z něho čerpala svaté nadšení a sílu k velikému, svatému dílu jeho věřící, česká, rytířská, knížecí duše. Živé vody, plynoucí z tohoto zdroje, obrodí i nyní jeho lid a vlast, jeho dědictví.

Nuže, vzhůru! Výš korouhev svatováclavskou, která po tisíc let slavně vlaje nad zemí naší a bude i nadále zárukou lepšího příští! Kéž se pod ní sjednotí opět celý národ na obranu dědictví svatováclavského! Když vysoko nad ním vlála, rostl a mohutněl, byl šťasten, silný a zdravý; když však klesala — klesal i on se své výše!...

»Ty, jenž jsi nejpřednější ochránce české země, Václave, budiž nám Vratislavem: Vrať bývalou slávu Čechám svým! Na ono místo, odkud jsme se zřítili vlastní nečinností a zločinnou mstivostí jiných, znovu nás postav, ač toho nezasluhujeme. Věrně až do skonání chceme sloužiti tobě a svaté víře. Ty národa našeho záštito a oporo, zahyneme-li, tobě zahyneme! Od nových obyvatelů marně bys očekával pocty, kterou tě Čechové od tolika věků velebí a milují. Tudíž úpěnlivě znova voláme: Nedej zahynouti nám i budoucím! Neráčíš-li snad vyslyšeti nás, synův zvrhlých, slyš a vyslyš prosby předků. Ti prosívali za potomstvo své a v nebi na tebe hledí. Svatý Václave, mučedníku Kristův, jediný dědici země české, oroduj za nás!«

Tento výkřik, jenž se v dobách nejtěžších vydral ze stísněného, o budoucnost národa se chvějícího srdce slavného Bohuslava Balbína T. J. (1621 až 1688) a po něm znovu a znovu zněl národem, buď i nyní modlitbou svobodného, ale rozvaděného národa ke knížeti a dědici jeho sv. Václavu!

Ó, plaň nám dále, hvězdo síly naší,
zkad lepší budoucnosti nová zoře
se vlní, světla moře, po národě!
Tys pevná kotva v zoufalost a hoře,
Tys maják, stíny noci který plaší...

Tys Grál náš, odkud spásy zdroj se roní,
Tys berla pevná v těžké naší pouti
a láskou mocní, silni vírou v sobě
s důvěrou zříme k Tobě,
nám i budoucím nedáš zahynouti!

(Jaroslav Vrchlický.)

PAMÁTCE VŠECH VĚRNÝCH ZEMŘELÝCH

Sad mrtvých v květů běl se halí, světly hoří,
rov každý vzpomínkami lásky sní,
co naděje a štěstí pohaslo tu v hoři,
jak slunka úsvit v mlze podzimní! *Vl. Hornov.*

Po svátku Všech svatých, po slavnosti hrdin a vítězů Božích, slavíme památku všech věrných zemřelých. Onen nám otvírá výhled do nebe, do slávy a radostí církve vítězné, kde je budoucí, pravý náš domov a naše vlast — na Dušičky pak zalétáme myslí do očistce, v němž se církev trpící očišťuje od posledních skvrn, jež jí brání vejíti do věčného ráje. Mezi oběma stojí církev bojující, která jednou rukou s úctou a obdivem pozdravuje nepřehledné zástupy vítězů v nebi, druhou pak podává trpitelům v očistci, přinášejíc jim pomoc a útěchu.

Ponurá doba roční sama k tomu vybízí. Minulo jaro, plné květů a vůně, i teplé léto se svými plody. Pusto je v poli, na lukách i v sadech, opuštěny jsou lesy. Podzimní chladný vítr fičí a s keřů a korun stromů rve poslední zežloutlé listí, jež šustí pod nohama tesknou píseň zmaru. Hluboká melancholie, zlacená teplejšími paprsky poledního slunce, dojemně mluví k duši a výmluvně hlásá, že konec všeho, co žije, je neúprosná smrt, jež nám jde všude v patách.

D u š i č e k! Tento den je vážný dies irae (den hněvu), jenž nám tak důtklivě připomíná, jak krátké a pomíjející je vše pozemské, že se nezadržitelnými kroky blíží den odplaty. Od nesčetných hrobů velikého hřbitova, jímž je vlastně celá země a na němž v nepřehledných řadách odpočívá vše, co život dal a co padlo neúprosnou rukou žence smrti, se náš pohled obrací k večernímu nebi, jež tone v ponuře rudé záplavě, v odrazu, v odlesku oné záře, jíž svítí břehy věčnosti. Je to oheň trestající spravedlnosti na věčnosti, jenž stravuje plevy, od nichž očišťuje pšenici.

D u š i č e k! Památku jejich po prvé zavedl a ve všech klášteřích svého řádu slaviti přikázal r. 998 sv. Odilo, opat z Cluny ve Francii. Papežové ji později schválili, i rozšířila se po celém světě.

D u š i č e k! Živě si v tento den vzpomínáme na své drahé, kteří už nejsou mezi živými, jež kryje chladná země. A vzpomínka ta bolestí naplňuje naše srdce.

Smutně znějí zvony do tichého odpoledne svátku Všech svatých. V smutečních šatech se v městech i na venkově hrnou zástupy lidu na hřbitov, na pole svaté, pole věčného míru. Básník lidu o něm pěje:

Hřbitove, hřbitove,
zahrado zelená,
co do tebe sejí
ta drahá semena!

Pořád je tam sejí,
a žádné nevzchází —
snad že je zahradník
hluboko zahází!

A do té podivné zahrady, v níž záhon na záhonu, rov na rovu, kříž na kříži, přicházejí dnes i ti, kdo jinak po celý rok nechtějí slyšeti hlasu církve; přicházejí na místo, které tak důtklivě připomíná poslední věci člověka, na něž v denním shonu úplně zapomínají, na něž neradi myslí... »Ó, tajemné moci slov, kterou nám mluví mlčenlivé hroby! Věř, nevěř — té m l u v ě h r o b ů n e o d o l á š! Sotvaže se octneš za hřbitovní zdí, už jako bys zacházel do jiného světa, osvobozeného ode všeho marného shonu a hluku, vyhrazeného jiným lidem, lepším.« (J. Fr. Hruška, Hořící keř.)

Hroby jsou ozdobeny věnci a čerstvým kvítím, jako by na ně bylo slétlo kus jara; hoří na nich řady světel, jež rozsvítila láska a vděčnost; jiné jsou zarostlé suchou travou, jediného kvítku na nich nevidíš...

Vážně a zamyšleně, s modlitbou na rtech, s bolem v srdci s t o j í m e i k l e č í m e u h r o b ů s v ý c h d r a h ý c h. Odpočívá tam možná dobrý tvůj otec neb laskavá matka, kteří tě nosili na rukou, jimž jsi s důvěrou svěřoval vše, co tě hnětlo a tížilo. Nyní pod drnem tlí a snad se již v prach rozpadlo srdce, které nás tak vřele milovalo. Vzpomínáme na ony blažené dni, kdy jsme se s nimi radovali; na jejich rady a spasitelná napomenutí, zvláště pak na tklivý okamžik, kdy umírali, kdy nám naposled podávali chladnoucí ruku se slovy: »Buď s Bohem, modli se, nezapomeň na mne!« Oko se rosí slzami bolu i vděčnosti, touha proniká duši, touha po mrtvé matce, po drahém otci...

Odpočívá tam možná tvůj manžel neb manželka. Spolu jste snášeli dobré i zlé, jak jste si přisahali u oltáře; byli jste jedna mysl a jedno srdce; v lásce a věrnosti jste si pomáhali po řadu let... Odpočívá tam možná milé dítě, nadějný syn, dobrá dcera. Odešli před tebou tam, odkud není návratu... Rána v srdci tvém znovu se otvírá a krvácí.

Na vyšehradském hřbitově

Odpočívá tam možná věrný tvůj přítel neb přítelkyně, k němuž nebo k níž tě poutalo upřímné přátelství, čistý souzvuk duší, s nímž jsi prožil, s níž jsi zažila mnoho krásných chvil cestou za ideálem. Spí už věčný sen pod nízkým rovem, nad nímž se tyčí kříž...

Odpočívá tam možná šlechetný tvůj učitel, jenž ti otvíral bránu vědění a vštěpoval ti smysl pro pravdu a krásu, nebo kněz, jenž tě křtil, jenž často pozvedal mocnou ruku, aby ti žehnal, aby ti otevřel nebe, jenž tě živil chlebem andělským, jenž tě vedl cestou ctnosti a moudře, jako nejlepší otec, ti radil ve věcech a obtížích duševních, jemuž možná děkuješ za své životní štěstí, žes neztroskotal v životních bouřích...

Odpočívá tam možná tvůj dobrodinec, který ti pomohl v bídě nebo neštěstí, který se tě ujal, když jsi osiřel...

Kladeš kytičku podzimních květů na jejich rov, slza vděčnosti kane na jejich hrob. Ale to nestačí; pro mrtvé je to prabídně málo; neboť jim neprospěje ani nejnádhernější věnec s hedvábnými stuhami, ani zářící lampa s drahocennými skly; to vše mrtvým nic nepomůže. Jediný dar, který jim můžeš poslati na věčnost, je modlitba za ně. Smrt přetrhla všechna pozemská pouta, jež tě s nimi spojovala; jen pouto lásky a vděčnosti, pouto modlitby nás s nimi pojí i nadále. Modli se za ně, dej za ně sloužiti mši svatou, abys ukrátil dobu jejich muk a běd v očistci, kde je ohněm tříbí spravedlnost Boží, nebo s čistou láskou vykonej jejich jménem nějaký dobrý skutek, čím nejlépe oslavíš památku jejich i svou! »Svatá a spasitelná jest myšlenka za mrtvé se modliti, aby hříchů zproštěni byli.« (2. Machab. 12, 46.) Pomáhej jim, když si sami nemohou pomoci, z muk očistcových, aby brzy uviděli jasnou Boží tvář v radosti věčné! Sami nás o to prosí slovy trpitele Joba: »Cit se mnou mějte přec, cit mějte, vy moji přátelé, neboť ruka Páně dotkla se mne!« (19, 21.)

Hřbitov! Toť vážné místo smutku, toť nadmíru dojemná kniha, která vážně a tklivě mluví k tvému srdci, kterou psal sám Bůh. Dlouhé řady hrobů jsou její řádky; každý hrob je jedno z jejích slov - a v každém z nich se tají a kryje celý život, ba i věčnost! Kolik lásky zlatých srdcí pochováno pod těmi úzkými rovy, kolik starostí, kolik vzdechů, kolik bolu, strasti a hlubokého hoře, kolik nejšlechetnějších citů, kolik

nadějí, vznětů, kolik nesplněných tužeb a snů, kolik nedokončených prací a plánů, nedosažených ideálů, kolik nevděku, kolik křivd a násilí, kolik svárů, záští a nevraživosti a nespokojenosti! ... Zde konečně vše ztichlo a se vyrovnalo.

Na tomto místě smutku a slz vidíme jasně, co je člověk: květina, jež dnes kvete a zítra uvadne — hrst popela zůstane z krásného lidského těla, prach, jejž roznese a rozvěje slabý vánek! Císař Augustus si dal otevříti rakev Alexandra Velikého, slavného krále macedonského, a našel v ní jen hrstku prachu ...

Kamkoli se na svatém poli obrátíš, kdekoliv tu staneš, všude týž obraz v různých podobách a obměnách. A za každým krokem, v každém koutě slyšíš vážné napomenutí, na něž tak často zapomínáme: »Memento mori - pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš!« Marnost nad marnost, konec všeho je temný hrob ...

A přece: Vzhůru srdce! Uprostřed této zahrady smrti stojí veliký kříž; les menších křížů, prostičkých i uměleckých, vyrůstá pod ním nad rovy zemřelých. Jako by chtěl obejmout všechny lidi, kteří stanou u jeho paty - živé i mrtvé - rozpíná a rozvírá svoje ramena a ukazuje jim v jejich bázni a strachu k nebeským výšinám, kde se za temné noci mile třpytí jasné hvězdy, a vítr, jenž si hraje a šelestí v zeravech a smutkových jívách, šeptá všem, kdo slyší a chtějí pochopit, slovo veliké a blažívé naděje: »Já jsem vzkříšení a život! Já vás vzkřísím v den poslední!« Ano, kříž nás právě na hřbitově sílí myšlenkou na Toho, jenž přemohl smrt, a který jednou mrtvé k životu zavolá z chladných hrobů. Smrt je sice král hrůzy a děsu, ale nad tímto králem je ještě větší a mocnější Král, Kristus, jenž slavně vstal z mrtvých a jenž v pravici třímá prapor vítězství. On zbavil hrob mrazivé hrůzy, kterou budí světský strach před smrtí.

Hřbitov je proto posvátné, milé místo; místo tklivých vzpomínek na naše drahé zesnulé, na němž se za ně modlíme; místo svaté bázně a naděje: bázně před hříchem, naděje v jejich i naše příští vzkříšení; je to kniha, z níž mluví minulost i budoucnost. Mimo v Písmě sv. nenajdeme v žádné tak hluboké pravdy jako právě v ní.

»Věřím v svatých obcování, v těla z mrtvých

vzkříšení!« Tato víra nás spojuje s našimi drahými a proti všem pochybnostem v nás budí silnou naději, že již žijí nebo zakrátko žíti budou životem novým v záři věčného Světla, v němž se, jak toužíme a doufáme, s nimi shledáme ve sboru církve vítězné u trůnu Božího.

Setmělo se již, ale hřbitov plane v záři nesčetných světel, jež hoří na hrobech jako symboly věčného života těch, kdo v nich tiše sní. U konce je sv. růženec a dojemná večerní dušičková pobožnost. A do mlhavého večera se nese z rozteskněných srdcí tklivá píseň:

Odpočiňte v pokoji po boji,
věrné dušičky,
věčné slávy vyvolené dědičky!

Na přímluvu božské Matky
odpusť jim jich nedoplatky,
Kriste, pro svou drahou krev,
odlož již svůj přísný hněv.

Na dušičky vzpomínejme,
z očistce jim pomáhejme,
budou na nás vzpomínat,
až my budem — umírat.

Odpočinutí lehké dejž jim, o Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají ve svatém pokoji! Amen.

NA DUŠIČKY V KOSTELE

V tento neobyčejně vážný den se církev sv. halí v hluboký smutek. Každý kněz smí sloužiti tři mše sv. za zemřelé.

Introit první z nich zní: »Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí! — Tobě přísluší chvalozpěv, Bože, na Sionu, a Tobě dlužno plniti slib v Jerusalemě. K Tobě, jenž vyslýcháš modlitbu, přichází každý člověk. (Ž. 64, 2—3.) — Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí!«

V kolektě prosí církev: »O Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli, dej duším služebníků a služebnic svých odpuštění všech hříchů, aby pokornými prosbami dosáhly prominutí, kterého si vždycky žádaly.«

Epištola je vzata z 1. Kor. 15, 51—57; poukazuje na vzkříšení těla a útěchu z víry té plynoucí: »Bratři! Hle, tajemství vám zvěstuji: Všichni sice vstaneme z mrtvých, ale ne všichni budeme proměněni. Pojednou, v okamžiku, při zvuku poslední trouby: neboť zavzní trouba a mrtví vstanou neporušitelni, a my budeme proměněni. Musíť zajisté porušitelné toto (tělo) obléci neporu-

šitelnost a smrtelné toto (tělo) obléci nesmrtelnost. Když pak smrtelné toto (tělo) obleče nesmrtelnost, tehdy se naplní to slovo, které je psáno: »Pohlcena je smrt ve vítězství. (Is. 25, 8.) Kde jest, ó, smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó, smrti, osten tvůj?" (Os. 13, 14.) Osten smrti je totiž hřích, a mocí hříchu je zákon. Ale díky Bohu, který nám dává vítězství skrze Pána našeho Ježíše Krista.«

Graduale: »Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí! V paměti věčné bude spravedlivý. Zprávy zlé se nemusí obávati.« (Ž. 111, 7.)

Traktus obsahuje vřelou prosbu: »Zprostiž, o Pane, duše všech věrných zemřelých všech vazeb hříchů. A milostí Tvou nechať uniknou soudu pomsty a požívají blaženosti světla věčného.«

V úchvatné sekvenci (»Dies irae«), jež asi pochází od Tomáše z Celana, žáka a životopisce sv. Františka z Assisi, slyšíme zvuk andělských trub, který zazní od pólu k pólu a shromáždí všechny mrtvé k poslednímu soudu. Živě v ní vidíme věčného Soudce v celé jeho velebnosti a moci i neúprosné přísnosti, slyšíme zoufalý nářek zavržených i vřelé prosby věrných, spravedlivých o shovívavost a smilování.

V ten den hněvu Boží síla
v popel změní věků díla,
s Davidem jak dí Sibyla.

Jakou hrůzou zem se vzruší,
až se zjeví Soudce duší
soudit přísněj, než kdo tuší!

Přes hřbitovů dálné hony
k trůnu Páně trouby tóny
budou pudit miliony.

Hrůzou smrt i země zblednou,
umrlé až vstávat zhlédnou,
jak se k soudu Páně zvednou.

Boží kniha bude čtena,
v níž je lidských skutků cena
dopodrobna obsažena.

A když Soudce k soudu vstane,
zjeví věci ukrývané,
bez pomsty nic nezůstane.

Ubohý, co řeknu v studu,
čí, ach, pomoc vzývat budu,
když i ctnostný zoufá v trudu.

Králi hrozné velebnosti,
Dárce věčné blaženosti,
spas mne, zdroji slitovnosti.

Rozpomeň se, Jezu milý,
rány tvé že hřích můj skryly,
nezatrať mne v onu chvíli.

Hledal jsi mne do umdlení,
snášel kříže utrpení,
kéž tvá muka marnou není.

Přísný Soudce, kéž mne chrání
milost tvého smilování,
než nastane účtování!

Hořce vzdychám, cítě vinu,
hanbím se a studem hynu,
»šetř mne!« volám k Hospodinu.

Tebou Maří rozhřešena,
prosba lotra vyslyšena,
i mně naděj zůstavena.

Úpěnlivě prosím, Pane,
slza lítosti mi kane,
kéž mi světlo věčné vzplane!

Ač jsem nehoden, o Pane,
dejž, jak žádám, ať se stane,
ohně zbav, jenž věčně plane.

Až mne z prachu vzbudíš zase
v onom žaluplném čase,
pozvi duši k věčné spáse.

U ovec mně místo skýtej,
k zavrženým nepočítej,
po pravici své mne vítej!

Ó, dni, v němž se zadost stane
Tobě, spravedlivý Pane,
přísným soudem nad vinníky!

Až zlé svrhneš do propasti,
do ohnivé pekel strasti —
blažených mi dopřej vlasti.

Ukroť hněv svůj převeliký,
Jezu milý, dopřej míru
*věrným zemřelým svým. Amen.**

Evangelium (Jan 5, 25—29) mluví o dvojím vzkříšení: duchovně i skutečně mrtvých: »Za onoho času pravil Pán Ježíš zástupům židovským: Amen, amen pravím vám: Přichází hodina, a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší, živi budou! Neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, a dal mu moc konati soud, poněvadž je Syn člověka. Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, ve které všichni, kteří jsou v hrobech, uslyší hlas jeho, a ti, kteří dobře činili, půjdou na vzkříšení života, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení soudu.«

Obětování: »Pane Ježíši Kriste, Králi slávy, vysvoboď duše všech věrných zemřelých z muk pekelných a z propasti hluboké: vysvoboď je z jícnu lva, aby je nepohltilo peklo, by neupadly v temnotu: ale nechať je vůdce svatý Michal uvede do svatého světla, které jsi kdysi přislíbil Abrahamovi a jeho potomkům. — Oběti a modlitby chvály přinášíme Tobě, o Pane; přijmi je za ty duše, jejichž památku dnes slavíme; dej jim, o Pane, vejíti ze smrti do života, — který jsi kdysi přislíbil Abrahamovi a jeho potomkům.«

Sekreta: »Shlédni, prosíme, Pane, milostivě na obět, kterou Ti přinášíme za duše služebníků a služebnic Tvých, abys odměnu dal těm, kterým jsi popřál zásluhu víry křesťanské.«

Přijímání: »Světlo věčné ať jim svítí, o Pane, se svatými Tvými na věky; neboť jsi dobrotiv. Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí se svatými Tvými na věky; neboť jsi dobrotiv.«

Modlitba po přijímání: »Nechť prospěje, prosíme, Pane, duším služebníků a služebnic Tvých modlitba těch, kdo žádají, abys je zprostil všech hříchů a účastnými učinil vykoupení svého.«

* Přeložil Fr. Večeřa-Střížovský.

PADLÝM

Na Dušičky vyvstávají před naším zrakem i veliké šiky těch, kdo život svůj za obět položili na oltář vlasti. Defilují před námi, řada za řadou, ti, jež za třesku zbraní, rachotu pušek a hřmění děl odvolal generalisimus války, smrt, do tichých luhů věčnosti. Kosti jejich odpočívají doma i v dálné cizině na širých pláních a pahorkatinách polských, od Krakova po Zborov, na svazích karpatských, na rovinách severoitalských, v údolích alpských, ve francouzské Champagni, na krasovitých útvarech srbských a albánských, v Rumunsku i na nekonečné Rusi od Bugu po Volhu a Urál, v chladné Sibiři od Tobolu přes Bajkal po Tichý oceán... Kdo spočítá, kdo najde zapadlé jejich hroby, o něž se už možná nikdo nestará? A přece jsou nám drahé! Vždyť v nich odpočívá otec nebo děd, manžel, bratr, přítel, nejeden dobrý známý! Hasnoucí oko upírali přes hory a doly sem k nám, jejich chladnoucí rty šeptaly ještě ve smrti s poslední modlitbou naše jméno, poslední jejich pozdrav platil nám a naší vlasti. S bolestí na ně vzpomínáme, v srdci se znovu otvírá rána, stěží zacelená, mysl letí do daleké ciziny k jejich neznámému, zapadlému hrobu, oko se zalévá slzou bolu, ret se chvěje modlitbou za pokoj jejich duše...

Neznajíce jejich hrobů postavili jsme jim pomníky, vyryli do nich jejich jména. A dnes se u nich shromažďujeme, vzpomínajíce zbožně na padlé, jež skosila nejstrašnější válka, jakou kdy svět viděl. Obětovali krev, život za svobodu vlasti a národa, jež vzešla z dýmu požárů a krve.

Co nám praví pomníky padlých? »Nezapomínejte na ty, kdo za vás trpěli a hrdinsky mřeli. Zachovejte vděčně jejich památku nejen v mrtvém kameni a kovu, ale především v živém, teplém srdci, zvláště v srdci mládeže, aby v něm přinesla ovoce, hodné našich obětí!«

Napomínají nás: »Vážně a věrně plňte svoje povinnosti k spoluobčanům, vlasti, Bohu! Osvobozen od nich není nikdo. Jen kdo je svědomitě koná, je hoden svobody a práv! Žijte spolu v míru, svornosti, jednotě a lásce! Odložte všechnu úzkoprsost a ošklivé sobectví i třídní nenávist, buďte národem bratří, v němž si v bídě a nebezpečí všichni navzájem pomáhají, bratr bratra chrání, bratr bratru je oporou, jemu dává ze svého přebytku a ze srdce ho miluje!«

To je poslední vůle mrtvých hrdinů, padlých ve válce; krví svou ji psali. Každému má býti svatá! Kéž jejich krev netekla nadarmo! Buďme jich hodni! Jako oni buďme i my věrni svým povinnostem, věrni Bohu, věrni vlasti, věrni až do hrobu! Buďme věrni a vděčni svým padlým, věrni v lásce a modlitbě za ně! Zachovejme památku jejich v srdci a vypravujme vnukům o jejich hrdinských činech, z nichž nám vzešlo nové, lepší ráno!...

Spěte sladce, hrdinové! Nad hvězdami na shledanou s vámi!

NEJLEPŠÍ VĚNCE NA HROB

Jistý, všeobecně vážený advokát, který už zemřel, za životní úkol si vytkl — jak se nestává příliš často — ujímati se chudých, vdov a sirotků, kteří často nemají, kdo by se jich zastal.

A co si umínil, také svědomitě plnil. Dům jeho se stal útočištěm opuštěných ubožáků, kteří by se jinak byli jen stěží domohli práva. Pomáhal jim, seč jen byl. A svou práci a námahu konal vskutku nezištně, zadarmo, z čisté lásky, za pouhé »Zaplať Pán Bůh!« Přece však jen chtěl něco od každého z nich; nepatrnou maličkost totiž: věneček z čerstvých květin. Ten si ponechával na památku. A měl jich už mnoho, velmi mnoho; všechny visely v jednom pokoji, prostě, ale vkusně zařízeném, jenž měl proto zvláštní ráz a na každého návštěvníka působil podivným dojmem.

Jednou k němu zavítal dobrý jeho přítel. Advokát ho zavedl do onoho pokoje, a když přítel spatřil množství věnců, nemálo se tomu podivil; i otázal se ho, odkud je má a proč je sbírá. A advokát mu pravil: »Až jednou umru, dají mi je do rakve a do hrobu. Myslím, že se na nich bude dobře a sladce odpočívat.« — A měl vskutku pravdu. Jistě sladce na nich dřímá věčný sen, jistě na nich klidně očekává den vzkříšení.

Hleď si i ty nasbírati co nejvíce takových věnců ze skutků milosrdenství a lásky k bližnímu! Budou zlatě zapsány v knize života, uloženy budou v tvé paměti a v tvém svědomí, budou ti útěchou ve stáří. Šťastně a lehce se ti bude umírat; neboť ruce tvé budou plné, až se objevíš před věčným Odplatitelem, který ti královsky splatí i s úroky vše, co jsi z lásky učinil bratřím jeho nejmenším. A jejich vděčná vzpomínka a vřelá modlitba tě bude provázet ke hrobu a za hrob...

JEDINÉ PŘÁNÍ

Až mne chladná země skryje
— kdy a kde? to Bůh ví jen —
až mi klesne po dnech práce
na tvář klidný smrti sen:

Jediné mi přání zbude:
by dva k mému hrobu šli,
modlice se za mou duši,
chvilku u mne postáli.

Jeden děkujž mému slovu,
čist že zůstal, nevinen;
druhý kéž mně žehná dojat,
že byl z hříchu očištěn.

Klidně chci pak odpočívat;
vímť již, proč jsem trpěl, žil,
proč jsem za vyššími cíli
šel a všechno opustil.

Jiří hr. z Waldburg-Zeilu T. J.

VI. V JESENI ŽIVOTA

STARÝ OTEC—STARÁ MATKA

Zvláštním pocitem, zvláštní slastí překypuje srdce dědečka a babičky, když se sklánějí nad kolébkou vnoučátek, když je něžně berou do náruče a vinou k srdci, když hladí jejich hebké vlásky a je s láskou celují. Vnoučátka jsou jejich nejkrásnější radost ve stáří; u nich mládnou a ustaranou, šedivou hlavou jim táhnou dávno zapomenuté sny, vzpomínky na doby, kdy si kolem nich vesele hrály a dováděly jejich vlastní děti. A je-li, jak často bývá, vnouče podobno jejich synu nebo dceři, když byl v témž věku, pak je jejich radost tím větší, pak je jejich přelud úplný. V kruhu svých vnuků se stávají opět dětmi, v jeseni své prožívají druhé, pozdní jaro života.

A vnoučátka jim splácejí jejich lásku dětinnou přítulností. Břečtan se rád vine kolem starých, šedivých kmenů. Jak zazáří vnoučeti drobná očka, slyší-li: »Jde k nám babička!« nebo: »Půjdeme k dědečkovi!« Jak vesele jim běží v ústrety, jak blaženě se usmívá, může-li se jim houpat na kolenou, jak něžně se k nim vine, s nimi se laská, jak rádo se jimi dá vést, jak se jich na vše vyptává, jak pozorně poslouchá jejich

Na návštěvě

pohádky, které nikdo nedovede tak poutavě vypravovat jako dědeček a babička!

Tento poměr vnuků k dědečkovi a babičce, v němž je tolik něhy, lásky a oddanosti, a jejž Stvořitel sám vložil do jejich srdcí, nemají rodiče ničím rušit, ale mají ho rozumně využíti k blahu svých dětí.

Není správné, ba je to proti moudré Prozřetelnosti, jestliže staří rodiče v rodině nic neznamenají a jejich slovo a rada nic neplatí; vždyť jsou nejlepší, nejpřirozenější, nejspolehlivější pomocníci v těžkém úkolu, při výchově dětí.

Mladé matky třeba především upozorniti na to, jak neocenitelné služby lásky jim a jejich dětem prokazuje babička v šestinedělí. Nad ni tu není důvěrnější přítelkyně, opatrnější ošetřovatelky, pečlivější chůvy; nikdo jim v těžkých těch okamžicích neporadí lépe než babička.

Klidně se může matka věnovati domácnosti a jíti po práci, ví-li, že babička jako strážný anděl hlídá její maličké, možná četné děti, že bdělým okem bdí nad malými neposedy! Kolik starostí jí bere na sebe, jak jí ulehčuje! S radostí pečuje o děti, chová je a kolébá, zpívajíc jim ukolébavky; dbá, aby vždy byly čistě umyty a oblečeny, pere jim prádlo a šatičky, hraje si a vodí se s nimi na procházku. Ohrožuje-li nemoc mladý život, jak ochotně se nabízejí její staré, scvrklé ruce ke skutkům milosrdné lásky mladé matce i jejím dětem! Jak účinně dovedou těšit její ústa, kolem nichž stáří vyrylo plno vrásek, jestliže si smrt od zarmoucených rodičů žádá nebo už vyžádala nějakou obět!

Babička pečuje nejen o tělesnou výchovu vnoučat, nýbrž prokazuje neocenitelné služby i při jejich výchově duševní. Dovede nejpoutavěji vypravovati; pohádek a zajímavých příběhů má nevyčerpatelný poklad; zná mnoho zábavných her; vše dovede vyložit, o všem poučit způsobem, který je až ku podivu přiměřený nevyvinutému rozoumku maličkých dětí, že by to tak nedokázal ani nejzkušenější vychovatel. Mnohý si musí říci, zalétne-li myslí do svých nejútlejších let, že to byl dědeček nebo babička, od nichž se mu dostalo prvního poučení, prvních pojmů o pozemských i nebeských věcech.

Ve stáří mívá člověk zpravidla více smyslu pro věci náboženské a duchovní než v letech plné mužné síly, kdy naň více doléhají starosti

o život; pohasl žár vášní, minula touha po vyraženích, mysl zvážněla, duše žije více pro Boha. A tento duševní klid a zbožná vyrovnanost duše uschopňuje dědečka i babičku, že mohou trvale a úspěšně působiti na náboženskomravní výchovu vnuků. Mají na to více kdy a rádi se věnují novému úkolu: učí vnoučátka jadrným modlitbičkám, vštěpují jim vtipné průpovídky, učí je hlubokým pravdám katechismu, opakují je s nimi, vypravují jim poučné příběhy, jež jim často utkví v paměti do nejdelší smrti. S podivuhodnou trpělivostí opakují opět a opět, snad stokrát táž moudrá naučení a napomenutí, znovu a znovu varují a nabádají k dobrému, až si je vnuci konečně osvojí a jejich radami a pokyny se řídí. Tím, že dědeček nebo babička útlé duše vnoučátek vede k pravé zbožnosti a ctnosti, že je ustavičně nabádá k dobrému, se stává, že děti v bouřích mládí mají pevnou oporu, pevný základ a směr, že netápají nejistě, že se neklátí jako třtiny při každém zavanutí větru, že ani v době, kdy dospívají, nezakolísají, že vytrvají na cestě opravdové zbožnosti nebo že se na ni opět vrátí, jestliže přece na chvíli pobloudily. Francouzský prelát Msgre de Segur, známý četnými spisy pro lid, studoval na ústavě, na kterém vládl duch náboženské lhostejnosti. I když nepřišel o víru, přece jen zvlažněl. Když se jako osmnáctiletý mladík vrátil na rodný zámek, dlela tam právě babička s matčiny strany, hraběnka Roztopčinová z Moskvy, o níž její manžel na konci svého života vyznal: »Byla to světice.« Styk s ní tak působil na mladého studenta, že v předvečer svátku Narození Panny Marie (1838) vykonal životní zpověď a že od té doby horlivě sloužil Bohu. Život svůj zařídil podle »Bohumily« sv. Františka Saleského, jíž dostal darem od zbožné babičky. »Z velké části,« psala později obrácenému vnukovi, »připisuješ své obrácení pravdě, která Ti vlastní vinou nebo vinou Tvých učitelů zůstala skryta. Řekla jsem Ti několik slov o tom, čemu jsem se kdysi sama naučila, mnohem liknavěji než Ty; obeznámila jsem Tě s několika dobrými knihami; nebyla bych však nic dosáhla, kdyby se věci nebyl ujal sám Bůh.« Ve své pokoře odmítala zbožná babička zásluhu, která jí zajisté náležela, že spolupůsobila při jeho obrácení a že z něho vychovala znamenitého katolického kněze.

Ačkoli si jinak třeba velice vážit pomoci a významu, který má

babička nebo dědeček v tělesné a duševní výchově dětí, nelze nikterak upříti, že někdy neblaze zasahují do výchovy vnoučat. Stává se totiž nejednou, že jsou to právě oni, kteří se s dětmi příliš mazlí, a je zpovykají; často je berou v ochranu i tehdy, když by děti zasluhovaly pokárání nebo potrestání; nedovedou jim namnoze nic odepříti, vážně, přísně je napomenouti, promluviti jim do duše. Někdy si nejsou dosti vědomi odpovědnosti, již na sebe berou, vychovávajíce děti svých synů a dcer; necítí ji do té míry jako rodiče. Ve vnoučátkách vidí často jen příjemnou hračku a milou zábavu, jediné bytosti, jejichž srdce si při svém stáří mohou nakloniti. Proto se mnozí snaží připoutati vnuky k sobě tím, že hovějí jejich smyslnosti cukrovinkami a vybranými pamlsky, že jim nerozvážně lichotí, že jim nevytýkají jejich nezpůsoby, že jim ve všem povolují, aby si zachovali jejich lásku a přítulnost a je k sobě úplně připoutali. I když se na výchovu vnuků dívají aspoň poněkud vážně, nemívají mnohdy dosti síly, aby je potrestali, i když by toho bylo opravdu třeba. Mají k nim příliš měkké srdce, i zamlčují nebo omlouvají jejich chyby a nezpůsoby, ba plísní rodiče nebo jim hledí vymluvit, ukládají-li dětem zasloužený trest. A nejednou se brzy dostavují následky takového počínání: děti se zhýčkají, ochladnou v lásce k rodičům a už jich tak rádi a ochotně na slovo neposlouchají... Proto si mají rodiče všímat a důkladně uvážit, zda je styk s příbuznými, zejména s dědečkem nebo babičkou, dětem na prospěch či zda by jim mohl uškodit, zda nepůsobí neblaze na další vývoj jejich povahy...

Leč i kdyby rodiče měli dosti důvodů — a povinnost tu mají —, by se bránili, aby jim děti nezpovykali a nerozmazlili, přece se při vší rozdílnosti názorů nikdy nesmějí dáti strhnout k tomu, by se starým otcem nebo matkou zacházeli nelaskavě, nevlídně, hrubě. Platí-li už všeobecně, co přikázal Bůh ve Starém zákoně: »Před hlavou zešedivělou povstaň, cti osobu starcovu« (3. Mojž. 19, 32), zdůrazňuje to tím více moudrý Sirach, pokud se týče našich rodičů, a napomíná: »Synu, zastaň se ve stáří otce svého, a nezarmuť ho za celý život jeho... a nepohrdej jím ve své síle.« (Sir. 3, 14—15.) »Jako člověk, jenž poklady hromadí, ten je, kdo má úctu ke své matce. Kdo ctí otce, bude mít z dětí radost, a kdykoli se bude modlit, vyslyšen bude.« (Sir. 3, 5—6.)

Obyčejně stíhá ty, kdo špatně a nelaskavě zacházejí se starými rodiči, týž trest: jejich vlastní děti je později zarmucují, pohrdají jimi, vztahují na ně dokonce ruku.

Slavný řecký filosof vypravuje, že jeden syn, soptě hněvem a zlostí, uchopil za vlasy starého otce a se schodů ho táhl až k domovním dveřím. Na prahu pak zvolal stařec: »Až sem, synu! Už jsem dosti potrestán; neboť dále jsem ani já svého otce nevlekl.« ...

Zvláštní příběh vypravuje známý Alban Stolz. Zažil jej v mládí. V neděli dopoledne seděl ve dveřích rodného domku. Jeho rodiče byli ve světnici. Na protější straně byl jiný domek, před jehož dveřmi a okny bylo hnojiště. Pojednou v tom domě nastal křik, jako by se tam dva lidé hádali. Po chvíli se strhl hluk, i zdálo se, že se tam rve několik osob. A pak se rozlétly dveře a z nich mladší muž vyhodil staršího člověka, který s krvácející hlavou padl na hnojiště, kde zůstal ležeti: syn, který se před nějakým časem oženil, vyhodil otce. Stolzovi rodiče, kteří to viděli, přiběhli k zraněnému starci, odnesli ho do svého domu, ošetřili ho a pečovali oň ... Uplynulo asi pětatřicet let. Zase byl Alban Stolz návštěvou u stařičkého otce, který bydlil s dcerou v témž domku. Bylo to opět v neděli dopoledne. Seděli ve světnici. Okno bylo otevřeno. Pojednou se v protějším domě strhl pustý křik a lomoz. »Co je to?« otázal se Alban Stolz sestry. »Ach, v tom domě není pokoje. Mladí nepřejí starému otci ani krajíček chleba,« odpověděla. A ani to nedořekla, když se rozlétly dveře, a opakovalo se úplně totéž, co viděl jako mladý hoch: mladší muž vyhodil ze dveří staršího člověka, který padl s krvácející hlavou na hnojiště, právě tam, kam před pětatřiceti lety vyhodil svého otce. Mladší muž, který to učinil, byl jeho syn. Všichni tři běželi k raněnému a odnesli ho domů ...

Jak odstrašující příklad! ... Kéž je výstrahou! ... Bohužel příliš snadno se zapomíná, že se děti k rodičům chovají zpravidla právě tak, jak se rodiče zachovali k jejich dědečkovi a babičce ...

Chcete-li, aby vás vaše děti měly stále v úctě, aby se k vám, až zestárnete, chovaly s láskou a šetrností, chovejte se podobně sami ke svým starým rodičům!

STARÝ OTEC

Náš tatíček — Bůh ho živ!
na nás vždycky myslil dřív,
na chleba nám másla přidal,
sám jen suché kůrky jídal.

Náš tatíček vesele
první skočil s postele,
oral, kopal, hroudy třískal,
ani slovem nezastýskal.

V podvečerní hodině
všecky nás měl na klíně,
u sebe nás v noci choval,
duchnu pořád přitahoval.

Teď jsou děti tu a tam,
tatíček tam zůstal sám —
hlava se mu klepe, točí,
vlhké jsou ty staré oči.

Všem nám pomoh' do světa —
teď, když hlava prokvétá,
po stavení chodí, sedá,
staré časy pořád hledá.

A ta hlava šedivá
až sem k nám se zadívá. —
Tatíčku náš, v širém světě
zda ty děti naleznete?

Jde to těžko, ale zas
přece vidím každé z vás,
jen že všichni jste tak malí,
jak jste doma bývávali.

V noci černé na lůžku
ohmatávám podušku;
ale žádná, žádná není
hlavička tu k nalezení!

Ráno nikdo dokola
o krajíček nevolá — —
Děti moje, děti zlaté,
na tátu zda vzpomínáte? *Karel Václav Rais.*

BABIČKA

Božena Němcová vykreslila v nejkrásnějším svém díle, v »Babičce«, jež je pravá perla české literatury, svou nezapomenutelnou, poněkud idealisovanou babičku Magdalenu Novotnou, prostosrdečnou, rázovitou stařenku přísné mravnosti a zachovalosti i hluboké zbožnosti, jež byla strážným duchem domácnosti na Starém bělidle v malebném údolíčku Úpy u České Skalice. Hluboce se jí vryl do duše její obraz: »Dávno, dávno již tomu, co jsem se posledně dívala do té milé, mírné tváře, co jsem zulíbala ta bledá líce, plná vrásek, nahlížela do modrých očí, v nichž se jevilo tolik dobroty a lásky; dávno tomu, co mně naposled žehnaly staré její ruce! — Není už dobré stařenky! Dávno již odpočívá v chladné zemi. Mně však neumřela! — Obraz její vtištěn v duši mé s veškerou její barvitostí, a dokud zdráva zůstane, dotud v ní bude žíti!«

Zde aspoň několik malých úryvků z »Babičky«:

Babička bydlela v pohorské vesničce na slezských hranicích. Nežila osamotnělá ve své chaloupce; všichni obyvatelé vesničtí jí byli bratřími a sestrami, ona jim byla matkou, rádkyní, bez ní se neskončil ani křest, ani svatba, ani pohřeb.

Tu najednou přišel babičce list z Vídně od nejstarší dcery, v němž jí vědomost dávala, že manžel její přijal službu u jedné kněžny, která má veliké panství, a to panství náchodské v Čechách, které je jen několik hodin vzdáleno od pohorské vesničky, kde babička bydlí. Ke konci listu stála vroucí prosba, aby se k nim babička odebrala navždy a ztrávila svoje živobytí u dcery a vnoučat, které se již na ni těší. Babička se rozplakala; nevěděla, co dělat... Rozmyslila se, že pojede. Požehnáním přátel jsouc provázena, odjížděla k novému domovu.

Jaké očekávání, jaké radování na Starém bělidle! Děti vybíhaly každou chvilku na cestu se dívat, nejede-li už Václav, a každému, kdo šel kolem, vypravovaly: »Dnes přijede naše babička!« Samy pak mezi sebou si ustavičně povídaly: »Jakápak asi ta babička bude?«

Tu konečně přijíždí k stavení vozík. »Babička už jede!« rozlehlo se po domě; pan Prošek, paní, Bětka, nesouc na rukou nejmenší děvčátko, které začínalo teprv běhat a mluviti také ještě neumělo, děti i dva velcí psi, Sultán a Tyrl, všecko vyběhlo přede dveře vítat babičku.

S vozu slézá žena v bílé plachetce, v selském obleku. Děti stály všecky tři vedle sebe, s babičky ani oka nespouštěly. Tatínek jí tiskl ruku, maminka ji plačíc objímala, ona pak je plačíc též líbala na obě líce. Bětka jí přistrčila boubelatou Adélku a babička se na ni smála, jmenovala ji malým robátkem a udělala jí křížek. Ale pak se ohlídla po ostatních dětech, volajíc na ně tónem nejupřímnějším: »Moje zlaté děti, moje holátka, co jsem se na vás natěšila!« Podaly svoje růžová líčka babičce k políbení. Div na ní očí nenechaly! Kamkoli se postavila, obcházely si ji kolem dokola a prohlížely od hlavy k patě.

Podivují se tmavému kožíšku s dlouhými varhánkami vzadu, řasné zelené mezulánce (sukně z polovlněné látky z příze a ovčí vlny), lemované širokou pentlí; líbí se jim červený květovaný šátek, jejž má babička na placku vázaný pod bílou plachetkou. Vilímek poškubuje barevné klůcky na rohožové mošince, kterou babička drží na ruce, a Jan, starší z obou chlapců, čtyřletý, zpolehounka zdvíhá babičce bílý, červeně pásovaný fěrtoch, neboť nahmatal pod ním cosi tvrdého. Byl tam veliký kapsář. Jan by byl také rád věděl, co v něm je, ale nejstarší z dětí, Barunka, která měla již pět let, ho odstrčila, šeptajíc mu: »Počkej, já to povím, že chceš sahat babičce do kapsáře!« — To šeptnutí bylo však trochu hlasité — bylo je slyšeti za devátou stěnou. Babička si toho všimla, nechala řeči s dcerou a sáhla do kapsáře, řkouc: »No, podívejte se, co tu všecko mám!« A na klín vykládala růženec, kudlu, několik chlebových kůrek, kousek tkanice,

dva marcipánové koníčky a dvě panenky. Poslední věci byly pro děti; když jim to babička podala, doložila: »Ještě něco vám babička přivezla!« a hned vyndávala z mošinky jablka a kraslice, z pytlíku osvobodila koťata, z košíku kuřátka. To bylo radosti, to bylo skákání! Babička byla nejhodnější babička. »To jsou koťata májová, čtyř barev; ta chytají výborně myši; dobrá jsou v domě. Kuřátka jsou ochočena, a když si je Barunka naučí, budou za ní běhat jako psíčkové!« povídala babička a děti se hned ptaly na to i ono, nic se neupejpaly, hned byly s babičkou dobří kamarádi. Matka je okřikovala, aby daly babičce pokoj a nechaly jí oddechu, ale babička zase řekla: »Přej nám té radosti, Terezko, vždyť jsme rády, že se máme,« a děti poslechly babičky. Jeden jí sedí na klíně, druhý stojí za ní na lavici a Barunka stojí před ní a dívá se jí do tváře. Jednomu je divno, že má babička bílé vlasy jako sníh, druhému, že má babička scvrklé ruce, třetí povídá: »Ale, babičko, vy máte jen čtyři zuby!« Babička se usmívá, hladí tmavohnědé vlasy Barunčiny, říkouc: »Když jsem stará; až vy budete staří, budete také jinaky!« A děti nemohou pochopit, že by ty jejich bělounké, hladké ruce mohly kdy tak svraštělé být jako ruce babičky.

Babička si hned první hodinu srdce svých vnoučátek zcela osvojila; však se jim hned také všecka vzdala ...

První dni byla radostí a překvapením jak omámena, ale ponenáhlu jí začalo být nevolno, nepohodlno v novém domovu, a kdyby nebylo bývalo těch vnoučátek, byla by se brzy zase vrátila do své chaloupky.

Paní Terezce nebylo milé, když zpozorovala, že se babičce jaksi stýská; uhodla též, co babičce chybí. Jednoho dne pravila: »Já vím, babičko, že jste zvyklá práci, že by se vám stýskalo, kdybyste měla celý den jen s dětmi chodit. Chcete-li příst, mám na hůře trochu lnu. Ale nejmilejší by mi bylo, kdybyste si neobtěžovala přihlídnouti trochu k hospodářství. Prosím vás, buďte mi k ruce a poroučejte se vším, jak se vám líbí!«

»To já ti s radostí udělám, jen když ti přijdu vhod; víš, že jsem takové práci zvyklá,« odpověděla babička všecka potěšena. Ještě téhož dne vylezla na hůru podívat se, jak to s tím lnem dopadá, a druhý den viděly děti po prvé ve svém živobytí, jak se přede na vřetánko.

První, co si babička v hospodářství vzala zcela na starost, bylo pečení chleba. Nemohla snésti, že služka s Božím darem zachází tak beze vší úcty, ani do díže ani z díže, do peci ani z peci že ho nepřežehnává, jako by cihly v ruce měla. Babička, než kvas zadělávala, kopistí díži žehnala, a to žehnání se opakovalo, kdykoli se těsto do ruky vzalo, až byl chléb na stole. Ani Vilímek, když vešel do kuchyně při pečení chleba, nezapomněl, že má říci: »Pán Bůh požehnej!«

Když babička pekla chléb, měla vnoučata posvícení. Po každé dostala poplamenici a po malém bochánku, švestkami nebo jablky nadívaném, což se jim

dříve nestávalo. Musely však zvykati dávat pozor na drobty. »Drobty patří ohníčku,« říkala babička, když smetala se stolu drobečky a do ohně je házela. Ale když některé dítě udrobilo chleba na zem a babička to zahlédla, hned mu kázala drobečky sesbírat a říkala: »Po drobečkách se nesmí šlapat.« ... Kde jaký kousek chleba zůstal ležet, i kůrky, co děti nedojedly, strčila babička do kapsáře; nahodilo-li se jít okolo vody, hodila rybám, rozdrobila mravencům, když šla s dětmi, nebo ptákům v lese, zkrátka nezmařila jediného sousta a vždy napomínala: »Važte si Božího daru, bez něho je zle, a kdo si ho neváží, toho Bůh těžce tresce.« Upustilo-li dítě chléb z ruky, muselo jej pak políbit jako za odprošení; tak i kdyby kde zrnko hrachu bylo leželo, zvedla je babička a vyznamenaný na něm kalíšek s úctou políbila. Tomu všemu babička i děti učila ...

V létě vstávala babička ve čtyři, v zimě v pět hodin. První její bylo požehnat se a políbit křížek, visící na klokočovém růženci, jejž vždy při sobě nosila, v noci pak pod hlavou měla. Pak s Pánem Bohem vstala a jsouc ustrojena pokropila se svěcenou vodou, vzala vřetánko a předla, prozpěvujíc si přitom ranní písně. Ona sama chudák stará neměla už spaní, ale vědouc, jak je sladké, přála ho jiným. Asi za hodinu, když vstala, bylo slyšet odměřené klapkání pantoflíčků, vrzly jedny, druhé dveře, babička se objevila na zápraží. Když obstarala drůbež, vzbudila, jestli už nevstaly, služky; po šesté hodině teprve přistoupila k loži Baruščinu, zaťukala jí zlehka na čelo a šeptala: »Vstávej, děvečko, vstávej, je čas!« pomohla se jí ustrojit, pak se šla podívat do vedlejšího pokoje, je-li ta malá drůbež vzhůru; povaloval-li se jeden nebo druhý na loži, poplácala ho po zádečkách, pobízejíc: »Vzhůru, vzhůru, kohoutek už devětkrát smetiště obešel, a ty ještě spíš; což se nestydíš?« Pomohla se dětem umýti. Když byly ustrojeny, poklekla s nimi před obraz Krista Pána, žehnajícího maličké, pomodlila se Otčenášek; pak se šlo k snídaní.

Když nebylo právě důležitějšího zaměstnání v domácnosti, sedávala babička v zimě ve své sedničce při kolovrátku, ale v létě s vřetánkem na dvoře pod lipou neb v sadě, aneb si vycházela s dětmi na procházku.

Za letních krásných večerů, když nebe bylo jasné, krásné a hvězdy požáry házely, sedala si babička ráda s dětmi ven pod lípu. Dokud byla Adélka maličká, posadila si ji na klín, Barunka a chlapci stáli u kolenou.

Babička jim povídala o světlých andělích, již tam nahoře přebývají a ta světla lidem rozžehují; o andělích strážcích, kteří střehou dítek na všech cestách života, radují se, když jsou hodny, pláčou, když neposlouchají ...

»Čípak asi jsou ty krásné hvězdy, co se tak lesknou?« povídala si Barunka.

»To jsou oněch lidí, jež si Bůh zvláště zamiloval, vyvolených Božích, kteří mnoho dobrých skutků vykonali, Pána Boha nikdy nehněvali,« odpověděla babička.

»A nyní pojďte, ať vás uložím, je čas k spaní,« dokládala, když se už hod-

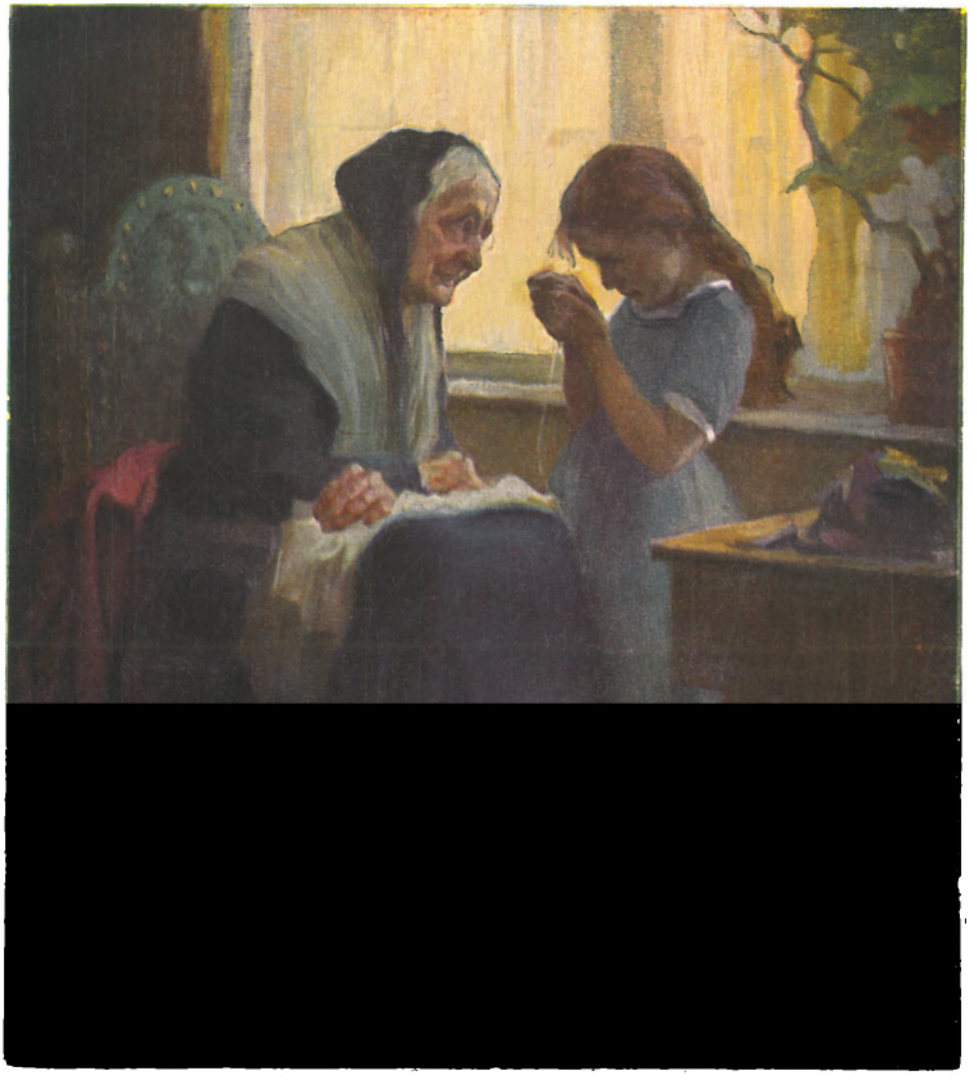

Babiččina radost

ně setmělo. Pomodlila se s nimi »Anděle Boží, strážce můj«, pokropila je svěcenou vodou a uložila na hnízdečko. Ty malé spaly hned, ale Barunka mnohdy ještě přivolala babičku k loži a prosila: »Sedněte si ke mně, babičko, nemohu usnout.« A babička vzala ruku vnuččinu do své ruky a začala se s děvčátkem modlit a modlila se, až oči zavřelo.

Babička chodila spat v deset, to byla její hodina, tu cítila na očích ... Než šla spat, nahlédla, zdali vše uzavíráno ... Byl-li strach před bouřkou, uchystala si hromničnou svíčku. Když bylo vše v pořádku, klekla před krucifix, pomodlila se, pokropila sebe i Barunku ještě jednou svěcenou vodou, klekočový růženec si položila pod hlavu a s Pánem Bohem usnula.

*

»Blahoslavení, kteří chodí v zákoně Hospodinově. Blaze těm, kteří celým srdcem hledají ho.« (Ž. 118, 1—2.)

VDOVA

Jakoby kus ráje nás ovane v křesťanské rodině, ve které muž a žena, otec a matka, bratr a sestra jsou jedno srdce a jedna duše ...

Šťastná rodina, v níž muž dovede chápati a ceniti blaživou lásku, tichou obětavost, něžnou zbožnost své ženy, ... blaze rodině, v níž se věrná manželka a milující matka s vřelou účastí snaží stírati muži krůpěje potu s čela a ulehčiti mu břímě prací a starostí; ... blaze rodině, v níž jsou děti poslušny naučení a rozkazů rodičů! ...

Krátce však trvá, rychle se rozplyne, co nazýváme pozemským štěstím! ... Neúprosná smrt často náhle chladnou rukou mění tiché, sladké štěstí rodinné v nevýslovný žal a bol! ... Ach, jak nesmírná bolest rozrývá duši manžela, tiskne-li naposled se slzami v očích ruku umírající manželky a matky, ... jaká bolest proniká srdce muže v d o v c e, stojí-li u rakve drahé manželky, již mu vyrvala nelítostná smrt, vidí-li kolem ní plačící dítky, hořce naříkající nad ztrátou dobré matičky, cítí-li, že celá tíha starostí o ně spočívá teď jediné na jeho ramenou! ...

A naopak! — Kdo vystihne velikost a hořkost bolu a smutku, jenž tíží a skličuje manželku nad mrtvolou věrného manžela a živitele, který byl možná od sotva započatého životního díla povolán na onen svět a jí samé — vdově — zanechal rozdělanou, nedokončenou práci? ...

Otec, živitel rodiny na marách! ... Jeho žena, vdova, stojí u něho a usedavě pláče. Ztratilať muže, jehož měla v úctě, jehož milovala, pro něhož žila, jenž jí byl osvědčeným rádcem, pevnou oporou, jenž za ni konal vše, nač její

slabé síly nestačily, ... muže, jenž jako hlava rodiny vše řídil láskyplně, a přece pevnou rukou z moci otcovské autority ... A teď je sama, opuštěna, bez opory, se svou slabostí a bolestí, ... sama s nedospělými dětmi, sirotky, které ještě třeba vychovávat a uvádět do života, ... sama se svými starostmi, jež na ni dopadají jako balvany.

Ký div proto, že se jí proudem řinou slzy po bledé tváři, že s úzkostí hledí do nejisté budoucnosti ...

Při všech obtížích a starostech nechť však nepozbývá mysli. Neboť i ve své opuštěnosti může míti mnoho útěchy ... Především jí útěchou bude sám Bůh, který se rád nazývá Bohem vdov a sirotků. Jí obzvláště platí jeho slova: »Neboj se, neboť já jsem s tebou; neviklej se, neboť já jsem Bůh tvůj, posiluji tebe a pomáhám tobě, drží tě pravice mého „spravedlivého".« (Is. 41, 10.)

Ano, Pán, jenž živí nebeské ptactvo a šatí polní lilie, nezapomene ani na vdovu, ale posilní a potěší ji, přičiní-li se a bude-li žíti podle jeho svaté vůle ... Vyslyší její modlitby a pomůže jí; neboť Pán »nepohrdá prosbou sirotkovou ani vdovou ... Slzy vdoviny ... stoupají až do nebe.« (Sir. 35, 17—19.)

Ještě hojněji požehná jejím pracím a námahám, bude-li mu věrně sloužiti. Vždyť »Hospodin vdovu a sirotka podporuje.« (Ž. 145, 9.)

Zkušenost učí, že nejednou ctnostná vdova mnohem snáze překonává leckteré obtíže, že vykoná a dokáže mnohem více, než se nadála!

Jsou to dále děti, jež hodné vdově nezřídka připraví mnoho útěchy a veliké radosti. Poznávají a uvědomují si, v jak těžkém postavení je jejich dobrá matička, vidí její opuštěnost a osamocenost, její starosti, její útrapy, její hoře a bolest, která jí hledí z očí. I cítí s ní, a tím více se k ní vinou; celým chováním jí hledí způsobiti tím více radosti a tak nahraditi bolestnou ztrátu, jež ji potkala. Což neučí často zkušenost, že děti dobré, hodné vdovy prospívají v dobrém, že jsou zdárné, že ji upřímně, oddaně milují? Nezdá se nejednou, že Bůh zvláštním požehnáním provází vše, co taková matka koná pro své děti?

Hojně útěchy se někdy vpravdě křesťanské vdově dostává též od příbuzných a známých, jak jim káže jejich soucitné srdce. Míti s vdovou soucit klade Bůh lidem obzvláště na srdce: »Ku právu pomozte sirotku, zastaňte se vdovy! ... Byť byly vaše hříchy jak šarlat, jak sníh budou zbíleny; byť byly červené jako červec, jak vlna zbělejí.« (Is. 1, 17—18.) A v Novém zákoně praví apoštol Jakub přímo, že ujímati se vdov a jim pomáhati je jedna ze známek pravé zbožnosti, jež je Bohu milá a příjemná: »Nábožnost čistá a neposkvrněná před Bohem a Otcem je tato: Navštěvovati sirotky a vdovy v soužení jejich.« (Jak. 1, 27.)

Proto křesťané zpravidla cítí s vdovami, chápou jejich bolest a podle možnosti jim nabízejí pomocnou ruku, ba přinášejí pro ně rádi i oběti. — To vdovy naplňuje útěchou a mírní jejich bol a hoře.

Konečně vdovu velkou útěchou naplňují i skutky, jež koná. — Od té doby, co sama zakusila, jak hořká je bolest a hoře, má větší soucit s trpícími, a proto ještě více koná pro chudé a ubožáky.

Sv. Alžběta Durinská se po smrti svého manžela úplně věnovala službě chudých a trpících. A dodnes přináší mnohá vdova větší oběti pro zmírnění cizí bídy než v době, kdy ještě žil její manžel.

Dobrý Bůh odměňuje věrným těmto duším jejich dobročinnost a štědrost obyčejně tím, že jejich srdce naplňuje útěchou a nadějí a důvěrou v jeho dobrotu a milosrdenství...

Vdova má svého muže míti ve vděčné paměti a zachovati mu věrnou lásku.

Když se jednou kdosi tázal hodné vdovy, proč se po druhé nevdá, odpověděla: »Můj dobrý muž je sice pro jiné mrtev, pro mne však žije dosud v mém srdci a bude v něm žíti neustále.« Jiná zase, která ještě po letech chodila ve smutečních šatech, pravila na otázku, kdy je konečně odloží: »Můj smutek vyprší teprve v hodinu mé smrti.«

Ano, vdova, která se z věrné lásky k zemřelému muži a v mateřské starostlivosti o své děti nemůže odhodlati, aby se po druhé vdala, je zjev, jenž budí úctu. Ta budila úctu vždy a dosud si jí lidé váží. I starý pohanský Řím měl, jak svědčí Valerius Maximus, ctnostnou vdovu ve veliké úctě.

Rozhodne-li se však vdova k druhému sňatku, ovšem z důležitých příčin, musí si počínati velice opatrně při volbě druhého manžela, zvláště má-li z prvního manželství děti. Neboť kolik zla, neštěstí a zmatků by uvalila na rodinu, v níž dosud vládl jen svatý pokoj, kdyby špatně, nešťastně volila! Jak krutě a nelidsky nakládá pak nejednou nový manžel s jejími prvními dětmi, jež se pak matce mnohdy úplně odcizí!

Křesťanská vdova má žíti a se cele věnovati rodině a dětem. Chybí jim otec, hlava rodiny, jenž pro děti vlastně znamenal moc, autoritu v rodině. Je tudíž třeba, aby matka vyplnila tento nedostatek větší přísností, vážností a rozhodností, aby dětem, zvláště pak hochům ukázala vedle mateřské lásky ještě větší ráznost, aby zkrátka byla zcela na svém místě a se pro ně obětovala. —

Nechť nikdy na mysli neklesá. Plní-li totiž věrně svoje povinnosti, bude Bůh s ní. — Jak často se můžeme přesvědčiti, že hodná a rázná vdova a matka dokáže veliké věci a vychová znamenité děti!

Křesťanská vdova má především vésti dobrý, neúhonný život. Mnohdy hrozí právě vdově, zvláště mladé, velká mravní nebezpečí, nebezpečí od lehkomyslných mladíků a vdovců, od ženatých mužů, kteří se zapomínají a nedbají své cti a věrnosti, ba i od těch, kdo jí v nejlepším úmyslu chtějí poradit nebo v hospodářství pomoci. I musí býti opatrná, musí se podle možnosti vyhnouti

každému nebezpečí a rázně odbýti každého, kdo by se k ní choval volně, nepřístojně; musí se stříci i stínu hříchu.

Křesťanská vdova má býti konečně zbožná. Vdova, která vede vskutku zbožný život a žije cele pro své děti a rodinu, zakusí na sobě i svých drahých, jak dobrý a mocný je Pán, jak chrání své věrné. A při všech obtížích a starostech svého stavu bude spokojena a šťastna.

Co tu řečeno o vdově, platí s některými změnami i o vdovci.

ÚTĚCHA VE STÁŘÍ

V mládí jsme toužili po radosti; ve stáří jsme skromnější, a spokojíme se, máme-li jen trochu útěchy. A je třeba veliké útěchy, má-li vzpružiti ubohé, trpící, opuštěné srdce starce nebo stařenky. Marně však hledáme na širém světě, v zahradách a na lukách, tuto jemnou bylinku, jež by potěšila staré srdce. Roste ve zvláštní zahrádce, kde bují v hojnosti a nádherně rozkvétá. Blaze tomu, kdo má klíč od její brány; je dokonce šťastnější než mládež, jež se s blaženým úsměvem na tváři, s očima zářícíma radostí, s bujarou myslí žene sadem, plným kvetoucích růží.

Hle, ona stařenka dobře zná cestu k oné zahrádce. Má od ní i klíč. Právě otevřela skrytou branku ráje a oběma rukama trhá květy, z nichž se balzám útěchy line v její srdce. Zamyšleně sedí v lavici venkovského kostelíčka a přemýšlí o slovu Božím. A když věřící už dávno odešli, klečí ještě blízko oltáře a vroucně, polohlasně se modlí z velkého Nebeklíče. — Jindy ji zase viděti na zápraží její chaloupky s Životy svatých na kolenou. Zapadající slunce líbá její vrásčitou tvář, jež četbou nabývá jemnějších rysů, jak se její duše povznáší nad vše pozemské k těm, kteří již úplně zakotvili a spočinuli v Bohu. Jasno a teplo je jí v duši.

Náboženství se svými věčnými pravdami, jež posilují a osvěžují nitro, se svou krásou, jež oblažuje duši, je velká utěšitelka, jež může každému pomoci.

Náboženství nám opět otvírá bránu do ztraceného ráje, a kdo našel cestičku k této utěšené zahrádce, tomu není v životě zle, ten je i ve stáří při všech jeho strastech šťasten. Je ku podivu, že si lidé tohoto zlatého klíče tak málo váží, že ho nechtí ani zvednout, vypadl-li jim z ruky!...

Máš-li jej, chraň si ho dobře až do nejdelšího stáří! A nemáš-li ho, hleď, abys jej zase našel a otevřel si bránu podivuhodné zahrady, v níž kvetou věčně svěží květy, vydechující libou vůni, jež je balzámem zvláště pro srdce chorá, pro srdce opuštěná, životem utýraná, pro srdce dohasínající.

ZA BABIČKOU

Půl století, jen v bolestech a trudu
a za lůžku svém život osamělý,
když oheň trávil nitro starých údů,
jsi žila svatě, stejně noc, den celý.
Já nikdy nezřel na tvém retu nudu:
ten modlitbu jen šeptal rozechvělý,
neb v svatých knihách, cudných, beze bludu,
si šeptal blahou zvěst, když oči bděly.

Ó, mnoho, mnoho knih jsi v žití četla,
však jednu z nich jsi nejvíc milovala,
to zedraný byl, starý »Život svatých«.

Již chápu, odkud v tváři tolik světla
a k utrpení tolik síly vzala
i tichou smrt, jas kolem rukou spjatých.

Sigismund Bouška.

„KÉŽ BY JEŠTĚ ZŮSTALA MEZI NÁMI!"

Potěšující, avšak v nynější době bohužel řídký zjev je, uslyšíme-li tato slova z úst snachy, stojící se slzami v očích u smrtelného lůžka své tchyně. Svědčí o dobrém poměru v rodině, jsou důkazem obapolné lásky a vzájemné shody.

V měkkých poduškách umírá stařenka, vyčerpaná prací, starostmi, stářím. Umírá však s výrazem klidu ve vrásčitém obličeji.

Práce byla její úděl, práci zasvětila celý život, žádné se neštítila. Ještě byly děti malé, když jí neúprosná smrt skosila muže. Poněvadž osiřelé hospodářství bylo dosti veliké, musila se hodně činit, aby je udržela v tom stavu, v jakém je zanechal milovaný manžel. Nikdy však pro nával práce nezapomínala na výchovu svých dítek. Byly tři: Vašíček, Mařenka a Aninka. Ještě byly malé a útlé a již byly vedeny k přiměřené práci. Tou se otužily, sílily a byly zdravé. A pracovaly s radostí, majíce vzor v neúnavné matce, které chtěly již od malička pomáhati, i když slabé jejich síly na leccos ještě nestačily. Duší tělem k ní přilnuly, a kde byla ona, byly i ony.

Čestné místo v domě vzorné, pracovité vdovy a jejích dobrých dětí měl Bůh. Jemu, do jeho ochrany poručila po smrti manželově vše, jemu přednášela své prosby a bolesti, k němu se s dítkami utíkala v modlitbě. A požehnání Boží se zřejmě rozhostilo v celém domě, štěstí a spokojenost rozestřely své peruti nad zbožnou rodinou. Nikdy nezanedbala náboženských povinností; ať byla o žních sebe pilnější práce, bez ranní modlitby nešel nikdo na pole. Ať bylo v neděli a svátek počasí jakékoliv, vždy pospíchala rodina společně do vzdáleného kostelíčka na slovo Boží a na mši svatou. »Máme sloužit Pánu Bohu a ne ďáblu,« říkávala vždy matka. S modlitbou na rtech se vstávalo, s modlitbou na rtech se sedalo ke stolu, s modlitbou na rtech se šlo spat. Za zimních večerů musily děti přinést biblickou dějepravu a katechismus; matka je vyzkoušela, něco vyložila a připojila krátké poučení nebo napomenutí.

Zatím léta míjela, z dětí se stali mladí, statní lidé. Všichni si jich nadmíru

vážili, poněvadž byli pracovití a hodní. A jako vyletují ptáčata z hnízda, tak se také děti matce rozprchly do světa. Nejstarší Marie se vdala do kraje, mladší Anna vstoupila do kláštera. S matkou doma zůstal jen Václav. Ne však na dlouho. Brzy se oženil a přivedl si mladou ženu.

Avšak po jejím příchodu se začaly nad domem stahovat mraky. Stará matka se jí sice snažila ve všem vyhovět, pomáhala jí, seč jen byla, ale mladé paní byla stará matka brzy nepohodlná; nebylo jí příjemné a milé, že zůstala u syna; raději by byla viděla, kdyby se byla odstěhovala k vdané dceři Marii. S němou bolestí to vše stará matka pozorovala, až se konečně odhodlala, že odejde, aby nerušila mír mladých manželů, ač jí přitom pukalo srdce bolem a hořem. Tomu se však rozhodně vzepřel syn a hleděl vše urovnat. »Maminko, to mi neuděláte,« zvolal, když mu matka oznamovala svůj úmysl, »odnesla byste mi všechno požehnání. Má-li někdo právo býti a zůstati v tomto domě, pak jste to především vy; neboť vy jste nám jej zachovala a udržela neúnavnou pílí. Měl-li by někdo odejít, jsme to my, a ne vy!« — Matka tedy zůstala.

Václavova žena byla však všecka pobouřena, že se její muž před ní matky tak rozhodně zastal; ale nemohla nic změnit, musila se podrobit. Smířila se s tím však jen na oko, její nitro vřelo hněvem dále. Leč matka vycítila skrytou nelásku své snachy, ale mlčky vše snášela z lásky k synovi, a jen tím více na modlitbách prosila Boha, aby oblomil a jí naklonil srdce ženy Václavovy.

A Bůh její vroucí modlitby vyslyšel. Mladým manželům dal syna, pak dcerušku a brzy byla stará matka babičkou pěti vnoučátkům, jež s láskou chovala, jimž se cele věnovala a jež zase ji vroucně milovala. V těžkých svých chvílích a v starostech o malé děti poznala snacha, jakou oporu a pomoc má v matce Václavově. Rok od roku se víc a více přesvědčovala, že by se bez ní stěží obešla. A tak poznenáhlu povolovaly ledy hněvu a zaujatosti, olověné mraky nenávisti se víc a více trhaly, až konečně pod hřejivými paprsky lásky staré matky, která se právě v onom čase mateřsky a obětavě starala o mladou matku, zjihlo a změklo srdce Václavovy ženy úplně. Od té doby jí dvojnásobnou láskou splácela, čím se dříve provinila.

Ovšem nejvíce se z toho obratu v rodině radovali matka a syn, který k své ženě přilnul ještě více.

Vzájemná láska spojovala od té doby všechny obyvatele spokojené domácnosti ve štěstí i v neštěstí. Vnoučátka lnula k babičce nelíčenou láskou.

Pak přišla hrozná válka a krvavou pochodní zamávala nad celým světem. I Václav musil do pole. Jeho žena by se byla utrápila hořem a starostmi, kdyby nebyla měla k ruce jeho starou matku. Synovi ulehčilo těžký odchod vědomí, že nad opuštěnou jeho rodinou i hospodářstvím bude bdíti pečlivá matička.

Té nastaly opět dni, plné starosti a práce. Musila se starat nejenom o celé hospodářství, nýbrž i těšit zoufalou snachu a její děti.

Jako po smrti milovaného muže musila i v té době znovu napnout všechny síly, aby synem zvelebené hospodářství udržela ve stejném stavu. A Bůh sílil obě ženy. Právě těžká, smutná léta válečná pevněji spojila jejich srdce.

Syn se přijel občas podívat domů a s radostí pohlížel na hospodářství, jež bylo dobře vedeno; ještě více se však radoval, vida, jak si jeho žena a matka rozumějí, jak se mají upřímně rády.

Když konečně ustal třesk zbraní, vrátil se syn šťastně domů. Jeho matička však začala postonávati. Namáhavá práce, která byla jejím údělem po celý život, zvláště však těžká léta válečná vyssála její síly, podryla její zdraví. Ulehla a zakrátko blaženě zesnula. Dotlouklo její srdce, plné lásky. Všichni hluboce truchlili a ji oplakávali. Nejbolestněji se však její smrt dotkla snachy, která v ní našla druhou matku, a která si nad její rakví nejednou smutně zavzdychla a s bolestí i později často zatoužila: »Ach, kéž by tu byla ještě mezi námi!«

„MAMINKA NEMÁ KDY..."

V myslivně zemřela lesníkova matka v požehnaném věku; dožila se téměř osmdesáti let. »Zaplať Pán Bůh,« oddechli si vzdálenější příbuzní, »byla mladé jenom na obtíž.« Nikdo ji dlouho neoplakával a za několik dní šlo v myslivně vše zase svou cestou, jako by se nebylo nic stalo.

Avšak přece někomu scházela. Byla to Miluška, pětiletá dceruška hajných. Miluška a babička byly dvě duše, které si rozuměly, jež k sobě oddaně lnuly. Dobrá a rozumná babička si hrávala s Miluškou po celé hodiny, dovedla vše, nač si jen Miluška vzpomněla. Naučila ji krásným modlitbičkám k Ježíškovi, k Panně Marii, k andělíčku strážníčkovi; naučila ji dokonce i psát, počítat a zpívat pěkné písně, z drobných zbytků šít šatečky pro panenky a je prát. Když si panenka polámala nohu, hned ji vyléčila a provedla i jiné operace rychle a bezbolestně. Před vánoci vystřihovala z různobarevného papíru pestré ozdůbky pro vánoční stromeček, lepila na ně zlaté hvězdičky, ba i andílkovi udělala nové křidélko, jež si minulého roku připálil. Babička byla vševědoucí; věděla, co si šepotají květinky, o čem šveholí ptáčkové zpěváčkové, co bublá potůček, co si povídají hvězdičky. A Miluška ji vždy ráda poslouchala, žasla nad babiččiným věděním a často se jí za večera nechtělo ani spát.

A ta dobrá, vždy laskavá, zlatá babička jí umřela. Nechtělo se jí tomu ani věřit, ač ji viděla v rakvi, ač viděla, jak ji spouštějí do temného hrobu; všude se po babičce sháněla, ale marně. Hrála si s panenkami, vyprávěla jim v dětské prostotě babiččiny pohádky, chvíli si zase psala nebo malovala na tabulce, ale někdo jí vždy přitom scházel — babička. Zašla si tedy k mamince a tázala se jí v dětské zvědavosti hned na to, hned zase na ono, ale maminku její otázky brzy

unavily, i odbyla ji po chvíli zkrátka: »Běž, a dej mi už pokoj! Vidíš, co mám práce!« A to se opakovalo častěji. Smutně odešla po každé Miluška k hračkám, schoulila se k nim do koutečka a její hlavička přemýšlela. A pojednou ji napadla šťastná myšlenka. Vzala tabulku a napsala na ni:

»Milý Ježíšku! Vím, že babička je nyní u Tebe v nebi; já však nemám nikoho, kdo by si se mnou hrál a mi vypravoval krásné pohádky. Pěkně Tě prosím, vrať mi zas babičku anebo si vezmi i mne k sobě do nebe. Naše maminka nemá kdy... Tvoje Miluška.«

Večer postavila tabulku na okno, aby ji bílý andělíček donesl Ježíškovi do nebe. Tabulky si povšimla matka, a když přečtla Miluščinu prosbu, zachvěla se v hloubi duše. Ano, na to nepomyslila, to si neuvědomila! Dokud žila babička, bylo o Milušku dobře postaráno, poněvadž babička o ni pečovala jako o zřítelnici oka; byla dítěti strážným andělem. To si teprve nyní po prvé uvědomila. »Maminka nemá kdy...!« Jak ji ta slova zabolela! Ano, babička mívala pro její dítě vždy dosti času. I umínila si ještě téhož večera pevně, že Milušce bude věnovati více času a péče i lásky, že jí bude opravdu matkou...

TOUHA PO MÍRU

Tvé dítě znaveno je,
ó, Pane, klid mu dej!
Zde není mír — jen boje...
Ježíši, zavolej!

Již nic zde nevábí je,
ni štěstí zlatý svit,
a tesknou touhou nyje
jen Tebe, Jezu, zřít!

Jsou marné v světa pýše
ty hlučné radosti —
já samoten a tiše
jdu stezkou žalosti...

Zde není poklad jeho,
zde nemá klidu již —
dej mír mu Srdce svého —
ó, Ty to učiníš!

Již tolik vytrpělo
mé srdce — víc má snad? —
V tak mnohý zápas spělo,
krev skrylo častokrát.

A až mé srdce bědné
přestane v touze bít,
zrak v horkých slzách zhlédne
naposled slunce svit,

Ty sám se skloníš ke mně
a vše mi odpustíš —
a z běd a strastí země
mě zvedneš v míru říš. *Jan Filip.*

Útěcha stáří

VII. NA KONCI POUTI

SMRT

Nezapomeň, že smrt na sebe nedá dlouho čekati! — Slyšíš? — A kdyby to bylo deset, dvacet, ba padesát let — je to dlouho? — Přijde jistě a rychle, že ti celý život bude připadati jako sen...

Ano, smrt přijde, a její ruka je tak studená! Těžce dopadá na hlavu, že se pod ní oči navždy zavírají a hlava klesá, že i kvetoucí líce zsinale blednou pod jejím chladným dotekem!...

Přijde, a její zjev je nadmíru vážný! »Učiň pořádek!« praví důtklivě. Uspořádej své věci — především se však vypořádej s Bohem! Neboť přišel tvůj poslední okamžik — zemřeš... Přijde, a nikdo, ani nejmocnější vládce, se jí neubrání!...

Přijde a vezme ti vše: zlato, stříbro, šperky, polnosti, továrny a jiné podniky, úřad i hodnosti, zábavy a radovánky, slávu. Nic ti neponechá, jen rubáš a rakev. A kdyby tvé srdce sebe více srostlo se zlatem a slilo se s ním v jedinou modlu, marně se vzpíráš!...

Mžikem přetrhne i nejužší svazky: rodičům z náruče rve děti, dětem rodiče, přátele přátelům; marně je tiskneš k srdci, abys

je chránil, marně prosíš, zapřisaháš, a naříkáš, marně lomíš rukama.

Odlučuje duši od těla, a odloučení to je nadmíru bolestné. Tělo, jakmile je neoživuje duše, chladne, tuhne, stává se zsinalou mrtvolou, jež se brzy rozkládá, a po nějakém čase je z ní trochu kostí, hrstka prachu. Kostra, umrlčí hlava — to je neslavný konec těla, jež nejednou bývá modlou, které mnozí lehkomyslně obětují vše, i věčnou spásu.

Smrt je přechod do věčnosti. Duši odevzdává Bohu, vede ji před jeho soudnou stolici, kde se rozhoduje o jejím věčném štěstí nebo neštěstí. Běda, lpí-li na ní tíha těžkých hříchů a vin!...

Vše to je dílo okamžiku. Jako prchá sen, tak prchne i tvůj život; kdo tu po tobě zůstanou, budou se tázati: Kdepak je teď?...

Pomni, člověče: »Prach jsi a v prach se navrátíš!« (1. Mojž. 3, 19.)

VE SVĚTLE HROMNIČKY

Jediné zrcadlo na světě nám ukazuje věci v pravé podobě a ceně — umrlčí hlava. Jediné světlo neklame oko a nezatemňuje rozum — hromnička v ruce umírajícího. Jakmile rozžehneme svíci, již je, byť byla sebe větší, blíže její konec. Jakmile začne bíti lidské srdce, slyšeti již v prvním jeho úderu i úder jeho poslední... Proto s pláčem přichází člověk na svět, aby se s ním rozloučil poslední slzou, která vytryskne z umírajícího jeho oka.

Miliony, miliardy lidí byly tu již před námi, a kde jsou? Zemřeli. Každou vteřinu umírá na světě aspoň jeden člověk, asi 90 každou minutu, přes 5000 v hodině, na 120.000 denně, asi 40 milionů ročně... Umírají staří, byť se dožili věku Metusalemova, umírají však i mladí, v kolébce, v květu mladosti, chudí i bohatí, neznámí i slavní, poddaní i mocní, kdo v bitvách a za diplomatickým stolem rozhodovali o osudech národů, knížata a králové, presidenti i císařové, byť vládli sebe větším říším.

»Memento mori — pamatuj na smrt!« zní k nám odevšad a neustále... a přece lidé tak málo myslí na okamžik smrti, kdy se octnou před přísným Soudcem, kdy se rozhodne o celé jejich věčnosti! Honí se dál za mamonem, touží po hodnostech a slávě, oddávají se radovánkám a rozkošem, a nepozorují neviditelnou ruku, jež jako za hostiny u krále Baltasara píše na stěnu osudné Mane, Thekel, Fares — spočítáno, zváženo, rozděleno! (Dan. 5, 25.)

Sečteny jsou dni tvého života, jenž je u konce...; zváženy tvé skutky,

hříchy, milosti, zásluhy...; rozdělen, odloučen budeš od svých nejdražších i ode všeho, co bylo tvé, v jediném okamžiku, kdy duše opustí tvé tělo.

Věru, kdybychom často vážně myslili na onu hodinku, kdy budeme na smrtelné posteli, majíce chladnoucí ruce sepjaty, oči obráceny v sloup, kdy srdce slábne, až se zastaví — zajisté bychom jinak žili, jinak smýšleli, jinak o všem soudili, zcela jiných věcí se hrozili, jinak milovali! Co se nám v životě zdálo krásné, co nás vábilo, pozbude pro nás přitažlivosti. Krvavě rudým písmem však vzplanou naše hříchy, z nichž jsme si nic nedělali, a jen jediné přání budeme míti: abychom mohli život začíti znovu, že bychom žili lépe, abychom lépe, šťastněji umírali.

Je tudíž velmi rozumné obírati se již zavčas a často myšlenkou na smrt... Nic na nás tak nezapůsobí, jako vidíme-li umírajícího s hromničkou v ruce, stojíme-li u jeho smrtelného lůžka. Vždyť toto lůžko, poslední a nejtvrdší v životě, je výmluvnější než nejslavnější kazatel. Tu přestává všechen mam a klam smyslů, vše připadá jako bezcenné pozlátko, krása zmizela, síla vyvanula. Král odkládá korunu i žezlo, učenec zavírá knihu, umělci padá štětec, dláto, dělníkovi nástroj ze slabé, chvějící se ruky.

Zřetelně se však na smrtelné posteli jeví požehnání, jež plyne z víry, a kletba nevěry. S klidem a útěchou se dívá věřící, zbožný člověk na uplynulý život, s nadějí a důvěrou na budoucí. Nečeká, až bude mít »duši na jazyku«, ale zavčas si dá zavolat kněze, aby ho zaopatřil, připravil a posilnil pokrmem na cestu do věčnosti. Učiní tak hned, jakmile jen zdaleka cítí, že ho k sobě volá Pán života a smrti. Hříšníka však úzkostí naplňuje minulost, budoucnost pak, strašná věčnost, hrůzou a zoufalstvím.

TAK UMŘEL A BYL POHŘBEN

Posílen nejsvětější Svátostí očekával Cimbura, až se vydá na dalekou pout do věčnosti. O vánocích se sešly kolem něho ještě všecky jeho děti a přátelé. Rozloučili se s ním a on s nimi. »Jaképak velké loučení, shledáme se brzy, každého, kdo za mnou z Putimě přijde, se poptám na vás všecky, a to vám povídám, ať nic špatného o vás neslyším! Mějte se rádi, almužnu rádi dávejte, hospodařte, jako byste tu měli být věčně, ale modlete se, jako byste měli zítra umřít.« Udělal všem po řadě na čele křížek a oni mu políbili ruku. Plakali při tom, ale duše Cimburova zůstávala klidná a silná. »Neplačte, blázínkové,« napomínal je, »to tělo umírá, ale ne duch. Tělo hnůj, prach a popel a z něho vyrůstá květina — nesmrtelná duše... Jsem starý tvor Boží a už se těším na to, až se roztrhne záclona a na vlastní oči spatřím, čemu po celý život pevně věřím — jen mne nechte tiše odejít, chci být zase sám.«

Bylo to 17. ledna léta Páně 1898, na den sv. Antonína poustevníka, kdy Cimbura jasně a určitě pocítil, že se blíží jeho poslední hodinka.

»Zavolej Martina, sneste mne s lože a položte mne na holou zem,« poručil ještě ženě a potom jakoby v mlze všecko viděl a slyšel a cítil kolem. Lidi, obrazy, okno, dveře, strop i svíčku hromničku, kterou ho obnášeli, i zvoneček malinký, kterým zvonili, i dušený, tlumený pláč, kterým plakali.

»Co pláčete?« řekl jim ještě tichým, ale přísným hlasem, »růženec se modlete — hned, všichni a nahlas se modlete!«

Štěrba se počal modlit, ostatní za ním.

Domodlili se až k desátku, »který pro nás těžký kříž nésti ráčil«, když dědeček pozdvihl maličko hlavu a řekl: »Pst — slyšíte? Zvoní! Všecky zvony zvoní, nejvíc Vavřinec!« — rukou si na čelo sáhl, pramen šedivých vlasů si odhrnul, jako by své vrásčité čelo někomu k políbení nastavoval, a vtom mu klesla ruka i hlava, škytl a již sebou nepohnul.

To ho smrt v té chvíli objala a políbila...

Mrtev, ustrojen do svátečního, leží na prkně na dlouhé lavici výměnkář Jan Cimbura. Všichni v celé chalupě chodí po špičkách...

Den v zimě je jako píď a noc jako sáh dlouhá. Než se obrátíš, už se šeří a s večerem se přijde loučit s dědečkem obec. Půl obce dnes večer, půl obce zítra. Bude to slavné, protože zpěvák Štěrba je z přízně, má Verunku.

Hle, už se scházejí. Sousedé jdou první a sedají i stavějí se k mrtvému nejblíž. Jsou tu všichni od čísla prvního až do třicátého, ostatní přijdou zítra.

Štěrba začal růžencem, aby se hlasy nejdřív pročistily a vyrovnaly. Když se domodlil, odkašlal a vysokou notu nasadil a spustil:

Člověče, kdož jsi kolivěk,

a obec vpadla:

na mne teď mrtvého pohleď,

ženské se přidávají:

jak jsi ty nyní v tu dobu, tak jsem já byl v témž způsobu.

Třídí se hlasy na vysoké a hluboké a druhá sloka už jde krásně dvojhlasně:

Mladý, pěkný, silný dosti, o tělo mé již se derou
nyní jsem prach, popel, kosti, žáby, červi a je žerou.

Ve třetí už je znát cit, hlasy srovnané pěkně zpívají:

Po smrti stejně moc platí pána, knížete neb žáka
jak chudý, tak i bohatý; nerozeznáš od sedláka.

Dozpívali a odpočali.

O Cimburovi vypravují, jeho pěkné skutky si znova připomínají...
Oddychli si. Otčenášem počíná Štěrba — z modlitby do zpěvu přechází:

Již se s vámi nyní loučím, Pánu Bohu vás poroučím,

dojatě se mu zachvívá hlas, třesou se i plné hlasy mužské; jak by se netřásly tenké sopránky a alty ženské? Není čas pláče, je čas truchlého zpěvu za nebožtíka a proto nedají pláči hlas přetrhnout a pokračují:

K Bohu se od vás ubírám,
už vás tu víc neuhlídám.
Co mi platná, co mi byla
proti smrti moje síla?
Jako malé spící dítě
na prkně mě ležet zříte.
Na cestu se za mnou strojte,
o to se jen všichni bojte,
aby duše v rouše čistém
šla na svatbu s Pánem Kristem.

»Tak, tak, to je to hlavní, umřít, jako umřel tuhle Cimbura,« ujímá se slova, když dozpívali, soused Vašata, »připravit se a odít tělo nejen rubášem, ale i duši svatebním rouchem, aby jí neřekli tam nahoře: ‚kterak jsi sem přišla, nemajíc roucha svatebního?'«

»O to se Cimbura tuze staral, pamatuji, jak nás v obci napomínal, abychom srdce citlivé k chudým měli, jemnostpán to lepší nedoveď, když se Cimbura rozpálil a kázal, jak máme lačné krmit, žíznivé napájet, nahé odívat, pocestné do domu přijímat.«

»Nejenom kázal, ale také sám činil a příklad dával.«

»Hůt! Hůt! Hůt!« troubí pod okénkem ponocný Brožák desátou.

»Tatínku zlatý, je třeba s vámi besedu skončit, dobrou noc vám přát, pokoje vám dát a rozejít se —« rozhoduje Štěrba a všichni povstávají a tlačí se kolem mrtvoly! Velebný obraz... V hlubokém zadumání stojí obec a hledí posledně na Cimburovu tvář. — Náhle, jako na povel, zanotovali:

Poslední bije hodina,
k smrti se ubíráme
z vůle Boha Hospodina,
pomalu umíráme.
Za tebou cestu měříme
do říše dobře známé,
slavně to všichni věříme,
tam s tebou se shledáme.

Pokřižovali Cimburu a jeden po druhém odcházeli.

Druhého dne putimské zvony vyzváněly Cimburovi hrany a každému, kdo se přišel modlit k mrtvole, když zvony umlkly, podala Marjánka Boží dar, to jest bochníček chleba křížem navrchu poznamenaného. »Dušička« mu říkají.

Večer se opakovala návštěva obce. Přišla na hrátky druhá její část, modlila se, zpívala, s Cimburou se loučila, stejně jako včera...

Konečně nadešel třetí den a s ním pohřeb. — Toho dne jen cizí Cimburu pokropili a vodou požehnali, ale pak ustoupili a do jeho tváře nehleděli, to

patřilo už jen příbuzným. Cimbura neležel na prkně, ale v důkladné, černé rakvi, oblečen v plátěný rubáš — obložen obrázky z poutí, jak mu je děti nanosily, a krevní přátelé tvořili věnec kolem rakve.

Kdo vešel, řekl jim: »Potěš vás Pán Bůh,« a Martin za všecky odpovídal: »Dejž to Pán Bůh, vás taky,« ale očí po nikom nezvedl... Přišli zpěváčkové, i kněz, a zpívali na dvoře:

Konám poslední svou cestu *k nebeskému chvátám městu,*
do věčnosti z ciziny, *do své milé otčiny.*

Je ještě třeba tatíčkovi ruku políbit, víko zatlouci a rakev vynést na máry.

Drobné hvězdičky bílého sněhu řídce padají s nebe, zakalené slunečko hledí na dvůr. Martin s Janem vynášejí otce v rakvi na dvůr.

Jako mraku stojí tu sedláků, selek, chalupníků i podruhů z celého širokého okolí...

V kožíškách všichni stojí, a jak rakev spatřili, beraničky smekají. O hlavu nad všecky kníže vyniká, páni z Písku stojí u něho, revírníci písečtí i knížecí, správcové dvorů tvoří celý ostrov pro sebe v tom moři hlav.

Za hlaholu zvonů, za zpěvu po mši svaté pochovávají do hrobu Cimburu. Sousedé ho přinesli, synové a zeťové do hrobu kladou. Černá rakev už leží v nažloutlé hlíně, jenom kříž na rakvi se tam v té hloubi leskne. Jako by byl ne z plechu, ale z ryzího zlata, taková zář z něho vychází v tom šeru hrobovém.

Všichni ještě pláčou, ale Martin už plakat přestává. Selský ceremoniel jako o křtinách a svatbách i o pohřbu se hlásí k svému právu. On, Martin, vlastní syn Cimburův, musí poděkovat i odprosit.

»Tak poděkuj pěkně, Martínku, poděkuj,« — měkce, dobrácky pobídl ho ještě jemnostpán, když se sám domodlil.

Martin, polykaje slzy, už vystupuje na hromádku zmrzlé, vyházené hlíny a počíná:

Náš tatínek drahý! — *proto vaším jménem, tatínku, náš táto,*
Sám nemůže víc na funusy chodit *,zaplať Pán Bůh' všechněm říkám za to.*
a vy jste ho přece přišli vyprovodit, *Dejž to Pán Bůh,*

odpověděli všichni a Martin odprošuje:

Hodný byl a neublížil ani kuřeti, *bych nad hrobem já za něho se pokořil,*
tím míň člověku velkému nebo dítěti; *až už jeho ústa, jeho oči budou zavřeny.*
jestli nerad někoho však rozhněval, *Proto prosím muže, ženy, starce, stařeny,*
přikázání přísné on mně dal, *ptáky v povětří i ve vodě ryby,*
kdy naposledy se mnou hovořil, *odpusťte mu všecky jeho lidské chyby.*

Prosím ponejprv (a Martin čepici z ruky dal pod levou paži),
po druhé (a sepjal ruce)
a po třetí (tu do hlíny klekl).

»Odpusť mu Pán Bůh,« — jako jedněmi ústy rázně a upřímně zaznělo hřbitovem. Pak přistupovali a házeli na rakev po třech hrstkách hlíny...

Tak pěkně žil, umíral a pohřben byl sedlák jihočeský Jan Cimbura.

Jindřich Š. Baar: Jan Cimbura.

DVĚ ZÁVĚTI

Jakub Vojta-Slukov, vynikající člen našeho Národního divadla, napsal v závěti, datované asi čtyři roky před svou smrtí († 1903), mimo jiné toto:

Poslední má prosba k Tobě, nade vše milovaná ženo, jest, abys naše děti vychovala v bázni Boží na řádné křesťany, v lásce k trpící naší vlasti. Nauč je znát a plnit povinnost. Bůh milosrdný všechny Vás posiluj a ochraňuj! Bůh Vám požehnej!

Krásná je závěť polského básníka Lucjana Rydela. Zde jen úryvek:

Pro případ smrti potvrzuji, že až do posledního dechu jsem velebil Boha, Stvořitele a Vykupitele svého, že mu děkuji za všecko — za život a smrt, a že jemu obětuji svou touhu života i svůj bol, a jeho ochraně odevzdávám, co mám nejdražšího na zemi: ženu, matku, děti a sestry. S matkou svou se loučím nakrátko, spatříme se brzy ve slávě věčné... Své ženě nejlepší, nejtrpělivější, nejdražší děkuji za nepřetržité štěstí, jaké mi dala ode dne sňatku. Nechť pamatuje, že má žíti pro děti... Dětem žehnám z celé duše, za hrobem budu bdíti nad nimi a Boha prositi za jejich dobro časné i věčné...

V DEN SOUDU

Hlas kovový zní probuzeným ránem,
tón majestátní kvapí rudým lánem
a sílí, roste do šíře i dáli,
a moře hřímá, pukají se skály,
a trne země. Lidské plémě,
slyš ten hlas!

Hlas mocný, čistý, jako láva žhavý,
hlas vítězný, jímž svoboda se zdraví,
hlas velebný, v němž chví se jásot slávy,
hlas příšerný, jímž krev se v žilách staví.
A hrůza svatá němě chvátá
troskami.

Co chce ten hlas? Ach, mrtvé k soudu volá;
a buď si, kdo buď — nikdo neodolá.
Jak jediným by hrobem země byla,
těl vzkříšených se davem zalidnila,
jež Boží síla probudila
zázrakem.

Co jedni září vnitřním jasem světla,
jsou druzí temni, jak by je noc zhnětla,
a vlnění těch živých milionů
tam jedním směrem proudí v rušném shonu,
kde z jasna zdroje bez úkoje
line tón.

A marně pátráš mezi vzkříšenými,
kdo král, kdo žebrák byl kdys mezi nimi,
kdo mrzák, stár, kdo nevzhledné byl tváře,
kdo pán, či nepán. — Jenom ctnosti záře
či kletba viny jas či stíny
vytváří. —

Tón neúprosný ozývá se stále —
trub archandělských píseň k Boží chvále —
a všichni, jako vichrem unášeni,
ať s nadšením, či silou přinuceni,
jdou odkudkoli do údolí
Josafat.

Tam shromáždí se vrah, i oběť jeho,
tam podvodníci budou do jednoho
i podvedení: přítel s nepřítelem
zas budou státi proti sobě čelem
a do objetí padnou děti
rodičům.

Kdo, otrok vášně, holdoval hříchu,
kdo v srdci hostil sobectví a pýchu,
rval obraz Boží z duše ďábla dlaní
a umřel jako Jidáš bez pokání, —
teď pozdě pyká, lká a vzlyká
neslyšen.

Kdož víru v Boha v duších šlapávali
a pustě věrných naději se smáli,
teď výčitek a hrůzy běsem štváni,
jen jediné, ač marné, mají přání:
„Hor velikáni, svou nás dlaní
přikryjte!"

I nejskrytější zjevna bude vina.
Stud sžírající padne na zlosyna,
jenž duše lapal ďábelskými svody.
Teď s hrůzou pozná, v jaké uzrál plody
hřích pohoršení v pokolení
budoucích. — —

Trub archandělských tón zní neustále —
zvuk slavných fanfár k uvítání Krále. —
Hle, jako blesk, jenž v čtverý směr se nití,
kříž oslnivě na obloze svítí,
v němž Pán se zračí, který kráčí
soudit zem.

Tvář jeho svatá tone v božském jasu,
dlaň, která dává věčnou smrt či spásu,
je vztažena, v ní svatá jizva září
a v oku něha s přísností se sváří,
a kolem v kruhu tvoří duhu
andělé.

Jde Matka Boží jemu po pravici,
jak jasná Zora červánkem se rdící.
Je zadumána. Její láska cítí,
že přímluvami nesmí obměkčiti
již Syna svého přemilého
svatý hněv. —

I tichne náhle andělských trub znění.
Dlaň Soudce kyne: a jsou rozděleni,
hle, vpravo, vlevo zástupové v mžiku. —
Tu zaburácí kvil i jásot díků.
Toť jásot ctnosti do věčnosti
vítězné. —

František Střížovský.

OPĚT SE SHLEDÁME

Čistá láska, jíž se na zemi milují manželé, rodiče a děti, sourozenci a přátelé, ještě bohudík nevymřela. Nelítostná smrt zasazuje milujícímu srdci bolestnou ránu, přetrhne-li krásné pouto, jež je pojí. Čas ji sice zčásti zacelí; čím více však stárneme, tím více cítíme opuštěnost a tím více vzpomínáme na dávno zemřelé drahé bytosti. Jakou radost bychom měli, kdybychom se s nimi shledali! . . . I kojíme se nadějí, že spatříme v nebeské slávě všechny ty, kdo zbožně zesnuli v Pánu a v jeho milosti odešli ze slzavého údolí k otcům . . .

S Pánem Bohem v Tatrách

Konečně stane zbožný poutník u věčné brány, vedoucí k stánkům věčných radostí! Dech nekonečnosti ho ovane při pohledu na nevídanou krásu a nádheru. S nevýslovnou láskou a úctou uvedou ho do ní svatí andělé — a svatý poutník uvidí zas ty, s nimiž rostl pod jednou střechou a šel touž křížovou cestou! — Kdo vytuší jásot vyvolených, až se shledají a poznají v záři věčného světla! A jásot ten potrvá v ě č n ě ! »I půjdou spravedliví do života věčného.« (Mat. 25, 46.) »Radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo neodejme od vás.« (Jan 16, 22.) Budeme patřiti na Boha, v něm odpočívati, oplývati jeho štěstím a blahem i slávou bez mezí, bez konce! — O krásná, jistá vlasti, z dáli tě pozdravujeme a toužebně vzhlédáme k tobě! Kdy do tebe vejdeme . . . ?

I PŮJDOU DO ŽIVOTA VĚČNÉHO

Již slovo vyvolení doznělo i slovo kletby,
jímž člověk věčně požívati bude žeň své setby.
Již vstává věčný Soudce v kruhu apoštolů
a ubírá se k ráji těžkém po úkolu.
A za ním jaký průvod v poslední všech nocí země!
Je cesta bílá dušemi, z nichž světlo line jemně
a ozařuje rozvaliny hor a trosky veleměst
a ubírá se vesmírem, jak mléčná dráha prostřed hvězd.
Zrak naposledy zírá na kolébku těla,
kde duše pro nebe se připravovat směla,
a písně ozvěna se echem o skal tesy tříští,
jež mlčky stojí čekajíce osud příští,
a bouříc rytmem na zjásaných rtech
dál s hvězdy v hvězdu letí v kosmu propastech. —

Ó, místo zápasů a bojů vítězných!
Ó, země záhadná, kde pláč i smích
zněl staletími — sbohem, sbohem na věky!
Již září cíl, již kyne domov daleký,
již brána nebes otevřená vítá,
a za ní Boží slávy jas již oslnivě svítá.
V něj pohrouží se člověk, v blaha moře,
a zapomene slz a smrti, nemoci i hoře. —
Buď pozdravena, vlasti věčné spásy!
Buď požehnán, ó, Králi pravdy, krásy! —

František Střížovský.

U CÍLE POUTI

NEBESKÝ JERUSALEM

Viděl jej sv. Jan ve zjevení na ostrově Patmu. Tam spatřil město svaté, Jerusalem nový, nebeský v božské velebnosti. Viděl je v nesmírné záři a lesku i jasu, jenž je nad všecek pomysl lidský.

Obehnáno je hradbou velikou a vysokou, s dvanácti branami, a na branách je dvanáct andělů, kteří je střeží (na znamení úplné bezpečnosti jeho nesmírně šťastného lidu, církve oslavené), a jména napsaná, totiž jména dvanácti pokolení israelských: od východu tři brány, od severu tři brány, od jihu tři brány a od západu tři brány. (Jimi do svatého města vejdou vyvolení ze všech národů země, odění skvoucím rouchem posvěcující milosti.) A hradba městská má dvanáct základů a na nich dvanácte jmen dvanácti apoštolů Beránkových; neboť jako církev Kristova je vzdělána na základě apoštolském. (Zjevení sv. Jana 21, 10—14.) Stavba hradby jeho je z jaspisu, město pak samo je čisté zlato, podobné čistému sklu. Chrám u v něm prorok neviděl, neboť Všemohoucí sám a Beránek je jeho chrám. (Zjev. 21, 22.) S nimi jsou obyvatelé města neustále ve spojení nadmíru úzkém a na výsost blaživém. A to město nepotřebuje slunce ani měsíce, aby mu svítily, neboť velebnost Boží je osvěcuje, a svíce jeho je Beránek. (Zjev. 21, 22 a 23.) Oni jsou světlem plného poznání pravdy a požívání blaha věčného. A brány jeho se nezavírají za dne, neboť noci tam není, a nic nečistého, nepravého, ani kdo páše ohavnost, do něho nevejde a nebude kaliti blaho blažených jeho obyvatelů. (Zjev. 21, 25 a 27.) A z trůnu Božího a Beránkova tryská proud vody živé, běloskvoucí jako křišťál, uprostřed pak stkví se strom života s čarovným ovocem. (Zjev. 22, 1—2.) Tam nebude pláče a slz, tam již nebude smrti, ani zármutku, ani nářku, ani bolesti — neboť první věci pominuly. (Zjev. 21, 4.) Přebývati v městě tom bude s Bohem a Beránkem lid Boží, vyvolení Páně, spravedliví, svatí, kteří jsou napsáni v Beránkově knize života, Pán je bude osvěcovati a budou kralovati na věky věkův. (Zjev. 22, 5.)

Šťasten, nevýslovně šťasten, kdo se tam dostane! Vskutku: »Šťasten lid, jehož Bohem je Hospodin!« (Žalm 143, 15.)

»Jak jsou milé příbytky tvé, Hospodine zástupů! ... Šťasten, kdo sídlit smí v domě tvém, Pane, ustavičně tě velebit!« (Žalm 82, 2 a 5.)

Věru: »Oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují!« (I. Kor. 2, 9.)

Co nebe dělá nebem, je B ů h, Bůh trojjediný, nejvýš mocný a slavný, v celé své neskonalé velebnosti, moudrý a spravedlivý, dobrota a láska i svatost sama. A nebešťané ho vidí tak, jak jest (I. Jan, 3, 2), poznávají ho ne pouze ze skutků jako zde na zemi, ne částečně, ale úplně, patří naň ne skrze zrcadlo v záhadě, ale tváří v tvář (I. Kor. 13, 12), v celé jeho velebné kráse a pravdě i slávě, požívají ho, oplývajíce nevýslovnou slastí a blahem bez konce. A po pravici Otce věčného sedí Král slávy Ježíš Kristus, Syn Boží, Kníže pokoje, náš Spasitel a Vykupitel; tvář jeho září jako slunce, rány na rukou i nohou planou jako nejjasnější hvězdy a jako oheň jeho Srdce, výheň láskou planoucí a hlubina všech ctností. A kolem trůnu Božího se tísní a kupí nepřehledné, nesčetné zástupy nebešťanů, kůry andělů, archandělů, cherubínů i serafínů, sbory svatých a světic Božích ze všech dob a zemí, národů a stavů, jichž nikdo nedovede spočítat; patriarchové a proroci, apoštolové, mučedníci, vyznavači a panny; mezi nimi jsou i naši svatí dědicové a ochráncové se sv. Cyrilem a Metodějem, Václavem a Lidmilou v čele. Nade všechny pak vyvýšena je Paní jejich, Královna nebes i země, ozdobená korunou dvanácti hvězd, Žena oděná sluncem, Matka Boží i naše, Panna Maria, Požehnaná mezi ženami, Neposkvrněná. Všichni u vytržení patří v nekonečném blahu, nevystihlém štěstí, nejčistší rozkoši na Boha a Beránka, koří se jemu v nejhlubší pokoře a lásce, noří se v moře Boží lásky a velebnosti, jásajíce, plesajíce, palmami vítězství mávajíce, nejvznešenější hymny mu prozpěvujíce a oplývajíce nesmírnou slastí, mírem, mocí a slávou bez konce, po celou, celou věčnost ...

Nahlédněme ještě v úžasu se sv. Janem do otevřeného nebe:

»Potom jsem viděl já, Jan, jiného anděla, an vystupuje od východu slunce (kde je »slunce spravedlnosti«, Kristus), maje pečet (kříž) Boha živého; a ten zvolal hlasem velikým ke čtyřem andělům, jimž bylo dáno škoditi zemi a moři, řka: Neškoďte zemi ani moři ani stromům, dokavad nepoznamenáme služebníků Boha našeho na čelech jejich. A uslyšel

jsem počet znamenaných, sto čtyřicet čtyři tisíce znamenaných ze všeho pokolení synů israelských (vyvolení Boží ze Starého i Nového zákona).

Potom jsem viděl zástup veliký, jehož nemohl nikdo spočítati, ze všech národů a pokolení a kmenů i jazyků, ani stojí před trůnem a před Beránkem, oděni jsouce v roucha bílá, a mají palmy (jako symbol a znamení bojů, utrpení a vítězství na zemi) v rukou svých. A volali hlasem velikým řkouce: Spása Bohu našemu, jenž sedí na trůně, a Beránkovi! A všichni andělé stáli kolem trůnu a starců a čtyř živočichů (cherubů); i padli před trůnem na své tváře a klaněli se Bohu řkouce: Amen, chvála a sláva a moudrost a dík a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věkův. Amen.« (Zjev. 7, 2—12.)

A nebe, město svaté, nový Jerusalem, toto největší, nejkrásnější, nejblaženější království s nejsvětější společností, j e n a š e v l a s t, do níž jdeme a putujeme a v níž náš Vůdce připravil místo (Jan 14, 2) těm, kdo ho milují, kdo jdou za ním a pod jeho vznešeným praporem kříže věrně s ním bojují svatý, vítězný boj!

Věru! »Jak jsou milé příbytky tvé, Hospodine zástupů! Duše moje nyje touhou po síních Hospodinových.« (Žalm 83, 2—3.)

Zatoužil po nich i neznámý skladatel jedné z nejstarších našich písní duchovních, slavné, úchvatné, převelebné písně svatováclavské:

Nebeské jest dvorstvo krásné, *oheň jasný*
blaze tomu, kdo tam půjde: *Svatého Ducha.*
v život věčný, *Kriste eleison.*

Ano, tam se má pnouti, povznášeti, tam má býti zakotveno naše srdce. Není vskutku nic krásnějšího, nač bychom mohli mysliti, po čem více toužiti, co by nám mohlo přinésti více užitku. Myšlenka na nebe odloučí naše srdce od země, od všeho pozemského, dá nám čistou, ušlechtilou radost ze života, zmužilost a lásku k práci, k boji a oběti.

Kdo věří v nebe, toho nesklíčí na světě nic, ať ho stihne cokoli; kříž mu ukazuje k nebi, k jediné, pravé vlasti: Vzhůru srdce!

*

Na shledanou, milý čtenáři, — Bůh to dej! — v rozkošné zahradě Boží nad hvězdami, v nebeském Jerusalemu — po »šťastné pouti životem«!

MÁ POUT

Je cesta dlouhá, dlouhá k Tobě,
tak bez konce se prostírá;
dni, průvodčí mi, dál vždy kynou,
kde obzor v hloub se rozvírá.

Kraj života, jak je mi všední!
mně jiný touha zrcadlí,
jak fata morgana se snáší
a okřidluje krok můj mdlý.

Ten bájný kraj a pohádkový,
snů opředený půvaby,
mou zajal všechnu chorou duši,
křik vášní víc ji nezvábí.

Kde svaté Město neobsáhlé
se zdvíhá v prostřed Věčnosti,
a ze safíru blankyt nad ním
se skvěje jeho jasností.

Zdi mramorové jeho hradby
žhnou jako alabastru běl,
jsou brány jako démantové,
ty, Beránek jež otevřel.

Den v něm se nikdy nezastaví,
a květy neznají než jar,
a na všem nesmrtelnosti tkví
neznámý zemi, luzný čar.

Tam nesejde už úsměv s lící,
plá smutkem navždy netknutý;
kdo předěšeni smrtí vešli,
bol sen je zapomenutý.

Všech srdcí tluk je symfonií,
jež zní tam Věčnem líbezná,
a láska čistá je tu plesem,
jak nikdo dříve nepozná. —

Je cesta dlouhá k Tobě, Pane!
má duše k Věčnu dlouze zrá;
kde krok můj mdlobou podlomí se,
Tvá milost ať jej podpírá! *Xaver Dvořák.*

*

Jedna je moudrost: sloužiti Pánu,
jedna je sláva: za Něho mřít,
jedna je touha: rajskou zřít bránu,
jedno je štěstí: Jej věčně mít!
František Skalík.

O B S A H

Úchvaly a hlasy

Předmluvy

I. SVATYNĚ LIDSTVA

Úvod 9
Domov 10
*Rodná chaloupka 15
*Má otčina 16
Modlitba za vlast 17
*Touha po domově 18
U rodinného krbu 21
Šťastná domácnost 23
*Domov 24
Král rodiny 24
*Náš tatíček 28
Srdce rodiny 29
*Matka 39
Matka v bouři 40
*Matce 42
Mateřská láska 42
*Matce 44
Ještě jednou 45
*Matčino srdce 48
Ach, kdybych měl matičku! 48
*Kdo ještě máš svou matičku! 54

II. V PRVNÍM ROZPUKU

Rodinné klenoty 57
*Dítě 60
První výchova 61
*Zrak dítěte 66
Kytice růží 66
Další výchova 68
Za starých, zlatých časů 72
Nejlepší věno pro život 76
Napomenutí matkám 79
Rodina a škola 80
*Vždy vidím vás jen 85
Ze staré školy 86
„Všecko se děj slušně a podle řádu“ 89
Vzorný denní pořádek dvanáctileté dívenky 94
Pochybená výchova. Rozmazlené dítě 98
Zpovykané dítě 103
Pravé radosti 109
Náboženství 111
Nespouštěj se Boha! 115
*Zdroje síly 116
Nejkrásnější den 117
*První přijímání 121
První sv. přijímání 122
Aby zůstal čistý 123
Největší radost 128
S Pánem Bohem 129
Práce 133
*Buď práci čest! 136
*Když přišla půlnoc 137
Mravní smysl lidské práce 137
Svátek duše 139
Nedělní klid 144
Pravé zotavení 146

III. VESNA ŽIVOTA

Rozumní vychovatelé 150
Vliv matky na povahu dětí 152
Matčin odkaz 157
*Křížek matičky 161
Pečuj o duši 161
*Bohu 163
Lilie 164
*Já často v prosbě vroucí 168
Lupiči duší 168
*V temné chvíli 169
*Prosba 170
Četba 171

Dobrá kniha — dobrý přítel 175
Pro výstrahu 177
Nepravé zotavení — Největší podvodník 179
Po stopách Stvořitelových 181
*Chvála Stvořitele 190
*Píseň hor 191
Vážný okamžik — Volba povolání 192
Čím se má státi? 196
Za hlasem Božím 200
*Kněz 205
Poctivé povahy 206
Pravé štěstí 208
Květy u cesty 214
Šťastné duše 216
Bez Božího požehnání — marné lidské namáhání 218
*S Bohem počni každý čin! 222
V kasárnách 223

IV. V ZRALÉM VĚKU

Příprava na manželství 227
Několik myšlenek a pokynů 235
*U oltáře 237
Sňatek — soulad srdcí 237
*Snoubencům 242
Zlatá věrnost 242
Věrná žena 246
Kazimír 248
Jiný kazimír 251
Nepečujte úzkostlivě... 255
»Není v nikom jiném spásy...« 259
Žena a politika 263
Mezníky v rodinném životě 266
*Rodičům 268

V. RODINA A CÍRKEVNÍ ROK

Význam církevního roku 269
Advent 273
Neposkvrněná 280
Vánoce 288
*Jesličky mé báby 293
Štědrý den 294
Svátky lásky 300
*Ježíšku — Dítě! 301
Na konci roku 302
Nový rok 305
*Přání k Novému roku 309
Doba svatopostní 310
Na Kalvarii 316
*Znamení kříže 321
Kříž 321
Dědeček ve Svatém týdnu 325
Velikonoce 326
Aleluja! 330
Máj 335
Prosebné dni 341
*Píseň oráčova 343
Nanebevstoupení Páně 343
Hod Boží svatodušní 348
Boží Tělo 352
*Družičkám o Božím Těle 355
Dvojí návrat 355
Kde je Spasitel? 360
Trůn lásky a milosrdenství 363
Knížata apoštolská 365
Na Petrově skále 367
*Píseň církve 375
Pouti 377
Hvězdy dvě z východu 379
Dědic České země 384
Památce všech věrných zemřelých 389
Na Dušičky v kostele 395
Padlým 398
Nejlepší věnce na hrob 399
*Jediné přání 399

VI. V JESENI ŽIVOTA

Starý otec — stará matka 400
*Starý otec 407
Babička 407
Vdova 413
Útěcha ve stáří 416
*Za babičkou 417
„Kéž by tu ještě zůstala mezi námi!“ 417
„Maminka nemá kdy“ 419
*Touha po míru... 420

VII. NA KONCI POUTI

Smrt	423	Opět se shledáme	430
Ve světle hromničky	424	*I půjdou do života věčného	433
Tak umřel a byl pohřben	425	U CÍLE POUTI. Nebeský Jerusalem	434
Dvě závěti	429	*Má pout	437
*V den soudu	429	*Jedna je moudrost	437

Hvězdičkou označená čísla jsou básně.

Několik tiskových nedopatření si laskavý čtenář opraví sám.

SEZNAM VYOBRAZENÍ

1. *Slovanská Madona. Podle obrazu Em. Dítěte 2
2. Před jídlem. Podle obrazu K. Votlučky 19
3. *Matka sedmibolestná. Podle obrazu Jiřího Papperitze 37
4. *Maminčin miláček. Podle obrazu M. Weberové 55
5. Anděl strážný. Podle obrazu B. Plockhorsta 73
6. První cesta do školy. Podle obrazu Kv. Mánesa 91
7. Klekání. Podle obrazu J. Fr. Milleta 141
8. Ve Vysokých Tatrách. Podle fotografie dra K. Procházky 183
9. Šťastní novomanželé. Podle obrazu J. Hofmanna 225
10. *Na roráty. Podle obrazu M. Kölze 275
11. Neposkvrněná. Podle obrazu C. Müllera 285
12. V Betlemě. Podle obrazu J. Schraudolfa 295
13. Kristus na hoře Olivetské. Podle obrazu Em. Kr. Lišky 313
14. Sv. Jan Nepomucký. Podle obrazu Em. Dítěte 339
15. *Pout u sv. Antoníčka. Podle obrazu. J. Uprky 373
16. Na vyšehradském hřbitově. Podle fotografie J. Štence 391
17. Na návštěvě. Podle obrazu Kv. Mánesa 401
18. *Babiččina radost. Podle obrazu Benderova 411
19. *Útěcha stáří. Podle obrazu J. Besta 421
20. *S Pánem Bohem v Tatrách. Podle obrazu M. Kölze 431

Hvězdičkou označená čísla jsou provedena v barvách

Desky navrhl a záhlaví kreslil Pavel Šneberger

CENA: 120 Kč